

DEMOCRATIE MET EN DOOR WETENSCHAP

Democratie met en door Wetenschap

Advies aan de
Staatscommissie parlementair stelsel
(met voorzitter Johan Remkes)

Politicologie over kiesstelsels
blijkt een pseudo-wetenschap

Alarm voor kiezers en wetenschappers:
Politicologie over kiesstelsels blijkt geen wetenschap maar
een soort astrologie, alchemie of homeopathie.
Deze politicologie verstiert de democratie in de USA, UK
en Frankrijk, en dreigt dit nu ook in Nederland te gaan
doen – met hulp van D66 en Thierry Baudet

Boycot Nederland
tot de censuur van de wetenschap sinds 1990 door de
directie van het Centraal Planbureau is opgeheven

Thomas Colignatus

<http://boycottholland.wordpress.com>

Afkortingen van weblinks:

tceu = <http://thomascool.eu>

bth = <http://boycottholland.wordpress.com> (Nederlands)

btth = <http://boycottholland.wordpress.com> (Engels)

Met dank aan het Samuel van Houten Genootschap
en twee (andere) kritische lezers.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt door
middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder
voorgaande schriftelijke toestemming van de copyright houder.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photocopy,
microfilm or any other means without the written permission from the copyright
holder.

© Thomas Cool, 20 augustus 2018 a, Scheveningen

Thomas Colignatus is de wetenschappelijke naam van Thomas Cool,
econometrist (Groningen 1982) en leraar wiskunde (Leiden 2008).

Uitgever: MijnBestseller.nl

ISBN 9789463672559

Nederlandstalige Uniforme Rubrieksindeling (NUR)

696 Sociaal economische geschiedenis

697 Politieke geschiedenis en geschiedenis v.d. internationale betrekkingen

747 Minderheden, racisme, vluchtelingen

754 Politicologie

759 Sociologie van beleidsprocessen

765 Creatief denken

789 Econometrie

918 Wiskunde algemeen

Journal of Economic Literature (JEL)

A100 General Economics: General

D710 Social Choice; Clubs; Committees; Associations,

D720 Political Processes: Rent-seeking, Lobbying, Elections, Legislatures, and
Voting Behavior

D630 Equity, Justice, Inequality, and Other Normative Criteria and
Measurement

Inhoud

Inleiding	9
Basisgedachten	15
Hogepriesters van hoogverraad	17
Moslims zijn nooit werkloos	18
De drie fouten van Wim Duisenberg	21
Socrates, Montesquieu en het Economisch Hof	24
Inleiding	24
Trias Politica en staathuishoudkunde	25
Redenen voor een Economisch Hof	26
Betekenis voor Europa in crisis	27
Onderscheidend experiment	28
Politiek versus wetenschap	29
Ter conclusie	30
De noodzaak van een Economisch Hof. Balansverkorting in beeld	31
Inleiding	32
De economische orde	33
Heterogene arbeid en minimumloon	36
Belastingvacuüm en versnellingsmechanisme	38
Begripsverwarring over inkomenshervdeling	41
Ter besluit	43
Wetenschapsjournalisten berichten niet over censuur van wetenschap	45
Inleiding	45
Wetenschappelijk medewerker	46
En dan blijkt het regelrecht censuur	47
Van wenselijk naar nodig, en via Jan Willem Weck naar nergens	48
Het spelen van de man in plaats van de bal	49
De crisis vanaf 2007 bevestigt mijn analyse	50
Falende (wetenschaps-) journalistiek	51
Het is breder dan alleen werkloosheid en armoede	53
Mogelijke complicatie t.a.v. onderwijs in wiskunde	54
Nieuwe media sinds 1990	56
Het deugt allemaal voor geen meter	58
Aanbiedingsbrief	61
De brief	63
Een aanvulling	64
Een boek	65
Het advies	67
1. Inleiding	69
2. [Thema] Macht van de nationale overheid / Domeinverkleining / Europa	76
2.1. Trias Politica en Economisch Hof, in relatie tot de euro	76
2.2. Nationale investeringsbanken	79
2.3. Relatie tot Europa en Eurozone	80
2.4. PM. Europees democratisch deficit	82

2.5.	PM. Grondwet en Europese verdragen, Constitutioneel Hof	82
2.6.	PM. Constitutioneel Hof – vervolg	83
3.	Thema Kabinetsformatie	85
4.	Thema Tweekamerstelsel	89
5.	Thema Politieke Partijen	91
5.1.	Aantal partijen	91
5.2.	PM. “No taxation without representation”	92
5.3.	PM. Politieke partijen en immigratie	94
5.4.	PM. PVV	95
5.5.	PM. SP	97
5.6.	PM. D66	97
5.7.	PM. PvdA	98
5.8.	PM. LibDem	99
5.9.	PM. De Groenen	99
5.10.	PM. FvD	100
5.11.	PM. Piratenpartij en micro-targetting en basisinkomen	103
5.12.	PM. GroenLinks	104
5.13.	PM. DENK	106
5.14.	Sociaal Liberaal Forum (SLF)	106
5.15.	PM. Functieverlies politieke partijen	109
6.	Thema Vertegenwoordiging	110
6.1.	Districtenstelsel (DR) versus gelijke of evenredige vertegenwoordiging (EPR)	110
6.2.	Largest Remainders (LR)	112
6.3.	Kiesdrempel en Representative Largest Remainders (RLR)	113
6.4.	Lege zetels of een gekwalificeerde meerderheid	114
6.5.	Gebruik van de Lorenz curve	115
6.6.	PM. Drempelverlaging anders dan via kiesdrempel	115
6.7.	PM. Vaker verkiezingen	116
6.8.	PM. De kweekvijver van de Kamer: de gemeenteraad	118
6.9.	PM. Representativiteit in termen van herkenbaarheid	120
7.	Thema Bescherming van de Democratie / Weerbare democratie	122
7.1.	Beter begrip van de Stelling van Arrow	122
7.2.	Referenda en Ostrogorski-paradox	123
7.3.	Vaker parlementaire enquêtes	126
7.4.	Het Recht van de Mens op werk	130
7.5.	De burgemeester	131
7.6.	Samenstelling van de Staatscommissie parlementair stelsel	131
7.7.	Algemeen belang van “evidence based” beleid: Planbureaus en adviesraden	134
7.8.	Staatscourant	136
7.9.	Wetenschapsagenda	137
7.10.	Onderwijs in levensovertuiging en geloof	141
7.11.	PM. Staatshoofd	144

7.12. Passim	144
Weblog artikelen	147
Over dit weblog	149
Majeure stap t.a.v. didactiek van continuïteit en limiet	151
Bestuur NVvW verzint een “afsprake” met de staatssecretaris	152
Eindelijk een degelijke verklaring voor differentialen	156
Het enge aan Baudet is D66	157
Heerlijk lezen in Hermans	160
Verhoudingsgetallen, statistiek en Simpson’s Paradox	164
Bestuur NVvW accepteert een rekentoets bij het eindexamen	166
D66 en Baudet belazeren hun kiezers	168
Eva Jinek en Frits Wester helpen Baudet aan een zetel	169
Enkele video’s van de Studium Generale bij de TU Delft	171
Meer over het opzetje van P&J tegen Baudet	175
Een afspiegelingskabinet met misschien Gert-Jan Segers als premier	178
Aan het Presidium van de Tweede Kamer, over de keuze van coalitie en premier	183
Complimenten en kritiek voor Tom van der Meer	186
Bericht voor de nieuw gekozen economen in de Tweede Kamer	190
Update van: Bestuur NVvW verzint een “afsprake” met de staatssecretaris	196
MO over de “Derde Weg” van vooral de PvdA	202
Pasen 2017: De metafoor van het mensenoffer	209
De wenselijkheid van een statistiek van het belastingvacuüm	211
Brief aan het bestuur van D66: Verzoek tot erkenning dat de “kroonjuwelen” juist minder democratisch zijn	215
De kennismaatschappij: democratie, Brexit, Kennislink en witteboordencriminaliteit	216
Boekbespreking: Wimar Bolhuis, “De rekenmeesters van de politiek”	222
Ook in België is de gemengde breuk een drama	231
Baarsma geeft de onwaarheid correct weer	233
Advies aan de Staatscommissie parlementair stelsel (commissie Remkes)	234
Jan Pronk’s linkse gezindheid (Koos Vorrink lezing)	235
Schrikken van de grote negatieve invloed door het wetenschappelijk falen door ook Hans Daudt	248
De KNAW heeft teveel invloed van juristen	256
Een bevestiging van vooringenomenheid, in strijd met empirische wetenschap	264
Remkes’s Tussenstand is om van te schrikken	268
Epiloog	281
Literatuur	285
Van andere auteurs	285
Van de huidige auteur	301
Index	311

Inleiding

Dit boek bundelt artikelen die reeds op het web zijn verschenen. Ik denk de lezer van dienst te zijn door deze in samenhang en volgorde te presenteren, met bronverwijzing naar hun onderliggende systematiek. Meer is het niet. Wellicht kom ik ooit aan een systematisch boek toe.

Het dringend advies aan de lezer is tijd voor studie van het parlementair stelsel vrij te maken. Dit boek is een alarm voor kiezers en empirische wetenschappers – van natuurkundigen en biologen tot en met psychologen (psychometrie) en economen (econometrie) – dat bij juristen, historici en politicologen iets fout gaat t.a.v. democratie.

De minister van BZK heeft de *Staatscommissie parlementair stelsel* (Scps, blijkbaar alleen een hoofdletter voor het eerste woord) ingesteld, en Johan Remkes als voorzitter van deze commissie geworven.¹ Het resultaat van de Scps wordt eind 2018 verwacht, als een advies aan de Tweede Kamer. De Scps heeft reeds een *Probleemstelling* (2017) en een *Tussenstand* (2018) gepubliceerd.

Het is nodig dat er onder kiezers en in de wetenschappelijke wereld een brede basis bestaat waarin dit Scps-Eindrapport kan worden begrepen en zo nodig van kritisch commentaar voorzien. Ik verzoek eenieder en juist ook wetenschappers om juist ook mijn *Advies aan de Scps* (hieronder) alvast te bestuderen zodat men in de startblokken staat wanneer onverhoopt kritiek op hun resultaat nodig zou zijn. Mijn *Advies* aan de commissie van december 2017 staat online² maar het is prettig dat het nu ook hieronder in druk verschijnt.

Invloed van pseudo-wetenschap

De Scps bestaat uit juristen, historici en politicologen. Inhoudelijk de grootste bijdrage zal vermoedelijk wel van de laatsten komen. Ik heb echter moeten constateren dat de “*politicologie over kiesstelsels*” (“*political science on electoral systems*”) nog vóór-wetenschappelijk is. Men zit nog vast in de wijze van denken van de geesteswetenschappen (“Humanities”) en heeft nog onvolledig de stap naar de empirische wetenschap (“Science”) gezet, per saldo zoals astrologie, alchemie of homeopathie. Wanneer de Scps de adviezen van deze politicologie gaat volgen dan dreigt de parlementaire democratie in gevaar te komen.

Het klinkt wellicht wonderlijk of zelfs pathetisch om te zeggen dat de democratie in gevaar dreigt te komen, maar bedenk het volgende: terwijl Nederland in 1917 voor evenredige vertegenwoordiging koos,³ zijn landen als USA en UK in het districtenstelsel blijven steken, en Frankrijk is ertoe teruggekeerd: en dat heeft alles te maken met de wijze van

¹ <https://www.staatscommissieparlementairstelsel.nl>

² tceu/Thomas/Nederlands/Wetenschap/Advies/2017-12-21-Staatscie-parl-stelsel.pdf Dit boek gebruikt de afkorting: tceu = <http://thomascool.eu>

³ Andeweg, R.B. en M. Leyenaar (eds) (2018), “alle stemmen tellen! Een eeuw algemeen kiesrecht”, AUP

denken binnen de “*political science on electoral systems*”. In deze “wetenschap” is het Angelsaksische-Viking denken over democratie dominant – een *traditie* en geen wetenschap. De politicologie in Nederland geeft te weinig weerwoord en heeft juist de neiging met dit dominante denken mee te gaan doen.

D66 met zijn kroonjuwelen

Sinds 1966 heeft D66 gepleit voor haar kroonjuwelen: districtenstelsel, referenda en gekozen premier en burgemeester. D66 afficheert zich als de partij voor verbetering van de democratie, en kiezers stemmen op D66 vaak voor zo’n reden. Wetenschappelijk gezien betekenen deze voorstellen juist een vermindering van democratie. Meer dan 50 jaar heeft deze partij daarmee volksverlakkerij gepleegd en de kiezers om de tuin geleid zonder dat er krachtig protest van de Nederlandse politicologie kwam. Er is hier iets ernstig mis.⁴

Waar gaat het mis ?

Deze tak van politicologie over kiesstelsels steunt op begrippen die aan de omgangstaal zijn ontleend en die zo de scherpte van de empirische wetenschappen ontberen. Er ontbreken goedgedefinieerde modellen en waarnemingen. Bij deze politicologie zien we wel data-verzameling, regressie en berekening van statistische significantie, maar dit kan dan “*garbage in, garbage out*” (GIGO) zijn, namelijk door het ontbreken van validiteit. Deze politicologie is erin geslaagd een status te verwerven die aan de wetenschap wordt toebedeeld. Men heeft “professoren”, “promovendi”, “*peer-review* wetenschappelijke bladen”, en het is niet slechts toneel want men lijkt er echt voor te gaan. Toch valt dat gebrek aan validiteit te constateren. Men houdt elkaar bezig in een denkwereld vër verwijderd van de werkelijkheid. Dit blijft bestaan door het niet los kunnen laten van de Geesteswetenschappen en dergelijke met de nadruk daarbinnen voor *traditie*.

De volgende tabel vat de uitdaging samen, zie ook p264.

	<i>Geesteswetenschappen, rechtsgeleerdheid e.d. Humanities</i>	<i>Empirische wetenschappen Science</i>
<i>Wiskundig onderontwikkeld</i>	(1) Nadruk op traditie	(2) N.v.t.
<i>Wiskundig onderlegd</i>	(3) Pseudo-wetenschap: (a) Wiskunde raakt de werkelijkheid bij toeval, en onbekend wanneer. (b) Data en regressie-berekeningen zonder validiteit	(4) Dit boek, en o.a. Colignatus (2000, 2014a, 2018cde), en deels S&T (2017)

⁴ Ik heb niet bekeken hoe het in leerboeken maatschappijleer staat, <http://nvlm.nl>.

Een rol speelt dat empirische wetenschappers weinig belangstelling voor het onderwerp “democratie” hebben. De situatie is niet alleen onluisterend, maar ook gevaarlijk voor de democratie. Juist ook door de dominantie van de USA en UK in die “wetenschap”, met de neiging van anderen om in dezelfde bladen te willen publiceren.

Een eerdere kritische lezer vroeg zich af of het geen borstklopperij was dat ik voor vakje (4) zo sterk naar eigen werk verwijs. Misschien komt het zo over, maar het is dit niet, want ik ben een bescheiden wetenschapper en geef hier alleen weer wat ik verantwoord acht. Laat ik opmerken dat Colignatus (2018cde) ontstaan zijn in de periode na het Brexit referendum uit 2016, toen ik aanleiding had om te kijken wat daar aan de hand was. Juist dit leidde tot mijn ontdekking dat de politicologie over kiesstelsels een pseudowetenschap is. Dit is een recente bevinding en reacties van anderen moeten dus nog komen. Vervolgens zijn er Shugart & Taagepera (2017).

Shugart & Taagepera 2017

Terwijl ik dit in zomer 2017 constateerde verscheen er in het najaar een boek van politicologen Matthew Shugart en Rein Taagepera:⁵

- (1) die min of meer hetzelfde stellen, maar dan mogelijk wat diplomatieker geformuleerd,
- (2) die zelf een forse stap richting wetenschappelijkheid zetten,
- (3) maar die vervolgens toch ook weer de mist in gaan bij de validiteit, namelijk bij de vertaling van hun resultaten naar de betekenis voor democratie.

(ad 1) Men kan de kritiek van S&T op de bestaande *politicologie over kiesstelsels* waarderen. Let bijv. op de term “rare scientific”, waarin de auteurs het woord “scientific” ook nog eens accentueren: “*Thus the book is a rare scientific book about politics, and should set a methodological standard for all social sciences.*” (p:320) Over de regressies door hun collegae: “*This can produce valuable insights, but these so-called “empirical models” are not really models at all. (...) Every peasant in Galileo’s time knew the direction in which things fall – but Galileo felt the need to predict more than direction.*” (p324).

(ad 2) Dit boek van S&T kan ik aanbevelen omdat het inderdaad een forse stap vooruit is, en het is ook verrassend wat zij weten te bereiken.

(ad 3) Toch vallen ook S&T in de valkuil dat zij voor de keuze van hun begrippen teveel op de omgangstaal steunen. Voor de goede orde: zij maken onderscheid tussen *evenredige vertegenwoordiging* (Equal / proportional representation, EPR) zoals Nederland kent en het *districtenstelsel* (district representation, DR) dat D66 voorstaat en zoals dit in de USA, UK en Frankrijk bestaat. Zij benoemen daarbij vele relevante verschillen. Echter, terwijl hun onderwerp precies gaat over *stemmen* en *zetels*, zie ook de titel van hun boek, zien zij over het hoofd hoe EPR en DR cruciaal anders met stemmen en zetels omgaan. S&T zetten een stap vooruit maar onvoldoende voor correcte wetenschap.

⁵ Shugart, M. & R Taagepera (2017), “Votes from Seats. Logical Models of Electoral Systems”, CUP, <https://doi.org/10.1017/9781108261128>

De studie van Shugart & Taagepera (2017) valt in bovenstaande tabel deels onder (4) doordat hij inderdaad een grote empirische stap vooruit is, maar helaas valt hij ook deels onder (3), want hij is nog gevangen in het gebrek aan validiteit. Zie Colignatus (2018e) voor detailkritiek.⁶

Forumtheorie van A.D. de Groot 1971

Gangbaar doen wetenschappers gewoon wetenschap, en houden zich niet bezig met wat géén wetenschap is. De demarkatie tussen wetenschap en niet-wetenschap is tevens een nogal hopeloos terrein. Gangbaar zijn het ook weer specialisten die zich met deze demarkatie bezighouden, zoals beroepsfilosofen zoals Popper en Kuhn,⁷ skeptici die zich verzetten tegen astrologie, alchemie en homeopathie,⁸ en de afdeling LOWI van de KNAW die in actie beoogt te komen bij de juridische visie op schendingen van de wetenschappelijke integriteit.⁹ Echter, laat ik wijzen op de *Forumtheorie* van A.D. de Groot.¹⁰ De Groot is onder meer bekend door zijn boek *“Methodologie”* met de empirische cyclus. Hij vond zijn oorspronkelijke aanpak bij nader inzien vooral ideaaltypisch, en ontwikkelde nadien de *Forumtheorie* voor een beschrijving van hoe wetenschap *feitelijk* te werk gaat, en hoe dit dan “werkende weg” verbeterd kan worden. Het aangehaalde boek van De Groot en Visser (2003) zou tot de bagage van iedere wetenschapper moeten behoren. Het is ook op grond van deze Forumgedachte dat ik empirische wetenschappers breed uitnodig om naar de *politicologie over kiesstelsels* en onderstaand *Advies aan de Scps* te kijken.

De valkuil van de specialisatie

Vooralsnog kan ik slechts hopen dat deze bundel gelezen wordt. Een theoretische mogelijkheid is dat sommige empirische wetenschappers lid worden van de *“Nederlandse Kring voor de wetenschap der politiek”* (NKWP),¹¹ daar het nodige bijleren om mee te kunnen praten, en de politicologie helpen om zich te bevrijden van zijn huidige eigen variant van astrologie, alchemie of homeopathie. Wetenschappers van andere terreinen zoals natuurkunde of economie zullen zulks niet snel doen, omdat hun oorspronkelijke interesse elders ligt, en zij de publicatie-eisen op hun oorspronkelijke terrein natuurlijk niet kunnen negeren. Echte ingenieurs interesseren zich mogelijk niet voor democratie en zo krijgen we de tovenaarsleerlingen in de wetenschap der politiek die zich in die ingenieursmantel tooien. Het moderne wetenschappelijk bedrijf is zo een gevangenis waarin je juist niet wetenschappelijk kunt zijn t.a.v. je

⁶ Colignatus (2018e), “An overview of the elementary statistics of correlation, R-squared, cosine, sine, and regression through the origin, with application to votes and seats for Parliament”, <https://mpr.ub.uni-muenchen.de/86307>

⁷ <http://www.nvfw.nl>

⁸ <https://skepsis.nl/tijdschrift-skepter/>

⁹ bth/2015/11/26/allea-defines-research-integrity-too-narrow/

¹⁰ A.D. de Groot en H. Visser (2003), “Het forumwaarmark van wetenschap”, <https://www.knaw.nl/nl/actueel/publicaties/het-forumwaarmark-van-wetenschap>

¹¹ <http://politicologie.nl>

eigen democratische burgerrechten tenzij je je daarop specialiseert. Laat ik echter het voorbeeld van de econometrie geven, die economie, wiskunde en statistiek combineert, en die dan geen specialisatie maar een generalisatie is. Het perspectief dat empirische wetenschappers naar de misstand bij politicologie kijken is zo niet geheel hopeloos.

Toch blijft het zwaar corvée om de dwaalwegen van de “*political science on electoral systems*” na te lopen en te deconstrueren, en voor anderen inzichtelijk te maken hoe onwetenschappelijk het is. Te hopen valt dat empirische wetenschappers hier niet slechts een burgerplicht zien maar ook de cruciale noodzaak. De situatie is werkelijk alarmerend. Denk aan andere landen en hoe de hele wereld op een vals kompas t.a.v. democratie vaart. De wereld is gediend met een wetenschappelijk protest vanuit Nederland, en Nederland is gediend met werkelijke democratie in de wereld.

Respect voor wetenschap

Ik schreef eerder in (2010a) en (2012m) over *multiple seats elections*, en in juni (2017n) gaf ik een scherper protest dat de situatie hier bizar is. In wezen betekent dit een nieuwe wetenschappelijke doorbraak in 2017, met het doorbrekend inzicht hoe de wereld door pseudowetenschap versterkt wordt. Zeker met dit protest is de analyse zo helder dat het me zeer verbaast dat de mogelijkheid tot verbetering nog niet is opgepakt. Wetenschappers die zich richten op tijdschriften hebben blijkbaar weinig neiging om te protesteren tegen pseudowetenschap in een belendend perceel. Er speelt echter ook iets anders. De lezer moet weten dat ik als econometrist en wetenschappelijk medewerker van het Centraal Planbureau (CPB) in 1990 getroffen werd door censuur van wetenschap door de directie,¹² en vervolgens in 1991 met onwaarheid en machtsmisbruik ontslagen werd. Sinds 2004 adviseer ik tot een boycot van Nederland tot deze kwestie is opgelost.¹³ Deze censuur en de noodzaak tot protest betekenen niet alleen een grote inperking van mijn vrijheid maar tonen bij anderen een groot gebrek aan respect voor wetenschap. Een factor kan zijn dat de reputatie van een slachtoffer aangetast kan zijn, zoals menigeen kan denken dat het meisje de verkrachting wel aan haarzelf te danken zal hebben.¹⁴ Mijn weten-

¹² <http://thomascool.eu/Thomas/Nederlands/TPnCPB/NVMC/Verslag.html>

¹³ <https://boycottholland.wordpress.com/about/>

¹⁴ De vrijheid van wetenschap komt ook aan de orde in Colignatus (2018g), hieronder pag 256 e.v. Een externe wetenschapper reageert, n.b. met kopie aan enkele kamerleden: “Ik ben me natuurlijk bewust van je sterk negatieve ervaringen met het CPB, en in het bijzonder met een manager. Je hebt daar uitvoerig over geblogd. We moeten echter hier een sterk onderscheid maken tussen individuele gevallen met slechte managers en het beleidsmatige, structurele niveau waarover de KNAW een uitspraak doet en het generieke karakter van het wetsvoorstellen waarop wij reageren.” Me dunkt dat deze wetenschapper geen onderzoek naar de CPB-kwestie heeft gedaan en derhalve niet kan stellen dat het hier (alleen) om een individuele kwestie zou gaan. Ik stel een structureel en beleidsmatig probleem aan de orde, waarna de CPB-directie

schappelijk werk sinds 1982 is echter puik. De lezer wordt geadviseerd en verzocht naar de inhoud en de onderbouwing te kijken, en niet bij voorbaat alles te verwerpen alleen maar omdat ik ook tegen die censuur van wetenschap protesteer.

Dit boek

Dit boek is zoals gezegd geen systematische verhandeling maar een bundel van bestaande teksten. Er zijn wel verwijzingen naar bronnen waar het wetenschappelijk bewijs wordt geleverd. De teksten en hun bundeling zijn nuttig omdat zij deze basis helpen ontsluiten en meer toegankelijk maken. In principe is dit zware kost maar licht gebracht. Het lijkt misschien het meest op een verzameling brieven (maar geen Perzische¹⁵) waarin men laagdrempelig kan lezen over democratie *met* en *door* wetenschap.

De bundel begint met enkele basisgedachten om het *Advies aan de Scps beter* te begrijpen. Daarna volgt de aanbiedingsbrief aan de Scps alsmede de brieven met aanvulling en melding van dit boek. Vervolgens is er het *Advies* waar het nu om gaat.

Wegens de aanvulling en dit boek is de tekst van het *Advies* van december 2017 op punten bijgewerkt, alsook op typefouten gecorrigeerd, aangegeven met rechte haken [...]. In het *Advies* staan de diverse verwijzingen in voetnoten (hier hernummerd), maar voor deze gedrukte versie zijn de verwijzingen ook verzameld in een afzonderlijke literatuurlijst. Deze is uitgebreid met die van Colignatus (2018cd).

Het boek sluit af met weblogteksten vanaf December 2016 – d.w.z. het Nederlandstalige¹⁶ en niet het Engelstalige weblog.¹⁷ Deze verschaffen context aan het *Advies*. De thema's aldaar keren in het *Advies* terug, en deze teksten helpen het *Advies* beter te duiden. Tevens bevatten de teksten de brede context waaruit de rol van het parlement en het belang van een beter parlementair stelsel naar voren springt. In economie hangt alles met alles samen, en dat is ook hier het geval.

Last but not least: Voor statistici en het onderwijs in statistiek is er nu ook Colignatus (2018e),¹⁸ met een kort overzicht van het statistisch aspect in deze kwestie. Waar de “politicologie over kiesstelsels” geen goede maatstaf voor evenredigheid van stemmen en zetels kon vinden, wat onvoldoende grip op statistiek toont, zou dit ook kunnen komen door onvoldoende uitleg van de kant van de statistiek. Van belang is natuurlijk ook de ethiek van de statistiek: dat men helder moet uitleggen wat statistieken voorstellen, in plaats van steunen op de omgangstaal. Aan empirische wetenschappers wordt aangeraden met zowel dit huidige boek als dit korte overzicht t.a.v. de statistiek te beginnen.

de man en niet de bal speelt, en men kan dit beter onderkennen dan de bringer van het blijkbaar ongewenste nieuws extra onderuit te schoffelen.

¹⁵ https://nl.wikipedia.org/wiki/Perzische_brieven

¹⁶ Afkorting bth = <http://boycottholland.wordpress.com> (Nederlands)

¹⁷ Afkorting bthh = <http://boycottholland.wordpress.com> (Engels)

¹⁸ Zie voetnoot 6: <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/86307>

Basisgedachten

Hogepriesters van hoogverraad

2012-03-07 ¹⁹

In de evolutie van de mensheid is er een merkwaardige competitie tussen de Prins en de Priester. De Prins baseert zijn macht op de sterke mannen, de ridders in harnas, de maffia, het leger en de politie. De Priester voorspelt de sterren aan de hemel, interpreteert de astrologische tekens, leest de ingewanden van de geit, doopt de kinderen, en voert de rituelen voor de overgang naar de andere wereld uit. In sommige gevallen is de Prins sterker dan de Priester en betaalt de eerste de laatste met brood en wijn om zijn macht te versterken. In andere gevallen is de Priester sterker dan de Prins en betaalt de eerste de laatste met vlees en bier om zijn macht te versterken. In sommige gevallen zijn Priester en Prins verenigd in één persoon en dan kan hij zijn maaltijd kiezen.

Traditioneel zijn er drie standen: geestelijken, adel en burgers (ook wel boerenlui genoemd). Karel de Grote stuurde zijn functionarissen in paren: een geestelijke en een wereldlijke. Toch kreeg hij zijn kroon van alleen paus Leo. Blijkbaar hield hij jaarlijkse bijeenkomsten met zijn "belangrijke mannen" (wikipedia). Toen de parlementen zich ontwikkelden, hadden ze die drie standen of "staten" in drie Kamers. De hertogen van Bourgondië vestigden de Staten-Generaal in 1464. De scheiding van kerk en staat begon blijkbaar met Maarten Luther in 1528.

In de Franse Revolutie in 1789 werd de Kamer voor de geestelijkheid afgeschaft. Blijkbaar hadden de hogepriesters hoogverraad gepleegd.

Mijn suggestie is dat de Priester zich tot de wetenschapper had kunnen ontwikkelen. Het bestuderen van de sterren en het zich verwonderen over de toekomst zou een serieuze onderneming kunnen zijn geworden. Veel Priesters zoals Thomas van Aquino hadden inderdaad zo'n verbeeldingskracht. Helaas heeft de Priester hier gefaald. De wijn smaakte te goed, de sterren zagen er mooier uit wanneer je er alleen voor de aardigheid naar keek. In plaats van harde wetenschap te ontwikkelen, vertrouwde de Priester op magie met *hocus pocus pas* (waarvan wordt gedacht dat deze spreuk is afgeleid van "hoc est corpus, Pilato passus").

De Priester pleegde aldus verraad ten aanzien van zijn historische en evolutionaire rol in de maatschappij.

In een andere loop van de geschiedenis zou de Priester de wetenschapper kunnen zijn en we zouden die derde Kamer nog steeds hebben. We zouden het een Staathuishoudkundige Kamer of beter een Economisch Hof kunnen noemen. Het zou een belangrijke rol spelen in wetenschappelijk advies voor de overheid.

¹⁹ Vertaald van: bthh/2012/03/07/high-priests-of-high-treason. Zie links aldaar.

Aanpassing van de Trias Politica en het instellen van een Economisch Hof zou eigenlijk een reparatie zijn op de loop van de geschiedenis.

Si no è vero è ben trovato.

(Een nadeel van dit verhaal is dat sommige mensen denken dat economen al onze hogepriesters zijn en dat ze opnieuw hoogverraad hebben gepleegd.)

Moslims zijn nooit werkloos

5 juni 2013 en redactie 28 maart 2018 ²⁰

In 1990 presenteerde ik mijn analyse dat werkloosheid oplosbaar is. De oplossing is een verzorgingsstaat die niet door domme regels in de soep wordt gedraaid. We kunnen weer volledige werkgelegenheid hebben zoals het geval was in de jaren 1950-1970. Werkloosheid is geen natuurverschijnsel maar een teken van falend bestuur. We moeten dat falen wel onder ogen durven zien en ook kritiek durven hebben op de besluiten van de hoge dames en heren in Den Haag. Ik heb hiervoor ook een econometrisch bewijs geleverd.

Vanaf 1990 heb ik deze gedachte uitgedragen op verschillende plaatsen. Aan universiteiten, in *de Volkskrant*, *Trouw*, het *Algemeen Dagblad*, en in verschillende boeken, en die boeken kregen ook weer recensies in verschillende media zoals de *Staatscourant* en het tijdschrift *Binnenlands Bestuur*.

Nederland heeft echter iets anders aan zijn hoofd. Migratie en integratie, vooral van moslims. Hier is een debat waarin mensen verslaafd raken aan hun adrenaline. Kranten en websites worden volgeschreven en de *talking heads* op de televisie raken er niet over uitgepraat.

Het zou rationeel zijn geweest wanneer iemand in dat migratiedebat ooit had opgemerkt dat migranten sneller en beter kunnen integreren wanneer ze ook werk kunnen vinden. Waarna het ook logisch zou zijn om de verschillende oplossingen te bespreken. Iemand die zo'n analyse maakte zou ook hebben kunnen zien wat ik daarover in *de Volkskrant* schreef. Met stijgende verbazing heb ik sinds 1990 gewacht tot iemand dit verband zou leggen.

Helaas. Niemand. De discussianten in het migratiedebat veronderstellen blijkbaar dat moslims nooit werkloos zijn. Omdat moslims niet werkloos zijn hoeft er ook geen oplossing voor hun werkloosheid gevonden te worden. Klaarblijkelijk hebben ze al werk, en is het probleem alleen dat ze niet willen integreren of zo.

²⁰ tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2013-06-05-MoslimsZijnNooitWerkloos-redactie-2018-03-28.html Zie weblinks aldaar

Het negeren van dit kernprobleem is een stuitende onbenulligheid waarbij de discussianten in het migratiedebat hun eigen adrenaline stellen boven het zoeken naar oplossingen.

Ik kan me voorstellen dat niet iedereen econometrie beheerst en ik kan me voorstellen dat ook collega-econometristen niet direct zien hoe je de werkloosheid kan aanpakken, want tenslotte presenteer ik ook een inventieve nieuwe analyse. Maar het negeren van de werkloosheid onder migranten en het weigeren een oplossing daarvoor te zoeken is een brevet van geestelijk onvermogen voor de Nederlandse samenleving.

Ach ja, er is natuurlijk nog de drogredenering dat migranten werkloos kunnen zijn omdat ze niet willen werken. Dat is een drogreden want als er werk is kan dat worden aangeboden en kan de uitkering worden stilgezet en wil menig een heus wel werken. Het kernprobleem blijft het gebrek aan banen.

Gezegd moet worden dat de officiële werkloosheid in Nederland in de jaren 1990-2008 relatief laag leek. Wie genoemde drogredenering volgde kon inderdaad naar de schijnbaar lage werkloosheid wijzen. In feite was de echte werkloosheid hoog maar deze werd verstopt in allerlei uitkeringen. Deze discussie kan inderdaad schimmig worden, wanneer cijfers niet werkelijk voorstellen wat men denkt dat ze zouden voorstellen. Het blijft gelden dat er voor betrokken groepen aan de onderkant van de arbeidsmarkt dus wel degelijk een probleem t.a.v. werkloosheid bestond.

Waarschijnlijk zal ook een rol spelen dat er discriminatie op de arbeidsmarkt is. Maar dan geldt dat je beter eerst alle andere drempels weg kunt nemen. Wanneer een werkgever voor de keuze staat om iemand met winstmogelijkheden aan te nemen of deze winst te laten schieten alleen wegens gevoelens van discriminatie, ja, dan ligt het probleem van discriminatie scherp op tafel, en menig ondernemer zal de winst pakken. En wie zich in zo'n situatie gediscrimineerd ziet, heeft dan weer volop kansen bij andere werkgevers die daar niet aan doen.

Voor mij blijft gelden dat het debat over migratie een schijndebat is waaraan ik niet meedoe.

Ik heb ook niet de neiging om er speciaal de aandacht op te vestigen dat mijn voorstel tot aanpak van de werkloosheid ook een bijdrage kan zijn binnen dit migratiedebat. De migratie is niet mijn onderwerp. Discussie over culturele verschillen bij migranten is ook niet mijn onderwerp. Mijn onderwerp is de werkloosheid. Andere personen hadden het verband moeten leggen en hadden dan bij mij kunnen aankloppen met de vraag hoe die werkloosheid dan is op te lossen, waarna ik het kan uitleggen.

Inmiddels is de werkloosheid in Europa zo gigantisch geworden dat ik me gedwongen voel om hierover toch een opmerking te maken. In 2013 heeft Europa 26 miljoen werklozen waarbij Nederland er officieel nog steeds relatief gunstig uitspringt. Families en regio's in Europa gaan naar de verdommenis omdat beleidsmakers de theorie aanhangen dat loonmatiging, flexibilisering en afbraak van sociale zekerheid nodig zijn om de financiële markten ertoe te verleiden om weer te gaan investeren.

De beleidsmakers zien nog niet dat er sinds 1990 een alternatieve analyse is waardoor volledige werkgelegenheid kan terugkeren op een humane manier zoals in de jaren 1950-1970. Beleidsmakers vinden het wellicht wel fijn dat het maatschappelijk debat gaat over migranten en niet over hun eigen falen.

Mijn verzoek aan de discussianten in het migratiedebat is om af te kicken van hun adrenalineverslaving. Het is een misplaatste luxe om de wereld naar de verdommenis te laten gaan en hier in Nederland alle aandacht te richten op moslims "die nooit werkloos zijn". Het getuigt van mededogen met de 26 miljoen werklozen in Europa en hun zwaar belaste families en kinderen om hier in Nederland de werkloosheid op te lossen, zodat men elders een voorbeeld heeft hoe dat handig en verstandig gedaan kan worden.

Discussianten in het migratiedebat: ga eens nadenken. Veel overlast komt toch van gebrek aan perspectief bij leerlingen en hangjongeren, waarbij de verleiding tot criminaliteit niet ver is. Mensen die eerlijk werk kunnen doen waarbij ze trots kunnen zijn op wat ze bereiken hebben toch minder neiging om een haat tegen hun omgeving te ontwikkelen. Het migratiedebat zou bijna als een kaars uitgaan wanneer de werkloosheid is opgelost. Wanneer landen van herkomst die aanpak overnemen dan krijgen zij ook volledige werkgelegenheid en hebben mensen minder neiging om te migreren.

Tijdens de Grote Depressie in 1930-1940 adviseerden wetenschappers Keynes en Tinbergen hoe de werkloosheid kon worden aangepakt. Naar hen werd niet geluisterd. Er was een Tweede Wereldoorlog voor nodig voordat wel naar hen geluisterd werd. Een belangrijke les was dat het CPB werd opgericht met een wetenschapper als directeur. Met de benoeming van niet-wetenschapper Gerrit Zalm in 1989 ging het mis, want hij pleegde censuur van de wetenschap ten aanzien van mijn analyse over de werkloosheid. Is er een oorlog nodig voordat naar mijn protest tegen deze censuur wordt geluisterd? Zo'n analyse kan ik nog niet geven maar een goed advies is een boycot van Nederland tot de kwestie is opgelost.

Inmiddels heeft het kabinet wederom een niet-wetenschapper benoemd tot directeur van het Centraal Planbureau. Ik heb deze persoon, Laura van Geest, deze brief geschreven, met vervolgens deze brief aan de wetenschappelijke collega's op het CPB en deze brief aan de wetenschappelijke directeurs van de andere planbureau's, het Sociaal Cultureel Planbureau en het Planbureau voor de Leefomgeving.

Dat er iets fout is aan de Fyra begrijpen Nederlanders nog wel. Dat Den Haag erin slaagt om ook de werkloosheid in het land te veroorzaken wordt blijkbaar onmogelijk geacht. Sorry, dan heb ik slecht nieuws: dat kunnen ze daar ook. Maar het goede nieuws is dat het falen ook te repareren valt.

De drie fouten van Wim Duisenberg

2014-11-09 ²¹

Wim Duisenberg (1935-2005) was de populaire op J.F. Kennedy lijkende minister van Financiën in het Kabinet Den Uyl (1973-1977), later President van De Nederlandsche Bank (1982-1997), en later de eerste President van de Europese Centrale Bank (1998-2003).

Hij wordt herdacht met een borstbeeld in zijn geboorteplaats Heerenveen, met een gebouw van de Faculteit Economie in Groningen waar hij studeerde en promoveerde, en een *Wim Duisenberg School of Finance* die, volgens wikipedia, "in 2008 van start ging, moet Amsterdam weer internationaal op de kaart zetten als financieel centrum". Helaas kwam er die financiële crisis, en is de glans er een beetje af.

Een: Euro

De eerste fout van Duisenberg is de introductie van de Euro zoals we hem kennen.

Duisenberg heeft hard aan de Europese Monetaire Unie (EMU) getrokken, maar in Maastricht op 30 september 1991 is er de *Zwarte Maandag* (NPO Geschiedenis Andere Tijden). Op dat moment hadden bij Duisenberg alle alarmbellen moeten afgaan en had hij de vorming van de Euro moeten afraden. Eventueel de rente verhogen wanneer niemand het direct zou begrijpen.

EU-voorzitter Nederland met Lubbers en Van den Broek hadden netjes voorgesteld om tegenlijk met de EMU ook een Europese Politieke Unie (EPU) op te richten, zoals alle economie-boekjes voorschrijven. Een EMU zonder EPU kan enorme ellende geven zoals we nu zien, met massale werkloosheid in Zuid Europa en kwakkelende economieën in het Noorden. Toch waren Duitsland en Frankrijk niet bereid tot die EPU, terwijl er wegens de val van de Berlijnse Muur in 1989 wel een afspraak tussen Bundeskanzler Kohl en President Mitterrand lag dat Duitsland zich mocht herenigen wanneer er ook een gezamenlijke munt kwam. De rest is geschiedenis. Er kwam een EMU zonder EPU, Duisenberg mocht de eerste voorzitter van de ECB worden, en de huidige crisis wakkert de nationale sentimenten tot grote hoogte zodat een EPU onwaarschijnlijk en de opheffing van Euro en EMU waarschijnlijk wordt.

Twee: aardgas

De tweede fout van Duisenberg betreft het aardgas. Een ezel kan bedenken dat wanneer je miljoenen kuubs aardgas onder de grond

²¹ tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2014-11-10-Duisenberg.html Zie aldaar voor weblinks

weghaalt, dat die grond een nieuw evenwicht zoekt. Duisenberg was er als minister van Financiën vroeg genoeg bij om de cruciale vragen te stellen en te zorgen voor onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek naar de bodemgesteldheid en de mogelijkheid de vroegtijdig de winning te verminderen of zelfs stop te zetten. Maar nee, Duisenberg was die ezel niet.

Een theorie van Lucas Kroondijk (1952-1973) is dat Groningen het ook wel een beetje aan zichzelf heeft te wijten. Er bestond bijvoorbeeld de fysisch geograaf Willem Frederik Hermans (1921-1995), die met enige kennis van zaken, en nog grotere vaardigheid met de pen, een geducht waarschuwer zou zijn geweest voor de rampen die zouden komen. Echter, jaloezie van Groningse hoogleraren bracht hen tot ziekelijke laster en er ontstond een affaire waar zelfs kamervragen over werden gesteld - met het vermoeden dat kamerlid Jan de Koning (1926-1994) onderdeel van dat jaloerse netwerk was. In plaats van dat de bestuurders van de Groninger universiteit Hermans beschermden, gaven ze hem ander werk te doen waar hij niet voor was aangenomen. Een commissie pleitte hem van blaam vrij, maar het leed was geschied. Hermans vertrok in 1973 naar Parijs. Wanneer Groningen nu in aardbevingen wegzinkt heeft het dit ook te danken, niet alleen aan eigen onderzoek, maar ook aan haar eigen laster en onvermogen om hiertegen op te treden.

Drie: belastingvrije voet en werkloosheid

De derde fout van Wim Duisenberg is minder bekend maar overtreft de voorgaande fouten in overtreffende trap. Wat is erger dan dat Groningen wegzinkt in de bodem en dat Europa wegzinkt in de Euro ? Dat is dat de wereld wegzinkt in werkloosheid en armoede.

Hans Hulst en Auke Hulst m.m.v. mijzelf schrijven in *Werkloosheid en armoede, de oplossing die werkt* (1998 pag 50):

In 1971/1972 stelde het kabinet Biesheuvel middels een Memorie van Toelichting (...) dat het 'geen nader betoog behoefde' dat de toen geldende belastingvrije voet te laag was. 'De omvang ervan voldoet niet aan de grondgedachte van de belastingvrije voet, het van belasting vrijstellen van het gedeelte van het inkomen, dat redelijkerwijs nodig is voor het financieren van de in het licht van de heersende maatschappelijke opvattingen noodzakelijke levensbehoeften.'

Drie jaar later echter werd dit concept verlaten door het kabinet Den Uyl. Deze regering wees erop dat het sociaal minimum in de voorliggende jaren dermate verhoogd was dat het inmiddels geacht kon worden draagkracht te verschaffen tot het betalen van belasting. Een verbijsterende gedachte, want een sociaal minimum is in de kern een netto-bedrag, en dan ontbreekt per definitie draagkracht voor belasting. Dat Den Uyl cum suis deze draagkracht toch zagen doet de cynicus vermoeden dat dit kabinet het betalen van belasting

als een van die primaire en noodzakelijke levensbehoeften beschouwde, die volgens het kabinet Biesheuvel financiering vergden. De waarheid lijkt ons dat het kabinet Den Uyl een extra 'belastingmarkt' zocht voor het spekken van de schatkist, of wellicht voor enkele grootse banenplannen, maar daarin een smadelijke Pyrrhusoverwinning behaalde. In de loop der jaren zijn door de trend die mede door Den Uyl werd ingezet, en nog altijd wordt aangehouden, zoveel laagrendabele werknemers de markt [uitgeprijsd], dat de schatkist niet zozeer gespekt is, maar het slachtoffer is geworden van een voortgaande aderlating in de vorm van sociale uitkeringen.

De kerngedachte van een gezonde economie en een gezond stelsel van sociale zekerheid is dat de laagstbetaalde werknemers zijn vrijgesteld van belasting. Laat iedereen eerst maar in het eigen onderhoud voorzien, daarna zien we wel verder. Belasting maakt de laagstbetaalden werkloos, en leidt tot uitkeringen en wat dies meer zij, zoals gebrek aan integratie, werkloosheid, zich waardeloos voelen, geen vriend of vriendinnetje kunnen krijgen, en wat dan ook.

Blijkbaar begreep Duisenberg dat niet. Sindsdien is de sociale zekerheid ontspoord, met een werkloosheid waarvan niemand begrijpt waar die vandaan komt, maar die door de overheid zelf wordt veroorzaakt. Een overheid die het zelf ook niet begrijpt en die alle anderen de schuld geeft.

Socrates, Montesquieu en het Economisch Hof

2011-11-23 ²²

Samenvatting

De leer van de staathuishoudkunde – in het Engels *political economy* – geeft een nieuw inzicht ten aanzien van de economische crisis, werkloosheid, de overheidstekorten en overdracht van souvereiniteit aan Brussel. Binnen de Trias Politica hebben de wetgevende, uitvoerende en gerechtelijke machten blijkbaar nog teveel ruimte om de informatie te manipuleren. Gewenst lijkt een uitbreiding met een Economisch Hof op gelijkwaardig grondwettelijk niveau dat toeziet op de juistheid van informatie voor de polis. Het parlement behoudt het budgetrecht maar verliest het vermogen de cijfers mooier of slechter voor te stellen. Voor Nederland betreft het een promotie voor het Centraal Planbureau maar dan wel een CPB met een werkelijke wetenschappelijke basis en een grotere openheid naar wetenschap en samenleving. Wanneer alle landen in de Europese Unie hun eigen Economisch Hof instellen dan is overdracht van souvereiniteit naar Brussel niet nodig. Een eigen Hof kan veel beter rekening houden met lokale omstandigheden dan het verre Brussel. Via het wetenschappelijk circuit ontstaat een betere coördinatie dan het Brussel ooit zal lukken.

Inleiding

Socrates (ca. 470 - 399 v.Chr) verdiende de gifbeker:

“Maar ik zweer u,” zei de aanklager, “hij bracht zijn volgelingen ertoe minachting aan de dag te leggen voor de vastgestelde wetten door te zeggen dat het dwaasheid was de bestuurders van de stad aan te wijzen via een stemming met bonen, terwijl niemand zich zou willen toevertrouwen aan een stuurman die op zo’n manier was gekozen, of aan een timmerman, een fluitspeler of wat er verder in die sfeer bestaat, ofschoon op die terreinen gemaakte fouten veel minder schade veroorzaken dan de fouten die worden gemaakt bij het besturen van de stad.” Xenophon (2000:21)

Kamerleden aanwijzen met het lot, het kan natuurlijk. Socrates's leerling Plato kwam met de oplossing van de filosoof-koning. Dat was weer een ideaal of een hersenschim maar in ieder geval niet praktisch. Montesquieu (1689-1755) ontdekte dat in Engeland een bepaalde

²² tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2011-11-23-Socrates-Montesquieu-EconomischHof.html Zie aldaar voor weblinks

scheiding van machten was gegroeid, en zijn beschrijving daarvan ontwikkelde zich tot het leerstuk van de Trias Politica.

Inmiddels hebben we een veelvoud van eigen bevoegdheden, een Myrias Politica, met provincies, gemeenten, zelfstandige bestuursorganen, schoolbesturen, Europa en noem maar op. Het is staathuishoudkunde – in het Engels *political economy* – deze processen te bestuderen. Binnen dit veelvoud is er een Centraal Planbureau (CPB) dat een cruciale rol in het overheidsbeleid blijkt te spelen. Het CPB raamt de rijksbegroting in interactie met de verwachte economische gevolgen, terwijl het budgetrecht een van de belangrijkste rechten van het parlement is. Gezien de interactie van CPB met deze kerntaak van het parlement is binnen de staathuishoudkunde de gedachte aan een Economisch Hof opgekomen. Een uitbreiding van de Trias Politica met een vierde macht, een promotie voor het CPB maar wel met een aanpassing naar de wetenschappelijke grondslag.

Trias Politica en staathuishoudkunde

Het boek *Trias Politica & Centraal Planbureau* (1994b) stelt een uitbreiding voor van de Trias Politica met een grondwettelijk Economisch Hof dat gelijkwaardig is aan de uitvoerende, wetgevende en gerechtelijke machten. Het bijzondere in deze visie is dat de veelvoud van de Myrias Politica weer wordt teruggebracht naar het leerstuk van de Trias Politica, en dat er uit de veelvoud van instellingen juist het CPB wordt uitgekozen tot promotie naar dit fundamentele niveau.

Het voorstel kwam in de periode vanaf 1990 op naar aanleiding van de toen al 20 jaar voortdurende massale werkloosheid in Nederland en de stagnatie in de beleidsvoering. De werkloosheid in Nederland lijkt gering maar is verborgen in allerlei mechanismen. CBS en CPB gaan uit van een traditioneel concept van arbeidsaanbod maar dit miskent al veertig jaar de systeemwerkloosheid die ontstaat door contraproductieve regelgeving. Klosse en Muysken (2011) noemen een aantal van 2 miljoen gewenste arbeidsplaatsen. Het is een onderwerp van staathuishoudkunde om de stagnatie van beleid nader te bestuderen en in een groter historisch kader te analyseren. Dan blijkt het advies vanuit het CPB een sleutelrol te spelen.

Gezien de vele problemen in de Nederlandse samenleving vragen sommigen zich af of er wellicht ook een Psychologisch Hof of een TV Hof of welk X Hof zou moeten komen. Vanuit de gedachte dat het hier om staathuishoudkunde gaat is het echter acceptabel om de argumentatie tot een Economisch Hof te beperken. We leven al in een Myrias Politica. Maar het is essentieel om het argument te zien in de context van de Trias Politica. De huidige drie machten blijken burger en maatschappij de verkeerde informatie te geven en het gaat er hier om dit vermogen ingrijpend te beperken.

De huidige economische crisis plaatst het argument uit 1994 in een nieuw daglicht. Er wordt gesproken over overdracht van souvereiniteit aan Brussel. De monetaire unie zou alleen kunnen slagen wanneer er ook

een fiscale unie komt. Er is echter een alternatief wanneer ieder land zijn eigen Economisch Hof heeft. Zie Colignatus (2000, 2005, 2011) en het interview door Stavrou (2011).²³

Redenen voor een Economisch Hof

Er is een verschil tussen conditionele en onconditionele ramingen.

De ramingen van het CPB zijn conditioneel op de aanname dat de regering de waarheid spreekt, dat alle geuite beleidsvoornemens daadwerkelijk worden uitgevoerd, en dat het beleid ook het succes zal hebben dat de regering verwacht. Het Centraal Economisch Plan (CEP) is een document van de regering, waarvan het CPB het voorwerk doet en de redactie voert, maar het blijft een rapportage van regeringsbeleid. Het CPB heeft meer vrijheid t.a.v. andere documenten waarvoor geen wettekst bestaat, maar ook daarvoor bestaat eenzelfde attitude. Soms is het groot nieuws wanneer ministers en directeur van het CPB van visie verschillen, maar dit betreft geen fundamentele zaken. Het is ook wel handig voor ministers dat het CPB in de ogen van het grote publiek een soort onafhankelijke status krijgt zodanig dat de CPB-ondersteuning van het beleid een keurmerk verkrijgt alsof het onafhankelijk is getoetst.

Het IMF (2011:63) en Eichengreen et al. (2011:110) stellen het CPB als voorbeeld voor de wereld maar zijn blijkbaar onkundig van de nadelen van conditionele ramingen. Zo zie je maar weer dat economie toch een moeilijk vak is, en dat alleen openheid en wetenschappelijke zorgvuldigheid ons verder brengen.

Bij een Economisch Hof met een wetenschappelijke taak die in de grondwet is verankerd zal de begroting gebaseerd worden op onconditionele ramingen. Het Hof accepteert dan als realiteit dat politici ook zouden kunnen flirten met een onwaarheid. Het Hof raamt wat politici zullen doen, ook al weten politici wellicht nog niet wat ze zullen doen. Het Hof toetst alleen op de kwaliteit van de informatie en kan een veto over een begrotingstekst uitspreken wanneer de informatie naar het oordeel van het Hof niet deugt. Het parlement houdt het budgetrecht maar verliest ruimte om de informatie te manipuleren.

De overgang van CPB naar Economisch Hof zal voor regering, parlement, land en ook CPB dramatisch zijn. Het is daadwerkelijk een aanpassing van de Trias Politica. Ook het CPB zou moeten wennen aan de nieuwe rol. Er is ook een nieuwe structuur voor het CPB nodig waardoor een verankering in de wetenschap en openheid naar de samenleving wordt verkregen. Cool en Hulst (2003) bevatten een concept-amendement voor de grondwet.

Kan een samenleving wel economen vertrouwen die elkaar voortdurend tegenspreken? Kan men de economische wetenschap wel vertrouwen die t.a.v. de crisis faalt? Is het wel wetenschap? Hiervoor zijn er in het kort de volgende antwoorden.

²³ Colignatus (2013a) werkt dit nader uit

- (1) Het huidige CPB faalt structureel wegens de huidige opzet. Een oude T-Ford auto is geen argument om terug te gaan naar de fiets. Het is geen argument niet aan de mogelijkheid van een Ferrari te denken. Het CPB is na de oorlog ontstaan in een wat rommelig politiek proces, heeft daarna belangrijk bijgedragen aan de stabiliteit van het overheidsbeleid, maar is ook oorzaak van stagnatie gebleken.
- (2) De internationale wereld van economen bestaat uit eilandjes die ieder hun eigen ding doen. Publiceren in tijdschriften die weinigen lezen en waar uitgevers goed aan verdienen. Er is geen proces waarin de kennis gestroomlijnd wordt ten bate van het algemeen welzijn. Ministeries of CPB-achtige instellingen doen iets wat daarop lijkt maar zijn dus gemankeerd door de politieke context.
- (3) Ondanks al het falen en geklammer en geschrei, heeft de wereld sinds de 2e wereldoorlog toch een grote vooruitgang gemaakt, niet slechts door de ingenieurs maar ook door het advies van economen, hoe gemankeerd ook. Het advies is dan: zie het positieve en stroomlijn het.
- (4) Het is op grond van analyse en grondig onderzoek dat het voorstel van een Economisch Hof wordt gedaan. Respecteer de wetenschap, en weerleg de argumentatie, in plaats van te vertrouwen op vluchtige gedachten met de schijn van zekerheid alsof we geen Economisch Hof zouden kunnen gebruiken. Vertrouw niet het CPB want dat is geen wetenschappelijke instelling maar stel bijvoorbeeld een parlementaire enquête in naar het functioneren van de Trias Politica op het het wezenlijke onderwerp van de bestaanszekerheid van de burger, de massale werkloosheid.
- (5) Ook een Hooggerechtshof zal allerlei interne verschillen van mening hebben en als geheel mogelijk vaak falen, maar als systeem lijkt het te werken.
- (6) Wat heb je te verliezen ? Het voorgestelde Hof is open naar de wetenschap, zou dat werkelijk niet kunnen werken ? Wel een Rekenkamer voor het verleden maar niet voor de toekomst, terwijl de toekomst wellicht toch iets belangrijker is omdat er nog wat aan gedaan kan worden ? Hoe groot moet je afkeer van wetenschappelijke kennis en attitude zijn, om je tegen een Economisch Hof te keren ?

Betekenis voor Europa in crisis

In de recente EU afspraken, Consilium (Eurozone) (2011), krijgt ieder land een onafhankelijke instelling voor het ramen van de begrotingen.²⁴ Tevens worden begrotingsregels wettelijk vastgelegd, bij voorkeur in de grondwet. Nu weten we dat de begrotingsregels niet volmaakt zijn en dat vastlegging in de wet tot taferelen kan leiden zoals in de USA

²⁴ Nederland heeft de Raad van State (RvS) aangewezen als de Onafhankelijke Begrotingsautoriteit (OBA)

afgelopen zomer en recentelijk ook weer met de Supercommissie. Het is beter gebruik te maken van normen en vervolgens te kijken naar die onafhankelijke instelling die gaat ramen. Onafhankelijk: wil nog niet zeggen: wetenschappelijk. Onafhankelijk: kan een CPB betekenen en is dan een recept voor stagnatie in de beleidsvorming. Kortom, de EU plukt nog niet de vruchten van de staathuishoudkunde.

De EU wil ook toetsen op centraal niveau, met een Semester (een rapportvergadering) en klaarblijkelijk een Supercommissaris, met sancties voor lidstaten die zich niet aan de regels houden, met mogelijk nog discussie over hoe groot de meerderheid van stemmen moet zijn om vast te stellen of iemand zich wel of niet aan de regels houdt. Een bedelaar straffen omdat hij geld tekort komt, tja, dat worden lijfstraffen want geld heeft hij niet. Het heeft allemaal iets weg van een gemeente die worstelt met een onhandelbare jeugd die niet netjes naar school wil of werken en belasting betalen. Als *soap* heeft het iets verslavends maar het is ook een circus dat van lachwekkend naar belachelijk gaat. Dat was denkkelijk ook het probleem voor Socrates: ook al breng je de waarheid nog zo bescheiden en onderkoeld, de koning voelt zich in zijn hemd staan.

Wanneer ieder land zijn Economisch Hof heeft dan kunnen wetenschappers van het eigen land die hun pappenheimers van haver tot gort kennen de twee belangrijke slagen maken die van belang zijn: toezien op de kwaliteit van de lokale informatie, en dit vertalen naar de collegae in het internationale netwerk.

Wanneer de EU de juiste informatie heeft dan kan het zich richten op zijn kerntaak. Voor wat hoort wat, maar dat is gewoon onderhandelen en dat is wat anders dan tucht handhaven. De EU kan weer het samenwerkend verband zijn waar je graag bijhoort.

Door sommige economen wordt het als een dogma gebracht dat een monetaire unie alleen kan slagen met een fiscale unie. Het is slechts een voldoende maar geen noodzakelijke voorwaarde. Overdracht van bevoegdheden aan Brussel is niet onmiddellijk nodig. Noodzakelijk is dat de handelsstromen evenwichtig zijn. Daar gaat het om.

Zoals gezegd geeft het CPB al 40 jaar verkeerde informatie. Dat is hier ook het geval, zie bijvoorbeeld het boek van CPB-directeur Coen Teulings e.a. (2011). Laten we de crisis gebruiken als het onderscheidend argument om te bepalen wie er gelijk heeft en of de CPB-directie al 40 jaar op een dwaalspoor zit of niet. De economische wetenschap is tenslotte empirisch en geen zuivere wiskunde over droomkastelen.

Onderscheidend experiment

Duitsland en Nederland concurreren Zuid Europa de tent uit. Handelsoverschotten zijn uitgeleend waardoor nieuwe export mogelijk werd. De kredietcrisis sloeg de bodem uit de Spaanse en Ierse vastgoedmarkten, maar ook zonder dat zou een aanpassing nodig zijn geweest. Wie pleit voor een terugkeer naar oude munten en wisselkoersen erkent dat zo'n aanpassing nodig is. Wanneer je dat erkent kun je ook die aanpassing

plegen zonder wisselkoersen in te voeren. In plaats van anonieme markten waarin mensen daarover nadenken met winstmotief krijg je dan Economische Hoven waarin mensen daarover nadenken met professionele wetenschappelijke integriteit. En zo ingewikkeld is het nou ook weer niet.

Er zijn hier twee antwoorden denkbaar. De standaard visie is van Teulings e.a. (2011). Het probleem ligt niet in Duitsland en Nederland, waar men goed luistert naar het CPB, maar in Zuid Europa waar men onvoldoende werkt aan concurrentiekracht. Overdracht van bevoegdheden aan Brussel is nodig om Zuid Europa te tuchtigen. Het CPB boek p230 erkent: “democratische *checks and balances* voor het begrotingsbeleid zijn aan te bevelen”. Democratie is een “aanbeveling”.

De alternatieve visie zoekt het probleem in de Duitsland en Nederland zelf. Er is beleidsstagnatie ten aanzien van de eigen binnenlandse markt en de investeringen hier. De massale werkloosheid waar al eerder sprake van was wordt door Nederland zelf veroorzaakt en deels ook zelf verborgen in allerlei regelingen. De feiten waren in 1990 al duidelijk en met deze crisis helemaal.

Hoe kun je bepalen welke visie juist is ? Empirische wetenschap biedt een onderscheidend experiment. Stel dat we de gulden weer invoeren en dat de koers dan stijgt. Gaan we dan weer loonmatigen om de exportpositie toch maar weer veilig te stellen ? Gaan we terug naar die oude beleidsspiraal waarin het beleid al stagneerde ? Willen we dan weer doen alsof er geen reden was waarom de koers steeg ? Willen we dan weer de kop in het zand steken en de ogen sluiten voor de problemen in Nederland waardoor we afhankelijk worden van zo'n exportoverschot ? Willen we weer de ogen sluiten voor de massale werkloosheid die Nederland zelf met verkeerd beleid op zijn binnenlandse markt veroorzaakt ?

Als waan lijkt de visie van de CPB-directie wel een beetje consistent. Maar niet helemaal consistent want Teulings weigert te erkennen dat het CPB minstens sinds 1990 maar waarschijnlijk al eerder op een verkeerd spoor zit. De directie van het CPB weigert stelselmatig een alternatief te bekijken dat wel degelijk bestaat. Het is niet dat men geen tegenargumenten geeft, nee, men weigert zelfs erover te spreken en erover na te denken. Er is geen discussie maar een heilig weten. Overdracht van soevereiniteit zou aldus kunnen gebeuren omdat Nederland naar de verkeerde adviezen van het CPB luistert. Democratie lijkt me vervolgens een *conditio sine qua non*. Maar een CPB-directie die geen respect voor wetenschap en feiten heeft kan natuurlijk ook wonderlijke gedachten over democratie hebben.

Politiek versus wetenschap

Socrates zou anno 2011 als volgt kunnen argumenteren. In het oude Athene werden bonen en potscherven gebruikt, vide het “scherven-gericht”. De moderne democratie lijkt iets geavanceerder maar het toevalselement is nog steeds groot. De leiders zijn weinig bekwaam en

dat is op zichzelf weer geen toeval. PvdA-kamerlid Plasterk is bioloog maar toch financieel woordvoerder. Hij laat zich met gezond verstand adviseren door economen. Maar heeft hij wel de kennis om zich tot de juiste adviseurs te wenden ? PvdA-leider Cohen heet integer te zijn maar hoe integer is het een financieel woordvoerder aan te wijzen die eigenlijk de juiste achtergrond ontbeert ? De PvdA is in de ban gekomen van neoliberale economen zoals Van Wijnbergen, Van der Ploeg en Jacobs, en controleert niet of er nog wel openheid van geest bestaat. Toen Plasterk nog wetenschapper was wilde hij niet te maken hebben met de kwestie van de integriteit van de wetenschap die op het CPB speelt. Mijn functie op het CPB was die van wetenschapper, hoe het verder ook met de status van de directie zit. Als Plasterk als wetenschappelijke collega en hoogleraar al geen aandacht voor die integriteit heeft, hoe dan als kamerlid met een portefeuille die hij niet aankan ? Als de PvdA een alternatief had voor het desastreuze beleid van EU en IMF t.a.v. de economie en werkloosheid in Zuid Europa, waarin EU burgers blijkbaar minder tellen dan eigen Nederlandse burgers, dan had men gemotiveerd tegen dat beleid kunnen stemmen. Nu loopt men aan de leiband van inhumain en anti-democratisch beleid, en roept maar dat het hullie eigen schuld is.

Over de kwaliteit van de Griekse statistiek spreken wij schande maar hoe zit het met de censuur van de wetenschap door de directie van het CPB sinds 1989 / 90 ? Of weet de PvdA reeds bij voorbaat dat er niet zo'n censuur kan zijn zodat het niet uitgezocht hoeft te worden ? Hoeveel *checks and balances* zijn er, wanneer visitatiecommissies bij het CPB die censuur ook maar negeren ? Wat moet je met een IMF dat wel Griekenland ter orde roept maar niet Duitsland en Nederland met hun overmatige exportoverschotten en Nederland met zijn censuur ? Nee, het IMF is geen wetenschappelijke instelling, dus die kun je meer vertrouwen dan een wetenschapper van het CPB met een andere analyse?

Sinds 1990 neem ik als wetenschapper en econometrist van het CPB afstand van verkeerd wetenschappelijk advies. Wanneer het zoals Socrates in mijn eentje moet dan moet het maar. Gelukkig blijft het wetenschap en kunnen collegae zich laten overtuigen wanneer de censuur ongedaan wordt gemaakt. Hier ligt een schone taak voor de politiek. Wanneer u wetenschap zegt te willen, beperk dat dan niet tot woorden, maar laat ook zien dat u dat wilt.

Ter conclusie

De scheiding der Uitvoerende, Wetgevende en Gerechtelijk machten is nodig maar niet genoeg. In mijn analyse is er een Economisch Hof nodig, dat vanuit de economische wetenschap toeziet op de juistheid van de gebruikte informatie. Regering en parlement bepalen de politieke keuzes maar verliezen de ruimte om verkeerde informatie te geven.

Zijn de huidige economische adviseurs te vertrouwen ? Nee. Ze functioneren in een verkeerd systeem. Een grapje uit de tijd van de Sowjet Unie: In een militaire parade op een nationale feestdag, loopt

tussen de tanks en raketten een groepje mensen in grijze pakken maar zonder insignes. “Wie zijn dat ?” vraagt een buitenlandse gast aan Brezhnev, de leider van de USSR. “Dat zijn de economen, zij hebben de grootste vernietigingskracht.” Het geldt ook anno 2011 voor de wereld.

Ik adviseer tot een parlementaire enquête naar de massale werkloosheid en de rol daarbij van de voorbereiding van het economisch beleid en met name de rol daarbij van het Centraal Planbureau.

De noodzaak van een Economisch Hof. Balansverkorting in beeld

5 februari en 5 juni 1995, 5 november 2014 ²⁵

Samenvatting

Nodig blijkt een grondwettelijk Economisch Hof gebaseerd in wetenschap dat toeziet op de kwaliteit van de informatie voor het beleid. Een kernvoorbeeld voor het falen van het democratisch model van de Trias Politica is het volgende. De volgende situatie bestaat al sinds circa 1970 in alle OECD landen en vormt de kernverklaring voor structurele werkloosheid en armoede aan de onderkant van de arbeidsmarkt. Via belastingen en premies veroorzaakt de collectieve sector een werkloosheid rond het minimumloon die ze op andere manier probeert te bestrijden. De betekenis van de wig voor inkomens op en onder het minimumloon kan met een grafiek verduidelijkt worden. De wig op het minimumloon (verticaal) veroorzaakt een belastingvacuüm daaronder (horizontaal). Aangezien werknemers niet voltijds beneden het minimumloon mogen werken is in dat belastingvacuüm geen zodanig loon terwijl de heffingen daar wel van uitgaan. De fictieve heffing noodzaakt wel hogere loonkosten. Kwijtschelden van zulke heffingen kost dan niets. Dit schept een perspectief voor balansverkorting en afname van de werkloosheid. Het artikel geeft de relevantie voor de economische orde en de crisis.

Trefwoorden: belastingbeleid, werkloosheid, minimumloon, wig, belastingvacuüm, belastingvrije voet, heffingskorting, bestaansminimum, indexatie, belastinghervorming, loonkostensubsidies, premies, loonmatiging, economische crisis, Secular Stagnation, Great Stagflation, economische orde, Economisch Hof

²⁵ Geschreven onder de naam Thomas Colignatus, de wetenschappelijke naam van Thomas Cool, econometrist (Groningen 1982) en leraar wiskunde (Leiden 2008). Voor dit artikel zegt hij gaarne dank aan ex-collegas van het CPB, en Jan Siebrand, met herinnering aan reeds overleden Anton Bakhoven, Jan Pen en Jules Theeuwes. Weblink van dit artikel: tceu/Thomas/Nederlands/Wetenschap/Artikelen/2014-11-05-Ec-Hof-Balansverkorting-1995-2014-TvOF-01.pdf Zie daar voor weblinks

Inleiding

Dit artikel is een nadere toelichting op mijn memo in de *Newsletter* van de *Royal Economic Society* van oktober 2014.²⁶ De democratie blijkt in de praktijk niet zonder een Economisch Hof te kunnen doen. Van het overvloedig bewijs vormt de hieronder te bespreken balansverkortings een kernzaak. Het navolgende geeft daarvan ook slechts een overzicht.

Waar de overheid heft en uitgeeft, kan het voorkomen dat dit gebeurt op hetzelfde beleidsterrein. Dezelfde economische activiteit kan worden getroffen door elkaar tegenwerkende maatregelen zodat de effecten onoverzichtelijk kunnen worden. Voor zo'n situatie is de term 'rondpompen van geld' ontstaan. Het heet vervolgens 'balansverkortings' wanneer dit rondpompen wordt ingeperkt.²⁷ Balansverkortings herstelt het overzicht, terwijl negatieve effecten van overmatige bemoeienis überhaupt kunnen verdwijnen.

We kijken in dit artikel naar rondpompen en balansverkortings t.a.v. de werkloosheid rond het minimumloon. Het onderscheid tussen overheid (belastingen) en fondsen (premies) maakt de analyse ietwat complex. Dit artikel volgt de suggestie van Jules Theeuwes om overheid en fondsen analytisch samen te nemen, en alle heffingen als belastingen te rekenen. De overheid belast en sluipt zo nodig door naar de fondsen, of zou subsidie kunnen geven waar fondsen premies heffen die tot werkloosheid zouden leiden. Het vraagstuk valt reeds onder de overheidsfinanciën maar zeker in dit analytisch raamwerk.

De overheidsfinanciën worden zeer beïnvloed door werkloosheid via zowel uitkeringen als maatregelen om de bedrijvigheid te bevorderen. De overheid heeft invloed op de werkloosheid via de belastingen. Hier kijken we naar het minimumloon dat een component bevat voor belastingen (incl. premies). Het kan gebeuren dat eenzelfde persoon zowel structureel werkloos wordt door het minimumloon als een uitkering krijgt. Waarom niet de structurele uitkering gebruiken om de minimumloonlasten te verlagen zodat betrokkene wel weer werk kan vinden ? Kan er nog wel over een verzekering *bij* werkloosheid gesproken worden wanneer de premie ervoor zorgt dat de loonkosten daardoor zo stijgen dat sommigen structureel werkloos worden ? Er blijkt hier een specifiek mechanisme te bestaan dat balansverkortings mogelijk maakt. Door een betere beleidsmix kunnen zowel hogere werkgelegenheid als gezondere overheidsfinanciën ontstaan.

Deze specifieke onbalans bestaat in de gehele OECD en ook al sinds circa 1970. Op het Centraal Planbureau (CPB) constateerde ik²⁸ dat men zich kon afvragen of het parlement wel voldoende overzicht op de

²⁶ Colignatus (2014b)

²⁷ Jan Pen wees er ten overvloede op dat het hier om lopende uitgaven en niet om vermogen gaat

²⁸ Cool (1990b), ook gepresenteerd op NWO ECOZOEK en in Groningen en Maastricht. Verdere toelichtingen uit en over die periode zijn Cool (1991), (1992), (1994ab)

informatie had, en of het niet wenselijk was dat er een klassieke parlementaire enquête zou worden gehouden, zoals die tenslotte bedoeld zijn voor het verzamelen van informatie ten behoeve van wetgeving. Mijn bijdrage²⁹ voor de Nederlandse Arbeidsmarktdag 1995 vormt de basis voor dit huidige artikel. Dit artikel ontkomt niet aan zelfplagiaat in de vorm van terugblikken en het geheugen opfrissen, geeft aanvullende kerndata voor 2010 en USA en UK, en relateert aan de economische crisis sinds 2007 en de dreiging van een *secular stagnation*.³⁰

We bekijken achtereenvolgens het algemene kader van de economische orde, heterogene arbeid en minimumloon, belasting-vacuüm en versnelde groei daarvan via differentiële indexatie, mogelijke begripsverwarring ten aanzien van inkomenshervreiding, en sluiten af met een schets voor nader onderzoek.

De economische orde

Deze analyse is te zien in het algemene kader van de economische orde.³¹ Het democratisch model van de Trias Politica faalt, en een uitbreiding met een vierde macht is te adviseren: een Economisch Hof.³² Voorheen gaf ik slechts aan dat het beter zou zijn maar de ervaring sinds 1990 toont een praktische noodzakelijkheid. Deze analyse over de falende Trias Politica kan gezien worden als een vervolg op de analyse van Keynes en Tinbergen t.a.v. de crisis in de jaren twintig (Duitsland) en dertig (ook anderen) van de vorige eeuw en de daaruit voortkomende Tweede Wereldoorlog. Wanneer de Trias Politica de adviezen van Keynes en Tinbergen negeert dan heeft de Trias Politica een probleem.³³ De analyse in dit artikel en de oorspronkelijke notitie op het CPB na de val van de Berlijnse Muur gaat niet slechts over de beleidscoördinatie t.a.v. belastingen en werkloosheid, maar bespreekt in de kern het vraagstuk van de economische orde. Het democratisch model van de Trias Politica faalt op diverse terreinen, en werkloosheid vormt deels slechts een voorbeeld daarvoor, maar vormt ook het kernvraagstuk, inhoudende: dat de Trias Politica almaar werkloosheid zal scheppen, nu eens hierdoor dan weer daardoor, zodat het weinig zin heeft van crisis naar crisis te struikelen, en zodat beter gekozen kan worden voor een besluitvormingskader dat wel recht doet aan de fundamentele eisen van vrijheid en bestaanszekerheid voor burgers. Over hoe dat nieuwe kader eruit kon zien had ik in 1990 nog geen afgeronde gedachten maar in 1994 kon ik adviseren tot een grondwettelijk Economisch Hof dat de

²⁹ Cool (1995), gepubliceerd in de betreffende CBS/NAD congresbundel maar ook beschikbaar op de website van de auteur

³⁰ Summers (2014), Tinbergenlezing 2014

³¹ Zijlstra (1956)

³² Cool (1994b), Colignatus (2000, 2005, 2011), (2014b)

³³ De recente bewering dat Keynes plagiaat zou hebben gepleegd heeft een helder antwoord: bthh/2014/10/26/thomas-robert-malthus-visiting-maastricht

overheidsbegroting met een veto kan treffen wanneer de informatie voor parlement en burgers onjuist is.³⁴ Dit geeft een Tesserà Politica.

Door de economische crisis vanaf 2007 is de reputatie van economen denkkelijk zeer aangetast, maar de oorzaak ligt juist bij politici die de adviezen van wetenschappelijke economen in de wind sloegen, cq. die adviseurs kozen die hun dwalingen ondersteunden. Ongetwijfeld is het zo dat wetenschappelijke economen met verschillende analyses komen, maar de analyse in dit artikel zou juist tot meer consensus kunnen bijdragen. Aan de wetenschappelijke voorwaarden voor disseminatie van deze analyse heeft het in het verleden immers ook ontbroken. Het is de taak van wetenschappelijke economen juist kritisch te blijven en ook nadelen van een analyse te benoemen, maar het is ook wenselijk een synthese te onderkennen waar die mogelijk blijft.

Vermoedelijk is ook van belang dat de navolgende analyse t.a.v. belastingen en werkloosheid dan ook deugt. Hoe luidt deze? Marktconform beleid is aangewezen op het verminderen van de loonkosten juist aan de onderkant van het loongebouw. Volgens deze analyse ligt het probleem niet bij de technologische groei. De technologie heeft juist positief uitgewerkt om laaggeschoolde arbeid productief te houden. Gezien de grote technologische groei is het zelfs extra verbazingwekkend hoe halsstarrig het probleem aan de onderkant van de arbeidsmarkt is. Om eenzelfde reden is globalisering als veelgenoemde oorzaak niet overtuigend. Handel leidt toch vooral tot toename van welvaart en niet tot vermindering daarvan.³⁵ De oorzaak blijkt in de prijsvorming in de institutionele sfeer te zitten. Voor Nederland zelf heeft er een te grote nadruk gelegen op loonkostenmatiging over de hele linie, terwijl deze matiging juist geconcentreerd had moeten worden op de onderste loonschalen. Wanneer er weinig ruimte zit in het verlagen van de levensstandaard, dan komt men uit bij het verlagen van belastingen (incl. premies) aan de onderkant, welke heffingen tenslotte een grote post in de loonkosten vormen. Men kan beter lagere belasting heffen dan gedwongen zijn een hele uitkering te moeten betalen.

Deze analyse is derhalve ook kritisch t.a.v. het beleid van algemene loonmatiging. Al vanaf de wederopbouw na de oorlog richt het beleid zich op loonmatiging zodat in ieder geval de exportpositie is veiliggesteld, wat voor een open economie niet meer dan logisch lijkt. Een theoretische onderbouwing werd gegeven door het Vintaf jaargangenmodel binnen het CPB.³⁶ Sinds 1981 heeft Nederland een exportoverschot terwijl de (verborgen) werkloosheid toch hoog bleef. Het beleid van loonmatiging stuitte op grenzen. Toen de gulden bestond

³⁴ Cool (1994b), *Trias Politica & Centraal Planbureau*

³⁵ Een nadeel van globalisering zou de overdracht van beslissingsmacht kunnen zijn, wanneer binnenlandse bedrijven in buitenlandse handen komen, die vervolgens geen rekening houden met nationale parameters

³⁶ Den Hartog & Tjan (1974). De aanzet werd overigens gegeven door CPB-directeur Cees van den Beld (1923-2003) die in een Duits artikel over jaargangen had gelezen

vertaalde de loonmatiging zich in een hardere gulden. De komst van de Euro deed dat probleem verdwijnen, maar met de huidige crisis in de eurozone wordt ook voor leken duidelijk dat de overschotten van Duitsland en Nederland de tekorten van Zuid-Europa zijn, terwijl die landen toch ook overschotten moeten hebben om hun schulden te betalen.³⁷

De algemene loonmatiging doet vervolgens niets aan de toenemende concentratie van werkloosheid aan de onderkant van het loongebouw. Dit brengt ons naar een analyse die ook binnen het CPB ontwikkeld is maar die nog weinig aandacht heeft gekregen en die de Vintaf analyse irrelevant maakt. Het Vintaf model werkte schattingstechnisch vooral via het verdwijnen van de textielindustrie, is tamelijk geruisloos ten grave gedragen in 1983 met de modellen Freia en Kompas,³⁸ maar het CPB-advies tot algemene loonmatiging is (lang) intact gebleven. CPB-medewerkers Van Schaaik (1983) en Bakhoven (1988) evenwel signaleerden de ontwikkelingen rond handelsbalans en werkloosheid, en formuleerden ook de correcte marktconforme oplossingsrichting. De export sector kent veelal hoogproductieven die hogere lonen kunnen dragen en de binnenlandse sector kent veelal laagproductieven waarvoor loonkostenmatiging relevant is. De differentiële aanpassing kan dan via compensatie in belastingen. Cool (1996) is een simulatie van deze analyse met extra aandacht voor het minimumloon.³⁹ Mijn uitbreiding aan deze analyse van Van Schaaik en later Bakhoven betreft het belastingvacuüm bij het minimumloon, de rol van het dynamische marginale belastingtarief, de verschuiving van de Phillipscurve, de rol voor the Great Stagflation, en het punt van de economische orde: de falende Trias Politica en de suggestie van het Economisch Hof.

Er bestaat een opmerkelijke huiverigheid om het belastingvacuüm aan te pakken, mogelijk omdat men het verschijnsel niet ziet.⁴⁰ Kleine stapjes bleken echter mogelijk. Bijvoorbeeld in de Miljoenennota 1992 werd de bruto koppeling van lonen en uitkeringen losgelaten terwijl voor de netto inkomensgevolgen werd gecompenseerd door verhoging van zowel de belastingvrije voet als het arbeidskostenforfait. Maar het belastingplan van Zalm & Vermeend 2001 werd een drama met een onjuiste voorstelling van zaken ten aanzien van de belastingvrije voet.⁴¹ De navolgende bespreking geeft een grafische voorstelling waarin de belastingvrije voet een heldere rol heeft terwijl de heffingskorting (*tax credit*) de analyse versluiert.

De huidige bespreking verheldert alleen het mechanisme. De mogelijkheden voor een praktische oplossingsaanpak worden hier niet uitgediept. Hoewel er een structurele aanpak bestaat die naar alle

³⁷ Geen leek is Witteveen (2014), met internet commentaar van auteur dezes

³⁸ Don & Verbruggen (2006)

³⁹ Van later datum wegens het beschikbaar komen van het computerprogramma *Mathematica*

⁴⁰ Zie bijvoorbeeld Van Zijl (1992)

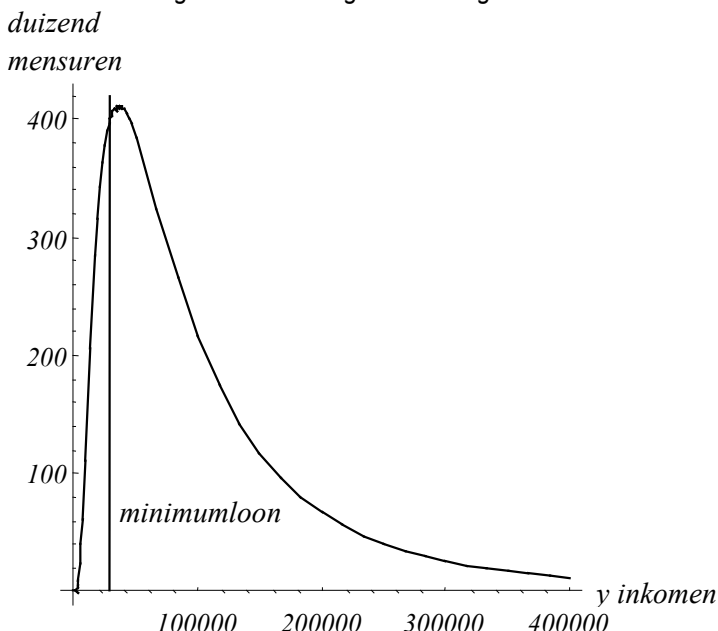
⁴¹ Colignatus (2013j)

waarschijnlijkheid maatschappelijk breed gedragen zal worden, blijkt bespreking ervan in dit stadium van presentatie verrassend genoeg verwarrend te werken. In de ervaring van de auteur is gebleken dat wanneer deelnemers aan de discussie niet voldoende vertrouwd zijn met de oorzakelijkheid - of niet de tijd nemen om hierover vragen te stellen en op de antwoorden te studeren - zij vaak, en op onvoorspelbare momenten, terugvallen op redeneringen uit andere analyses - zoals ten aanzien van technologie, globalisering, aanbodproblemen, of gebrek aan banen via te weinig investeringen - zodat zij daardoor elementen vermengen en daardoor de oplossingsrichting niet goed begrijpen. Boeken over de menselijke psychologie tonen soms tekeningen die wisselende perspectieven mogelijk maken alleen door de manier van kijken, en zo iets kan ook hier aan de hand zijn.

Heterogene arbeid en minimumloon

Het relevante model kent heterogene arbeid. De situatie is weergegeven in **figuur 1**.

Figuur 1: Verdeling van heterogene arbeid

Bron: Cool (1994a), lognormale schatting gebaseerd op CBS inkomensverdeling.

Alleen de ruwe vorm is relevant, niet de preciese waarden.

Bij heterogene arbeid is er een verdeling die aangeeft hoeveel mensuren er beschikbaar zijn voor ieder niveau van productiviteit. Dit kan de productiviteits- of werkgelegenheidsverdeling genoemd worden. Ex ante zijn er lokaal nog kansverdelingen voor vraag en aanbod, ex post heeft men een bepaalde productiviteit getoond. De productiviteit dekt in principe alle werkgeverskosten, en het is overzichtelijk een uniforme winstvoet per werknemer te veronderstellen, maar dit kan ook verdeeld zijn. De verdeling is nauw verwant aan de primaire inkomensverdeling en heeft bij benadering een lognormaal verloop. De productiviteitsverdeling is in zijn vorm stabiel. Voor de analyse volstaan de grafieken uit Cool (1994a) en (1995) die de werkgeverslasten buiten beschouwing laten.

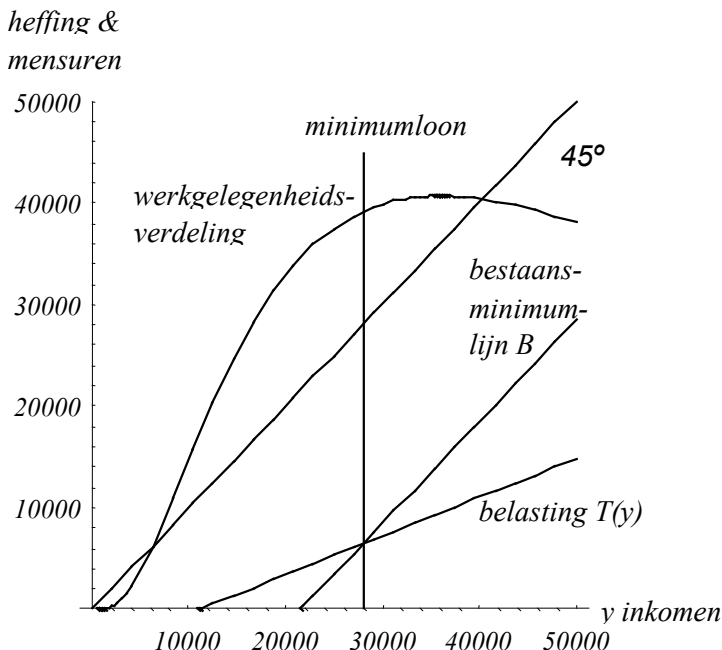
Het minimumloon, voor Nederland rond 1992 ca. 28.000 gulden (excl. werkgeverslasten van ca. 6.000, en hoger voor CAO-minima), snijdt aan de linker kant een deel van die verdeling af. Voor de goede orde zij opgemerkt dat de verdeling beneden het minimumloon weliswaar getekend is maar een hypothetisch karakter heeft, want niet feitelijk waargenomen is omdat men daar door het minimumloon immers niet voltijds mag werken.

Bekijken we vervolgens het gebied rond het minimumloon wat nader. In **figuur 2** concentreren we ons op het linker gedeelte van de werkgelegenheidsverdeling van figuur 1, en wel de arbeidsinkomens tot ca. 50.000 gulden. Het minimumloon geven we aan als $M = 28.000$. Beneden M mag men dus niet voltijds werken en zijn deze aanbieders werkloos. [Een verwante figuur met symbolen staat op p212.]

Het minimumloon kunnen we ontbinden in netto minimumloon (inclusief BTW), op te vatten als het bestaansminimum, en belasting (incl. premies). Figuur 2 bestaat zodoende uit twee over elkaar gelegde grafieken, beide met het bruto inkomen y op de horizontale as, en vervolgens met één verticale as *links* voor de belasting en met één verticale as *rechts* voor de werkgelegenheidsverdeling. Voor de leesbaarheid is alleen de linker as opgenomen. Men kan ook de 45° lijn herkennen die de horizontale as spiegelt met de linker verticale as.

Voor de belasting (incl. premies) zien we het volgende. Voor een punt y op de horizontale as wordt de belasting gegeven als $T(y)$, terwijl het netto inkomen $y - T(y)$ ontstaat tussen de 45° lijn en de belastinglijn. De belasting voor kostwinners zonder verdienende partner (tariefgroep 3) in 1993 kent een belastingvrije voet van ca. $V = 11.000$ en heeft een helling van 38,4 %. Vervolgens is er het netto bestaansminimum $B = 21.600$. Hiervoor trekken we de zgn. 'bestaansminimumlijn' parallel aan de 45° lijn en door het punt B op de horizontale as. Deze B -lijn snijdt van het netto inkomen een deel af dat minimaal nodig is. Het snijpunt van deze bestaansminimumlijn en de belastinglijn geeft het bruto inkomen M terug. Verdient men minder dan M , dan is het netto inkomen kleiner dan B , en dan is men binnen het sociale zekerheidssysteem gerechtigd tot een uitkering (waarbij men niet mag werken).

Figuur 2: Werkgelegenheid en bruto minimumloon bepaald door netto bestaansminimum en belastingen

Belastingvacuüm en versnellingsmechanisme

Wanneer we de grafiek verticaal lezen, dan vormt $T(y)$ de wig. De wig bij het minimumloon is $T(M)$. Deze laatste waarde wordt echter ook horizontaal gespiegeld langs de 45° lijn. Dit geeft een gebiedje op de horizontale as met breedte $T(M)$, dat we het 'belastingvacuüm' (tax void) kunnen noemen. Voor voltijds werknemers geldt immers:

1. Hoewel hier belastingtabellen gedefinieerd zijn, worden er in de praktijk geen belastingen geheven. Dit komt omdat die werknemers in dit productiviteitsgebied werkloos zijn. In het belastingvacuüm hebben de tarieven slechts een papieren functie.
2. De papieren belastingen hebben wel het effect dat het bruto-minimumloon wordt opgekrikt.
3. Als we de belastingtabellen in dit gebied zouden afschaffen zouden die werknemers in dit gebied genoeg kunnen verdienen om in het eigen onderhoud te voorzien. De uitkeringen voor deze mensen worden dan uitgespaard.
4. Afschaffen van belasting in dit gebied is gratis, omdat die belastingen toch niet binnenkomen.

De situatie voor parttimers en andere belastingbetalers is anders, en moet niet met die van de voltijders verward worden. De overheid heeft een complex belastingstelsel geschapen, en het is op deze plaats niet mogelijk om deze diverse vertakkingen te behandelen.

Hoe is het belastingvacuüm ontstaan? Waar we kijken naar de onderkant van het loongebouw ontstaat vanzelf aandacht voor de belastingvrije voet. Belastingtheoretici stellen vaak dat het bestaansminimum eigenlijk onbelast zou mogen blijven (een vacuüm van nul). H.J. Hofstra haalt een analogie van Cohen Stuart 1889 aan, dat een brug eerst zijn eigen gewicht moet dragen alvorens andere lasten te kunnen torsen.⁴² Indien het bestaansminimum onbelast is, dan is dit minimum ook de belastingvrije voet. Deze situatie was in 1951 ongeveer gerealiseerd. Sindsdien is de situatie echter weer ontspoord. Een oorzaak is de invoering van premies die geen voet kennen. Een andere oorzaak is een divergente indexering. Wanneer het bestaansminimum meeloopt met de welvaart (het gemiddelde loonpeil) - hetgeen past bij de sociale psychologie en *'keeping up with the Joneses'*⁴³ - dan zou ook de voet welvaartsvast moeten zijn. Echter, beleidsmakers hebben internationaal afgestemd dat de belastingtarieven worden aangepast voor inflatie.⁴⁴ Wanneer de voet waardeverloopt is terwijl het bestaansminimum stijgt met de welvaart, dan veroorzaakt dat een extra snelle stijging van het bruto minimumloon.

Men kan zeggen dat ons systeem door een betrekkelijk eenvoudig maar blijkbaar weinig opvallend mechanisme over de decennia volledig uit het lood is geslagen. Telkens wanneer de minister van Financiën de belastingvrije voet aanpast voor inflatie, constateert de minister van SZW dat de netto inkomens achterblijven, en verhoogt 'dus' de bruto niveaus van minimumloon en uitkeringen. De inkomens zijn dan gered, en de belastingen blijkbaar ook. Maar dit alles geschiedt wel tegen de prijs van een te hoog bruto minimumloon.

Tabel 1 bevat de kerngegevens, die ook hun weg vonden naar enkele boeken voor het grotere publiek.⁴⁵ In 1951 bedroeg de belastingvrije voet voor een alleenstaande 780 gulden, en voor een paar zonder kinderen 1.020 gulden. Dit was ruim vóór de instelling van het wettelijk minimumloon; en, voorzover relevant, er zijn indicaties dat men op dit

⁴² Hofstra (1975) p. 299-302. Zie ook Meade (1978) p. 308-316. Zie ook De Kam & Van Herwaarden (1989). Op p. 131 staat het te hoge wettelijk minimumloon (werkgeverskosten 32000 gulden uit 1989), op p. 79 en punt 5 de wens tot balansverkortung via forse verhoging van de belastingvrije voet, op p. 114 het geringe effect van hogere marginale tarieven (behalve voor vrouwen). Zie ook de analyse over het dynamische marginale tarief in Colignatus (2000, 2005, 2011), op grond van welke analyse een BTW van 1% denkbaar is. Hiervoor zijn ook de analyses van Graafland (1990) en Gelauff (1992) relevant

⁴³ Aronson (1992)

⁴⁴ OECD (1986)

⁴⁵ Hulst cs (1998) p. 52 nog in guldens maar met een historisch overzicht. Cool & Hulst (2003) p. 33 in euro's met minder historie en meer aandacht voor democratie. Colignatus (2012a) bundelt ook dat laatste

niveau van verdiensten enigszins kon rondkomen. Het prijspeil 1990 (1951=100) is 456 procent. Waardevastheid zou derhalve indexatie van de voet impliceren tot uitkomsten van 3.562 resp. 4.658 gulden. Dit ligt in de buurt van de bedragen voor de belastingvrije voeten in 1990.⁴⁶ Inderdaad wordt de belastingvrije voet jaarlijks slechts voor inflatie aangepast (autonome bijstellingen daargelaten). Vervolgens, de loonindex bedrijven 1990 staat op 1750 procent. Welvaartsvastheid zou derhalve indexatie van de voet impliceren tot uitkomsten voor een belastingvrije voet in 1990 van 13.650 gulden voor een alleenstaande en van 17.850 gulden voor de alleenverdiener. Men concludeert dat de belastingvrije voet voornamelijk is aangepast voor inflatie, wat een achterstand impliceert t.a.v. een welvaartsvaste indexatie.

Tabel 1: Kerngegevens belastingvrije voet

	1951	1990
prijsindexcijfer	100	456
welvaartsindex	100	1750
	<i>fl.</i>	<i>fl.</i>
voet alleenstaande	780	5.693
idem, waardevast 1951		3.562
idem, welvaartsvast 1951		13.650
voet paar zonder kinderen	1.020	9.136
idem, waardevast 1951		4.658
idem, welvaartsvast 1951		17.850

Bronnen: CPB en MvTs.⁴⁷

In figuur 2 kan deze dynamische ontwikkeling als volgt worden weergegeven. Dat de bestaansminimumlijn *B* even snel beweegt als de welvaart (het loonpeil) kan weergegeven worden met stilstand van de *B*-lijn en de werkgelegenheidskromme. De voet *V* gaat alleen met inflatie mee, en beweegt aldus *relatief* naar links. Daarmee schuift *M* naar rechts. Met de relatieve stijging van het minimumloon wordt een steeds grotere groep van de arbeidsmarkt weggeschoren. Wegens het kromme verloop van de lognormale verdeling is er bovendien een extra snelle stijging van die werkloosheid. Hiermee is dan verklaard waarom het probleem van werkloosheid en armoede aan de onderkant zo hardnekkig

⁴⁶ In 1990 was de standaard vrije voet 4.568 gulden. Alleenstaanden met een inkomen lager dan 35.000 kenden een aparte tariefgroep met een wat hogere voet van 5.693. Voor paren bestond er een voetoverheveling leidend tot een verdubbeling tot 9.136

⁴⁷ Data CPB. Zie ook de Memories van Toelichting (MvT), Tweede Kamer (1988-1989) en (1990-1991). Deze laatste zgn. 'Wet Koppeling met Afwijkingsmogelijkheid' p36 vermeldt de inflatiecorrectie bij de inkomstenbelasting. De CBS inkomensverdeling 1959 is ook te vinden in Wemelsfelder (1964) p. 44; met in 1959 nog zo'n 5 procent in de inkomensklasse tot 1000 gulden

is en zo sterk groeiend is. Bovendien is de kern van het probleem al rond 1970 ontstaan, wat aan het zichtveld ontsnapt van beleidsmakers die wellicht maar tien jaar terugkijken.

Het mechanisme geldt internationaal, zowel via sociale psychologie van *'keeping up with the Joneses'* en via het indexatiebeleid van de OECD. Een opvallend gegeven is dat in de USA eerder armoe wordt toegestaan, terwijl in de Europese Unie eerder uitkeringen worden verstrekt, waardoor hetzelfde basismechanisme verschillende uitingsvormen krijgt. **Tabel 2** vergelijkt de situatie in Nederland met die in de USA en de UK.

Tabel 2: Vergelijking tax wedge = tax void voor US, UK en NL

<i>Legal minimum wage and the tax wedge at that level (taxes and premiums)</i>	<i>US dollar 2009</i>	<i>UK pound 2010</i>	<i>Holland euro 2010</i>
Gross minimum wage	11790	11341	18309
Net income, after deduction of income tax and premiums (N)	10751	9751	14889
Gross labour costs: gross wage plus employer premiums (C)	12692	12059	22106
Taxes and premiums (excl. VAT) (C - N)	1941	2307	7217
Tax incidence as a percentage of gross labour costs (C - N) / C	15.3%	19.1%	32.6%
Tax incidence as a percentage of net income (C - N) / N	18.1%	23.7%	48.5%

Bronnen: Colignatus (2014a) p4.

The US estimate is from own calculation. The UK estimate is by courtesy of Mr Donald Hirsch and Mr Chris Goulden from the Joseph Rowntree Foundation. The Dutch data are from its Central Planning Bureau.

Begripsverwarring over inkomensherverdeling

Terwijl het versnellingsmechanisme nog weinig bekend is, is de uitruil tussen belastingstructuur en werkloosheid al een oude problematiek.⁴⁸ De problematiek wordt dan vaak beschreven in termen van inkomensherverdeling. Dit is in het licht van de huidige analyse evenwel niet het allereerste probleem.

In de gangbare visie betekent een voetverhoging ook een verhoging van de marginale tarieven daarboven, om 'verloren belastinggelden terug te winnen'. Een voorbeeld is een PvdA-rapport dat voorstellen van belastingherschikking met dat argument afwijst.⁴⁹ Men ziet derhalve

⁴⁸ Zijlstra (1956) p. 56 en Pen & Tinbergen (1977) p. 188-189

⁴⁹ Wolfson e.a. (1992) p. 41 tweede kolom tweede alinea

geen methode om zodanig met belastingen te manipuleren en te schuiven, dat werkloosheid en belastingdruk kunnen afnemen op zo'n manier dat alle partijen erop vooruit gaan. Ook anderen zien geen *free lunch*, en alleen de mogelijkheid van bezuinigingen die ten koste gaan van bepaalde groepen.⁵⁰

Echter, inkomens *her*-verdelen is toch wat anders dan de efficiency van de belasting. De huidige analyse betreft de heffingsmethodiek en betreft niet onmiddellijk de netto inkomens. Het is zinvol te verhelderen wat de verwarring precies behelst. Het debat over inkomenshervereiding is gevoerd in de periode na de oorlog en heeft geleid tot een stelsel met bepaalde inkomensgaranties. Het debat sindsdien betreft vooral de efficiency van de vigerende regelingen. Argumentaties uit het eerste debat worden echter nog gebruikt voor het tweede debat, terwijl zij niet meer aan de orde zouden hoeven zijn. Sommige deelnemers aan de discussie stellen een 'neoclassiek' model van ruimende arbeidsmarkten tegenover de actuele gereguleerde markten met werkloosheid. Echter, het verschil zit niet in het neoclassieke karakter van de analyse. De hier gegeven analyse is neoclassiek van aard maar leidt niet tot aantasting van de institutionele fundamenteën. Anders gezegd, in de huidige instituties fungeren belastingen reeds als hervereidingsmechanisme, en die discussie over de verdeling is al beslecht en hoeft niet opnieuw gevoerd te worden. Het gaat er nu om, te zorgen dat mensen niet langer node los werkloos zijn door een falend coördinatiekader.

Wanneer iets inefficiënt is, moet men in staat zijn een oplossing aan te geven waarbij minstens iemand erop vooruit gaat zonder dat anderen erop achteruit gaan. Volledige werkgelegenheid was daarnaast mogelijk in de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw. Vergelijking van de regimes van volledige werkgelegenheid en werkloosheid kan derhalve niet alleen abstract maar ook empirisch geschieden. Ten aanzien van de zorgen over *secular stagnation* ligt er een antwoord in Colignatus (2014ab). Er is derhalve ruimte om te stellen dat balansverkorting neutraal kan zijn voor de netto inkomens, terwijl het ook efficiënter zou zijn omdat het werk zou scheppen.

Kijken we weer naar de inkomsten- en uitgavenkant van de 'balans':

- Voor de inkomstenkant: Merk in figuur 2 op dat het belastingstelsel beneden het minimumloon een papieren betekenis heeft. Men mag daar niet voltijds werken, dus verdient niets, en dus heeft belasting heffen voor voltijds werkenden eigenlijk geen betekenis. De overheid heeft hier een vrij speelkwartier om geheel andere regelingen te ontwerpen. Bijvoorbeeld kwijtschelden van lasten zou de staat hier niets hoeven kosten. Omdat niets verloren gaat, hoeft ook niets 'teruggewonnen' te worden.
- Aan de uitgavenkant: Aan de onderkant van het loongebouw is het aanvaardbaar dat men geen premie betaalt en toch verzekerd blijft voor risico's. Want als men werkloos wordt, dan komt men in de

⁵⁰ Zie bijvoorbeeld Van Bergeijk (1994)

bijstand en krijgt diezelfde verzekering *toch al* (en derhalve geheel gratis). Huisvrouwen betalen geen AOW-premie en zijn toch 'verzekerd'. Zaken als deze zijn pragmatisch te beoordelen. In plaats van een discussie over een 'basisinkomen' (beter: basisuitkering) te houden kan men beter kijken naar een 'basisverzekering'.

- Voor beide: verandering van belastingregels voor de onderkant van het loongebouw lijkt aanvankelijk niet voordelig voor de hogere inkomens. Echter, wanneer laagproductieve werkgelegenheid ontstaat, krijgen hogere inkomens de voordelen van zowel uitgespaarde uitkeringen als van verhoogde koopkracht (goedkoper: schilder, crèches, taxis, kantoorhulp, zorg voor ouderen; minder criminaliteit).

Zoals gezegd wordt hier geen concreet voorstel uitgewerkt. Een concreet voorstel blijkt immers onbespreekbaar zolang de deelnemers aan het gesprek nog worstelen om zich het nieuwe perspectief eigen te maken. Van de mogelijke maatregelen kan wel melding gemaakt worden van loonkostensubsidies op korte termijn die compenseren voor ten onrechte geheven belastingen (inclusief premies).⁵¹ Voor flankerende investeringen en monetair beleid in deze tijd met de Euro verwijs ik naar Colignatus (2012c) en (2013a).

Ter besluit

De hardnekkigheid van de problematiek aan de onderkant van het loongebouw is in eerste aanleg nogal verbazingwekkend. Met de welvaartstoename door technologie en globalisering, waardoor a.h.w. ook mensen met twee linker handen aan het werk kunnen blijven, had hier geen probleem moeten bestaan. Wanneer we echter naar het mechanisme van de prijsstelling kijken, dan is de hardnekkigheid verklaard.

Het is de taak van economen om de relatie van doel tot middel te bewaken. Momenteel bestaat er een grote inefficiency. We moeten concluderen dat in het verleden het inkomensbeleid met de verkeerde middelen is gevoerd, namelijk met bruto in plaats van met netto middelen. Figuur 2 geeft de kern van de problematiek. Met balansverkortung kan de beleidsfout voor een deel worden hersteld. Een vuistregel zou zijn te streven naar een belastingvrije voet = bestaansminimum = minimumloonkosten, en dit bij indexatie ook zo te houden.

De oplossingrichting is in dit artikel niet verder uitgewerkt. De zakelijke discussie blijkt gehandicapt te worden door eigenschappen van de menselijke psychologie.⁵² Die psychologische aspecten zijn zo belangrijk dat, naast de al genoemde punten, nog drie andere punten genoemd moeten worden. Dit zijn enkele van de redenen waarom ik nu constateer dat een Economisch Hof niet slechts beter maar ook

⁵¹ Bijvoorbeeld Bomhoff (1995)

⁵² McCloskey (1994)

praktisch noodzakelijk blijkt. De beleidsvoorbereiding blijkt zich internationaal anti-wetenschappelijk te tonen en laat ik hier drie punten voor Nederland noemen.

Het eerste punt is dat de buitenwacht het CPB een gerenommeerd instituut lijkt te vinden maar daar niet consequent in is. Wanneer medewerkers, die tot die reputatie hebben bijgedragen, als individuele wetenschapper met een analyse naar buiten treden, dan blijkt dat die analyse nauwelijks aandacht kan krijgen - zoals mensen wel de *Mama's & Papa's* als muziekgroep kennen maar niet weten wie de liedjes schreef. Het tweede punt betreft de benoeming van niet-wetenschappelijke beleidsambtenaren tot directeur van het CPB.⁵³ Adviezen van het CPB zijn aantoonbaar niet meer wetenschappelijk correct. De economische crisis bevestigt de analyse genoemd onder punt één maar ook dit bewijs wordt door de directie van het CPB genegeerd. Het derde punt is: in 1989/90 constateerde ik⁵⁴ dat, gezien de complexiteit van toendertijd zo'n 20 jaar massale werkloosheid, en juist ook gezien de rol van kennis in de beleidscoördinatie daarbij, een parlementaire enquête naar de voorbereiding van het economisch beleid zinvol zou zijn om de tocht naar volledige werkgelegenheid te versnellen. Inmiddels is het 2014 en is er sprake van 45 jaar (verborgen) werkloosheid. Dit artikel kan maar enkele aspecten behandelen maar ik kan melden dat dit advies nog steeds verstandig is. De keuze tussen nu een parlementaire enquête of nog jaren massale werkloosheid is een reële. Mijn advies grijpt aan op de zuivere betekenis van de enquête zoals deze in alle oorspronkelijkheid is ontstaan: als instrument voor het parlement voor het verzamelen van informatie voor wetgeving.

Bijvoorbeeld is de werkloosheid deels verborgen in uitkeringen gefinancierd met aardgasgelden, of is er wankelende werkgelegenheid via de 'successen' van bijvoorbeeld de kabinetten Kok I & II in 1994-2002. Loonmatiging wentelt de problemen af op andere landen en raakt aan grenzen. Stijging van huizenprijzen verplaatst het probleem en raakt aan grenzen. Meeliften op de internationale deregulering van (financiële) markten is deels oneigenlijk en raakt aan grenzen. Met zulke 'successen' had menigeen weinig aandacht voor de structureel juiste analyse over de werkloosheid. Maar een crisis blijkt niet voldoende om dit negeren te stoppen. Zie Colignatus (2014ab) voor *Cause and cure of the crisis* en hoe de crisis kan voortgaan.⁵⁵

Met de vormgeving van dit artikel heb ik andermaal een poging gedaan om een cruciaal mechanisme ten aanzien van de werkloosheid en de rol door en voor de overheidsfinanciën te verduidelijken. Hopelijk is ook verhelderd dat goede omgangsvormen nodig zijn om de discussie

⁵³ Niet-wetenschapper Gerrit Zalm (AEP / EZ) werd in 1988 eerst benoemd tot onderdirecteur en in 1989 directeur van het CPB. Niet-wetenschapper Laura van Geest (MinFin) werd direct tot directeur benoemd in 2013

⁵⁴ Zie Cool (1990b), (1992) en (1994b)

⁵⁵ Tevens: Colignatus (2000, 2005, 2011) 3e editie, geeft de analyse vóór de crisis met een waarschuwing daarvoor, Colignatus (2012c) bundelt de economische artikelen over de crisis tot dat moment

correct wetenschappelijk te voeren: met name eerst vragen stellen en doorrekening toestaan.⁵⁶ Wanneer de discussie op wetenschappelijk gepaste wijze gevoerd wordt, zou ik vervolgens gaarne ruimte krijgen om nog een ander belangrijk mechanisme te verhelderen, en wel ten aanzien van de marginale tarieven.⁵⁷

Wetenschapsjournalisten berichten niet over censuur van wetenschap

2016-08-24 & 25⁵⁸

Samenvatting

Er is censuur van wetenschap sinds 1990 door de directie van het Centraal Planbureau. Wetenschapsjournalisten berichten daar niet over. Boycot Nederland tot de censuur is opgelost. <http://boycottholland.wordpress.com/about/>

Inleiding

Het navolgende is slechts een kort overzicht. Ik bespreek eerst censuur van wetenschap sinds 1990 en vervolgens hoe (wetenschaps-) journalisten daarmee omgaan in 1991-2016(+).

De directie van het Centraal Planbureau (CPB) heeft al mijn notities uit 1990-1991 van interne bespreking en externe publicatiegang tegengehouden, hetgeen censuur van wetenschap is. Censuur kun je relatief snel toetsen, en je hoeft daarvoor geen specifiek terrein van wetenschap zoals econometrie te kennen. Dat de hieronder te bespreken censuur betrekking heeft op econometrie hoeft derhalve niet af te schrikken.

Een bekend misverstand is dat journalisten met een beta-achtergrond denken dat economie geen wetenschap is, zodat er ook geen censuur van economische wetenschap kan plaatsvinden. Daarom maak ik hieronder onderscheid tussen mijn analyse over werkloosheid en mijn analyse t.a.v. van de theorie van verkiezingen. In beide analyses is er een rol voor wiskunde, maar in het tweede is de rol groter.

Oplossing van de censuur is van belang voor aanpak van de economische crisis sinds 2007. Deze crisis – met een depressie in Zuid Europa vergelijkbaar aan de Grote Depressie rond 1935 en grote nadelige gevolgen voor de levens van vele Europeanen – bevestigt mijn

⁵⁶ Zie Colignatus (2014h)

⁵⁷ De redactie van TvOF weigerde dit artikel in behandeling te nemen: tceu/Thomas/Nederlands/Wetenschap/Brieven/2014-11-08-Wie-kan-me-uitleggen-dat-dit-deugt-q.html

⁵⁸ tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2016-08-24-Wetenschapsjournalistiek.pdf

analyse. De Nederlandse overheid weigert naar dit bewijsmateriaal te kijken. Dit negeren, weigeren op vragen te reageren en doodzwijgen is onderdeel van de voortdurende censuur sinds 1990. Ik ben nog geen analyse van een collega-econoom tegengekomen die een verklaring en aanpak voor de huidige crisis heeft die zo volledig en toereikend is als voor mijn analyse het geval blijkt. Mijn analyse kan men het beste zien als voortbouwend op de analyses van John Maynard Keynes en Jan Tinbergen.⁵⁹

In 1990 bleek al dat het democratisch bestuursmodel van de Trias Politica reeds zo'n twintig jaar faalde om massale werkloosheid aan te pakken. Die fundamentele oorzaak van een falende Trias Politica en een gebrek aan respect voor wetenschappelijk economisch advies is ook nu weer aanwezig bij de huidige crisis.⁶⁰ De oplossing van de censuur is niet alleen van belang voor Nederland maar juist ook voor de wereld in zijn geheel.⁶¹

Wetenschappelijk medewerker

Ik ben econometrist (Groningen 1982) en leraar wiskunde (Leiden 2008). Ik werkte in 1982-1991 als wetenschappelijk medewerker⁶² bij het Centraal Planbureau, eerst als specialist voor de bedrijfstak van papierindustrie, drukkerijen en uitgeverijen, daarna op de afdeling multisector-studies onder meer aan de constructie van het Athena-model.⁶³

Ik maakte in 1989 het eerste "technische pad" voor de CPB lange termijn studie 1990-2015,⁶⁴⁶⁵ en zag daarin dat de werkloosheid gedurig hoog bleef, wat onlogisch is, omdat werkloosheid toch in een jaar of vijf moet verdwijnen, ook omdat het beleid zich waarschijnlijk daarop toch zal richten. In 1989 viel de Berlijnse Muur, en toen ik nadacht over de economische gevolgen daarvan vielen voor mij enkele puzzelstukken op hun plaats, waarover ik sinds mijn studentenjaren had nagedacht, waaruit een nieuwe analyse t.a.v. de werkloosheid volgde. Naast een verslag over dat technisch pad schreef ik ook een notitie over knelpunten in economie en beleid.⁶⁶

Tot mijn verbazing zag ik mij gekort op een periodiek, waarbij de afdelingschef stelde dat die knelpuntennotitie bij de directie slecht

⁵⁹ <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/58592/>

⁶⁰ tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2011-11-23-Socrates-Montesquieu-EconomischHof.html

⁶¹ "Cause and cure of the crisis" - <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/58592/>
⁶² tceu/Thomas/Nederlands/TPnCPB/Record/1987/05/28/1987-05-28-CPB-FunctieInformatieFormulier.pdf

⁶³ <http://www.cpb.nl/en/publication/athena-multi-sector-model-dutch-economy>

⁶⁴ <http://www.cpb.nl/en/publication/scanning-future-long-term-scenario-study-world-economy-1990-2015>

⁶⁵ <http://www.cpb.nl/publicatie/nederland-drievoud-een-scenariostudie-van-de-nederlandse-economie-1990-2015>

⁶⁶ tceu/Thomas/Nederlands/TPnCPB/Record/1989/11/23/index.html

gevallen was en dat ik die beter niet had kunnen schrijven. Dat is een opmerkelijke uitspraak die helaas niet op schrift is gekomen. Hoezo wordt het salaris gekoppeld aan de *inhoud* van een economische analyse? Ik heb nog steeds geen inhoudelijk antwoord op die notitie. Wel nam de nieuwe directeur Gerrit Zalm in de uiteindelijk gepubliceerde lange termijn studie 1990-2015 een scenario met een geleidelijke invoering van een basisinkomen op, maar dit is geen echt antwoord op de structurele fouten in de CPB analyses en modellen.⁶⁷

De hoofdafdelingschef deed me een redenering aan de hand alsof de salarisperiodiek technisch door het verschuiven met een half jaar toch niet nadelig zou zijn (namelijk: een half periodiek over een heel jaar is een heel periodiek over een half jaar) en daarom niet als kritiek op inhoud of functioneren opgevat moest worden, maar zette dat laatste niet op schrift en kon zich dat bij de rechter nadien niet meer herinneren.

Vragen over de situatie leidden ertoe dat ik na enkele maanden uit de functie en op een kamer apart werd gezet met de opdracht "lezen en schrijven". De rechter vernietigde dit later als "détournement de pouvoir" hetgeen zich laat vertalen als "machtsmisbruik".^{68 69} Vervolgens heeft de directie van het CPB stelselmatig de man gespeeld in plaats van de bal. Mijn vermoeden is dat dit samenhangt met het gegeven dat Gerrit Zalm als nieuwe directeur een ambtelijke achtergrond had en geen wetenschappelijke: maar ik hoor graag een betere verklaring.

En dan blijkt het regelrecht censuur

In 1990-1991 op het kamertje apart voldeed ik rustig aan de opdracht tot lezen en schrijven, en werkte ook mijn analyse over werkloosheid nader uit, met presentaties aan de universiteiten van Groningen (Jan Pen⁷⁰) en Maastricht (Joan Muysken⁷¹) en op de onderzoeksdag van economen NWO-Ecozoek.⁷² Helaas verbood de directie mij het gebruik van het mainframe, dus doorrekening met Athena behoorde niet tot de mogelijkheden. Eerst werden interne notities tegengehouden, ook al had ik de nieuwe taak "lezen en schrijven". Na tussenkomst van de interne beroepscommissie mocht wat ik schreef wel als interne notitie verschijnen (circa tien stuks), maar de directie hield stelselmatig de publicatiegang tot Onderzoeksmemorandum "op naam van de auteur" tegen, zonder inhoudelijke argumentatie en stelselmatig ad hominem, wat censuur van wetenschap is.⁷³ Een formeel argument was dat CPB-studies doorrekeningen bevatten, (a) wat niet altijd zo is, en (b) waarbij

⁶⁷ tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2016-07-22-KimPutters-NewSocialContract.html

⁶⁸ tceu/Thomas/Nederlands/TPnCPB/Pers/DeDraad3.html

⁶⁹ <http://www.thomascool.eu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2015-04-14-Een-leugen-niet-op-leugens-nl.html>

⁷⁰ tceu/Thomas/Nederlands/Publiek/Artikelen/JanPen-HM.html

⁷¹ btth/2013/01/09/how-coffee-becomes-latte/

⁷² tceu/Thomas/Nederlands/TPnCPB/DenButter/HeelErgEng.html

⁷³ tceu/Thomas/Nederlands/TPnCPB/NVMC/Verslag.html

de directie dan misbruik maakte van het feit dat men mij zelf verboden had om Athena te gebruiken (waarbij ik ook had willen laten zien wat de fouten daarin waren).

In mijn notitie uit 1990 over de werkloosheid constateerde ik 20 jaar stagnatie in de beleidsvoorbereiding en adviseerde ik een parlementaire enquête, waarbij ook de rol van het CPB aan de orde diende te komen (onder meer doordat fouten in de modellen leiden tot verkeerd advies, met werkloosheid tot gevolg, die dan ook weer in de data verschijnt, waarop het model getoetst wordt). In deze fase leek het parlementair onderzoek mij slechts wenselijk – de titel zegt "might wish".⁷⁴

Van wenselijk naar nodig, en via Jan Willem Weck naar nergens

Toen de directie de publicatiegang tegenhield (alsook interne bespreking bijvoorbeeld in de lunchpauze, met als reden tot tegenhouden dat de stoelen onnodig zouden slijten), kon ik slechts concluderen dat een parlementaire enquête *nodig* was, en meldde ik dit ook aan de plv. secretaris-generaal (SG) van Economische Zaken, mr Jan Willem Weck.⁷⁵ Wanneer wetenschappelijk advies wordt tegengehouden met censuur, dan breekt het maatschappelijk weefsel van communicerende vaten, wordt niet voldaan aan de reden waarom het CPB is opgericht, en dient een wetenschapper krachtig positie in te nemen ter verdediging van de rol van wetenschap.

Melding van een misstand aan de verantwoordelijke autoriteiten in de ambtelijke structuur past inderdaad ook binnen de recente gedachten rondom de opzet van een Huis voor Klokkenluiders.⁷⁶ Overigens ben ik geen klokkenluider (een ambtenaar die gangbaar moet zwijgen maar toch spreekt) maar een gebreideld wetenschapper (die gangbaar moet spreken maar het zwijgen wordt opgelegd), maar veel mechanismen t.a.v machtsmisbruik blijken vergelijkbaar. Überhaupt is de term "klokkenluider" onjuist, en door Mark Bovens in omloop gebracht,⁷⁷ en is het beter om te spreken over een "noodrem-gebruiker".

Helaas pleegde plv. SG Weck zelf machtsmisbruik door mijn melding aan hem, dat een parlementaire enquête wetenschappelijk *nodig* was, niet op te pakken, maar verkeerd voor te stellen, en door te schuiven naar een interne bezwarenprocedure.⁷⁸ Het is werkelijk bizar dat Weck het zo voorstelt alsof zo'n wetenschappelijke observatie bij zo'n anderssoortig gremium past, in plaats van aan de Tweede Kamer doorgezonden dient te worden, met eventueel commentaar van de minister en een mogelijkheid van me om te reageren.

⁷⁴ tceu/Thomas/Nederlands/TPnCPB/Record/1990/12/18/ index.html

⁷⁵ tceu/Thomas/Nederlands/TPnCPB/Record/1990/07/31/ index.html

⁷⁶ <https://huisvoorklokkenluiders.nl/>

⁷⁷ Proefschrift "Verantwoordelijkheid en organisatie" 1990, bespreekt echter geen wetenschappers

⁷⁸ tceu/Thomas/Nederlands/TPnCPB/Record/1990/08/30/ index.html

Het spelen van de man in plaats van de bal

De onwettige verplaatsing werd voor de beoordeling over het functioneren over 1990 gebruikt als argument alsof het mijn schuld was dat ik verplaatst moest worden, en wel dat ik niet zou hebben gefunctioneerd. Met deze onwaarheid werd ik per oktober 1991 ontslagen, waarbij ik wel capabel werd gevonden maar niet langer in de organisatie zou zijn te handhaven. Dat is een grove onwaarheid, want weliswaar is het CPB geen academische instelling, dan toch is mijn functie-omschrijving een wetenschappelijke, en ik stel mij ook als wetenschapper op: bescheiden, redelijk, hulpvaardig en strevend naar wederzijds begrip.⁷⁹ Wanneer juristen niet begrijpen wat wetenschap is – sommigen zeggen dat rechten geen wetenschappelijke maar een beroepsopleiding is – laat ze dan nader studie daarvan doen, maar niet met mij gaan experimenteren want dan komt de wetenschap in de knel.

Een jurist van Economische Zaken, van de afdeling die machts-misbruik had moeten voorkomen maar er aan meewerkte, stelde: "Als u niet inmiddels ontslagen was zou u weer bij het CPB werken." – en ging er daarbij ook aan voorbij dat die verplaatsing met machtsmisbruik was gebruikt om mij ontslagen te krijgen. Al vroeg in dit traject ondervond ik dat juristen van het Rijk of de landsadvocaat ook als huurleugenaars te werk konden gaan, en ik vraag me af of hier geen streng statuut mogelijk is. Er is vanzelfsprekend toetsing door rechters, maar die nemen blijkbaar aan dat het bevoegd gezag de waarheid spreekt, en die doen geen onafhankelijk onderzoek zoals een Openbaar Ministerie of een rechercheur die bijv. kruisverhoren kan houden. De perceptie van het grote publiek van het functioneren van het recht is wellicht gebaseerd op Amerikaanse tv-series met een hoog oplossingspercentage ? Bij medische fouten kunnen achteraf nog autopsies gedaan worden, maar zo'n filosofie van kwaliteitscontrole (achteraf) is bij het recht nog niet werkelijk ontwikkeld.

Er is ook het wonderlijk detail dat het CPB in die tijd een omroepsysteem had, waarbij bijv. wanneer je elders in het gebouw was kon worden omgeroepen dat er telefoon voor je was. In mijn geval kon voor vergaderingen worden omgeroepen dat de onderdirecteur Hans den Hartog,⁸⁰ afdelingshoofd, hoofdafdelingschef, personeelsfunctionaris en ik naar een vergaderplek werden geroepen, zodat iedereen in het gebouw kon begrijpen dat er "iets" speelde, waardoor herplaatsing in een andere afdeling bijv. ook lastiger werd. Van belang is ook dat men beseft dat toenmalig onderdirecteur Henk Don,⁸¹ die later Zalm opvolgde, niet bij gesprekken met mij hierover aanwezig was, en m.i. belangrijke informatie heeft gemist, maar bij zijn benoeming in 1994 een gesprek met me afwees en mogelijk uit misplaatste loyaliteit vasthield aan censuur en ontslag.

⁷⁹ tceu/Thomas/Nederlands/TPnCPB/Record/1994/11/30/ TPenCPB.html

⁸⁰ <http://resources.huygens.knaw.nl/bwn/BWN/lemmata/bwn5/hartog>

⁸¹ https://nl.wikipedia.org/wiki/Henk_Don

Laat de wereld in ieder geval beseffen dat de censuur van wetenschap en het misbruik van zwaktes in de rechtsbescherming van wetenschappers gepaard gaan met hoge maatschappelijke kosten. De maatschappij had sinds 1990 profijt kunnen hebben van mijn nieuwe economische analyse, en in plaats daarvan zijn werkloosheid en armoede blijven voortduren, en sinds 2007 is er ook de economische crisis cq. de gebrekkige aanpak daarvan. Besef ook dat het in de jaren 1991-2007 leek alsof het regeringsbeleid succes had met lage werkloosheid, zodat journalisten het wellicht niet begrepen wanneer ik over werkloosheid sprak, maar dat: (a) Nederland heeft veel werkloosheid verborgen in uitkeringen, (b) Nederland voerde een beleid van loonmatiging, waarbij het exportoverschot weer in het buitenland werd belegd, waardoor bijv. Zuid Europa feitelijk van ons kon lenen om de export te kopen, waardoor men aldaar schulden opbouwde welke denkbaar niet afgelost zullen worden. Wellicht beginnen zulke verbanden door de crisis nu breder bekend te worden, maar opmerkelijk is dat economisch journalisten in 1991-2007 hiervan blijkbaar niet wisten terwijl het toch hun taak was om daarvan te weten.

De crisis vanaf 2007 bevestigt mijn analyse

Inmiddels zijn we 26 jaar verder, en bevestigt de crisis van 2007+ mijn analyse, maar weigert de directie van het CPB om naar deze bevestiging te kijken.^{82 83} Ik heb niet de indruk dat iemand van de (oud) collegae op het CPB überhaupt begrijpt wat mijn analyse is, daar die immers van doorrekening en interne bespreking en publicatiegang is tegengehouden, en aangezien er geen eigen CPB-publicatie ligt welke voor nieuwe medewerkers en externen toegankelijk zou zijn.

De situatie bevestigt mijn conclusie uit 1990 dat een parlementaire enquête *nodig* is om het gebrek aan respect voor wetenschap te corrigeren. In Nederland bestaat blijkbaar geen natuurlijk respect voor wetenschap en zijn er ook in de rijkdienst blijkbaar geen mechanismen die dit respect wel tot stand brengen.

Een directie van het CPB die meent het beter te weten dan een wetenschappelijk medewerker zonder te weten waarover het gaat, zonder eerst netjes het gesprek en de interne bespreking aan te gaan, en zonder publiceren zodat ook externen hun licht erover kunnen laten schijnen: zo'n directie krijgt teveel ruimte van het toezichthoudend Ministerie (dat wel de directie kent maar niet de medewerker). Ook de Centrale Plan Commissie (CPC) faalt.⁸⁴

Mogelijk denkt menig lezer nu dat ik zo heilig overtuigd ben van het "eigen gelijk" dat deze analyse beter is dan andere analyses, dat deze houding niet langer wetenschappelijk is – en dan ook niet langer binnen

⁸² tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2011-11-21-RecensieEuropaInCrisis.html

⁸³ tceu/Thomas/English/Science/Letters/2016-05-17-Letter-to-KNAW-and-CPB.pdf

⁸⁴ btth/2013/04/09/lse-disinformation-by-paul-de-grauwe/

een instituut als het CPB te handhaven. Het lijkt me verstandig dat lezers kritisch blijven, maar, het is onjuist om zoiets uit mijn woorden te concluderen. Ik heb nog steeds mijn wetenschappelijke onbevangenheid, zelfrelativering en (zelf-) kritisch vermogen. Het enige wat ik zeg is dat ik een analyse wil presenteren, bespreken en (met medeneming van kritiek) publiceren in de daartoe bestemde CPB-publicatiereeks. Ik heb veel waardering voor de deskundigheid van de CPB-collegae. Wellicht zeggen zij iets dat ik over het hoofd heb gezien. Wellicht dragen hun opmerkingen bij tot betere formulering en grotere kans op brede acceptatie. Het gaat hier om de normale wetenschappelijke dialoog. De directie schept hier een blokkade, met censuur en op de man spelen, en die blokkade moet weg. Daarna zien we wel wat de internationale wetenschappelijke wereld van mijn analyse vindt, en of overheden het beleid zullen aanpassen of niet.

Bij de oprichting van het CPB was het de bedoeling dat het een wetenschappelijk forum voor een betere beleidsvoorbereiding zou zijn, en niet dat het oorzaak zou zijn voor censuur en stagnatie.

Falende (wetenschaps-) journalistiek

Hoe gaan (wetenschaps-) journalisten hiermee om ? Ik heb daar geen scherp beeld van, want ik heb maar sporadisch een (wetenschaps-) journalist ontmoet. Wel zijn er minstens drie gegevens.

Ten eerste falen de media in het algemeen. Laat ik het voorbeeld noemen van journalist Kees Tamboer, die mij in 1997 plompverloren aanduidt als een "geniale lastpak", zonder eerst even netjes met me te praten, alsof hij zich niet kan voorstellen dat je ook respect voor wetenschap kunt hebben, en die ook geen interesse meer toont voor wat mijn analyse dan is, maar die wel verder praat met Arie de Goederen die mijn analyse misbruikt en misrepresenteert.⁸⁵ Er is journalist Peter Olsthoorn, die een website leugens.nl heeft waarop hij leugens zegt te verzamelen, en die mij in 2010 schrijft dat CPB-directeur Zalm inderdaad heeft gelogen, waar de rechter immers bovenstaande *détournement de pouvoir* heeft vastgesteld, maar die om onduidelijke redenen het punt niet op zijn website opneemt,⁸⁶ en die ook geen interesse toont voor de leugen van Zalm en Vermeend bij het "Belastingplan voor de 21e eeuw".⁸⁷ Bij het bezoek van Duitse econoom Peter Bofinger aan Amsterdam in 2012 stelde ik een vraag over het belang van overheidsinvesteringen om de huidige stagnatie te doorbreken, en econoom Lex Hoogduin (ooit kandidaat voor president van De Nederlandsche Bank (DNB)) duidt mij na afloop in Twitter aan

⁸⁵ tceu/Thomas/Nederlands/Taakverdeling/Taakverdeling.html

⁸⁶ <http://www.thomascool.eu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2015-04-14-Een-leugen-niet-op-leugens-nl.html>

⁸⁷ <http://www.thomascool.eu/Thomas/Nederlands/Wetenschap/Artikelen/HKSamenvatting.html>

als "bekende querulant" ⁸⁸ – en geen journalist vraagt aan Hoogduin waarom hij zo denkt te mogen schelden en lasteren, wat er dan "bekend" omtrent mij is, waarom Hoogduin als wetenschapper niets tegen censuur doet, wat de kritiek van Hoogduin op mijn werk is, en waarom het geen zinvolle vraag aan Bofinger was ? ⁸⁹ De lijst van falen is vrij lang. ⁹⁰ Recentelijk zijn er financieel journalisten Jort Kelder en Arno Wellens die samenwerken t.a.v. een petitie voor een parlementair onderzoek naar de invoering en toekomst van de Euro, maar die geen interesse tonen voor het argument dat daarover al vele rapporten zijn geschreven, en dat het belangrijker is dat er een parlementaire enquête komt naar de werkloosheid en de rol daarbij van het CPB, waarbij het aspect van de Euro als symptoom van het falen van de Trias Politica kan worden meegenomen (waarbij de Euro voorkomt dat loonmatiging leidt tot stijging van de wisselkoers met noodzaak van nog meer loonmatiging). ⁹¹ Aldus: wanneer censuur van wetenschap sinds 1990 voortduurt kan dit alleen doordat ook de journalistiek faalt.

Laat ik vervolgens kijken naar wetenschapsjournalisten. Dezen kunnen dus niet steunen op gemakkelijke gegevens die algemene journalisten al hebben verzameld.

Ten tweede is er mijn bijdrage van juni 2013 aan NWO-Bessensap "*Jullie zijn allemaal gek*", waarbij ik wijs op de institutionele scheiding bij media tussen redacties economie en redacties wetenschap. ⁹² Waar oh waar is de journalist *economie & wetenschap* die schrikt van censuur en die toch ook iets weet van de taak en plaats van het CPB ? Mathijs Bouman heeft geholpen om het CPB-boek "*Europa in crisis*" (2011) ⁹³ leesbaar te maken, en op zich kan ik me daar iets bij voorstellen, maar men zou ervan moeten schrikken dat Bouman niet rapporteert over de censuur van wetenschap. ⁹⁴ Waar is de journalist die het aandurft om kritisch te zijn tegenover in economie gepromoveerde journalisten als Frank Kalshoven en Mathijs Bouman, die van de kwestie weten maar er niet over rapporten, en die dan toch ook beter hun proefschriften kunnen inleveren omdat ze nog steeds niet hebben geleerd wat respect voor wetenschap is ? ⁹⁵

Op zo'n NWO-Bessensap bijeenkomst is ook Joost van Kasteren aanwezig, als voorzitter van de Vereniging voor Wetenschapsjournalistiek en –communicatie Nederland (VWN) ⁹⁶ die het evenement mee-organiseert. Van Kasteren weet in ieder geval sinds 2012 van mijn

⁸⁸ <https://twitter.com/WouterLeenders/status/226008279107641344>

⁸⁹ bth/2012/07/23/bofinger-in-amsterdam/

⁹⁰ tceu/Thomas/Nederlands/TPnCPB/Pers/FalenVanDeMedia.html

⁹¹ bth/2016/08/05/a-tale-of-three-petitions-to-parliament/

⁹² <http://www.thomascool.eu/Thomas/Nederlands/Wetenschap/2013-06-10-PosterBessensap.html>

⁹³ <http://www.cpb.nl/en/publication/europe-in-crisis>

⁹⁴ <http://www.thomascool.eu/Papers/Drtpce/Crisis-2007plus/2011-11-21-RecensieEuropaInCrisis.html>

⁹⁵ <http://www.thomascool.eu/Thomas/Nederlands/VCK.html#Kalshoven>

⁹⁶ <http://www.denieuwewereporter.nl/2014/03/is-journalistiek-dan-geen-communicatie/>

protest tegen van de censuur van wetenschap.⁹⁷ Hij legt mij niet uit waarom hij niet rapporteert, en heeft niet de houding alsof hij van mij zou willen horen waarom hij iets niet begrijpt.

Ten derde is er de inleiding op de "Vakconferentie Wetenschapsjournalistiek" van oktober 2013 door Joost van Kasteren "*Wetenschapsjournalisten verzaken hun journalistieke opdracht*".⁹⁸ Van Kasteren verwijst hierbij naar een *editorial* in Nature uit 2009⁹⁹ waarin gewezen wordt op de afnemende middelen voor wetenschapsjournalistiek. Wellicht is de gedachte dat er meer middelen vrijkomen wanneer ook wetenschapsjournalisten meer gaan "doorbijten" (zoals Van Kasteren het noemt). Van Kasteren geeft echter geen voorbeelden van *waar wie wat* verzaakt. Deze vaagheid is wellicht goed voor de gezelligheid op deze Vakconferentie, maar wat moet een lezer ermee die weet dat wetenschapsjournalisten niet over censuur van wetenschap schrijven? Dat doorbijten mag misschien geen doodbijten worden, maar doodzwijgen mag wel? Ik beschouw diens tekst dan ook als van de vos die de passie preekt. Van Kasteren sprak zijn collegae toe, de dames en heren dronken een glas, deden een plas, en lieten alles zoals het was.

Het is breder dan alleen werkloosheid en armoede

Het bovenstaande richt zich op mijn analyse over werkloosheid en armoede. Er zijn echter ook wetenschapsjournalisten die over beta-onderwerpen schrijven, en die naar onderwerpen kunnen kijken waarin wiskunde een (grotere) rol speelt.¹⁰⁰ Een voorbeeld van censuur is ook een ander artikel van me uit 1990, namelijk betreffende de theorie van verkiezingen en vorming van een sociale welzijnsfunctie (cq. mechanisme om zo'n functie te vinden).

Laten we kijken naar de wetenschapsjournalistieke redactie van Kennislink.nl die moet kiezen uit twee berichten. Mijn contactpersoon bij Kennislink.nl was Sanne Deurloo, hoofdredacteur, die ook bestuurslid bij VWN blijkt, en die natuurlijk invloed heeft op de inkomsten van freelance journalisten die op Kennislink.nl schrijven.

- Ten eerste is er wiskundige Vincent van der Noort die geen studie van democratie heeft gemaakt en die in 2005 mogelijk alleen een "wiskundig resultaat" van Kenneth Arrow wil laten zien, of tonen hoe wiskunde van nut is voor de maatschappij.
- Ten tweede is er een econometrist, die studie van collectieve besluitvorming heeft gemaakt, en die protest aantekent dat die

⁹⁷ <http://www.thomascool.eu/Thomas/Nederlands/TPnCPB/Pers/2012-06-06-AanHetBestuurVWN.html>

⁹⁸ <http://www.denieuwereporter.nl/2013/10/wetenschapsjournalisten-verzaken-hun-journalistieke-opdracht/>

⁹⁹ <http://www.nature.com/nature/journal/v459/n7250/full/4591033a.html>

¹⁰⁰ <http://www.thomascool.eu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2010-02-07-Natuurkundigen.pdf>

wiskundige een verkeerde voorstelling van zaken geeft.¹⁰¹ De econometrist heeft wel de pech dat de directie van het CPB sinds 1990 ook zijn analyse hierover met censuur heeft getroffen. Voor deze analyse is echter geen doorrekening met een CPB-model nodig, en het is gelukt om de analyse nader uit te werken in het boek "*Voting Theory for Democracy*" (VTFD) (2001, 2014).¹⁰²

Wanneer wiskundige Van der Noort in 2005 op Kennislink.nl over democratie en collectieve besluitvorming schrijft, zou hij bij zijn research VTFD kunnen vinden, en, als hij het niet vindt, dan kan hij er ook naar kijken wanneer hij er in 2009 op attent wordt gemaakt. In sectie 9.2 (p239-251) is uitgelegd dat de analyse van Kenneth Arrow ofwel innerlijk inconsistent of onvolledig is. Dus wanneer Van der Noort de aanpak van Arrow als "wiskundig resultaat" presenteert dan kan hij wiskundig controleren dat hij dit echter niet zo moet doen.

Censuur van ook deze analyse sinds 1990 leidt ertoe (1) dat D66 sinds 1990 de onwaarheid van zijn kroonjuwelen kan blijven verkopen, (2) dat Thierry Baudet sinds 2015 zulke onwaarheid van D66 overneemt,¹⁰³ en (3) dat de Britten in zo'n misleidend referendum tot een Brexit besluiten.¹⁰⁴

Eric Maskin en Amartya Sen suggereren dat de overwinning van Donald Trump in de voorverkiezingen bij de Republikeinen een gevolg is van een gemankeerd kiesstelsel. Maskin was in Nederland en kon deze analyse op verschillende plekken herhalen (Congres speltheoretici Maastricht, NRC-Handelsblad, ESB, Kennislink).

Het blijkt dat ook wetenschapsjournalist Arnout Jaspers op Kennislink niet begrijpt wat democratie is, en dat hij het resultaat van Kenneth Arrow verkeerd voorstelt: "Geen enkel stelsysteem voldoet onvoorwaardelijk aan alle redelijke eisen die je er aan mag stellen."

Kennislink snapt niet wat kwaliteitscontrole is, gaat niet inhoudelijk in op het protest van een wetenschapper, en is aldus een gevaar voor het onderwijs.¹⁰⁵

Mogelijke complicatie t.a.v. onderwijs in wiskunde

Een mogelijke complicatie – maar voor wie complicaties overziet ook bron van helderheid – is dat ik als econometrist ook leraar wiskunde kon worden, en vanuit die positie ook weer onderzoek aan onderwijs in wiskunde heb kunnen doen. Ook hier heb ik resultaten geboekt. Op

¹⁰¹ <https://vragen.wetenschapsagenda.nl/vraag/hoe-valt-een-wetenschappelijk-kwalijke-fout-op-kennislinknl-tav-democratie-te-corrigeren>

¹⁰² <http://www.thomascool.eu/Papers/VTFD/Index.html>

¹⁰³ <http://www.frontalnaakt.nl/archives/thierry-baudet-weet-niet-wat-democratie-is.html>

¹⁰⁴ bth/2016/06/29/brexit-advice-for-young-uk-age-50-years-and-scientific-outrage-for-neglect-of-voting-theory/

¹⁰⁵ tceu/Thomas/Nederlands/Wetenschap/Artikelen/2016-08-23-ESB-Arrow-Sen-Maskin.pdf

bestuurlijke grond kom ik sinds 2008 tot een advies tot een parlementair onderzoek, nu naar het onderwijs in wiskunde en het onderzoek daarna.¹⁰⁶

Het is opmerkelijk hoe vaak dit advies wordt misverstaan. Er bestaat blijkbaar een groot wantrouwen in Nederland tegen democratie en parlement. Politici deugen niet, of, een onderzoek is alleen gerechtvaardigd bij misstanden zoals fraude. Menigeen vergeet dan dat onderzoek zinvol is als basis voor wetgeving. In de USA is het gelukkig iets meer geaccepteerd dat het Congress onderzoek doet,¹⁰⁷ en sinds een aantal jaren heeft de Tweede Kamer zijn eigen BOR.¹⁰⁸

Pas na dit advies tot zo'n parlementair onderzoek kwam ik tot de ontdekking dat er een traditie van "math wars" blijkt te bestaan waarin pedagogen en wiskundigen elkaar op het terrein van onderwijs in wiskunde en het onderzoek daaraan uit de tent vechten, en waarin niet de wetenschappelijke attitude voorop staat maar ideologie.^{109 110}

Ook hier faalt de wetenschapsjournalistiek. Een recent voorbeeld betreft George van Hal,¹¹¹ die in maart 2016 in NewScientist.nl een artikel uit 2011 over het getal en begrip *Pi* herpubliceert,^{112 113} en die in juli 2016 niet wil corrigeren dat hij een analyse van mij sinds 2008 over het hoofd heeft gezien,¹¹⁴ en die aldus in 2016 met weigering van zo'n correctie (1) die analyse bewust doodzwijgt, en (2) daarbij medewerking verleent aan anderen die schelden en lasteren met Don Quichot en windmolens en "onnozele dingen", en (3) daarbij NewScientist.com een primeur over een mooie wetenschappelijke analyse uit Nederland onthoudt. Van Hal is MSc astronoom en zou in staat moeten zijn om naar mijn voorstel tot betere didactiek van goniometrie en *Archi = 2 Pi* te kijken en dit alles nuchter te beoordelen, maar nee, het komt er niet van. Is bij wetenschapsjournalisten nog niet doorgedrongen dat er ook wetenschappelijk onderzoek is naar onderwijs in wiskunde? Laat Van Hal zich afleiden door het schelden en lasteren van anderen? – want wie eenmaal een Don Quichot ziet, en zo'n stukje alleen schrijft of herdrukt als vermaak om weer lezers te trekken (wiskundig gaat het nergens over), moet natuurlijk een flinke heroriëntatie maken. Me dunkt dat je zoiets toch wel degelijk van een wetenschapsjournalist mag verlangen.

¹⁰⁶ <http://www.ipetitions.com/petition/tk-onderzoek-wiskundeonderwijs> Inmiddels meen ikzelf dat dit beter een enquête kan worden maar er is geen reden hiertoe een nieuwe petitie op te starten.

¹⁰⁷ <https://www.loc.gov/crsinfo/about/>

¹⁰⁸ https://www.tweedekamer.nl/over_de_tweede_kamer/organogram/bureau_onderzoek_en_rijksuitgaven

¹⁰⁹ https://en.wikipedia.org/wiki/Math_wars

¹¹⁰ bth/2016/01/24/graphical-displays-about-the-math-war/

¹¹¹ <https://www.linkedin.com/in/georgevanhal>

¹¹² <http://www.newscientist.nl/nieuws/opstand-tegen-%CF%80/>

¹¹³ <http://www.georgevanhal.nl/artikelen/opstand-tegen-%cf%80/>

¹¹⁴ tceu/Papers/AardigeGetallen/2016-07-04-Nav-JanHogendijk-en-DonQuichot.pdf

Wanneer wetenschappelijke onderzoekers aan onderwijs en zulke wetenschapsjournalisten hun werk zouden doen, dan zou erkenning van mijn werk op dit terrein kunnen bijdragen tot beter begrip voor mijn andere bijdragen. Helaas treedt eerder het omgekeerde effect op. Niet alleen zetten zulke wetenschappers en journalisten hun lezers op het verkeerde been, ook de huidige directie van het CPB krijgt zo verkeerde informatie.¹¹⁵

Nieuwe media sinds 1990

De journalistiek is mij sympathiek, waar ik ook reeds in de studentenjaren lid was van het bestuur (niet redactie) van de Groningse Universiteitskrant (UK). Als voormalig CPB-bedrijfstakspecialist voor drukkers en uitgeverijen volg ik nog steeds met belangstelling de ontwikkelingen omtrent de nieuwe media. Veel is aan het veranderen sinds 1990. Aldus kan ik mij het spanningsveld waar Van Kasteren over spreekt goed voorstellen. Uitgevers en journalisten zijn op zoek naar nieuwe verdienmodellen, nu veel "nieuws" gratis lijkt, en bijv. universiteiten persberichten over nieuwe vindingen online zetten. (Bijv. Alexander Pleijter over regionale media.¹¹⁶)

De lezing van dr. Thomas Poell "*Waarom lijkt het Westen meer op China dan je denkt?*" vind ik zeer informatief over de nieuwe media,¹¹⁷ maar de twijfel slaat weer toe wanneer je leest dat mensen er niet in slagen om "sociale media" effectief te gebruiken.¹¹⁸

De website van Poell¹¹⁹ toont dat hij samenwerkt met José van Dijck, toevallig nu ook President van KNAW, in het project "*Social Media and the Transformation of Public Space*". Echter ook Van Dijck als President KNAW negeert stelselmatig mijn protest tegen de censuur van de wetenschap sinds 1990 door de directie van het Centraal Planbureau.¹²⁰ Toch zou het niet moeilijk zijn voor Van Dijck om adequaat te reageren: A.D. de Groot heeft al het forum-karakter van wetenschap uitgelegd.¹²¹

Poell ziet een samenhang tussen individualisering en de grotere neiging tot "freeriding". Dat lijkt me deels waar, maar, mijn suggestie is iets dieper te graven. Mijn suggestie is dat organisaties hebben

¹¹⁵ tceu/Thomas/English/Science/Letters/2016-05-17-Letter-to-KNAW-and-CPB.pdf

¹¹⁶ <http://www.toekomstvandejournalistiek.nl/2015/06/plan-voor-radical-vernieuwing-van-de-regionale-krant/>

¹¹⁷ <http://www.universiteitvannederland.nl/college/waarom-likt-het-westen-meer-op-china-dan-je-denkt/>

¹¹⁸ <http://www.kennislink.nl/publicaties/politiek-onbereikbaar-in-cyberspace>

¹¹⁹ [http://www.uva.nl/over-de-](http://www.uva.nl/over-de-uva/organisatie/medewerkers/content/p/o/t.poell/t.poell.html)

[uva/organisatie/medewerkers/content/p/o/t.poell/t.poell.html](http://www.uva.nl/over-de-uva/organisatie/medewerkers/content/p/o/t.poell/t.poell.html)

¹²⁰ [bth/2015/11/26/allea-defines-research-integrity-too-narrow/](http://www.kennisthink.nl/publicaties/politiek-onbereikbaar-in-cyberspace)

¹²¹ tceu/Thomas/English/Science/Letters/2016-05-17-Letter-to-KNAW-and-CPB.pdf

¹²² <http://www.know.nl/nl/actueel/publicaties/het-forumwaarmerk-van-wetenschap>

nagelaten om zorgvuldig informatie-management te ontwikkelen. Wanneer een organisatie *A* zegt, en een medewerker of lid zegt "maar als *B* dan niet-*A*", dan leidt het organisatorisch halsstarrig vasthouden aan *A* tot het weggijven van dat lid. Je hebt *Voice*, *Exit*, *Loyalty*,¹²³ en wanneer dat individu meer mogelijkheden elders heeft gekregen dan is het gemakkelijker geworden de organisatie te verlaten. Echter, wanneer de organisatie flexibel is en de informatie over *B* en niet-*A* onderzoekt, dan voelt betrokkene zich gewaardeerd en kan de organisatie zelfs groeien. Tot voor 1950 waren individuen gedwongen om zich neer te leggen bij verkeerd gedrag van (verantwoordelijken in) organisaties t.a.v. de informatie. Maar sindsdien zijn de eisen hoger geworden. Mensen verlangen denkkelijk meer wetenschap, ook al ervaren ze dat wellicht niet zo.

Het lijkt me dat wanneer je scherper vanuit de informatiebehoefte van lezers en kijkers vertrekt het gemakkelijker zal zijn om nieuwe verdienmodellen te ontwikkelen.

Universiteiten en hogescholen zouden in principe niet alleen onderzoek en onderwijs doen, maar ook een rol terugkrijgen in het verspreiden van informatie aan een groter publiek. De "university press" bestaat vaak al maar nog niet altijd, en wordt een standaard en uitgebreid onderdeel van de universiteitsbibliotheek.

- Wie wat schrijft, moet zich bij de alma mater kunnen melden, om het op te laten nemen in een online archive. Hiermee is voldaan aan open access publishing. De graad die bij de instelling is behaald is voor de alma mater voldoende reden om de publicatie op te nemen. Mocht iets niet deugen dan blijkt het wel uit peer review. Er is geen behoefte meer aan commerciële instellingen als Springer of Reed Elsevier die absurde bedragen als EUR 2500 voor aanbidding van een "open access" artikel vragen.
- Wetenschappers aan diverse instellingen kunnen zich formeren in redacties van "tijdschriften" waarbij het volstaat om titels en links te selecteren. Peer commentaar kan online komen en auteurs overtuigen om versies aan te passen.
- Alma maters hebben ook budgetten voor journalisten om resultaten te vertalen naar het grotere publiek.
- Omdat wetenschap, onderwijs en informatie belangrijke publieke voorzieningen zijn, is er ondersteuning vanuit de rijksbegroting.

In de huidige situatie zijn er bijvoorbeeld uitgeverij die boeken aan journalisten toesturen, die dan kijken of ze erover willen schrijven. De wetenschapper is gedwongen om met zo'n commerciële uitgeverij in zee te gaan, van wie je maar moet afwachten of die beter het belang of succes van zo'n boek kan inschatten dan de auteur zelf. Een wetenschapper heeft tegenwoordig gelukkig ook de optie om werk "printing on demand" uit te geven, zodat het beschikbaar is voor wie het

¹²³ https://en.wikipedia.org/wiki/Exit,_Voice,_and_Loyalty

wil lezen. Dan blijkt echter dat journalisten zodanig verwend zijn geraakt dat zij gratis boeken krijgen toegestuurd, dat ze weigeren om boeken "printing on demand" te bestellen. Hoe het met andere wetenschappers staat heb ik niet onderzocht, maar in ieder geval voor mijn "printing on demand" boeken geldt dat zij mooie resultaten bevatten maar dat de journalistiek er geen belangstelling voor toont. *Penny wise, pound foolish*. Dit coördinatieprobleem zou in ieder geval zijn opgelost wanneer zulke boeken via universiteitspers en bibliotheek van de alma mater beschikbaar zouden zijn.¹²⁴

Het deugt allemaal voor geen meter

Hoezo mag de directie van het Centraal Planbureau wetenschap censureren terwijl Nederland toekijkt en het allemaal maar laat gebeuren en zich doof en blind en bot ongevoelig houdt voor de wetenschapper die protest aantekent ? Hoezo moet er zo'n Huis voor Klokkenluiders worden opgericht omdat wetenschap, democratie en de journalistiek hun werk niet doen ? (Of dient het als excuus: wanneer je het niet eens bent, hier is het telefoonnummer van het HvK.) Hoezo doen journalisten alsof censuur van wetenschap niet sinds 1990 kan voortduren ? Hoezo heeft de journalistiek alleen een meldpunt om anoniem iets te melden,¹²⁵ en is er geen meldpunt voor wetenschappers van wie juist verwacht wordt dat zij spreken, maar wier werk door censuur wordt getroffen ?

Ook wetenschapsjournalisten in Nederland doen alsof ze kritisch zijn maar feitelijk ontbreekt het bij hen aan respect voor wetenschap. Ah, ja, ik zie er niet uit als Einstein, is dat het probleem ?

Het is bizar dat er sinds 1990 censuur van wetenschap bestaat en dat journalisten daar niet over rapporteren.

Er is geen vrijheid van wetenschappelijk denken wanneer een wetenschapper er niet op kan vertrouwen dat er bescherming bestaat wanneer die vrijheid van denken in de knel komt.

Dit gebrek aan bescherming geldt zowel het ambtenarenrecht (of wellicht de uitvoering) als de journalistiek. Wanneer het ambtenarenrecht zo zwak is dat een directie je altijd kan ontslaan wanneer ze maar zeggen dat je niet functioneert, ook als het niet waar is, dan wordt de kat op het spek gebonden. Waarom moet ik een advocaat betalen om mij en mijn wetenschappelijk werk te verdedigen tegen de onwaarheden van Gerrit Zalm, die blijkbaar niet weet wat wetenschap is en vooral een ambtelijke en politieke loopbaan heeft ? Ja, het traject lag vooral in handen van Hans den Hartog maar wanneer de directeur veel waarde aan wetenschap had gehecht dan was er meer kans geweest dat hij aan Den Hartog gevraagd had waar die mee bezig was. Wanneer de

¹²⁴ Een brief hierover aan de VSNU staat hier: btth/2016/10/12/letter-to-vsnu-and-others-on-membership-dues-and-open-access-publishing/

¹²⁵ <https://www.publeaks.nl/>

journalistiek zo zwak is dat ze een directie van het CPB zo de waarheid laten verdraaien, dan moet je niet verbaasd zijn dat werkloosheid blijft voortduren.

De economische crisis sinds 2007 bevestigt mijn analyse maar niemand kijkt naar dat bewijs. Hoogleraren economie falen hierbij ook. Journalisten kunnen gemakkelijk vaststellen dat ook zij de censuur en mijn analyse negeren.

Me dunkt dat journalisten gewoon hun werk moeten doen. Rapporteer. Stel de censuur aan de kaak. Waarom zijn er geen kamervragen ? Leg uit dat hoogleraren economie zijn te ontslaan omdat ze censuur laten voortbestaan.¹²⁶

Een parlementaire enquête kan leiden tot opheffing van de censuur, en dan kan via het wetenschappelijk proces blijken wat er van mijn analyse overblijft, met frisse hoogleraren die er geen belang bij hebben om hun falen sinds 1990 te verbergen.¹²⁷

Waarom is het voor zovelen zo onbegrijpelijk wat een fatsoenlijk wetenschappelijk proces is, en waarom een wetenschapper wil vasthouden aan het wetenschappelijk proces ?

Laat journalisten ook aan collegae in het buitenland rapporteren.¹²⁸ Leg hen uit dat ik adviseer tot een boycot van Nederland tot de censuur van wetenschap door de directie van het CPB is opgelost. Ja, dit is wetenschappelijk verantwoord advies. (Kanalen van informatie zijn uitgezonderd van zo'n boycot natuurlijk, ik zou hopen dat dit meteen duidelijk was.)

Vooral Zuid Europa zucht onder een Depressie, en men zou daar opgelucht zijn te horen dat het zal helpen om Nederland te boycotten tot de censuur van wetenschap is opgelost. Frankrijk zit ook in stagnatie, en is ook met deze kennis geholpen.¹²⁹ Ook Duitsland zou met die kennis blij zijn, want de Duitsers zien aankomen dat zij voor de rest van Europa moeten gaan betalen. Wanneer landen constateren dat het model van de Trias Politica faalt, en zij ieder een Economisch Hof installeren, dan kunnen we netjes uit de crisis komen. Economische vraagstukken blijven van alle tijden, gegeven de schaarste aan middelen bij alternatieve doeleinden, maar zo'n crisis als nu is aan te pakken.

¹²⁶ tceu/Thomas/Nederlands/TPnCPB/Artikelen/

AdviesOntslagHooglerarenEconomie.pdf

¹²⁷ http://www.ipetitions.com/petition/PE_werk_CPB/

¹²⁸ btth/2013/05/28/email-to-the-news-ombudsmen-org/

¹²⁹ btth/2015/05/15/the-myth-on-germanys-decentralised-bargaining/

Aanbiedingsbrief

De brief

Aan de Staatscommissie parlementair stelsel
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

21 december 2017

Betreft: Advies op grond van mijn wetenschappelijk werk sinds 1982 in de staathuishoudkunde ("political economy") en de "Public Choice" in relatie tot democratie

CC: Voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer

Geachte voorzitter Remkes en andere leden van de Staatscommissie,

Ik richt mij tot u als econometrist (Groningen 1982) en leraar wiskunde (Leiden 2008) die veel wetenschappelijk onderzoek heeft gedaan aan staathuishoudkunde ("Political Economy") in relatie tot democratie, ook vanuit het gezichtspunt van de Public Choice.¹³⁰

Ik dank u zeer voor uw probleemverkenning¹³¹ en duiding van zes thema's,¹³² waarmee u al enig overzicht omtrent uw taak (-opvatting) heeft geschapen.

In de bijlage "*Advies aan de Staatscommissie parlementair stelsel (Commissie Remkes)*" vertaal ik resultaten uit mijn werk naar uw taak en formuleer ik advies voor u.

Dit nader advies is wenselijk omdat mijn resultaten blijkbaar weinig tot niet bekend zijn, zelfs ook binnen de politicologie ("Political Science"). Voor oude resultaten kan deze onbekendheid duiden op een kloof in de wetenschap. Voor de nieuwe resultaten geldt dat zij dateren uit het laatste jaar 2017, waar ik keek naar de diepere oorzaken voor de Brexit,¹³³ maar blijkbaar ook met bijvangst voor u.

Ik verzoek u Jan Tinbergen (1903-1994) in gedachten te houden, alsmede diens werk over de "optimal social order", en u af te vragen wat een econometrist voor u kan betekenen. Tinbergen hield stug vast aan de betekenis van wetenschap zowel in de jaren '30 als tijdens de koude oorlog. Ook nu wil ik uw aandacht vragen voor de rol van de wetenschap.

¹³⁰ https://en.wikipedia.org/wiki/Public_choice (wikipedia is een portaal en geen bron)

¹³¹ <https://www.staatscommissieparlementairstelsel.nl/documenten/publicaties/2017/10/18/probleemverkenning-staatscommissie-parlementair-stelsel>

¹³² <https://www.staatscommissieparlementairstelsel.nl/opdracht-en-aanpak/zes-themas-van-de-probleemverkenning>

¹³³ btht/2017/12/01/dealing-with-denial-cause-and-cure-of-brexit/

Ik verzoek u van deze *brief met bijlage* kopie te doen aan uw begeleidingscommissie bij de Tweede Kamer. Ikzelf zal kopie doen aan de voorzitters van de twee Kamers omdat dit geheel een overzicht geeft van mijn resultaten en het dan ook zelfstandig relevant is.

PM 1. Voor mijn wetenschappelijk werk gebruik ik sinds 2004 de naam Colignatus.

PM 2. Deze brief en bijlage neem ik op mijn website op.

Hoogachtend,

Thomas Cool / Thomas Colignatus
Econometrist (Groningen 1982) en leraar wiskunde (Leiden 2008)
Ooit medewerker Centraal Planbureau 1982-1991
Scheveningen, <http://thomascool.eu>
<http://econpapers.repec.org/RAS/pco170.htm>

Bijlage [zie onder, met update]

Een aanvulling

Aan de Staatscommissie parlementair stelsel
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

12 februari 2018

Betreft: **Aanvulling op:** Advies d.d. 2017-12-21 op grond van mijn wetenschappelijk werk sinds 1982 in de staathuishoudkunde ("political economy") en de "Public Choice" in relatie tot democratie

CC: Voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer

Geachte voorzitter Remkes en andere leden van de Staatscommissie,

Eerder schreef ik u op 21 december 2017, met vermelding dat ik een kopie op mijn website zou opnemen.¹³⁴

Het lijkt me juist u op de hoogte te stellen van enkele verbeteringen en aanvullingen op het onderliggende materiaal.

Er is geen inhoudelijke verandering t.a.v. hetgeen ik u eerder schreef.

Wel is het wenselijk dat verwezen wordt naar de verbeterde bronnen (weblinks):

¹³⁴ <http://thomascool.eu/Thomas/Nederlands/Wetenschap/Advies/2017-12-21-Staatscie-parl-stelsel.pdf>

(1) De bespreking “*One woman, one vote. Though not in the USA, UK and France*” (1W1V) (in de eerdere brief [originele voetnoten: 18, 56, 67, 131] met verwijzing naar MPRA 82513) heeft enkele verbeteringen en aanvullingen, die in de bijlage L van de nieuwe versie zijn opgesomd:

<https://mpr.ub.uni-muenchen.de/84482/>

(2) De bespreking “*Comparing votes and seats with cosine, sine and sign, with attention for the slope and enhanced sensitivity to inequality / disproportionality*” (CVSC) (in de eerdere brief [originele voetnoot 137] met verwijzing naar MPRA 81389) heeft enkele verbeteringen en aanvullingen, die in de bijlage O van de nieuwe versie zijn opgesomd:

<https://mpr.ub.uni-muenchen.de/84469/>

Ik verzoek u ook van deze aanvullende brief kopie te doen aan uw begeleidingscommissie bij de Tweede Kamer. Ikzelf zal kopie doen aan de voorzitters van de twee Kamers omdat ik hen reeds eerder zelf kopie had gedaan.

Voor de lezers van het kopie op mijn website lijkt het mij het gemakkelijkst wanneer ik deze aanvulling direct in dit kopie verwerk als [update:].

Hoogachtend,

Thomas Cool / Thomas Colignatus

Econometrist (Groningen 1982) en leraar wiskunde (Leiden 2008)

Ooit medewerker Centraal Planbureau 1982-1991

Scheveningen, <http://thomascool.eu>

<http://econpapers.repec.org/RAS/pco170.htm>

Een boek

Aan de Staatscommissie parlementair stelsel

Postbus 20011

2500 EA Den Haag

12 april 2018

Betreft: **Tweede aanvulling op:** Advies d.d. 2017-12-21 op grond van mijn wetenschappelijk werk sinds 1982 in de staathuishoudkunde (“political economy”) en de “Public Choice” in relatie tot democratie. Deze tweede aanvulling betreft het concept-boek “*Red de democratie van de pseudo-wetenschap van de politicologie over kiesstelsels*” (RDPK 2018-04-08). [Update: nu een andere titel]

Geachte voorzitter Remkes en andere leden van de Staatscommissie,

Eerder schreef ik u op 21 december 2017 en 12 februari 2018, met vermelding dat ik een kopie van mijn brief en Advies aan u op mijn website zou opnemen.¹³⁵

Het lijkt me juist u op de hoogte te stellen van enkele verbeteringen en aanvullingen op het onderliggende materiaal.

Er is geen inhoudelijke verandering t.a.v. hetgeen ik u eerder schreef. Wel schreef ik over een mogelijk boek, en hiervan is er nu een concept: "*Red de democratie van de pseudo-wetenschap van de politicologie over kiesstelsels*" (RDPK). Bijgaand stuur ik u een exemplaar van dit concept, gedateerd op 8 april 2018.

Door deze boekvorm heb ik het Advies ietwat moeten redigeren, met correctie van typfouten, aanpassing van witregels voor alinea's, doornummering van voetnoten, en een enkele keer rechtekken van een kromme zin. Het zijn geen inhoudelijke veranderingen, maar, het schept de vraag welk Advies ik nu heb gegeven: de tekst van 2017-12-21 of [2018-02-12] of nu deze redactie van 2018-04-08. Mij is onbekend hoe juristen hierover zullen denken, maar voor mij blijft het ditzelfde Advies, waarbij de vorm in het concept-boek als de leesbaardere variant telt.

Ik heb nog geen beeld wanneer en hoe een definitieve versie uitgegeven zal worden. Het lijkt me onverstandig daarop te wachten, gezien uw tijdschema. Derhalve stuur ik u dit nu toe.

Ik kan me voorstellen dat uw commissie dit concept-boek extra prettig zou kunnen vinden doordat het Advies wordt ingekaderd tussen basisgedachten en nadere analyses. Voor u kan een Advies uit de lucht vallen wanneer u onbekend bent met de onderliggende theorie en analyses. Het boek maakt het aldus gemakkelijker het Advies te duiden. Mocht uw commissie meer exemplaren van dit concept-boek willen bestellen, wegens vormgeving en inkadering, dan kunt u dit aan mij doorgeven. De kosten zijn EUR 10,25 per exemplaar excl. verzending. (Levering na betaling vooraf, want zo werkt ook de drukker.)

Ik verzoek u ook van deze brief kopie te doen (zonder het concept-boek lijkt me) aan uw begeleidingscommissie bij de Tweede Kamer. Ik zie, althans op dit moment, nu voor mijzelf geen reden kopie te doen aan de voorzitters van de twee Kamers.

Hoogachtend,

Thomas Cool / Thomas Colignatus
Econometrist (Groningen 1982) en leraar wiskunde (Leiden 2008)
Ooit medewerker Centraal Planbureau 1982-1991
Scheveningen, <http://thomascool.eu>
<http://econpapers.repec.org/RAS/pco170.htm>

¹³⁵ <http://thomascool.eu/Thomas/Nederlands/Wetenschap/Advies/2017-12-21-Staatscie-parl-stelsel.pdf> [met update aldaar]

Het advies

Thomas Colignatus¹³⁶

21 december 2017

[met correcties & update & hernummerde voetnoten]

[inhoudsopgave]

1. Inleiding

Ik richt mij tot de commissie als econometrist (Groningen 1982) en leraar wiskunde (Leiden 2008) die veel wetenschappelijk onderzoek heeft gedaan aan staathuishoudkunde ("Political Economy") in relatie tot democratie, ook vanuit het gezichtspunt van de Public Choice.¹³⁷

Gangbaar ziet menigeen een kloof tussen politiek en burger. In mijn analyse ligt de zaak ietwat anders, en gaat het vooral om de spanning tussen de Trias Politica en de wetenschap. Dit advies heeft de overkoepelende aanpak:

- (a) "*Evidence based*" versterking van het stelsel van de *representatieve democratie met gelijke of evenredige vertegenwoordiging*.¹³⁸
- (b) Betere integratie van enerzijds het proces van politieke besluitvorming omtrent de **doelen** en anderzijds de rol van de wetenschap als onafhankelijke kracht omtrent de **informatie**.
 - (i) Wanneer advies omtrent de informatie aansluit bij de doelen, dan is er pais en vree.
 - (ii) Wanneer er hiertussen licht zit, dan kan een wetenschappelijk adviseur werken met het model dat de politiek zelf moet bepalen wat men met de informatie wil doen.
 - (iii) Het gaat echter wringen wanneer de politiek ook een *werkelijke* wetenschappelijke inbreng wenst. Wanneer de politiek de doelen aanwijst, dient men toch ook te begrijpen waar het om gaat. Het is dan ook niet de bedoeling dat politici de informatie manipuleren, en aan kiezers verkeerd voorstellen. Wanneer de Regering verkeerde informatie aan de Tweede Kamer geeft, dan kan de Kamer overwegen dit *niet te accepteren*. Maar ook de wetenschap kan het *niet accepteren* wanneer politici praatjes verkopen, en het volk

¹³⁶ Colignatus is de wetenschappelijke naam van Thomas Cool, econometrist (Groningen 1982) en leraar wiskunde (Leiden 2008), <http://thomascool.eu>

¹³⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/Public_choice (wikipedia is een portaal en geen bron)

¹³⁸ Instructief en belangrijk vond ik Andeweg & Thomassen (2005), <https://research.utwente.nl/en/publications/modes-of-political-representation-toward-a-new-typology>

misleiden waar de wetenschap juist voor goede kennis zorgt. Eventueel kan men stellen dat een wetenschapper de Tweede Kamer kan informeren hoe de situatie werkelijk ligt, maar wanneer de Tweede Kamer daar geen respect voor toont, dan dwingt men de wetenschapper welbeschouwd tot een politieke rol om wel dat respect te krijgen.

- (i) – (iii) Logisch ontkomt men niet aan het erkennen dat wetenschap ook een “macht” is, die zelfstandig kan corrigeren wanneer de informatie niet juist is. De wetenschap heeft zorgplicht zoals een bank geen financieel product moet verkopen wanneer de klant het niet begrijpt. Zie ook subsectie 7.3 voor het spoor van vernieling dat ontstaat bij gebrek aan respect voor wetenschap. Dit leidt tot mijn advies tot *uitbreiding van de Trias Politica met een Economisch Hof*, en vervolgens ook tot de waarneming dat dit *empirisch noodzakelijk* is, met werkloosheid als toetssteen, omdat dit cruciaal aangrijpt op de bestaansvoorwaarden van de burger. In de Probleemstelling p9 noemt de commissie de vormgeving van de Trias Politica “van essentieel belang”, maar het is een dwaling om de [Trias Politica] centraal te stellen, want het is juist noodzakelijk deze uit te breiden.
- (c) Het voorgaande neemt de meeste maatschappelijke frustratie weg. Immers, gewone burgers hebben last van contraproductief beleid, en wetenschappers raken gefrustreerd wanneer hun studie op deze problemen en het aandragen van informatie door de politici worden genegeerd omdat die vooral met elkaar bezig zijn. Waar velen een kloof met de burger zien, is mijn diagnose dat er een fundamenteel probleem in de Trias Politica bestaat ten aanzien van de rol van wetenschap.
- (d) Resterende maatschappelijke frustratie zal moeten worden weggenomen door (i) meer democratie in niet-parlementaire instituten,¹³⁹ (ii) betere communicatie tussen burgers en hun parlementaire vertegenwoordigers, (iii) beter onderwijs over democratie.

Ik verzoek u Jan Tinbergen (1903-1994) in gedachten te houden, alsmede diens werk over de “*optimal social order*”, en u af te vragen wat een econometrist voor u kan betekenen. Tinbergen hield stug vast aan de betekenis van wetenschap zowel in de jaren '30 als tijdens de koude oorlog. Ook nu wil ik uw aandacht vragen voor de rol van de wetenschap.

Het begrip “wetenschap” is overigens geen eenheidskoek. Wat wetenschap is laat zich bepalen door de methodologie¹⁴⁰ en de waarheids-

¹³⁹ Een voorbeeld: De afschaf van de omroepbijdragen omdat dit belastingtechnisch goedkoper uitkon, is maatschappelijk dubieus, omdat omroepverenigingen juist kunnen bijdragen tot het maatschappelijk weefsel. De overheid zou het maatschappelijk weefsel beter kunnen faciliteren dan de taken / producten overnemen omdat de staat het beter kan. Bij onderwijs en zorg heeft men wel aan regulering gedacht, en bij de omroepen plotseling niet?

¹⁴⁰ bthh/2015/11/24/a-general-theory-of-knowledge/

getrouwe attitude van de onderzoeker.¹⁴¹ Universitaire benoemingen vormen maar een beperkt criterium: iemand van het ene vakgebied is weer leek op alle andere.¹⁴² (Econometrie is geen specialisatie maar juist een generalisatie, met aandacht voor economie, wiskunde en statistiek.) De academische wetenschap richt zich vooral op de tijdschriften. Hier valt nog een wereld te winnen aan *open access* (zie onder). Andere wetenschappers doen aan beleidsonderzoek en staan dan in direct contact met de samenleving, met andere dan puur academische normen (bijv. de beschikbare tijd voor beleidsmaatregelen). Er is hier geen sprake van een nieuwe theologie¹⁴³ want wetenschap vormt juist de democratisering van het omgaan met kennis.

Dit advies vertaalt resultaten uit mijn werk naar de taak van de commissie,¹⁴⁴ en formuleert dan advies. Ik gebruik de Thema's die door de commissie genoemd worden. Ik begin hieronder met de voor mij gemakkelijker thema's en eindig met de zwaardere / omvangrijkere. Mijn indruk is dat de lezer veel zal moeten studeren en ik probeer dit zo gemakkelijk mogelijk te maken.

Deze vertaling lijkt wenselijk omdat mijn resultaten blijkbaar weinig tot niet bekend zijn, zelfs ook binnen de politicologie ("Political Science"). In uw probleemverkenning wordt mijn werk bijv. niet genoemd, maar wel die van V-Dem die toch dwalingen bevatten (zie voetnoot 156).

1. Voor oude resultaten kan deze onbekendheid duiden op een kloof in de wetenschap. Wellicht is het overbruggen van kloven ook weer wetenschap zelve en niet de taak van de commissie, maar toch dient de commissie een pragmatisch antwoord te vinden en niet zomaar achter politicologen aan te lopen. Langer bestaand werk is met name: (a) "**Definition & Reality in the General Theory of Political Economy**" (DRGTPE) met empirische vaststelling van de noodzaak tot uitbreiding van de Trias Politica met een Economisch Hof,¹⁴⁵¹⁴⁶ (en zie ook de relatie tot de methodologie van A.D. de Groot¹⁴⁷) en (b) "**Voting Theory for Democracy**" (VTFD) met een deconstructie van het theorema van Arrow en ontwikkeling van de *Borda Fixed Point* (BordaFP) verkiezingsmethode.¹⁴⁸
2. Voor de nieuwe resultaten geldt dat zij dateren uit het laatste jaar, waarin ik keek naar de diepere oorzaken voor Brexit. Het gaat dan

¹⁴¹ btth/2015/11/26/allea-defines-research-integrity-too-narrow/

¹⁴² Men dient een scherp onderscheid te maken tussen het aangeven van een competentie (vooropleiding, ervaring) en het "ad hominem". Dit onderhavige advies is wetenschappelijk en aan politici wordt gevraagd het niet te lezen zoals zij gewend zijn het "ad hominem" te gebruiken.

¹⁴³ btth/2012/03/07/high-priests-of-high-treason/

¹⁴⁴ <https://www.staatscommissieparlementairstelsel.nl/opdracht-en-aanpak/wat-doet-de-staatscommissie>

¹⁴⁵ tceu/Papers/Drgtpe/Index.html

¹⁴⁶ <http://www.res.org.uk/view/art7Oct14Features.html>

¹⁴⁷ btth/2015/11/24/a-general-theory-of-knowledge/

¹⁴⁸ <https://zenodo.org/record/291985>

om het artikel “**One woman, one vote. Though not in the USA, UK and France**” (1W1V)¹⁴⁹ en de onderliggende nieuw ontwikkelde maatstaf voor vaststelling van evenredigheid (CVSC),¹⁵⁰ alsmede enkele condities voor Lorenz curve en Gini coëfficiënt (TCLG).^{151 152 153} Mijn advies is dat de UK overgaat tot evenredige vertegenwoordiging en daarna wederom naar de vraag van Brexit of Bregret kijkt. Veel Britten beschouwen Brexit als een succes van hun systeem maar het lijkt eerder te duiden op het falen daarvan - hetgeen echter pas zeker kan blijken met evenredige vertegenwoordiging: een Baron von Münchhausen probleem.¹⁵⁴

Voor de goede orde: Binnen het raamwerk van 1W1V wordt een definitie van “democratie” te complex geacht. Uw Probleemverkenning p9 stelt:

“De kern van de democratie is de mogelijkheid van een vreedzame wisseling van de macht.”

U bent hier abuis. Stel dat partij *A* regeert en er verkiezingen zijn, en de meerderheid verschuift naar partij *B*, en dat de regering dan wordt overgenomen door partij *C*. Volgens u zou dit democratie zijn, maar het kan ook een dictator zijn die een nog strenger bewind gaat voeren. Ik neem aan dat u dit niet zo zal bedoelen, maar toch. Uw formulering is zeer beïnvloed door het Angelsaksische-Viking denken over het districtenstelsel en de “*accountability*”, dat door 1W1V juist gedeconstrueerd wordt als pre-wetenschappelijk.

Bij genoemde overkoepelende aanpak is gebleken dat D66 met de kroonjuwelen van districtenstelsel, referenda en direct gekozen premier en burgemeester zich niet baseerde op wetenschappelijk onderzoek maar keek naar de USA, een inferieure democratie. Politicologen stellen zich gangbaar op het standpunt dat er geen rangorde tussen “varianten van democratie” valt te bepalen, maar zij zien dan belangrijke aspecten over het hoofd.

- (1) Dat D66 hier onwetenschappelijk bezig was, was mij reeds eerder bekend,¹⁵⁵
- (2) maar mij werd pas in 2017 duidelijk dat de situatie in de USA, UK en Frankrijk structureel nadelig wordt beïnvloed door ondeugdelijk advies van de “*political science on electoral systems*”. De juiste

¹⁴⁹ [update: Colignatus (2017c, 2018c), <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/84482/>]

¹⁵⁰ Zie voetnoot 270.

¹⁵¹ <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/80297/>

¹⁵² [bthh/2017/06/22/proportional-representation-lorenz-diagram-and-gini-measure/](https://bthh.2017/06/22/proportional-representation-lorenz-diagram-and-gini-measure/)

¹⁵³ [bthh/2017/07/19/lorenz-en-gini-for-the-french-elections-of-2017/](https://bthh.2017/07/19/lorenz-en-gini-for-the-french-elections-of-2017/)

¹⁵⁴ [bthh/2017/12/01/dealing-with-denial-cause-and-cure-of-brexit/](https://bthh.2017/12/01/dealing-with-denial-cause-and-cure-of-brexit/)

¹⁵⁵ Eerder dan 2012, maar een bundeling is Thomas Cool (2012m), “Laat D66 zich opheffen” (het advies tot opheffen van een partij is een politieke mening, doch hier wel gebaseerd op wetenschap), tceu/SvHG/LDZO/Index.html

conclusie is dat *deze laatste tak van politicologie* nog geen wetenschap is gebleken. Men gebruikt begrippen uit de omgangstaal, zoals “verkiezingen” en “stemmen”, en doet zo alsof zaken vergelijkbaar zijn die dat niet zijn.¹⁵⁶ In de omgangstaal kan men bijv. ook over ziekte spreken en dan het wezenlijke onderscheid tussen virus of bacterie negeren, maar wie dieper wil gaan moet wel nader onderscheid gaan maken.

- (3) Mogelijk was mijn oordeel t.a.v. D66 te hard, want keek D66 wel degelijk naar vermeende uitkomsten waarvan gedacht werd dat het wetenschappelijk onderzoek was. Toch meen ik dat wetenschappers bij D66 (en ook wiskundige Alexander Rinnooy Kan) zelfstandig in staat geweest hadden moeten zijn om de kritiek op de kroonjuwelen te begrijpen en dan zelf te ontdekken welke misstand er bestaat ten aanzien van de “*political science on electoral systems*”.
- (4) Een **advies** is dat de Staatscommissie parlementair stelsel aan de Tweede Kamer adviseert om een parlementaire enquête in te stellen naar de misstand omtrent “*political science on electoral systems*” en de stelselmatige volksmisleiding door D66 sinds 1966.

Resteert de conclusie dat het gepast is mijn resultaten aan de Staatscommissie parlementair stelsel voor te leggen.

- (i) Gezien de voorgenoemde waarneming t.a.v. “*political science on electoral systems*” luidt het **advies** aan uw commissie om niet slechts advies van politicologen in te winnen, maar mijn resultaten te laten toetsen door daadwerkelijk empirische wetenschappers (die zich dan wel moeten inwerken t.a.v. de theorie omtrent democratie). Ik denk aan de statisticus Andrew Gelman die reeds beperkt onderzoek aan verkiezingen deed (en kritiek uitte op het “electoral integrity” project),^{157 158 159} in Leiden statisticus Richard Gill

¹⁵⁶ Een kernvoorbeeld is het project “Varieties of Democracy”, <https://www.v-dem.net>. Zoals ik aan enkele betrokkenen schreef: “I found Dahl & Lindblom rather confused on democracy and polyarchy. Obviously, countries like USA, UK and France are democracies in historical perspective, and in this respect the notion of democracy becomes a soup. Dahl reasoned that it was better to start analysis anew with a new term [polyarchy]. V-dem follows this by having varieties of democracy and one major index for polyarchy. However, [it] is better to take the bull by the horns, and recognise stages in democracy, with varieties in polyarchy. A presidential system is only proto-democratic. Thus, you are advised to turn the polyarchy index into a democracy index. (A benefit is that the media will recognise your work as well.)” (Typfouten gecorrigeerd) Hun polyarchy index geeft USA, UK en Frankrijk bijna een score van 1: [updated: https://www.v-dem.net/media/filer_public/b7/1f/b71f18e0-852e-4e52-adc4-9923f7baaac6/v-dem_working_paper_2016_25_edited.pdf] Echter, mijn analyse 1W1V (voetnoot 149) laat zien dat USA, UK en Frankrijk ongeveer de helft van hun stemmen weggooiden om kunstmatige meerderheden te scheppen. Dit is in strijd met artikel 21 van de rechten van de mens.

¹⁵⁷ <http://andrewgelman.com/2017/09/05/gigo-update-electoral-integrity-project/>

(emeritus), mijn collegae econometrie, zoals Edward Leamer,¹⁶⁰ of wellicht ingenieurs uit Delft (met meer dan alleen wiskunde).

- (ii) Deze huidige vertaling van mijn resultaten naar de taak van de commissie is aan beperkingen onderhevig. Lezing van mijn onderliggende boeken en artikelen blijft relevant, alsmede een zelfstandige poging door de commissie om daar inzichten te vinden die men relevant acht. Dit nieuw uitgeschreven advies zelve is slechts een handreiking. Mijn artikelen zijn subtiel en kunnen redeneringen bevatten die de commissie relevant acht, terwijl deze handreiking noodzakelijkerwijs hoofdlijnen geeft en mogelijk minder subtiel kan lijken. (Mijn kritiek op de “*political science on electoral systems*” kan apodictisch lijken, maar ik ben ook blij dat tenminste iemand naar die stelsels heeft gekeken, want het had ook een geheel onontgonnen terrein kunnen zijn. De astrologie heeft in ieder geval de 12 maanden al goed.)
- (iii) Mijn werk lijdt aan het euvel van economie: “alles hangt met alles samen”. Mij is vaak gebleken dat wat eerst een bijzaak leek toch eigenlijk een hoofdzaak was. Wie het kleine niet eert is het grote niet waard. Derhalve zal ik hieronder ook enkele PM-posten opnemen, van zaken die ik niet diepgaand onderzocht heb, waar waarover met gezond verstand en logica iets valt te zeggen, en die zo toch helpen tot een bredere visie t.a.v. democratie en parlementair stelsel te komen.

Penultimate but not least: De samenstelling van uw commissie lijkt mij een bijzondere. Terwijl uw commissie is ingesteld om de democratie te verbeteren, is mijn voorstel dat we ook rekening houden met de mogelijkheid dat uw commissie juist een gevaar voor de democratie is. Ik bespreek dit punt in de subsecties 7.6 en 7.7.

Last but not least: 1W1V (voetnoot 149) richt zich op wetenschap, maar een subsidiair resultaat is (ik zou het niet het hoofdresultaat noemen) dat het vaststelt dat het districtenstelsel zoals gebruikt in de USA, UK en Frankrijk in strijd is met de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens artikel 21. Ik bespreek e.e.a. in subsectie 6.1 hieronder. **Advies:** Men dient onmiddellijk de parlementen van die landen hierover te informeren. (Ik deed het al, maar wie ben ik ?) Wel is het zo, dat mijn redenering gebruik maakt van de logica, en niet van juridische constructies. Ik kan mij zo voorstellen dat in bijv. de UK een Common Law redenering wordt gehanteerd dat de UK al eeuwen een districtenstelsel heeft, dat de UK een democratie is, en dat alles derhalve correct is geregeld, en niet in strijd is met artikel 21 van de mensenrechten. Ik kan me ook voorstellen dat een jurist erkent dat hier nog niet naar de logica is gekeken. Ik ben derhalve op zoek naar

¹⁵⁸ <http://andrewgelman.com/2017/09/08/much-backscratching-happy-talk-junk-science-gets-share-reputation-respected-universities/>

¹⁵⁹ <http://andrewgelman.com/?s=voting>

¹⁶⁰ <http://www.anderson.ucla.edu/faculty/edward.leamer/>

juristen, die hun juridische visie willen geven op 1W1V. Derhalve wil ik uw commissie cq. de juristen in uw commissie, verzoeken, en mijn **advies** is dat u op dit verzoek ingaat, om mij z.s.m. een juridische reactie op dit onderdeel van 1W1V te geven, zodat ik deze kan opnemen in een nieuwe versie (mogelijk een boek), zodat de lezers zich een beeld kunnen vormen over hoe op verschillende wijze over hun rechten wordt gedacht, zowel vanuit logica als vanuit het recht. Momenteel heeft Nederland zelf geen districtenstelsel (althans niet actief), dus u zou kunnen redeneren dat u daar niet naar hoeft te kijken, maar, aangezien het uw taak is om naar opties te kijken, zou hier juist wel naar mogen kijken.

(Men kan dit wellicht ook zo stellen, met verwijzing naar de Probleemstelling p9 en de verwijzing aldaar naar de Venice Commission: wat is de relatie tussen het document over de Rule of Law¹⁶¹ en de documenten over de verkiezingsregels^{162 163} met “any electoral system may be chosen” (2015:4) en de wetenschappelijke bevinding in 1W1V ? Onder de vlag van de Raad van Europa herhalen de juristen de typologie die politicologen al gaven, maar dan in eigen woorden alsof het misschien wat anders is, en eigenlijk ook minder geavanceerd dan V-dem, en *zonder* de kritische blik zoals 1W1V toont dat mogelijk is. **Advies:** Laat de Raad van Europa hier een kwaliteitsslag maken, en laten juristen en politicologen tot een taakverdeling komen met gebruik van dezelfde termen voor dezelfde zaken, en niet tot iets dubbel-ops met andere terminologie. Laat men een gezamenlijke “wiki” opzetten, die breed te gebruiken is, met een wetenschappelijk toegankelijke redactieraad. Juristen hebben gangbaar Wiskunde A gehad, en doen er goed aan dit in hun werk te blijven gebruiken, zodat ze die analytische vaardigheden niet verliezen.)

Ik ontkom er niet aan om hieronder ook Engels te gebruiken.

¹⁶¹ [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2016\)007-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2016)007-e)

¹⁶² [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL-AD\(2004\)003.aspx](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL-AD(2004)003.aspx)

¹⁶³ [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2015\)001-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2015)001-e)

2. [Thema] Macht van de nationale overheid / Domeinverkleining / Europa

2.1. *Trias Politica en Economisch Hof, in relatie tot de euro*

Advies: dat het parlement een grondwettelijk Economisch Hof op wetenschappelijke grondslag instelt, met als taak toe te zien op de kwaliteit van informatie, en de bevoegdheid de landsbegroting met een veto te treffen als de informatie daarin onjuist is. Een amendementstekst staat in DRGTPE. Dit advies is het sluitstuk van de logica, dat de rol van de wetenschap voor het landsbestuur niet wetenschappelijk kan zijn (en dus onafhankelijk), wanneer de wetenschap ondergeschikt is aan de andere machten. Wil het parlement een rol van de wetenschap in het landsbestuur, dan dient men consequent te zijn, en daarvoor ook ruimte te scheppen. Per saldo betekent dit dat de Trias Politica faalt, en dat uitbreiding met een Economisch Hof nodig is. Zie DRGTPE waarom het zwaartepunt bij staathuishoudkunde terecht komt, en (nog) niet bij de andere wetenschappen.

Het bewijsmateriaal is hier:

- (1) DRGTPE reeds genoemd met een concept amendement voor de grondwet,¹⁶⁴ met zijn aanvullingen CSBH¹⁶⁵ en PENAF¹⁶⁶
- (2) Eerder het “*Trias Politica & Centraal Planbureau*” (TP&CPB) uit 1994¹⁶⁷
- (3) Daarnaast “*Werkloosheid en armoede, de oplossing die werkt*” (1998) (W&A)¹⁶⁸ en “*De ontketende kiezer*” (2003) (DOK)¹⁶⁹
- (4) Bundeling van artikelen en DOK in “*Democratie & Staathuishoudkunde*” (2012a) (D&S)¹⁷⁰
- (5) “*Money as gold versus money as water*” (2013a) (MGMW)¹⁷¹ bespreekt de relatie tot euro, financieel systeem, nationale investeringsbanken
- (6) Zie ook dit memo in de *Newsletter* van de *Royal Economic Society*¹⁷²

¹⁶⁴ tceu/Papers/Drgtpe/Index.html

¹⁶⁵ tceu/Papers/CSBH/Index.html

¹⁶⁶ tceu/Papers/PENAF/Index.html

¹⁶⁷ tceu/Thomas/Nederlands/TPnCPB/Record/1994/11/30/ TPnCPB.html

¹⁶⁸ tceu/SvHG/SvHG.html#recensies

¹⁶⁹ tceu/SvHG/DOK/DOK-Aankondiging.html

¹⁷⁰ tceu/SvHG/DenS/Index.html

¹⁷¹ <http://www.paecon.net/PAEReview/issue64/Colignatus64.pdf>

- (7) En hetgeen naar boven komt bij een parlementaire enquête naar de massale werkloosheid sinds 1970 en de rol van de beleidsvoorbereiding hierbij, en met name de rol van het Centraal Planbureau (CPB), en met name de censuur van de wetenschap sinds 1990 door de directie van het CPB, welke censuur heden ten dage voortduurt.

In de standaard economische theorie dient een munteenheid ook een “optimal currency area”¹⁷³ te hebben, met de benodigde politieke unie om de noodzakelijke maatregelen te kunnen nemen voor het functioneren van die munt. Het amendement van MGMW is dat wanneer deelnemende landen ieder een Economisch Hof hebben, dat die hoven onderling informatie kunnen uitwisselen, en dat op die manier toch een coördinatie ontstaat, met aldus een minder omvangrijke overdracht van nationale souvereiniteit dan anders gedacht. Mocht een begroting van een land door een veto worden getroffen wegens onjuiste informatie (zoals roze groeiaannames), dan komt dat veto van zijn eigen Economisch Hof en niet vanuit een supranationaal orgaan.¹⁷⁴ Dit is slechts een hypothese, en het **advies** is dit in de praktijk uit te proberen. Nederland kan een begin maken met het eigen Economisch Hof, als voorbeeld voor de andere landen van de Eurozone. Op grond van het falen van de Trias Politica zal men sowieso al een Economisch Hof willen hebben, maar het effect t.a.v. de euro is dan nuttige bijvangst.

Het advies is bovenstaand bewijsmateriaal ook daadwerkelijk te bestuderen. Het bovenstaande is slechts een korte inleiding in het Nederlands, en men dient naar de onderliggende teksten te kijken om de relevante subtiliteiten te waarderen, alsook het bewijs van de noodzaak. Al te vaak komt het voor dat iets genegeerd wordt op grond van vooroordelen van de lezer die alleen naar een samenvattende inleiding kijkt en iets denkt te lezen wat alleen uit eigen onbegrip voortkomt.

De lezer zal deze logica uit 1990-1994 omtrent het Economisch Hof ook deels herkennen uit het recentere beleid tot gebruik van een Onafhankelijke Begrotingsautoriteit (OBA), die de begroting toetst op de Europese regels. In Nederland is de Raad van State [RvS] aangewezen als die OBA.¹⁷⁵ Naast het mooie van deels dezelfde systeemlogica, is er ook kritiek.

Ten eerste geldt dat een OBA heel wat anders is dan een Economisch Hof. Nederland heeft nu een CPB dat ondergeschikt is aan

¹⁷² <http://www.res.org.uk/view/art7Oct14Features.html>

¹⁷³ https://en.wikipedia.org/wiki/Optimum_currency_area

¹⁷⁴ Er is stemmingmakerij ten lande over Zuid-Europese politici, vgl. Jeroen Dijsselbloem over Trijn en wijn, maar niet onder economen over Zuid-Europese economen.

¹⁷⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2016/09/20/beoordeling-rijksbegroting>

de Trias Politica, met geconstateerde manipulatie van de informatie, en een OBA (i) dat toeziet op deels onhandige EU begrotingsregels (ii) dat denkkelijk niet de relevante middelen heeft, (iii) dat niet wetenschappelijk van aard is, en (iv) dat geen veto kan uitspreken. Het advies tot oprichting van de OBA is tot stand gekomen met censuur van de wetenschap, en men moet niet denken dat het zo optuigen van de kerstboom zo'n goed idee is.

Ten tweede is het een kleine wereld. Opmerkelijk genoeg heeft de RvS drs. A.P.W. Melkert aangetrokken voor deze taak¹⁷⁶ alsook drs. P.J.C.M. van den Berg, voormalig onderdirecteur bij het CPB.¹⁷⁷ Nu geldt dat Melkert een opleiding politicologie heeft, en als PvdA-kamerlid censuur van de wetenschap door de directie van het CPB toestond. Voor oud-collega en econometrist Van den Berg geldt dat hij na mijn onheus en met machtsmisbruik tot stand gebracht ontslag bij het CPB onderdirecteur werd maar de censuur en het ontslag ondersteunde terwijl er toch enig protest vanuit wetenschappelijke kring was.^{178 179}

Mogelijk illustreert dit dat er gevestigde belangen zijn, waarbij personen mogelijk hun posities uit het verleden wel zouden willen verdedigen, maar dan niet open staan voor empirisch bewijs dat mijn analyse bevestigt. Waar ik reeds in 1990-1994 op enigszins vergelijkbaar onafhankelijk begrotingstoezicht wees, en personen daar niet voor open stonden, maar nu daar zelfs hun werk hebben gevonden, kan het cynisme weer een graadje toenemen. Ik kan hier meer over zeggen maar verwijs naar het advies tot de parlementaire enquête (en hopelijk komt er ook voor mij nieuwe informatie naar boven).

De Probeerstelling p44 stelt: "Tegelijkertijd leiden globalisering, financieel-economische crises, internationaal terrorisme en migratiestromen daarbij tot bezorgdheid over de staat van de samenleving en de toekomst." Dit wordt gesteld door een commissie van een beroeps-politicus, juristen, historici en politicologen. Men is incompetent t.a.v. economie, maar meent daaromtrent wel conclusies te trekken. De commissie heeft wel begrepen wat de maatschappelijke mode is, dat is natuurlijk wel zo. Hoe durf je, werkelijk, hoe durf je ? Maar het is natuurlijk niet gezegd dat de collegae economie anders zouden redeneren, die de censuur van de wetenschap door de directie van het CPB nog niet onderkennen.

Ook op p44: "Uit het Sociaal en Cultureel Rapport 2014 blijkt dat 29 procent van de bevolking structureel achterblijft in sociaal en economisch opzicht: het gaat dan om de 'onzekere werkenden' en de 'achterblijvers'." Maar dit was in 1990 niet wezenlijk anders, toen ik als wetenschapper op het CPB adviseerde tot een parlementaire enquête, welk advies door CPB-directeur Gerrit Zalm van interne bespreking en

¹⁷⁶ <https://fd.nl/economie-politiek/1135379/melkert-gaat-dijsselbloem-controleren>

¹⁷⁷ <https://www.raadvanstate.nl/over-de-raad-van-state/organisatie/leden-en-staatsraden.html>

¹⁷⁸ tceu/Thomas/Nederlands/TPnCPB/NVMC/Verslag.html

¹⁷⁹ tceu/SvHG/DOK/DOK-Aankondiging.html

externe publicatiegang werd tegengehouden. Wanneer men zoekt naar wetenschappelijke integriteit en respect en bescherming voor deze 29%, dan niet bij de Staatscommissie, maar mijn advies uit 1990. Te waarderen is de actuele statistiek uit 2012 (tabel 5.1) maar, wanneer men dit onderzoek houdt, waarom dan niet meteen vragen hoe de mensen denken over censuur van de wetenschap sinds 1990 ?

Ook op p45: "De staatscommissie wil daarom verder nagaan op welke wijze en op welke punten deze maatschappelijke onvrede doorwerkt in het politieke systeem, en vervolgens welke ingrepen op dat vlak heilzaam zouden kunnen zijn. Voorstellen van de staatscommissie moeten dus bijdragen aan het wegnemen van negatieve effecten. Bovendien moeten die voorstellen passen in de democratische rechtsstaat en deze - zo mogelijk - versterken."

Het blijft selectief winkelen van politicologen met hun kop in het zand. Men doet onderzoek naar maatschappelijke onvrede maar de onvrede over de censuur van de wetenschap wordt niet meegeteld. Het antwoord ligt niet in populisme om de ontevreden massa tevreden te stellen, maar in respect voor de integriteit van wetenschap, zodat de *gehele* bevolking eindelijk het respect en de informatie en het beleid krijgt waar het voor iedereen om gaat. [E.e.a. positiever gesteld op p121.]

NB. Ik protesteer ook tegen de ambtenaar van de Commissie voor de Verzoekschriften van de Tweede Kamer, die een verslag van mijn gesprek met hem maakte, dat kant nog wal raakte, en waarvoor geen correctie open stond.

2.2. Nationale investeringsbanken

Empirisch is genoegzaam gebleken dat het huidige proces van investeringen te chaotisch is. Waar het Economisch Hof naar de informatie voor de landsbegroting kijkt, dient het marktproces te worden aangevuld met Nationale Investeringsbanken. Bij een neergaande conjunctuur kan men investeren in nieuwe kansen die bij een opgaande conjunctuur aan marktpartijen afgestoten kunnen worden. De omvang en aard van het huidige initiatief Invest-NL passen niet bij wat nodig is.

¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² Ik verwijs naar DRGTPE en CSBH voor waar wel aan gedacht kan worden. Het heeft relatief weinig zin om zich in zulke kwesties te verdiepen wanneer er geen Economisch Hof is, omdat relevante wetenschappelijke inzichten toch weer vermorzeld zullen worden door de manipulatie van informatie binnen het stelsel van de

¹⁸⁰ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2017/06/30/kamerbrief-over-voortgang-invest-nl>

¹⁸¹ <https://fd.nl/economie-politiek/1170731/cpb-ziet-geen-heil-in-nationale-investeringsbank>

¹⁸² bth/2017/05/26/boekbespreking-wimar-bolhuis-de-rekenmeesters-van-de-politiek/

Trias Politica. Het **advies** is dit argument omtrent investeringen en nationale welvaart te zien als een extra argument voor het belang van het advies omtrent genoemde parlementaire enquête.

2.3. Relatie tot Europa en Eurozone

Bij het verdrag van Maastricht was Nederland bereid tot vorming van een Europese Politieke Unie (EPU), als draagvlak voor de EMU en uit erkenning van de notie van de “optimal currency area”. Bij de *Zwarte Maandag* werd dat door Frankrijk en Duitsland afgeschoten, mogelijk omdat hun bevolkingen nog niet zover waren, vermoedelijk omdat men binnen de EMU (samen) voldoende macht dacht te hebben, mogelijk om andere redenen die hen bewogen. Lees dit mooie verslag door “Andere Tijden”.¹⁸³

Inmiddels heeft Nederland met de crisis van 2007+ kunnen leren hoe belangrijk een EPU is, maar opmerkelijk genoeg bestaat er juist grotere weerzin tegen de “roadmap” van Van Rompuy en de wensen van Juncker, zonder dat men alternatieven geeft.

Brexit laat zich verklaren door:¹⁸⁴

- (1) de *eerlijkheid* van de Britse politiek om niet aan een EMU zonder EPU mee te willen doen (of EPU & EMU überhaupt) – vergeleken met de oneerlijkheid door de Nederlandse regering en minister van financiën Gerrit Zalm om weinig helder te zijn t.a.v. de relatie tussen EMU en EPU
- (2) maar ook het effect van het districtenstelsel in de UK, waarin maatschappelijke spanningen worden onderdrukt en niet openlijk in het parlement besproken.

Andermaal zien we hoe de Trias Politica faalt, en hoe dit stelsel het voor politici in Europa mogelijk maakt om selectief bij de wetenschap te winkelen met voorbijgaan aan de integriteit van wetenschap.

Menigeen zal gangbaar deze oorzaak in het falen van de Trias Politica niet onderkennen maar wel het resultaat zien dat tamelijk chaotisch is. Momenteel heet het dat Europa herstellend is van de crisis van 2007+, maar de ECB heeft nog steeds een beleid dat vooral een subsidie voor de banken betekent, en de werkloosheid blijft dramatisch: “De jeugdwerkloosheid schommelt van ruim 27% in Portugal en in Frankrijk tot 29% in Italië, 36% in Spanje en 36,5% in Griekenland. Werkloze jongeren die geen opleiding of omscholing volgen. In Nederland (12,5%) en Duitsland (10,5%) zijn deze cijfers beduidend lager.”¹⁸⁵ Het zijn natuurlijk de Zuid-Europese landen zelf die zulk een jeugdwerkloosheid binnen hun grenzen accepteren, maar zij doen dit

¹⁸³ <https://anderetijden.nl/aflevering/460/Zwarte-Maandag>

¹⁸⁴ bth/2017/12/01/dealing-with-denial-cause-and-cure-of-brexit/

¹⁸⁵ <https://fd.nl/opinie/1194956/werklozen-jongeren-zuid-europa-hebben-meer-nodig-dan-geld>

wel onder invloed van concurrentie vanuit Noord-Europa,¹⁸⁶ zodat de coördinatie in Europa hier zoek is.

Tja, wanneer politici de wetenschap negeren, en censuur plegen of toestaan, dan mag deze chaos niet verbazen, en mag het ook niet verbazen dat burgers huiverig worden.

De Probleemverkenning p46-47 bespreekt de Europese integratie. Doch, wanneer Frankrijk gevangen zit in de ondemocratische modellen van presidentieel stelsel en districten voor de legislative – zie 1W1V¹⁸⁷ – heeft Nederland geen beeld van wat de Franse bevolking werkelijk wil, en moet je zo'n integratie eigenlijk niet willen, omdat je Europa afhankelijk maakt van gemankeerde electorale stelsels.

Advies: Het beste beleid t.a.v. Europa is dat Nederland eerst de censuur van de wetenschap sinds 1990 door de directie van het CPB ongedaan maakt. De logische aanpak is een parlementaire enquête, waarin de informatie kan worden gecontroleerd dat er inderdaad censuur is. Waarna er zicht komt op wetgeving, zoals een grondwetherziening t.a.v. een Economisch Hof.

Advies: Dat Nederland aan de EU de analyse omtrent 1W1V doorgeeft. Als het goed is begrijpen de andere landen dan ook wel dat zij beter tot een parlementaire democratie met evenredigheid kunnen overgaan, en is het niet nodig om zoiets te gaan doen als zeggen dat je anders verdere integratie afwijst.

Het spreekt vanzelf dat het ongedaan maken van de censuur betekent dat ik op het CPB [word] teruggeplaatst en mijn analyse kan afmaken, intern bespreken en zo mogelijk met correcties publiceren, en dat ik daarna pas bij die parlementaire enquête gehoord wordt. Er is verschil tussen het imago van een ontslagen ambtenaar die oncontroleerbare zaken beweert en het imago van een wetenschapper met een CPB-publicatie, op naam van de auteur, waar de wetenschappelijke wereld naar kan kijken. De Kamer kan zijn waarheidsvinding beter niet nadelig door zo'n verschil in imago laten beïnvloeden. Wel geldt, dat mijn protest tegen de censuur van de wetenschap voldoende is, wanneer men althans respect voor de wetenschap heeft, en dat ik sowieso voldoende informatie heb gegeven, zie boven, met ook een *empirische* bevestiging door de crisis sinds 2007+, dat de Kamer reeds vooruit kan.

Zonder een Economisch Hof dat toeziet op de kwaliteit van informatie heeft het eigenlijk geen zin om nader te beraadslagen over Europese constellaties, want het risico van verstoring van de informatie is te groot.

Advies: Nederland trekt zijn steun voor de Europese benoeming van topambtenaar Hans Vijlbrief in, wegens diens eerdere wangedrag bij het Ministerie van Economische Zaken (controleur van het CPB).^{188 189}

¹⁸⁶ btth/2017/05/15/from-trauma-at-tu-delft-to-collapse-of-the-euro/

¹⁸⁷ [update: <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/84482/>]

¹⁸⁸ btth/2013/05/28/caroline-on-thomas-and-hans/

2.4. PM. Europees democratisch deficiet

Ik heb dit niet verder onderzocht maar maak een opmerking op grond van logica en gezond verstand.

Eerder wees de RvS al op een democratisch deficiet, wanneer in de Eurozone parlementaire controle ontbreekt of over de lidstaten versnipperd is, en wanneer het Europees Parlement geen volledig parlement kan zijn gezien het bestaan van de parlementen van de lidstaten.

Het proces van Europese integratie is dat er hier vooralsnog geen andere oplossingen zijn dan te werken met wat er is, tot Sint Juttemis.

Wel is het zo, en zo luidt dan het **advies**, dat het denken over methoden om het democratisch deficiet aan te pakken, veel gemakkelijker wordt, wanneer het goed gaat met de werkgelegenheid en wanneer het nationale beleid van de lidstaten reeds getoetst wordt door nationale Economische Hoven. Er is dan immers minder aanleiding om zaken met elkaar te verwarren. Dit is andermaal een argument om deze weg te gaan.

2.5. PM. Grondwet en Europese verdragen, Constitutioneel Hof

In Ierland worden Europese verdragen onderworpen aan een referendum. De UK stelde ook zo'n "referendum lock" in. Dit leidde tot huiver in Brussel, want terwijl Ierland nog Europees gezind is, is de UK euroskeptisch, en bestaat de kans dat verdragen worden afgewezen. Dit verzwakte de onderhandelingspositie van David Cameron, en leidde ertoe dat Angela Merkel en Brussel ernaar zochten om maatregelen anders te formuleren dan via een verdragtekst. Zie de verklaring voor Brexit.¹⁹⁰

Zie hieronder voor de uitleg dat referenda instrumenten van populisme zijn, en welbeschouwd niet thuishoren in een representatieve democratie.

In Nederland dienen grondwetswijzigingen ook na nieuwe verkiezingen bevestigd te worden.

Mij is onduidelijk of dit ook geldt voor internationale verdragen.

Ik heb dit niet verder onderzocht maar maak een opmerking op grond van logica en gezond verstand.

Het **advies** is:

¹⁸⁹ <https://www.volkskrant.nl/politiek/nieuwe-europese-topfunctie-voor-nederland-topambtenaar-vijlbrieff-wordt-voorzitter-invloedrijke-brusselse-werkgroep~a4545503/>

¹⁹⁰ bth/2017/12/01/dealing-with-denial-cause-and-cure-of-brexite/

(1) Dat er een Constitutioneel Hof komt, dat toetst welke bepalingen in internationale verdragen aangrijpen op de grondwet, en dan ook deze procedure dienen te ondergaan zoals wijzigingen van de grondwet.

(2) Dat Nederland internationaal bevordert dat andere lidstaten van de EU ook deze procedure volgen, zodat niet langer gebruik wordt gemaakt van referenda.

(3) Zie het onderstaand advies tot jaarlijkse verkiezingen, zodat het niet als belemmering hoeft te worden ervaren dat er andermaal verkiezingen nodig zijn. Wel zou bij zo'n grondwetswijziging de gehele Tweede Kamer dienen te worden vervangen en niet slechts een deel (zoals regulier in dat voorstel hieronder).

2.6. PM. Constitutioneel Hof – vervolg

Ik heb dit niet verder onderzocht maar maak een opmerking op grond van logica en gezond verstand.

De Probleemverkenning p65 verwijst naar de “constitutionele toets door de rechter”. In Nederland ontbreekt nog zo'n mogelijkheid. Het parlement wordt geacht de grondwet voldoende te kennen. Wanneer het wetgevingsproces zonder een Constitutioneel Hof helder was, dan is zo'n Hof overbodig. De Probleemverkenning spreekt over “voldoende effectieve *checks and balances* in dat [wetgevings] proces” maar geeft natuurlijk geen criteria over wat nu effectief is. Mijn indruk is dat de RvS reeds adviezen geeft over wetteksten. Hoe vaak worden wetten ingetrokken omdat ze niet effectief zijn, of zelfs contraproductief? Enfin, ik heb er bewust voor gekozen geen rechten te gaan studeren, en waardeer de bijdrage van juristen wanneer ik de logica erin kan ontdekken.

Wat ik uit landen als USA, Duitsland en Engeland meekrijg, is dat burgers een beroep op toetsing aan de grondwet kunnen doen, en dat zij soms in het gelijk worden gesteld. Ik kan niet beoordelen of datzelfde resultaat ook niet op andere wijze bereikt had kunnen worden. Het komt mij wel over als een belangrijke democratische verworvenheid.

Advies: Wanneer Kamerleden hun wetten reeds aan de grondwet toetsen, dan is het logisch dat dit ook door een Constitutioneel Hof kan worden gedaan, waartoe ook burgers zich kunnen wenden. Mocht het parlement tegen de instelling van een Constitutioneel Hof zijn, dan moet hiervoor een helder argument gegeven worden dat een burger moet kunnen begrijpen.

Waarschijnlijk zal het Constitutioneel Hof een professionele ervaring hebben die Kamerleden ontberen, zodat het Hof geacht mag worden om subtiliteiten te ontdekken die aan Kamerleden kunnen ontsnappen. Waarom zou het parlement menen dat dit niet zo is? Het lijkt erop dat vooral het Ministerie van Justitie zich niet wil blootstellen aan toetsing door een onafhankelijk deskundig lichaam.

Advies: Laat zo'n Constitutioneel Hof ook kijken naar het punt dat een districtenstelsel in strijd is met artikel 21 van de Rechten van de Mens. Een bevestiging hiervan door een Nederlands hof zou gehoord worden door de constitutionele hoven in de USA, UK en Frankrijk – zie Codices.¹⁹¹ Voor Nederland als democratisch land zou het bevorderlijk zijn dat andere landen ook toegang krijgen tot meer democratie.

Het Hof hoeft niet slechts bestaande of nieuwe wetten te toetsen, maar kan burgers ook helpen om vast te stellen of eventuele voorstellen (eventueel van derden) wel of niet passen bij de (vigerende) grondwet.

Wel moet ik onderkennen dat wanneer een constitutioneel hof verklaart dat een districtenstelsel juist wel bij artikel 21 past, op grond van een of andere juridische kronkel met voorbijgaan aan boven gegeven logica, dat de dwaling omtrent het districtenstelsel wellicht een groter gewicht kan krijgen. Recht en rechtspraak zijn gevaarlijk doordat ook dwalingen in beton kunnen worden gegoten – terwijl wetenschap tenminste nog de natuur als onafhankelijke rechter heeft. Dus bovenstaande suggestie omtrent artikel 21 kan men slechts behoedzaam hanteren.

¹⁹¹ <https://www.montesquieu-instituut.nl/9353000/1/j9vvj72dlowskug/vhttlf6anlxy>

3. Thema Kabinetsformatie

Bij dit thema vraagt de Staatscommissie: “Moeten de kiezers meer invloed krijgen op de kabinetsformatie?” In de Probleemverkenning p62 staan er drie alinea's. De lezer zou het interessant kunnen vinden deze uitzending terug te zien met Wouter Bos na de uitslag van de Tweede Kamer verkiezingen 2017, met het dogma van een program-akkoord.
192

De Probleemverkenning p17 stelt: “Overigens zijn er ook voorbeelden aan te wijzen van landen met evenredige kiesstelsels waar kiezers meer grip hebben op de kabinetsformatie. [voetnoot met het voorbeeld van Denemarken]” Juister zou zijn om uit te leggen dat dit geen wezenlijke oplossingen zijn, en dat het bij de representatieve democratie gaat om het kiezen van de *legislative* en niet de *executive*.

De Probleemverkenning p17 stelt: “De staatscommissie merkt op dat het zaak is om na te gaan waar in dit continuüm tussen enerzijds representatie en anderzijds invloed op de kabinetsformatie het optimum ligt.” Het begrip “invloed” is niet gedefinieerd, dus dit is hogere magie. Dit wordt gedeconstrueerd in 1W1V (voetnoot 149).

De Probleemverkenning p22 stelt: “Door ons strikt evenredige kiesstelsel produceren verkiezingen namelijk geen automatische meerderheid voor één partij, waardoor er altijd coalities moeten worden gevormd.” Het ware nuttig daarbij op te merken dat andere stelsels kunstmatige meerderheden vormen, door het weggooien van stemmen. Het is een raar onderwerp van gesprek, alleen maar omdat de “*political science on electoral systems*” nog pre-wetenschappelijk is, en zijn definities en methoden nog niet op orde heeft.

De Probleemstelling p33 voetnoot 55 stelt: “Daarbij moet echter worden aangetekend dat door de invoering van de evenredige vertegenwoordiging de kiezers hun invloed op de kabinetsformatie goeddeels verloren, hetgeen in democratisch opzicht als een verlies moet worden beschouwd.” Dit is een grove onwaarheid. Dit komt voort uit “*political science on electoral systems*” dat nog in het stadium van astrologie verkeert. Zie 1W1V. Kiezers hadden daarvoor ook al geen invloed, doordat van velen hun stem werd weggegooid, of doordat zij gedwongen werden te stemmen om er maar het beste van te maken. Het is een misvatting te denken dat evenredige vertegenwoordiging betrekking heeft op de *executive*. De verkiezingen zijn voor de *legislative*. De politicologen van USA, UK en Frankrijk zitten gevangen in de drogredeneringen van het districtenstelsel, en blijkbaar willen Nederlandse politicologen, ook in de Staatscommissie opgenomen, daaraan meedoen in plaats van de drogredenen nuchter deconstrueren, hetgeen met verwijzing naar de goede resultaten in Nederland toch zou moeten kunnen.

¹⁹² <https://www.youtube.com/watch?v=WXZ4Mg8cfjA> [Update: P&J 2017-04-09]

De Probleemstelling p35: “Als gevolg van de belangrijke rol van de lijsttrekker (personalisering) in combinatie met de grotere invloed van de media [voetnoot] werden en worden Kamerverkiezingen nogal eens *geframed* als de keuze voor de ene of de andere kandidaat-premier: een niet alleen staatsrechtelijk, maar ook feitelijk onjuiste voorstelling van zaken; immers, niet zelden traden na de verkiezingen beide pseudokandidaat-premiers toe tot het nieuwe kabinet en soms bleef de grootste partij buiten het kabinet. Met dit laatste wordt bevestigd dat ons kiesstelsel de kiezer niet in staat stelt echt invloed uit te oefenen op de kabinetsformatie.” Dit is logisch incoherent. Enerzijds erkent de Staatscommissie dat het om een *feitelijk onjuiste voorstelling van zaken* gaat, en anderzijds wordt toch weer gedaan alsof de kiezer invloed op de kabinetsformatie zou moeten krijgen. Jezus is dood maar hij is toch weer levend, zoiets.

De Probleemstelling p38, bij de beschrijving van de zogenaamde “geschiedenis”, waarin de definitie van lineariteit achterwege blijft: “Waar het de machtsverhouding tussen de regering en parlement betreft, is er sprake van een niet-lineair verlopend proces. Enerzijds, vooral kijkend naar de formele verhoudingen, heeft het parlement gestaag terrein gewonnen. Anderzijds echter verschuift de balans naar de regering.” Dit is een fundamenteel gestoorde wijze van denken. Mogelijk was het *historisch* in 1815 nog wel zo dat er een tegenstelling was tussen de autocratische koning en het parlement, maar het is onjuist om dat *frame* te herhalen, alleen maar omdat de woorden gelijk zijn. Dit is woord-fetisjisme en niet-wetenschappelijk denken. Deze wijze van denken stelt de *executive* tegenover de *legislative*, terwijl in een democratische wijze van denken anno 2017 de regering juist gedragen wordt door de volksvertegenwoordiging. In een democratie is er maar een beperkte tegenstelling tussen regering en kamer, maar er is een tegenstelling tussen een meerderheidscoalitie in de kamer en de anderen. Je moet het wel goed benoemen voordat je tot een analyse kunt komen. Waar het in een democratie om gaat is dat ook minderheden gerespecteerd worden, en dat de volksvertegenwoordiging *in zijn geheel* een uitvoerende macht de legitimiteit verschaft om het nationale beleid vorm te geven. Vervolgens dient de kamer *in zijn geheel* deze uitvoerende macht te controleren. Dit lijkt op de tegenstelling in 1815 maar is heel wat anders, zoals een koe en een paard beide vier poten hebben maar toch heel anders zijn.

Men leze dan Colignatus (2017a), “*The performance of four possible rules for selecting the Prime Minister after the Dutch Parliamentary elections of March 2017*” (FRPM).¹⁹³ Alsook Colignatus & Hulst (2003), “De ontketende kiezer” (DOK).¹⁹⁴

Het advies is:

¹⁹³ <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/77616/>

¹⁹⁴ <http://www.rozenbergps.com/files/CoolDEF1.pdf>

- Uit te gaan van het *principe* dat zowel Eerste als Tweede Kamer als kabinet zo evenredig mogelijk de stemuitslagen weergeven. In dit geval gaat het dan om een afspiegelingskabinet en niet om een meerderheidskabinet met een (dichtgetimmerd) regeerakkoord. Op zijn hoogst heeft men een regeeragenda. Er is derhalve geen noodzaak voor een langdurige kabinetsformatie zoals generaties politici blijkbaar abusievelijk menen.
- De premier is in *principe* een neutrale voorzitter. De premier wordt gekozen na onderhandelingen (over de regeeragenda) en met (na onderhandeling) gebruik van een geavanceerde stemmethode, bijv. de Borda Fixed Point methode. Het is ook mogelijk de informateur daarmee aan te wijzen.
- Partijen kunnen in *principe* van regeringsdeelname worden uitgesloten indien andere partijen hen onbekwaam of te extreem achten.
- Dit inclusieve denken geeft ook aan kleine partijen de gelegenheid (en plicht) om regeringsbekwaamheid te tonen, realisme te tonen, en zetels te winnen of verliezen op grond van resultaten in plaats van al te gemakkelijke oppositie.
- Deze aanpak bevordert de controle-functie van het parlement. Een minister is niet langer veilig op grond van een regeerakkoord en partijen die daaraan willen vasthouden.
- Het is onnodig om deze aanpak in een wet vast te leggen. Het volstaat dat de Tweede Kamer dit als protocol vastlegt. Men kan immers gevallen voorstellen waarin de flexibiliteit nodig is om toch een exclusiever meerderheidscoalitie te vormen.
- Wanneer deze aanpak wordt gecombineerd met de suggestie tot jaarlijkse verkiezingen in subsectie 6.7, dan wordt duidelijk dat nieuwe verkiezingen alleen leiden tot bijsturing van de agenda. In de huidige constellatie duren kabinetsformaties langer, doordat partijen eraan moeten wennen dat zij gaan samenwerken, waardoor ook wederzijds vertrouwen moet worden opgebouwd. Wanneer partijen echter reeds duurzaam met elkaar samenwerken, is er reeds realisme over wat men van elkaar kan verwachten, en zijn er geen lange besprekingen nodig voor het bijsturen van de agenda, of, houden zulke besprekingen het besluitvormingsproces niet onmiddellijk op.

PM.

Dit advies is beter dan alternatieven, zoals genoemd in de Probleem-verkenning p62, zoals stemmen op coalities (teveel mogelijkheden, vaagheid wat een coalitie gaat inhouden) of stemmen op de minister-president (overstap op een presidentieel systeem met conflicterende mandaten, zie 1W1V¹⁹⁵). Baudet stelt een “zakenkabinet” met “vakmi-

¹⁹⁵ Frans Timmermans (leraar Frans) wijst erop dat de premiers in Europees verband steeds meer leidend worden, bijv. met afnemende betekenis van de ministers van buitenlandse zaken. Het lijkt inderdaad onevenwichtig wanneer president Macron met zijn grote uitvoerende macht aan tafel zit met premier

nisters” voor (minuut 49) ¹⁹⁶ maar heeft er onvoldoende oog voor dat ministers een draagvlak in de Tweede Kamer behoeven, alsmede ervaring hoe het politieke proces werkt, en bij het afleggen van verantwoording juist ook weer politicus zijn.

Bij deze alternatieven dreigt ook een verwarring tussen *single seat election* and *multiple seats election*, en bovenstaande aanpak vermijdt die verwarring.

In de “*political science on electoral systems*” is er de stelling van politicologen uit USA en UK dat het districtenstelsel zou bevorderen dat een partij een meerderheid aan zetels kan krijgen, en dan snel kan gaan regeren. Ook zou dit de kiezers de macht geven om snel van regering te wisselen. In 1W1V wordt aangetoond dat deze stelling wetenschappelijk onverantwoord is, en dat *dit onderdeel van politicologie* vergelijkbaar is aan astrologie, alchemie en homeopathie. Dit punt keert hieronder terug bij het Thema Vertegenwoordiging: het stelsel van representatieve democratie met evenredige vertegenwoordiging is het meest democratisch.

Ook dient het als een misvatting te worden aangemerkt dat de Probleemstelling p62 suggereert dat kiezers “meer” invloed zouden moeten hebben op de kabinetsformatie. De parlementaire verkiezingen richten zich op het kiezen van de volksvertegenwoordigers, punt. Hoe de vertegenwoordigers omgaan met het verworven mandaat, is aan die vertegenwoordigers. Wie dat niet helder aan de kiezers uitlegt, schept een kunstmatig probleem en verhoogt de frustratie ten opzichte van de representatieve democratie. Het valt zeer te betreuren dat de commissie in deze dwaling meegaat. Het is een geheel andere kwestie dat men wetenschappelijk kan onderzoeken hoe stemuitslagen doorwerken op coalities en beleidsuitkomsten. Zulke effecten zijn echter secundair en niet primair, en kunnen op zijn hoogst door kiezers gebruikt worden bij het nadenken over hun stem. Het is derhalve een *category mistake* van de Staatscommissie om de eigen taak te verwarren met die van een taak-loze wetenschapper of van een kiezer in het stemhokje.

Rutte die alleen een primus inter pares is. Het artikel 1W1V toont dat het Nederlandse stelsel beter is dan het huidige Franse stelsel, zodat aan Macron kan worden uitgelegd dat Frankrijk zich beter kan aanpassen, dan dat men verlangt dat Nederland zich gaat aanpassen. Dit vereist dat Frankrijk beter gaat begrijpen wat “égalité” betekent.

¹⁹⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=WXZ4Mg8cfjA> [Update: P&J 2017-04-09]

4. Thema Tweekamerstelsel

Ik heb hier geen specifiek onderzoek, en kan slechts herhalen wat ik eerder al eens op grond van gezond verstand opmerkte:

(1) **Advies:** Een eeuwenoude praktijk heeft getoond dat er een zinvolle taakverdeling is tussen besluiten t.a.v. beleid (Tweede Kamer) en toetsing op kwaliteit van wetgeving (Eerste Kamer). Het bestaan van de Eerste Kamer lijkt mij eerder een voordeel dan een nadeel, en mijn advies zou zijn het daarbij te laten.

Niet te onderschatten hierbij is dat de politieke partijen in de Eerste Kamer op een andere wijze met elkaar omgaan dan in de Tweede Kamer. Zulke dwarsverbanden zijn wenselijk waar anders wellicht onwenselijke afstanden ontstaan.

Er is geen reden om die taakverdeling in een wet vast te leggen, als het al zou kunnen. Het volstaat dat de Eerste Kamer dezelfde wetgeving in tweede lezing bekijkt.

Waar sommigen afgelopen jaren klagen dat de Eerste Kamer een te politieke rol zou spelen (althans zich teveel op het vlak van beleid zou begeven), dan is het antwoord dat ook senatoren volksvertegenwoordigers zijn, en dat het aan het oordeel van de kiezers is (en niet aan regerende partijen) wie men als vertegenwoordiger kiest.

In 2012 vormden VVD en PvdA een kabinet dat geen rekening hield met de zetelverdeling in de Eerste Kamer. Vervolgens klonk hun klacht dat het de schuld van de andere partijen was dat hun kabinet in de Eerste Kamer in problemen kwam. Binnen de VVD kwam zo de gedachte op de Eerste Kamer maar af te schaffen. Het zou onjuist zijn deze dwaalredenering te honoreren. Het oordeel over de situatie is aan de kiezer, en niet aan partijen. De kiezer heeft genoemd kabinet niet in het hart gesloten, en het zou onjuist zijn de oorzaak daarvan toe te schrijven aan het bestaan van de Eerste Kamer.

Mocht de Eerste Kamer zelf tot de conclusie komen dat men geen toegevoegde waarde heeft, dan ligt het anders. Dat zou eventueel in de situatie met (2) en (3) hieronder kunnen blijken.

(2) **Advies:** De Eerste Kamer kan beter direct worden gekozen, i.p.v. via de Provinciale Staten.

(3) **Advies:** Het is logisch de verkiezingen van Europees Parlement, Eerste en Tweede Kamer, Provinciale Staten, Gemeenten en Waterschappen op dezelfde dag te houden.

Het argument dat de kiezer het overzicht zou verliezen is niet geloofwaardig. Juist bij verschillende dagen ontstaat een oneigenlijke beïnvloeding. Voor de meeste kiezers zal het volstaan om dezelfde

partij te kiezen. Kiezers die menen dat er belangrijke redenen zijn om per gremium op een andere partij te stemmen, zullen dan wel weten waarom, en kunnen dat inzicht dan op dezelfde dag tot uitdrukking brengen.

NB. Als empiricus zou ik er aan vasthouden dat dit vermoeden ook empirisch wordt vastgesteld. Wel dient zulk onderzoek goed uitgevoerd te worden. Mijn indruk is dat nu te gemakkelijk wordt voorbijgegaan aan de voordelen van het houden van deze verkiezingen op dezelfde dag, waarbij men slechts denkt vanuit een dogma dat verschillende dagen nodig zijn.

Wanneer verkiezingen van Eerste en Tweede Kamer op dezelfde dag vallen, dan is een gerede verwachting dat de zetelverdelingen slechts marginaal zullen verschillen. Dat doet echter geen afbreuk aan het principe dat het om andere taken gaat. (De verschillende mandaten zijn helder, zie boven.)

PM. De Probleemstelling p27 stelt: "Een derde problematisch punt betreft het ontbreken van een duidelijke en algemeen aanvaarde rolverdeling tussen beide Kamers." Ik acht dit problematisch. Er is een duidelijke rolverdeling, en daarnaast zijn er politieke partijen die vanwege hun politiek belang vraagtekens bij die rolverdeling plaatsen. De Staatscommissie moet niet met die stemmingmakerij meegaan.

5. Thema Politieke Partijen

Uit mijn onderzoek komt naar voren dat dit eigenlijk het belangrijkste thema is, terwijl ik er echter geen onderzoek naar gedaan heb, omdat de andere drempels eerst dienden te worden weggewerkt.

Voor de andere thema's geeft mijn onderzoek resultaten die een bijdrage tot oplossing geven, waardoor het eigenlijk minder spannende thema's worden, want al ingekaderd.

Voor het functioneren van de representatieve democratie is het functioneren van de politieke partijen cruciaal, maar het vormt een sluitstuk op mijn analyse, en ik ben er nog niet aan toegekomen om hier diepgaander naar te kijken.

Andermaal noem ik enkele PM-posten waarin ik steun op de andere resultaten, gezond verstand en logica.

Wat ik nog wel heb onderzocht is de kwestie van het aantal partijen, door sommigen negatief aangeduid als "fragmentatie".

5.1. Aantal partijen

De Probleemverkenning, figuur 3.4 en p22: "Herkenbare profilering van met name regeringspartijen rond het politieke midden is door het streven naar stabiele meerderheidscoalities lastiger dan voorheen. Met enige zorg constateert de staatscommissie dat het begrip hiervoor bij een aantal kiezers laag is. [voetnoot]"

Maar in de jaren '60 werd de kiezers ook geen examen afgenomen of ze het allemaal echt wel begrepen. Politicologen zeggen maar wat, op grond van hun enquêtes, om maar wat te zeggen te hebben. Het probleem in de politiek ligt heel ergens anders, zie de analyse omtrent het falen van de Trias Politica en de noodzaak van het Economisch Hof. Laat ik zeggen dat mij in 1990 op het CPB duidelijk was dat het economisch beleid zou falen wanneer niet de juiste analyse werd gebruikt, zodat ook het publiek protest tegen dit falen zou toenemen, en derhalve politieke spanningen. Het beleid van Paars verraste me in die zin, dat de gebruikte loonmatiging geaccepteerd werd door de vakbeweging en de export van werkloosheid naar andere landen geaccepteerd werd door die andere landen. Maar toen kwamen Fortuyn en de crisis van 2007+ en de deconfiture die ik verwachtte had alleen wat langer tijd nodig. Zie ook hoeveel geld de monetaire autoriteiten hebben zitten drukken om dit uitstel mogelijk te maken.¹⁹⁷

1W1V¹⁹⁸ deconstrueert ook deze maatstaf van "effectief aantal partijen". Dit is een concentratiemaatstaf, en de tegenhanger in de

¹⁹⁷ btth/2012/02/21/the-keynesian-years-1981-2007/

¹⁹⁸ [update: <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/84482/>]

biologie is de biologische diversiteit, die juist belangrijk is voor een ecologie. 1W1V toont dat “*political science on electoral systems*” vergelijkbaar is aan astrologie. Het grotere aantal partijen toont juist een betere aanpassing aan de voorkeuren van de kiezer. Discussies die eerst binnen partijen werden gevoerd, worden toetsbaar voor de kiezer. Er is een grotere ruimte om een variatie aan competenties te tonen. Niet het aantal partijen is het probleem, maar het verschijnsel dat zo'n beetje iedere partij lak aan wetenschap heeft.

De Probeemstelling p23 voetnoot 40: “Een score van 8 op deze schaal, de huidige score voor Nederland, geldt internationaal als zeer hoog.” Zonder referentiekader is dit een tendentieuze opmerking, waarbij “zeer hoog” ook als “te hoog” klinkt. Andere landen hebben echter niet de Nederlandse evenredigheid, waardoor kunstmatig partijen buiten het parlement worden gehouden, in strijd met artikel 21 van de Rechten van de Mens. Zeg dat dan ook.

Advies: Laat de Staatscommissie aan de partijen vragen hoe ze over wetenschap denken, en of ze zelf kunnen aangeven of ze steken hebben laten vallen, en wat ze daaraan gaan doen. Laat de Staatscommissie die partijen ook op dit advies wijzen.

5.2.PM. “No taxation without representation”

Ik heb het volgende niet onderzocht maar laat ik de gedachten wel noemen.

Deze subsectie gaat om circa 2 Euro per belastingbetaler.¹⁹⁹

Met “no taxation without representation”, zou het interessant kunnen zijn om de politieke betrokkenheid van de burger te bevorderen door een “*lieu de mémoire*” in de belastingafdracht aan te brengen.

Belastingbetalers zouden kunnen begrijpen dat hun stem voor een partij reeds iets meer is dan alleen het uitbrengen van een stem, maar ook een financiële ondersteuning betekent.

Immers, de overheid ondersteunt partijen financieel (en terecht) naar rato van hun stemresultaten. Het is beter dat dit het aantal gehaalde stemmen en niet zetels of leden worde, en alle stemmen over alle gremia opgeteld.²⁰⁰ Het terugbetalen van de waarborgsom kan ook [naar] rato van de stemmen per kiesdeler in plaats van “alles bij minstens 75%”.²⁰¹

¹⁹⁹ https://www.politiekcompendium.nl/id/vh4vajsxctzl/directe_en_indirecte_overheidssteun_aan

²⁰⁰ Kiesraad: “Voor de subsidie komen alleen partijen in aanmerking die hebben deelgenomen aan de laatste Eerste Kamerverkiezingen of Tweede Kamerverkiezingen en daarbij minimaal 1 zetel hebben behaald.”

²⁰¹ <https://www.kiesraad.nl/verkiezingen/tweede-kamer/kandidaatstelling/waarborgsom-kandidaatstelling>

Toch wringt het, dat burgers kunnen weggkomen met het ogenschijnlijk niet betalen voor gevestigde partijen, en het schijnbaar kostenlos consumeren van resultaten van die partijen, terwijl burgers wel contributie moeten gaan betalen voor nieuwe partijen die nog niet in de Kamer (of een ander betreffend gremium) vertegenwoordigd zijn. Men kan stellen: zolang een partij nog geen zetel heeft is het een hobby. Toch zou het gewaardeerd kunnen worden wanneer burgers moeite doen om vorm te geven aan hun politieke gedachten (zodat ook anderen daar aandacht voor kunnen krijgen). Een econoom ziet graag concurrentie, en wil de drempel voor nieuwe partijen graag verlagen.

Het is al bijzonder dat de belastingdienst allerlei gegevens heeft. Gezien de privacy is het onjuist dat een burger bij de belastingafracht ook een voorkeur voor een partij noemt.

Advies: Aldus, laat op de belastingaangifte de volgende optie verschijnen:

QUOTE

De wetgever wil het principe van “no taxation without representation” ook als volgt tot uitdrukking brengen. Van de belastingen wordt jaarlijks EUR 2 per belastingbetaler benut ter ondersteuning van politieke partijen. Een deel gaat naar een fonds, dat de opbrengst verdeelt naar rato van de gehaalde stemmen bij alle recente verkiezingen. Het kan echter ook zijn dat u zou willen dat uw EUR 2 gaat naar (nieuwe) partijen die (nog) geen zetels hebben gehaald. Gezien de politieke privacy is het niet gewenst dat u een naam van een partij van voorkeur noemt. U kunt derhalve uit de volgende opties kiezen.

- Uit deze belastingaangifte gaat EUR 2 naar het fonds voor partijen die al een zetel hebben gehaald in een vertegenwoordigend lichaam, naar rato van hun geworven stemmen gesommeerd over alle lichamen.

- Uit deze belastingaangifte gaat EUR 2 naar het fonds voor (nieuwe) partijen die (nog) geen zetel hebben gehaald in een vertegenwoordigend lichaam, naar rato van hun geworven stemmen gesommeerd over alle lichamen.

- U zou EUR 2 minder belasting willen betalen, maar de wetgever kan dit niet toestaan omdat u dan niet de nadelen draagt maar wel de voordelen geniet van de inspanningen door de politieke partijen. Uw bijdrage van EUR 2 wordt gelijkmatig verdeeld over de twee fondsen.

UNQUOTE

De Kiesraad zou aan deze fondsen de gegevens omtrent erkende partijen, stemmen en zetels moeten doorgeven, iedere keer aangepast aan de jongste verkiezingen.

5.3. PM. Politieke partijen en immigratie

Ik heb het volgende niet onderzocht maar laat ik de gedachten wel noemen. Ik loop een beetje met zevenmijlslaarzen over een discussie die Nederland ook al sinds 1970 bezighoudt, de kwestie van immigratie die velen belangrijker vinden dan werkloosheid, maar mijn onderwerp van onderzoek blijft werkloosheid.

In Nederland bestaat er bij velen de indruk dat er een probleem is t.a.v. immigratie. Het zou nuttig zijn een scherper beeld te krijgen over de relatie met de politieke partijen. Wellicht heeft iemand dit reeds bestudeerd. Wie kijkt naar de lijst van nieuwe partijen in de Tweede Kamer (en deze lijst kan beter gesorteerd worden op jaartal²⁰²) ziet dat nieuwe partijen vanaf 1990 ontstaan rond de woorden “immigratie” of “ouderen” of “dieren”. Als ik mij goed herinner:

- Onder Paars speelde Bolkestein de kaart van de immigratie (ik herinner me nog de ontzetting in de Tweede Kamer toen Bolkestein daar voor het eerst mee begon), en hij zag de VVD groeien.
- In de beginjaren hintte Marijnissen er ook op, en zag de SP groeien.
- Pim Fortuyn nam een standpunt in, werd gedemoniseerd, maar stelde ook: “Bij mij zijn deze kiezers in goede handen.”
- Wilders en de PVV spreken over een tsunami. Waar Wilders eerst nog onderscheid maakte tussen islam en misbruik van de islam voor politieke doelen, scheerde hij deze later over één kam.
- Ook Baudet speelt die kaart. Men kan zich afvragen of diens verhaal t.a.v. Europa en “democratie” wel krachtig genoeg is, zodat hij vooral op dit punt kiezers verzamelde.

De kranten hebben een oplage nodig, en Baudet / FvD werd door de media aan een zetel geholpen.²⁰³ Voorheen werd “de politicus van het jaar” uitgekozen door de parlementaire pers. Dat blijkt niet meer zo te zijn. Het EenVandaag-opiniepanel vond de term echter interessant genoeg om weer zoiets te peilen, en over 2017 werd het Baudet.²⁰⁴ Men vraagt zich af wat zo'n panel dan nog waard is, want Baudet kreeg zijn zetels door volksmisleiding over “democratie” en door een bedenkelijk standpunt t.a.v. migratie. Zal EenVandaag het aandurven om zijn opiniepanel de mantel uit te vegen wegens naïviteit, of zal men voor verlies van kijkcijfers vrezen? Jinek noemt het een “prestatie van formaat” dat Baudet twee zetels krijgt maar blijkbaar begrijpt zij niet *waarom* hij die zetels kreeg.²⁰⁵

²⁰² https://www.parlement.com/id/vh8lnhrouwz9/nieuwe_partijen_in_de_tweede_kamer

²⁰³ bth/2017/03/11/eva-jinek-en-frits-wester-helpen-baudet-aan-een-zetel/

²⁰⁴ <https://nos.nl/artikel/2208251-baudet-politicus-van-het-jaar-bij-eenvandaag.html>

²⁰⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=WXZ4Mg8cfjA> [Update: P&J 2017-04-09]

Migratie is een symptoom van het falen van de Trias Politica t.a.v. volledige werkgelegenheid.²⁰⁶ ²⁰⁷ Men kan beter eerst een Economisch Hof instellen voordat verder over de migratie wordt gesproken, zodat ook deze invloed t.a.v. het politieke proces in nuchter vaarwater komt.

Hans Janmaat haalde blijkbaar een kandidaats vliegtuigbouwkunde en een doctoraal [politologie] en werd leraar maatschappijleer.²⁰⁸ Pim Fortuyn was gepromoveerd socioloog en werd bijzonder hoogleraar. Geert Wilders deed de HAVO, kreeg een opleiding bij de SOSV en haalde enkele deelcertificaten rechten bij de OU. Thierry Baudet heeft een bachelor geschiedenis, een doctoraal rechten en een promotie in, als ik het goed begrijp, rechtsfilosofie. Fortuyn protesteerde dat zijn hoogleraarschap mishandeld werd, en Baudet kon blijkbaar na zijn promotie geen geschikte baan aan de universiteit vinden. Bij Fortuyn is mijn indruk dat hij het als bijvangst beschouwde dat zijn politiek-maatschappelijke kritiek ook leidde tot stemmen van de voormalige aanhang van Janmaat, maar dat hij zich daar niet door liet afleiden. Bij Baudet is mijn diagnose die van een malloot met vooral wartaal [2018-02-24: een betere duiding is "warhoofd"], die mogelijkwijs aan paranoia lijdt (maar ik ben geen psycholoog of psychiater) en die welbewust tapt uit de vaatje van de immigratie-angst omdat zijn ijdeltuiterij geen grenzen kent. Bij deze drie personen lijkt het mij dat de wetenschappelijke wereld geen correct weerwerk heeft geboden. Hoogleraar Joop Hartog lijkt zulks bij diens emeritaat te erkennen, maar bedeeft zichzelf een slachtoffer-rol toe, en dat kan natuurlijk niet, tenzij hij wil laten blijken dat zijn voorstellingswijze niet deugt.²⁰⁹ Het correcte antwoord vanuit de wetenschap was het netjes bespreken van de problematiek, en het identificeren van correcte oplossingsmogelijkheden geweest. Hoe zit het daarmee ?²¹⁰ Ook hadden wetenschappers kunnen ondersteunen dat Baudet diende in te gaan op mijn kritiek, in plaats van hiervoor weg te lopen.

Advies: Wellicht dat de Staatscommissie dit perspectief niet wil ondersteunen, maar men kan wel overwegen om dit aan het parlement door te geven, met de suggestie ernaar te kijken, aldus, eerst het Economisch Hof in te stellen en daarna door te praten over immigratie.

5.4. PM. PVV

Ik heb het volgende niet onderzocht maar laat ik de gedachten wel noemen.

In het Nederlandse bestel vormt de PVV een wonderlijk verschijnsel.

²⁰⁶ <http://www.frontaalnaakt.nl/archives/00000305.html>

²⁰⁷ tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2012-06-23-HetGif.html

²⁰⁸ https://nl.wikipedia.org/wiki/Hans_Janmaat

²⁰⁹ <http://www.frontaalnaakt.nl/archives/milieu-en-migratie.html>

²¹⁰ tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2012-06-23-HetGif.html

De PVV is een partij met, als ik het goed begrijp, slechts 1 lid. Kiesraad en kiezers gaan ermee akkoord, en dan lijkt het democratisch acceptabel, maar toch past het niet bij de representatieve democratie. Het is onjuist om van PVV te spreken wanneer het alleen Wilders betreft, met geheel van hem afhankelijke “politici” of “volksvertegenwoordigers”. Wilders staat dan voor populisme en niet voor representatieve democratie. Van partijen mag verwacht worden dat zij open staan voor meer leden en een interne democratie kennen, waarin leden elkaars nieren kunnen proeven, en waarin men leert om te gaan met hoor en wederhoor omtrent de complexiteit van verschijnselen en meningen.

Advies: Derhalve dienen er model-statuten voor politieke partijen te komen, met ruimte voor toetsing door de rechter wanneer een partij daarvan afwijkt. Een partij heeft een wetenschappelijk bureau en een *open access* ledenblad dat voldoet aan journalistieke eisen. Op zijn minst zijn volksvertegenwoordigers lid van de partij. Een partij mag ballotage toepassen, maar de statistieken omtrent aantallen leden en aantallen geweigerde aanvragen voor lidmaatschap met motivatie van weigering dienen openbaar te zijn opdat kiezers ook een beeld kunnen krijgen van het democratische gehalte van de partij.

(Wellicht dient men bij een partij met minder dan 10.000 leden ook een verslag van pogingen tot ledenwerving te verlangen, zodat getoetst kan worden op het waarheidsgehalte daarvan. Mogelijk zou bij de PVV ook een rol kunnen spelen dat mensen er wel op willen stemmen maar geen lid willen worden omdat zij dan kritiek daarop verwachten. Voor zulke dynamiek t.a.v. de vrijheid van meningsuiting kan men slechts begrip hebben. Democratie is niet voor bange mensen. Het is opvallend hoe subtiel zulke kwesties liggen. Bijv. bij Pim Fortuyn kan men zeggen dat wanneer al diens kiezers ook lid van diens partij waren geworden, hij betere bescherming had kunnen inhuren. Maar Nederlanders willen voor een dubbeltje op de eerste rij zitten. Ook al geldt dat Wim Kok voor die bescherming van Fortuyn had moeten zorgen.)

Er was de kwestie dat Wilders uitspraken deed, die aan de rechter werden voorgelegd. Mijn probleem hiermee is dat de uitspraken van Wilders politiek van aard waren, en hij de taak van volksvertegenwoordiger heeft, terwijl de rechter geacht werd te toetsen op het strafrecht. Hier heeft de Tweede Kamer de eigen taak laten afweten en ten onrechte een taak aan de rechter toebedeeld. De kwestie is zo ook nog lang niet opgelost.

Advies: Me dunkt dat het parlement een onderscheid moet kunnen maken tussen vrijheid van meningsuiting en volksmisleiding. Bij financiële producten moet er tegenwoordig ook een bijsluiting bij. Omdat het hier gaat om een partij in de Tweede Kamer, zou de Eerste Kamer een parlementaire enquête kunnen houden naar de volksmisleiding door

Wilders en het weerstandsvermogen van de Nederlandse samenleving tegen die volksmisleiding. Eventueel zou uit de enquête kunnen volgen dat de scheidslijn tussen vrijheid van meningsuiting en volksmisleiding te fijn is om tot scherpe uitspraken te kunnen komen, maar dan is ten minste de informatie verzameld zodat de Kamers later nog eens kunnen terugblikken of er toch niet bepaalde protocollen zijn te ontwikkelen.

Hieronder mutatis mutantis hetzelfde voor Baudet.

5.5. PM. SP

In het Nederlandse bestel vormt de SP een wonderlijk verschijnsel.

De SP hanteert een overdracht van inkomen uit politieke functies aan de partijkas. Dit geeft de leiding van de SP een oneigenlijke invloed op de politieke vertegenwoordigers, met ook bevordering van sekte-gedrag.
²¹¹

Advies: Het zou verboden moeten worden dat mondelinge of schriftelijke afspraken omtrent zulke afdracht worden gemaakt. Ook vrijwillige betalingen door politieke functionarissen aan de partijkas hoger dan zeg EUR 250 per jaar zijn te verbieden. Voor aan de partij verbonden fondsen voor onderwijs of caritas zou een limiet van in totaal EUR 1000 gelden. Hier bestaat vanzelfsprekend een grijs gebied, maar het principe van “zonder last of ruggespraak”, afgezien van het lidmaatschap van een partij, spreekt voor zich, en zou verder toetsbaar zijn door de rechter. In wezen zou het zo oneigenlijk verzamelde vermogen van de SP moeten worden teruggevorderd, of op zijn minst vanuit deze partij moeten worden overgeheveld naar een fonds voor andere dan direct politieke doelen.

5.6. PM. D66

In het Nederlandse bestel vormt D66 een wonderlijk verschijnsel.

Advies: Hierboven is reeds gewezen op het advies tot een parlementaire enquête omtrent “*political science on electoral systems*” en de stelselmatige volksmisleiding door D66 sinds 1966. Bijzondere aandacht is wenselijk voor het wetenschappelijk bureau van D66 dat op dit punt blijkbaar niet weet wat wetenschap is (en dat weigert te reageren op kritiek terzake).²¹²

²¹¹ tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2013-04-19-BoeienBindenBenutten.html

²¹² Waar is immers de reactie van de “Mr. Hans van Mierlo Stichting” op het pamflet “Laat D66 zich opheffen” ?

5.7. PM. PvdA

In het Nederlandse bestel vormt de PvdA vanaf 1990-1991 een wonderlijk verschijnsel.

Ik was lid van deze partij in 1975-1991 en heb elders reeds verslag gedaan van mijn afscheid van deze partij.^{213 214}

Opmerkelijk is dat PvdA en Wiardi Beckman Stichting (WBS) in 1990-1991 geen belangstelling toonden voor mijn analyse als econometrist en wetenschappelijk medewerker van het CPB omtrent de werkloosheid.

Opmerkelijk is ook dat PvdA en WBS censuur van de wetenschap door de directie van het CPB accepteerden, en dat PvdA-kamerlid Ad Melkert geen kamervragen stelde.

In mijn analyse van 1991 had de PvdA zijn bestaansgrond verloren en kon men slechts opportunistisch meewaaien met de politieke wind van de tijd. Ik reken dan ook op begrip dat ik geen lid van zo'n partij kan zijn.

Ook lijkt het mij verstandig om geen lid van andere gevestigde partijen te worden, want zulks komt met het risico van dezelfde gesloten geesten, die momenteel in de Tweede Kamer ook zulke acceptatie voor censuur van de wetenschap tonen.

Derhalve is er sinds 1993 het advies tot oprichting van een nieuwe politieke partij, het Sociaal Liberaal Forum,²¹⁵ met als wetenschappelijk bureau het Samuel van Houten Genootschap.²¹⁶

Wel is het zo, dat politieke partijen blijkbaar verwachten dat visies omtrent de werkloosheid tot uitdrukking worden gebracht in de Tweede Kamer. Een visie die niet door een partij in de Tweede Kamer gedragen wordt, wordt niet relevant geacht.

Met zo'n opstelling door de huidige politieke partijen moge het dan niet verbazen dat er nog niets is gedaan t.a.v. mijn analyse alsook de censuur van die analyse.

Ook andere wetenschappelijke bureaus van andere politieke partijen heb ik over de censuur van de wetenschap sinds 1990 door de directie van het CPB geïnformeerd. Zonder reactie.

Advies: Opschorten van de subsidies voor de wetenschappelijke bureaus van de politieke partijen totdat zij allen hun personeel hebben ontslagen, waarna een nieuwe start gemaakt kan worden (zonder herbenoeming van wie daar ooit werkte). Terugvorderen van pensioenbijdragen voor hun directeuren voor de periode vanaf 1994. (Mogelijk heb ik niet ieder bureau in 1991 meteen ingelicht, maar men moet een grens trekken, en de publicatie van "Trias Politica & Centraal Planbureau" in 1994 is een logisch ijkpunt. Men had kunnen en moeten weten.)

²¹³ tceu/Thomas/Nederlands/TPnCPB/Record/1994/11/30 /TPenCPB.html en met name het opstel "Soms loopt het zo".

²¹⁴ "De ontketende kiezer" 2003, met name de bijlage t.a.v. de Wiardi Beckman Stichting (WBS). tceu/SvHG/DOK/DOK-Aankondiging.html

²¹⁵ tceu/SLF/SLF.html

²¹⁶ tceu/Thomas/Nederlands/Politiek/Artikelen /SociaalLiberalisme.html

5.8. PM. LibDem

In het Nederlandse bestel vormt LibDem ²¹⁷ een wonderlijk verschijnsel.

Er is aldus fundamentele kritiek op D66 mogelijk, en zou LibDem een alternatief kunnen zijn ? LibDem timmert al jaren aan de weg maar blijkbaar zonder wetenschappelijk bureau en zonder een ledenblad (en dus ook zelfs geen dat voldoet aan journalistieke normen). LibDem ontrekt zich aan communicatie en aan het ingaan op kritische vragen.

Een politiek model is natuurlijk dat een zelfbewust leider of leidsvrouw een ideaal schetst en daaromheen anderen verzamelt die daarin ook heil ziet. Men kan aan de apostelen van de SDAP denken, of Jan Marijnissen en zijn SP. Wat afbreuk doet aan dit politiek model is dat het ook kan ontaarden in de Rattenvanger van Hamelen en toenemend sektarisch gedrag, waarin de volgelingen niet meer begrijpen dat er ook kritiek mogelijk is.

Advies: In de hierboven voorgestelde wettelijk verplichte modelstatuten, zouden ook een wetenschappelijk bureau en een *open access* ledenblad met journalistieke normen opgenomen dienen te worden.

5.9. PM. De Groenen

In het Nederlandse bestel vormen De Groenen ²¹⁸ een wonderlijk verschijnsel.

De Groenen werden opgericht vanuit kringen rond Bas de Gaay Fortman om, na het succes van Die Grünen in Duitsland, te voorkomen dat zo'n zelfde naam in Nederland gekaapt zou worden door figuren van bedenkelijke allooi, denk bijv. aan de rol van de CPN bij GroenLinks. Andere (latere) namen zijn Roel van Duijn en Herman Verbeek, en nog weer later (zeer te waarderen) Marten Bierman, die via de Onafhankelijke Senaatsfractie (OSF) een plek in de senaat wist te krijgen. ²¹⁹

De Groenen hebben een ledenblad maar nog geen wetenschappelijk bureau. Het verenigingsleven lijkt levendiger dan dat van de Partij voor de Dieren. ²²⁰ De Groenen zijn electoraal niet succesvol en men vraagt zich soms af waarvoor mensen het doen.

Ik heb hier ²²¹ beschreven waarin De Groenen te weinig respect voor wetenschap toonden (het basisinkomen – zie ook onder). Het is mooi dat er politieke vrijheid bestaat om in zaaltjes bijeen te komen maar wie zich aan politiek committeert dient niet slechts te zenden maar ook te ontvangen.

²¹⁷ <https://www.libdem.nl>

²¹⁸ <http://www.degroenen.nl/nieuwsbrief.html>

²¹⁹ https://nl.wikipedia.org/wiki/Onafhankelijke_Senaatsfractie

²²⁰ <http://degroenen.nl/partij/geschiedenis/geschiedenis.htm>

²²¹ <tceu/Thomas/Nederlands/Politiek/Artikelen/MicroCosmos.html>

(Buiten De Groenen maar bij OSF was er later nog natuurkundige Kees de Lange, met volksmisleiding ^{222 223} eerst bij de Nederlandse Bond voor Pensioenbelangen en later bij OSF in samenwerking met 50Plus.)

Advies: Waar bij de PVV reeds was gewezen op de noodzaak van model-statuten voor politieke partijen, dienen de aspecten van wetenschappelijk bureau en ledenblad met journalistieke normen veel zorg. De wetgever dient een goed begrip te hebben van wat wetenschap is, en men kan zich hier niet verlaten op wat juristen daarover denken, die geen wetenschappelijke opleiding hebben. Voor de wetgever is de algemene theorie over kennis en methologie een goed startpunt. ²²⁴

5.10. PM. FvD

In het Nederlandse bestel vormt FvD een wonderlijk verschijnsel.

FvD verschilt niet van D66 omtrent de volksmisleiding omtrent referenda en gekozen burgemeesters. ^{225 226 227 228}

Mijn diagnose is dat FvD en zeker de leider Thierry Baudet onvolgende studie van democratie hebben gemaakt.

Een verschil tussen D66 en FvD is dat de laatste zich uitspreekt voor “directe democratie”.

- Noch ik heb noch Baudet heeft daarvan studie gemaakt.
- FvD verwijst naar het “Zwitser model” maar noemt niet dat er een langdurige traditie nodig is om zoiets tot stand te brengen en mogelijk te laten functioneren. Zeggen dat het “Zwitser model” succes heeft is tautologisch wanneer het criterium in het “Zwitser model” zelf ligt. Als Afrika maar een groot Zwitserland was, dan ging alles beter. Het gaat derhalve om objectievere maatstaven, en ik ken die niet, en zie ook geen verwijzing daarnaar bij FvD. (Of wellicht bedoelt Baudet de weerstand tegen immigratie als criterium voor “succes” ?)
- Hun term van “e-Democracy” lijkt vooralsnog slechts een kreet. Men kan zeggen dat het een jonge partij is en dat het nog moet worden uitgewerkt. Maar dan blijft het kretologie.

²²² https://nl.wikipedia.org/wiki/Kees_de_Lange

²²³ <http://www.thomascool.eu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2010-02-07-Natuurkundigen.pdf>

²²⁴ bth/2015/11/24/a-general-theory-of-knowledge/

²²⁵ <https://forumvoordemocratie.nl/standpunten/directe-democratie>

²²⁶ <http://www.frontaalnaakt.nl/archives/thierry-baudet-weet-niet-wat-democratie-is.html>

²²⁷ <http://www.frontaalnaakt.nl/archives/het-enge-aan-baudet-is-d66.html>

²²⁸ bth/2017/03/09/d66-en-baudet-belazeren-hun-kiezers/

- Men zou voorzichtig moeten zijn met experimenten met democratie. Voor Nederland ligt derhalve de uitdaging bij het verbeteren van de representatieve democratie. Waarom benut FvD niet de kansen die daarvoor bestaan ? Wel, omdat ze dit niet bestuderen.
- Laat ik hier ook melding maken van het werk van Wim Klever ²²⁹ t.a.v. Spinoza en diens leermeester Franciscus van den Enden, ²³⁰ [en] het model van directe democratie dat dezen in de 17e eeuw voorstonden (en dat voor die tijd inderdaad een geschikt model lijkt, met een beperking tot de bovenlaag van bemiddelde burgers), en Klevers eigen suggesties voor directe democratie in onze tijd. Zie Klever (2017) “De historische Spinoza”. Mij lijkt dat Klever veel hulde toekomt voor de ontsluiting en de interpretatie van het werk van deze twee auteurs (Jonathan Israel maakt daarvan gebruik). Voor de huidige tijd heeft Klever echter geen wetenschappelijk onderzoek naar directe democratie gedaan, en zijn gedachten daarover zijn slechts (numerieke) constructies. Het zou met andere woorden onjuist zijn om te gaan denken dat Spinoza zou hebben bewezen dat directe democratie het juiste model zou zijn. En zelfs ook de definitie van wat “directe democratie” zou zijn blijft vaag.

Baudet heeft stelselmatig kritiek ontweken, zie bijv. 2012. ²³¹

Baudet heeft op andere terreinen ook kritiek gekregen, m.n. over visies op immigratie en vrouwen, en het is opmerkelijk dat deze kritiek veel aandacht krijgt. Mij lijkt die kritiek vooral een afleiding. Het zou om de volksmisleiding over democratie moeten gaan, maar daar is dan weer geen aandacht voor. Is dat een te moeilijk onderwerp voor journalisten, of menen ze dat ze daarmee geen kranten kunnen verkopen ? ²³²

In mijn diagnose is Baudet een malloot. [Update: “warhoofd” is beter] Als hij op juridisch-historisch [danwel juridisch-filosofisch] terrein heeft kunnen promoveren dan is er grote kans dat dit geen wetenschap is – maar ik kan daar niet over oordelen want ik heb zulks niet bestudeerd. Waar ik pleit voor respect voor wetenschap, zou ik respect voor de doctorstitel van Baudet moeten hebben, maar dit is niet aan de orde op de terreinen daarbuiten waarop ik hem wel aanspreek.

FvD heeft geen wetenschappelijk bureau ²³³ en geen ledenblad met journalistieke normen. De webpagina komt over als alleen propaganda, want er is geen discussie tussen partijleden, maar er zijn natuurlijk wel uitnodigingen voor “events”, waar mogelijk wel discussie plaatsvindt. Voordat FvD zich ombouwde tot politieke partij, was het alleen een “forum”, met ook een Raad van Advies, waarin ook wetenschappers

²²⁹ https://nl.wikipedia.org/wiki/Wim_Klever

²³⁰ https://nl.wikipedia.org/wiki/Franciscus_van_den_Enden

²³¹ <http://www.thomascool.eu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2012-01-07-JongeTurken.html>

²³² [Update 2018-05-01: aandacht voor intern gedoe, zie het Epiloog, pag 281.]

²³³ [Update 2018-05-01: zie het Epiloog, pag 282.]

zaten. Ik heb de wetenschappers daarin geschreven, mijn kritiek geuit op de volksmisleiding over democratie, en geen reacties ontvangen.

Ik stoor me zeer aan het wangedrag door historicus Frank Ankersmit²³⁴ (die ooit een VVD-manifest hielp schrijven), die bij de financiële crisis van 2007+ wel kritiek op economen uitte maar niet reageerde op de melding van censuur van wetenschap door de directie van het CPB, en die vervolgens als lid van de FvD Raad van Advies en als een-na-laatste op de kieslijst voor de Kamerverkiezingen 2017²³⁵ *niet reageert* op kritiek op volksmisleiding t.a.v. de voorstellen omtrent democratie. [2018-02-24: Onlangs werd bekend dat Ankersmit eind 2017 het lidmaatschap van FvD heeft opgezegd. Dat neemt niet weg dat Ankersmit niet heeft gereageerd op de eerdere kritiek.]

De Tweede Kamer zou zich ernstig zorgen moeten maken over de opkomst van FvD en de media-aandacht voor kretologie. Er is verschil tussen kretologie en een inhoudelijk betoog over een inhoudelijk verschil van mening, maar dat verdwijnt in de berichtgeving door de media aan het grote publiek. Er was het bedrijfsfonds voor de pers, en nu het stimuleringsfonds voor de pers, alsmede de lagere BTW op kranten (met een ongelijkheid t.a.v. België), maar niets daarvan verandert ook maar iets aan het verdienmodel van de media, namelijk dat smeuge verhalen zorgen voor hogere oplagen of kijkcijfers. Een ombudsman bij de krant verandert daar weinig aan. In mijn ervaring blijkt de Raad voor de Journalistiek niet te functioneren t.a.v. deze toets op de kwaliteit van informatie.^{236 237}

Vanzelfsprekend is er geen alternatief voor een vrije samenleving en de vrijheid van meningsuiting. Er valt veel te zeggen voor de openheid van de Nederlandse samenleving waarin Frits Wester Thierry Baudet zover krijgt dat deze zijn onbehoorlijke bewering over de “homeopathische verdunning” min of meer terugnam.²³⁸ Maar toch, ook al stelde Baudet *zulks niet meer op zo’n wijze te zeggen*, inhoudelijk vindt hij het wel, en daar ging de pers verder niet op in, zodat Baudet een makkelijke entree naar de Tweede Kamer had.

Je partij “Forum voor Democratie” noemen en juist voorstellen verdedigen die minder democratisch zijn: dit inzicht is nog niet doorgebroken bij onze vrije pers die zo fier op onze democratie is.

Advies: [Deels herhaald van p96:] Me dunkt dat het parlement een onderscheid moet kunnen maken tussen vrijheid van meningsuiting en volksmisleiding. Bij financiële producten moet er tegenwoordig ook een bijsluiter bij. Omdat het hier gaat om een nieuwe partij in de Tweede Kamer, zou de Eerste Kamer een parlementaire enquête kunnen houden naar de volksmisleiding door FvD en het weerstandsvermogen

²³⁴ https://nl.wikipedia.org/wiki/Frank_Ankersmit

²³⁵ <https://forumvoordemocratie.nl/kandidatenlijst>

²³⁶ thomascool.eu/Thomas/Nederlands/TPnCPB/Pers/FalenVanDeMedia.html

²³⁷ tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2012-06-23-HetGif.html

²³⁸ bth/2017/03/11/eva-jinek-en-frits-wester-helpen-baudet-aan-een-zetel/

van de Nederlandse samenleving tegen die volksmisleiding. Eventueel zou uit de enquête kunnen volgen dat de scheidslijn tussen vrijheid van meningsuiting en volksmisleiding te fijn is om tot scherpe uitspraken te kunnen komen, maar dan is ten minste de informatie verzameld zodat de Kamers later nog eens kunnen terugblikken of er toch niet bepaalde protocollen zijn te ontwikkelen.

Bij deze enquête zou bijv. ook de piratenpartij gehoord mogen worden, die dan kan uitleggen of men last heeft gehad van gebrek aan aandacht door de media, waar de aandacht werd weggetrokken door de misleiding door FvD. Momenteel is er discussie over de vraag of mensen wel onderscheid kunnen maken tussen nieuws en nep-nieuws, maar vaak is zulk onderscheid snel te maken via toepassing van enkele journalistieke principes, en ontstaat het probleem aldaar juist door het voorbijgaan aan journalistieke normen. Het hoofdprobleem is daarentegen het onderscheid tussen vrijheid van meningsuiting en volksmisleiding, naast het samengaan van de vrijheid van meningsuiting en de plicht tot luisteren.

5.11. PM. Piratenpartij en micro-targetting en basisinkomen

Afgezien van het basisinkomen heb ik dit niet onderzocht maar geef commentaar op grond van logica en gezond verstand.

In het Nederlandse bestel vormt de Piratenpartij een wonderlijk verschijnsel.

Men doet al een paar keer mee met verkiezingen maar het wil maar niet lukken, terwijl men toch allerlei digitale middelen tot de beschikking lijkt te hebben. Het kan zijn dat nieuwe partijen die zich richten op problemen omtrent de huidige tijd in het nadeel zijn omdat daarin snelle ontwikkelingen zijn, en zij weer vier jaar moeten wachten waarna er veel veranderingen zijn. Vergelijkenderwijs zouden traditionele partijen in het voordeel zijn omdat zij doen alsof de problemen hetzelfde blijven en hun kiezers dat gaan geloven. Het kan ook andersom liggen. **Advies:** Het blijft op zichzelf een goed voorstel om de verkiezingen jaarlijks te gaan houden, zie subsectie 6.7.

Alhier beschreef ik al de problematiek van Big Data en micro-targetting, als gevolg van het artikel van Grassegger en Krogerus.²³⁹

Het valt op dat de Piratenpartij de idealen heeft van (i) privacy, (ii) e-democracy, (iii) basisinkomen.

Van e-democracy heb ik alleen een vage indruk, en alleen de kwestie van het basisinkomen heb ik bestudeerd.

Begin dit jaar adviseerde ik dat het parlement een onderzoek naar die Big Data zou houden, maar blijkbaar zijn velen er al mee bezig, en nu ook de Staatscommissie. De Probleemverkenning p49-50 besteedt er

²³⁹ <http://www.frontaalnaakt.nl/archives/big-data-maakt-meer-kapot-dan-je-lief-is.html>

aandacht aan. De commissie vindt de kwestie belangrijk maar komt er niet ver mee, en dat lijkt me in dit kader ook lastig.

Advies: Dat de Staatscommissie het parlement adviseert om hiervoor een aparte commissie in te stellen. In feite kan de Staatscommissie dit ook per direct aan de Tweede Kamer laten weten, zodat er geen jaar verloren gaat met wachten op het rapport van de Staatscommissie dat op dit punt noodzakelijkerwijs onvoldoende zal zijn.

De Probleemverkenning p70 verwijst bij de term “precariaat” naar Guy Standing. Zie echter mijn protest van diens sektarisch en dus onwetenschappelijk gedrag.²⁴⁰

Advies: Laat het parlement een parlementaire enquête houden naar de discussie over het basisinkomen in Nederland. Ik schreef “*Wat stampen we lekker, zegt muis*”,²⁴¹ en vervolgens wordt dit genegeerd en doodgezwegen door aanhangers van het basisinkomen, die sektarisch gedrag vertonen. Dat er een “Vereniging Basisinkomen”²⁴² is valt onder het verenigingsrecht, maar dat geeft nog niet het recht om misleidende informatie te verspreiden en relevante wetenschappelijke kritiek te negeren en dood te zwijgen, en daarmee zieltjes te winnen en in de sekte in te lijven. Dit is eenzelfde soort wangedrag zoals men ziet bij *Big Data*. Met de vrijheid van meningsuiting komt ook de plicht tot luisteren.^{243 244} Dit negeren van kritiek geldt ook Kim Putters, directeur SCP.²⁴⁵ Laat het parlement de feiten omtrent deze discussie over het basisinkomen op een rijtje zetten, en vervolgens beoordelen of er aanleiding is tot wetgeving. Volledigheidshalve wijs ik ook op deze nette bespreking door “Michel”.²⁴⁶

5.12. PM. GroenLinks

Ik heb dit niet onderzocht maar geef commentaar op grond van logica en gezond verstand.

In het Nederlandse bestel vormt GroenLinks een wonderlijk verschijnsel.

De partij ontstond blijkbaar uit een samengaan van communisten met religieus geïnspireerde partijen. Het “groene element” kwam er blijkbaar een beetje bij als populair lokaasje voor de kiezers, zie de kritiek van De Groenen.

²⁴⁰ bthh/2014/04/10/the-pure-evil-of-a-basic-income/

²⁴¹ tceu/Thomas/Nederlands/TPnCPB/Muis.html

²⁴² <https://basisinkomen.nl/>

²⁴³ tceu/Thomas/English/Science/2016-06-12-Essay-NRC-KHMW.pdf

²⁴⁴ tceu/SvHG/FOI/Index.html

²⁴⁵ tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2016-07-22-KimPutters-NewSocialContract.html

²⁴⁶ <http://sargasso.nl/onvoorwaardelijk-basisinkomen-een-neoliberale-valkuil/>

Bij mijn boekbespreking van Wimar Bolhuis “De rekenmeesters van de politiek” ²⁴⁷ zag ik mij genoopt tot een protest tegen wat Mirjam de Rijk (met een carrière in GroenLinks) over het CPB te berde brengt, en schreef ik ook:

“De Rijk’s partner blijkt mij nu Wijnand Duyvendak, ²⁴⁸ die ook activisme boven studeren verkoos, en die in 2008 als kamerlid aftrad omdat hij opschepte over een inbraak in het Ministerie van Economische Zaken. GroenLinks vertoont daarvoor een opmerkelijke tolerantie, want op de verkiezingsavond dankte Jesse Klaver Duyvendak, die de campagneleider blijkt te zijn geweest.”

Heeft het zin een parlementaire enquête te overwegen naar de verbanden tussen de bestaande politieke partijen – de politieke bovenwereld – en het deels ondergrondse linkse en rechtse “activisme” sinds de Koude Oorlog waarin geweld niet werd vermeden, zoals getoond door Antifa en blijkbaar ook Wijnand Duyvendak ? Hierin mee te nemen zou het grijze gebied van het bovengenoemd “boeien, binden, benutten” door de SP zijn, met de overgang van mentale manipulatie naar mentale intimidatie (omgangsvormen in de SP ²⁴⁹) naar fysiek geweld. Hierin mee te nemen zijn vanzelfsprekend de geldstromen en de middelen die de overheid heeft om ontsparing van zulk activisme te voorkomen en de verwarring door valse verdachtmakingen. ²⁵⁰ Tijdens de jaren van de Koude Oorlog zou zo’n parlementaire enquête wellicht gezien worden als een bedreiging voor de vrijheid van meningsuiting, maar momenteel is er alle reden om een cultuur van verheerlijking van geweld, of op zijn minst een tolerantie daarvoor zoals getoond door Jesse Klaver en GroenLinks, tegen te gaan. Een parlementaire enquête is natuurlijk geen strafrechtelijk onderzoek, maar er valt veel informatie te achterhalen over hoe het politiek bedrijf nadelig kan worden beïnvloed of als dekmantel kan worden misbruikt, wat mogelijk aanleiding kan zijn voor nadere wetgeving omtrent het functioneren van politieke partijen. Een bezwaar tegen zo’n enquête is natuurlijk wel dat deze geweldsdimensie zo veel aandacht krijgt, wat op zich weer een vorm van verheerlijking is. Men kan ook zeggen dat de Nederlandse spons van tolerantie in die zin heeft gewerkt dat Wijnand Duyvendak geen inbraken meer pleegt maar helpt folders uit te delen; maar het kan ook de leeftijd zijn. Al met al lijkt zo’n enquête onverstandig. NB. Beatrice de Graaf is minder scherp t.a.v. terrorisme dan mogelijk gangbaar gedacht. ²⁵¹

²⁴⁷ bth/2017/05/26/boekbespreking-wimar-bolhuis-de-rekenmeesters-van-de-politiek/

²⁴⁸ https://www.parlement.com/id/vg9fgopqm2zh/a_j_w_wijnand_duyvendak

²⁴⁹ <https://www.rtlnieuws.nl/nederland/politiek/sp-leider-roemer-fel-over-boek-gesthuizen-uit-op-beschadiging>

²⁵⁰ <https://www.burojansen.nl/oud-papier-affaire/de-telegraaf-en-het-links-complot-2/>

²⁵¹ bth/2016/04/18/common-sense-rejection-of-rapoports-four-waves-of-terrorism/

Advies: Nader onderzoeken wat hier wijs is.

5.13. PM. DENK

Ik heb dit niet onderzocht maar geef commentaar op grond van logica en gezond verstand.

In het Nederlandse bestel vormt DENK een wonderlijk verschijnsel.

Het is opmerkelijk dat bij DENK en Sylvana Simons werd gesproken over contractbreuk, relatiebeding, concurrentiebeding en geheimhoudingsplicht,²⁵² terwijl het gaat om beoogde volksvertegenwoordigers en geen commercieel bedrijf. Wanneer nieuwe partijen gesmoord worden in zulke processen dan zou men kunnen denken aan meer gereguleerde processen (die ook teleurstellingen bij de Kiesraad zouden kunnen verminderen).

Advies: Kijk hiernaar.

5.14. Sociaal Liberaal Forum (SLF)

In het Nederlandse bestel vormt het Sociaal Liberaal Forum (SLF)²⁵³ een ondergewaardeerd verschijnsel. Het is een initiatief tot een partij, en nog geen partij als zodanig.

Het forum werd in 1993 opgericht als een initiatief [tot] samengaan van sociaal liberalen uit VVD, D66 en PvdA. Enige wind werd uit de zeilen genomen door de vorming van Paars in 1994. Het SLF ging van 3 naar 20 naar 3 leden, en fungeert sindsdien vooral als denktank met het wetenschappelijk bureau, het Samuel van Houten Genootschap.²⁵⁴

Het SLF schrijft “sociaal liberalisme”. D66 schrijft sinds 1998²⁵⁵ (mogelijk met selectief winkelen bij SLF) over “sociaal-liberalisme”,²⁵⁶ waarbij D66 ook weer aan volksverlakkerij doet, omdat de oprichting van D66 in 1966 om staatsbestel en democratie ging.²⁵⁷ Hans van Mierlo was gecharmeerd van de USA van JFK, en wilde ook een direct gekozen premier en een distriktenstelsel, maar niet omdat hij het wetenschappelijk zorgvuldig had onderzocht. Het sektarisch denken van de D66-zuil blijkt ook uit het niet ingaan op de kritiek vanuit SLF (of ook LibDem): hun website zwijgt de kritiek dood.

De Probleemverkenning schrijft op p8-9:

²⁵² <https://nos.nl/artikel/2154407-denk-wil-schadevergoeding-van-sylvana-simons.html>

²⁵³ [tceu/SLF/SLF.html](https://tceu.org/SLF/SLF.html)

²⁵⁴ [tceu/SvHG/SvHG.html](https://tceu.org/SvHG/SvHG.html)

²⁵⁵ <https://vanmierlostichting.d66.nl/fundamenten-sociaal-liberalisme/de-historische-canon-van-d66/>

²⁵⁶ <https://vanmierlostichting.d66.nl/fundamenten-sociaal-liberalisme/>

²⁵⁷ <https://vanmierlostichting.d66.nl/fundamenten-sociaal-liberalisme/de-historische-canon-van-d66/d66s-founding-document/>

“De egalitaire politieke cultuur van Nederland brengt met zich mee dat de norm dat iedereen erbij hoort, sterk leeft. Het gaat hier om een elementaire notie van materiële democratie, die ook alles te maken heeft met de emancipatie van groepen en individuen: immers, door middel van politieke participatie wordt bevorderd dat langs lijnen van wetgeving en beleid hun positie wordt versterkt en ontplooiingsmogelijkheden worden verbeterd. Volgens de staatscommissie gaat het hierbij om een belangrijke legitiematiegrond van ons stelsel.

Voorts vereist het *legaliteitsbeginsel* dat overheidsgezag niet alleen wordt uitgeoefend op een (Grond)wettelijke basis, maar ook is gebonden aan het recht. Voor de rechtzoekende moet rechtsbescherming bestaan die wordt verleend door een onafhankelijke en onpartijdige rechter, tot wie hij ook toegang moet hebben. Voor de bescherming tegen de overheid (en soms bescherming door de overheid) bestaan (afdwingbare) grondrechten.”

Ik wijs dit af. In de wiskunde volstaat één enkel tegenvoorbeeld om een stelling te ontkrachten. Vanzelfsprekend laat zich begrijpen dat u hier refereert aan een “norm” die “sterk leeft”, zodat u zich blijkbaar op een hoog *gemiddelde* richt, met kansen op falen in individuele gevallen. Toch gaat u ook daar in de fout.

In mijn diagnose is er een groep in de samenleving die stelselmatig tegenwerking ondervindt, namelijk de wetenschap. Ook uw Probleemverkenning ziet de wetenschap niet staan. Het zijn allemaal politiek en recht die de klok slaan maar de rol van de wetenschap komt eigenlijk niet aan de orde. Slechts in de samenstelling van uw commissie is er een claim dat de wetenschap is vertegenwoordigd, maar ook dat blijkt bij u een misvatting, en bespreek ik hieronder.

Ik ontkom er niet aan het voorbeeld van mijzelf te geven, als tegenvoorbeeld voor uw stelling, en als illustratie voor het punt dat er een structureel manco is in die Trias Politica die u omarmt, met aldus een geheel ander *gewogen gemiddelde*.

Ik zag mij als wetenschapper gecensureerd, belasterd, het werk ontnomen, met vervolgens een zwaar leven, van de ene baan naar de andere, met periodes van werkloosheid, met bijstand en de noodzaak die bijstand te verhalen op de overwaarde van mijn huis. Wanneer ik mij begeef in de publieke discussie dan is er altijd het odium van de ontslagen medewerker. Mijn wetenschappelijke resultaten zijn per definitie niet aan niet-econometristen uit te leggen, zeker wanneer er censuur is, en ik ontkom niet aan de indruk dat de buitenwacht je als een malloot behandelt, die wel terecht ontslagen zal zijn. Voor journalisten geldt blijkbaar dat zij zich niet aan journalistieke normen hoeven te houden wanneer ze denken met een malloot van doen te hebben. Dit alles betekent ook *dat mijn politieke rechten fundamenteel zijn aangetast*, want wanneer ik meedoe aan het initiatief van het Sociaal Liberaal Forum, dan staat meteen de politieke geloofwaardigheid ter discussie.

Nu kan men zeggen dat de ambtenarenrechter de censuur van de wetenschap en het machtsmisbruik bij mijn ontslag door de directie van het CPB heeft toegestaan. Dit is dan de “rechtsstaat” waar u zo prat op gaat. U spreekt echter over een “onafhankelijke en onpartijdige rechter”, terwijl hier sprake is van (i) partijdigheid, want de rechter weet niet wat wetenschap is, (ii) de ambtenarenrechter is afhankelijk, want gaat er van uit dat het bevoegde gezag wel de waarheid zal spreken. Er is geen toets geweest die past bij mijn functie van wetenschappelijk medewerker.²⁵⁸

De mishandeling van de wetenschap door de Nederlandse samenleving zorgt inmiddels voor 45 jaar massale werkloosheid,²⁵⁹ en kan er ook toe bijdragen dat Nederland door de stijging van de zeespiegel grotendeels in de modder wegzakt.^{260 261}

Zo lijkt mij dat uw voorzitter Remkes als voormalig Gedeputeerde van Groningen toch eerst verantwoording zou mogen afleggen omtrent de situatie omtrent gaswinning, uitstoot van CO2 en aardbevingen, en de torenhoge kosten om e.e.a. weer ongedaan of althans draaglijk te maken, alvorens hij zich met zijn beperkt respect voor wetenschap gaat uitspreken over resultaten van “political science”, waarop andermaal rampen kunnen plaatsvinden.

Ik zou niet kunnen ontkennen dat Nederland ook verdient wat het zelf veroorzaakt.

PM. Mocht men vrezen dat deze persoonlijke ervaring met het onrecht in Nederland mij zou verbitteren, zodat ik niet langer de *onbevangenheid* zou hebben die voor wetenschap zo cruciaal is, dan kan ik dit ontkennen. Klaarblijkelijk beschik ik over een blijmoedige gestelheid met een intuïtie voor evenwicht. Het helpt natuurlijk ook dat ik wetenschappelijk kan bewijzen dat ik alleen verantwoorde conclusies trek, zodat alles een kwestie van geduld en goed uitleggen is. Daarnaast prijs ik mij gelukkig dat mij de complete waanzin rondom de moeder van Marianne Vaatstra bespaard blijft.²⁶² Wel tel ik mijn knopen en het Nederlandse parlement heeft mij nog veel tegoed.

PM. De term [“sociaal liberalisme”] is oud, maar ik vind het wel typisch dat D66 zich in 1998 zo ging noemen nadat het SLF in 1994 met Van

²⁵⁸ tceu/Thomas/Nederlands/TPnCPB/Record/1987/05/28/1987-05-28-CPB-FunctieInformatieFormulier.pdf (en let ook op de criteria van “creatieve zin”, “onafhankelijke oordeelsvorming” en “zelfstandige uitvoering” onder C op pag 7). De stelling van CPB-directeur Gerrit Zalm dat mij niet gevraagd was om over werkloosheid na te denken is een gotspe, is misleidend naar de rechter, en tekent Zalm’s incorrecte visie op zowel staathuishoudkunde als wetenschap als taak en plaats van het CPB.

²⁵⁹ J.G.M. Delfgaauw en A.I.V. Massizzo (1955), “Naar een nieuwe gouden eeuw”, Het Spectrum

²⁶⁰ <https://mpr.ub.uni-muenchen.de/63904/>

²⁶¹ tceu/Papers/Environment/2006-12-14-GlobalWarming-CoolingHolland.pdf

²⁶² <https://www.ad.nl/binnenland/waarom-moeder-vermoorde-marianne-vaatstra-nog-steeds-moet-strijden~a9de6506/>

Mierlo gesproken had. De term “Forum” is oud maar ik vind het wel typisch dat Baudet ook voor die term kiest nadat ik hem op het SLF attent heb gemaakt. En Baudet mag nog eens uitleggen hoe hij op het idee van de hoge belastingvrije voet kwam,²⁶³ waar mijn analyse sinds 1990-1991 de onderbouwing voor geeft. Leentje buur spelen hoort er natuurlijk bij, maar het is wel netjes om te refereren, zodat mensen ook de oorspronkelijke redenering kunnen vinden, en niet de caricatuur die er van wordt gemaakt ter meerdere glorie van de volksmisleiding.

Advies: Laat uw commissie onderkennen dat er een probleem kan zijn bij de wijze waarop Nederland omgaat met de wetenschap.

Advies: Laat uw commissie de Tweede Kamer adviseren de censuur van de wetenschap door de directie van het CPB ongedaan te maken, cq. serieus onderzoek te doen naar het protest tegen deze censuur.

5.15. PM. Functieverlies politieke partijen

Ik heb dit niet onderzocht maar geef commentaar op grond van logica en gezond verstand.

De Probleemverkenning sectie 4.3 p36-37 is ondermaats, maar geeft een nuttig overzicht van taken van politieke partijen, hetgeen behulpzaam is om te begrijpen waar “directe democratie” een fata morgana is.

De Probleemverkenning p61 stelt: “Tegelijkertijd concludeert de commissie echter ook dat een herstel van de oude positie van politieke partijen waar het hun de voor het systeem als geheel zo belangrijke rol inzake het agenderen en tegen elkaar afwegen van inhoudelijke thema’s betreft, niet realistisch is.”

We dienen hier onderscheid te maken tussen:

- de wetenschap omtrent het functioneren van de democratie en
- de wetenschap omtrent de interactie van samenleving, cultuur en democratie, met een benutting van mogelijkheden van democratie.

De Staatscommissie maakt hier een cultuurhistorische of zo men wil sociologische opmerking (beide terreinen waarop ik niet competent ben), terwijl de taak van de commissie zich eerder richt op het functioneren van de democratie (waarop ik enige competentie heb).

Het is aan de partijen en de kiezers waar zij hun tijd aan willen besteden, en of zij wel of niet zaken willen agenderen.

Het **advies** is: De commissie kan hier beter buiten blijven, en doet er derhalve goed aan om partijen hier geen “functieverlies” toe te dichten. De zorg omtrent het functioneren van de politieke partijen dient zich te richten op de eerder genoemde punten.

²⁶³ <https://forumvoordemocratie.nl/standpunten/belastingen>

6. Thema Vertegenwoordiging

6.1. *Districtenstelsel (DR) versus gelijke of evenredige vertegenwoordiging (EPR)*

Mijn [artikel] "**One woman, one vote. Though not in the USA, UK and France**" (1W1V) ²⁶⁴ bespreekt het verschil tussen *District Representation* (DR) en *Equal or Proportional Representation* (EPR). Het gaat hier om andere stelsels, en het numerieke criterium, dat er is sprake van evenredige vertegenwoordiging wanneer de zetelverdeling gelijk is aan de verdeling van de stemmen, is een aspect en niet het enige aspect. Het verdient voorkeur om over "gelijke vertegenwoordiging" te spreken in plaats van over "evenredige vertegenwoordiging", want $y = \frac{1}{2} x$ is ook evenredig. Vervolgens is de gelijkheid van de verdelingen slechts een technische voorwaarde, en zijn er juist belangrijke principiële keuzes. Bij een districtenstelsel kan het toevallig zo uitpakken dat de verdelingen ook gelijk zijn, maar door de verschillende structuur kunnen er toch andere effecten op de vertegenwoordiging ontstaan.

1W1V constateert en bewijst dat de "*political science on electoral systems*" nog geen wetenschap is, en vergelijkbaar is aan astrologie, alchemie en homeopathie. Men ontleent zijn termen zoals "verkiezingen" aan de omgangstaal maar ziet dan belangrijke verschillen over het hoofd. In de omgangstaal kan iemand ziek zijn, maar wanneer er geen onderscheid wordt gemaakt tussen virus of bacterie, en toch dezelfde geneesmethode wordt toegepast, dan zijn rampen niet uitgesloten.

Het districtenstelsel blijkt in strijd met artikel 21 van de rechten van de mens. Dit is niet het hoofdresultaat van 1W1V maar belangrijke bijvangst. Dit artikel 21 luidt: ²⁶⁵

- (1) Een ieder heeft het recht om deel te nemen aan het bestuur van zijn land, rechtstreeks of door middel van vrij gekozen vertegenwoordigers.
- (2) Een ieder heeft het recht om op voet van gelijkheid te worden toegelaten tot de overheidsdiensten van zijn land.
- (3) De wil van het volk zal de grondslag zijn van het gezag van de overheid [Regering]; ²⁶⁶ deze wil zal tot uiting komen in perio-

²⁶⁴ [update: Colignatus (2017c, 2018c), <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/84482/>]

²⁶⁵ <https://www.mensenrechten.nl/wat-zijn-mensenrechten/mensenrechten-op-een-rij>

²⁶⁶ Het College voor de Rechten van de Mens geeft een verkeerde vertaling, namelijk "Regering". In het Engels staat er ["government"], en dit dient men te

dieke en eerlijke verkiezingen, die gehouden zullen worden krachtens algemeen en gelijkwaardig kiesrecht en bij geheime stemmingen of volgens een procedure, die evenzeer de vrijheid van de stemmen verzekert.

PM. In het verleden werd het stemrecht gekoppeld aan een bepaalde geschiktheid. Momenteel is het geëvolueerd naar een mensenrecht.²⁶⁷ De toets op artikel 21 is relevant.

Bij het districtenstelsel (DR) blijkt de tegenstrijdigheid immers uit:

- (a) Men stemt op een kandidaat maar kiest een vertegenwoordiger. Wanneer het district een enkele vertegenwoordiger heeft, en het dan om een *single seat election* gaat, en niet om een nationale *multiple seats election*, dan kan men e.e.a. billijken, maar, zodra die districtvertegenwoordiger toch weer een associatie kiest met een politieke partij, dan gaat het om een verkapte *multiple seats election*, en is de situatie niet langer eerlijk, en kan men niet langer stellen dat wie op partij A heeft gestemd toch ook vertegenwoordigd wordt door iemand van partij B op wie juist niet is gestemd.
- (b) Wanneer bij districten eerlijk zou worden gezegd dat het om *multiple seats election* zou gaan, en iemand zou op een kleine partij C willen stemmen, maar merkt dat de stem verspild gaat worden doordat de strijd om de districtzetel(s) tussen grotere partijen gaat, dan ziet deze kiezer zich gedwongen tot strategisch gedrag om de slechste uitkomst te beperken. (i) Dit is dan echter dwang en geen vrijheid. (ii) Zo'n "gekozen" vertegenwoordiger is niet werkelijk de vertegenwoordiger van wie zo'n strategische stem uitbrengt. (iii) Wie toch op de kleine partij C stemt en ziet dat niet zo'n vertegenwoordiger wordt gekozen, ziet zijn stem weggegooid.
- (c) Het districtenstelsel is dan geen geschikt systeem om een vertegenwoordiger te kiezen waar het uitdrukkelijk gaat om een groter parlement met meer vertegenwoordigers.
- (d) Bij dit alles blijkt de dwang van de staatsmacht door het indelen van districten. Het is geen vrije eigenschap van kiezers dat men tot een district behoort, maar dit wordt door de overheid opgelegd. Eventueel zou de kiezer zich gedwongen zien tot verhuizen, maar voor correcte proportionaliteit aan de bevolking zouden dan ook de districtgrenzen moeten worden aangepast. Gangbaar zien we juist machtsmisbruik door politieke partijen t.a.v. het "*gerrymandering*". Resteert de conclusie dat alleen het stelsel van gelijke of proportionele vertegenwoordiging recht doet aan de noties van "vrijheid" en "vertegenwoordiging" in artikel 21.

vertalen met "overheid". Dit is de Trias Politica met de scheiding van wetgevende, uitvoerende en gerechtelijke macht. In Nederland is de Regering de uitvoerende macht (met de Koning als staatshoofd ook lid van de Regering).

²⁶⁷ <http://stukroodvlees.nl/doet-er-meer-toe-kiezers-geschikt/>

Ook bij gelijke of evenredige vertegenwoordiging (EPR) kan er strategisch stemgedrag zijn. Zoals in 2012 de VVD en PvdA tegen elkaar opboden en kiezers verleid werden om hun stem uit te brengen voor een gunstige coalitie. In dit geval geldt echter dat kiezers nog steeds de vrijheid hebben om hun tegenwoordiger te kiezen. Wanneer zij deze vrijheid ietwat anders benutten, dan is dit hun zaak, en geen beperking van hun vrijheid.

Met verwijzing naar voetnoot 266 over de verkeerde vertaling van “government”²⁶⁸ met “regering”: De stem is voor de volksvertegenwoordiging (*legislative*), en deze kiest weer premier en kabinet (*executive*). De stem is niet voor een coalitie, maar om de vertegenwoordigers en de zetelverdeling te bepalen, waarna de vertegenwoordigers kunnen gaan vertegenwoordigen en onderhandelen.

Men bestudere 1W1V. Het bovenstaande geeft een korte introductie in het Nederlands, en geen volledige samenvatting.

Het **advies** is: vast te houden aan de gelijke of evenredige vertegenwoordiging, en deze zelfs nog te verbeteren tot grotere gelijkheid of evenredigheid. (Zie de voorstellen hieronder.)

6.2. Largest Remainders (LR)

Al zo'n 200 jaar is er discussie over de beste wijze om de evenredigheid van stemuitslagen en zetelverdeling vorm te geven.

Nederland gebruikt de methode Jefferson / D'Hondt voor de vertaling van stemmen voor de Tweede Kamer naar zetels, met ook de drempel van de kiesdeler. Een argument zou zijn dat het voor de regeerbaarheid prettig is dat de grootste partijen voordeel hebben. Dit argument druist in tegen de evenredigheid. Vervolgens is hierboven toegelicht dat de regeerbaarheid afhangt van het inclusieve denken en met een hogere mate van concurrentie ook van nieuwe partijen.

Wiskundigen Balinski & Young 1982²⁶⁹ concludeerden dat Webster / Sainte-Laguë het beste zou zijn. Er dreigt hier echter een verwarring over de meeteenheid: een *gemiddeld aantal stemmen per partij* of het *aantal stemmen per marginale kandidaat per partij*. Het laat zich constateren dat dit misverstand in de literatuur bestaat, hoewel het alleszins mogelijk is dat het misverstand niet bestaat bij de Kiesraad of de leden van uw commissie die die literatuur gebruiken. Toch zou de constatering omtrent dit misverstand een rol kunnen spelen voor een heroverweging omtrent het stelsel in Nederland.

Colignatus [(2017d, 2018d)], “*Comparing votes and seats with cosine, sine and sign, with attention for the slope and enhanced sensitivity to disproportionality*”^{270 271} (CVSC) heeft deze resultaten:

²⁶⁸ <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>

²⁶⁹ <http://www.ams.org/samplings/feature-column/fcarc-apportionii3>

²⁷⁰ [update: <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/84469>] (Advies: vraag statistici om een reactie.)

- (1) Politicologen waren er blijkbaar nog niet in geslaagd een goede maatstaf voor proportionaliteit te bepalen. De maatstaven van Loosemore-Hanby en Gallagher tonen grote mankementen. Bij een stemuitslag van {49, 51} vinden zij zetelverdelingen {48, 52} en {50, 50} even goed, want maar 2 zetels verschil (of 1 bij correctie voor dubbeltelling). Een goede maatstaf kon echter ontwikkeld worden, als de “*Sine Diagonal Inequality / Disproportionality*” (SDID) maatstaf.
- (2) Wiskundigen Balinski & Young zouden gelijk kunnen hebben dat Webster / Sainte-Laguë het beste is wanneer het althans gaat om het gemiddelde aantal zetels per bevolking per Staat in het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden. Dit is echter een ander probleem dan toedeling van zetels aan politieke partijen.
- (3) Wiskundigen Balinski & Young blijken een verwarring te hebben. Zij gebruiken het *gemiddeld* aantal stemmen *per partij*. Voor toedeling van zetels aan kandidaten is het echter logisch om te kijken naar het aantal stemmen per *marginale* kandidaat per partij. Dit wordt besproken in CVSC pagina 4-8
- (4) Voor toedeling van zetels aan partijen en hun marginale kandidaten zou dan Hamilton / Meeste Reststemmen de juiste methode zijn.
- (5) Het is fijn dat hier na 200 jaar duidelijkheid over is.

Het **advies** is dat Nederland de methode D'Hondt vervangt door Hamilton / Meeste Reststemmen (*Largest Remainder*, LR).
Zie hieronder voor nog een advies t.a.v. de kiesdrempel.

6.3. Kiesdrempel en Representative Largest Remainders (RLR)

Het economisch principe is dat concurrentie zinvol is, en dat er derhalve lage drempels moeten zijn voor nieuwe partijen.

Gezien de afronding die bij de zeteltoekenning een rol speelt, is het advies om *bij de restzetels* een minimum van minstens een ½ kiesdeler te eisen, en niet een minimum van 1 kiesdeler zoals Nederland nu doet.

Dit schept meer mogelijkheden voor kleinere partijen (bij de restzetels althans).

De combinatie van Hamilton / LR met de ½ kiesdeler voor de restzetels geeft “*Representative Largest Remainder*” (RLR), zie CVSC bijlage L, pagina 95-97.

(Bij de kamerverkiezingen in 2017 zouden VVD en D66 elk 1 zetel minder krijgen en 50Plus en FvD elk 1 zetel meer. Dit zou de Tweede Kamer gedwongen hebben om meer inclusief te denken.)

Het **advies** is deze methode van RLR te gaan gebruiken.

²⁷¹ btth/2017/10/21/statistics-slope-cosine-sine-sign-significance-and-r-squared/

6.4. Lege zetels of een gekwalificeerde meerderheid

In Nederland in 2017 is 2% van de stemmen toch nog niet vertegenwoordigd, doordat hun verkozen partijen toch nog te weinig stemmen krijgen, en de kiesdrempel [van 1 zetel, 1 / 150 Kamer] niet halen. Dit fenomeen is ook bij RLR onvermijdelijk. Niet alle kandidaten kunnen gekozen worden terwijl zij toch stemmen krijgen.

Zie Colignatus [(2010a)], "*Single vote multiple seats elections. Didactics of district versus proportional representation, using the examples of the United Kingdom and The Netherlands*" (SVMS).²⁷²

Het **advies** is lijstverbindingen (*apparentement*) toe te staan. De Tweede Kamer heeft de lijstverbindingen juist afgeschaft, maar abusievelijk. De Tweede Kamer vond de lijstverbinding op politieke grond onwenselijk, mij lijkt het echter op wetenschappelijke grond wel wenselijk.

De Tweede Kamer kan ofwel het betreffend aantal zetels leeg laten (2% van 150 zetels zijn 3 zetels), ofwel een gekwalificeerde meerderheid hanteren (hier 77 i.p.v. 75 zetels).

Advies: Het leeg laten van het daarmee gemoeide aantal zetels is momenteel praktisch en psychologisch de beste manier om vorm te geven aan de stemmen die geen zetel krijgen.

PM. Er is de mogelijkheid een subparlement of voorgeborchte te scheppen, waarin de partijen met hun 2% verspilde stemmen alsnog gezamenlijk kunnen vergaderen, zeg eens per maand, en kijken of er gezamenlijke standpunten zijn te vinden. Men zou dan beperkt spreekrecht kunnen krijgen in 's lands vergaderzaal op specifieke momenten, zodat de stem toch nog in 's lands vergaderzaal tenminste gehoord kan worden. Dit voorgeborchte zou ook een broedkamer voor succesvolle nieuwe partijen kunnen zijn. Ik heb dit niet verder onderzocht. Zo'n voorgeborchte heeft dezelfde legitimiteit als de reguliere Kamer, immers dat burgers hun stem hebben uitgebracht, en het "enige" verschil is de kiesdrempel, die ook weer afhangt van het aantal zetels. Er valt hier beslist nog wat te winnen aan verbetering van de democratie. (Maar meer spreekrecht betekent nog niet dat de andere kant ook beter luistert.)

²⁷² <https://impra.ub.uni-muenchen.de/22782>

6.5. Gebruik van de Lorenz curve

Ik heb een artikel over de condities voor het gebruik van de Lorenz curve en Gini ongelijkheidsmaatstaf.²⁷³ De Lorenz curve is een visueel krachtige manier om ongelijkheden en in dit geval electorale onevenredigheden weer te geven. Men dient twee condities te bewaken. De berekening voor Nederland toont ook visueel dat er nog wel e.e.a. aan de evenredigheid mankeert. Het advies is dat de Kiesraad deze curve standaard gebruikt om de mate van evenredigheid visueel te verduidelijken, en dat deze methode ook internationaal wordt uitgedragen. De Gini maatstaf is informatief maar niet symmetrisch zoals bovengenoemde SDID.

6.6. PM. Drempelverlaging anders dan via kiesdrempel

Ik heb het volgende niet onderzocht maar laat ik de gedachten wel noemen.

Aan de evenredigheid zoals hierboven uitgewerkt lijkt wiskundig verder niet te tornen, en maatregelen tot een lagere drempel tot de Tweede Kamer moeten dan elders gezocht worden.

De opkomst en ondergang van (nieuwe) partijen is een bijzonder fenomeen. **Advies:** De overheid zou middelen ter beschikking kunnen stellen om te onderzoeken welke factoren relevant zijn afgezien van de voor de hand liggende zoals relaties, geld en publiciteit.

De Tweede Kamer krijgt zeer veel stukken toegestuurd. **Advies:** Dit archief zou beter ontsloten kunnen worden. De gebruikersruimte van dit archief zou een ontmoetingsplaats kunnen worden voor nieuwe partijen die elkaar vinden op verwante terreinen waar gevestigde partijen te weinig aandacht aan zouden geven. Wanneer veel wordt doodgezwegen (ook in de media) kan het zijn dat men in de huidige situatie niet eens van elkaar weet.

Advies: Wanneer iemand op een partijlijst wordt gekozen maar tijdens de zittingsperiode uit de fractie stapt, dan is het logisch dat betrokkene de zetel kan behouden. Men kan zeggen dat het verlaten van de fractie een teken van beschaamd vertrouwen is, maar men kan ook zeggen dat de vertegenwoordiger juist de verantwoordelijkheid neemt die gegeven is. Men verdient het voordeel van de twijfel. Klaarblijkelijk leidt dit slechts zelden tot nieuw succes – de zetel van Wilders is het voorbeeld – maar het valt niet bij voorbaat te bepalen bij wie dit het geval zal zijn. Wanneer iemand uit een fractie stapt dan duidt dit op een probleem binnen een partij, en het is beter om kiezers hierover te laten oordelen (bij de nieuwe verkiezingen) dan een partij (die anders te veel macht over zijn vertegenwoordigers krijgt). Partijen die over “zetelroof” spreken tonen dat zij niet begrijpen wat vertegenwoordiging betekent.

²⁷³ <https://mpr.ub.uni-muenchen.de/80297/>

6.7.PM. Vaker verkiezingen

Ik heb dit maar beperkt onderzocht, maar geef nu een nadere uitwerking van hetgeen ik in het verleden al had gesuggereerd, wederom op grond van logica en gezond verstand, zodat het mij logisch lijkt u ook te vragen hier naar te kijken.

Het **advies** is: In 1917 had de Tweede Kamer 100 leden, en Nederland een bevolking van 6,5 miljoen. De bevolking is nu 2,5 keer zo groot, dus een Tweede Kamer die 3 keer zo groot is, is niet onredelijk. (De vergaderzaal krijgt dan ook weer de gezellige drukte van de oude vergaderzaal.) (Voor grotere landen is er denkkelijk een plafond aan werkbare omvang maar let op het navolgende.) Met 300 kamerleden kunnen jaarlijks 100 leden worden vervangen, met dan een zittingsduur van 3 jaar, en een natuurlijke kiesdrempel van 1%. In het systeem van Hamilton / RLR levert dit een kiesdrempel van $\frac{1}{2}\%$ t.a.v. de restzetels op, wat nog altijd een vooruitgang is t.a.v. de huidige drempel van 0,67%. Opdat de jaarlijkse verkiezingen niet steeds andere lijsttrekkers krijgen, dienen fractievoorzitters ieder jaar aan verkiezingen mee te doen, met derhalve een zittingsduur van 1 jaar. Terwijl in het vigerende systeem fractievoorzitters nogal veilig zijn (behalve voor hun fractieleiden), krijgen zij in dit alternatief de volle wind van de kiezer. Wanneer een fractieleider niet herkozen wordt maar in de partij toch nog populair is kan een zittend lid natuurlijk overwegen om terug te treden, zodat de fractieleider via de lijst toch weer herkozen kan worden.

PM. Hierboven is gewezen op de noodzaak tot nieuwe verkiezingen bij wijzigingen van de grondwet of vergelijkbare internationale verdragen. In zo'n geval zou de gehele Tweede Kamer vervangen moeten worden, en niet slechts 1/3. Voor de gekozen leden is de zittingsduur afhankelijk van de plaats op de lijst van hun partij. De lijst gekozenen per partij wordt in drieën verdeeld over de drie segmenten van 100 met hun verschillende zittingsduren. Hoe hoger op de lijst hoe langer de zittingsduur, behalve voor de fractievoorzitter. (Dit levert nieuwe regels voor de opdelingen in drieën maar dit is een andere toepassing van regels omtrent proportionaliteit.)

Toelichting op dit advies:

[Cool en Hulst (2003)] "De ontketende kiezer" (DOK) ²⁷⁴ doen de suggestie tot jaarlijkse verkiezingen. Het vierjaarlijkse circus wordt dan vervangen door de nuchtere beoordeling van resultatenrekening en de nieuwe begroting. Een partij die stelselmatig opkomt voor de ideologie en belangen van zijn achterban heeft weinig van de kiezers te vrezen. Wel zorgt de jaarlijkse verkiezing voor een calibratie van de zetelverdeling aan de vigerende inzichten. Het verschijnsel van 2012

²⁷⁴ tceu/SvHG/DOK/DOK-Aankondiging.html (pdf online)

waarin VVD en PvdA eerst tegen elkaar opboden en vervolgens met elkaar in zee gingen, zou minder kans krijgen, en kiezers zouden zich aldus minder snel bekocht kunnen voelen. De jaarlijkse frequentie vereist van politieke onderhandelaars dat zij met resultaten voor de dag komen in plaats van dromen over iets moois over vier jaar (en vasthouden aan een eigenlijk niet langer gewenste coalitie om de ramp maar uit te stellen).

Voor zover mij bekend zijn er geen parlementen met jaarlijkse verkiezingen. Misschien zijn parallellen te trekken met jaarlijkse vergaderingen van aandeelhouders, maar het landsbestuur is anders dan het commercieel bedrijf.

Opmerkelijk genoeg is het gangbare vooroordeel dat juist een horizon van vier jaar nodig is om structureel beleid te voeren. Wellicht met de eerste 2,5 jaar het zuur en de laatste 1,5 jaar het zoet. Dit vooroordeel is logisch wanneer men zich voorstelt dat het huidige vierjaarlijkse circus, met actualisering van de verkiezingsprogramma's en doorrekeningen door het CPB,²⁷⁵ nu dan ieder jaar zou gaan plaatsvinden. Het ligt echter in de rede dat jaarlijkse verkiezingen juist de zakelijkheid bevorderen.

Het *US House of Representatives* kent een twee-jaarlijkse cyclus, waarbij leden ook twee jaar dienen. *The Economist* in 2013 (auteur met initialen S.M.) constateert een grote druk voor fondswerving, en adviseert een verlenging naar vier jaar voor meer aandacht voor wetgeving.²⁷⁶ Blijkbaar wordt 91% gewoon herkozen, maar mogelijk toch wegens die nadruk op fondswerving. Dit betekent niet dat de verkiezingen verwaarloosbaar zijn: 9% kan juist het verschil in een meerderheid betekenen. In Nederland met evenredige vertegenwoordiging hebben *partijen* de taak voor fondswerving, en niet de kleine zelfstandigen van de volksvertegenwoordigers, en kan alles anders liggen. Waarom adviseert *The Economist* niet tot overgang naar evenredige vertegenwoordiging? Laat men daar 1W1V lezen (maar evenredige vertegenwoordiging is geen nieuw idee).

The Economist verwijst naar Ernesto Dal Bo en Martin Rossi (2008)²⁷⁷ over een "natural experiment in the Argentine House of Representatives". Een langere termijn toonde meer productie aan wetgeving. Vaag blijft of de geproduceerde wetgeving ook aansloot bij de wensen van de kiezers.

Een probleem is dat de overgang tot een ander systeem niet in kleine stapjes kan. Te vrezen is dat er zoveel variabelen zijn dat een relevant frequentie-effect maar moeilijk te zien valt in de zee aan verschillen tussen de systemen überhaupt. Wederom moeten gezond verstand en logica uitweg bieden. Men kan Kamerleden en bevolking vragen of

²⁷⁵ [bth/2017/05/26/boekbespreking-wimar-bolhuis-de-rekenmeesters-van-de-politiek/](https://www.bth/2017/05/26/boekbespreking-wimar-bolhuis-de-rekenmeesters-van-de-politiek/)

²⁷⁶ <https://www.economist.com/blogs/democracyinamerica/2013/01/house-representatives>

²⁷⁷ https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1305825

bovenstaand advies inderdaad beter is, en de gesignaleerde problemen oplost met behoud van het goede.

Bovenstaand advies kan wellicht worden getoetst in simulatie-modellen.

6.8. PM. De kweekvijver van de Kamer: de gemeenteraad

Er is ook de context van de gemeenteraden, de kweekvijver voor de Tweede Kamer.

Dit is een voortzetting van het vorige advies, met nu een toelichting voor gemeenteraden.

Op zijn minst zou men gemeenten de gelegenheid kunnen bieden met zulke jaarlijkse verkiezingen te gaan experimenteren. Het zou de betrokkenheid van de burgers kunnen vergroten en een klasse politici kweken die met deze frequentie kunnen omgaan. Wel is het zo dat gemeenteraden veel kleiner zijn dan 300 leden, en dat de kiesdrempel zodoende hoog wordt. De Haagse gemeenteraad heeft 45 leden.²⁷⁸ Bij jaarlijkse vervanging van 15 leden wordt de kiesdrempel $1/15 = 6,7\%$ hetgeen veel te hoog is.

Beter is het dan te gaan denken aan een “*partij-omvang afhankelijke vervanging*”.

Bij 1 zetel (7 partijen in de Haagse gemeenteraad) is de zittingsduur 1 jaar en doet men jaarlijks mee. Dit geeft een kiesdrempel van $1/45 = 2,2\%$ (of de helft bij restzetels).

Bij 2 zetels (2 partijen in de Haagse gemeenteraad) is de zittingsduur 1 jaar en doet men jaarlijks mee. (Wanneer de fractievoorzitter niet herkozen wordt dan is het onlogisch het enkele andere lid te laten zitten op grond van een termijn van 2 jaar. Wordt slechts de fractievoorzitter gekozen dan is er ook weinig reden om het geheugen te laten werken voor het andere lid.)

Bij 3 zetels (1 partij in de Haagse gemeenteraad) is de zittingsduur 1 jaar voor de fractieleider en 2 jaar voor de andere leden.

Bij 4 of meer zetels (6 partijen in de Haagse gemeenteraad) is de zittingsduur 1 jaar voor de fractieleider en 3 jaar voor de andere leden.

Deze methode is alleen algoritmisch vorm te geven. Het is mogelijk dat er tijdelijk meer gemeenteraadsleden dan 45 zijn, wegens overloop. De regels zijn:

- (1) Op grond van een stemuitslag wordt eerst het theoretische aantal zetels voor een partij bepaald op grond van evenredigheid, via Hamilton / RLR.

²⁷⁸ <https://www.denhaag.nl/nl/bestuur-en-organisatie/gemeenteraad/zetelverdeling-coalitie-en-oppositie.htm>

- (2) Deze zetels worden direct toegeedeeld aan partijen die maximaal 2 zetels hadden in de vorige of de nieuwe gemeenteraad (met een zittingsduur van 1 jaar), tot een maximum van 2 zetels. Een nieuwe partij zou op grond hiervan reeds 2 zetels kunnen krijgen, en zie dan de vervolgregels.²⁷⁹
- (3) Van de zittende partijen wordt gekeken welke zetels nog onder de zittingsperioden vallen. Deze zittingsperioden worden gerespecteerd.
- (4) Het aantal vrije zetels volgt uit 45 minus de toedelingen onder (2) en (3).
- (5) Indien een partij meer zittende zetels heeft dan waar het bij de vigerende verkiezing recht op heeft op grond van het aantal stemmen, en wanneer de kieslijst minder stemmen krijgt dan 75% van het aantal zittende zetels (dit percentage is een algemeen bekende nuttige "smoother"), dan is de fractieleider (met de zittingsduur van 1 jaar) niet meer herkozen, en anders wel. (Het staat een zittend lid natuurlijk altijd vrij om terug te treden ten gunste van een fractieleider die in de partij populair is.)
- (6) Zijn er nog zetels vrij, dan worden die toegeedeeld aan de partijen met aanspraak op meer dan 2 zetels, op grond van de meeste restzetels. De aldus gekozen leden krijgen de aangegeven zittingsduren (2 jaar voor 3 zetels en 3 jaar voor meer zetels, tenzij iemand weer wordt aangewezen als fractieleider).

Neem bijvoorbeeld een partij met 6 zetels of $6 / 45 = 13,3 \%$ van het aantal stemmen. Neem aan dat 5 leden kunnen blijven zitten met resterende zittingsduren van 1 of 2 jaar. Alleen de fractieleider moet een nieuwe termijn van 1 jaar verkrijgen. Deze 5 leden zullen ook op de kieslijst kunnen komen te staan maar dat betekent nog niet dat hun zittingsperiode zomaar kan worden verlengd. Alleen wanneer hun zittingsperiode afloopt kan die worden verlengd, wanneer de partij althans voldoende zetels haalt. Wanneer de partij minder dan $75\% * 13,3\% = 10\%$ van de stemmen krijgt dan is die fractieleider niet herkozen. In dat geval is de partij tijdelijk oververtegenwoordigd, althans gezien vanuit de actuele verkiezingen met $5 / 45 = 11,1\%$ van de zetels en max 10% van de stemmen. Echter, gezien vanuit de eerdere verkiezingen is het acceptabel dat men eerst hoog stond en dat nu een daling van 6 naar 5 zetels is ingezet. Binnen een paar jaar lopen de andere zittingstermijnen af (of reeds dit jaar al). Dit systeem is nog altijd gevoeliger voor de stemuitslagen dan de 4-jaarlijkse cyclus. Ook wanneer de fractievoorzitter minstens 10% krijgt en wel weer verkozen is, dan kan de partij ook oververtegenwoordigd zijn met $6 / 45 = 13,3\%$

²⁷⁹ Dit beperkt strategisch gedrag. Een partij zou een nep-nieuwe-partij kunnen oprichten, die zeg 10 nieuwe zetels krijgt, terwijl de oude partij door de traagheid ook hoog op 10 zetels blijft staan. Dit strategisch gedrag ziet nu een beperking t.a.v. naamsbekendheid, de eerste fase van max 2 zetels met beperkte zittingsduren, en dan de bovengrens van resterende vrije zetels voor langere zittingsduren.

van de zetels en mogelijk 10% van de stemmen, maar ook hier doet de tijd zijn werk.

Samengevat voor gemeenten: Een partij die eenmaal gekozen is kan deze traagheid benutten om klappen op te vangen en een verloren kiezersgunst terug te winnen. Maar bij een stelselmatig afscheid door de kiezers gloort er ook snel perspectief voor nieuwe partijen.

6.9. PM. Representativiteit in termen van herkenbaarheid

Dit heb ik niet onderzocht maar het volgende kan gesteld worden op grond van logica en gezond verstand.

De Probleemverkenning p16 en p60 stelt dat er een “diploma-democratie” bestaat, dat de volksvertegenwoordigers steeds meer uit dezelfde vijver komen, en dat er culturele scheidingen groeien waardoor belangen van groepen niet eens meer gezien worden. De commissie wijst op het dilemma dat veel voortkomt uit maatschappelijke verhoudingen waar de commissie niets aan kan doen, terwijl hier toch een kern van haar taak ligt. Methoden als voorkeursbehandelingen hebben zo ook hun nadelen.

In de grafiek 3.2 op p17 wordt de ontwikkeling in opleidingspeil der leden van de Tweede Kamer weergegeven. Me dunkt dat men voorzichtig dient te zijn met de interpretatie hiervan. Rond 1930 kon men wellicht een lager opleidingspeil hebben, maar wellicht wel de intelligentie, en ook het respect voor wetenschap. Wie anno 2017 hoogopgeleid heet te zijn, met wellicht een opleiding rechten, geschiedenis of politicologie, heeft wellicht nog niet het gewenste respect voor wetenschap ontwikkeld, puur omdat die opleiding daar niet op gericht was - maar denkt wellicht dat toch over wetenschap mee te kunnen praten omdat men tenslotte een universitaire opleiding heeft. Bijvoorbeeld heeft D66 kamerlid Paul van Meenen wiskunde gestudeerd en is hij daarna leraar wiskunde geworden, maar wat weet hij nu van *onderzoek* aan onderwijs in wiskunde ? ²⁸⁰

Het spiegelbeeld zien we op p44-45 in de Probleemverkenning: de gevoelens van ondervertegenwoordiging bij de laagopgeleiden. Terecht maakt u melding van deze [ontwikkeling]: “Grote politieke onvrede kan gaan broeien als mensen zich afkeren van het politieke bedrijf, aldus het SCP in 2014.” Uw commissie zoekt de oplossing in traditionele instrumenten en ziet dan de rol van de wetenschap over het hoofd. Wellicht denkt u dat de wetenschap in Nederland floreert en door politici diep gerespecteerd wordt, terwijl de werkelijkheid een andere is, met manipulatie van informatie en censuur (en vooral verwijzen naar onderzoek wanneer het in de eigen kraam te pas komt).

²⁸⁰ bthh/2015/10/02/pierre-van-hiele-and-gerald-goldin-2/

Deze opmerking in de Probleemverkenning p45 verdient [als idee toch wel weer, afgezien van de kritiek op p79 hierboven] applaus:

“De staatscommissie wil daarom verder nagaan op welke wijze en op welke punten deze maatschappelijke onvrede doorwerkt in het politieke systeem, en vervolgens welke ingrepen op dat vlak heilzaam zouden kunnen zijn. Voorstellen van de staatscommissie moeten dus bijdragen aan het wegnemen van negatieve effecten. Bovendien moeten die voorstellen passen in de democratische rechtsstaat en deze – zo mogelijk – versterken.”

Opmerkingen zijn:

(1) De maatschappelijke verhoudingen zullen sterk verbeteren wanneer er weer volledige werkgelegenheid wordt bereikt middels de instelling van een Economisch Hof. Het is dus onjuist wanneer de commissie stelt dat men weinig aan de maatschappelijke verhoudingen kan doen.

(2) Door wegnemen van de *bottleneck* t.a.v. de wetenschap zullen veel meer maatschappelijke verbeteringen ingevoerd worden, waardoor ook de positie van “achterblijvers” verbeterd wordt: en zij kunnen gaan waarnemen dat er naar hun problemen geluisterd wordt.

(3) Door meer democratisering buiten het parlement kan de democratische weerbaarheid toenemen, met aldus meer, grotere en gevarieerdere vijvers.

(4) Met een parlement van 300 zetels is er meer ruimte voor diversiteit. De politieke partijen kunnen daarop worden aangesproken. Hier lijken regels overbodig omdat kiezers bewuster gaan kiezen, en dat ook jaarlijks zouden kunnen gaan doen. Bij jaarlijkse verkiezingen voor 100 zetels zou de diversiteit wel weer minder kunnen worden, met een [kiesdeler cq. kiesdrempel] van 1/100 in plaats van 1/150, maar dit kan voor de restzetels weer ½ % kunnen worden, zie het systeem van “*Representative Largest Remainders*” (RLR).

(5) Opvallend is dat die herkenbaarheid in mijn analyse derhalve een resultaat is en niet een fundamentele oorzaak. De Probleemverkenning wekt de indruk hier vooral naar het symptoom te kijken, en dit als oorzaak op te vatten, en minder oog te hebben voor de eigenlijke problematiek.

7. Thema Bescherming van de Democratie / Weerbare democratie

7.1. *Beter begrip van de Stelling van Arrow*

Op het CPB in 1990 loste ik het probleem rondom de Stelling van Arrow op: CPB interne notitie 90-III-37 (grotendeels omgewerkt opgenomen in VTFD).

Kenneth Arrow presenteerde in 1951 een onmogelijkheidstheorema. De wiskunde daarvan klopt maar zijn interpretatie niet. Hij verwarde stemuitslagen (tellingen die inderdaad intransitief kunnen zijn en die cycli kunnen vertonen) met beslissingen over die uitslagen (die indifferentie waarnemen, namelijk met zulke eigenschappen van tellingen rekening houden, en cycli beschouwen als het staken van de stemmen en als teken van collectieve indifferentie). Arrow's probleem ontstaat door zijn beperkt gekozen wiskundig kader, en verdwijnt bij gebruik van een kader dat voor verkiezingen wel relevant is. Arrow's wijze van presenteren veroorzaakte zeer veel verwarring in het onderzoeksveld, en heeft het denken over democratie en het (economisch) onderzoek aan democratie zeer dwars gezeten (ook nog op het CPB). Na de CPB-notitie uit 1990 heb ik diens interpretatie vertaald naar wiskunde, aldus op meta-wijze naar de redenering van Arrow gekeken, en geconstateerd dat Arrow's interpretatie ofwel inconsistent of onvolledig is. Dit is VTFD hoofdstuk 9.2. geworden.

Door de voortdurende censuur door de directie van het CPB, alsook wangedrag door wiskundigen buiten het CPB, ²⁸¹ is mijn deconstructie van de Stelling van Arrow niet breed bekend. Er zijn nog velen die stellen dat "democratie onmogelijk" is, en generaties politicologen lijken opgevoed te zijn met de gedachte dat het onvermijdelijk is dat men zijn ellebogen of andere dictatoriale methoden moet gebruiken. Er is ook de eigenschap van wiskundigen, die opgeleid worden tot abstractie en die zo voorbij kunnen gaan aan inzichten die juist voor de empirische wetenschap relevant zijn, en die vooral naar de formules kijken en niet naar de interpretatie van het toepassingsveld. ²⁸² Er zijn ook de "wetenschapsjournalisten" van Kennislink die aan de onjuistheid door een abstract denkende wiskundige meer waarde hechten dan aan een controleerbaar betere analyse van een econometrist en leraar wiskunde. ²⁸³

Er is nu ook de *Borda Fixed Point* verkiezingsmethode (voor een enkele zetel zoals een president). ²⁸⁴ De analyse omtrent de Stelling van

²⁸¹ tceu/Thomas/Nederlands/Wetenschap/Artikelen/2013-02-14-PasOpMetWiskundeOverVerkiezingen.html

²⁸² tceu/Thomas/English/Science/Letters/SCT-working-group.html

²⁸³ bth/2017/05/12/de-kennismaatschappij-democratie-brexite-kennislink-en-witteboordencriminaliteit/

²⁸⁴ Opgenomen in VTFD

Arrow is “destructief” in het ontmantelen van het misverstand van Arrow en de literatuur hieromtrent, maar daarmee is dan nog niet gezegd wat dan op constructieve wijze een nuttige verkiezingsmethode is. Zulks moet ieder natuurlijk voor zichzelf uitmaken, en de preferenties zijn gangbaar divers. Een suggestie is BordaFP. Terwijl veel (studie-) boeken Arrow’s “onmogelijkheid van ideale democratie” benadrukken richt VTFD zich juist op een goed begrip van democratie, waarbij BordaFP eigenschappen heeft die haalbaar zijn en die waarschijnlijk gangbaar als wenselijk gezien zullen worden.

Een **advies** is dat de Staatscommissie enorm schrikt over deze misstand, en dat men empirische wetenschappers vraagt om VTFD en de hier gegeven links te bestuderen, en daarover te rapporteren. Een **advies** is dat u de Tweede Kamer adviseert over deze misstand een parlementaire enquête te houden. Een belangrijk punt zal zijn dat mijn verslag over het wetenschappelijk wangedrag gecontroleerd kan worden. Vervolgens is er dan informatie verzameld voor wetgeving, bijv. dat de Tweede Kamer iedere eerstejaars een exemplaar van VTFD aanbiedt en daarover tentamen laat doen. (De pdf is online maar men leze beter vanaf papier. VTFD gebruikt software zodat een debacle zoals met de rekentoets niet aan de orde is.)

7.2. Referenda en Ostrogorski-paradox

Een referendum is een populistisch middel, dan niet past bij de representatieve democratie.

Bij een referendum is de *vraagstelling* zeer belangrijk, en bij meer dan twee opties zijn er de paradoxen die horen bij de Stelling van Arrow. Zou men bij een opkomst van $3/4$ ook nog een meerderheid van $2/3$ vragen, dan heeft men toch nog maar de helft van de kiezers ($3/4 * 2/3$).

Vaak wordt verwezen naar het referendum over de EU grondwet, of het referendum over het associatieverdrag met de Ukraine. Voor Nederland is het beter heden ten dage begrip te krijgen omtrent de situatie t.a.v. Brexit.^{285 286 287} Brexit ontstond denkelijk door het stelsel van districtsvertegenwoordiging in het Verenigd Koninkrijk. UKIP bedreigde de marginale zetels van de [*Conservatives*], en David Cameron organiseerde een referendum in de hoop dat het probleem daarmee was opgelost. Een referendum lijkt een element van evenredigheid in te brengen, maar is feitelijk een instrument van populisme en niet van representatieve democratie. De Brexit referendum-vraagstelling maakte iets binair (juridisch: al dan niet Artikel 50 inroepen) hetgeen niet binair is (namelijk beleid: met veel meer

²⁸⁵ bthh/2017/12/01/dealing-with-denial-cause-and-cure-of-brexite/

²⁸⁶ bthh/2017/06/29/brexit-and-the-weird-brew-of-populism-and-district-representation/

²⁸⁷ bthh/2016/06/29/brexit-advice-for-young-uk-age-50-years-and-scientific-outrage-for-neglect-of-voting-theory/

opties), en ging voorbij aan de relevante nuances, zie ook mijn memos in de *Newsletter* van de *Royal Economic Society*.²⁸⁸ Bijvoorbeeld toont een peiling dat 17% van de kiezers de mogelijkheid van *Remain* plaatsen in een rangorde tussen verschillende opties van *Leave*.²⁸⁹ Een beslissing nemen wordt dan gokken wat de waarschijnlijke uitkomst is. De UK *Electoral Commission* heeft hierbij een steek laten vallen. Men stelt gekeken te hebben of de vraagstelling niet suggestief was en “begrepen” kon worden, maar het blijft vaag wat dit “begrip” dan inhoudt. De *Electoral Commission* doet er nog steeds goed aan publiekelijk te verklaren dat men bij de controle op die vraagstelling gefaald heeft, en dat het referendum zo niet gehouden had mogen worden. Voor eventuele contacten van de Kiesraad met de collegae uit het Verenigd Koninkrijk kunnen deze inzichten relevant zijn.

In de Probleemverkenning p16 & 60 wordt de suggestie gedaan dat de *Ostrogorski-paradox* een argument zou kunnen zijn om correctieve referenda toe te staan. Een bekend voorbeeld van deze paradox²⁹⁰ is niet zo overtuigend: Dit voorbeeld neemt aan dat er twee partijen en vier kiezersgroepen zijn. Bij evenredige vertegenwoordiging zouden er snel vier partijen zijn, zodat de kwestie in het parlement kan worden opgelost (bij stemmen over inhoud, en zonder coalitiedwang). Bij een districtenstelsel zou het inderdaad zo kunnen zijn dat er een dwang ontstaat tot slechts twee partijen, en dat dan een referendum wordt gebruikt om een element van proportionaliteit in te brengen. Beter is het dan het districtenstelsel los te laten en naar het stelsel met evenredigheid over te gaan. De Probleemverkenning is hier derhalve onevenwichtig.

Vervolgens doet de Probleemverkenning op p18 de suggestie dat het correctief referendum een mogelijke oplossing voor die *Ostrogorski-paradox* kan zijn. Dit is te gemakkelijk. Een referendum is immers toch wederom een referendum: en dan gaan de problemen van de paradoxen rondom de stelling van Arrow weer spelen. Om hoeveel opties gaat het? Is de vraagstelling correct? Kunnen er cycli optreden? Welke methode zal de doorslag geven: de meeste stemmen, Borda, Condorcet, Borda Fixed Point, etcetera? Kortom, het is een dwaling dat de Probleemstelling suggereert dat het correctief referendum een geschikt middel zou zijn om zo'n (potentiële) *Ostrogorski-paradox* aan te pakken.²⁹¹

Veeleer moet de impuls in Nederland tot referenda gezocht worden in de volksmisleiding door D66, zie elders in dit advies.

Blijft staan dat het partijenstelsel niet meteen perfect hoeft te zijn. Het aanbod van partijen kan bijv. te beperkt zijn, waardoor kiezers niet de juiste combinatie van standpunten en betrouwbaarheid vinden. Men zou

²⁸⁸ <http://www.res.org.uk/view/art4Apr17Features.html>

²⁸⁹ <http://www.res.org.uk/view/art2Oct17Features.html>

²⁹⁰ <http://www.publiekrechtenspolitiek.nl/de-ostrogorski-paradox/>

²⁹¹ [Update 2018-08-20: zie de *Tussenstand*, pag 271.]

bijv. kunnen denken aan de monarchie, waarvoor wellicht een meerderheid voor afschaffing zou kunnen zijn, maar nog niet de 2/3 meerderheid voor een grondwetswijziging. Men dient hier pragmatisch te blijven, en oog te houden voor juist de gevaren van referenda. Belangrijk is dan de vrijheid van meningsuiting en de gelegenheden tot partijvorming, zodat tenminste besproken kan worden wat men graag zou willen zien, ook al lukt het niet onmiddellijk.

De Probleemstelling p26 stelt met een herhaling als voorlopig conclusie op p56: "Ten eerste is er een inherente onvolkomenheid in de representatieve democratie dat het altijd mogelijk is dat in het parlement ingrijpende besluiten worden genomen waarvoor onder de bevolking geen meerderheid bestaat. Zo kunnen op specifieke onderwerpen discrepanties ontstaan tussen de politieke besluitvorming en de opvattingen van de meerderheid van de bevolking. Deze discrepanties worden problematischer naarmate deze thema's belangrijker en polariserender worden." Dit nu echter klinkt weer ex cathedra, zonder verwijzing naar de Ostrogorski-paradox, zodat lezers die alleen de "Voorlopige conclusies" lezen zouden kunnen denken dat dit goed is onderbouwd. Het evidente punt van James Maddison dat een meerderheid het wenselijk zou vinden om een minderheid de rechten te ontnemen, maar dat een parlement daar niet aan moet willen beginnen, wordt ook niet genoemd. De Probleemstelling noemt vervolgens *polarisatie* maar dit is in strijd juist met het grotere aantal politieke partijen, denigrerend *fragmentatie* genoemd, terwijl het juist gewaardeerd moet worden dat maatschappelijke problemen in het parlement besproken worden. De enige correcte kritiek is dat partijen het parlement gebruiken als middel tot *propaganda* in plaats van *overleg*.

Op p56 stelt u: "Er is een inherente onvolkomenheid in de representatieve democratie" Deze gedachte heeft de schijn van redelijkheid, omdat in deze wereld maar weinig zaken ["volkomen"] zijn (wellicht alleen in de wiskunde, als abstractie). Of juist, met Spinoza's *Natura sive Deus*: de wereld is altijd volmaakt. De stelling is derhalve tendentiekus en onevenwichtig. De correcte conclusie is dat het stelsel van gelijkheid of evenredigheid een betere oplossing is dan alternatieven als directe democratie, referenda of districtenstelsel met hun schrikbarende uitkomsten. Men kan wel degelijk een onderscheid maken in "kwaliteit van democratie".

Het **advies** is: dat men terughoudend is t.a.v. referenda en andere vormen van "directe democratie". Categorisch uitsluiten van het gebruik lijkt ook weer niet nodig, want het blijft een instrument uit de gereedschappenkist.

7.3. Vaker parlementaire enquêtes

De parlementaire enquête is een instrument voor de Eerste ²⁹² en Tweede Kamer tot het verzamelen van informatie voor wetgeving.

Naast het gewone onderzoek kunnen bij de enquête getuigen ook onder ede worden gesteld.

Het advies is dat de Kamers dit instrument vaker gaan hanteren.

De Staatscommissie zou kunnen adviseren tot het gebruik van criteria, waardoor de drempel tot gebruik van dit instrument lager wordt.

Sociaal wetenschappelijke onderzoekers zouden scherper hun onderzoek kunnen richten op de wenselijkheid van een enquête, d.w.z. het blootleggen van maatschappelijke blokkades waarbij een parlementaire enquête wenselijk zou kunnen blijken om die blokkades op te heffen. **Advies:** geef een percentage van de opbrengst van het opgeloste probleem aan de wetenschappers die de wenselijkheid van een parlementaire enquête aantonen. ²⁹³

Onderzoek dat mogelijke misstanden benoemt – zoals bijv. het verschil in levensverwachting van bijna zes jaar tussen lage en hoge opleidingsniveaus ²⁹⁴ – zal aan wetenschappelijke standaarden voldoen, maar voor *beleidsonderzoek* is het ook belangrijk om aan te geven wat de belemmeringen in de beleidsvoorbereiding zijn. Het gegeven voorbeeld is al veel langer bekend, en onderzoekers herhalen het almaar, wellicht vanuit het nobele doel van de replicatie en de opleiding van jongere onderzoekers, maar de kernvraag ligt bij de beleidsreactie, en, voor beleidsonderzoek, bij het identificeren van de *bottlenecks*.

Een voorbeeld is dat ik in 1990 als medewerker van het CPB adviseerde tot een parlementaire enquête naar de massale werkloosheid sinds 1970 en de rol daarbij van de voorbereiding van het economisch beleid en met name de rol van het CPB. Het economisch beleid wordt steeds meer gevormd vanuit aannames vanuit de economische theorie, waardoor selectieve beleidsuitkomsten ontstaan, met tijdreeksen die weer binnen die theorie worden geïnterpreteerd, met het gevaar van verkokering en tunnelvisie. (In feite bevestigt de crisis van 2007+ deze analyse van me uit 1990.)

In 1990 blokkeerde de directie van het CPB de interne bespreking en verdere publicatiegang van bovengenoemde analyse. Dit is censuur van

²⁹² Motie Jan Vis

²⁹³ Stel dat de huidige werkloosheid EUR 15 miljard per jaar kost (in Nederland, en nog niet de OECD). Stel dat mijn analyse leidt tot een reductie naar EUR 1 miljard per jaar. Bij 10% vindersloon zou ik aldus EUR 1,4 miljard per jaar ontvangen. Why not ? Een stelling zou kunnen zijn dat iemand anders het ook zou kunnen ontdekken, zoals Rick van der Ploeg. Waarom heeft zo iemand het niet inmiddels allang gedaan ? Met andere woorden: bestaat er nu echte creative wetenschap of is wetenschap ook maar bureaucratie ?

²⁹⁴ https://www.researchgate.net/publication/320186759_Ongelijkheid_in_gezonde_levensverwachting_een_dubbel_nadeel_voor_laagopgeleiden

de wetenschap.²⁹⁵ ²⁹⁶ Derhalve had ik op dat moment in 1990 niet slechts het advies tot een parlementaire enquête maar oordeelde ik dat het equivalent daarvan ook *noodzakelijk* was. Slechts op die manier kan de Tweede Kamer nog verwachten op verantwoorde wijze wetenschappelijk advies over het economisch beleid te krijgen. Zonder zo'n parlementaire enquête heeft men een directie van het CPB die onvoldoende oog heeft voor wat wetenschap is en wordt mijn werk op het CPB onverantwoord geblokkeerd. Met zo'n enquête kan de informatie boven water komen die het parlement nodig heeft om tot de juiste diagnose omtrent de massale werkloosheid en de rol daarbij van de voorbereiding van het economisch beleid te komen. In 1991 zag ik mij met onwaarheden ontslagen, en de ambtenarenrechter heeft hier onvoldoende bescherming van de wetenschap geboden. Het is verbazingwekkend hoeveel crises en werkloosheid Nederland sindsdien toestaat om de censuur van de wetenschap door de directie van het CPB maar in stand te laten. **Advies:** Geef wetenschappelijke onderzoekers in dienst van de overheid correcte bescherming, in plaats van ambtenarenrechters die niet zelfstandig op onderzoek uitgaan en die ervan uitgaan dat het bevoegde gezag geen onwaarheid zal spreken.

Een ander voorbeeld is mijn advies, eerst tot een parlementair onderzoek maar sinds 2017 tot een parlementaire enquête, naar het onderwijs in wiskunde of wat “wiskunde” heet te zijn, en het zogenaamd “wetenschappelijk” onderzoek naar zulk onderwijs. Het blijkt dat zulk onderwijs gedomineerd wordt door wiskundigen en hun tradities, terwijl wiskundigen echter worden opgeleid tot abstractie en niet tot bekwaamheid in empirisch onderzoek, terwijl onderwijs een empirische kwestie is. Er is m.a.w. een groot verschil tussen wiskunde en onderwijs in wiskunde, maar wiskundigen zijn niet opgeleid om het verschil te zien. De instituties hier blijken vastgeroest en niet open te staan voor kritiek, en een parlementaire enquête zal de gewenste informatie opleveren voor de wenselijk wetgeving (zoals mijn voorstel tot vorming van een Simon Stevin Instituut).²⁹⁷ ²⁹⁸

²⁹⁵ tceu/Thomas/Nederlands/TPnCPB/NVMC/Verslag.html

²⁹⁶ Wellicht dat de #MeToo discussie voor sommigen kan verduidelijken dat een individu in zijn of haar recht en positie wordt mishandeld, terwijl de omgeving daaraan voorbijgaat. Van wat door censuur is getroffen heb ik een deel reeds kunnen publiceren (m.n. op grond van wiskunde) maar andere delen vallen nog steeds onder die censuur, en pas bij opheffing van die censuur kunnen anderen zien waar het om gaat. Het is denkbaar dat ook de directie van het CPB niet weet waar het om gaat, omdat men interne bespreking en publicatiegang heeft tegengehouden, en mogelijk alleen reageert op grond van eigen vooroordelen. In de huidige situatie heb ik slechts mijn eigen oordeel dat mijn inzichten hier wetenschappelijk relevant zijn, maar het is onvermijdelijk dat een wetenschapper een individu is. Hoe de collegae op de analyse gaan reageren kan pas blijken bij opheffen van de censuur, en valt dan weer onder de regels voor een wetenschappelijke discussie.

²⁹⁷ tceu/Papers/Math/Index.html

Een ander voorbeeld betreft de informatie-inwinning omtrent het beleid omtrent milieu en klimaat. De Tweede Kamer heeft onderzoek gedaan naar het “brede welvaartsbegrip”.²⁹⁹ Ojee, ojee. Ten eerste is de term een pleonasme, omdat het begrip welvaart in de economische theorie reeds breed is. Ten tweede kan men vernietiging van de ecologische bestaansvoorwaarden niet compenseren met arbeidstijdverkortung of iets dergelijks zoals iedereen een knuffelbeer. Op deze wijze is de Tweede Kamer bezig om de oorspronkelijke milieu-problematiek van de “grenzen aan de groei” te begraven onder de nieuwe mode van “geluk”. In mijn analyse vormt de aanpak van Jan Tinbergen en Roefie Hueting de correcte basis voor economisch beleid, en kan de Kamer beter onderzoeken welke ambtelijke en politieke *bottlenecks* dit tegenwerken. Mijn boek hieromtrent is slechts nog concept maar het concept is al te lezen.³⁰⁰ Ik ben recentelijk ervan geschrokken welke wartaal voedseltechnoloog ir. Klaas van Egmond, voormalig directeur van het Milieu- en Natuurplanbureau (MNP), te berde geeft. Na het amateurs op het terrein van het milieubeleid gaat hij welgemutst amateurs op het terrein van de macro-economie en financiën.^{301 302} (Het zou kunnen dat niet-practiserende ingenieurs

²⁹⁸ Een kwestie binnen dit geheel is de invoering van de rekentoets in het onderwijs, hetgeen ook weer een voorbeeld is van de spanning tussen politiek en wetenschap. In 2008-2009 besloot de minister van onderwijs, met voorbijgaan van de leraren wiskunde en met voorbijgaan aan wetenschappelijk verantwoord onderzoek, zelfstandig tot een rekentoets. Het zal mij benieuwen wat het huidige kabinet van plan is. [Update 2018-05-01: Zie het Epiloog p282.] Een complicatie is dat er in de wereld van het onderwijs van wiskunde minstens vijf groepen zijn. (1) Ten eerste zijn er collegae leraren wiskunde doch zonder achtergrond in wetenschappelijk onderzoek. (2) Ten tweede zijn er wiskundigen zonder achtergrond in didactiek en empirisch onderzoek, die zich toch tegen het onderwijs aanbemoenen. (3) Ten derde is er het zgn. “onderzoek aan onderwijs in wiskunde” van het [Freudenthal Hoofd in de Wolken Realistische Wiskunde Instituut (FHWRWI)] aan de Universiteit van Utrecht, met “onderzoekers” die ideologisch aan de “realistische wiskunde” zijn verknocht en die ook geen achtergrond in wetenschappelijk onderzoek hebben. (4) Ten vierde zijn er de psychometristen van CITO die ook geen achtergrond hebben in het onderzoek naar onderwijs in wiskunde, en die toetsresultaten meten zonder kennis van didactiek en onderzoek aan didactiek. (5) Ten vijfde ikzelf, en ik heb wel verantwoord onderzoek aan onderwijs en didactiek van wiskunde gedaan. Ik zou de kwestie gaarne aan een Economisch Hof voorleggen want de informatie die de minister van onderwijs bij de rijksbegroting geeft lijkt mij niet te deugen, en het lijkt me beter dat deze begroting door een veto wordt getroffen tot de informatie correct is. Men kan suggereren dat het voldoende is de relevante informatie ook aan de minister voor te leggen, maar deze ging reeds aan wetenschap voorbij. De informatie is ook aan de minister voorgelegd, maar deze reageert niet eens. Zie, in relatie tot de commissie Dijsselbloem over het onderwijs:

btth/2015/10/31/the-power-void-in-mathematics-education/

²⁹⁹ <https://www.tweedekamer.nl/nieuws/kamernieuws/debat-over-breed-welvaartsbegrip>

³⁰⁰ <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/63904/>

³⁰¹ btth/2016/08/05/a-tale-of-three-petitions-to-parliament/

zonder grondige wetenschappelijke scholing en bescheidenheid juist extra gevoelig zijn voor zweverige zaken, zodat mijn eerdere advies tot het inwinnen van informatie bij ingenieurs hieromtrent gekwalificeerd moet worden.)

Een ander voorbeeld is de bovengenoemde suggestie dat de Staatscommissie parlementair stelsel aan de Tweede Kamer adviseert een parlementaire enquête in te stellen naar de misstand omtrent “*political science on electoral systems*” en de stelselmatige volksmisleiding door D66 sinds 1966. In feite geef ik nu dit **advies**, en de commissie zou ermee kunnen volstaan dit advies te ondersteunen danwel het advies aan de Tweede Kamer door te geven met verwijzing naar het door mij aangeleverde bewijsmateriaal. Mutatis mutandis voor het **advies** tot zo’n onderzoek naar FvD.

Advies: kijk naar het disfunctioneren van de KNAW, zie onder (Drenth, Moen).³⁰³

Advies: kijk naar het wangedrag door de werkgroep sociale keuze theorie, en wiskundigen in die context.^{304 305}

Advies: Een relevant voorstel tot een parlementair onderzoek (maar mogelijk nog geen enquête) betreft het beleid van de universiteiten t.a.v. *open access* publiceren.³⁰⁶ Momenteel plaatst men het paard achter de wagen. Men legt nadruk op contracten met uitgevers, met focus op de *end of pipe* situatie van *peer review* gepubliceerde artikelen en boeken. Door de blik daarop te richten vergeet men blijkbaar het onderliggende proces waarin zulke werken tot stand worden gebracht, en geeft men andermaal een machtspositie aan de uitgevers waarvoor vervolgens toch weer duur betaald moet gaan worden. Ten tweede staat de VSNU toe dat de universiteiten zich richten op alleen de eigen werknemers, waardoor er een niemandsland ontstaat voor afgestudeerden die niet bij de universiteiten werken en die geen alternatief hebben, zoals leraren of gepensioneerden. Mijn brief aan de VSNU stelt voor dat de universiteiten hun digitale archief meer ontwikkelen en het mogelijk maken voor hun afgestudeerden om hun wetenschappelijk werk *open access* in de digitale archieven van hun alma mater te laten opnemen. De zorgplicht van de VSNU en de universiteiten kan beter worden uitgebreid naar zulke archivering, niet alleen voor de eigen werknemers maar ook voor de afgestudeerden, en meer dan alleen maar contracten maken met

³⁰² tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2015-11-30-Let-Rob-Dorland-admit-his-breach-of-scientific-integrity.pdf

³⁰³ btth/2015/11/26/allea-defines-research-integrity-too-narrow/

³⁰⁴ btth/2016/03/02/h-c-m-de-swart-breaches-integrity-of-science/

³⁰⁵ tceu/Thomas/Nederlands/Wetenschap/Artikelen/2013-02-14-

PasOpMetWiskundeOverVerkiezingen.html

³⁰⁶ btth/2016/10/12/letter-to-vsnu-and-others-on-membership-dues-and-open-access-publishing/

uitgevers. Deze *open access* taak zou een integraal onderdeel van het concept "universiteit" dienen te zijn. Immers, zodra zulke infrastructuur bestaat, dan kan het gehele proces van concept naar commentaar naar herziening naar uiteindelijk *peer review* resultaat gedocumenteerd worden, zodat ook vastgelegd is wat die *peer review* heeft ingehouden. Er is op deze wijze geen behoefte meer aan uitgevers, slechts aan rangschikking en selectie door redacties van wat meer of minder aandacht zou behoeven. Ongetwijfeld kan hier een rijke biotoop van commerciële bedrijven ontstaan, zoals van vormgevers en taalverbeteraars, met taken die niet des universiteits zijn, maar met grote concurrentie en billijke prijzen.

7.4. Het Recht van de Mens op werk

Waar ik verwees naar het mensenrecht t.a.v. verkiezingen (met schending daarvan door het districtenstelsel dat D66 voorstaat) is er ook het mensenrecht 23.1:

"Everyone has the right to work, to free choice of employment, to just and favourable conditions of work and to protection against unemployment."³⁰⁷

Dit mensenrecht op werk wordt geschonden door de wet op het minimumloon, waardoor mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt zo duur worden gemaakt dat zij geen werk meer kunnen vinden. Hun productiviteit is onvermijdelijk zo laag, dat de werkgever de kosten niet meer zal goedmaken.

Werkloosheid is geen natuurverschijnel, maar wordt veroorzaakt door overheidsregelingen. Blijkbaar zijn er fouten bij deze regelingen, waar ambtenaren bij [Financiën] niet weten wat de ambtenaren bij SZW doen, en waarbij de coördinatie, bijv. in Nederland bij het CPB, ook niet voldoende is.

De minimumloonkosten kunnen kostenloos verlaagd worden. Doordat betrokkenen werkloos zijn, komen belastingen en premies voor voltiijds werkers beneden dat niveau niet binnen, en deze kunnen dan gratis afgeschafte worden. Dit is het belastingvacuüm.^{308 309}

Werklozen kosten ook nog geld aan uitkeringen en dergelijke.

Belastingbetalers kunnen het beste het land platleggen totdat de censuur door de directie van het CPB is opgeheven. Schrijf aan het buitenland: boycot Holland.

Ook is het zo, dat de massale en ook verborgen werkloosheid aan de onderkant van de arbeidsmarkt leidt tot grote druk op de democratie,

³⁰⁷ <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>

³⁰⁸ <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/14812/>

³⁰⁹ <https://www.libdemvoice.org/dont-tax-sweat-an-independent-view-from-thomas-cognatus-18646.html>

waarbij sommigen de schuld geven aan immigratie, met verstoring van de maatschappelijke orde en stemmen op volksmisleiders.

Advies: Laat de Staatscommissie aan het Nederlandse College voor de Rechten van de Mens vragen of het nu echt zo onoverkomelijk moeilijk is om hier eens naar te kijken. Hoezo kijkt de college vooral naar *discriminatie* ? Zijn de andere mensenrechten niet van belang ? ³¹⁰

7.5. De burgemeester

Het verdient aanbeveling dat de burgemeester als onafhankelijk voorzitter boven de partijen staat. Tevens dient er binnen de beleidsvorming zelf direct toezicht te zijn op het respecteren van de wet, opdat het beleid niet gaat dwalen op grond van locale wensen in strijd met de wet en al het gedoe om dat later weer terug te draaien. Opname in de grondwet van de benoeming van de burgemeester door de regering is derhalve logisch. Dat D66 een gekozen burgemeester wil komt door hetzelfde euvel dat elders reeds genoemd is.

Er is nu de praktijk toegestaan dat een gemeenteraad een voordracht doet. Een suggestie is dan het gebruik van de Borda Fixed Point methode, zoals bij de keuze van de premier. Vanzelfsprekend kan de regering rekening houden met locale sentimenten. Er ontstaat natuurlijk een moeilijke situatie wanneer de regering een voordracht onacceptabel vindt. Het zou moeten volstaan zo'n voordracht af te wijzen, en de gemeenteraad om een voordracht te vragen die ook rekening houdt met de wensen van de regering. Blijft er een patstelling dan moet de minister een burgemeester kunnen benoemen, de raad ontbinden en nieuwe verkiezingen uitschrijven.

Advies: De huidige grondwet t.a.v. de burgemeester in stand te laten.

7.6. Samenstelling van de Staatscommissie parlementair stelsel

Aandacht voor dit aspect is gepast, waar ook de Probleemstelling er meteen (p4) melding van maakt: "De leden van de staatscommissie hebben een politiek-bestuurlijke en/of een wetenschappelijke achtergrond."

In het algemeen beveel ik "*evidence based*" beleid aan en pleit ik voor een rol van de wetenschap in het beleid. Ik waarschuw voor politici die de informatie manipuleren of die door gebrek aan kennis niet begrijpen hoe ze informatie mishandelen. *Ik kan natuurlijk geen uitzondering maken voor uw commissie.* Wellicht vraagt de beleefdheid hier grote coulance, en een adviseur heeft de neiging om de bereidheid tot luisteren door de geadviseerde te bevorderen, maar deze duidelijkheid dient wel aangebracht te worden.

³¹⁰ <https://www.mensenrechten.nl/over-ons/wat-doet-het-college>

Niet ondenkbaar is dat de Staatscommissie parlementair stelsel, ingesteld om de democratie te verbeteren, zelf een gevaar voor de democratie is.

Remkes heeft HBS-A en kandidaats economie ³¹¹ ³¹² en werd beroeps politicus. Vervolgens zijn er historici (Van Baalen, Koole), juristen (Janse de Jonge, Kohnstamm, Lagerwerf-Vergunst, Nanneke Quik-Schuijt), en politicologen (andermaal Koole, Van der Meer). Het lijkt me dat uw commissie moeite zal hebben om uitkomsten van empirisch onderzoek te beoordelen. Mijn **advies** is dat u uw opdracht beter kunt teruggeven of de minister verzoeken tot uitbreiding met empirische wetenschappers, wanneer de minister althans “*evidence based*” resultaten wil zien. Ook al heeft u een staf die veel voorbereidt (met mogelijk doorzoeken in het ministerie van BZK naar ambtenaren die zicht op empirische wetenschap ³¹³ hebben), dan nog lijkt het ijdel te denken dat je over wetenschap kunt oordelen wanneer je niet de training daarvoor hebt. Mijn **advies** is dat u niet zo ijdel moet willen zijn, hoezeer de minister u persoonlijk ook heeft gewaardeerd met de benoeming in deze commissie: een oordeel t.a.v. uw geschiktheid is nog geen oordeel over de gehele samenstelling.

Ik heb slechts gekeken naar de onderwerpen in mijn boeken DRGTPE en VTFD en artikelen over “*political science on electoral systems*”, en kan dus niets zeggen over andere terreinen in uw commissie (zoals staatsrecht en geschiedenis), anders dan het gezond verstand lijkt in te geven. Doch ook op die andere terreinen is mijn **advies** dat de kerncompetentie voor een commissie met uw taak bij de wetenschap ligt, zodat staatsrecht en geschiedenis vooral een ondersteunende rol spelen.

Over de politicologen in uw commissie kan ik het volgende melden:

- (a) In 2007-2008 studeerde ik een dag per week aan de universiteit Leiden voor mijn tweede graad van leraar wiskunde, in aanvulling op mijn graad in econometrie. In de kantine van FSW in januari 2008 ontmoette ik Ruud Koole. Ik heb hem ingelicht over de censuur van de wetenschap door de directie van het CPB sinds 1990. ³¹⁴ Ik heb daarop verder geen reactie gezien, en dat lijkt me onjuist t.a.v. de integriteit van wetenschap. Zo'n melding dient alarmbellen te doen afgaan, en een politicoloog kan mijn werk t.a.v. het Onmogelijkheidstheorema van Kenneth Arrow controleren als marginale toets op kwaliteit. ³¹⁵

³¹¹ https://www.parlement.com/id/vg09llqqh2tn/j_w_johan_remkes

³¹² <https://www.volkskrant.nl/politiek/remkes-kent-iedereen-die-ertoe-doet-en-is-betrouwbaar~a612016/>

³¹³ T.a.v. de Antillen: tceu/Papers/PENAFIC/Index.html

³¹⁴ Ik heb delen reeds weten te publiceren, zoals wat wiskundig was uit te werken, maar relevante delen vallen nog steeds onder de immer doorgaande censuur.

³¹⁵ <https://zenodo.org/record/291985>

- (b) Wat ik van Van der Meer lees kan ik in het algemeen zeer waarderen. Maar ik heb niet alles gelezen en ik heb dus een voorbehoud. N.a.v. diens weblog StukRoodVlees.nl heb ik hem in 2013 attent gemaakt op mijn email aan Kathleen Thelen³¹⁶ (inmiddels voorzitter van APSA). Ook hier kan ik slechts oordelen dat Van der Meer niet adequaat heeft gereageerd t.a.v. een melding van censuur van de wetenschap door de directie van het CPB. Ook hij had mijn werk t.a.v. Arrow kunnen controleren als marginale toets op kwaliteit.
- (c) Voor beide politicologen geldt dat zij blijkbaar niet het onwetenschappelijke karakter van “*political science on electoral systems*” hebben onderkend. Dit onderdeel maakt deel uit van hun opleiding, en mogelijk weet een vis niet wat water is. Toch meen ik, en wellicht dat de geschiedkundigen dit kunnen bevestigen, dat de overstap door Nederland in 1917 van districtenstelsel naar evenredige vertegenwoordiging³¹⁷ gebeurde op grond van zodanige overwegingen, dat een wetenschapper slechts met verbazing kan kijken naar de USA, UK en Frankrijk. Wie politicologie als wetenschap gaat beoefenen moet dan toch rap onderkennen dat “*political science on electoral systems*” in die landen geen wetenschap is. En wie ten lande niet zulke kritiek t.a.v. de collegae in de USA, UK en Frankrijk formuleert, schept de situatie dat ook ten lande de politicologie op dit terrein in gebreke is. Mij is onbekend of Koole of Van der Meer ooit zulke kritiek hebben geformuleerd.³¹⁸ Het lijkt me onwaarschijnlijk, [want] ik zie veel van deze onwetenschap terug in de Probleemverkenning van uw commissie.

Men zou kunnen zeggen dat het een voordeel is dat Koole en Van der Meer in uw commissie deelnemen, omdat dit hen de gelegenheid geeft om een eerdere beoordelingsfout te corrigeren. Het zal hen ook een perspectief geven, met Koole 10 verloren jaren en met Van der Meer 4 verloren jaren. Maar met de term “Stuk Rood Vlees” in gedachten geef ik het **advies** dat het beter is dat de slager niet zijn eigen vlees keurt. Hoe dan ook: mocht uw commissie vinden dat Koole en Van der Meer gevraagd dient te worden om een reactie op mijn analyse t.a.v. de Stelling van Arrow (VTFD hoofdstuk 9.2) en 1W1V (voetnoot 149) te schrijven (zoals ik hen dit ook reeds zelf heb verzocht), dan verzoek ik om eerst inzage in een concept-reactie (ter reductie van misverstanden) en vervolgens adequate openbaarheid (ter vermindering van interne rapportage waarbij ik niet kan controleren of er misverstanden zijn) alsook een hoorzitting door uw commissie wanneer er sprake blijkt dat Koole en Van der Meer mijn analyse niet volledig onderschrijven (want waar o waar heb ik het nu mis ?).

³¹⁶ btth/2013/10/31/email-to-kathleen-thelen/

³¹⁷ https://www.parlement.com/id/vhnmt7ltkw9/historische_ontwikkeling_kiesstelsels_en

³¹⁸ Ik heb de uitgever van Van der Meer's boek “Niet de kiezer is gek” (2017) verzocht om een recensie-exemplaar maar dit niet ontvangen.
<http://www.unieboekspectrum.nl/boek/9789000352746/Niet-de-kiezer-is-gek/>

Ten aanzien van uw voorzitter Remkes meen ik na ampele overwe-
gingen hoe dan ook dat hij toch niet de wetenschappelijke ervaring heeft
die vanuit de wetenschap gezien wenselijk is. Mijn **advies** is dat hij als
voorzitter terugtreedt, althans wanneer de minister “*evidence based*”
advies wil.

Men kan niet op grond van de samenstelling van uw commissie
concluderen, zoals een jurist wellicht zou doen, dat de minister weinig
noodzaak tot wetenschappelijke onderbouwing ziet. Immers, de
benoeming van de hoogleraren politicologie zou er toch op kunnen
duiden dat de minister politicologie als wetenschap ziet die voor zo’n rol
gewenst is, met denkelijk het juridische criterium dat een universiteit
zo’n hoogleraar heeft benoemd zodat het dan wel goed zit. Het tekent
echter de situatie, vermoed ik althans, dat de politicologen waarschijnlijk
geen advies aan de minister of Remkes hebben gegeven dat Remkes
beter geen voorzitter kan zijn, of dat zij zijn opgestapt toen hij toch
benoemd bleef.

7.7. Algemeen belang van “evidence based” beleid: Planbureaus en adviesraden

Aan bovenstaand punt omtrent uw commissie ligt een fundamenteeler
principe ten grondslag.

Men kan ook overwegen dat het regeringsbeleid zo belangrijk is dat er
een WRR is, en dat er op terreinen Planbureaus SCP, PBL en CPB zijn,
alsmede Onderwijsraad en Raad voor Volksgezondheid en
Samenleving, *maar dat de democratie zelve kan worden afgedaan met
een adviescommissie zoals nu* waarin de *empirische* wetenschap een
ondergeschikte rol speelt, en dan ook nog “vertegenwoordigd” wordt
door politicologen, waarbij het belangrijke terrein van “*political science
on electoral systems*” nog in het stadium van astrologie, alchemie en
homeopathie verkeert.

Ik verwees naar Jan Tinbergen en diens focus op de wetenschap. Op
grond van diens advies werd in 1945-1947 het Centraal Planbureau
opgericht met een wetenschappelijke adviestaak.

Mijn constatering in 1990 was dat die wetenschappelijke taak struc-
tureel in de knel was gekomen, en mijn advies was een parlementaire
enquête naar de massale werkloosheid sinds 1970 en de rol daarbij van
de voorbereiding van het economisch beleid waaronder met name de rol
van het CPB. Dit advies staat nog steeds, en extra bewijs is dat de
economische crisis van 2007+ mijn analyse bevestigt. Bijzonder was
ook, dat vanuit het Ministerie van EZ een top-ambtenaar, en geen
wetenschapper, benoemd werd, eerst tot onder-directeur in 1988 en een
jaar later tot directeur van het CPB. Dit werd gedaan door minister
Rudolf de Korte (VVD, promotie in scheikunde)³¹⁹ en de ambtenaar was

³¹⁹ <https://www.digibron.nl/search/detail/012e93180543d5a892ef1273/een-ambitieuze-politicus-altijd-uit-op-publiciteit>

Gerrit Zalm (VVD, HBS A en economie). Zij zijn van dezelfde partij als uw commissie-voorzitter Johan Remkes (VVD). Sinds 1990 protesteer ik tegen de censuur van de wetenschap door de directie van het CPB. De censuur en het machtsmisbruik zijn m.a.w. begonnen door niet-wetenschapper^{320 321} Zalm in 1990. Mijn **advies** is dat uw commissie de indruk van belangenverstrengeling dient te vermijden en dat uw voorzitter derhalve geen politieke functie ten behoeve van een politieke partij dient te hebben gehad. De situatie dat Remkes lid is van de VVD lijkt ook nog ongelukkig maar zie mijn opmerkingen t.a.v. enkele andere politieke partijen. Kernpunt is dat de Trias Politica weliswaar enig respect toont voor wetenschap, gezien genoemde WRR en Planbureaus en adviesraden, maar (i) dat een instituut ook medewerkers kent, en (ii) dat er sprake blijft van structureel onvoldoende respect en structureel voorkomen van politieke manipulatie van de *informatie*.

- Ten eerste – zie DRGTPE en ook als **advies** naar u toe – dient de Trias Politica derhalve uitgebreid te worden met een grondwettelijk Economisch Hof op wetenschappelijke basis, waardoor wetenschappelijk toezicht op de *informatie* zijn inbedding vindt in het landsbestuur. Waar het CPB slechts een adviestaak is toebedeeld, en dan onvoldoende wetenschappelijk kan zijn want afhankelijk is, heeft het Economisch Hof ook een macht, namelijk de taak om de landsbegroting met een veto te treffen wanneer de informatie daarin wetenschappelijk incorrect is. Laat de Tweede Kamer een enquête houden, haar informatie verzamelen, en dan kijken of er reden is voor wetgeving hieromtrent.
- Ten tweede is dit huidige advies andermaal een protest tegen het gebrek aan respect voor de wetenschap door de Nederlandse overheid en zijn politici, zoals in dit geval bijvoorbeeld uw voorzitter Remkes, die slechts op uiterlijke schijn zou kunnen menen,³²² en gezien zijn opleiding ook slechts kan menen maar niet beoordelen, dat de politicologen voldoende garant zouden staan voor een voldoende bijdrage van de wetenschap. Ongetwijfeld verkeert Remkes in bestuurlijke kringen waarbinnen hem een voorzitterschap van uw commissie ook passend lijkt, en hoopt hij mogelijk dat zijn “Groningse nuchterheid” andermaal een zinvolle bijdrage kan zijn, maar vanuit de wetenschap gezien blijft het respectloos wangedrag en misplaatste eigendunk en [autoritair] intimideren van anderen. Het is dan ook mijn **advies** aan u om naar dit protest te luisteren, en het belang van de kiezers en de wetenschap te stellen

³²⁰ VVD Partijleider Gerrit Zalm en fractieleider Jozias van Aartsen verboden Geert Wilders in 2004 een niet geheel onredelijke visie t.a.v. Turkije, waardoor hij uit de fractie stapte. Zulks is politiek, en mij gaat het om respect voor wetenschap op het CPB.

³²¹ <http://www.thomascool.eu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2015-04-14-Een-leugen-niet-op-leugens-nl.html>

³²² <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2198568-wel-vertrouwen-in-politiek-niet-in-politici.html>

boven eventueel persoonlijk gekrenkte trots door een perspectief waar u nog niet aan gedacht had.

7.8. Staatscourant

De overheid heeft het Staatsblad cq. de Staatscourant opdat de maatschappij kennis kan nemen van de officiële besluiten. Sinds 2009 is dit gedigitaliseerd.³²³

De Staatscourant had in het verleden ook enige ambitie om meer te zijn dan slechts een verzameling mededelingen.

Op 19 maart 1998 liet de Staatscourant een "recensie"³²⁴ verschijnen, geschreven door econoom prof. dr. Joan Muysken (gepromoveerd te Groningen en daarna hoogleraar te Maastricht) over het boekje van Hans Hulst en Auke Hulst m.m.v. Thomas Cool (1998): *"Werkloosheid en armoede. De oplossing die werkt"*, Thesis Publishers (W&A).^{325 326}

W&A is nog steeds relevant, ook al gebruikt het guldens, omdat het een historische beschrijving van werkloosheid en het beleid daaromtrent bevat, met ook cruciale informatie over de verkeerde informatie en mogelijke misleiding door Gerrit Zalm als directeur Algemene Economische Politiek (AEP / EZ) aan minister Rudolf de Korte, in de periode kort voor de benoeming door De Korte van ambtenaar Zalm tot onderdirecteur op het CPB dat een wetenschappelijk instituut claimt te zijn, zodat een beroepsambtenaar daarvoor ongeschikt is.

Men dient hierbij onderscheid te maken tussen een publiksboek (W&A) en de onderliggende economische vakliteratuur (in 1998: mijn DRGTPE bundel van achtergrond-artikelen gepubliceerd door Magnana Mu in 1992 en andere artikelen op RePEc³²⁷).

De "recensie" door Muysken maakt dat onderscheid niet.

- Als het een echte recensie was geweest dan had het een beoordeling gegeven op het criterium van een publiksboek, dat de lezer een helder overzicht krijgt van het betreffende onderwerp. De recensent had kunnen opmerken dat er sprake was van een nieuwe economische analyse die nog door de economen besproken moest worden. Vervolgens kan een conclusie luiden dat zo'n discussie ook wenselijk is.
- [Muysken behandelt het boek echter] alsof het reeds zelfstandig de wetenschappelijke onderbouwing geeft, en kraakt het dan af.
- Dit afkraken is dodelijk voor de belangstelling van lezers, hoewel hij aan de eindconclusie wel een aardige aanbeveling meegeeft: "En in veel van de zijpaden die bij de presentatie van het voorstel in dit boek worden bewandeld benadrukken de auteurs terecht de verwevenheid [dus geen zijpaden] van de problematiek van inactiviteit

³²³ <https://www.officielebekendmakingen.nl/staatscourant>

³²⁴ tceu/SvHG/Hulst/Staatscourant.html

³²⁵ tceu/SvHG/SvHG.html

³²⁶ tceu/SvHG/Hulst/WerkloosheidEnArmoede.pdf

³²⁷ <https://econpapers.repec.org/RAS/pco170.htm>

met problemen rond sociale zekerheid, werkeethos, veiligheid en gezondheidszorg. Dit alles maakt dat het een boek is dat toch de moeite waard is om gelezen te worden.”

Aanvankelijk meende ik dat dit onbestudeerd afkraken een misverstand kon zijn. In 1990-1991 was Muysken zo aardig en ruimdenkend geweest om mij in Maastricht uit te nodigen om een presentatie over mijn analyse te verzorgen, en ik heb toen geen kritiek van hem gehoord. Mogelijk heeft hij gemeend dat hij voldoende wist om de nadere uitwerking verder te negeren die ik in 1990-1998 had gegeven. Als het een misverstand was, dan bleek dit echter niet op te lossen. Ik sluit niet uit dat een complicatie in dit geheel was dat Muysken mij in Groningen als student kende (ook al heb ik geen college bij hem gelopen) en dat hij mij meer als student dan als medewerker van het CPB 1982-1991 zag.

Ook de redactie van de Staatscourant zag geen aanleiding tot correctie, mogelijk op grond van de gedachte dat een “recensie” onder de vrijheid van mening valt, en buiten de kwaliteitsnormen die aan journalistiek en wetenschap gesteld worden. Zulke journalistiek moet men maar toepassen op doktersromannetjes, maar deugt niet voor de wetenschap.

Ik heb alhier deze “recensie” gedeconstrueerd.³²⁸

De gang van zaken lijkt me nog steeds schandalig. Hier wordt een samenwerkingsresultaat van een wetenschapper met journalisten kapot gemaakt, alleen omdat de “recensent” niet scherp oplet, en daarna niet bereid is tot corrigeren.

Niet onbelangrijk is dat Muysken zo de juiste informatie misloopt, en vervolgens verkeerde informatie doorgeeft aan Bill Mitchell, en indirect weer aan de EU.³²⁹

Advies: Laat uw Staatscommissie aan Muysken, inmiddels emeritus, vragen om in te gaan op mijn deconstructie van diens recensie,³³⁰ en hem verzoeken de informatie uit DRGTPE en de economische crisis van 2007+ met CSBH³³¹ en Brexit³³² mee te nemen. Reden voor u dit te doen is dat dit u wellicht een perspectief geeft zolang de Tweede Kamer nog geen enquête naar de censuur heeft gehouden. Het lijkt me wel wenselijk dat Muysken nu wel de collegiale hoffelijkheid betracht door eerst een concept-tekst aan me voor te leggen, zodat ik suggesties kan doen tot vermindering van misverstanden, en dat ik vervolgens diens eindtekst kan voorzien van mijn commentaar.

7.9. Wetenschapsagenda

In 2014-2015 organiseerde minister Bussemaker (gepromoveerd in de politicologie) samen met de wetenschappelijke wereld een “visie”, en

³²⁸ tceu/SvHG/Hulst/Staatscourant.html

³²⁹ btth/2013/01/09/how-coffee-becomes-latte/

³³⁰ tceu/SvHG/Hulst/Staatscourant.html

³³¹ tceu/Papers/CSBH/Index.html

³³² btth/2017/12/01/dealing-with-denial-cause-and-cure-of-brexit/

werden wiskundige Alexander Rinnooy Kan en geschiedkundige en germanist Beatrice de Graaf aangezocht voor het project van de Nationale Wetenschapsagenda.

Ik heb er hier een beetje verslag van gedaan, en ook mijn eigen ingezonden suggesties genoemd.³³³ Hoogleraar speltheorie Eric van Damme vond die “visie” *ill-informed, narrow minded and misconceived*, maar Nederland is een open land, een het leek mij nuttig om in ieder geval wel enkele van mijn suggesties te noemen – ook hopende dat deze Van Damme wél konden bekoren. Via een technisch algoritme werden zo’n 12000 voorstellen geclusterd, en de mijne vielen blijkbaar buiten die clusters (met één die ten onrechte wel in een cluster werd toegerekend maar op mijn verzoek er weer uit werd gehaald).

Onlangs kreeg ik het verzoek van de organisatie, en als een initiatief van het NRO in samenwerking met ZonMw en NWO – Sociale en [Geesteswetenschappen], om mee te doen aan een estafette van filmpjes, waarin je e.e.a. uitlegt, waarna iemand anders het stokje overneemt. Ik moet hen nog vragen of er technische hulp bestaat voor zoiets. Hoe dan ook: er wordt iets met die agenda en de voorstellen gedaan !

De Tweede Kamer zal ongetwijfeld grote afstand van de wetenschap willen houden. Wanneer de politiek op de stoel van de wetenschap gaat zitten, dan komt er ellende van, hetgeen ook andermaal een herhaling is van het argument voor uitbreiding van de Trias Politica met een Economisch Hof.

Toch valt op, dat de Tweede Kamer wel een parlementaire enquête kan houden, waarin getuigen onder ede worden gehoord, als middel tot verzamelen van informatie voor wetgeving, en dat de wetenschappelijke wereld zo’n instrument mist, en dan aangewezen is op zo’n agenda en “visie”, die Van Damme *ill-informed, narrow minded and misconceived* vindt.

Hoe kan de Tweede Kamer zoveel vertrouwen in de wetenschap hebben, en beleid op wetenschap willen baseren, wanneer de wetenschap een ongeregeld zooitje is ?

De benoeming van kamerlid Pieter Duisenberg tot voorzitter van de VSNU is in strijd met de scheiding der machten.³³⁴ Duisenberg heeft dan wel economie gestudeerd maar verder een loopbaan in het bedrijfsleven en de politiek gekozen.³³⁵ De VSNU is natuurlijk een werkgeversorganisatie, maar het gaat wel om universiteiten en wetenschap. Hoe kan de Tweede Kamer een wetenschap vertrouwen die dit doet of laat gebeuren ? Men kan zeggen dat Duisenberg een andere pet opzet, zoals ikzelf ook onderscheid maak tussen mijn persoonlijke belangen en auteursnaam voor de wetenschap, maar dat is echt wat anders.

³³³ bthh/2015/04/24/the-dutch-science-agenda-2025/

³³⁴ <https://www.parool.nl/ opinie/-stop-het-zwijgen-over-vsnu-voorzitter-duisenberg-a4515230/>

³³⁵ https://nl.wikipedia.org/wiki/Pieter_Duisenberg

Er is de motie van de kamerleden Straus en Duisenberg tot advies van de KNAW over zelfcensuur en beperking van diversiteit van perspectieven in de wetenschap.³³⁶ Dit is niet het eerste signaal dat de Tweede Kamer wantrouwen heeft t.a.v. de wetenschap.

Die *peer review*, werkt dat nou wel echt? De Nederlandse wetenschappelijke wereld laat al sinds 1990 censuur van wetenschap toe. De KNAW heeft een project van wetenschappelijke integriteit opgezet (LOWI), maar dit blijkt vooral een maatregel van de bestuurders om de reputaties van hun instellingen te beschermen tegen het beroep op de vrijheid van wetenschap. Een aanjager van deze aanpak blijkt psycholoog Pieter Drenth, die er niet voor terugdeinst om bij kritiek te gaan misrepresenteren, schelden en lasteren.³³⁷ Toen ik de KNAW in de jaren '90 schreef over de censuur door de directie van het CPB, deed directeur Moen dit in enkele zinnen af als een conflict tussen werkgever en werknemer, en hij maakte geen melding van onderzoek dat hij daaromtrent had gepleegd. In plaats daarvan had hij mijn melding door moeten sturen aan de KNAW Commissie voor Vrijheid van Wetenschapsbeoefening. Het is ook pas bij het schrijven van dit advies, en de motie van Straus & Duisenberg, dat ik via internet tot de ontdekking van zo'n commissie kom.^{338 339}

Waar ik hierboven opmerkte dat in maatschappelijke geledingen meer ruimte voor democratie kon worden geschapen, geldt dit ook voor de wetenschappelijke wereld. De WUB werd afgeschaft, en het is verbazingwekkend dat de politiek dit zomaar kon doen terwijl het toch een zaak is die de wetenschap aangaat. Wie betaalt bepaalt? In de USA hebben universiteiten meer eigen macht omdat zij over grote fondsen beschikken.

Advies: Hier openbaart zich dan een beleid:

(1) Het boekje van A.D. de Groot en H. Visser (2003), "Het forumwaarmaerk van wetenschap", KNAW,^{340 341} worde vertaald in het Engels en *open access*, en bij verschijnen gedrukt en gratis aan Nederlandse wetenschappers toegezonden. Met tien vertalers moet dit binnen een maand geregeld zijn. De Groot (1982) "Academie en forum. Over hoger onderwijs en wetenschap" worde heruitgegeven, ook in digitale open access. (De overheid dient de rechten derhalve op te kopen en daarna in het publieke domein te plaatsen.)

³³⁶ <https://www.know.nl/nl/actueel/nieuws/vrijheid-van-wetenschapsbeoefening-de-motie-duisenberg>

³³⁷ [btth/2015/11/26/allea-defines-research-integrity-too-narrow/](https://www.know.nl/nl/actueel/nieuws/vrijheid-van-wetenschapsbeoefening-de-motie-duisenberg)

³³⁸ [https://www.know.nl/nl/adviezen/adviesraden-en-](https://www.know.nl/nl/adviezen/adviesraden-en-adviescommissies/cvw/akademiaorganisation_membersview)

[adviescommissies/cvw/akademiaorganisation_membersview](https://www.know.nl/nl/adviezen/adviescommissies/cvw/akademiaorganisation_membersview)

³³⁹ <https://www.know.nl/shared/resources/adviezen/bestanden/>

[Beleidslijn bij schending van vrijheid van wetenschapsbeoefening 20170918.pdf](https://www.know.nl/shared/resources/adviezen/bestanden/)

³⁴⁰ <https://www.know.nl/nl/actueel/publicaties/het-forumwaarmaerk-van-wetenschap>

³⁴¹ [btth/2015/11/24/a-general-theory-of-knowledge/](https://www.know.nl/nl/actueel/publicaties/het-forumwaarmaerk-van-wetenschap)

(2) Wanneer de overheid een langdurig contract met universiteiten aangaat, dan hoeven de universiteiten niet meer te vrezen voor de jaarlijkse grilligheid, en ontstaat er meer autonomie. Bijv. zou afgesproken kunnen worden dat jaarlijks maar 10% van het budget aangepast kan worden.

(3) Er zijn verschillende modellen denkbaar om de universiteiten ook tot eigen fondsvorming te laten komen, zoals verhoging van het jaarlijks budget met een spaarbedrag, of een lump sum met verhoging van de staatsschuld.

(4) Binnen de universiteiten wordt de interne democratie zoals de WUB hersteld. Hiertoe dienen de wetenschappers zelf model-statuten te ontwerpen, zodat er geen wildgroei is, en zodat zij het doen en niet het ministerie. De WUB was niet perfect, met teveel vergaderingen en dan weer te weinig onderzoek, en die ervaring kan benut worden.³⁴² Wel geldt dat de universitaire besturen afhankelijk worden van de universiteitsraden die gekozen worden uit wetenschappers (80%), studenten (10%) en niet-wetenschappelijk personeel (10%) (met voorbeeldpercentages). Andermaal verdient de positie van universiteitsbladen aandacht ter vergroting van de journalistieke kwaliteit en onafhankelijkheid.

(5) Waar de VSNU een werkgeversorgaan is, en dan niet de stem van de werknemers vertegenwoordigt, komt er een Wetenschappelijk Parlement, in constituerend beraad gekozen door de wetenschappers aan universiteiten, dat toeziet op het wetenschapsbeleid. Dit Wetenschappelijk Parlement kan ook wetenschappers aan andere wetenschappelijke instellingen actief kiesrecht en passief stemrecht toekennen. De constituerende vergadering van dit Wetenschappelijk Parlement formuleert hoe men wil gaan nadenken over wat zulk "toezien op wetenschapsbeleid" zou inhouden. Mogelijk vormen zich hier wetenschappelijke partijen. Dit Wetenschappelijk Parlement kan de Tweede Kamer verplichten een parlementaire enquête te houden, waarbij niet alleen Kamerleden maar evenveel wetenschappers in de onderzoekscommissie zitten. (PM. Een historische voorganger was de Akademische Raad, die het blijkbaar aflegde tegen de opkomende macht der besturen en de anti-democratische ideologie van die tijd.³⁴³)

Advies: Laat de Staatscommissie de belangrijke rol van de wetenschap erkennen, en zien dat deze beter geconstitueerd kan worden, en zulks advies aan de Kamer doorgeven, met de suggestie tot een parlementaire enquête, waarbij de enquêtecommissie in gelijke mate wordt samengesteld uit zowel kamerleden als wetenschappers, met een nette verdeling over alfa, beta-empirisch, beta-wiskunde, gamma (en misschien een filosoof maar geen theologen en "onderzoekers van onderwijs in wiskunde" want zulke zijn gangbaar geen wetenschappers).³⁴⁴

³⁴² tceu/Literature/ZP/Index.html

³⁴³ https://nl.wikipedia.org/wiki/Academische_Raad

³⁴⁴ bthh/2015/10/02/pierre-van-hiele-and-gerald-goldin-2/

7.10. *Onderwijs in levensovertuiging en geloof*

Abstractie betekent zaken weglaten, en het kan leiden tot wiskunde of geloof.

Het voordeel van die Wetenschapsagenda was wel, dat een somtijds misschien wijdlopieg auteur gedwongen wordt tot het geven van samenvattingen. Een punt voor de agenda was:

Titel: Kan Nederland en met name het onderwijs bereid gevonden worden om het Christendom te gaan deconstrueren ?

Samenvatting: Voor de bestrijding van terrorisme dat ofwel rechtvaardiging zoekt in religieuze contexten ofwel daarvan misbruik maakt, is het essentieel dat de Westerse overheden inzetten op de deconstructie van het Christendom, als immers de dominante Westerse religie, zodanig dat het discussiedomein niet langer te lijden heeft van het "frame" van het ene geloof versus het andere, maar zodat er een zuivere discussie ontstaat over een (niet collectief maar persoonlijk) wel-of-niet-geloven in "iets hogers" (mogelijk: wiskundige abstractie). Je verdiepen in bijv. de Islam om daarna te concluderen dat dit ook een geloof is, is weinig efficient. Hoe maak je dit aan die Westerse overheden duidelijk ? Overheden zijn in verwarring over de scheiding van staat en kerk, willen dan niet ingrijpen waar ze juist wel moeten ingrijpen, met voor Nederland een fnuikende traditie van het zuilensysteem, en een algemeen gebrek aan respect voor andersdenkenden waarin laster tot geaccepteerde praktijk is geworden - zie bijvoorbeeld het weggagen van Willem Frederik Hermans of de demonisering van Pim Fortuyn. Een eerste stap zou een groter besef bij wetenschappers, leraren en onderwijzers over deze zaken zijn. Maar hoe bereik je dit, wanneer u überhaupt reeds gebrek aan tolerantie bestaat ? Zie <http://boycottholland.wordpress.com/Papers/EWVJ/Index.html>³⁴⁵ en <http://boycottholland.wordpress.com/2015/02/03/the-importance-of-jesus-for-education>.³⁴⁶

Het boek "*De eenvoudige wiskunde van Jezus*" (2012)³⁴⁷ is een voorstel tot een multidisciplinair project op scholen t.a.v. onderwijs in levensovertuiging en geloof. Het zou tot beter begrip en tolerantie bijdragen. Laat men daar toch eens naar kijken.

[1] Kamerlid en econometrist Pieter Omtzigt (CDA) zet doodleuk op zijn webpagina: "Verder wil ik blijven strijden voor godsdienstvrijheid in Nederland en opkomen voor de bescherming van christenen in het Midden-Oosten." Ten eerste is onduidelijk wat er in Nederland te

³⁴⁵ tceu/Papers/EWVJ/Index.html

³⁴⁶ bth/2015/02/03/the-importance-of-jesus-for-education/

³⁴⁷ tceu/Papers/EWVJ/Index.html

“strijden” valt, waar de godsdienstvrijheid reeds is vastgelegd. Ten tweede wil Omtzigt alleen de christenen in het Midden-Oosten beschermen, en blijkbaar niet de rest van de bevolking daar, wat vreemd aandoet t.a.v. de vrijheids-gedachte. Je bent vrij om iets anders te geloven, maar wanneer je niet in Christus gelooft dan krijg je geen bescherming ? Ik heb Omtzigt gewaarschuwd dat hij op deze manier de spanningen in het Midden-Oosten juist bevordert. Hopelijk past hij zijn houding en internet-pagina aan – en in die hoop heb ik diens huidige pagina maar doen opnemen in het internet-archief zodat mijn verwijzing stabiel blijft.³⁴⁸

[2] Tegelijkertijd doen de theologen alsof hun universitaire posities betekenen dat zij ook wetenschap bedrijven, en hebben zij ook voorstellen voor die wetenschapsagenda ingeleverd, welke dan niet blijken te deugen.³⁴⁹

[3] De aanstelling van Tariq Ramadan aan de Erasmus Universiteit in 2007-2009³⁵⁰ brengt wel de pennen in beweging over de wetenschap-pelijke vrijheid, maar de censuur van de wetenschap door de directie van het CPB niet, ook al kan men Ramadan geen wetenschapper noemen. De aanstelling van Ramadan zou ook ingegeven kunnen zijn door academici met een christelijk geloof, die denken dat de drie godsdiensten van Abraham beter kunnen gaan samenwerken, al was het maar om van het gedoe over Jeruzalem af te komen. Het gaat hier om minstens twee jaarsalarissen van 2 ton, een ontslagvergoeding van 2 ton, en een wijkproject van 4 ton, dus minstens 1 miljoen euro. De ontslaggrond voor Ramadan was alleen financieel van aard. Atheïst Ger Groot meent in 2009, en krijgt van de rechter in 2012 een beetje gelijk:³⁵¹

“Maar er is geen hogere intellectuele plicht dan juist met de gehardste tegenstanders in gesprek te blijven. En niets is voor de vrijheid zo contraproductief als een intellectuele of culturele boycot. Wie door een universiteit eenmaal goed genoeg bevonden is om een leerstoel te bekleden, mag daarvan slechts om zeer zware redenen (schromelijk plichtsverzuim, plagiaat, criminaliteit) worden verjaagd. Door haar beslissing heeft de Rotterdamse universiteit zich weinig standvastig betoond en de academische integriteit beschadigd: precies datgene wat ze Ramadan verwijt.”³⁵²

Toch ziet Groot over het hoofd dat de aanstelling van Ramadan überhaupt een vergissing kon zijn. Er is niets wetenschappelijk aan de

³⁴⁸ https://web.archive.org/web/20171220090442/https://www.tweedekamer.nl/kamerleden_en_commissies/alle_kamerleden/omtzigt-ph-cda/biografie

³⁴⁹ tceu/Papers/EWVJ/2015-05-22-Vier-vragen-NOSTER-deugen-niet.pdf

³⁵⁰ https://nl.wikipedia.org/wiki/Tariq_Ramadan

³⁵¹ <https://www.volkskrant.nl/binnenland/ontslag-tariq-ramadan-door-erasmus-universiteit-was-onterecht-en-onzorgvuldig~a3345455/>

³⁵² <https://www.trouw.nl/home/waarom-zit-de-erasmus-universiteit-zo-fout-~a1b255f6/>

islam, het is een geloof, zoals er vele zijn.³⁵³ De terugblik “Komen en gaan” p42 toont de verwarring over wetenschap en het herderschap over de schaaapjes:³⁵⁴

“Hoogleraar Migratie- en Integratie studies Han Entzinger was voorstander van Ramadan en bemiddelde tussen gemeente en universiteit over diens komst naar Rotterdam. Ramadan was volgens Entzinger een interessante persoon om binnen de universiteit te hebben. Hij werd gezien als een van de grote denkers van de 21ste eeuw en als een toonaangevende moslim die de moslim-gemeenschap in West-Europa een weg probeerde te wijzen hoe ze in deze samenleving zouden kunnen leven.”

Entzinger (“[Ramadan] spreekt niet met dubbele tong, wel wollig.”³⁵⁵) zou volgens wikipedia lid van D66 zijn, en derhalve meedoen aan de volksmisleiding over districtenstelsel, referenda en direct gekozen bestuurders. De Mr. Hans van Mierlo Stichting:³⁵⁶

“Han Entzinger is socioloog en was jarenlang hoogleraar migratie- en integratiestudies, eerst in Utrecht en later aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, waar hij onlangs met emeritaat is gegaan. Momenteel is hij voorzitter van het Wetenschappelijk Comité van het Bureau voor de Grondrechten van de Europese Unie (FRA) in Wenen en lid van een aantal internationale adviesraden, onder meer van het Wissenschaftszentrum Berlin. Van 1993-1997 was hij bestuursvoorzitter van de Stichting Wetenschappelijk Bureau D66, de voorloper van de Mr. Hans van Mierlo Stichting.”

Klaarblijkelijk helpt Entzinger nu waken over de Europese grondrechten,³⁵⁷ terwijl censuur van de wetenschap door de directie van het CPB mag, en volksmisleiding over democratie ook.

Advies: Laat de Staatscommissie aan de Tweede Kamer mijn suggestie doorgeven een parlementaire enquête te houden naar deze vraag voor de wetenschapsagenda. Gezien de misstand rond de wetenschapsagenda kan men ervan uit gaan dat dit nog niet wetenschappelijk is onderzocht, en laat de politiek dan zelf het goede voortouw nemen.

³⁵³ [Update 2018-05-01: zie het Epiloog, pag 281.]

³⁵⁴ <https://www.eur.nl/sites/corporate/files/2017-10/5.%20Komen%20en%20gaan.pdf>

³⁵⁵ <https://www.groene.nl/artikel/ramadan-moest-hangen>

³⁵⁶ <https://vanmierlostichting.d66.nl/mensen/han-entzinger/>

³⁵⁷ https://www.europa-nu.nl/id/vh9xhyko17jn/bureau_van_de_europese_unie_voor_de

7.11. PM. Staatshoofd

Ik heb dit niet verder onderzocht maar maak een opmerking op grond van logica en gezond verstand.

Het is onverstandig een discussie over de positie van de Koning te beginnen. Als er al een grote meerderheid voor afschaffing van de monarchie zou zijn, dan zou een lid van de familie Oranje aan de verkiezingen mee kunnen gaan doen, en zou de democratie op die manier weer door monarchistische sentimenten bedreigd kunnen worden.

Wel valt het op dat de monarchie zich in de laatste 50 jaar heeft ontwikkeld in de sfeer van de “public relations” en “het sprookje”. De politiek heeft hier teveel ruimte gegeven aan monarchistische en wezenlijk anti-democratische sentimenten. Het is wenselijk dat de monarchie meer uit de publieke sfeer verdwijnt zodat voor de politieke gemeenschap van de natie duidelijker wordt welk een wereld van verschil er bestaat tussen zulke sentimentaliteit en werkelijke democratische orde.

Advies: In de grondwet wordt de functie van een door de gezamenlijke Kamers benoemde President geschapen, met maximaal twee zittingsduren van vier jaar, die de ceremoniële functies van de Koning kan overnemen en die daarvoor derhalve ook als Staatshoofd naast de Koning kan optreden. Om welke functies het gaat zou dan weer bij gewone meerderheid besloten kunnen worden. (Een antecedent zijn de twee consuls in het Romeinse Rijk.)

Bijv. zou de President de vice-voorzitter van de Raad van State kunnen worden, ook wetten kunnen ondertekenen, buitenlandse leiders en ambassadeurs kunnen ontvangen, bruggen kunnen openen, en de eed van ministers kunnen afnemen. De rol van de Koning zou uitgefaseerd kunnen worden, naar Prinsjesdag, Koningsdag, Kersttoespraak, rampen als MH17, en gebeurtenissen voor ouderen in de samenleving die maar moeilijk aan de gedachte van een President zouden kunnen wennen.³⁵⁸

(De commissie zou ook reeds een kandidaat voor deze President kunnen voorstellen. Dit zou Johan Remkes kunnen zijn, maar die dient zich dan wel als voorzitter terug te trekken om de schijn van belangenverstrengeling te vermijden.)

7.12. Passim

Op een aantal terreinen geldt dat ik zulks niet heb onderzocht en wel enkele gedachten heb, maar dat het in dit huidige stadium niet nodig lijkt om deze te verwoorden.

³⁵⁸ [Update 2018-05-01: Over de militaire eed, zie het Epiloog p282.]

Dit betreft de Probleemverkenning:

- p20 en p46 en p48-49: Decentralisatie (mogelijk misbruikt als bezuiniging). **Advies:** Het zou kunnen dat uw commissie er ook goed aan doet om hiervoor een aparte commissie te vragen, met ook oog voor de lokale media en de invloed van de criminaliteit op de lokale politiek, omdat u reeds zoveel zult moeten studeren op dit huidige advies omtrent vooral de rol van de wetenschap.
- p21: Vertrouwelijkheid van EU beleid
- p42: Vertrouwen in de democratie (zie echter de vertrouwenscrisis,³⁵⁹ hoewel ik het persoonlijk opbeurend vind dat veel nog wel lijkt te werken, maar de moorden op Pim Fortuyn en Theo van Gogh stemmen dan weer somber)
- P51-55: relatie kiezer-gekozene. Dit lijkt me een andere manier om dezelfde zaken uit het probleemveld nog eens te zeggen. Maar misschien zie ik iets over het hoofd.

³⁵⁹ tceu/Thomas/Nederlands/VC/VertrouwensCrisis.html

Weblog artikelen

Over dit weblog

2016 ³⁶⁰

Ik werkte in 1982-1991 als econometrist en wetenschappelijk medewerker bij het Centraal Planbureau (CPB). Ik ontwikkelde in 1990 een analyse over de werkloosheid en zag tot mijn ontzetting dat de directie zowel interne bespreking als externe publicatie tegenhield. Er bestond toen een publicatiereeks "Onderzoeksmemorandum op naam van de auteur" die toch zeer geschikt is om zulke analyses aan externe onderzoekers te presenteren. In 1991 zag ik me met onwaarheden ontslagen. De ambtenarenrechter heeft het ontslag toegestaan, maar gaat er blijkbaar van uit dat de directie als het "bevoegd gezag" wel de waarheid zal spreken, en de rechter heeft geen onafhankelijk onderzoek ingesteld waarin getuigen onder ede konden worden gehoord.

Sinds 1990 adviseer ik tot een parlementaire enquête. Aanvankelijk slechts ter inwinning van informatie omtrent de werkloosheid en de rol daarbij van de voorbereiding van het economisch beleid, maar na deze censuur van de wetenschap ook ter onderzoek daarvan.

Omdat Nederland deze censuur van de wetenschap laat voortduren, adviseer ik sinds 2004 tot een boycot van Nederland tot de censuur is opgegeven. Voor eenvoud van vertaling naar het Engels spreek ik over "Boycot(t) Holland".

De economische crisis sinds 2007 – zeker nog niet voorbij in grote delen van Europa – bevestigt mijn analyse, maar ook nu weer kijkt niemand naar de censuur van de wetenschap. De situatie is meer dan bizar. De massale werkloosheid is aan te pakken wanneer de maatschappij maar respect voor wetenschap opbrengt, maar liever besteden mensen en de media aandacht aan allerlei gekrakeel dat door die werkloosheid wordt veroorzaakt.

Nadere informatie is op mijn website. Wie de Nederlandse taal machtig is adviseer ik te beginnen te lezen in het boek *Democratie & Staathuishoudkunde* (2012). Zie ook het Engelstalig weblog.

Een bijzondere ontwikkeling is dat ik in 2008 ook mijn graad als leraar wiskunde haalde, en dat ik ook op dit terrein enkele vernieuwingen voorstel. Zie hiervoor bijv. *Een kind wil aardige en geen gemene getallen* (2012) of resultaten in het Engels.

³⁶⁰ bth/about/ Zie aldaar voor weblinks

Ik zal ook over andere zaken schrijven, want weinig is zo saai als steeds hetzelfde protest te laten horen.

Dit weblog is een nieuwe vormgeving, en eerdere teksten staan hier:

- Voor economie en de crisis van 2007+, met petitie tot parlementair onderzoek
- Voor onderzoek aan onderwijs in wiskunde sinds 2008, met petitie tot parlementair onderzoek

NB. Als wetenschapper gebruik ik de naam “Colignatus” ter onderscheid van andere teksten of activiteiten (zoals commercie of politiek). Dit weblog is opgezet vanuit het wetenschappelijk protest. Om die saaiheid te vermijden zal ik af en toe ook iets schrijven als persoon onder burgerlijke naam of, als science fiction schrijver onder de naam “Acapulco Jones”. WordPress zet er steeds “Colignatus” bij, want voor een andere naam moet je apart inloggen onder een ander email adres. Computerprogramma’s zouden het makkelijker moeten maken in plaats van moeilijker ! Mijn eigen motto wanneer ik een computerprogramma schrijf: *Programmeer niet voor anderen wat je niet voor jezelf geprogrammeerd wilt zien.*

Majeure stap t.a.v. didactiek van continuïteit en limiet

2016-12-01³⁶¹

In het eindexamen 2018 VWO B komt de limiet terug. Academisch wordt eerst het limietbegrip en vervolgens daarmee continuïteit gedefinieerd. Didactici Vredenduin (1969), Van der Blij (1970) en Van Dormolen (1970) vonden het voor het VWO verstandiger om uit te gaan van intuïtief begrepen continuïteit en daarmee het limietbegrip te definiëren. Deze laatste aanpak past bij de algebraïsche aanpak van de afgeleide, ontwikkeld in 2007.

In de syllabus 2018 VWO B: *“De kandidaat kan het asymptotisch gedrag van functies bepalen en dit met limietberekening aantonen.”* In het examen 2017 wordt slechts verwezen naar kennis van het differentiaalquotient, maar er wordt niet specifiek op het gebruik van de limiet daarin getoetst. Aandacht voor de limiet is derhalve op zijn plaats.

Ondersteuning voor de algebraïsche aanpak van de afgeleide

Het toeval wil dat ik juist mijn gedachten over continuïteit heb afgerond. Daarbij kwam ik Wansink (1970) *“Didactische Oriëntatie voor Wiskundeleraren”* no III tegen, met daarin bijdragen van Fred van der Blij en Joop van Dormolen. Nader zoeken gaf ook Piet Vredenduin (1969) in Euclides 45 no 1. Deze auteurs brachten mij een verrassend inzicht: dat de limiet gedefinieerd kan worden uitgaande van het continuïteitsbegrip.³⁶² Aangezien de reële getallen dit continuïteitsbegrip vangen, en daar een nette definitie voor bestaat (ruwweg: “oneindig aantal decimalen”), was hiermee een heldere didactiek gevonden. Maar het gaat verder. De aanpak door Vredenduin, Van der Blij en Van Dormolen blijkt ook een ondersteuning voor de algebraïsche aanpak van de afgeleide, die ik in 2007 ontwikkelde. In het gelinkte memo daarover heb ik de relevante passages van deze auteurs opgenomen zodat men dit gemakkelijk kan nagaan.

PS. Een vraag is welke limiet het eindexamen 2018 gaat toetsen: Cauchy of Weierstrasz, of die aanpak van Vredenduin, Van der Blij en Van Dormolen, of wat anders? Ik heb daarover geen aanduiding gevonden, ook niet in de Handreiking van cTWO uit 2011. Vanzelfsprekend is Weierstrasz de academische norm, maar voor het

³⁶¹ [bth/2016/12/01/majeure-stap-t-a-v-didactiek-van-continuïteit-en-limiet/](#) Zie aldaar voor weblinks

³⁶² Noot 2018: Studenten econometrie in Groningen kregen wiskunde samen met de wis- en natuurkundigen. We kregen Weierstrasz, en dus continuïteit vanuit de limiet en niet andersom.

onderwijs werd in het recente verleden vaak volstaan met een afgezwakte vorm van Cauchy, ook nog zonder het expliciet construeren van rijtjes: Bijv. voor $1/x$ hoeft de leerling slechts te zeggen dat substitutie in x met steeds groter getallen een limiet van 0 oplevert. Echter, Alders 1965 Algebra III (26e druk) heeft een net hoofdstuk "*Limieten*", begint op pag 14 netjes met rijtjes, en geeft op pag 23 netjes Weierstrasz. Maar het lijkt er niet op dat hij veel op Weierstrasz oefende: de voorbeelden betreffen vooral algebraïsche vereenvoudigingen. Alvorens CvTE te vragen welke nadere eisen t.a.v. de limiet worden gesteld, lijkt het me nuttig de aandacht te vestigen op mijn memo over continuïteit, en betekenis voor afgeleide en limiet.

Links ³⁶³

Syllabus 2018 VWO wis B

Handreiking cTWO VWO B

Vredenduin: "*Continuïteit*", Euclides 45, no 1, p6-16,

en zie dan de limiet op pag 15-16

Definition of continuity (written out)

Algebraic approach to the derivative and continuity

Bestuur NVvW verzint een "afsprak" met de staatssecretaris

2016-12-10 ³⁶⁴

[9 april 2017: Er is een update ³⁶⁵ met twee nieuwe gegevens.]
[26 maart 2018: Die update uit 2017 is alhier op p196.]

Het bestuur van de NVvW o.l.v. voorzitter Swier Garst stelt een afspraak met staatssecretaris Sander Dekker te hebben gemaakt op 5 maart 2015, voor een traject waarbij de rekentoets in 4 jaar (aldus 2019) zou kunnen worden afgeschaft. Dekker ontkent zo'n afspraak. Wie heeft gelijk ? We kunnen waarnemen dat de afspraak toendertijd niet aan de leden van de NVvW is medegedeeld, in geen enkele "nieuwsbrief" of speech op de jaarvergaderingen. De conclusie is dat het bestuur op z'n minst een slecht geheugen heeft en dat die "afsprak" een verzinsel is. Echter, door Dekker de Zwarte Piet te geven, kan het bestuur ook verbergen dat het eigen beleid deze jaren onlogisch en niet-waarheidsgetrouw was. Disclaimer: Mij persoonlijk is dit bestuur in 2015-2016 ook onbetrouwbaar gebleken, en ik herken dus een patroon.

³⁶³ bth/2016/12/01/majeure-stap-t-a-v-didactiek-van-continuïteit-en-limiet/

³⁶⁴ bth/2016/12/10/bestuur-nvww-verzint-een-afsprak-met-de-staatssecretaris/.

Zie daar voor de weblinks. NVvW: Nederlandse Vereniging van Wiskundeleraren

³⁶⁵ bth/2017/04/08/update-van-bestuur-nvww-verzint-een-afsprak-met-de-staatssecretaris/

In februari 2016 deed het bestuur verslag aan de Tweede Kamer. Dit was een *pleidooi*. Men stelde niet dat het pleidooi reeds was gewonnen doordat er zo'n afspraak was. Sterker nog, men schreef expliciet: "Dit heeft nog niet geleid tot een omarming van ons voorstel (...)". Als er zo'n afspraak was, wat was dan logischer om er toen naar te verwijzen, cq. er een beroep op doen als de staatssecretaris zich er niet aan hield ?

We zien pas zo'n verwijzing naar zo'n "afspraak" in de NVvW-brief van 12 mei 2016, maar, in geen enkele nieuwsbrief aan de leden zoals op 18 mei of 18 juni is naar deze brief verwezen.

PM. Het NVvW bestuur stelt dat 2 jaren zijn verloren, en bepleit nu dat de afspraak gestand wordt gedaan, wederom met afschaffing in 2019. Maar $2017 + 4 = 2021$.

Mogelijke verklaring 1: Bewuste geheimhouding

Een mogelijkheid is dat topambtenaar Roel Endert een gespreksnotitie heeft waarin die afspraak staat. Echter, wie wil nog tot 2019 aan die rekentoets trekken wanneer je weet dat die wordt afgeschaft ? Op zijn best zou er dan ook een afspraak tot geheimhouding zijn. Waaraan Dekker zich nog houdt maar het NVvW-bestuur niet meer. Deze mogelijkheid lijkt zeer onwaarschijnlijk. (Maar het blijft nuttig dat hierover opheldering komt.)

Mogelijke verklaring 2: Roze bril en wensdenken

Het is natuurlijk mogelijk dat het bestuur gewoon een slecht geheugen heeft, en dat men heilig is gaan geloven in het eigen roze wensdenken. Maar waarom zou je nu specifiek op dit punt een slecht geheugen hebben ? Zaken als rekenonderwijs en rekentoets zijn zware onderwerpen, daar maak je niet zomaar zulke fouten. (2017-01-05 toevoeging: Ook wanneer je denkt een "verstandhouding" te hebben dan nog ga je dat later niet "afspraak" noemen.)

Mogelijke verklaring 3: Onbeschaamd keihard liegen

Wanneer het bestuur in de brief van 12 mei 2016 stelt dat er zo'n afspraak zou zijn, dan zou het bestuur (en de beleidsmedewerker) zich ook moeten realiseren dat men de leden daarover in 2015-2016 nog niet heeft ingelicht. Dus hier heeft het bestuur een "reality check", om voor zichzelf na te gaan: Wat was het nou, hadden we dit met Dekker afgesproken of niet ? We hebben de leden toch geen informatie onthouden ? Wie geen gebruik maakt van zulke mogelijkheden om na te

gaan hoe zaken zijn verlopen en hoe misverstanden kunnen ontstaan, is bezig op het pad van het onbeschaamd keihard liegen.

Onderdeel van verklaring 3: Falend, onbetrouwbaar en eerder belazeren van de staatssecretaris

Ook in zijn speech op de NVvW jaarvergadering 7 november 2015 maakte voorzitter Swier Garst geen melding van de "afpraak". Wel meldde hij dat de NVvW een draai maakte: het gesprek zou niet meer gaan over de rekentoets, maar over het rekenonderwijs. Trots vertelde hij de zaal dat de staatssecretaris opgelucht adem haalde. De NVvW had succes geboekt, en er werd naar de vereniging geluisterd ! Vervolgens deelde hij Dekker mede dat het standpunt van de NVvW was dat de toets beter aan het einde van de onderbouw plaats kon vinden, zodat die voor de bovenbouw kon worden afgeschaft. Dus de NVvW ging toch weer de discussie over de rekentoets aan. Mij dunkt dat Dekker alle reden heeft om zich zo door voorzitter Garst belazerd te weten. Vervolgens desinformeert het NVvW-bestuur het parlement t.a.v. wetenschappelijke bevindingen t.a.v. het rekenen. Over de jaren bezien is het bestuursbeleid een groot falen. Staatssecretaris Dekker constateert ook terecht dat de NVvW inconsistent is: vroeger claimde men dat wiskundeleraren in het voortgezet onderwijs niet opgeleid zijn tot rekenonderwijs, terwijl dit NVvW-bestuur nu zomaar zonder bewijs stelt dat ze heus wel zulk onderwijs in de onderbouw kunnen verzorgen. Het bestuur heeft er aldus alle belang bij om zichzelf vrij te pleiten en de schuld bij anderen te leggen. Dit lijkt mij de meest logische verklaring.

Zulk onbeschaamd keihard liegen en manipulatie met informatie lijkt hoogst onwaarschijnlijk voor een bestuur met een goede staat van dienst, met tenslotte ook wiskundeleraren voor wie de (wiskundige) waarheid geldt. Echter, die staat van dienst is helemaal niet zo goed. De ervaring leert dat wiskundigen vooral opgeleid worden voor traditie in formules, en dat wetenschap, waarneming, respect voor feiten, inzicht, taal en omgangsvormen toch wat anders zijn. De NVvW is mij in 2007-2016 een ernstig zieke vereniging gebleken. Zulk onbeschaamd keihard liegen om het eigen straatje schoon te vegen, alsmede het misbruik dat men hierbij maakt van organen als Volkskrant en WiskundeE-brief, verbaast mij niets.

Disclaimer: Mij persoonlijk is dit bestuur in 2015-2016 ook onbetrouwbaar gebleken, en ik herken dus een patroon. Met name het wangedrag rondom de jaarvergadering 2016 is opmerkelijk. Mogelijkerwijs is mijn objectiviteit t.a.v. het bovenstaande aangetast, maar ik denk het niet, zie de argumentatie (anders zou ik zwijgen).

NB. Ik heb deze analyse voorafgaand aan publicatie voorgelegd aan het NVvW bestuur, en geen correctie ontvangen.

- Overzicht brieven, opgesteld door bestuur NVvW, en gezonden aan OCW en Tweede Kamer, datum 28 november, maar pas 6 december op de website van NVvW
- Kamerbrief door Dekker met eigen feitenrelaas, en ontkenning van zo'n afspraak, 6 december 2016
- Brief van bestuur NVvW aan Tweede Kamer met verslag van "stand van zaken", met pleidooi en geen afspraak, 15 februari 2016
- Eerste brief waarin NVvW-bestuur spreekt over zo'n "afspraak op 5 maart 2015", 12 mei 2016 (een jaar later), en niet genoemd in de nieuwsbrieven, bijv. van 18 mei of 18 juni 2016
- Overzicht brieven 6 maart 2016, opgesteld door Colignatus, met commentaar, waarbij toen nog geen brief was waarin melding werd gemaakt van een "afspraak"
- WiskundE-brief "Afspraak is afspraak (of niet?)", 4 december 2016
- Journalist Rik Kuiper, "Wiskundeleraren: Dekker komt afspraken over betere rekentoets niet na", Volkskrant 8 december 2016
- Rode kaart voor het NVvW-bestuur, 28 juni 2016
- 2017-01-05 Toevoeging: Wiskundebrief 2016-12-18 (waarin het bovenstaande dus niet staat) en Notitie Jan Jimkes en voorgaande notities. In januari 2015 kan Jimkes nog niet over een "afspraak" spreken, in september 2016 doet hij dit, maar op grond waarvan? De brief van het NVvW-bestuur van 12 mei 2016 is niet aan de leden gestuurd, wellicht wel aan Jimkes? Er blijkt verwijzing te zijn in de WiskundE-brief 22 mei 2016 naar de brief van 12 mei 2016. De WiskundE-brief is geen orgaan van de NVvW maar een zelfstandig "journalistiek" medium. In de tekst van de WiskundE-brief wordt niet over zo'n afspraak gesproken, maar slechts over "verwachtingen" van de kant van het NVvW-bestuur: *"Wij hadden verwacht dat alternatieven voor de rekentoets ook onderwerp van deze gesprekken zouden zijn en wij betreuren het [dat] dit overleg tot op heden nog niet heeft plaatsgevonden."* Opmerkelijk is dat de redactie van de WiskundE-brief de verwijzing naar een "afspraak" niet als nieuwsfeit heeft gebracht.

³⁶⁶ bth/2016/12/10/bestuur-nvww-verzint-een-afspraak-met-de-staatssecretaris/

Eindelijk een degelijke verklaring voor differentialen

2016-12-10 ³⁶⁷

De “differentialen” dy en dx en hun quotient dy / dx vormen in de standaard aanpak zowel wiskundig als didactisch een grote uitdaging. De vondst in 2007 van de algebraïsche aanpak van de afgeleide leidt nu in 2016 tot de conclusies: (1) dat we beter $dy // dx$ schrijven, en (2) dat Δx en dx beter onafhankelijk kunnen worden gehouden, dus zonder opleggen dat $\Delta x = dx$. Hierbij zijn x , y , dx en dy variabelen en cursief, en is d / dx een operator die op bijzondere wijze is geschreven. Daarmee is na zo'n 300 jaar eindelijk een degelijke verklaring gevonden, die zich zowel wiskundig als didactisch inzichtelijk laat uitleggen.

In de **syllabus** 2018 VWO B p14 staat: “De kandidaat kent notaties voor de afgeleide en de tweede afgeleide van een functie.” Dat impliceert ook kennis van de notatie met “differentialen” dy en dx . In “Getal en ruimte” (2009) wordt dy / dx alleen als een notatie gepresenteerd. De onderliggende theorie der differentialen wordt niet besproken, want blijkbaar ook niet gevraagd, en het wordt denkkelijk niet gevraagd omdat de praktijk toont dat het stugge lesstof is. In “Getal en ruimte” (1990) werd veel meer aandacht besteed aan de theorie, met limieten en continuïteit, maar de presentatie daar is ingewikkeld, en als het aantal uren wordt beperkt dan is schrappen daarvan logisch.

In 2007 ontwikkelde ik een algebraïsche aanpak van de afgeleide. Het blijkt mogelijk om hier een nette plaats te geven aan de differentialen. Deze theorie lijkt voor het huidige programma haalbaar. De beperkende factor blijkt niet het beschikbare aantal lessen, maar de kwaliteit van de theorie. De standaard theorie is krom en verwarrend, en dan heb je meer tijd nodig. De nieuwe aanpak is inzichtelijk en het lijkt erop dat je er veel tijd mee kunt winnen, ook bij andere hoofdstukken. We definiëren $f'[x] \equiv \{\Delta f // \Delta x, \text{zet } \Delta x = 0\}$. De differentialen zijn gewone differenties en gewone variabelen, maar wel met de definitie $dy \equiv f'[x] dx$. Per implicatie volgt direct dat $dy // dx = f'[x]$. We kunnen dan ook de operator geven als $dy / dx \equiv (d / dx) y \equiv f'[x]$. ³⁶⁸

Links ³⁶⁹

- Syllabus 2018 VWO wis B
- Finally a sound interpretation for differentials
- Majeure stap t.a.v. didactiek van continuïteit en limiet

³⁶⁷ bth/2016/12/10/eindelijk-een-degelijke-verklaring-voor-differentialen/ en zie daar voor weblinks

³⁶⁸ Het staat er al, maar anders gesteld: In dit nieuwe perspectief zijn differentialen gewone variabelen. Wat men er vroeger over dacht is verwarrend gebleken, maar kan betekenisvol gemaakt worden door zo'n operator te definiëren.

³⁶⁹ bth/2016/12/10/eindelijk-een-degelijke-verklaring-voor-differentialen/

Het enge aan Baudet is D66

2017-02-15 ³⁷⁰

Thierry Baudet wil net zoals D66 referenda en direct gekozen premier en burgemeesters. Mij is onbekend of Baudet zoals D66 ook een districtenstelsel wil.

Ik ben blij te zien dat ook anderen – Henk Witte en Mark Lieveisse Adriaanse – met argumenten tonen dat wat Baudet “democratisch” noemt juist minder democratisch is. Baudets Forum voor Democratie past bij George Orwells roman 1984 waarin een woord als “democratie” juist zijn tegendeel geeft. Baudet heeft nu een lijst kandidaten verzameld, hen vast niet van de kritiek verteld, en geen van hen heeft zelfstandig Baudets onwaarheid over democratie doorgeprikt. Het is niet alleen triest maar ook eng om te zien.

Maar we zagen dit enge hiervoor reeds, namelijk bij D66.

Eerder in 2010 liet ik met wiskundige onderbouwing zien dat de voorstellen van D66 – referenda, gekozen premier en burgemeesters, districtenstelsel – juist minder democratisch zijn. *Laat D66 zich opheffen.* (Zie ook Joop.nl.)

Laten we het langslopen. Met de verkiezing van Trump is het ondemocratische karakter van het districtenstelsel het meest in het oog lopend.

Districtenstelsel

De claim van D66 is dat het districtenstelsel de band van kiezer en gekozene vergroot. Wellicht is dat zo, maar met Trump zien we dat de band met de meerderheid juist verloren kan raken. Je kunt districten zo indelen – dat wordt ook Gerrymandering genoemd – dat een party meer dan zijn proportionele aantal zetels krijgt. Bij twee partijen en 10 districten bijvoorbeeld zorg je dat een partij in zes districten een meerderheid heeft, terwijl je de oppositie de meerderheid laat in de resterende vier districten. Niemand heeft gezegd dat de districten even groot of “aaneengesloten” moeten zijn. Zelfs met zulke eisen blijft er nog veel ruimte voor manipulatie over. Een betere manier om de band met de kiezer te vergroten is jaarlijkse verkiezingen te houden. Dan kan het vierjaarlijkse circus vervangen worden door een jaarlijkse zakelijke evaluatie. Een partij die duurzaam opkomt voor belangen van kiezers heeft weinig van populisme te vrezen. Of het zo uitpakt kan natuurlijk alleen in de praktijk blijken. Een suggestie is om gemeenten de vrijheid te gunnen om hiermee te gaan experimenteren, zodat we politici kunnen opleiden die weten om te gaan met jaarlijkse verkiezingen.

³⁷⁰ bth/2017/02/15/het-enge-aan-baudet-is-d66/. Zie daar voor de weblinks

Referenda

Referenda zijn een soort “districtenstelsel voor onderwerpen”. Je kunt onderwerpen zo indelen en verpakken dat je kunstmatige meerderheden kunt scheppen. Dictators zijn daar goed in. Alleen wanneer een onderwerp helder in voor en tegen is in te delen, en wanneer je een absolute meerderheid (51% kiezers, en niet 51% opkomst) eist, dan zou er theoretisch misschien wat voor te zeggen zijn. Maar er zijn eigenlijk altijd grijsstinten, met name omdat de wereld niet uit 1 onderwerp bestaat (voor of tegen de dictator) maar er altijd meer belangen moeten worden afgewogen. Bijv. bij Brexit zagen we dat de grijsstinten werden verborgen. Uit de EU, maar, met welk alternatief? Uit de EU, maar, ook met afsplitsing van Schotland van de UK? Bij onderwerpen is er altijd een belangenafweging, en die kan beter in het parlement worden gedaan, met ondersteuning door een deskundig ambtenarenapparaat.

Veel kiezers zijn niet bekend met verkiezingsparadoxen. Bij voorstel A is er altijd niet-A, maar niet-A kan in de praktijk weer gesplitst worden in B en C. Wanneer A en B in stemming worden gebracht, kan A winnen. Wanneer B en C in stemming komen, dan kan B winnen. Wanneer A en C in stemming komen, dan kan C winnen. Dus A is beter dan B is beter dan C is beter dan A. In feite is er dan een patstelling, waarbij kiezers niet kunnen kiezen uit A en niet-A. Toch willen aanhangers van referenda doen geloven dat zulke problemen niet bestaan. Zie mijn bespreking *Pas op voor wiskunde over verkiezingen*.

Direct gekozen president en burgemeester

Een directe verkiezing van een president of burgemeester is als een referendum t.a.v. personen, en dus weer als een soort districtenstelsel. Met kandidaten A, B en C kun je weer zulke paradoxen krijgen. Bij Bush, Gore en Nader, snoepte Nader stemmen van Gore af, zodat Bush werd verkozen. Het is juist veel democratischer om het parlement een coalitie van partijen te laten vormen, en het parlement over de keuze van de premier te laten stemmen. Ga uit van afspiegelingskabinetten, zodat eigenlijk ook de “oppositie” deelneemt aan het landsbestuur.

Voor gemeenten is het prettig dat er een persoon kan worden aangewezen die juist boven de partijen moet staan. In de lokale politiek zijn de belangen vaak veel directer (aannemers t.a.v. onderhoud aan de woning) en de kwaliteitseisen anders (politieke scholing, rol media), zodat het prettig is om bestuursdeskundigheid en onpartijdigheid van elders in te brengen. In gemeenten kunnen burgers al kiezen op lijsttrekkers van politieke partijen die wethouder kunnen worden. Vergroot de band door jaarlijkse verkiezingen toe te staan.

Hans van Mierlo (1931-2010)

De voorstellen van D66 komen uit de koker van Hans van Mierlo in 1966. Van Mierlo (1931-2010) was jurist en journalist, geen wetenschapper die naar de wiskunde van verkiezingen keek. Oud-katholiek Van Mierlo was geïnspireerd door de USA met katholiek John

F. Kennedy. Waar de USA referenda, gekozen president tot sheriffs en districtenstelsel kende, meende Hans van Mierlo dat dit ook wel in Nederland voor veel *schwung* zou zorgen, en dat hij daarmee het vermolmdde zuilenstelsel zou kunnen opblazen.

Het enge van D66 is dat men Van Mierlo napraatte, dat er geen serieus onderzoek werd gedaan, en dat men van 1966 tot en met 2017 de kritiek gewoon negeert. Veel zuilenstelsel is er niet meer, maar D66 wil het nog steeds opblazen met genoemde perverse middelen. Ideologisch zijn er geen doelen, het is een lege huls, en men waait pragmatisch mee met waarheen de “democratische volkswil” leidt. Het dogma is heilig. Van Mierlo was een profeet en heilig. Stem D66 en wij zullen de democratie verbeteren, zelfs als het de democratie zal schaden.

Baudet niet bij D66 wegens de EU

Het enge van Baudet is D66. Thierry Baudet zou prima bij D66 passen, behalve dat men van mening verschilt over Europa. Laat ik wijzen op die andere volksmisleiding door Baudet. Baudets stelling is dat niet nationalisme maar imperialisme bron van oorlog is, en dat de EU derhalve moet devolueren naar nationalisme in de diverse landen. Op mijn vraag aan hem hoe andere landen kunnen voorkomen dat het nationalisme in een bepaald land zich ontwikkelt tot imperialisme (zoals we bij Frankrijk, Engeland en Duitsland hebben gezien), antwoordt hij niet. Het antwoord is iets als de EU, maar dat wil hij niet horen.

Anti-wetenschappelijk denken

Eerder in januari 2012 heb ik getoond hoe Baudet wetenschap aan zijn laars lapt. Dat is in 2012-2017 niet veranderd.

Ik vraag me af of dit met “juridisch denken” heeft te maken. Een jurist hoeft immers niet naar de werkelijkheid te kijken. Het gaat om wat in het wetboek staat. Wanneer Hans van Mierlo en Thierry Baudet op papier kunnen stellen dat een gekozen premier “democratisch” is, en zij wellicht geneigd zijn om dit slechts als concept-wettekst te zien, dan is het in hun perceptie een juridische tekst, en dan is het ook hun werkelijkheid, wat de werkelijkheid ook moge zijn. Dit is het anti-wetenschappelijk denken waar de empirische wetenschap sinds Francis Bacon (1561-1626) en Galileo Galilei (1564-1642) naar openheid van geest streeft. Zonder de scheidsrechter van de empirie heeft het sektarisch denken vrij spel. Trumpiaans: Heel eng.

P.S. De voorstellen van Baudet’s “Forum voor Democratie” (FvD) bevatten ook een belastingvrije voet van EUR 20.000. Wie heeft dat voorstel daar ingebracht en hoe verdedigt FvD het? PM. Ik meende tot voor kort nog de enige in NL te zijn die de term “belastingvrije voet” hanteerde, waar de literatuur is overgegaan op de term “belastingteruggave”. Zie *De ontketende kiezer* (2003).

P.P.S. Eerdere kortere tekst als PDF.

P.P.P.S. Bovenstaand ook op Frontaal Naakt. Zie een verwante bespreking van augustus 2016 "Thierry Baudet weet niet wat democratie is". Zie ook de *Cursus Economie* op Frontaal Naakt.

Heerlijk lezen in Hermans

2017-02-25 ³⁷¹

Voor de huidige lezer die gewend raakt aan korte stukjes en interactie zijn de interviews met Willem Frederik Hermans (1921-1995) een genoegom om te lezen. De meeste daarvan zijn verzameld in de bundel *Scheppend nihilisme* (1979, dus van 38 jaar geleden). Het WFH-instituut heeft de interviews hier online gezet, en de mensheid mag hen daarvoor dankbaar zijn. Voor deze teksten gelden nog wel gebruiksvoorwaarden.

Hieronder volgen enkele citaten:

Op welke partij gaat u binnenkort stemmen?

Hans Sleutelaar, Hans Verhagen en C.B. Vaandrager stellen in 1963 enkele vragen die ook nu actueel zijn (hier):

- Op welke partij gaat u binnenkort stemmen?
- Ik vind alle partijen even vreselijk. Niet stemmen helpt niet in Nederland, want blanco stemmen vallen toe aan de grootste partij. Ik denk dat ik psp stem, al voel ik eigenlijk niets voor de doelstellingen van die partij.
- Het valt toch niet te ontkennen, dat het denken van links de positie van massa's mensen heeft verbeterd.
- Het is voor mij de grote vraag of de positie van de arbeiders in deze zogenaamde welvaartsstaat zoveel beter is dan in vorige eeuwen. In vergelijking met hun voorouders wel, maar in vergelijking met wat de rijken nu bezitten, niet. Een kleine man moet van een dubbeltje dat hij verdient loonbelasting betalen, nietwaar. Als een kapitalist voor twee ton aandelen koopt, die op 50 staan, en hij verkoopt ze een jaar later voor een koers van 150, dan heeft hij dus vierhonderdduizend gulden verdiend, waarover hij geen belasting hoeft te betalen. Van gelijkheid is geen sprake. Maar het kan niet anders, want de hele economie zou in elkaar storten als de beurshandel verboden werd.

Geen democratie, een land van regenten (denk aan het interview Rick Nieman met Geert Wilders)

Ook bij Sleutelaar c.s. 1963, hier:

Een hoogwaardigheidsbekleder wordt nooit een indiscrete of pijnlijke vraag gesteld, journalisten en parlementsleden laten zich behandelen of

³⁷¹ bth/2017/02/25/heerlijk-lezen-in-hermans/. Zie daar de weblinks

ze eigenlijk geen recht hebben een behoorlijk antwoord te krijgen van een bewindsman. In hun hart vinden ze dat ook. Op die manier kun je gemakkelijk over democratie praten. De enorme afstand die hier bestaat tussen regeringspersonages en het volk, is typerend. Wij waren vroeger een oligarchie, een regentenstaat en dat zijn we in wezen altijd gebleven. Wie wordt minister in Nederland? Niet de beste man, de bekwaamste man, maar degene van wie de meeste machtsgroepen het minst te vrezen hebben. Een onschadelijke man. Als je een De Pous of een Luns op de televisie ziet, merk je toch direct dat dit geen eersteklas krachten zijn. Zo'n Luns is een vreselijk schadelijk mannetje voor Nederland, een dom mannetje dat het groepsbeeld van de Nederlander in het buitenland onherroepelijk verpest.

Vervanging van het mensdier door zelfdenkende computers

Ook bij Sleutelaar c.s. 1963, hier:

Maar ik ben er van overtuigd dat het de natuur niets kan schelen of de wereld bevolkt wordt door supermensen, ondermensen of helemaal geen mensen. Ik heb wat ik zou willen noemen: de geologische blik op de geschiedenis. Wat ik nooit vergeten kan, is dat de aarde minstens 3 miljard, 3000 miljoen jaar oud is. Van die 3 miljard jaar bestaat de mens, het beest 'mens', misschien 1 miljoen jaar. Van die 1 miljoen jaar leeft het wezen dat in de verte op de moderne mens lijkt, hoogstens achtduizend jaar. En dat is nog de vraag. Wanneer begint de moderne mens te bestaan? Misschien met de uitvinding van de stoommachine, maar dat is waarschijnlijk nog te optimistisch. Veel van de intellectuelen, van wie de meesten uit de geesteswetenschappen voortkomen, die van huis uit neerlandicus, theoloog of historicus zijn of iets dergelijks, lijden aan historisch perspectiefisch bedrog, die beseffen niet hoe oud de planeet is en denken zonder het te willen of te weten dat zij een belangrijke plaats in de kosmos innemen. Voor mij staat het vast, dat de mens helemaal niets is.

Het kleine rotland houdt je gevangen met z'n kleine taalgebied

Ook bij Sleutelaar c.s. 1963, hier:

– Werkt u momenteel aan een nieuw boek?

– Het grote medelijden, dat verhaal in Randstad waar zoveel mensen woedend om zijn geworden, is er een episode uit. Ook de andere episodes zijn min of meer te beschouwen als afgeronde verhalen. Ze worden niet zozeer bijeengehouden door een intrige, maar door een thema, dat je kunt noemen: het failliet van het reizen. De hoofdpersoon van het boek is sterk gekant tegen de Nederlandse ambiance, alles hangt hem de keel uit. Hij probeert er aan te ontsnappen door te reizen, maar dat lukt hem niet. Door het feit dat hij schrijft, moet hij er zich bij neerleggen dat hij onherroepelijk aan Nederland is gebonden. Iedere schrijver, of hij het leuk vindt of niet, is onherroepelijk aan zijn vaderland gebonden. Je kunt nog zo'n grote anti-patriot zijn, je vaderland blijft de enige authentieke materie. Ik weet niet waardoor het komt dat ik het schrijven als voornaamste levensvervulling heb gekozen, terwijl ik zo de

pest heb aan Nederland. Misschien ben ik een masochist, wie zal het zeggen.

Een planeet met 3 miljard mensen in 1965

Met Ben Bos in 1965, hier:

Door onze opvoeding en tv-dagsluiters worden we steeds op metafysische vragen gedrukt. Maar vergeet die dingen nou eens en houdt het bij jezelf, bij de aarde. Op die aarde leven drie miljard mensen. Drie miljard! Een onvoorstelbaar grote groep. Hoeveel van die mensen ken jij echt? Misschien twintig en vervagend tot oppervlakkige kennissen een paar honderd. Hoe kun je je dan nog voorstellen dat jouw beginbestaan een exclusieve zin heeft. Kijk naar de goedkope dood in India. Een land waar het leven niets waard is. Waar de mensen kreperen als muizen. Waarachtig. Bij ons is één begrafenis zo duur dat er in India een hele familie mee in leven gehouden kan worden. Wat is de zin ervan? Als je je deze tegenstellingen voorstelt, vergaat je de lust om erover na te denken. Dat diepzinnig leuteren over ons leven komt door te veel eten, door de welvaart. Met een volle maag is het goed filosoferen. In de hongerwinter van de afgelopen wereldoorlog was ik twintig jaar. Ik heb toen gezien hoe gemakkelijk een mens afstand doet van alle welvaartsartikelen. Hij laat ook de metafysica gemakkelijk los hoor. Moraal, ethiek en geloof leggen het loodje tegen de honger. Die mooie bovenbouw laat de mens zonder meer vallen wanneer hij moet eten. Confronteert de mens zich met zijn naakte bestaan dan vraagt hij: 'Hoe krijg ik een volle maag?' Op die vraag worden alle aangebrachte grenzen van geloof en fatsoen doorbroken. Wanneer wij in een oorlog komen waar de dood goedkoop is, komen we niet meer aan diepzinnigheden toe. We zetten dan ons zo kostbaar verklaarde leven op het spel en nemen risico's om wat in de mond te steken of uit de handen van de vijand te blijven. Het bestaan is dan ook erg eigenaardig, vind ik. Soms zijn de mensen als de hamsters die, zonder nawijsbare reden de zee inlopen, zelfmoord plegen. Eerst maakt de mens veel drukte over het leven; als de nood aan de man komt zet men het in voor niets.

De katholieken hebben het gedaan: overbevolking, kinderbijslag en migratie

Met Trino Flothuis in 1966, hier:

Ik constateer al sedert jaren een groot gebrek aan moed bij die pvda. Ze hadden dat overbevolkingsprobleem toch veel eerder moeten aanpakken. En bij voorbeeld de manier waarop vrijgezellen in Nederland worden behandeld. Dat wordt langzamerhand een gediscrimineerde bevolkingsgroep. Die mensen betalen meer belasting. Die mensen kunnen geen eigen woning hebben. Ze moeten tegen verschrikkelijke woekershuren een kamertje huren. Het zijn mensen zonder toekomst. Ze hebben niet de gelegenheid hun positie te verbeteren of iets op te sparen. Dat zijn toch groepen van enige honderdduizenden mensen, die alleen maar in die positie gedrukt

worden, omdat ze toevallig niet getrouwd zijn. Als die mensen toevallig allemaal bruin waren, zou iedereen roepen: wat is dat voor een schandalige rassendiscriminatie!

– Of als het buitenlandse arbeiders waren?

– Daar heb je weer zo'n punt. Waarom hebben wij zoveel buitenlandse arbeiders nodig gehad? Omdat Nederlandse vrouwen niet buitenshuis werken. Waarom werken Nederlandse vrouwen niet buitenshuis? Omdat bepaalde religieuze groeperingen daar bezwaar tegen hebben. En daarom is de inkomstenbelasting dusdanig moordend voor een gehuwde vrouw, dat zelfs een vrouw, die het zou willen, de lust gauw zou vergaan. Maar al die buitenlandse arbeidskrachten had men zich waarschijnlijk kunnen besparen door de mensen te bestrijden die niet willen dat de vrouw buitenshuis werkt. Maar dat is ook weer één van die heilige koeien.

Ik heb in maart '63 in een interview gezegd, dat mensen aan de beurs geld konden verdienen door speculatie, zonder daarover belasting te moeten betalen. Dit laatste kabinet begon te praten over speculatiewinstbelasting dus drie jaar nadat ik dat gezegd had. Maar op een ogenblik dat het volkomen nonsens was geworden, want er valt niets meer te verdienen. De aandelen zakken in koers. Het is dus gewoon een slag in de lucht. Wie denkt die pvda daar nu mee te imponeren?

Ter afsluiting

Met alle waardering en lof voor het WFHi zijn er ook deze tips voor groter gebruikersgemak: (1) Je vindt het "menu" pas door erop te klikken, met daar dan pas bijvoorbeeld de zoek-functie. Het zou handiger zijn om direct toegang tot een menubalk te hebben. (2) Verbeter de zoekfunctie. Bijv. heeft de afkorting "PvdA" blijkbaar verschillende lettertypes en moet de gebruiker alles uitproberen. Of zoeken op "buitenlandse arbeider" levert wonderlijk genoeg het resultaat "Arbeiderspers", terwijl pas het meervoud "buitenlandse arbeiders" bovengenoemd citaat oplevert. Ik geef toe dat er inderdaad verschil is tussen een buitenlandse arbeider en meer buitenlandse arbeiders, maar toch. Het zou voldoende moeten zijn om de website open te stellen voor zoeken via Google, maar waarom kan dat niet (3) Er is een mooie opsomming van de secundaire literatuur, d.w.z. waarin anderen iets zeggen over Hermans, zoals de laster waar die mee te maken kreeg, maar deze blijkt nog niet online. Wie bijv. meer wil weten over "De doka van Hercules" is persiflage op 'De donkere kamer van Damokles'" (1981) moet naar Boekwinkeltjes. Ook hier ligt nog een groot terrein braak voor de verzamelde nihilisten om hun leven mee te vullen. (4) Bij die "secundaire literatuur" staat ook een interview met WFH door Max Pam over *Mandarijnen op Zwavelzuur*, maar dit staat niet op die "interviews" pagina bij WFHi. Dit kan daar opgenomen worden, met link naar Pam.

Ik dank Wilbert Smulders, betrokken bij WFHi, die met zijn recente NRC-artikel over *Ik heb altijd gelijk* (1951) mij ertoe bracht weer eens naar WFH-online te kijken.

Laat ik benadrukken dat WFH in zijn leven zwaar belasterd is zoals nadien ook Pim Fortuyn is gedemoniseerd. Nederland regentenland tiert welig met een mentaliteit van naar boven likken en naar beneden trappen. Lucas Kroondijk, de voormalige student-assistent van WFH, adviseert tot een parlementaire enquête naar die zieke Nederlandse mentaliteit.³⁷² Wanneer pesten en klieren op de basisschool al parlementaire aandacht krijgen, dan toch zeker ook het belasteren door volwassenen of ook bewust doodzwijgen van relevante kritiek. Een parlementaire enquête zou niet nodig zijn bij het goed functioneren van de journalistiek. Helaas is de journalistiek onderdeel van het probleem, waar de kat op het spek gebonden wordt doordat de journalistiek juist ook van sensatie moet leven. Tot op heden heeft de mensheid geen mooier spektakel verzonnen dan het publiekelijk terechtstellen van een zondebok, of ie het nou is of niet, en het blijft een melkkoe waar de journalisten maar niet vanaf kunnen blijven.

Verhoudingsgetallen, statistiek en Simpson's Paradox

2017-03-03³⁷³

Optellen van verhoudingsgetallen (de vorm "teller per noemer") geeft $a / b + c / d = (a d + c b) / (b d)$. Leraren tikken hun leerlingen op de vingers wanneer ze $(a + c) / (b + d)$ gebruiken. Veronderstel dat 6 van 7 poezen binnenshuis zitten, alsook 2 van 10 katers, dus in totaal zijn er $(6 + 2) / (7 + 10) = 8 / 17$ katten binnenshuis. Ahum. Dit is toch wel degelijk de formule $(a + c) / (b + d)$. Hoe zit het nu met het optellen van breuken of verhoudingen ?

Laten we hondenliefhebbers ook terwille zijn. Veronderstel dat 8 van 10 teven en 1 van 6 reuen binnenshuis zitten. Wederom vinden we dat $(8 + 1) / (10 + 6) = 9 / 16$ honden binnenshuis zitten. De formule $(a + c) / (b + d)$ lijkt toch echt goed.

Met de formule zien we ook dat de vrouwtjes-huisdieren relatief vaker binnenshuis zitten, want $6 / 7 > 1 / 7$ voor katten en $8 / 10 > 2 / 10$ voor honden, en dan ook $(6 + 8) / (7 + 10) = 14 / 17 > (1 + 2) / (7 + 10) = 3 / 17$.

Met de formule zien we ook dat katten vaker in huis zitten dan honden. Voor de vrouwtjesdieren is het aandeel katten in huis met $6 / 7$ groter dan het aandeel honden in huis met $8 / 10$. Voor de mannetjesdieren is het aandeel katten in huis met $2 / 10$ groter dan het aandeel honden in huis met $1 / 6$. En samengenomen is het aandeel katten in huis met $(6 + 2) / (7 + 10) = 8 / 17$ groter dan het aandeel

³⁷² <https://www.mijnbestseller.nl/shop/index.php/catalog/product/view/id/267911/s/zonder-professoren-22992-www-mijnbestseller-nl/>

³⁷³ <bth/2017/03/03/verhoudingsgetallen-statistiek-en-simpsons-paradox/>. Zie daar voor weblinks

honden in huis met $(8 + 1) / (10 + 6) = 9 / 16$? Ahum. Hebben we nu wiskundig getoond dat $8 / 17 > 9 / 16$?

Wat is dat nou weer ? Voor vrouwtjes apart en mannetjes apart zitten katten vaker in huis dan honden, maar negeren we de kunne dan zitten katten juist relatief minder in huis dan honden.

Of, mankeert er misschien toch iets aan die formule $(a + c) / (b + d)$? Zijn al die vingertikken terecht ?

Het lijkt me het meest didactisch om de lezer hierop te laten puzzelen. Het antwoord staat uitgewerkt in de bronnen hieronder. Het gebruik van algebra is toegestaan. Zoals Liesbeth van der Plas opmerkt: “Je kunt immers niet uitleggen hoe je $1/a + 1/b$ uitrekent als de leerling nog moeite heeft met $1/3 + 1/5$.” (Wiskunde-brief 720).

Conclusies

Leerlingen ook in het basisonderwijs hebben in het feitelijk leven (“authentieke context”) direct te maken met statistiek. Geef dit gepaste aandacht. Het dogma van de breukoptelling kan onnodig veel inzicht beschadigen. Laat leerlingen zien wanneer de ene en wanneer de andere formule van toepassing is. Wanneer het basisonderwijs ook statistiek en Simpson’s paradox behandelt, kan het voortgezet onderwijs eerder aan algebra beginnen.

Links ³⁷⁴

- Teaching Simpson’s paradox at elementary school, 30 januari 2017
- Simpson’s paradox, and how to correct it, 28 januari 2017
- Het rekenexperiment op kinderen moet en kan worden beëindigd, 29 november 2015
- Herontwerp Onderwijs in Wiskunde – Redesign of Mathematics Education, Zenodo website

³⁷⁴ [bth/2017/03/03/verhoudingsgetallen-statistiek-en-simpsons-paradox/](https://zenodo.org/record/1274111/files/bth/2017/03/03/verhoudingsgetallen-statistiek-en-simpsons-paradox/)

Bestuur NVvW accepteert een rekentoets bij het eindexamen

2017-03-08 ³⁷⁵

In de Kamerbrief 2017-02-24 over het “alternatief voor de rekentoets”, waartoe Sander Dekker de opdracht kreeg via de motie door Jasper van Dijk, staat de opmerkelijke afspraak van Dekker met het bestuur van de NVvW (of zie ook de korte weergave in de WiskundE-brief 767#5):

“Deze referentieniveaus gelden voor alle leerlingen in het voortgezet onderwijs en moeten aan het eind van het curriculum op een zodanige manier getoetst worden dat zichtbaar is voor het vervolgonderwijs dat een leerling het referentieniveau beheerst.”

Deze afspraak voegt een specifieke eis aan het eindexamen toe. Ik zou niet weten hoe je rekenen specifiek kunt toetsen anders dan via een toets die daarop is toegesneden. De conclusie is dat het NVvW-bestuur een rekentoets bij het eindexamen accepteert.

- Verwerken van rekenen in andere examenvragen geeft de mogelijkheid dat de kandidaat via compensatie toch nog slaagt ook al beheerst hij of zij het rekenen niet.
- Toetsen via algebra, uitgaande van de gedachte dat algebra voortbouwt op rekenen, miskent de mogelijkheid dat een leerling wel voldoende algebra beheerst maar toch cruciale fouten maakt wanneer het om concrete getallen gaat (bijv. plaats van comma of afrondingskwesties). Inderdaad moet je basaal kunnen rekenen voordat je algebra aankunt, maar algebra kan rekenen en kwantitatief inzicht niet vervangen.

Vervolgens moet de kandidaat voor deze specifieke toets slagen want anders kan het vervolgonderwijs niet zien dat hij of zij het rekenen beheerst.

Het NVvW-bestuur was blijkbaar zo blij met de motie van Jasper van Dijk en de mogelijkheid om nu tot echte afspraken te komen (de vermeende vorige “afspraak” had men geheel verzonnen), dat men ofwel vergat goed naar de tekst te kijken, ofwel het als irrelevant beschouwt, omdat men later toch gaat zorgen dat dit onderdeel genegeerd kan worden.

Misleiding journalist van de Telegraaf

Journalist Arianne Mantel bij de Telegraaf 2017-02-27 rapporteert: “De rekentoets op de middelbare scholen gaat van tafel. In plaats daarvan wordt rekenen geïntegreerd bij alle vakken, behalve de talen.” Dat valt te bezien, want de Kamerbrief legt condities op die niet per se vervuld zullen worden. Wel voedt de NVvW-voorzitter de gedachte dat

³⁷⁵ bth/2017/03/08/bestuur-nvww-accepteert-een-rekentoets-bij-het-eindexamen/

de toets gaat verdwijnen, let immers op het woordje “ook”, en daarmee krijgen journalist en lezers misleidende informatie:

“Garst: „Vorbereiding en invoering ervan zal vermoed ik zo'n vier jaar duren.” Tot die tijd moeten de leerlingen op vmbo, havo en vwo wel allemaal de huidige rekentoets nog maken. „Of deze dan ook blijft meetellen voor het behalen van het vwo-diploma hangt volgens mij af van de nieuwe staatssecretaris na de verkiezingen. Als die uit de huidige oppositie komt, acht ik het zeer waarschijnlijk dat deze ook verdwijnt bij het vwo.”” (mijn benadrukking)

Paard achter de wagen op het VMBO – MBO – HBO traject ?

Voor het VMBO is geconstateerd dat de rekentoets eigenlijk het wiskunde-programma van het VMBO dekt. Het NVvW-bestuur heeft eerder al voorgesteld dat alle leerlingen deze “wiskunde” gaan krijgen. Ik acht dit een ernstige dwaling. Ten eerste ligt het eigenlijke probleem bij het basisonderwijs. Het is bizar dat het probleem daar niet wordt aangepakt, zie WiskundE-brief 721#5. Ten tweede zou je het wiskundeprogramma op het VMBO ambitieuzer willen maken, gezien eisen voor MBO en HBO. Dat zou voortaan moeilijker worden omdat alles dan vastgelegd is op rekenen voor iedereen. Een ezel achter de wagen stoot zich niet tweemaal aan dezelfde steen maar het NVvW-bestuur zet er een paard neer.

Experts ?

In de Kamerbrief stelt Dekker: “Bij elke groep zitten experts (wiskundeleraren en wetenschappers) die zijn aangedragen door de NVvW en leerplankundige experts van het nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling (SLO).” Wie oh wie zijn deze “experts” ? Vroeger werd ook over “experts” gesproken, die dan bijdroegen aan het ontsoren van het rekenonderwijs, en die niet in staat bleken om de fouten bij het KNAW-rapport uit 2009 over het rekenonderwijs door te prikken, zoals ook de ideologen het Freudenthal Hoofd in de Wolken Realistische Wiskunde Instituut of de ideologen van Stichting Goed Rekenonderwijs, zie andermaal WiskundE-brief 721#5/

Ik herhaal derhalve mijn advies tot een parlementair onderzoek naar het onderwijs in wiskunde.³⁷⁶

³⁷⁶ <https://www.ipetitions.com/petition/tk-onderzoek-wiskundeonderwijs>

D66 en Baudet belazeren hun kiezers

2017-03-09³⁷⁷

D66 en Thierry Baudet zijn vooral warhoofden en zij belazeren hun kiezers met hun spiegeltes en kraaltjes van meer democratie via meer referenda en direct gekozen premier en burgemeesters. Het andere kroonjuweel van D66 is het districtenstelsel dat Donald Trump aan de macht bracht. Of Baudet daar ook achter staat weet ik niet. Alexander Pechtold zegt ook dat de kroonjuwelen niet in de etalage liggen maar in de brandkast. Misschien dat hij ze pas bij een kabinetsformatie plots weer op tafel legt. Mijn constatering van belazeren is dus met mitsen en maren omgeven.

Toch klopt er al vanaf de oprichting van D66 in 1966 weinig van de argumentatie dat je met deze kroonjuwelen de democratie kunt verbeteren. Juist het bestaande Nederlandse stelsel is het meest democratisch, namelijk met representatieve vertegenwoordiging, proportionele zetelverdeling, lage drempel, en parlementaire selectie van de premier en gaarne ook benoemde burgemeesters, die immers boven de partijen moeten staan. In mijn pamflet "Laat D66 zich opheffen" uit 2012 laat ik voor alle kroonjuwelen zien dat zij niet waarmaken wat D66 belooft.

De tv-uitzending van Zembla "De stem van het volk" (8 maart) meldde dat meer partijen zoals 50Plus aan het blijkbaar populaire belazeren met gekozen burgemeester en referenda zijn gaan meedoen. Ik concentreer me nu op D66 met Hans van Mierlo zaliger en Baudet die als een jonge Hans van Mierlo op rechts wordt gezien.

Hoe komt het toch dat D66 en Baudet zo blind en halsstarrig claimen dat hun voorstellen de democratie bevorderen? De eerste verklaring is dat ze zomaar wat roepen en aldus niet diepgaand op de kwestie hebben gestudeerd. Hans van Mierlo was in 1966 gecharmeerd van de USA met JFK, en dacht aan zijn water te voelen dat het daar democratischer was dan in het stoffige Nederland. De tweede verklaring bij D66 is dat het historisch zo in de genen van die partij is vastgelegd, dat een nieuwe generatie er blindelings aan vasthoudt. Pechtold wil er nog pragmatisch over zwijgen, namelijk om de critici niet wakker te maken die hem ooit zodanig het vuur aan de schenen legden dat hij schielings naar de brandkast sloop in plaats van de intellectueel integere conclusie te trekken dat D66 is op te heffen. Wat Baudet beweegt laat zich alleen raden want wat hijzelf over zijn keuze uitlegt is logisch een warboel. Vrijwel alles wat Baudet beweert is warrig. Wie weet wat hem beweegt mag het zeggen. Mijn duiding is dat hij op zoek was naar een stok om de hond te slaan. Voor een warhoofd als hij is het altijd fijn om een vijandbeeld te scheppen. Wanneer hij niet begrepen wordt ligt het niet aan hem maar aan een boze buitenwereld, nu van een

³⁷⁷ bth/2017/03/09/d66-en-baudet-belazeren-hun-kiezers/

“partijkartel” dat gebroken moet worden, alsof we niet in een land wonen met wellicht de meest toegankelijke democratie ter wereld.

Het trieste van de situatie is niet alleen dat D66 en Baudet steeds maar ruimte voor dit belazeren krijgen, maar ook dat kiezers enorm veel tijd kwijt zijn om te ontdekken dat de claims alleen waanzinnige propaganda zijn. Het is niet eenvoudig om respect voor wetenschap te herstellen. Op die manier komt de samenleving nauwelijks toe aan de zaken waar het om gaat: volledige werkgelegenheid, vermindering van armoede, meer vrijheid voor burgers en ondernemers, solidariteit met degenen die dat niet kunnen missen, versterken van de rechtsstaat, een dienstbare overheid, realiseren van een milieu-duurzame samenleving.

Eva Jinek en Frits Wester helpen Baudet aan een zetel

2017-03-11 ³⁷⁸

Pauw & Jinek rapporteerden tot nu toe over Thierry Baudet zonder naar de inhoud te kijken en alsof hij alleen maar ludiek campagne voerde. Daarmee hielpen ze hem te stijgen in de peilingen en mocht hij nu aan tafel aanschuiven.

Eindelijk kwamen de “talkhosts” aan een kritische vraag toe. Jinek plukte deze recente uitspraak van het net:

“Onze elite is bezig ons homeopathisch te vermengen met alle andere volken opdat er nooit meer een Nederlander zal zijn.”

Homeopathie betekent dat een medicijn zo verdund wordt dat het zgn. werkend bestanddeel niet meer aanwezig hoeft te zijn, zodat alleen de herinnering aan de vorm reeds toereikend effect zou hebben. Dit is groteske onzin maar het is nog onzinniger om daar als zelfverklaard intellectueel naar te verwijzen.

Dus “Quinsy Gario was hier” zou dan reeds voldoende zijn om aan het verschijnsel van een Nederlander een einde te maken? Alsof ook Baudet zelf door deze homeopathie dan zijn vermeende identiteit als Nederlander moet inleveren en zoals het koninklijk huis tot nazaten van immigranten reduceert?

Het blijkt niet over homeopathie maar over echt DNA en racisme te gaan. Eerder gaven Sander Philipse en “Ikje Ergens” een overzicht van bedenkelijke uitspraken door Baudet. Uit 2015:

“Ik [wil] niet dat Europa Afrikaniseert. (...) Ik wil graag dat Europa dominant blank en cultureel blijft zoals het is.” Amsterdam FM, Vluchtweek, 17 september 2015 (vanaf 1:10:08 – tot 1:10:45).

³⁷⁸ bth/2017/03/11/eva-jinek-en-frits-wester-helpen-baudet-aan-een-zetel/. Zie daar voor weblinks

Genetische blankheid puur gezien als cultuuruiting ?

Tja, ikzelf zou het ook jammer vinden wanneer de blonde vrouw uit het straatbeeld verdwijnt, maar mijn indruk is dat je zeer verdwaald bent wanneer je hiermee je boeken wilt verkopen en zelfs het salaris van een kamerlid bemachtigen.

Journalist Frits Wester schoot Baudet te hulp:

“Dit is een compleet belachelijke uitspraak. (...) Thierry, neem deze uitspraak hier vanavond terug, dan ben je er vanaf.”

Na enig kaatsen aan de tafel gaf Baudet aan dat hij door de commotie aan de tafel het niet meer zo zou zeggen. Wester concludeerde dat hij er spijt van had, het publiek klapte, en Baudet corrigeerde hem niet.

Aan het einde van de uitzending zat Baudet er nurks bij als een kind van wie het speeltje is afgenomen. Jinek en hij schudden netjes de handen, maar daarna kijkt Baudet strak voor zich uit, want hij weet zich in het pak genaaid. Hij kan nooit meer doen wat hij het liefst wil, namelijk tegen de “Afrikanisering” waarschuwen, zonder aan deze spijtbetuiging herinnerd te worden.

Op het eerste gezicht is dit een mooi effect van democratie en vrijheid van meningsuiting en een open samenleving. Ieder heeft het gevoel te mogen zeggen wat men denkt, en wanneer iemand te ver gaat, kunnen anderen helpen om tot correctie te komen. Vertoefde Baudet voorheen vooral in een cocon van zijn eigen verzamelde gefrustreerden die zich door hem graag laten afbluffen, nu kon hij niet om kritiek heen.

Op het tweede gezicht blijft het journalistiek ondeugdelijk. Een talkhost moet er vooral voor zorgen dat kijkers niet wegzappen. Dit is geen journalistiek maar entertainment. Het “format” lijkt soms op journalistiek (met vraag en antwoord) maar is het niet. Wellicht dat een uitgenodigde journalist nog wel de beroepsgroep vertegenwoordigt, maar die weet dat hij of zij zich als gast dient te gedragen.

- Frits Wester vroeg niet door over “Afrikanisering” en wat er nu zo cultureel is aan de blankheid van Europa.
- Jeroen Pauw, Eva Jinek en Frits Wester vroegen *helemaal niet door* over het punt dat zowel D66 als Thierry Baudet hun kiezers belazeren met een bewust verkeerde stellingen over het vergroten van democratie met referenda en directe verkiezingen.

Baudet komt er met kleerscheuren vanaf, terwijl hij ontmaskerd had kunnen worden als een warhoofd en demagoog met racistische neigingen. Ongetwijfeld levert deze happening hem zoveel aandacht in de media op dat vele verdwaalden hem als een goed alternatief voor Geert Wilders gaan zien – wellicht onder het motto “Eindelijk iemand die niet ijdel zijn haar blondeert”.

Wellicht is het positieve van dit alles dat D66 nu wakker kan worden, en kan zien hoe ook de eigen perversie t.a.v. “democratie” kan ontsporen. Is Thierry Baudet niet een zodanig grote karikatuur van Hans van Mierlo dat zelfs ook D66 kan gaan inzien dat zij zich beter kan opheffen ?

PS. Applaus voor Sarah Sluimer met haar waarschuwing in de Volkskrant 12 maart.

Enkele video's van de Studium Generale bij de TU Delft

2017-03-12 ³⁷⁹

Via via kwam ik terecht op de website van de Studium Generale van de TU Delft. Het onderstaande is een korte bespreking van een viertal opnames van zulke lezingen.

Richard Gage over 9 / 11

De lezing uit 2015 door Richard Gage over 9 / 11 moet men gezien hebben. Gage toont voor een leek als ik nogal overtuigend dat de Twin Towers en WTC 7 in “free fall” instorten, zodat er geen weerstand kan zijn, en de implicatie is dat de stalen peilers dus opgeblazen moeten zijn. Deze “controlled demolition” *klinkt* ook als de meest logische verklaring waarom het beton verpulverd is, waarna het stof over heel Manhattan uitwaaierte in plaats van dat de betonnen vloeren op de plek zelf terug te vinden waren. Wat de werkelijke waarheid is weet ik natuurlijk ook niet.

Positie 1: Je kunt concluderen dat de onderste steen nog niet boven is. Het was al ontstellend dat politici, wetenschappers en journalisten in de USA en EU vielen voor de leugen van de massavernietigingswapens, uit angst om als “unpatriotic” gebrandmerkt te worden. Weer is het ontstellend dat de wetenschappelijke wereld niet massaal protest aantekent tegen het gebrek aan antwoorden en transparantie. Laten EU wetenschappers en het EU parlement een onderzoek instellen. Het is niet ondenkbaar dat er in de USA partijen zijn die belang hebben bij de olie in het Midden Oosten en die dan hun machtspositie misbruiken. Per implicatie is er ook een dubbelspel met Al-Qaeda, waarbij de zogenaamd vervaarlijke terroristen zich eigenlijk als marionetten hebben laten misbruiken. Het Midden Oosten grenst aan Europa, Rusland en Turkije, zodat de belangen van Europa groter zijn dan die van de Amerikaanse automobilist. Ook moet er betere rechtsbescherming komen van ambtenaren, wanneer het voorbeeld van de USA toont hoe die door diverse wetten en regels genuileerd worden.

Positie 2: Kritiek is goed, zolang het maar geen complotdenken wordt. Lees Jan Willem Nienhuys in *Skepter* 20.1 (2007) en een jongere bespreking in *Kloptdatwel.nl* uit 2016. Nienhuys verwijst ook naar het deels amuseante en deels ontvullende – want het blijft een gruwelijke

³⁷⁹ bth/2017/03/12/enkele-videos-van-de-studium-generale-bij-de-tu-delft/. Zie daar voor weblinks

gebeurtenis – betoog door Steven Dutch. We kunnen ook ons voordeel doen met de Nederlander Danny Jowenko. Deze zegt helder dat WTC 1&2 beide kunnen instorten door hun eigen gewicht na verzwakking, en dat “controlled demolition” niet logisch is, omdat dan ofwel ladingen door de brand eerder waren afgegaan ofwel ontstekers door de brand verwoest. Een krachtig argument van Jowenko is dat het neerstortend gewicht van bovenliggende etages niet gelijkmatig verdeeld is, zodat veel gewicht op enkele pijlers kan komen waarna de bouten losspringen: en er ook geen weerstand meer is.

Positie 3: Maar, over WTC-7 geeft Jowenko weer een verwarrende reactie, en helaas is hij bij een auto-ongeluk om het leven gekomen. Misschien is er nog een derde tussenpositie, dat er alleen een complot is t.a.v. WTC-7. Daar was naar verluid ook de SEC bezig met onderzoek aan Enron (wikipedia – een portal en geen bron).

NB. Zie twee addenda hieronder.

Joris Luyendijk over “Dit kan niet waar zijn”

Joris Luyendijk bespreekt niet zozeer zijn boek zelf, want het is zijn bedoeling dat men dit gaat lezen. Hij vertelt echter hoe hij ertoe kwam om op onderzoek te gaan bij de banken, en hoe zijn collegae bij The Guardian tegen Hollanders aankijken. Hij vertelt zijn verhaal geroutineerd en heeft daarbij ook geleerd hoe hij het met humor interessant houdt. Opmerkelijk genoeg meldt hij dat zijn belangstelling voor elektrische auto's kwam door zijn wens om de Arabische wereld tegen de Amerikaanse automobilist te beschermen. Alles hangt met elkaar samen.

In 2015 heeft hij een opmerking die ook voor de huidige verkiezingen interessant is: je kunt niet zowel boos op de banken zijn als VVD stemmen. Hij karakteriseert de VVD als een lobbygroep voor de banken.

Mijn probleem t.a.v. Joris Luyendijk is dat ikzelf als econoom al e.e.a. over banken en het financieel systeem weet. Ik kan begrijpen dat hij als antropoloog en journalist een voor hem nieuw terrein kan ontdekken en beschrijven. Maar ik kan niets met het intrappen van open deuren. Ik heb al in 1990 geadviseerd tot een parlementair onderzoek naar werkloosheid en de rol van de voorbereiding van het economisch beleid, en daar in 2005 een advies over de financiële sector aan vastgeknoopt, aangezien de liberalisering en deregulering ook van deze sector ten onrechte werd verkocht als noodzakelijk om de economie en werkgelegenheid te stimuleren. Dus wanneer Luyendijk schrijft over banken maar niet over de wenselijkheid van zo'n parlementair onderzoek, blijft de stagnatie voortduren. Mensen die het boek van Luyendijk lezen zijn in wezen nog geen stap verder. Dat geeft hij ook toe: hij beschrijft alleen problemen en noemt geen oplossingen.

Janneke Monshouwer en Cees Hamelink over “Hoe betrouwbaar is het nieuws?”

Dit is een dubbelinterview door organisator en presentator en UFO-onderzoeker Coen Vermeeren van twee personen die veel minder

naamsbekendheid hebben. De aanpak is een beetje als “Zomergasten” met af en toe korte filmpjes waardoor de betrouwbaarheid van het nieuws ter discussie komt. De berichtgeving over de “weapons of mass destruction” van Saddam Hoessein is zo’n dieptepunt. De gasten plegen geen zichtbare inspanning zoals Joris Luyendijk om een lang betoog toch onderhoudend te houden, en zij geven bijna keuvelend gewoon hun reacties op aardige vragen. Aanvankelijk had ik zo mijn aarzelingen maar bij de aftiteling was mijn indruk dat dit waarschijnlijk toch de beste van deze video’s was. De stelling van Hamelink “een volk krijgt de journalistiek die het verdient” overtuigt. Getoond wordt een grove manipulatie door het NOS-journaal. Vladimir Putin spreekt met de Britse journalist John Sweeney over MH17, maar de NOS knipt zo in het beeldmateriaal dat het lijkt alsof Putin aan de man voorbijloopt en geen vragen beantwoordt.

Willem Middelkoop over “Patronen van bedrog”

Mijn probleem verveelvuldigt t.a.v. de lezing door Willem Middelkoop uit 2014. Hij mag als niet-econoom zeggen dat bij anderen patronen van bedrog aanwezig zijn, maar hijzelf heeft mensen bij de crisis naar het goud gejaagd en daar zelf goed aan verdiend, terwijl goud geen economisch relevante oplossing is (zie hier), en terwijl hij dan gebruik maakt van de situatie dat hij “slechts” journalist is terwijl een financieel adviseur gebonden is aan regels t.a.v. advies en het daaraan verbonden verdienmodel. Zonder intrinsieke waarde heeft goud het karakter van een piramidespel, met bangmakers als Middelkoop als profiteurs. Voor Middelkoop zou pleiten dat hij voorafgaand aan de crisis van 2008 daarvoor gewaarschuwd heeft, maar ja, ik dus ook, en er waren ook andere economen (op wier argumenten ik dus lette).

Maar het is wel een amusante video doordat Middelkoop een mooie mix geeft van daadwerkelijk bedrog (oorlog in Irak) en de doorontwikkeling naar Bilderberg en de illuminati. Opmerkelijk genoeg staat bij de video: “Op verzoek van de spreker is alleen het eerste deel van de avond beschikbaar op YouTube.” Zijn er onthullingen gedaan waar de wereld nog niet rijp voor is ?

Ter afsluiting

De situatie in de wereld is zo dat er inderdaad fundamentele problemen zijn t.a.v. het economisch beleid, zodanig dat er zulke crises ontstaan, zodat dan niet-economen zich geroepen voelen daar ook over te gaan schrijven, waarbij die nieuwe profeten dan zogenaamd aan geloofwaardigheid winnen juist omdat er crises zijn. Wanneer die niet-economen zich als degelijke journalisten opstellen, dan kunnen zij een goede rol spelen. Zij kunnen rapporteren over de problemen, de antwoorden van economen, en zij kunnen vragen stellen. Het beste is dat zulke journalisten toch ook weer economisch zijn onderlegd. Het wordt problematisch wanneer de tussenpersoon de hoofdrol op het podium inneemt. Dan doen zij alsof de economische wetenschap overbodig is. Dan leggen zij verschijnselen uit in een Jip-en-Janneke

taal die het publiek denkt te begrijpen, maar die geen recht doet aan de complexiteit. Dan is er circus op het podium dat volle zalen trekt, maar het publiek zou moeten weten dat men een kat in de zak koopt. Maar het is een vrij land, en de TU Delft wil zijn studenten waarschijnlijk leren hoe belangrijk het is om kritisch te leren denken. Ik wacht op een rapport van de TU Delft over 9 / 11. Wordt het ook niet tijd dat Rem Koolhaas er wat over zegt ?

Addendum 1. Klaas van Egmond

In Skepter verder lezend over Coen Vermeeren en zijn passie voor UFO's, zie ik tot mijn verbazing een verwijzing door Rob Nanninga zaliger naar een Volkskrant artikel door Klaas van Egmond waarin Vermeeren's vrijheid van denken in bescherming wordt genomen. Dat is toch wel opmerkelijk, want toen ik constateerde dat Van Egmond als niet-econoom zat te beunhazen door in de Tweede Kamer en bij Radar TV te doen alsof hij iets van economie begreep, toen was het voor Van Egmond afgelopen met de vrijheid van meningsuiting. Fantaseren over UFO's mag wel maar de denkfouten en ijdelheid van Klaas van Egmond ter discussie stellen mag niet. (En met die denkfouten en ijdelheid heeft RIVM en NMP directeur Van Egmond klaarblijkelijk het Nederlandse beleid t.a.v. milieu en klimaat ook al geen goede diensten bewezen.)

Addendum 2. Coen Vermeeren

Ik zie nu het interview met Coen Vermeeren uit juli 2016 over zijn boek "9/11 is gewoon een complot". Dit is een pijnlijk interview.

- Vermeeren is niet langer de presentator van Studium Generale, maar presenteert zich als een ingenieur die nu op geheel persoonlijke titel e.e.a. aan het grote publiek zal uitleggen. Dat betekent dat andere ingenieurs hem aan zijn analyse kunnen houden. We kunnen slechts hopen dat dit gebeurt. Laat de TU Delft dit boek beantwoorden.
- Vermeeren noemt een aantal zaken die door Nienhuys bij Skepsis / Skepter reeds zijn weerlegd. Van Erp voegt daar in zijn bespreking zaken aan toe waarvan Vermeeren niet alleen had kunnen maar ook moeten weten dat zij anders liggen, zoals bijv. t.a.v. het gegeven dat er geen camerabeelden zijn van een vliegtuig bij het Pentagon.
- Als motivatie voor zijn boek geeft Vermeeren zijn eigen ervaring dat er geen gesprek mogelijk was over de UFO's en dat hij hoopt dat mensen gaan zien dat we "in een soort fantasiewereld, een soort theater leven" wanneer mensen gaan zien dat "wat ons is verteld over 9 / 11 ook niet blijkt te kloppen" (minuut tien). Voor alle duidelijkheid: dit is het aannemelijk maken van het ene complot met het andere complot.

Dat President Bush niet adequaat op 9 / 11 reageerde maar de aanwezigheid van "weapons of mass destruction" verzoon om Irak binnen te vallen lijkt me een vaststaand gegeven, en het verbaast me (zoals

bovenaangehaalde Steven Dutch) dat complotdenkers nog veel meer nodig hebben om aan hun behoefte tegemoet te komen. Wordt zulk complotdenken wellicht gevoed door geheime diensten, in een poging om de aandacht van de werkelijk relevante zaken af te leiden ?

Meer over het opzetje van P&J tegen Baudet

2017-03-13 ³⁸⁰

Zie het vorige weblog ³⁸¹ voor de terechte vraag van Frits Wester aan Thierry Baudet.

Een tafelschikking is vaak van belang. Frits Wester zat tegenover Thierry Baudet en kon hem direct aanspreken. Baudet zat naast Ahmed Aboutaleb en kon hem niet direct aanspreken. Het kan geen toeval zijn geweest.

We kunnen gevoeglijk aannemen dat Frits Wester (RTL en niet NPO) niet van dit opzetje van Pauw & Jinek wist. Het waren ook P&J die het filmpje met Baudet's uitspraak toonden, waarop Wester spontaan – en lofwaardig – reageerde. Toch is de situatie problematisch. Wester's vraag aan Baudet was terecht, maar door dit opzetje met de “bewoners” erbij krijgt het geheel het karakter van een volksgericht, en het is de vraag of hij daaraan wel had willen meewerken.

Per saldo hebben Jinek en Wester (1) Baudet tegen zichzelf in bescherming genomen, en (2) hem aan een zetel geholpen door niet kritisch door te vragen.

Kwalijker opzetje t.a.v. “bewoners van Leidsche Rijn”

Kwalijker blijkt het opzetje t.a.v. “bewoners van Leidsche Rijn”. Deze personen werden door Pauw & Jinek beschreven als waren zij alleen maar bewoners, als representanten van 800.000 bewoners van VINEX wijken – zie ook de ondertiteling bij hun namen. Al snel leverde twitterend Nederland een ontmaskering die Big Brother waardig is. Er zaten meer bewoners in de zaal, maar alleen Marieke Dubbelman en Adam Almarini kregen het woord, en Jan-Willem Schouw nam het ongevraagd maar kreeg meteen zijn naam erbij. Marieke Dubbelman presenteerde zich als moeder van kinderen, en Almarini als succesvolle tweede generatie migrant, maar Schouw zei openlijk dat hij D66-lid was, wat Jeroen Pauw zodanig verbaasde dat we niet aan diens acteertalent hoeven te twijfelen.

Het is geen “talkshow” maar “kletstoneel”.

Zouden Dubbelman cs. niet weten dat zij zo als “gewone burgers” werden geframed, of zaten zij in het complot ? Is de ouwerwetse spel-

³⁸⁰ bth/2017/03/13/meer-over-het-opzetje-van-pj-tegen-baudet. Zie daar voor weblinks

³⁸¹ bth/2017/03/11/eva-jinek-en-frits-wester-helpen-baudet-aan-een-zetel/

ling van “Leidsche Rijn” voor een moderne wijk in plaats van gewoon “Leidse Rijn” de waarschuwing dat je beetgenomen gaat worden ?

Ik verwijst naar Frans Groenendijk voor meer vragen. Naar ik begrijp heeft Groenendijk een boek geschreven over “Islamofobie” – een fobie is bang zijn voor iets waar je niet bang voor hoeft te zijn – waar ik denkkelijk niets van moet hebben, maar zijn vragen over het opzetje door Pauw & Jinek lijken me terecht.

Het is aan te bevelen dat P&J in een volgende uitzending hun excuses aanbieden voor deze manipulatie (en zeker voor het mislukken daarvan: slecht toneel).

Een wonderlijke reactie

Frans Groenendijk produceert in aangehaalde bespreking een wonderlijke constructie:

“Die ging over immigratie en homeopathie. Alle keren dat hij [Baudet] daartoe de gelegenheid kreeg benadrukte de lijsttrekker dat hij problemen heeft met culturen die ver af staan van de onze, die niet mengen, maar Wester bleef doordrammen alsof verschil maken tussen ras en cultuur een leugenachtige verdraaiing was.”

Het ging niet over “immigratie en homeopathie”. Laten we Groenendijk uitnodigen nog eens goed naar de uitspraak te kijken die Baudet niet meer zo zal formuleren. Die uitspraak gaat wel degelijk over bevolking (DNA) en niet over cultuur.

De reactie van Wester is terecht. Het probleem is dat Wester niet doorvroeg hoe Baudet er echt over denkt. Dat Baudet nu over “cultuur” praat spoort niet met wat hij eerder over het blank blijven van Europa heeft gezegd (maar het warhoofd wil ook uit de EU, dus hoe wil hij dat bereiken ?).

In de uitzending zegt Baudet nog dat hij wil “vooruitkijken” maar niemand vraagt wat hij daarmee bedoelt. (Mogelijk dat de overbevolking van Afrika naar Europa zal trekken – zie zijn eerdere uitspraak over “Afrikanisering” ?)

Linda Nieuws kan ook geen tv-kijken

Ook Linda kan niet goed tv-kijken. Belinda Janssen stelt:

“Thierry beweerde namelijk dat de instroom van verschillende culturen in ons land voor een ‘homeopatische verdunning van de Nederlandse bevolking’ heeft gezorgd. En die uitspraak vond Frits Wester niet te verteren.”

Ook hier wordt wat Baudet heeft gezegd niet correct geciteerd. Terwijl het toch zeer gemakkelijk moet zijn om het filmpje nog eens goed af te luisteren. Maar Linda toont dat filmpje niet, alleen een fragment daarna.

Linda neemt Baudet ook in bescherming:

“Wester wond zich zó op over Baudets boude stelling dat hij ter plekke om excuses eiste. Volgens Baudet had zijn uitspraak helemaal geen racistische bedoeling, al gaf hij na enige tijd wel toe dat hij dergelijke bewoordingen nu niet meer zou gebruiken. Maar aan zijn eigen verhaal kwam hij door het gehakketak niet meer toe.”

Wester vroeg geen excuses maar correctie van iets wat compleet belachelijk is. Wanneer Linda niet corrigeert moet Doutzen Kroes Linda de Mol maar eens flink toespreken.

De kritiek van Wester was geen gehakketak, tenzij Linda meent dat protesteren tegen een overduidelijk racistische uitspraak mag worden beschouwd als gehakketak. Zie ook hoeveel moeite het kostte om Baudet tot intrekking te bewegen.

En laat Linda dan nog eens uitleggen wat dat “eigen verhaal” is waaraan Baudet niet toekwam. Ik kom alleen warrigheid tegen, en daar heeft hij echt alle tijd voor. Het is bizar hoeveel tijd de Nederlandse media aan dit warhoofd besteden. Kunnen journalisten werkelijk niet zien dat er iets aan Baudet mankeert ?

Kwalijke gifmengerij door DDS

Ronduit kwalijke gifmengerij pleegt DDS bij het “verslag” door Tim Engelbart:

“De methode die ze hadden gekozen was een bijzonder trieste: ze namen een uitspraak die Baudet afgelopen woensdag deed bij een sprekersavond in Maastricht, en haalden die doelbewust volkomen uit het verband. Zo heeft Thierry Baudet verkondigd dat we toe moeten naar een situatie waarin we de grenzen sluiten en wat meer ons best gaan doen om de Nederlandse cultuur te beschermen. Zo zei hij dat niet, want zo praat Baudet niet, maar hij voegde er z'n gebruikelijke flair aan toe: de FVD-voorman sprak over een “homeopathische verdunning” van het onze, wat aan tafel bij Pauw & Jinek onmiddellijk werd uitgelegd als een soort uiting van nazisme.”

DDS pleegt derhalve geen journalistiek maar kwalijke propaganda.

- DDS verdoezelt wat Baudet heeft gezegd, want geeft het citaat niet.
- DDS doet geen onderzoek naar eerdere soortgelijke uitspraken door Baudet.
- DDS verdoezelt dat zulk protesteren tegen vermenging van bevolkingen (DNA) wel degelijk racistisch is.
- Terwijl Jinek de term “raszuiverheid” hanteerde (minuut 22), maakt DDS daar “nazisme” van.
- DDS schept een “verband” waar dit dan uit gehaald moet worden, de cultuur. Maar de uitspraak gaat over DNA en niet over cultuur. Dus terwijl Baudet zit te verdraaien doet DDS daaraan mee en beschuldigt anderen van verdraaien.
- DDS noemt het “flair” terwijl het weerzinwekkend is.

DDS houdt blijkaar van het verdraaien van de waarheid en krijgt er geen genoeg van:

“Maar Thierry Baudet zegeviert omdat hij zonder boos of onredelijk te worden tóch kan uitleggen dat zijn uitspraak helemaal niets met rassen te maken heeft. Wel met cultuur, want de gevestigde orde in de Nederlandse media en politiek hebben er namelijk een handje van onze cultuur te ontkennen of weg te drukken. Dat punt wordt gescoord door Baudet, en Ahmed Aboutaleb (één van de weinige PvdA’ers buiten de incestueuze media-politiek-kliek) maakt ‘m vervolgens af voor de Forumlijsttrekker door hem een daverend applaus te geven.”

- Baudet “legt niet uit” maar verdraait.
- Baudet wordt wel boos want je ziet dat hij gepikeerd raakt.
- Baudet is zeer onredelijk want zeer verward. Een deel van zijn overtuigingskracht ontleent hij aan het feit dat hij echt gelooft in zijn verwarde gedachten, maar het blijft verward. In alle waarschijnlijkheid is ook Baudet’s uitspraak dat hij het niet meer zo zal zeggen een uiting van zijn verwarde denken. Het komt door dat verwarde denken wellicht oprecht over, maar je hebt er werkelijk niets aan. Daarom had Frits Wester ook moeten doorvragen over wat Baudet dan werkelijk denkt (voorzover hij dat warrig doet).
- Aboutaleb geeft Baudet het applaus voor de oprechtheid van de intrekking van de uitspraak. Niet omdat Aboutaleb het eens is met Baudet t.a.v. het probleem t.a.v. de cultuur.

DDS heeft de aanduiding “De Nederlandse Breitbart” welverdiend.

Een afspiegelingskabinet met misschien Gert-Jan Segers als premier

2017-03-17 ³⁸²

De kiezer heeft gesproken en nu zijn de gekozenen aan zet. Edith Schippers inventariseert hun gedachten.

De traditionele zoektocht is naar een coalitie met de kleinste meerderheid in zowel Tweede als Eerste Kamer. De gangbare reflex is ook dat de PvdA nu te instabiel is om mee te regeren, en beter eerst zijn wonden kan likken. Deze reacties kunnen we beter bedwingen.

Het zoeken is juist naar de grootst mogelijke meerderheid, waarbij ook de PvdA zich kan herstellen via regeringsdeelname. Waarom zou die

³⁸² bth/2017/03/17/een-afspiegelingskabinet-met-misschien-gert-jan-segers-als-premier. Zie daar voor weblinks

PvdA oppositie moeten voeren tegen waar ze het eigenlijk wel mee eens zijn ?

Wanneer Jeroen Dijsselbloem minister van Financiën kan blijven dan dient dat de stabiliteit in Europa. Ik heb veel kritiek op het beleid van Dijsselbloem, maar het is onzin om zulke stabiliteit te vernietigen alleen omdat de Haagse politiek vastzit in traditionele denkkaders. Voor Nederland lijkt de economische crisis een beetje voorbij, maar dit is niet zo voor Zuid-Europa. Het zijn ook spannende tijden met Brexit en verkiezingen in Frankrijk en Duitsland.

Addendum 24 maart 2017: Met zijn metafoor van drank en vrouwen heeft Dijsselbloem zich onmogelijk gemaakt. Hij had kunnen en moeten weten dat zo'n metafoor voor meer uitleg vatbaar is. Wellicht meent hij ook werkelijk dat Zuid Europa het geld over de balk smijt ? Dan nog had hij kunnen en moeten weten dat een transitie naar een transparante verantwoording niet met zulke stereotyperingen gediend is. Hoe dan ook, terwijl bovenstaand argument dan wegvalt t.a.v. het blijven regeren door PvdA, zijn er voldoende andere argumenten over om te blijven regeren. Wel laat zich opmerken dat Lodewijk Asscher opmerkelijk vaak verkeerde keuzes maakt, en dat de PvdA er verstandig aan zou doen om ook de ballon van diens wartaal door te prikken. (PM. Epiloog p281.)

De relevante brede coalities

Hoe zou zo'n brede coalitie eruit zien ? De PVV en DENK vormen uitersten die zichzelf uitsluiten. Gezien de standpunten is dat denkelijk ook het geval bij 50Plus (pensioenleeftijd), FvD (kleine PVV) en het SGP (religiedwang). Omdat de SP een coalitie met de VVD heeft uitgesloten, resteren deze mogelijkheden:

1. SP, GL, PvdA, D66, PvdD, CU, CDA, met 85 zetels
2. GL, PvdA, D66, PvdD, CU, CDA, VVD, met 104 zetels
3. PvdA, D66, PvdD, CU, CDA, VVD, met 90 zetels
4. D66, PvdD, CU, CDA, VVD met 81 zetels

De PvdD heeft een nieuwe positie waaraan we moeten wennen. Met hun 5 zetels zijn ze nu toch minstens zo belangrijk als de CU, en zij kunnen dan een belangrijke rol spelen. (Gebruik eventueel de coalitiewijzer van de Volkskrant.)

De keuze van de premier

Velen menen dat Mark Rutte als premier kan doorgaan maar laten zij nog eens naar de argumenten kijken. Rutte heeft 8 zetels verloren, een kleine partij waardig, ondanks het dreigen met de PVV. Van zijn coalitie met de PvdA met in totaal 79 zetels bleven er 42 over. Als premier is Rutte voor andere partijen een groot risico. De VVD heeft slechts 22% van de stemmen, en dat is ver verwijderd van 50%. Een premier moet er zijn voor alle Nederlanders. De partijen van PVV tot DENK die niet in de regering zouden komen, zouden zich niet compleet buitengesloten moeten voelen. Het meest democratische is derhalve dat alle partijen over de keuze van de premier meestemmen, met de mogelijkheid van een compromis.

Addendum 24 maart 2017. T.a.v. Rutte geldt dat er kamervragen gesteld mogen worden t.a.v. de aanpak van de Turkse ministers vlak voor de verkiezingen (Knoops & Zwart).

In de theorie van de verkiezingen zijn er verschillende mechanismen (wikipedia). De meest relevante zijn:

- Pluraliteit: De meeste stemmen gelden. Wanneer iedere partij op zijn eigen partijleider stemt, dan wint Rutte met 33 stemmen (zetels).
- Condorcet: Die kandidaat is gekozen, die in paarsgewijs stemmen alle tegenstanders verslaat. Het is maar de vraag of Rutte dit gaat lukken.
- Borda: Partijen brengen een rangorde aan, en de kandidaat met de meeste punten is gekozen.
- Borda Fixed Point: Met deze rangordes kan ook bepaald worden wie zou winnen van de sterkste tegentander (d.w.z. degene die zou winnen wanneer betrokkene zelf niet meedoet). Dit blijkt een soort compromis te zijn tussen Condorcet en Borda.

Mijn suggestie is dat het parlement de Borda Fixed Point methode gebruikt om de nieuwe premier aan te wijzen.

Daartoe zouden zich eerst kandidaten moeten melden, waarna partijen hun rangordes inleveren. Publicatie van die rangorde is wenselijk opdat partijen niet te strategisch gaan stemmen. De gekozen premier weet zich dan breed in de Kamer gesteund, en kan dan als formateur aan de slag om een brede coalitie te vormen, bijv. nr 2 hierboven met 104 zetels.

Partijen kunnen hun kandidaten breed kiezen. Bijvoorbeeld zou de PvdA Wouter Bos kunnen voorstellen, of de CU André Rouvoet. Kiezers krijgen dan misschien een premier op wie ze niet gestemd hebben, maar het principe blijft dat de verkiezingen voor de Tweede Kamer zijn en niet voor de premier. Zo'n indirecte keuze van de premier is veel democratischer dan een directe keuze – zie *De ontketende kiezer* (2003).

Gert-Jan Segers, en nadere onderbouwing

Als voorbeeld heb ik zelf een “schatting” gemaakt van de rangordes van partijen t.a.v. kandidaten van andere partijen. Dan blijkt Gert-Jan Segers de BordaFP winnaar te zijn. Wanneer u nu denkt dat hij inderdaad als compromis voldoet en een waardig premier voor alle Nederlanders zou zijn, dan is dit als voorbeeld gelukt.

De berekening en bespreking staan hier (in het Engels).³⁸³ De Borda Fixed Point methode is mijn eigen ontwerp, en is niet in wikipedia te vinden. In de Bijlage is er een toelichting op het verschil tussen afspiegelings- en programcolleges. Voor 1970 waren afspiegelingscolleges normaal, maar met de polarisatie van de jaren '60 ontstonden programcolleges. Hopelijk kunnen we terugkeren naar het inclusief denken.

³⁸³ <https://mpr.a.ub.uni-muenchen.de/77616/>

Addendum 24 maart 2017. Segers blijkt in deze tekst een te snelle stap te maken van niet-christelijk naar anti-christelijk.

“Daar komt bij dat wat mij het meest heilig is – Jezus als zoon van God, gestorven aan het kruis, na drie dagen weer opgestaan – door de islam wordt ontkend. De islam is niet zozeer een niet-christelijke godsdienst, maar is van meet af aan een anti-christelijke godsdienst geweest.”

Ik heb Segers een toelichting gevraagd. Vooral nog kan hij met zo'n tekst geen premier voor alle Nederlanders zijn. Dank aan Hassnae Bouazza voor deze alert. Wellicht dan toch weer André Rouvoet ? Zie ook mijn advies dat de Westerse samenleving afstand gaat nemen van het christendom, niet als “anti” maar gewoon omdat het een dwaling is. Wie zich verdiept in een godsdienst heeft als enig resultaat dat men zich verdiept in een godsdienst.

Thierry het warhoofd en zijn zakenkabinet

Eerder is al besproken dat Thierry Baudet een warhoofd is, en dat het verbazingwekkend is dat journalisten de ballon niet hebben doorgeprikt. Zie hier, hier en hier. Voor de formatie stelt Baudet nu een zakenkabinet voor, onder leiding van CDA-kamerlid en econometrist Pieter Omtzigt. Zie de presentatie van dit voorstel bij Pauw & Jinek met ook de reactie door Wouter Bos. Baudet beseft niet wat het betekent dat een kabinet over politiek draagvlak moet beschikken. Voor dit draagvlak is het niet voldoende dat er alleen een benoeming is aan het begin van de kabinetsperiode. Er kunnen relatief snel problemen ontstaan waarbij de kamersteun op de proef wordt gesteld. Het bestuur van een land, provincie of gemeente is niet alleen een kwestie van “zaken doen”. Een kabinet moet op betrokkenheid kunnen vertrouwen, en dat noemen we politieke binding. Kijk bijvoorbeeld naar Ronald Plasterk, die door de PvdA naar binnen werd gehaald als een grote deskundige en hoe die vooral in zijn eigen ijdelheid verdwaald raakte. Of, kijk eens naar Baudet zelf, en diens claims op deskundigheid

Wiskundigen scheppen verwarring sinds 1951

Ook wiskundigen kunnen in de war raken. Zij worden opgeleid tot abstract denken en kunnen blijkbaar de weg kwijt raken wanneer het om de werkelijkheid gaat, niet alleen bij financiële producten bij de kredietcrisis maar ook over onderwijs in wiskunde, en ook t.a.v. verkiezingen. Kenneth Arrow presenteerde in 1951 een wiskundige stelling die volgens hem toonde dat democratie onmogelijk zou zijn. Blijkbaar is de status van wiskunde torenhoog en is Arrow sindsdien vooral nagepraat. Wie goed naar zijn analyse kijkt merkt dat puur de wiskunde wel klopt, maar Arrow's interpretatie niet. Zie het opstel “*Pas op met wiskunde voor verkiezingen*” en de bijlagen. Pijnlijk is dat wiskundige Vincent van der Noord inderdaad Arrow napraat op Kennislink, maar dat de redactie van Kennislink niet wil corrigeren,

waarbij zij tonen dat zij niet naar argumenten kijken, en dat zij meer respect hebben voor een in abstractie verdwaalde wiskundige dan voor een econometrist die juist geleerd heeft om zowel wiskunde als empirie te bewaken.

Bijlage. Het verschil tussen afspiegelings- en programcolleges

Wikipedia legt het netjes uit:

Een afspiegelingscollege is een bestuursorgaan van de overheid, dat is samengesteld naar de zetelverdeling in het benoemende vertegenwoordigende orgaan. Dat wil zeggen dat alle fracties van enige omvang in gemeenteraad of Provinciale Staten zijn vertegenwoordigd in het dagelijks bestuur van hun regio, en wel naar evenredigheid.

Tot 1970 was het afspiegelingscollege het gebruikelijke en zelfs het enige bestuursmodel bij de lagere overheden. Vanaf dat jaar vonden programcolleges hun intrede. Partijen gingen bestuursakkoorden sluiten, waarin het beleid voor de komende bestuursperiode wordt overeengekomen. De zetelverdeling in het dagelijks bestuur vormt een onderdeel van zo'n akkoord.

De argumenten voor een afspiegeling zijn:

- De meeste burgers zijn ook vertegenwoordigd in het bestuur.
- Informatie over het bestuurlijk proces komt breder beschikbaar.
- Meer partijen doen bestuurservaring op.
- Partijen kunnen zich toeleggen op specifieke terreinen die hen na aan het hart liggen, zoals bijv. onderwijs of milieu, en daarop ook afgerekend worden.
- Er ontstaat een grotere afstand tussen bestuur en controlerende raad. De raad heeft meer vrijheid om een disfunctionerende bestuurder te vervangen. Er is geen coalitiedwang waarbij alles in het program-akkoord is vastgelegd, en waarbij niemand vervangen kan worden zonder dat het hele bestuur opstapt.

De argumenten voor een programcollege zijn:

- Machtspolitiek via het uitsluiten van anderen.
- Coalitiedwang om kritische gedachten in eigen partijen tot zwijgen te brengen.
- Vermeende helderheid van "afspraken" (maar wanneer die niet gehaald worden ontstaat meestal toch weer politiek gekonkel).
- Een duidelijk verhaal bij volgende verkiezingen van wat er bereikt is (alsof burgers dit niet vier jaar lang hebben kunnen volgen).
- Politisering van zakelijke discussies, meer emotie en spanning in de politiek, meer aandacht voor de poppetjes en minder voor de inhoud, vaker grote krantenkoppen.

Aan het Presidium van de Tweede Kamer, over de keuze van coalitie en premier

2017-03-22 ³⁸⁴

Date: Tue, 21 Mar 2017
From: [Griffie van de tweedekamer.nl]
To: [Thomas Colignatus]
[later kenmerk 2017Z03968 / 2017D10864]
Geachte heer [Colignatus],

Wij hebben uw mail in goede orde ontvangen en ter behandeling doorgestuurd naar de commissie voor Binnenlandse Zaken.

Met vriendelijke groet,
[Griffie]
Tweede Kamer der Staten Generaal

Date: Tue, 21 Mar 2017
To: [griffier van de tweedekamer.nl]
From: [Thomas Colignatus]
Subject: Enkele berekeningen t.a.v. mogelijke coalities en keuze premier
Cc: w.j.m.voermans, "Postbus Kiesraad" [en enkele anderen]

Aan het Presidium van de Tweede Kamer
cc. Raad van Advies van de Kiesraad

Geacht Presidium,

Demissionair minister Schippers verkent voor u nu de mogelijkheden om tot een regeringscoalitie en de keuze van een premier te komen.

Mijn verzoek aan u is om dit email door te sturen aan de leden van zowel Eerste als Tweede Kamer, alsmede aan mevrouw Schippers, opdat men van onderstaande overwegingen en reken-uitkomsten kennis kan nemen. Ook verzoek ik u dit email op te vatten als een brief die kan worden doorgezonden aan de Vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken. Ik doe zelf al kopie aan enkelen waaronder de Raad van Advies (voorzitter Voermans) van de Kiesraad.

Naast de mogelijkheid van gewoon onderhandelen kan men ook enkele principes kiezen, en dan de uitkomst bepalen op grond van rekenregels die dergelijke principes optimaliseren. Een vraag is bijvoorbeeld of je een coalitie met de kleinst mogelijke meerderheid of juist de grootst mogelijke meerderheid wilt.

³⁸⁴ bth/2017/03/22/aan-het-presidium-van-de-tweede-kamer-over-de-keuze-van-coalitie-en-premier/. Zie daar voor weblinks

In onderstaand artikel vergelijk ik een viertal methoden: Plurality, Borda, Condorcet, en Borda Fixed Point (BordaFP). Daarvan combineert BordaFP de beste eigenschappen van Borda en Condorcet – met natuurlijk de prijs dat men niet die pure uitkomsten heeft. Mijn indruk is dat de meeste mensen BordaFP zouden prefereren. Het lijkt wenselijk dat de methode overwogen wordt op meer plekken waar gekozen wordt met een overzichtelijk aantal deelnemers.

Het artikel is “The performance of four possible rules for selecting the Prime Minister after the Dutch Parliamentary elections of March 2017”: <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/77616>

Een korte toelichting in het Nederlands is hier:

bth/2017/03/17/een-afspiegelingskabinet-met-misschien-gert-jan-segers-als-premier

In de bijlage hieronder staat een nadere toelichting met drie hoofdpunten.

Met vriendelijke groet,

Thomas Cool / Thomas Colignatus
Econometrist en leraar wiskunde
Scheveningen

Bijlage

(1) In de berekeningen in het artikel op MPRA heb ik een “schatting” gedaan van de rangorde-voorkeuren van partijen. Voor een accurate uitkomst zouden de partijen in de Tweede Kamer hun eigen voorkeuren moeten indienen. Mijn verzoek aan de fracties is om mij inderdaad die voorkeuren te zenden. In principe zijn er twee lijsten denkbaar: een lijst voorkeuren voorafgaand aan de onderhandelingen (ook wanneer nog geen namen bekend zijn), en een lijst voorkeuren nadat de onderhandelingen tot een coalitie hebben geleid (en namen van kandidaten premiers bekend zouden zijn). Een lijst heeft de vorm van Partij1 > Partij2 > > Partij13, zie ook het artikel op MPRA.

(2) De principes en rekenregels kunnen binnen verschillende structuren gebruikt worden. Ook daarover dient helderheid te bestaan. In de huidige conventie wordt eerst een coalitie samengesteld met een kandidaat premier binnen die coalitie, en wordt daarna in de Tweede Kamer gestemd, waarbij de coalitiepartners voor die kandidaat premier kiezen (wat sommigen coalitiedwang noemen). In het algemeen leidt dit tot enige onvrede bij degenen die niet tot die coalitie zijn gaan behoren en dan in een oppositierol komen. Deze conventie leidt dus tot onbegrip. De premier wordt geacht er te zijn voor alle Nederlanders, maar de oppositie heeft geen wezenlijke invloed meer op de keuze van de premier wanneer de coalitie dit bepaalt (als onderdeel van de onderhandelingen). Er zijn hier echter alternatieven. In bovenstaand artikel in MPRA draai ik het keuzeprocess om en laat ik zien hoe een

inclusieve keuze eruit zou kunnen zien. Eerst stellen partijen hun premier-kandidaten voor, eventueel ook personen van buiten de Tweede Kamer. Wie gekozen wordt krijgt de gelegenheid om een zo breed mogelijk afspiegelingskabinet te formeren. De afspraken kunnen minimaal zijn, want gedurende de regeringsperiode kunnen besluiten worden genomen met wisselende meerderheden.

(3) Dit artikel op MPRA maakt deel uit van mijn wetenschappelijk onderzoek dat ik begon als econometrist en wetenschappelijk medewerker van het Centraal Planbureau (CPB) in 1982-1991, en dat sinds 1990 is getroffen door censuur door de directie van het CPB. Dit is onderzoek naar massale werkloosheid en ook de rol daarbij van collectieve besluitvormingsprocessen en de maatschappelijke welzijnsfunctie. Wiskundige en Nobelprijswinnaar economie Kenneth Arrow (1921-2017) formuleerde in 1951 een wiskundige stelling (die juist is) waaraan hij de interpretatie gaf dat democratie als ideaal onmogelijk zou zijn (hetgeen een onjuiste interpretatie is). De interpretatie die Arrow gaf heeft een zeer verstorende invloed gehad op het economisch onderzoek, waarbij collega-economen blijkbaar Arrow's formules zijn gaan lezen binnen de "framing" van diens interpretatie. Ook bij het CPB werd onderzoek aan een maatschappelijke welzijnsfunctie afgewezen met een argument door de directie dat Arrow had laten zien dat zoiets onmogelijk zou zijn. Bespreking van mijn analyse omtrent de misvatting door Arrow werd door de directie afgewezen met het argument alsof het voor het CPB "te moeilijk" zou zijn. Voor de directie van het CPB volstond het gebruik van het begrip van het Nationaal Inkomen en de verandering daarin, de zgn. "economische groei". Recentelijk heeft de Tijdelijke Kamercommissie Breed Welvaartsbegrip naar dit onderwerp gekeken. Ook deze commissie heeft echter van collega-economen verkeerde informatie gekregen welke gevoed wordt door de onjuiste interpretatie door Kenneth Arrow. In ieder geval heeft men niet met mij gesproken. In 1990 adviseerde ik tot een parlementaire enquête naar de massale werkloosheid en de rol daarbij van de voorbereiding van het economisch beleid, en met name de rol van het CPB. Toen de directie van het CPB censuur van de wetenschap pleegde door die analyse tegen te houden van interne bespreking en externe publicatie, kreeg mijn advies tot een parlementaire enquête een noodzakelijk karakter. Omdat Nederland niets doet aan die censuur van de wetenschap, adviseer ik sinds 2004 aan de wereld om Nederland te boycotten tot de censuur van de wetenschap is opgeheven.

Complimenten en kritiek voor Tom van der Meer

2017-0-25 ³⁸⁵

Hoogleraar politicologie Tom van der Meer publiceerde “Niet de kiezer is gek”, waarin hij zich verzet tegen feitenvrij speculeren en het oplaten van luchtballonnen zonder naar de consequenties te kijken.

Hier staan boek en een bekijkswaardige video, en hier is een interview door (historica) Floor Rusman (NRC 2017-01-12). In de video vertelt Van der Meer dat achterin het boek een uitvoerige literatuurlijst staat waarin men de feiten kan nagaan. Andere boekbesprekingen zijn er door Geerten Boogaart in PR&P, Hans Wansink in de Volkskrant, Marcel Hulspas in Sargasso.

Ik heb het boek nog niet gelezen en beperk me tot deze verwijzingen.

Van der Meer verdient een enorm compliment. Sinds 1966 met D66 is het denken over democratie verstoord met dwaalredeneringen over direct gekozen premier en burgemeester, referenda en districtenstelsel, en recentelijk weer ophoging van de kiesdrempel en het via loterij aanwijzen van bestuurders. Het is een verademing dat Van der Meer aan wetenschappelijk onderzoek vasthoudt, en zulke luchtftietserij ook de naam geeft die het verdient: luchtftietserij.

Er zijn ook een paar kritische opmerkingen.

Van der Meer kon en moest weten van mijn werk

Het lijkt erop dat Van der Meer niet verwijst naar mijn boeken “*Voting theory for democracy*” en (met Hans Hulst) “*De ontketende kiezer*”. Dat is natuurlijk heel jammer, want zo geeft hij zijn lezers maar een deel van de beschikbare informatie. Mijn analyse en zijn uitkomsten zijn toch zeer relevant, zie mijn brief aan het Presidium van de Tweede Kamer t.a.v. coalitie en premier na de verkiezingen van 15 maart.

Ik heb Van der Meer in 2013 geïnformeerd over mijn email aan Kathleen Thelen. Van der Meer kan dus weten van mijn werk, wanneer hij maar belangstelling toont. Maar ja, wanneer hij mij zou klassificeren als de zoveelste luchtftietser, dan is de wereld weer het slachtoffer van het zoveelste geval van miscommunicatie.

Van der Meer's zwakke diagnose van het mediacircus

Uit het NRC-interview begrijp ik dat Van der Meer een zwakke diagnose geeft van het mechanisme waardoor die luchtftietserij van (vooral juristen bij) D66 en (archeoloog en filosoof) Van Reybrouck en (historicus en rechtsfilosoof) Baudet steeds maar weer publiciteit krijgt. Het kernargument is dat roepen dat de democratie faalt van nature aandacht krijgt van teleurgestelden. Het is een zwak argument, want het

³⁸⁵ bth/2017/03/25/complimenten-en-kritiek-voor-tom-van-der-meer. Zie daar voor weblinks

redeneert niet door naar de vraag waarom zulk roepen niet meteen met wetenschappelijk onderzoek en feiten weerlegd wordt.

Mijn advies aan Van der Meer is hierover door te denken. Mijn eigen suggestie is dat de mediaredacties vergeven zijn van historici en andere alfa-studies, en dat journalisten met een beta-achtergrond vooral nog zijn te vinden in de biotoop die dan “wetenschapsbijlage” heet. Ik heb helaas geen statistiek t.a.v. die achtergronden naar opleidingen. Mediaredacties bieden in zo’n geval geen weerwerk tegen het roepen dat de democratie faalt want redacties “denken” op dezelfde manier als de feitenvrije luchtfietsers, met als extra argument dat de krant moet worden verkocht en de kijkcijfers omhoog.

De academische opleidingen voor geschiedenis e.d. hebben er belang bij om zoveel mogelijk studenten te trekken. In plaats van dat er wetenschappelijke standaarden zoals in de natuurkunde gelden heeft men zijn eigen “alfa-wetenschappelijke” standaarden ontwikkeld. Wanneer die studenten afstuderen met een zogenaamde “alfa-wetenschappelijke” graad, en zij geen leraar geschiedenis o.i.d. kunnen worden, dan zwermen zij uit over de rest van de samenleving, waar zij met gebrek aan kritisch denken ellende op ellende veroorzaken. Denk bijvoorbeeld ook aan geschiedkundige Mark Rutte, zie hier.

Zie mijn bijdrage aan de wetenschapsagenda: *“Kan en moet de studie geschiedenis niet strenger gaan opleiden tot wetenschap en respect daarvoor?”* Zie ook mijn bespreking *“The end of the History Manifesto”*.

De tweede factor is dat wiskundigen een opleiding tot abstractie – dus luchtfietsen – hebben, en zich onbekommerd bemoeien met allerlei onderwerpen, zoals financiële producten die een economische crisis kunnen veroorzaken, onderwijs in wiskunde, en inderdaad ook de theorie van verkiezingen. Klaarblijkelijk is Van der Meer ook onder invloed van zulke wiskundige luchtfietsen, waar hij in de video betoogt dat “ideale democratie niet bestaat”, en hij niet uitlegt wat dit ideaal dan zou zijn (“iedereen is het met me eens”?). Zie *“Pas op met wiskunde over verkiezingen”*.

Een derde factor zal dus ook zijn dat politicologie een eigen eilandje is gaan vormen, en niet meer openstaat voor de buitenwereld, waarin censuur van de wetenschap plaatsvindt waar juist ook wetenschappers tegen zouden moeten protesteren (en is politicologie een wetenschap?).

Stembusakkoord en minderheidskabinet

Een wonderlijke suggestie van Van der Meer is dat partijen voorafgaand aan de verkiezingen meer stembusakkoorden zouden kunnen sluiten. Het is ietwat wonderlijk om hier zo’n aandacht aan te geven, omdat het de identiteit en de onderhandelingsvrijheid van de betrokken partijen onnodig beperkt. Partijen zouden dit instrument tactisch kunnen inzetten zoals zij nu reeds doen, maar het is vreemd om dit systematisch voor te stellen.

Een andere suggestie is om vaker een minderheidskabinet te hebben. Van der Meer is terecht gecharmeerd van het rondwinkelen om

wisselende meerderheden te verzamelen, maar het is curieus dat hij zulk initiatief alleen aan een minderheid overlaat. De juiste aanpak bestaat uit een afspiegelingskabinet met veel onderhandelingsruimte.

Van de Meer voelt zich blijkbaar verplicht om alsnog suggesties te doen hoe de democratie verbeterd zou kunnen worden. Dit staat op gespannen voet met het eerdere argument dat de democratie reeds functioneert.

Opvallend is deze constatering door Hans Wansink in de Volkskrant:

“Op de laatste pagina van zijn boek lijkt Van der Meer ineens niet meer zo zeker van zijn eigen niks-aan-de-handbetoog: ‘Gevestigde partijen die fungeren als verlengstuk van de staat plaveien de weg voor een nieuwe kiezersvlucht naar de politieke flanken. Zelfs een nieuwe populistische revolte is dan niet ondenkbaar.’ Die revolte komt wel erg plotseling uit de lucht vallen na Van der Meers iets te gemakzuchtige kritiek op door hem gewraakte ‘democratische doemdenkers’.”

Partijkartel en warhoofd Thierry Baudet

Van der Meer constateert dat bestuurlijke functies in toenemende mate worden toebedeeld aan partijleden, in plaats van bekwame personen daarbuiten. Hij spreekt daarbij over een “bestuurlijke karteldemocratie” (NRC-interview). Van der Meer heeft geen goed instrument om dit aan te pakken. De kat is op het spek gebonden, en Van der Meer adviseert de kat om er vanaf te blijven.

Dit is koren op de molen voor Thierry Baudet met zijn Forum tegen (*Newspeak* “voor”) Democratie, die in de NRC de gelegenheid krijgt om kritiekloos toe te lichten dat hij het “partijkartel” te lijf gaat (Floor Rusman, NRC 2017-01-22).

Elders heb ik toegelicht dat Thierry Baudet een warhoofd is, en dat hoogleraren “rechtsfilosofie” nog maar eens goed moeten kijken of diens “proefschrift” wel die naam waard is. Van der Meer heeft deze kritiek op Baudet:

“Aan de andere kant bestaat juist de roep om meer democratie. Het populairste middel is het referendum, dat volgens onder anderen Geert Wilders en Thierry Baudet het vertrouwen in de politiek zal herstellen. Dat klinkt leuk, alleen jammer dat het niet klopt, aldus Van der Meer.” (NRC 2017-01-12)

Van der Meer vergelijkt hier met Denemarken en Zwitserland, maar het argument van Baudet is dat volksinitiatieven het “kartel” van Van der Meer juist hier in Nederland kunnen doorbreken. Het komt in deze teksten niet uit de verf hoe dat precies zou werken – dus Baudet blijft een warhoofd – maar ook niet wat Van der Meer daarvan zou vinden.

Een vertrouwenscrisis los je niet op met skepsis

Er bestaat in Nederland een vertrouwenscrisis. Het is wel zaak om die precies te benoemen. Deze passage in het NRC-interview is relevant:

“[Van der Meer’s] voornaamste frustratie: dat de kiezer wordt verweten dat hij de democratie wantrouwt, terwijl uit bijna al het wetenschappelijk onderzoek blijkt dat die vertrouwenscrisis niet bestaat.

[Interviewer:] Toch hoor je vaak van kiezers dat ze de politiek niet vertrouwen.

[Van der Meer:] “Uit onderzoek blijkt dat er een groot vertrouwen is in de democratie, en minder in politici. Dat is juist goed: het is niet de bedoeling dat mensen politici blindelings vertrouwen.”

Van der Meer interpreteert de “vertrouwenscrisis” als “vertrouwenscrisis t.a.v. het stelsel van democratie als zodanig”. Dat lijkt me een beroepsdeformatie als politicoloog. Hopelijk wil Van der Meer niet ontkennen dat er toch wel degelijk een echte maar andere vertrouwenscrisis is. En die vertrouwenscrisis los je niet op met skepsis.

Ook dit is niet de vertrouwenscrisis waar het nu om gaat: Menig burger zal met de “vertrouwenscrisis” bedoelen dat “de politiek niets tegen immigratie doet”. Men stemt dan op Janmaat, LPF, PVV, F tegen D, SP, maar wanneer die stelselmatig in de oppositie zitten dan heeft dat ook geen zin. Maar ook dit bedoel ik niet.

In mijn diagnose bestaat de vertrouwenscrisis eruit, dat zelfs skepsis onvoldoende is, omdat het geen zin heeft om iemand voorwaardelijk en met skepsis enig vertrouwen voor bestuurlijke verantwoordelijkheid te geven, wanneer immers blijkt dat zulk vertrouwen systematisch geschonden wordt. Zie mijn pagina *“In plaats van FEEST een vertrouwenscrisis”*.³⁸⁶

- Nederland heeft zoals W.F.H. vaststelde een regentenmentaliteit, en wellicht de enige manier om Nederland respect voor wetenschappelijke vrijheid van denken bij te brengen is een boycot van dit land totdat de censuur van de wetenschap sinds 1990 door de directie van het CPB is opgeheven. Ik houd me aanbevolen voor wie een betere oplossing heeft.
- Wanneer Nederlanders zeggen tegen censuur van wetenschap te zijn maar stelselmatig stemmen op politieke partijen die deze censuur van wetenschap laten gebeuren, dan zijn die Nederlanders inderdaad gek. Zie mijn bijdrage aan NWO Bessensap 2013: *“Jullie zijn allemaal gek.”*³⁸⁷

³⁸⁶ tceu/Thomas/Nederlands/VC/VertrouwensCrisis.html

³⁸⁷ <http://www.thomascool.eu/Thomas/Nederlands/Wetenschap/2013-06-10-PosterBessensap.html>

Bericht voor de nieuw gekozen economen in de Tweede Kamer

2017-04-01 ³⁸⁸

Het blad Economisch-Statistische Berichten (ESB) had een wat wonderlijke oproep “stemt econoom” met als “uitslag” 18 gekozenen. Hopelijk hebben kiezers een bredere blik dan alleen een voorkeur voor een econoom op de lijst van de partij van hun keuze. ESB schept ook verwarring wie er econoom zou zijn en breidt hun telling uit met “of ESB-auteurs”. Meegerekend werden Mark Harbers die zijn studie economie niet afmaakte, Renske Leijten die haar de studie Nederlands niet afmaakte maar in ESB schreef, en Kees Verhoeven die economische geografie (aardrijkskunde) deed. Opmerkelijk wordt Tunahan Kuzu die bestuurskunde deed niet genoemd. Enfin, het zal wel een ludieke actie van de redactie zijn.

Economen hebben sowieso een ongemakkelijke relatie met de Tweede Kamer. In 2006-2007 had de Tweede Kamer een experiment met een *Raad van Economisch Adviseurs* (REA) waar men blijkbaar eerst verwachtingen van had, maar dat niets te makken had en maar weer werd opgeheven. Het is opmerkelijk dat de faculteiten economie er niet in slagen om zelf een instituut tot zulk economisch advies op te richten: het zou immers een nuttige ervaring voor studenten zijn om in een institutioneel kader aan advies mee te werken. We hebben nu een brei aan afstudeerscripties maar binnen zo’n kader kan het ene op het andere voortbouwen.

Hoe dan ook brengt ESB me wel op het idee om een bericht voor de economen in de Tweede Kamer te schrijven. Dit bericht heeft twee hoofdpunten:

- Een econoom in de Tweede Kamer kan veel economie hebben gestudeerd maar men ontbeert nog steeds kennis en inzicht in de nieuwe economische analyse die sinds 1990 door censuur door de directie van het Centraal Planbureau (CPB) is getroffen.
- In het navolgende zal ik enkele punten uit die analyse noemen. Dit kan vanzelfsprekend niet volledig zijn, gezien die censuur. Boycot Nederland tot de censuur is opgeheven, zie het advies tot een parlementaire enquête.

Jan Tinbergen (1903-1994)

Jan Tinbergen wordt door niet-economen tegenwoordig wat flauw weggezet, maar zijn werk is ook bij economen onderschat. Dit werk bevat nog steeds belangrijke suggesties voor de huidige wereldproblemen met bevolkingsgroei, economische verwevenheid, druk van

³⁸⁸ bth/2017/04/01/bericht-voor-de-nieuw-gekozen-economen-in-de-tweede-kamer/. Zie daar voor weblinks

het milieu alsook de nieuwe dreigingen van de technologie. Zie mijn *In Memoriam Jan Tinbergen*.

A.J. Cohen Stuart (1855-1921) en Henk Hofstra (1904-1999)

In de *New Palgrave* heeft Arnold Heertje dit lemma over zijn naamgenoot.

Cohen Stuart, Arnold Jacob (1855–1921)

Born in The Hague, Cohen Stuart was an engineer who took up the challenge put forward by the famous Dutch economist and politician N.G. Pierson to study the mathematical foundations of what we would call nowadays an optimal tax structure. His thesis (Cohen Stuart, 1889) has been reprinted in part (Musgrave and Peacock, 1958).

The international attention to Cohen Stuart's exposition is due to the thorough discussion by F.Y. Edgeworth in his article on the pure theory of taxation (Edgeworth, 1897). Following a lead by Pierson, Cohen Stuart studied the impact of the principle that each taxpayer should sacrifice an equal proportion of the total utility which he derives from material resources. He proved that it depends on the decrease of marginal utility of income, whether the income taxed above a certain minimum will be progressive, regressive or proportional in relation to the level of income. Cohen Stuart argues that in most practical cases a modest progressive tax rate will emerge.

Although based on old-fashioned concepts of measurable utility, Cohen Stuart's contribution to the analysis of the optimal income tax is part of the modern theory of optimal taxation (Mirrlees, 1971) and therefore comparable to Cournot's role in the development of the theory of oligopoly.

ARNOLD HEERTJE

See also **Pierson, Nichlaas Gerard.**

Bron: ³⁸⁹

Henk Hofstra schreef een standaardwerk over de inkomensbelasting en haalt de regel van A.J. Cohen Stuart uit 1889 aan:

³⁸⁹ https://books.google.nl/books?id=EO40DAAQBAJ&pg=PA871&lpg=PA871&dq=%22Cohen+Stuart%22+progressive+taxation&source=bl&ots=8jd5HYwEoW&sig=jel-Wg-DqAHV2HclZzkBZPGxofs&hl=en&sa=X&ved=0ahUKEwi_hTgf4YLTahVEPhQKHdJDKAQ6AEIUzAl#v=onepage&q&f=false

“Een brug moet eerst zijn eigen gewicht dragen voordat hij een last kan dragen.”

Kamerleden Duisenberg en Van Rooijen

In het kabinet Den Uyl hebben Wim Duisenberg (1935-2005) en Martin van Rooijen het draagkrachtprincipe om zeep geholpen. Het toeval wil dat Martin van Rooijen in maart 2017 in de Kamer heeft plaatsgenomen voor 50Plus, terwijl ook de zoon van Duisenberg in de Kamer zit. Misschien willen ze samen iets goedmaken.

Zie pagina 50 in het boek *Werkloosheid en armoede, de oplossing die werkt*, waarvan Henk Hofstra het eerste exemplaar in ontvangst nam. (pdf online)

Divergente ontwikkeling

In 1971/1972 stelde het kabinet Biesheuvel middels een Memorie van Toelichting²⁵⁾ dat het ‘geen nader betoog behoefde’ dat de toen geldende belastingvrije voet te laag was. ‘De omvang ervan voldoet niet aan de grondgedachte van de belastingvrije voet, het van belasting vrijstellen van het gedeelte van het inkomen, dat redelijkerwijs nodig is voor het financieren van de in het licht van de heersende maatschappelijke opvattingen noodzakelijke levensbehoeften.’

Drie jaar later echter werd dit concept verlaten door het kabinet Den Uyl. Deze regering wees erop dat het sociaal minimum in de voorliggende jaren dermate verhoogd was dat het inmiddels geacht kon worden draagkracht te verschaffen tot het betalen van belasting. Een verbijsterende gedachte, want een sociaal minimum is in de kern een netto-bedrag, en dan ontbreekt per definitie draagkracht voor belasting. Dat Den Uyl cum suis deze draagkracht toch zagen doet de cynicus vermoeden dat dit kabinet het betalen van belasting als een van die primaire en noodzakelijke levensbehoeften beschouwde, die volgens het kabinet Biesheuvel financiering vergden. De waarheid lijkt ons dat het kabinet Den Uyl een extra ‘belastingmarkt’ zocht voor het spek-

25) Memorie van Toelichting bij het regeerakkoord van 1971.

Een leugen door Gerrit Zalm en Willem Vermeend

Later hebben Gerrit Zalm en Willem Vermeend de situatie verergerd door het vervangen van de belastingvrije voet door een heffingskorting. Wiskundig maakt het niets uit dus het is lood om oud ijzer, maar psychologisch en bureaucratisch maakt het wel uit, want wanneer je niet deskundig bent dan wordt alles onoverzichtelijker.

Een probleem is ook dat Zalm en Vermeend ook een leugen pleegden.

PM. Dit is de tweede leugen door Zalm die niet op leugens.nl staat. Hier is de eerste.

Fraude door Bulgaren met de heffingskorting

Een extra complicatie was dat de belastingdienst reeds “belastingteruggaves” ging uitkeren, wat tot fraude door Bulgaren leidde. Dit is een randverschijnsel, maar het toont wel hoe versluierend de huidige systematiek is t.a.v. de diagnose dat een hoge heffingvrije voet noodzakelijk is voor aanpak van werkloosheid en armoede. Zie dit paper³⁹⁰ over de moeizame communicatie tussen econometristen en juristen over deze materie.

Samenvatting van de analyse hoe belastingen tot werkloosheid leiden

Een samenvatting is te vinden op pagina 23-51 van *De ontketende kiezer* uit 2003 (pdf online). Er is ook dit artikel van 7 pagina's uit 2010. (De weblinks zijn verplaatst van dataweb.nl naar thomascool.eu.)

Het boek uit 2003 kreeg onvoldoende aandacht. Een recensent (socioloog) begon zelfs te lasteren en er was geen econoom die hem weersprak. Mijn advies sinds 2005 luidt dan ook dat hoogleraren economie in Nederland zijn te ontslaan wegens collectief falen t.a.v. de integriteit van wetenschap. Het is opmerkelijk dat bovengenoemde REA ook over van alles heeft geadviseerd maar niet t.a.v. het opheffen van de censuur van de wetenschap sinds 1990 door de directie van het CPB.

OECD en BTW

Het gaat hier om een algemeen beleid in de OECD. De conventie bij belastingen is dat de belastingvrije voet wordt aangepast voor inflatie. Dan blijft de voet natuurlijk achter bij de stijging van het bestaansminimum – dat stijgt met de welvaart. Ook kennen verzekeringen geen vrije voet. Beter is een stelsel van “basisverzekering” waarin iedereen standaard is verzekerd, met vervolgens een bijdrage naar draagkracht.

Tevens wordt er een algemeen beleid gevoerd om belastingen te verplaatsen van inkomens naar BTW. Echter, de theorie over de marginale tarieven kijkt alleen naar de statica en niet naar de dynamica. In de juiste econometrische aanpak blijkt een BTW van 1% voldoende. Slechts voor een betere statistiek van de omzet en om het instrument te kunnen gebruiken voor enige sturing op de conjunctuur.

De basisuitkering (geen inkomen)

Kamerlid en econoom Bram van Ojik schreef in zijn jonge jaren een tekst over een “basisinkomen”. Dit is geen inkomen maar een uitkering. Zalm en Vermeend hadden blijkbaar ook het politiek opzetje bij de “belastingteruggave” om de stap naar het “basisinkomen” gemakkelijker te maken. (Groot & Van der Veen: “basisinkomen by stealth”, zie het overzicht door Otjes & Lucardie.) Echter, berekeningen over de

³⁹⁰ <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/47071/>

basisuitkering negeren altijd dat het grootste positieve effect al bereikt is wanneer je een hoge heffingvrije voet kiest.

Aanhangers van de basisuitkering blijken sektarisch aangelegd, en zij weigeren naar deze kritiek te kijken. Op het CPB was er Gerrit Zalm die niet open stond voor die kritiek, bij de WBS was er Paul de Beer die niet open stond voor die kritiek.

In deze video is een korte uitwisseling in de Tweede Kamer tussen geschiedkundige Mark Rutte en mr Marianne Thieme, waarin Thieme de sektarische filosofie verkondigt en Rutte enkele belangrijke tegenargumenten geeft, maar waarin bovenstaand hoofdpunt nog niet genoemd wordt: verhoog eerst de heffingvrije voet, en kijk dan naar wat er aan problemen overblijft.

De Nederlandse Antillen

Ik zag Cohen Stuart's beeld over een brug en het draagkrachtbeginsel treffend getoond met het instorten van de Julianabrug over de Sint Anna baai op Curaçao. De Nederlandse Antillen hebben eenzelfde beleid van belastingen en premies, en ik kon in de cijfers terugvinden dat daar eenzelfde oorzaak ligt voor werkloosheid en armoede aldaar. Zie dit boek.³⁹¹

De splitsing van de Antillen was onverstandig (de dwaling van Pechtold) en maakt de zaak verder weer ononverzichtelijker. Beter was het geweest om daar eerst via belastingherziening werkgelegenheid te herstellen en armoede op te heffen, en vervolgens te werken aan een Caribische Unie zoals de EU. Menigeen vergeet dat transport over water altijd al veel voordelen had, zodat de eilanden veel meer verbonden zijn dan het op de kaart lijkt. (Wellicht kan kamerlid Kees Verhoeven dit als economisch geograaf bevestigen.)

Milieu en het tweesnijdend zwaard

T.a.v. het milieu is er het argument van het tweesnijdend zwaard: verlaag de belasting op arbeid en verhoog de lasten op milieuvervuiling. Economen Lans Bovenberg en Ruud de Mooij hebben hier tegenargumenten geformuleerd, en ook Rick van der Ploeg is daardoor overstag gegaan, en hun conclusie was dat dit zwaard bot zou zijn. Internationaal kiest men voor het tamelijk ineffectieve instrument van de emissierechten (met vervuilers als de nieuwe rijken en een kerstboom van bureaucratie). Echter, de analyse van Bovenberg en De Mooij houdt geen rekening met de dynamica en de gecensureerde analyse over de werkloosheid. Zie ook dit concept-boek.³⁹² (Bovenberg was later onderdirecteur op het CPB en deed niets tegen almaar voortdurende de censuur dus ook onder zijn medeverantwoordelijkheid.)

Pleegt Thierry Baudet intellectuele diefstal ?

In het verkiezingsprogramma van het Forum tegen (*Newspeak* "voor") Democratie van warhoofd Thierry Baudet (mensen, onderzoek diens

³⁹¹ tceu/Papers/PENAFIC/Index.html

³⁹² <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/63904/>

proefschrift eens) staat een belastingvrije voet van EUR 20.000. Ik heb aan FtD gevraagd om een nadere toelichting. Ik heb Baudet ooit een exemplaar van *Werkloosheid en armoede, de oplossing die werkt* gegeven. Er zijn weinig mensen in Nederland naast mij die nog over de belastingvrije voet spreken, want alle “deskundigen” spreken over de “heffingskorting”. Via de normale methodiek van het verhogen van de voet is de verhoging die FtD voorstaat heel erg duur, en hoe wil FtD dit financieren ? Terwijl mijn analyse is dat het op een gratis manier kan. Mijn analyse is – afgezien van de kern die door censuur is getroffen – in het publieke domein. Toch zou het wenselijk zijn wanneer FtD correct zou verwijzen. Wie o wie heeft FtD op de gedachte gebracht om deze hoge voet in hun programma op te nemen ?

Falende redacties bij bladen economie blokkeren cruciale informatie

Ik verwijs wel aardig naar ESB, maar ik moet ook vermelden dat ESB nimmer mijn protest tegen de censuur van de wetenschap en advies tot een parlementaire enquête heeft willen publiceren. Redacteur Hugo Keuzenkamp wilde ooit wel een artikel plaatsen wanneer die ene zin er maar uit ging. Het is mij een raadsel waarom de redactie aan zijn lezers deze belangrijke informatie wil onthouden. Ook de website MeJustice blokkeert die informatie. Ook het “Tijdschrift voor Openbare Financiën” weigert. U kunt het daar ingezonden artikel ³⁹³ zelf lezen, en probeer s.v.p. te ontdekken waarom het niet in behandeling zou hoeven worden genomen. Ik ontkom niet aan de conclusie dat TvOF redacteurs Flip de Kam en Jan Donders een inbreuk op de integriteit van wetenschap plegen. Dus ook hier hebben de economen-Kamerleden die zulke bladen lezen geen toegang tot de relevante informatie.

Concluderend

In 1990-1991 presenteerde ik als econometrist en wetenschappelijk medewerker van het Centraal Planbureau een nieuwe economische analyse. Die werd door toenmalig directeur Gerrit Zalm van interne bespreking en externe publicatiegang tegengehouden. Dit is censuur van de wetenschap. Zalm was geen wetenschapper maar vanuit het ambtelijk apparaat van EZ op het CPB geplaatst. Hier toont het landsbestuur weinig respect voor de wetenschap. Dit is geen “oude kwestie” zoals econometrist en Kamerlid Pieter Omtzigt me ooit antwoordde, maar die censuur gaat iedere dag door. De crisis van 2007+ bevestigt mijn analyse maar er is niemand die naar het bewijsmateriaal kijkt. Pieter Omtzigt is hier ernstig verdwaald.

Door die censuur geldt dat “economen in de Tweede Kamer” weliswaar “economen” zijn, maar niet op de hoogte zijn van de relevante economische inzichten. Met hun gebrek aan kennis zijn zij gedwongen aan te modderen met wat zij dan wel van economie weten, maar het is dan niet op grond van de relevante kennis en informatie.

³⁹³ tceu/Thomas/Nederlands/Wetenschap/Brieven/2014-11-08-Wie-kan-me-uitleggen-dat-dit-deugt-q.html

Mijn advies is een parlementaire enquête naar de massale werkloosheid sinds 1970 en de rol daarbij van de voorbereiding van het economisch beleid, en met name de rol van het CPB.³⁹⁴

Update van: Bestuur NVvW verzint een “afspraak” met de staatssecretaris

2017-04-08³⁹⁵

Het NVvW-bestuur verzon een “afspraak” met de staatssecretaris over de rekentoets (nog niet in wikipedia) en dichte Sander Dekker daarmee een onwaarheid toe, en gaf zo ook verkeerde informatie aan de Tweede Kamer, aan de leden (6 december) en de media (Volkskrant 8 december 2016).

Het is [een] rare situatie. Wanneer iemand ontkent dat er een afspraak is, dan moet je goed nadenken voordat je gaat stellen dat iemand die afspraak heeft geschonden. Had je het zelf wel goed begrepen? Het is dan nuttig om na te gaan of er daadwerkelijk zo’n afspraak is gemaakt. Tot zo’n reality check was het NVvW-bestuur niet bereid.

In dit geval wijst het beschikbare materiaal in de richting dat er niet zo’n afspraak was. Toch hield het NVvW-bestuur vol dat er wel zo’n afspraak was, en mogelijk droeg het zwartmaken van de staatssecretaris ertoe bij dat de Kamer akkoord ging met een poging om een voorstel van de NVvW nader uit te laten werken. De staatssecretaris werkt hier loyaal aan mee, en hier staat de daadwerkelijk gemaakte afspraak van begin 2017 waarin het NVvW-bestuur een rekentoets bij het eindexamen accepteert. Laat ik opmerken dat dit voorstel van het NVvW-bestuur door het bestuur zelf is verzonnen en dat mij onduidelijk is wie nu de aangezochte “experts” zijn.

In een email van mij aan de secretaris van het NVvW-bestuur van 5 december vroeg ik nadere informatie maar kreeg geen antwoord. Wat het bestuur op 6 december op de website zette is duidelijk geen voldoende antwoord maar een herhaling van de positie van eind november – die juist aanleiding gaf tot het stellen van vragen.

Ik zette de mogelijkheden op een rijtje, op 10 december 2016: bewuste geheimhouding, roze bril & wensdenken, en onbeschaamd keihard liegen. De eerste mogelijkheden leken mij onwaarschijnlijk. Wanneer er een afspraak met Dekker zou zijn en er zou geheimhouding zijn, dan zou Dekker eerder reageren dat het NVvW-bestuur die geheimhouding schond dan stellen dat er niet zo’n afspraak was. Voor

³⁹⁴ https://www.ipetitions.com/petition/PE_werk_CPB/

³⁹⁵ <bth/2017/04/08/update-van-bestuur-nvvw-verzint-een-afspraak-met-de-staatssecretaris/>. Zie daar voor de weblinks

een serieus te nemen NVvW-bestuur ga je ook niet uit van wensdenken. Met aarzelingen omgeven was mijn beste schatting:

“De conclusie is dat het bestuur op z’n minst een slecht geheugen heeft en dat die “afpraak” een verzinsel is.”

Of het onbeschaamd keihard liegen was staat hier nog niet geconcludeerd. Maar het was nog niet uitgesloten. Ik gaf hierbij ook de disclaimer dat ikzelf reeds persoonlijk had ondervonden dat de voorzitter van de NVvW mij belazerde: ik zou bevooroordeeld kunnen zijn. Maar het kan ook dat het belazeren vaker voorkomt. De staatssecretaris is in meer dan één opzicht een gewaarschuwd man.

Het is mij nadien duidelijk geworden dat alleen de voorzitter en de beleidsmedewerker van de NVvW bij het gesprek met de staatssecretaris en zijn ambtenaren van 5 maart 2015 aanwezig waren. Er zijn geen gespreksnotulen. De andere leden van het NVvW-bestuur verlaten zich volledig op de verslaggeving door voorzitter en beleidsmedewerker. Klaarblijkelijk bestaat hier een blind vertrouwen dat niet verstandig is. Het is zeer te betreuren dat de andere bestuursleden geen interesse tonen voor mijn protest dat ik mij door de voorzitter belazerd weet. In mijn ervaring kan er ook bij wiskundigen een zwart-wit denken bestaan dat niet bijdraagt tot bestuurlijk vermogen.

Nieuw stukje van de puzzel: Notulen van het NVvW-bestuur

Op de jongste Algemene Vergadering (AV) van de NVvW van 5 april 2017 gaf de beleidsmedewerker aan dat in de bestuursnotulen van voorjaar 2015 is opgenomen dat het bestuur de “afpraak” met Dekker geheim zou houden. Dit onderdeel in de notulen is nog niet vrijgegeven, het is wenselijk dat dit gebeurt, en het navolgende is dus ook weer tentatief:

1. Het bestuur heeft derhalve de leden anderhalf jaar niet ingelicht, en daarentegen “informatie” gegeven dat men bezig was met lobbyen om het bestuursstandpunt geaccepteerd te krijgen (terwijl men meende dat dit reeds geaccepteerd zou zijn: op zijn minst toneelspelen). Mijn correctie t.a.v. bovenstaande conclusie van me van 10 december is dat de onwaarschijnlijk geachte mogelijkheid van bewuste geheimhouding toch de werkelijkheid blijkt.

2. Aangezien de staatssecretaris ontkent dat er zo’n afspraak was, is minder waarschijnlijk dat met hem is afgestemd dat ook hij zich aan zulke geheimhouding zou houden (tenzij men de staatssecretaris een doortraptheid wil toedichten dat hij ook over de geheimhouding zou liegen). De beleidsmedewerker formuleerde het zo, dat het inderdaad zo overkwam dat alleen het NVvW-bestuur besloot tot geheimhouding, eenzijdig, zonder dat dit met de staatssecretaris was afgestemd. Dit is een wonderlijke situatie. Er is een “afpraak” en alleen één partij besluit het geheim te houden ? Zijn er werkelijk geen collega-bestuurders geweest die hierover vragen hebben gesteld ? Ook hier zouden de notulen informatie kunnen bieden.

3. Men zou kunnen proberen om een onderscheid te maken tussen “geheim houden” en “bewust een onwaarheid voorwenden (liegen)”. Men kan zich voorstellen dat een bestuur niet (meteen) de informatie bekend maakt. Daarvoor moeten dan wel zwaarwegende redenen zijn. Welke waren die redenen ? Het moet niet zo zijn dat drogredenen plotseling worden voorgesteld als zwaarwegende redenen. Bijvoorbeeld zou men kunnen zeggen dat leerlingen die nu de toets moeten maken zich benadeeld zouden kunnen voelen ten opzichte van toekomstige leerlingen, maar het is evident dat het dan om andere situaties gaat, en zoiets valt ook aan leerlingen uit te leggen.

4. Zie hier de brief die het bestuur op 15 februari 2016 aan de Tweede Kamer schreef, en waarover men de leden inlichtte. Wanneer er die geheimgehouden “afspraak” bestond dan is dit een duidelijke leugen: “(...) met de Staatssecretaris gesproken. Dit heeft nog niet geleid tot een omarming van ons voorstel (...)”. Een verdediging dat geheimhouding tot zulk liegen verplicht is onjuist. Daarentegen geldt juist dat wanneer men merkt dat zulk liegen dreigt te ontstaan men de geheimhouding opheft, en in dit geval bijvoorbeeld ook beleefd aan de staatssecretaris meldt dat de zelf gekozen geheimhouding wordt opgeheven.

5. Het bestuur moet niet verbaasd zijn dat er personen zijn die zich door het bestuur belazerd voelen door deze (nu gebleken bewuste) geheimhouding. Velen hebben zich met de rekentoets beziggehouden en het is kwalijk dat men daarover niet de correcte informatie heeft ontvangen. Iedereen kan hier voor zichzelf spreken, maar ik doe het in ieder geval, en het NVvW-bestuur moet niet doen alsof ik hierover geen recht van kritiek – laat staan kritische vragen – heb – zoals het bestuur wel deed op die AV van 5 april 2017.

6. Had het NVvW-bestuur niet geheimzinnig gedaan, dan was veel eerder van het misverstand met de staatssecretaris gebleken, en was dit circus van afgelopen december niet nodig geweest, en was het ook voor mij niet nodig geweest om hierover deze kritische vragen te stellen. Andermaal leert men de les van transparantie.

7. Mijn conclusie van 10 december dat dit NVvW-bestuur over een slecht geheugen beschikt moet gekwalificeerd worden. Men heeft duidelijk niet onthouden wat verbatim is gezegd, maar er blijkt wensdenken te zijn geweest, en dat heeft men juist goed onthouden. Dit brengt ons op het volgende nieuwe gegeven dat sinds december boven water is gekomen.

Welingelichte kringen

Uit welingelichte kringen hoorde ik eind februari 2017 dat in het gesprek op 5 maart 2015 ook gesproken is over het initiatief van Onderwijs2032, en dat gemeld was dat dit een kader kon zijn voor nieuwe beleidsinitiatieven.

Het zou zeer wel kunnen dat voorzitter en beleidsmedewerker van de NVvW deze melding in het gesprek hebben opgevat als een opening.

(Misschien ook omdat ze toen nog niet zo goed wisten wat Onderwijs2032 was – maar er was net een brainstorm geweest ?)

Melding maken van een nieuw beleidskader betekent nog lang geen afschaffing van de rekentoets want het schept slechts een kader waarin, nou ja, nieuwe beleidsinitiatieven mogelijk zijn. Toch lijkt dit de beste verklaring te bieden waarom voorzitter en beleidsmedewerker van de NVvW tot de gedachte kwamen van zo'n "afpraak". Dat veronderstelt wel heel erg slecht luisteren en vooral willen horen wat men graag willen horen en niet goed onderling afstemmen van wat nu werkelijk is afgesproken.

Voor mij blijft het bizar hoe men tot zulk wensdenken komt en niet even een reality check doet en hoe men de staatssecretaris vervolgens bejengt.

De staatssecretaris doet er verder het zwijgen toe

Ondertussen moet de staatssecretaris natuurlijk verder. Er is in het onderwijs meer aan de hand dan de rekentoets en wangedrag bij het NVvW-bestuur. Er waren ook verkiezingen over belangrijker zaken. Men kan zich derhalve voorstellen dat Sander Dekker zich het wonderlijke voorval van eind 2016 laat aanleunen en er verder geen woorden aan vuil maakt. Hij is in ieder geval niet de confrontatie met het NVvW-bestuur en de beschuldiging van het breken van beloften en een afspraak aangegaan.

Het is de vraag of dit voor hem verstandig is. Bij de kabinetsformatie zouden zowel D66 (Paul van Meenen) en de VVD (Sander Dekker) de portefeuille van onderwijs kunnen claimen. Wanneer D66 zou stellen dat Dekker niet zo goed ligt in het onderwijsveld, dan zou dit ten nadele van Dekker kunnen uitwerken. De Volkskrant citeert Van Meenen:

"Volgens Paul van Meenen (D66), die Dekker vorige week in de Tweede Kamer om opheldering vroeg, zit er een luchtje aan de zaak. Zit Dekker dan te jokken? 'Ik wacht even met die beschuldiging', zegt hij. 'Maar hij heeft er wel belang bij. De rekentoets is voor hem een prestigeproject.'"

Ik snap niet zo goed wat de logica in deze opmerking is. Dekker zou er belang bij hebben om eerst een "afpraak" te maken dat de rekentoets wordt afgeschaft en vervolgens te ontkennen dat hij die "afpraak" heeft gemaakt ? Ik vraag me af of Van Meenen dit kan toelichten zonder in ingewikkelde complottheorieën verzeild te raken.

Ikzelf zie dit iets anders:

1. Paul van Meenen heeft gefaald in de controlerende taak van de volksvertegenwoordiging om de waarheid hier boven tafel te krijgen. Het is nogal een gemakkelijk citaat om de staatssecretaris een belang bij een "prestige" toe te dichten, maar het kost meer moeite om aan waarheidsvinding te doen. Waarheidsvinding is hier eigenlijk niet eens moeilijk, gezien het raamwerk dat ik heb neergelegd in mijn brief aan Dekker cc de Tweede Kamer.

2. Paul van Meenen heeft een opleiding tot wiskundige en is voormalig wiskundeleraar (die zakte voor de rekentoets van 2015) en die de rekentoets – zoals vrijwel alle wiskundeleraren en ook ikzelf – een onding vindt. Maar Van Meenen faalde ook t.a.v. het kijken naar mijn kritiek sinds 2008 t.a.v. het onderwijs in wiskunde. Juist met zijn achtergrond had hij die kritiek t.a.v. het onderwijs in wiskunde kunnen oppakken. Met meer ontwikkeld bestuurlijk inzicht had Van Meenen kunnen constateren dat er iets wezenlijks schort aan zowel de bestuurlijke structuur omtrent het onderwijs in wiskunde (met zijn wiskundeoorlogen) als het specifieke optreden van dit NVvW-bestuur.

3. Paul van Meenen is lid van D66, de partij met de kroonjuwelen van districtenstelsel, direct gekozen premier en burgemeesters, en referenda. Als wiskundige had hij kunnen en moeten beseffen dat hier wezenlijke vragen liggen, zie het opstel *“Pas op met wiskunde over verkiezingen”*. Beseft dat Donald Trump gekozen is via een districtenstelsel (kiesmannen per staat). Sterker nog, ik heb Van Meenen attent gemaakt op mijn analyse en het boekje *“Laat D66 zich opheffen”*. In plaats daarvan weet ik niet anders dan dat Van Meenen hierover heeft gezwegen. Hij heeft aldus voorzover ik weet het Nederlandse volk bij de recente verkiezingen belazerd. Hij heeft dus met zijn kennis van wiskunde ook niet de meerwaarde geleverd die had kunnen leiden tot het opheffen van D66, sinds 1966 stoorzender in de Nederlandse politiek. (Ik geef toe dat ik “belazeren” een mooi woord ben gaan vinden en wellicht nu te vaak gebruik.)

Voor de goede orde: Ik geef slechts mijn observaties vanuit mijn wetenschappelijke werk t.a.v. theorie van democratie en verkiezingen en het onderzoek naar onderwijs en didactiek van wiskunde. Het parlement zal ongewijfeld ook andere factoren meenemen bij de keuze van de nieuwe bewindspersonen.

Conclusies omtrent dit NVvW-bestuur

De twee nieuwe gegevens sinds december ondersteunen de conclusie dat de “afsprake” verzonnen is. Een motief van staatssecretaris en Ministerie om de NVvW met een kluitje in het riet te sturen en aan het lijntje te houden is onlogisch gezien het belang dat men juist hecht aan goede relaties met het onderwijsveld.

Aldus zou dan de verklaring zijn dat voorzitter en beleidsmedewerker slecht hebben geluisterd en de rest van het bestuur op sleeptouw hebben genomen. Er is dan sprake van oprecht uiting geven aan een zinsbegoocheling en niet van kwade opzet tot het onbeschaamd keihard liegen. Dat laatste kan natuurlijk altijd nog maar het is niet aangetoond in dit geval.

Omdat onder wiskundigen het begrip Don Quichoterie populair blijkt maar opvallend vaak in een verkeerde betekenis wordt gebruikt, maar mogelijk ook als scheldwoord wordt misbruikt (zie hier), is het wellicht nuttig om aan te geven dat deze kwestie omtrent de “afsprake” dan een goed voorbeeld is van Don Quichoterie in de juiste zin van het woord: deze “afsprake” verzinnen is als windmolens voor reuzen aanzien, juist

terwijl je jezelf als koene ridder ziet, en je zo bevordert dat je alleen ziet wat jezelf in die rol bevestigt.

De juiste aanpak is dat het NVvW-bestuur aan Sander Dekker, de Tweede Kamer, de Nieuwsbrief voor alle leden, en de media (en wellicht nog net geen kopie aan Donald Trump en Vladimir Putin):

1. toegeeft dat er op 5 maart 2015 geen afspraak is gemaakt
2. toegeeft de onwaarheid te hebben verteld dat er zo'n afspraak zou zijn (waarbij anderen kunnen erkennen dat het geen opzettelijke leugen was maar een oprechte uiting over een misverstand)
3. toegeeft dat Dekker niet gelogen heeft
4. toegeeft dat men aan wensdenken heeft gedaan
5. en (ook schriftelijk) toegeeft dat men opzettelijk informatie aan de leden heeft onthouden (met publicatie van de relevante passage in de notulen zodat we nog eens naar de overwegingen kunnen kijken).

Me dunkt dat het genezingsproces kan beginnen wanneer 1 van de 2 gespreksdeelnemers met deze erkenning begint. Wanneer de beleidsmedewerker voor het inkomen afhankelijk is van de huidige baan, dan doet deze er verstandig aan ook hieraan te denken. Het vermogen een fout in te zien kan ten voordele pleiten terwijl het halstarrig vasthouden aan een waandenkbeeld ten koste van anderen (Dekker, mij, en wie nog meer ?) niet echt een aanbeveling is. De voorzitter is elders werkzaam als leraar wiskunde en heeft meer ruimte om aan dit misverstand vast te houden – met “misverstand” als understatement voor Don Quichoterie. Voor hem kan het prestige (dixit Van Meenen) van een vermeend geslaagd voorzitterschap natuurlijk zwaar wegen, zoals wellicht ook een struisvogel met de kop in het zand zich de heerser over het universum waant. Maar het is ook mogelijk dat andere bestuursleden deze twee tot de orde roepen. De NVvW kent een raad van toezicht die kan toezien op geschillen tussen het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur.

Er is verschil tussen het ervaren van een zinsbegoocheling en het ontkennen daarvan wanneer men erop is gewezen zodat men houvast heeft aan feiten en aan wat verstandige mensen zeggen. De kwestie is hierboven netjes uitgelegd en gedocumenteerd. Wanneer het bestuur meent dat deze analyse niet klopt dan moet het bestuur met harde bewijzen komen dat er werkelijk zo'n afspraak was zodat men met grond kan stellen dat de staatssecretaris en het Ministerie van OCW een leugen hebben gefabriceerd wanneer zij stellen dat zij niet van zo'n afspraak weten. De kwestie afdoen als welles-nietes en dat er geen bewijs zou zijn omdat er geen gespreksnotitie van OCW is – maar wel het “bewijs” van de eigen bestuursnotulen die alleen de eigen Don Quichoterie weergeven – is onvoldoende, want hierboven en eerder zijn dus ook andere overwegingen genoemd. Mocht het NVvW-bestuur niet realistisch zijn en corrigeren op bovenstaande wijze, dan kan niet langer

sprake zijn van een oprechte uiting aan een zinsbegoocheling. De andere bestuursleden die niet bij de vergadering met de staatssecretaris aanwezig waren moeten zich verlaten op slechts de getuigenis van de twee die dat wel waren, en uit het bewijsmateriaal kunnen zij afleiden dat er een misverstand moet zijn. Wanneer zij dat niet doen ontstaat hoe dan ook toch een kwestie van kwade wil (om te weigeren adequaat naar het bewijs te kijken) en onbeschaamd keihard liegen (om de zaak toe te dekken).

Vervolgens zijn er nog:

1. de inconsistentie omtrent de competentie van onderbouwleraren t.a.v. rekenenonderwijs
2. het negeren van het belang van het rekenen in het primair onderwijs en het onethische experiment dat daar nu op kinderen plaatsvindt
3. de vraag wie nu de “experts” zijn die zich over het nieuwe plan buigen (PM. Sinds kort is er op de NVvW-website bij de werkgroep *Wiskunde voor Morgen* eindelijk een link, die dan doorverwijst naar “Rekenwiskunde21.nl”. Maar daar houdt men geen rekening met mijn kritiek alhier.)
4. en de wenselijkheid t.a.v. excuses wegens het saboteren van mijn poging tot waarheidsvinding.

MO over de “Derde Weg” van vooral de PvdA

2017-04-12³⁹⁶

MO's website meldt dat hij bezig is aan een proefschrift:

“Merijn Oudenampsen (1979, Amsterdam) is socioloog en politicoloog. Hij doet als promovendus onderzoek bij de Universiteit van Tilburg naar de intellectuele achtergronden van de draai naar rechts in de Nederlandse politiek met de opkomst van Fortuyn. De doorbraak van het rechtspopulisme is in Nederland overwegend beschreven als een opstand van de onderbuik. Zijn proefschrift verkent de opstand in de bovenkamer.”

Ik vond MO's artikel over Cliteur over Wilders verhelderend. MO bekritiseerde ook een filmpje waarop Diederik Samsom een lied zong met het refrein “Het is allemaal de schuld van Diederik” – en ik ben het met MO eens dat Samsom deze poging met misplaatste humor beter niet had kunnen wagen. Zoals het optreden van Obama op de *White House Correspondent's Dinner* toont is de conference een veel betere vorm voor zelfrelativering dan een lied: en zoek dan s.v.p.

³⁹⁶ bth/2017/04/12/mo-over-de-derde-weg-van-vooral-de-pvda/. Zie aldaar voor weblinks. Zie het Epiloog voor een kleine update, pag 282.

tekstschrijvers die zelfrelativering niet veranderen in spot op mensen die jou weer niet begrijpen.

Aldus las ik verder in MO's werk en zag dit artikel *"Opkomst en voortbestaan van de Derde Weg. Het raadsel van de missende veren"*, in Beleid en Maatschappij 2016-3, maar hier leesbaarder zwart op wit.

Wat is die Derde Weg ? Een gangbare beschrijving

Deze "Derde Weg" betreft het verzoenen van economische noodzakelijkheid met sociale wensen. In een bespreking van de Derde Weg verwacht men derhalve zowel aandacht voor economie als aandacht voor het sociale en politieke. Het is de economische wetenschap die voor ons verheldert wat noodzakelijk zou zijn, en het is de politieke discussie die helpt tot een beeld te komen van het sociaal wenselijke.

Laat ik eerst een "gangbare beschrijving" geven die men op diverse plekken kan lezen. Wellicht maak ik hiervan een stropop die ik straks weer neersabel, maar het helpt de verheldering.

De "Derde Weg" was oorspronkelijk de afwijzing van communisme en kapitalisme, en dus het vormgeven van iets daartussen. In Nederland vond het vorm in de oprichting van de SDAP in 1894 en vervolgens de PvdA in 1947 met de sociaaldemocratie van Drees en Tinbergen. Het Plansocialisme vond zijn vertaling in de oprichting van het Centraal Planbureau (CPB) waarbij echter minister van Economische Zaken Huysmans (KVP) de taak tot advies beperkte. Bij de oliecrises van 1970-1980 voerde de overheid, zowel links als rechts, een "keynesiaans beleid" van stimulering, zoals de dominante economische theorie van die dagen luidde. Hierdoor stegen zowel inflatie als werkloosheid: stagflatie. Op zoek naar een oplossing kwam het CPB met de VINTAF jaargangenanalyse en het advies tot loonmatiging. Dit vormde de basis voor de kabinetten Lubbers. In de USA en de UK kwam het neoliberalisme op, dat tot de nieuwe norm in de economische theorie werd. De politiek van liberalisering en deregulering werd overgenomen door Reagan en Thatcher en vervolgens ook door Lubbers. Voor de PvdA ontstond een nieuwe "Derde Weg" discussie: hoe dit neoliberalisme in de bestaande concepten te integreren ? De politieke elite in de PvdA zoals politicoloog Ad Melkert vond de oplossing in het vasthouden aan loonmatiging. Hun redenering is dat via de export inkomsten worden verdiend die de overheid weer aan sociaal wenselijke doelen kan uitgeven. Het neoliberalisme in de Nederlandse politiek is altijd gedempt want de grootste invloed blijkt toch ook weer de loonmatiging te zijn, en er is nog steeds veel verborgen werkloosheid van mensen die zijn opgesloten in uitkeringssituaties. Zie dit Engelstalig paper.³⁹⁷

Een betere beschrijving

Deze gangbare verklaring rammelt op een paar belangrijke punten.

³⁹⁷ tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2009-03-31-MacroLesson.pdf

Ten eerste was de analyse van Keynes zelf ook bedoeld als een Derde Weg. Het zgn. “keynesiaans beleid” in de jaren 1970-1980 was derhalve een perversie van wat Keynes zelf zou hebben geadviseerd. Het succes van Reagan kwam juist ook door het Keynesiaans element in zijn beleid: Reagan verlaagde de belastingen en schiep een groot overheidstekort, en de deregulering veroorzaakte dat bij de banken het geld alle kanten opklotste. Zie hier³⁹⁸ voor de Keynesiaanse jaren 1981-2007.

Ten tweede kan een overschot op de betalingsbelans niet binnenlands worden besteed: boekhouden toont dat het alleen in het buitenland wordt belegd. Het juiste beleid zou juist zijn om te streven naar evenwicht en niet naar een overschot op de lopende rekening.

Ten derde laat het vraagstuk zich scherper neerzetten. Een Nederlands econoom die met deze situatie wordt geconfronteerd moet twee zaken aanpakken: niet alleen de Nederlandse loonmatiging maar ook de nieuwe norm in de economische theorie, het neoliberalisme. Vanuit het CPB gaven Marein van Schaijk in ESB 1983 en Anton Bakhoven in ESB 1988 een alternatief voor het loonmatigingsbeleid. In mijn eigen werk gaf ik een aanvulling hierop en formuleerde ik ook een nieuwe synthese als correctie op dat neoliberalisme, als juiste voortzetting op Keynes en Tinbergen. Collega-economen zouden kunnen beginnen te lezen in deze RES Newsletter of deze inzending voor TvOF.

Wie wil begrijpen wat er dan aan de hand is adviseer ik mijn boek *“Democratie & Staathuishoudkunde”* (2012). Voor slechts EUR 15 gaat er een wereld van begrip voor u open die van cruciaal belang is voor de toekomst van uzelf, kinderen en kindskinderen.

Afstand economie tot sociologie en politicologie

Oudenampsen beschrijft de aanpak van de PvdA als “sociaal-liberaal”. Dat lijkt me onjuist. Een mogelijke term is “sociaal-neoliberal”. Ik schrijf hier als wetenschapper maar in mijn politieke dimensie ben ik voorzitter van het Sociaal Liberaal Forum, en ik kan zowel PvdA als D66 niet sociaal-liberaal vinden. Een sociaal liberaal heeft respect voor wetenschap en dit respect ontbreekt bij PvdA en D66.

Oudenampsen spreekt ook over een “monetaristisch macro-economisch beleid gericht op reductie van begrotingstekorten door het bezuinigen op de publieke uitgaven”. Voor een econoom klinkt dit als het beschrijven van een koe als een libelle, alleen maar omdat het allebei dieren zijn. (Ik neem aan dat insecten ook dieren zijn, maar ben geen bioloog.)

Er is hier derhalve nog een te grote afstand tussen economie en vakken als sociologie en politicologie. MO meldt dat er een forse literatuur is over de “Derde Weg”, maar zijn literatuurlijst bevat op zijn hoogst 25% teksten van economen. Verwezen wordt naar economen Den Uyl, Wöltgens, Bos, Van der Ploeg, De Beer, Den Butter en

³⁹⁸ bthh/2012/02/21/the-keynesian-years-1981-2007/

bedrijfseconoom Wim Kok. Bekende internationale “Derde Weggers” als Clinton, Blair en Schröder waren juristen.

Dus ik zou MO adviseren om ofwel een puur sociologisch en politicologisch onderwerp te kiezen of anders eerst een studie economie te doen alvorens dat nu beoogde proefschrift af te maken. Jos de Beus had de hier gewenste combinatie van economie en politicologie. Helaas snapte De Beus het theorema van Arrow niet. Helaas overleed hij veel te jong, met nog zoveel mooie dingen te doen.

Hoe de PvdA verdwaalde en MO daarin nog meegaat

MO citeert auteurs die selectief te werk gingen en mijn werk negeerden. Het is te hopen dat MO in de toekomst zelf zulke selectiviteit vermijdt. Laat ik hier wijzen op de selectiviteit van economen De Beer, Den Butter en Van der Ploeg. Voor Paul de Beer kan ik nog wijzen op het sektarisch denken over het basisinkomen. Zie dan ook mijn bespreking: *“Wat stampen we lekker, zegt muis”*.

Voor een goed begrip van de ontwikkelingen in de PvdA kan men denkkelijk het beste beginnen bij de val van de Berlijnse Muur in 1989 en mijn vertrek uit de PvdA in 1991: *“Soms loopt het zo”*. Ik ben een bescheiden en hulpvaardig mens en een kundig econometrist. Wanneer iemand zo geforceerd wordt dat die zich gedwongen ziet een partij te verlaten, dan heeft die partij nogal wat fatsoensprincipes geschonden. Het tekent de PvdA ook dat niemand daar belangstelling voor toont. Verwijzen naar het latere opstappen van Marcel van Dam en Jan Pronk is niet zo sterk want die toonden ook geen belangstelling voor mijn vertrek (als ze er al van wisten), dus die hebben ook bijgedragen tot een partijcultuur waarvan ze dan zelf later het slachtoffer werden.

Wouter Bos

Ik ben verder niet zo onder de indruk van MO's bespreking over de Derde Weg. Het lijkt me vooral iets dat sociologen en politicologen bezighoudt en dat vooral gaat over retoriek van politiek leiders en ideologen, en dat inhoudelijk weinig om het lijf heeft. MO pag 27 erkent dat eruitkomt wat je erinstopt:

“Echter de mate waarin de Derde Weg een afscheid van de sociaaldemocratie inhoudt, of juist een voortzetting daarvan met andere middelen, blijft een vrij subjectieve definitiekwestie”

Ik heb eigenlijk dezelfde reactie als Wouter Bos, althans in dit citaat door MO p29:

‘mainstream sociaaldemocratie, niet meer en niet minder’

hetgeen ook betekent dat het vooral van de politieke situatie van de dag afhangt hoe die Derde Weg dan zijn invulling krijgt. De politicoloog die naar constanten zoekt zal dan toch ook een degelijke basis in de

staathuishoudkunde moeten hebben. Dit is een herhaling van zetten t.o.v. het bovengestelde.

Wel is het jammer dat ik in de PvdA te maken had met politicoloog Melkert en niet met econoom Bos. Ik vrees dat PvdA-voorzitter en econome Marjanne Sint destijds een beoordelingsfout heeft gemaakt door Melkert zo snel aan een prominente positie te helpen. Het lijkt me onjuist dat Melkert nu weer is benoemd tot buitengewoon lid van de Raad van State. Wanneer leert de PvdA dat iemand die economen napraat niet meteen ook deskundig is ? Natuurlijk, wie niet studeert heeft meer tijd om te lobbyen voor de eigen positie, maar alsjeblieft !

Lodewijk Asscher

Aardig in MO's bespreking is dat we hier de zoveelste misstap van Lodewijk Asscher kunnen zien. Uit diens CV blijkt dat hij gymnasium heeft gedaan maar of het alfa of beta is staat er niet bij. De uiteindelijke studie rechten doet alfa vermoeden.

(1) In Amsterdam was de verliefdheid op Asscher zo groot dat de gemeenteraad akkoord ging met het opkopen van panden op de Wallen waardoor de uitbaters binnenliepen en de dames de straat op werden gejaagd. Hoe is zoiets mogelijk ? Ik adviseer een parlementair onderzoek.

(2) Toen Diederik Samsom in 2012 zich eerst fel tegen de VVD verzette maar daarna toch een akkoord met de VVD sloot, leverde Asscher geen kritiek maar accepteerde het vice-premierschap, wat kiezers al in de peilingen van 2013 als kiezersbedrog toonden, met pas in 2017 een daadwerkelijke verkiezingsuitslag (van 38 naar 9 zetels). Asscher gunde Samsom niet de ruimte om zijn keuze bij de kiezers te verdedigen, maar ging het lijsttrekkerdebat en daarna de verkiezingen aan met de inconsistentie van zowel het kabinetsbeleid verdedigen als zeggen dat het akkoord met de VVD in 2012 eigenlijk fout was.

“Naar nu blijkt was Asscher het niet eens met de wijze waarop Samsom met de VVD onderhandelde over het regeerakkoord. Tenminste, dat beweert hij nu – destijds hebben we daar niets over vernomen. ‘Je hebt ons het gevoel gegeven dat er werd gekwartet met onze waarden’, zei Asscher in het eerste debat. Hij doelde op de uitruil van PvdA- en VVD-plannen tijdens de formatie. Samsom was verrast, wat ik me kon voorstellen. Dat het oude verwijt werd opgepoetst door de man met wie hij al die tijd een front vormde, was erg merkwaardig.” (Bert Wagendorp, de Volkskrant)

(3) Asscher's “Wet werk en zekerheid” werkt averechts, zoals economen vooraf al waarschuwden. Er zijn twee mogelijke verklaringen: ofwel Asscher toonde zich blind voor de wetenschap, ofwel hij meende toch een vlag op een modderschuit te moeten hebben om tegenover een goedgelovige achterban te doen alsof hij werkelijk iets sociaals deed. Het is wonderlijk dat een Tweede Kamer dit accepteert. Maar ja, coalitiedwang ...

(4) Asscher schreef blijkbaar een proefschrift over de vrijheid van meningsuiting, en dit was aanleiding voor me tot het schrijven van deze open brief in 2010. Helaas geen antwoord ontvangen. (PM. Deze journalist verwijst ook naar dat proefschrift i.v.m. Big Data.)

(5) Zie deze brief aan het Presidium van de Tweede Kamer omtrent coalitievorming en keuze van de premier. Na de afstraffing van de PvdA bij de verkiezingen van 2017 lijkt het me logisch dat de fractie beschikbaar blijft voor regeringsdeelname, juist ook om de idealen in regeringsverantwoordelijkheid te helpen realiseren. Daarentegen besluit Asscher in de oppositie te gaan, tegen welk kabinet dan ook. Hierbij verwacht hij zijn persoonlijke positie met die van de PvdA. De afstraffing gold zijn persoon, en niet per se de sociaaldemocratische idealen van de PvdA.

(6) In MO's artikel p18 zien we nu ook dat Asscher sterker met de VVD-PvdA coalitie was verbonden dan hij in het lijsttrekkerdebat deed voorkomen:

“Sinds 2012 is de PvdA gaan bewegen van een meer individualistische positie naar een meer op gemeenschap georiënteerde visie. De Van Waarde resolutie uit 2013 beroept zich op samenredzaamheid en gemeenschapszin als antwoord op een terugtrekkende overheid: ‘Er moet een omslag komen van ik naar ons.’ [ftnt] Maar de meest expliciete expressie van deze nieuwe koers vinden we in de destijds gehypte en inmiddels al bijna weer vergeten toespraak van Lodewijk Asscher, op 28 oktober 2012. [ftnt] Het was de zogenaamde Preek van de Leek, gehouden op een vrij belangrijk moment, vlak voor de vaststelling van het regeerakkoord van het kabinet Rutte II. Niet zonder reden was de zaal afgeladen met journalisten: de verwachting was dat hier een strategische lijn zou worden uitgezet. Asscher stelde niet teleur: door Vrij Nederland werd de preek prompt uitgeroepen tot de ideologische basis van het nieuwe kabinet. (...) De vernieuwing van Asscher is dat vrijwilligerswerk vanuit de gemeenschap als alternatief wordt aangedragen voor het marktmechanisme. (...) Het eerste is een herformulering van het solidariteitsbegrip. Het tweede is de aankondiging een terugtrekkende overheid, waarvan de sociale kosten door de goede werken van de bevolking opgevangen dienen te worden. Solidariteit is voor Asscher niet langer iets dat verworven moet worden door politieke mobilisatie en dat gewaarborgd moet worden door instituties. Het is bovenal een persoonlijke opgave. (...) Deze politiek zou een jaar later pas officieel door het kabinet verkondigd worden met de introductie van het begrip ‘participatiesamenleving’ in de troonrede van september 2013, geschreven door Rutte en Asscher. (...) Maar het was Asscher, niet de VVD, die zich het eerste profileerde met dit thema.”

Ook hier is sprake van een denkfout. Er zijn momenteel verkeerde arrangementen in de vormgeving van de verzorgingsstaat. Hierover mag niet gesproken worden, met censuur van de wetenschap. De juiste

aanpak is respect voor wetenschap tonen. Bestuurlijke fouten in de huidige arrangementen moeten worden aangepakt. Het is onjuist om de verzorgingsstaat op te heffen en alles aan markt en persoonlijk initiatief over te laten.

Economendebat in de PvdA

In de Nederlandse politiek dienen nieuwe economische inzichten door een politieke partij gedragen te worden. Zo'n partij kan dan gaan lobbyen bij andere partijen, en die zullen er alleen aandacht aan besteden wegens zulke lobby. Wanneer geen enkele partij zich achter een nieuw economisch inzicht schaaft, dan heeft zo'n inzicht weinig kans. Wellicht kunnen ambtenarij en ook Centraal Planbureau zich nog voor een nieuw economisch inzicht openstellen, maar waarom zouden zij wanneer er een ingewikkeld uitlegtraject is voor politici die geen belangstelling tonen ? Het wordt nog erger natuurlijk wanneer zo'n inzicht op het CPB zelf wordt ontwikkeld en daar censuur ontstaat. Dus ook hier geldt dat wanneer de PvdA zichzelf opstelt als een oester, dan hebben nieuwe economische inzichten ook daar geen kans.

In de jaren 1930-1940 was er veel discussie over plansocialisme en het Plan van de Arbeid. In het decennium van de oliecrises 1970-1980 was er in de PvdA een inmiddels beroemd economendebat. Ik beschouw het ellebogenwerk door de Wiardi Beckman Stichting en Paul de Beer in 1990-1991 als funest voor eenzelfde soort debat naar aanleiding van mijn eigen economische analyse op het CPB in 1990 omtrent de fouten in de VINTAF analyse en de loonmatiging. Wie censuur pleegt en/of daar niet tegen optreedt kan zure druiven plukken, of helemaal geen druiven. Waar er dan geen economendebat is wordt de ruimte blijkbaar gevuld door sociologen en politicologen over de "Derde Weg", maar zij zijn dan chroniquers van een intellectuele leegte.

Conclusie

Ik verwachtte dat de PvdA eerder zou ineenstorten, maar de paarse coalities van Kok en Rutte hebben het leven gerekt, met jaren van loonmatiging waardoor het voor de buitenwacht leek alsof er succes was – zie *"Het ontstolen welzijn 1970-2005"*.

In de Tweede Kamer in 2017 moet de PvdA-fractie er maar het beste van maken, en wellicht dat econoom Henk Nijboer een goede fractievoorzitter zou blijken. Maar laat de PvdA zichzelf nu maar opheffen. Zoveel gebrek aan respect voor wetenschap: als rechtgeaard wetenschapper kan ik er alleen maar van gruwen.

Pasen 2017: De metafoor van het mensenoffer

2017-04-16 ³⁹⁹

Met de gouden regel is niets mis:

“Wat je niet wilt dat jou geschiedt, doe dat ook de ander niet.”.

Wanneer ik een computerprogramma schrijf dan houd ik ook in gedachten: Programmeer niet voor anderen wat je niet voor jezelf geprogrammeerd wil zien. Hopelijk willen Microsoft en Google daar ook rekening mee houden. Ook voor journalisten is het mooi: Schrijf niet voor anderen wat je niet voor jezelf geschreven wil zien.

Er is wel wat mis met de dood van Jezus als metafoor voor het mensenoffer. Door het eten van de appel van de paradijslijke boom van kennis zou de mensheid met een erfzonde zijn belast, en god stuurde zijn zoon om ons via diens sterven te redden. Dat Jezus verrees toont ons slechts dat hij werkelijk de zoon van god is. Het gaat om redding en zoenoffer. Het lam gods, geofferd voor onze vergiffenis. De zondebok, die met onze zonden wordt beladen en dan de wildernis wordt ingestuurd of maar direct wordt geslacht. In het Grieks is het “farmakos” en we hebben er de farmacie aan overgehouden. Jezus is sinterklaas voor grote mensen.

Het mensenoffer raakt diep aan het overlevingsinstinct. Weinig is zo sensationeel en kan de aandacht zo focussen als smaad en laster en geweld en het publiek terechtstellen van iemand die klaarblijkelijk niet wil deugen. De stokslagen en onthoofdingen in Saudi Arabië en ISIS zweren erbij. De echte terroristen zijn ook degenen die anderen aanpraten dat ze een bom in hun rugzak kunnen doen. Het christelijk geloof biedt in dat opzicht enige vooruitgang, maar blijft een halfwegstation tussen enerzijds het daadwerkelijk brengen van mensenoffers aan Baal en anderzijds het toch nog wel aan de metafoor vasthouden.

De echte vooruitgang kwam met de Verlichting, met de scheiding van kerk en staat, en het gaan waarborgen van de rechten van de mens. Met eten in de maag, minstens eenmaal in de week douchen en goed onderwijs lijkt een samenleving mogelijk waarin de metafoor van het mensenoffer niet meer nodig is. We hebben nog wel de journalistiek die van sensatie leeft, het laatste monster dat getemd moet worden.

Er is een wonderlijke dynamiek bij instituties. Neem instituties als de kerken of D66. Mensen die de onwaarheden doorprikken – “Jezus stierf voor onze zonden” of “Meer democratie met de kroonjuwelen van districtenstelsel, referenda en direct gekozen premier en burgemeesters” – verlaten de institutie en zijn blij er niets meer mee te

³⁹⁹ bth/2017/04/16/pasen-2017-de-metafoor-van-het-mensenoffer/. Zie aldaar voor weblinks

maken te hebben. Dan houd je nog wel een kleine kern aan diepgelovigen over, die hun nieuwe aanhang extra gaan indoctrineren, en die zodoende niet meer voor rede vatbaar kunnen blijken. Soms kunnen zulke kernen de wind in de zeilen krijgen van mensen die op zoek zijn naar zekerheid. In 2006 was D66 in de Tweede Kamer teruggebracht tot 3 zetels. Eindelijk gloorde licht aan de horizon dat de partij zichzelf zou opheffen. Maar nee, het zendingslicht ontwaakte in Alexander Pechtold, en niets streelde zijn ijdelheid meer dan doen alsof hij redelijk was – en anderen dan blijkbaar iets minder. Toevallig was daar ook Wilders die zondebokken nodig had, en samen boksten ze elkaar weer omhoog in de kiezersgunst. Goede journalistiek had getoond dat het veel geschrei en weinig wol was, zodat beiden van 's lands toneel hadden kunnen verdwijnen. Goede journalistiek, kom daar maar eens om. Ook journalisten moeten een inkomen verdienen, en prik deze drogreden maar eens door: "Ik doe slechts verslag van wat men in Den Haag tegen elkaar zegt."

De mens is een sociaal dier en er is een begrijpelijke wens van gemeenschappen om regelmatig aan elkaar te tonen dat men een gemeenschap vormt. Bij sommigen valt het weekblad op de mat. Voetbalverenigingen hebben hun wedstrijden. Klaarblijkelijk vonden kerken vroeger de vorm van de zondagsmis. Menigeen lijkt nu te denken dat het wegvallen van kerkelijke bijeenkomsten zorgelijk is, en dat gezocht moet worden naar nieuwe vormen van zingeving en gemeenschapsdenken. Gelukkig wordt dan niet gedacht aan het opnieuw aanwakken van de metafoer van het mensenoffer, maar wat het dan wel is is gelukkig vaak ook onduidelijk, juist ook als het "ietsisme" wordt genoemd. Het wegvallen van de kerken lijkt me geen reden tot zorg. De mens is een sociaal dier en van nature is er voldoende gemeenschapszin aanwezig. Kernpunt blijft wel dat gezorgd moet worden voor een stevige democratie met checks and balances en een pluriforme pers, in alle gemeenschappen die zich vormen.

Achtergrond bij dit alles is mijn voorstel tot een interdisciplinair project voor het onderwijs, met de titel *"De eenvoudige wiskunde van Jezus"*. Dit combineert vakken als geschiedenis, maatschappijleer, wiskunde, natuurkunde (astronomie), en filosofie en levensbeschouwing. De Bijbel blijkt een astrologisch boek, met dus de wetenschap van het jaar nul, waarbij ontdekkingen op het terrein van tijdrekening, kalender en universum worden weergegeven in mythische verhalen. Bijvoorbeeld was er in Egypte al de parallel van de drie-eenheid van vader, zoon en heilige geest in de oorspronkelijke tijdrekening van ochtend, middag en avond, namelijk met Horus (valk, zonsopkomst), Ra (zon, middag) en Aten (slang of wandelstok van een oude man, zonsondergang). Wanneer Mozes een stok op de grond gooit die in een slang verandert dan is er die allegorische betekenis. Wiskunde is hier belangrijk omdat het betrekking heeft op het menselijk vermogen tot abstractie en het herkennen en leggen van patronen. Het vergt discipline om zorgvuldig met abstracties om te gaan. Bij getal en ruimte is er een strenge discipline ontstaan. Bij abstracties over levensovertuiging en geloof is er

echter nog een sterke verleiding om in de (sterke) mythische verhalen te geloven. Het interdisciplinair project geeft de leerlingen de relevante informatie over het ontstaan van onze beschaving en helpt ze te ontdekken wat kritisch denken zou zijn.

Bijvoorbeeld zijn er nu veel mensen die door alle ophef over de Islam ertoe komen om zich nader in dat geloof te gaan verdiepen. Zij hopen dat het bestuderen van teksten over de Islam zal leiden tot meer begrip omtrent de aanhangers van dat geloof. Dit is een wonderlijk misverstand. Wie de teksten van de Islam gaat bestuderen kan alleen tot de ontdekking komen dat het een godsdienst is, zoals ook het Christendom een godsdienst is (met diverse stromingen). Zulke studie is dus tijdverspilling. Het is zoals denken dat je iets over democratie leert door het bestuderen van teksten van D66 over de kroonjuwelen van districtenstelsel, referenda en directe verkiezingen. Kritisch denken daarentegen betekent dat je doorhebt dat wanneer je democratie wilt bestuderen je dit ook daadwerkelijk moet doen, namelijk via de wetenschap. (Niet zomaar vaag “wetenschap” maar hier ⁴⁰⁰ helder omschreven door A.D. de Groot m.m.v. H. Visser.)

De wenselijkheid van een statistiek van het belastingvacuüm

2017-04-19 ⁴⁰¹

Het verschil tussen bruto loonkosten voor de werkgever en de netto inkomsten voor de werknemer wordt gangbaar de “wig” genoemd. We kunnen een grafiek maken met de bruto loonkosten op de horizontale as en de wig van belastingen en premies op de verticale as. De bruto loonkosten zijn weer terug te vinden op de lijn $y = x$, oftewel de 45-graden lijn, en de wig komt dan duidelijk naar voren als het verschil tussen bruto en netto. We kijken dan in verticale richting.

Van verticaal naar horizontaal

Draai de kijkrichting nu van verticaal naar horizontaal. Het verschil tussen bruto en netto is ook horizontaal terug te vinden. Dit is met name relevant voor het minimumloon.

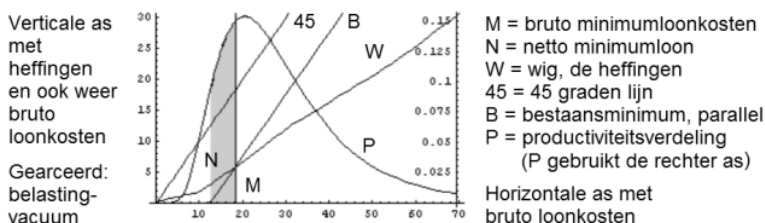
Bekijk het loontraject tussen netto minimumloon voor de werknemer en de bruto loonkosten voor de werkgever. In dat loontraject worden belastingen en premies geheven (de wig) maar deze heffingen kunnen niet worden geïnd, omdat betrokkenen door de wet op het minimumloon daar toch niet mogen werken. De passende naam is dan niet de “wig”

⁴⁰⁰ <https://www.knaw.nl/nl/actueel/publicaties/het-forumwaarmed-merk-van-wetenschap>

⁴⁰¹ [bth/2017/04/19/de-wenselijkheid-van-een-statistiek-van-het-belastingvacuum/](https://www.knaw.nl/nl/actueel/publicaties/bth/2017/04/19/de-wenselijkheid-van-een-statistiek-van-het-belastingvacuum/). Zie daar voor weblinks

maar het “belastingvacuüm”. Het belastingvacuüm is derhalve de wig op het minimumloonniveau.

Hier gaat het om productiviteitsniveaus en capaciteiten om inkomen te verwerven, welke door het minimumloon gefrustreerd worden.

Het kost niets om deze belemmering af te schaffen

De heffingen in het belastingvacuüm – de wig bij het minimumloon – kunnen kostenloos worden afgeschaft, omdat deze toch niet binnenkomen, omdat men werkloos is. In dat geval kan men voor bruto = netto gaan werken. Dit klinkt als het afschaffen van het minimumloon, maar is subtiel dus anders. Menigeen zal voorstander zijn van een fatsoenlijk minimumloon. Dit kan ook gehandhaafd blijven. Netto verandert er immers niets. Behalve dat werkgevers nu veel meer banen kunnen aanbieden.

Een cruciale verklaring voor werkloosheid en armoede

Het belastingvacuüm is een cruciale factor voor de verklaring van werkloosheid en armoede. Zie Hans Hulst en Auke Hulst m.m.v. ondergetekende: *“Werkloosheid en armoede, de oplossing die werkt”* (W&A), Thesis Publishers 1998 (pdf online). W&A bevat de relevante geschiedschrijving hoe het belastingvacuüm is kunnen ontstaan, en hoe de ministeries van Financiën en SZW langs elkaar heenpraten, en ook hoe economen van werkgevers en vakbonden hiervan geen sjoerge hebben. W&A is nog in guldens, en hier is een kortere tekst uit 2010 in euro's. Sinds 2010 is ook weer mijn website verplaatst van dataweb.nl naar thomascool.eu. Een actuelere versie in euro's staat in het boek *“Democratie & Staathuishoudkunde”* (2012).

Het belastingvacuüm (tax void) bestaat denkelijk in alle OECD landen met een minimumloon. Zie hier⁴⁰² voor enkele gegevens omtrent de USA en UK. Zie hier⁴⁰³ een working paper.

Productiviteitscurve

Voor de schatting van het effect van het belastingvacuüm op werkloosheid en armoede is ook een schatting van de productiviteitscurve in

⁴⁰² <http://www.libdemvoice.org/dont-tax-sweat-an-independent-view-from-thomas-cognatus-18646.html>

⁴⁰³ <https://mpr.a.ub.uni-muenchen.de/14812/>

dat traject nodig. Mensen zijn daar werkloos, dus hoe kun je nu schatten wat hun productiviteit zou zijn ? Zie DRGTPE voor de schatting voor Nederland in bovenstaand plaatje. Ik heb ooit ook een schatting gemaakt voor de Nederlandse Antillen (pdf online).

BTW

Het belastingvacuüm is eigenlijk groter door de invloed van de BTW. De overheid voert een beleid waarin heffingen verschoven worden van de inkomens naar de omzet. Dit heeft te maken met de prikkel tot werken. De economische analyse achter dit beleid blijkt niet correct, want het gaat uit van statische belastingtarieven en niet van het dynamische marginale belastingtarief. In de correcte analyse kan de BTW terug naar 1%, als instrument voor conjunctuurbeheersing. Dat betekent dat de loonkosten op het minimumloon ook weer met 20% van het netto omlaag zouden kunnen.

Microtax en de wenselijkheid van een statistiek

In het verleden maakte ik gebruik van het CPB-programma Microtax om de actuele omvang van het belastingvacuüm te bepalen. Dit programma blijkt echter te zijn gesneuveld in een bezuinigingsronde.

Het CBS heeft een kader voor sociaal-economische statistieken. Het lijkt me dat het belastingvacuüm een belangrijk gegeven is voor de duiding van de sociaal-economische werkelijkheid. Wanneer het CBS een tijdreeks zou maken van het verloop van het belastingvacuüm sinds de invoering van het wettelijk minimumloon, en dit ieder jaar zou actualiseren, dan zou op den duur bij beleidsmakers het kwartje kunnen vallen dat hier iets ernstigs mis is bij de coördinatie van de wetgeving t.a.v. belastingen, premies en minimumloon. Hopelijk ontstaat er zodanig veel beleidsaandacht dat het CBS in de toekomst alleen nullen zou hoeven publiceren, en kan die statistiek dan worden opgeheven. Voor de verklaring van werkloosheid en armoede in het verleden blijft het dan echter een relevante statistiek.

Brief aan de Tweede Kamer

Hier ⁴⁰⁴ is mijn brief aan economen in de Tweede Kamer met de suggestie hier aandacht aan te besteden.

Versplintering over economische specialisaties

Het blijkt erg moeilijk om bij economen aandacht te krijgen voor het concept van het belastingvacuüm. Men moet wat weten van zowel arbeidsmarkt als belastingen als macro-economische beleidskaders, terwijl de tendens bij wetenschappers juist is om zich te specialiseren, en zich te richten op de internationale bladen en niet op wat er in de Nederlandse beleidskeuken gebeurt.

Bij aanbieding van dit artikel ⁴⁰⁵ aan het *Tijdschrift voor Openbare Financiën* (TvOF) reageerde Flip de Kam dat het geen nieuws bevatte

⁴⁰⁴ bth/2017/04/01/bericht-voor-de-nieuw-gekozen-economen-in-de-tweede-kamer/

t.a.v. wat ik hiervoor reeds had geschreven. Hij maakt dan echter geen onderscheid tussen working papers en publicaties in een (peer-reviewed) tijdschrift als TvOF. Het lijkt me dat Flip de Kam nodeloos bescheiden is t.a.v. de betekenis van TvOF. Het is een irrationele reactie waardoor relevante kritiek niet de aandacht krijgt die deze toch wel lijkt te verdienen. Wie kan me uitleggen ⁴⁰⁶ dat deze behandeling deugt?

Wanneer het tot een parlementair onderzoek komt, dan is het relevant ook naar deze aspecten te kijken: (1) hoe aanhangers van het basisinkomen de fundamentele kritiek daarop doodzwijgen, terwijl het logisch zou zijn om eerst werkloosheid en armoede aan te pakken met gratis afschaffen van het belastingvacuüm, (2) welke misstanden er waren bij de invoering van het Belastingplan voor de 21e Eeuw: de link met het basisinkomen, en de leugen van Zalm en Vermeend, de wonderlijke kritiek van Vermeend en De Kam op elkaar, en (3) het doodzwijgen van kritiek door commentator Frank Kalshoven.

Het belang van het integratiekader

Het belastingvacuüm is een voorbeeld van een falend integratiekader. De overheid heeft een stelsel van overleg tussen ministeries met een jaarlijkse begroting om tot afstemming van de verschillende beleidsonderdelen te komen. Waar gehakt wordt vallen ook spaanders. Kwesties kunnen tussen wal en schip vallen. De kranten staan vol met berichten over wat er allemaal misgaat. Het is onmogelijk om alles voor iedereen perfect te regelen. De beste regeling is denkkelijk een open democratie zodat de ergste misstanden toch nog aandacht kunnen krijgen.

Er blijken echter majeure kwesties te zijn waaruit een systematisch falen blijkt. Het belastingvacuüm valt daaronder, zie de gevolgen voor werkloosheid en armoede. Je kunt ook denken aan de economische factoren achter de invoering van de euro of de klimaatverandering. Iedere kwestie vergt weer zijn eigen documentatie. Er zijn voldoende aanwijzingen die het advies tot een parlementaire enquête naar de massale werkloosheid sinds 1970 en de rol van de voorbereiding van het economisch beleid en met name de rol van het Centraal Planbureau (als coördinator) rechtvaardigen. Dit was al in 1990 duidelijk, en er zijn nu 25 jaar verstreken terwijl de relevante inzichten met censuur van de wetenschap zijn tegengehouden. Boycot dit land tot de censuur van de wetenschap is opgeheven! Zie de petitie. ⁴⁰⁷

⁴⁰⁵ tceu/Thomas/Nederlands/Wetenschap/Artikelen/2014-11-05-Ec-Hof-Balansverkortung-1995-2014-TvOF-01.pdf

⁴⁰⁶ tceu/Thomas/Nederlands/Wetenschap/Brieven/2014-11-08-Wie-kan-me-uitleggen-dat-dit-deugt-q.html

⁴⁰⁷ https://www.ipetitions.com/petition/PE_werk_CPB/

Brief aan het bestuur van D66: Verzoek tot erkenning dat de “kroonjuwelen” juist minder democratisch zijn

2017-04-28 ⁴⁰⁸

Aan het bestuur van D66

Letty Demmers (vz), Henk Beerten, Michiel van der Eng, Annelou van Egmond, Tjeerd Dierckxsens, Joan Nunnely, Michiel Verkoulen, Lia de Ridder

28 april 2017

Betreft: Verzoek tot erkenning dat de “kroonjuwelen” juist minder democratisch zijn

Geachte bestuur,

Deze week plaatste de *Newsletter* van de *Royal Economic Society* (RES) van het Verenigd Koninkrijk een artikel van me: “Voting theory and the Brexit referendum question”.

De formatie-onderhandelingen in Nederland, de Britse verkiezingen op 8 juni en de ervaringen met referenda en verkiezingen van presidenten in USA, Frankrijk en Turkije brengen mij ertoe aan D66 en zijn kroonjuwelen te denken: (1) districtenstelsel (Trump, UK), (2) referenda (Brexit, Ukraine), (3) directe verkiezingen (Trump, Macron / Le Pen / Fillon / Melenchon / Hamon).

We kunnen kort nagaan:

- Referenda zijn meestal dom en gevaarlijk. (voetnoten 1, 2, 3)
- Trump werd gekozen (62.9 miljoen stemmen) doordat het stelsel van kiesmannen per staat werkt als een districtenstelsel. Bij een proportioneel stelsel was Clinton (65,8 miljoen stemmen) gekozen. Trump heeft 46% van de totaal uitgebrachte stemmen (136,7 miljoen), terwijl een Nederlandse premier gangbaar steunt op een meerderheid in de Kamer. (Met een opkomst van 60% heeft Trump maar 27% van de stemgerechtigde bevolking.)
- Directe verkiezingen zijn minder democratisch. Beter is het dat de functionaris wordt gekozen door een vertegenwoordigend lichaam. De overstap in Turkije naar een presidentieel stelsel is ook daarom problematisch. Wanneer burgers op hun partij van keuze stemmen, dan kunnen de professionals in het parlement gebruik maken van meer geavanceerde stemmethoden.

Alexander Pechtold zegt over de kroonjuwelen van D66: “We hebben ze wel maar ze liggen niet in de etalage.” Dit lijkt geruststellend bedoeld maar is het niet. Hij kan immers bedoelen dat ze in de brandkast liggen,

⁴⁰⁸ bth/2017/04/28/brief-aan-het-bestuur-van-d66-verzoek-tot-erkenning-dat-de-kroonjuwelen-juist-minder-democratisch-zijn/. Zie daar voor weblinks

dat ze behoren tot het DNA van D66, en dat ze ieder moment kunnen opduiken om de politieke discussie te ontregelen. Pechtold zegt ook: "Maar zolang niemand mij een beter alternatief geeft, zal ik het [raadgevend referendum] hartstochtelijk blijven propageren." Maar Pechtold weigert tegelijkertijd naar alternatieven te kijken.

Mijn verzoek aan D66 is om deze kwestie met open geest te onderzoeken zodat u kunt concluderen dat de kroonjuwelen juist minder democratisch zijn. Dat waren ze al bij de oprichting van D66. Hans van Mierlo deed geen wetenschappelijk onderzoek naar democratie, maar liet zich inspireren door het Amerika van JFK. Mijn suggestie is dan ook dat D66 zich opheft zodat er ruimte komt voor een sociaal liberale partij die geheel onbelast is met deze geschiedenis van 50 jaar volksverlakkerij en gebrek aan respect voor wetenschap en democratie. Ik plaats deze brief ook op mijn weblog, geanonimiseerd voorzover nodig.

Met vriendelijke groet,

Thomas Cool / Thomas Colignatus
Econometrist en leraar wiskunde
(...) Scheveningen

De kennismaatschappij: democratie, Brexit, Kennislink en witteboordencriminaliteit

2017-05-12 ⁴⁰⁹

We leven sinds circa 1950 in een kennismaatschappij, waarin een weersvoorspelling wellicht waardevoller is dan de aardappelen die ermee gemoeid zijn. Wetten en rechtspraak hobbelen achter de ontwikkeling van de kennismaatschappij aan. Voor een aardappeldief zijn er meer wetten en rechters dan voor de kennisdief, bijv. de weerman die willens en wetens wat ruimere marges neemt dan aangekondigd, en die zo een slechte dienst levert en misbruik van vertrouwen maakt. Je kunt je voor slecht weer verzekeren maar mij is onbekend of je je ook tegen zulke desinformatie kunt verzekeren.

Wanneer wordt wangedrag t.a.v. kennis tot witteboordencriminaliteit? Ook wikipedia heeft het er maar moeilijk mee. Het noemt belastingfraude, bedrog, valsheid in geschrifte, corruptie, maar dan zijn we nog steeds in de wereld van de aanschouwelijkheid van de aardappeldiefstal. Het echte probleem ontstaat wanneer er abstractie in het spel is.

⁴⁰⁹ bth/2017/05/12/de-kennismaatschappij-democratie-brexit-kennislink-en-witteboordencriminaliteit/. Zie daar voor weblinks

In zulke gevallen lijkt men ook snel op het terrein van de vrijheid van meningsuiting te komen. Een weerman of -vrouw moet kunnen zeggen wat hij of zij van het weer vindt, en kan altijd volhouden dat een weersvoorspelling door de eigen expertise gedragen wordt. Bij het leveren van een wanprestatie is echter de vrijheid niet in het geding, maar de wanprestatie.

Een indicator is de consistentie van de uitspraken over de tijd. President Trump lijkt alles te mogen zeggen, maar het probleem ontstaat wanneer die uitspraken met elkaar in conflict komen. Trump is politicus en heeft meer vrijheid. Een kenniswerker in de kennismaatschappij zou niet zoveel vrijheid als Trump moeten hebben. Wie claimt zo'n kenniswerker te zijn, moet zich ook aan de principes van kennisverwerking houden, zie A.D. de Groot en H. Visser over het forumwaarnemer van wetenschap. De Groot beschouwt zijn standaardwerk over methodologie als ideaaltypisch, en ziet voor de praktijk van wetenschap en kennis juist de noodzaak van een goed werkend forum.

Dit is geen juridisch weblog maar een protest tegen censuur van de wetenschap sinds 1990 door de directie van het Centraal Planbureau. Vanuit dat oogpunt is er nu alle aanleiding om naar het volgende te kijken.

Kenneth Arrow's (1921-2017) onmogelijkheidsstelling uit 1951

Kenneth Arrow (1921-2017) kwam dit jaar te overlijden, en dat was voor velen aanleiding om bij diens werk stil te staan.

Daniël Schut heeft politicologie gestudeerd, en geeft heel fraai de standaardvisie t.a.v. het werk van Arrow weer: *"Hoe Kenneth Arrow onze democratie heeft gesloopt...met wiskunde"*. Schut formuleert kort en bondig:

"democratie werkt per definitie niet"

Schut geeft ook een iets langere toelichting:

"Het voert te ver om het precieze wiskundige bewijs hier te herhalen. De conclusie van Arrow herhalen we hier echter wel, want dit was zijn schokkende ontdekking: met een handjevol van deze schoonheidscriteria in de hand, kom je er al snel achter dat geen enkel kiessysteem voldoet aan al deze schoonheidscriteria tegelijkertijd. Kan niet. Lukt gewoon niet. Net zo onmogelijk als dat iets tegelijkertijd rond en vierkant is: een logische onmogelijkheid."

"En die logische onmogelijkheid is precies zo schokkend, omdat het de idealen van de Verlichting, die 'wij in het Westen' al een paar eeuwen proberen te implementeren, rechtstreeks in het hart treft. Democratie is onmogelijk, niet omdat de kiezers een falende psychologie hebben. Een falende psychologie valt te corrigeren – althans, zo denken de socialisten en sociaal-democraten. Nee, als je Arrow goed

doorredeneert, dan zie je dat het betekent dat democratie fundamenteel onmogelijk is: er is geen enkele kieswijze die elke mogelijke stemverhouding altijd op een juiste wijze doorrekent naar de uiteindelijke uitslag.”

Schut is consequent. Hij deed mee aan de debatwedstrijden in Oxford waarin men elkaar met (schijn-) argumenten moet aftroefen. In Nederland willen we polderen en passen & meten, maar in Engeland is het zaak de tegenstander in verwarring te brengen en het publiek op te jatten. Het is deze Angelsaksische debatcultuur die Rick van der Ploeg bij de Nederlandse economen zoals Coen Teulings heeft bevorderd, en waar het land schade van ondervindt. Want Arrow zat ernaast, en de overlegcultuur conform Jan Tinbergen (1903-1994) is veel beter.

Arrow's wiskunde klopt maar zijn interpretatie niet

Ik leg hier ⁴¹⁰ uit dat Arrow's wiskunde klopt maar zijn interpretatie niet. Schut's standaardvisie rammelt aan alle kanten:

- Een analoge redenering is: Om goed te rijden heeft de ideale fiets ronde banden. Om stil te staan heeft de ideale fiets vierkante banden. Banden die tegelijk rond en vierkant zijn, bestaan niet. Dus is er geen ideale fiets. De wiskunde klopt, maar de interpretatie van "ideaal" deugt niet.
- Er is verschil tussen fysieke onhaalbaarheid en logische onmogelijkheid. Wanneer iets fysiek onhaalbaar is, dan kun je dit nog wel ideaal noemen. Bijvoorbeeld wanneer iemand morgen nog geen EUR 100.000 heeft dan kan dit nog wel als een ideaal gezien worden waarnaar hij of zij streeft. Wanneer iets logisch onmogelijk is, dan kun je dit niet ideaal noemen, want je kunt je niet eens voorstellen wat het zou zijn.
- De condities van Arrow *lijken ieder op zich* redelijk en wenselijk, maar gezamenlijk zijn ze tegenstrijdig, dus ze *zijn* niet redelijk en wenselijk.
- De wiskunde van Arrow is correct, en er is een tegenstrijdigheid en onmogelijkheid. De interpretatie van Arrow is onjuist. Wat redelijk *lijkt* blijkt dit niet te *zijn*.
- Zie het opstel: *Pas op met wiskunde over verkiezingen*.
- Zie de "meta-mathematische" formele afleiding in hoofdstuk 9.2 op pagina 239 van mijn boek *Voting Theory for Democracy* (online). Ik heb Arrow's interpretatie ook weer in wiskunde gegoten en laat dan zien dat diens interpretatie onhoudbaar is.

De kosten van dit misverstand zijn hoog

De kosten van dit misverstand met zijn aanval op het democratisch denken zijn hoog. Twijfel over de representatieve democratie leidt bijvoorbeeld tot de roep om referenda: maar dit leidt van de drup in de

⁴¹⁰ tceu/Thomas/Nederlands/Wetenschap/Artikelen/2013-02-14-PasOpMetWiskundeOverVerkiezingen.html

regen. Bij het referendum over de Brexit blijkt de vraag die aan de Britse bevolking werd voorgelegd wetenschappelijk ondeugdelijk – zie hier ⁴¹¹ en hier. ⁴¹²

In Nederland is de politieke partij D66 vanaf de oprichting een stoorzender in de Nederlandse politiek, met zijn kroonjuwelen van referenda, districten en direct gekozen functionarissen, welke kroonjuwelen zogenaamd democratischer zijn maar dus niet. Het betreft hier vooral juristen die weinig van wiskunde weten. Maar zulke dwalingen krijgen alle kans wanneer politicologen als Schut de wiskundige resultaten verkeerd interpreteren en uitleggen. Zie mijn recente brief aan het bestuur van D66 om nu eens de kop uit het zand te halen en eerlijk te erkennen dat die kroonjuwelen juist niet democratischer zijn.

Op rechts is er Thierry Baudet. Met de vele denkfouten die Baudet maakt kun je hem beter als dwaallicht dan als politiek vernieuwer beschouwen.

Hoe kan dit misverstand al zolang blijft voortduren ?

Het is opmerkelijk dat Arrow's misverstand niet meteen in 1951 is gedeconstrueerd.

Er zijn verzachtende omstandigheden. Aanvankelijk werd zijn wiskunde complexer gepresenteerd dan nodig, wat het aantal personen beperkte dat het argument kon controleren. Wellicht waren velen sowieso teleurgesteld in de werking van de democratie, bijv. Amerikaanse professoren versus demonstrerende studenten over Vietnam. Ook blijft gelden dat er problemen bij stemprocedures bestaan. Mensen kunnen eisen stellen die onderling tegenstrijdig zijn, zodat er paradoxale uitkomsten kunnen ontstaan. Na de Nobelprijs voor Arrow in 1972 was er natuurlijk ook het aureool van een autoriteit. Arrow kreeg die prijs niet alleen voor dit theorema, overigens.

Een constante factor bij dit alles is ook de arrogantie van abstract denkende wiskundigen, die geen studie van de werkelijkheid maken maar die daar toch uitspraken over doen. Democratie is een empirisch en geen wiskundig concept maar wiskundigen negeren dat gewoon. Zoals ze ook bij de kredietcrisis bij banken producten hadden verzonnen die onvoldoende rekening hielden met empirische risico's, of zoals ze bij het onderwijs in wiskunde uitspraken doen zonder daarover empirisch onderzoek te doen.

Er is natuurlijk ook botte censuur van wetenschap. In 1990 presenteerde ik op het Centraal Planbureau (CPB) mijn deconstructie van Arrow's analyse (interne notitie 90-III-37, maar begin nu bij mijn boek VTFD), en al mijn werk werd door censuur van wetenschap getroffen en ikzelf werd met onwaarheden ontslagen. De directie wilde geen onderzoek aan de sociale welzijnsfunctie van Nederland en verwees daarbij naar het theorema van Arrow alsof zoiets toch onmogelijk zou zijn. Voor het CPB zou het gebruik van het bruto

⁴¹¹ <http://www.res.org.uk/view/art4Apr17Features.html>

⁴¹² btth/2017/05/06/the-dark-horse-and-a-2012-interview-with-kenneth-arrow/

binnenlands product (BBP) volstaan. Sinds kort wil de Tweede Kamer discussie over het brede welvaartsbegrip, maar deze discussie vindt dus plaats tegen de achtergrond van censuur van wetenschap. Het parlement spant het paard achter de wagen met een zak over het hoofd.

Misleiding op Kennislink

Met Pasen schreef ik:

“We hebben nog wel de journalistiek die van sensatie leeft, het laatste monster dat getemd moet worden.”

Bij wiskunde denk je niet snel aan sensatie en riooljournalistiek. Toch kruipt de behoefte aan sensatie ook waar je het verwacht, en wiskundigen hebben hun eigen variant gevonden. De wiskundige presenteert namelijk een “paradox”, die de aandacht moet trekken, waarna de wiskundige de lezer meeneemt in een uitleg die toont hoe die paradox via wiskunde een mooie oplossing krijgt (en wat meteen ook toont hoe verstandig de wiskundige zelf is).

We zien dit bijvoorbeeld op Kennislink, met deze stellingen die onwaar zijn maar wel lekker sensationeel klinken.

- Wiskundige Vincent van der Noort: *“In 1951 bewees ene Kenneth Arrow dat geen enkel kiessysteem helemaal eerlijk is. (Of meer precies: dat geen enkel kiessysteem tegelijk alle eigenschappen kan hebben die je van een eerlijk kiessysteem zou verwachten.)”* (Hoezo, wat is “eerlijk” ? Als “eerlijk” logisch onmogelijk is, weet niemand wat je je daarbij moet voorstellen.)
- Natuurkundige Arnout Jaspers: *“Geen enkel stelsysteem voldoet onvoorwaardelijk aan alle redelijke eisen die je er aan mag stellen.”* (Hoezo, wat is “redelijk” ? Als “redelijkheid” logisch onmogelijk is, weet niemand wat je je daarbij moet voorstellen.) (Oefening voor de lezer: toon de denkfout bij Eric Maskin die Jaspers niet ziet.)

Zulke teksten zijn dus het equivalent van riooljournalistiek in de wetenschapsjournalistiek. Het is ook witteboordencriminaliteit – vergeef me deze leken term – want ik heb de redactie van “Kennislink” voor deze denkfouten gewaarschuwd, en men laat deze teksten gewoon staan. Je zou zeggen dat de analyse zich hier toch gemakkelijk laat controleren, maar de redactie van Kennislink weigert om naar de formules te kijken of te laten kijken. Ik diende dit probleem ook in bij de Nationale Wetenschapsagenda.⁴¹³ Het is volstrekt zinloos om dit aan de Raad voor de Journalistiek voor te leggen, want ook daar bestaat geen begrip voor wetenschap. Een wetenschapper die in Nederland door censuur wordt getroffen is wezenlijk vogelvrij – ook bij de KNAW, zie ook hier.⁴¹⁴

⁴¹³ <https://vragen.wetenschapsagenda.nl/vraag/hoe-valt-een-wetenschappelijk-kwalijke-fout-op-kennislinknl-tav-democratie-te-corrigeren>

⁴¹⁴ bth/2015/11/26/allea-defines-research-integrity-too-narrow/

Kennislink hoofdredacteur (scheikundige) Sanne Deurloo schrijft hypocriet:

“We passen bij NEMO Kennislink echter vaker artikelen aan. Omdat artikelen er scherper of duidelijker van worden, omdat een mederedacteur of een lezer een zinnige aanpassing of aanvulling voorstelt of omdat er nieuwe wetenschappelijke inzichten of ontwikkelingen zijn.” (Sanne Deurloo, 2017)

Dit betreft aanpassingen uit zinnigheid. Mag ik het ook omdraaien ? Leidt zinnige kritiek ook tot de noodzaak tot aanpassing ? Zoals het er nu staat lijkt Deurloo te impliceren dat mijn kritiek hierboven op twee misproducten op Kennislink niet zinnig zou zijn, of niet de stand van wetenschap sinds 1990 zou weergeven. Ja, ze kan zich verschuilen achter de censuur van wetenschap door de directie van het CPB. Maar je zou van wetenschapsjournalisten juist kritiek op die censuur verwachten. Zie hier.⁴¹⁵ Deurloo zit ook nog in het bestuur van de vereniging van wetenschapsjournalisten. Met haar hand op de knip van de journalistieke opdrachten van Kennislink aan freelancers heeft ze wellicht een belangrijke positie in dit kleine wereldje van benauwd denken. Brrr.

Zou het kunnen dat iedereen zo vreselijk onder de indruk is van de autoriteit van Nobelprijswinnaars dat het gewoon niet gezegd mag worden dat dezen een cruciale denkfout maken ? Een verheerlijking van het autoriteitsdenken en het vernietigen van bescheiden wetenschappelijke kritiek ? Het voordeel van een autoriteit is natuurlijk dat je niet meer zelf hoeft te denken.

Een boycot als ultimum remedium

Ik adviseer sinds 2004 tot een boycot van Nederland totdat de censuur van de wetenschap door de directie van het CPB is opgelost. Ik heb daar twijfel over gehad, want zo'n boycot raakt misschien ook onschuldigen. Het advies is echter een ultimum remedium nadat andere pogingen zoals publiceren en met mensen gaan praten in 1990-2004 tot niets leidden.

Mijn paasblog 2017 met ook de verzuchting over de sensatiejournalistiek werd meteen opgepakt door Rosanne Hertzberger c.s. t.a.v. GeenStijl. Het hoofdredactioneel van NRC Handelsblad ondersteunt dit:

“Het aanspreken van adverteerders op de omgeving waarin zij hun boodschap ventileren begint resultaat op te leveren. Heel goed. De beschaving kan wel wat marktwerking gebruiken.” (NRC 5 mei 2017)

Advocaat Christiaan Alberdingk Thijm meent in de NRC van 11 mei 2017 dat een oproep door de NRC aan adverteerders, om nog eens na

⁴¹⁵ bth/2016/08/24/wetenschapsjournalisten-berichten-niet-over-censuur-van-wetenschap/

te denken of men op een site wil staan waar zulke verbale mishandeling plaatsvindt, te ver gaat.

“Een boycot van adverteerders treft niet alleen de seksistische stukken op GeenStijl, het treft het hele blog.”

Het is waar dat een boycot een bot instrument is. Maar er zijn omstandigheden waarin het verdedigbaar is. Alberdingk Thijm gaat er ook aan voorbij dat GeenStijl het verdienmodel heeft van het genereren van veel klikken: clickbait. Dit is niet langer journalistiek of vrijheid van meningsuiting, maar een verdienmodel. Me dunkt dat daar toch andere normen voor gehanteerd kunnen worden.

Van mijn advies tot een boycot van Nederland zijn de media uitgezonderd, omdat het toch gaat om de vrijheid van uitwisseling van informatie. Maar daar reken ik GeenStijl niet toe. Een verwachting is wel: Wanneer GeenStijl wordt opgeheven, dan zwerven zijn medewerkers uit naar andere media, en begint daar het gedoe weer, wellicht iets subtieler. Het is als een waterbed, waar je wel op de ene plek kunt drukken, maar elders komt het weer omhoog.

Dus, NRC en Rosanne, bedenk ook dat de beschaving ook gediend is met bescherming van de wetenschap, ook bij censuur door de directie van het CPB.

Boekbespreking: Wimar Bolhuis, “De rekenmeesters van de politiek”

2017-05-26 ⁴¹⁶

Boekbespreking: Wimar Bolhuis, *“De rekenmeesters van de politiek. Doorrekeningen van de verkiezingsprogramma’s door het CPB”*, Van Gennep 2017, EUR 19,90 (inkijk).

Dit boek is niet alleen voor beroepsmatig betrokkenen maar ook voor geïnteresseerde kiezers zeer geschikt, en het vormt dan een noodzakelijke inleiding. Ikzelf werkte op het CPB in 1982-1991 en vind het een feest van herkenning – ook al werkte ikzelf nooit direct aan *Keuzes in Kaart* mee.

Van de tien miljoen kiezers zal 95% weinig met economie en cijfers te maken willen hebben. Te hopen valt dat zo’n 5% oftewel een half miljoen kiezers wel interesse toont: het gaat immers om de toekomst van het land, en boter bij de vis.

Het voordeel van economie-studeren en doorrekenen komt hier helder over het voetlicht: de verkiezingsprogramma’s zijn vergelijkbaar want zij zijn met dezelfde aannames, modellen en objectiverende houding

⁴¹⁶ bth/2017/05/26/boekbespreking-wimar-bolhuis-de-rekenmeesters-van-de-politiek/

geëvalueerd. De doorrekeningen zijn niet alleen relevant voor de verkiezingen maar spelen ook een belangrijke rol bij de formatie.

De auteur Wimar Bolhuis (1986) is een sociaal- en organisatiepsycholoog (2009) die doorging in economie (2011) en bestuurskunde (2011) en die zich nu vooral daarop toelegt. Hij is politiek assistent van staatssecretaris SZW Jetta Klijnsma en stond op plaats 49 bij de PvdA bij de verkiezingen van 15 maart 2017. Hij is bezig met een proefschrift over: "(...) de ontwikkeling van de Nederlandse rijksoverheidsfinanciën in laatste decennia. Welke keuzes maakten de politici, wat waren de beweegredenen, en hoe paktten ze uit?"

Een suggestie van een herdruk met een update

Dit boek verscheen vóór de verkiezingen van 15 maart 2017 en vóór de publicatie van de CPB-doorrekeningen voor die verkiezingen *KiK 2018-2021*. Voor wie het boek nu leest, komt het nu al gedateerd over. Mijn advies aan Bolhuis en de uitgever is om de oorspronkelijke versie uit de handel te nemen en een beperkt herziene editie te maken, met een apart hoofdstuk over de verkiezingen van 2017. Het lijkt niet nodig om de verkiezingen van 2017 in alle tabellen te verwerken, want dat is een grote klus zonder meerwaarde. Het volstaat om de saillante punten van 2017 te noemen, zodat de lezer van na 15 maart toch enig houvast hierover heeft. Met zo'n geactualiseerde versie kan het betoog veel langer actueel blijven.

Voor zo'n nieuwe editie zou ik ook een normaal formaat adviseren. Het boek is nu een bijna vierkante pocket van 16,5 bij 21 cm. Met anderhalve regelafstand staat er relatief weinig op de pagina's. Bij een normaal formaat van 17 bij 24 en hogere regel dichtheid zal het minder hijgerig lezen en overzichtelijker tonen.

We zijn inmiddels gewend aan PDFs waarin je gemakkelijk wat opzoekt, maar voor een gedrukt boek blijft een index wenselijk, en die ontbreekt hier. Achterin is er een begrippenlijst, maar die zou alfabetisch mogen zijn. Het zou logisch zijn om daarnaar te verwijzen als een begrip voor het eerst genoemd wordt. Ikzelf ben voorstander van voetnoten op de pagina waarop zij gebruikt worden, in plaats van nu achterin, terwijl de vormgever lijkt te denken dat lezers anders zouden schrikken.

Vanaf 1986 naar 2017

Bolhuis neemt de lezer aan de hand vanaf de eerste doorrekening in 1986. Het is mooi om te zien hoe een eigen dynamiek ontstaat waarbij partijen huiverig zijn maar toch ook de CPB-expertise relevant achten. De doorrekeningen worden steeds verfijnder. De discussies met het CPB hebben grote invloed op denkkaders en het binnenskamers afschieten van wilde plannen. Omdat de tijd naar de verkiezingen vaak kort is, heeft het CPB nu ook achtergrondstudies "*Kansrijk X-beleid*", met X = Arbeidsmarkt, onderwijs, woon, mobiliteit, innovatie.

In het begin liet het CPB politieke partijen meer ruimte voor een politiek getinte aanname over de effecten van maatregelen, tegenwoordig geeft het CPB beter aan wat de kaders en marges zijn. Dit

bevordert de vergelijkbaarheid van uitkomsten over partijen, met ‘Gelijke monniken, gelijke kappen’.

Bolhuis bespreekt eerst de aannames (inputs) en daarna de uitkomsten (outputs). Bij de aannames komt de belangrijke rol van de ambtelijke Studiegroep Begrotingsruimte goed tot zijn recht. Hier zien we ook hoe belangrijk het is dat het CPB onderdeel uitmaakt van de rijksoverheid. De rijksoverheid met zijn diverse ambtelijke kanalen en niet alleen het CPB zelf bepaalt de kaders voor de middellange termijn (het MLT pad).

Economie gaat over meer dan je denkt

Het onderscheid tussen meetbare en moeilijk-meetbare aspecten kan wat versluitend zijn, want wat goed meetbaar is (zoals inkomen) is vaak ook een indicator voor iets ruimers. Voor de meetbare uitkomsten is er een lange traditie met ook ontwikkelde (CBS) statistieken, en een nieuwe loot zoals het houdbaarheidstekort. Bij moeilijk meetbare uitkomsten is het nog aanmodderen met indicatoren. In het onderzoek naar de zorg bestaat er al langer ervaring met de “quality adjusted lifeyears gained” (QALY) maar deze worden vooral gebruikt in micro-onderzoek bij vergelijkbare uitkomsten, en het is toch heel wat anders om deze ook macro te gaan gebruiken wanneer de kwaliteiten waarvoor je aanpassingen pleegt minder goed vergelijkbaar zijn. Voor een discussie over dit soort zaken ontkomt je echter niet aan indicatoren. (Zie ook mijn eigen suggestie ‘on the value of life’.)

Het is ook mooi te zien hoe het vak economie hier tot zijn recht komt. Economie gaat over het maken van keuzes bij schaarse middelen. Menigeen ziet economie als een kwestie van geld, maar veel zaken zijn niet goed in geld uit te drukken terwijl je toch keuzes moet maken. Het planbureau heeft zijn basis in meetbare verschijnselen waarin vaak ook geld gebruikt kan worden, maar dit geeft juist aan politici de ruimte om uiting te geven aan de preferenties voor de minder goed meetbare zaken.

Economisch Trilemma

Bij de uitkomsten presenteert Bolhuis het “economisch Trilemma”. Dit is een nuttige vereenvoudiging om een begin te maken met politieke keuzes die natuurlijk complexer zijn:

1. Zuinige overheidsfinanciën (EMU-saldo of –schuld)
2. Inkomensgelijkheid (vervangingsratio en koopkracht)
3. BBP-groei en werk

Een keuze bij het ene heeft invloed op de andere twee. Bolhuis bespreekt deze relaties en verduidelijkt daarmee ook wat je op zijn minst van de CPB-modellen moet weten (en aldus van de Nederlandse economie althans volgens het CPB) om hierin keuzes te gaan maken. (DNB heeft het Delfi model online waarin je zelf aan de knoppen kunt draaien.)

Niet alleen het model is relevant maar ook hoe het CPB het toepast. Jeroen Dijsselbloem gaf de kritiek dat Groenlinks mooie resultaten kreeg

doordat de baten naar voren werden gehaald terwijl de kosten na de periode vielen waarvoor het CPB de doorrekening deed.

“Bovendien zal de opslag op de energierekening, waarmee de subsidiepot voor duurzame energieopwekking wordt bekostigd, bij GroenLinks meer dan vertienvoudigen na 2021 tot € 800 extra per gezin. ‘Stiekeme truc is dat je ’t niet ziet in koopkrachtplaatjes’, aldus Dijsselbloem omdat het Centraal Planbureau niet verder kijkt dan de effecten gedurende de volgende kabinetsperiode.”

T.a.v. het houdbaarheidstekort is al een belangrijke stap gezet naar zelfs intergenerationele vergelijkingen, maar het beoordelen van resultaten die na een kabinetsperiode vallen blijft een heikele kwestie.

De sociale welzijnsfunctie (SWF)

In de economische theorie bestaat er de notie van een “sociale welzijnsfunctie” (ook wel welvaartsfunctie genoemd, maar het Engelse “welfare” betreft welzijn). Denk aan aan grootheid als SWF[werkloosheid, inflatie, inkomensgelijkheid, ...] waarbij iedere politieke partij zijn eigen doelen en gewichten heeft. De gesprekken van politieke partijen met het CPB kunnen gezien worden als een exercitie om het optimum van de eigen SWF te vinden, zonder deze functie nader te specificeren. (In theorie is het voorstelbaar om op grond van de bestaande negen doorrekeningen een schatting te maken van hoe partijen e.e.a. afwegen.)

In 1959 hebben Van Eijk en Sandee onderzoek gedaan naar de mogelijkheid van een collectieve welzijnsfunctie. De directie van het CPB heeft blijkbaar moeite met deze aanpak gehad en daarbij ook verwezen naar het “onmogelijkheidstheorema” van Arrow. De directie heeft hier blijkbaar enkele misverstanden, zie deze ⁴¹⁷ bespreking. Het huidige gebruik van computermodellen is eigenlijk zeer ondermaats. Wanneer je ziet wat er aan Big Data en supercomputers bestaat dan worden de mogelijkheden om onze economie aan te sturen onderbenut. Wel is het zo, dat de theorie bij het CPB nog niet op orde is, en dan het heeft natuurlijk geen zin om al te gaan rekenen.

Hierbij moet ook de studie van Stokman cs. genoemd worden. Zij bekijken de mogelijke coalities o.g.v. de huidige zetelverdeling en zij steunen derhalve op informatie die door de CPB-exercitie vergelijkbaar is gemaakt. Stokman cs. kijken naar de kleinst mogelijke meerderheid, terwijl mijn suggestie is juist naar afspiegelingskabinetten met de grootst mogelijke meerderheid te kijken. Kiezers kunnen de zetelverdeling natuurlijk nog niet gebruiken voor een strategische stem t.a.v. een coalitie. Aan Bolhuis wil ik toch de suggestie doen de lezer op deze aanpak van Stokman cs. te wijzen, want het vormt een natuurlijk vervolg op de doorrekeningen en de verkiezingsuitslag.

⁴¹⁷ bth/2017/05/12/de-kennismaatschappij-democratie-brex-it-kennislink-en-witteboordencriminaliteit/

Kritiek op CPB

In het boek komt minder goed uit de verf welke kritiek er bestaat. Dat is niet onmiddellijk een groot bezwaar, want men dient toch eerst te weten wat er gedaan wordt door de politieke partijen, de Studiegroep Begrotingsruimte en het CPB, alvorens men oog voor die kritiek kan hebben. Het is al heel wat dat zoveel betrokkenen al zoiets tot stand brengen – en stuurlied aan de wal kunnen van alles roepen.

Laat ik twee kritische geluiden uit een breed spectrum noemen, niet t.a.v. de doorrekeningen maar t.a.v. CPB-modellering op zich.

1. Bas Jacobs (hoogleraar economie) met deze kritiek
2. Cor Mol (gepensioneerd accountant met beta-achtergrond) over deze luchtfietsrij

We zijn dan meteen ook diep in de economische discussie. Ondanks zulke kritiek op de CPB-modellen en berekeningen, is het niet onredelijk te denken dat de verschillen in uitkomsten voor de partijen toch een beeld geven van de werkelijke verschillen, zodat er wel degelijk wat te kiezen valt. Voor het CPB is het een dankbare exercitie omdat het bureau hier duidelijk een bijdrage aan de algehele democratische proces levert. Wanneer er een probleem zou zijn, ligt dit elders.

Kritiek op partijen

Ik heb het boek er niet speciaal op nagelezen, maar ik kan me ook voorstellen dat naast kritiek op het CPB ook kritiek op partijen mogelijk is. Zo heb ikzelf ooit bij de SP en het boek *“Hoe dan, Jan?”* geconstateerd dat gesteld werd dat het verkiezingsprogramma met mooie resultaten door het CPB was doorgerekend, terwijl nader kijkend bleek dat het CPB cruciale onderdelen van dat programma juist niet had doorgerekend. Een vraag is dan of het CPB de resultaten zo kan presenteren dat de partijen er niet mee aan de haal gaan.

Eerdere boekbesprekingen door anderen / Het Economisch Hof

Informatief zijn deze boekbesprekingen door Roel Visser in ESB, en Jule Hinrichs en Ulko Jonker in het FD, en Philip de Witt Wijnen in de NRC.

Auteur Bolhuis stelt op pag 173:

“Ik vind het belangrijk dat mensen weten waarom, hoe en op basis waarvan het CPB het politieke speelveld mag bepalen.”

Bolhuis roept vervolgens zoveel vragen op, dat het waarom juist onduidelijk blijft. Roel Visser observeert:

“Na het expliciete overzicht van de verschillende voors en tegens is het uitblijven van een duidelijk antwoord bij Bolhuis op de opgeworpen controversiële vragen echter onbevredigend, juist omdat hij zo zorgvuldig alle voors en tegens aanstipt. “

Mijn impressie is dat ikzelf dit probleem van Bolhuis en Visser al heb opgelost. Een deel valt helaas onder de censuur door de directie van het CPB, en men moet die censuur opheffen opdat die oplossing op correcte wijze kan worden besproken.

Naar een Economisch Hof

Wie werkelijk wil dat economisch-wetenschappelijk advies over de regeringsbeleid of verkiezingsprogramma's tot zijn recht komt, moet de Trias Politica uitbreiden met een grondwettelijk Economisch Hof ⁴¹⁸ dat toeziet op de kwaliteit van informatie. Economen zijn het onderling vaak oneens – vooral wetenschappers die immers de taak hebben om nieuwe inzichten te ontwikkelen – maar een Hof kan tot overeenstemming komen, zie ook juristen die het oneens zijn maar wel een Hoge Raad hebben. Een Economisch Hof lost ook het “probleem” op dat economen gaan ramen wat politici gaan doen, ook wanneer die politici wellicht niet (gaan) doen wat ze beloven.

Mijn boek DRGTPE is de wetenschappelijke bespreking, met ook een bewijs via een herleide vorm model. De economische crisis van 2007+ bewijst mijn analyse, zie het boek CSBH. En hier is een bespreking van een CPB-boek waarvan Mathijs Bouman de leesbaarheid heeft bevorderd.

Ter besluit

De onderhavige problematiek is inspirerend. Socrates en Plato vroegen zich al af wat Het Goede en wat bruikbare kennis was. Anno 2017 hebben we het spanningsveld tussen politici en economische wetenschappers. Wimar Bolhuis houdt de problematiek inspirerend, en geeft de lezer een zeer goede inkijk in onze hedendaagse aanpak. Helaas heeft hij nog niet gehoord over de censuur van de wetenschap sinds 1990 door de directie van het Centraal Planbureau, althans geeft hij de lezer deze kennis ook niet mee.

Addendum 2017-06-01

Anders ligt het met Frank den Butter t.a.v. diens bespreking van de CPB-doorrekeningen, in *Openbare Uitgaven 2002* – inmiddels opgegaan in het *Tijdschrift voor Overheidsfinanciën*. Den Butter:

“Naar mijn mening is echter de wetenschappelijke kwaliteit en integriteit van het Centraal Planbureau en de aldaar opgebouwde kennis en ervaring met de economische beleidsanalyse in ons land op zich als een voldoende garantie dat de balans van maatschappelijke kosten en baten van de doorrekeningsexercitie naar de baten doorslaat.”

Men dient hier zorgvuldig onderscheid te maken tussen CPB-directie en CPB-medewerkers. Ook is er onderscheid naar activiteiten en hun condities. Veel activiteiten kunnen veel kwaliteit hebben maar er kan

⁴¹⁸ tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2011-11-23-Socrates-Montesquieu-EconomischHof.html

toch een probleem zijn t.a.v. een bepaalde conditie. De doorrekeningen van de verkiezingsprogramma's zullen wel correct zijn t.a.v. de vigerende CPB-modellen, maar er blijft censuur t.a.v. economische analyse waarop die modellen zijn gebaseerd. De stelling door Den Butter is derhalve onevenwichtig.

In dit geval was Den Butter (VU) betrokken bij mijn onheus ontslag in 1991, en in tegenstelling tot Wimar Bolhuis kan hij zich niet beroepen op gebrek aan kennis. Op een bijeenkomst van NWO-Ecozoek in 1991 meldde ik de censuur van de wetenschap door de directie van het CPB. Als voorzitter nam Den Butter de melding niet in behandeling, maar deed aan de directie van het CPB een bericht met een verkeerde voorstelling van zaken alsof ik de persoonlijke integriteit van directeur Zalm (VU) ter discussie had gesteld. Er werden drie getuigenverklaringen verzameld en Den Butter's weergave was daarmee ontkracht. Zie dit verslag. Toch deed Den Butter verder niets met mijn melding, en ook zag ik me daarna ontslagen, met andere onwaarheden. (Ook was mijn ontslag niet gebaseerd op gebrek aan expertise, dus ook daar is Den Butter onevenwichtig.)

Bij diens bespreking van 65 jaar CPB in TPE-digitaal maakt Den Butter geen melding van mijn protest tegen de censuur van de wetenschap sinds 1990 door de directie van het CPB. Hij geeft ook geen disclaimer t.a.v. zijn eigen rol. Zie mijn protest, dat de redactie van TPE-digitaal niet plaatste.

Post Scriptum. Pas op voor het enge denkraam van Mirjam de Rijk

Mirjam de Rijk is een van de auteurs die kritisch over het CPB schrijven. Zij betoogde in de Volkskrant 2016-01-02 dat het CPB een ongezonde invloed op Nederland heeft. Onduidelijk bleef daarbij of Nederland tegen een stootje kan, of dat het land inmiddels doodziek is.

De wetenschappelijke mores vereisen dat de argumenten van De Rijk inhoudelijk worden besproken, en dat men de bal en niet de vrouw speelt. Men kan niet zomaar stellen dat De Rijk ondeskundig is zodat het geen zin heeft om hierop in te gaan.

Toch meen ik dat er alle reden is om aan die deskundigheid te twifelen. Op haar website meldt ze:

"Studeren duurde me te lang, ik ging na het vwo direct in een buurthuis werken en bij het Grand Theater in Groningen. En schreef voor de door onszelf opgerichte stadskrant. Zo werd ik journalist. Begonnen bij de Winschoter Courant, daarna freelancer voor Intermediair, HP/De Tijd, Trouw. Zes jaar sociaaleconomisch en politiek redacteur van de Groene Amsterdammer. In 1999 de overstap naar GroenLinks, als landelijk partijvoorzitter. In 2004 werd ik algemeen directeur van Stichting Natuur en Milieu. De afgelopen jaren, tot mei 2014, was ik wethouder in Utrecht voor financiën, economie, openbare ruimte, en milieu/duurzaamheid."

Actievoeren en politiek bedrijven is toch wat anders dan studeren en wetenschappelijk onderzoek doen. Jezelf journalistiek ontwikkelen is mooi, maar aangehaald krantenartikel blijkt een politieke opinie en geen journalistiek verslag.

Bij De Groene in blijkbaar 1993-1999 rapporteerde De Rijk op 31 maart 1993 (pag 4-5) een artikel over het functioneren van het CPB: *“Dogma’s. ‘Laat het Centraal Planbureau maar schuiven’”*. In dit artikel gaat zij voorbij aan de censuur sinds 1990 en de gevolgen daarvan. Dat is zo gebelev.

Op een bijeenkomst van het “Nederlands Sociaal Forum” (NSF) in 2004 ben ik De Rijk tweemaal tegengekomen:

- In de ochtend in een paneldiscussie, hier is een verslag. Men ging daar voorbij aan het punt dat het CPB een natuurlijk monopolie heeft. Dit punt werd in 2016 ook naar voren gebracht door Nico Lemmens, in antwoord op bovenstaande opinie van De Rijk. Bij een monopolie dient men goede regelingen te hebben, die hier nu ontbreken.
- In de middag bij een andere sessie was zij gespreksleider en mishandelde zij mijn vraag uit het publiek. Omdat zij was aangekondigd als nieuwe directeur van SNM zond ik een protest brief aan SNM.

De Rijk's partner blijkt mij nu Wijnand Duyvendak, die ook activisme boven studeren verkoos, en die in 2008 als kamerlid aftrad omdat hij opschepte over een inbraak in het Ministerie van Economische Zaken. GroenLinks vertoont daarvoor een opmerkelijke tolerantie, want op de verkiezingsavond dankte Jesse Klaver Duyvendak, die de campagneleider blijkt te zijn geweest.

De politieke opkomst van Klaver kan verklaard worden door de ineenstorting van de PvdA, met ook minder gewonnen zetels dan eerst gedacht. Klaver zelf deed een HBO-opleiding voor sociaal werk, en probeerde een schakelprogramma voor een opleiding politicologie maar stopte daarmee.

GroenLinks kwam tot stand in 1990 in een wonderlijke fusie van getuigenispartijen PPR, PSP, EVP met gestaalde kaders van de CPN die na de ineenstorting van het communisme een nieuwe schutkleur van het milieu vonden. Ik heb nooit begrepen hoe dit kon, en wellicht kunnen de journalisten van *Follow The Money* (FTM) hier onderzoek naar doen, zeker nu Wijnand Duyvendak blijkbaar nog steeds zo prominent is. Bij de formatie heeft GroenLinks nu afgehaakt. Men moet er niet aan denken dat zulke activisten ook nog minister of staatssecretaris hadden kunnen worden.

PM. Bovengenoemd NSF initiatief blijkt vooral van SP-aanhangers te komen, via het principe van “boeien, binden, benutten”.⁴¹⁹ Zie ook zulk initiatief t.a.v. zo'n DSE-platform. Ontluisterend is te zien hoe zoiets kan doorwerken in het economisch onderwijs, zie mijn protest tegen de “pluriforme economie” van Irene van Staveren en Rob van Tulder.

⁴¹⁹ tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2013-04-19-BoeienBindenBenutten.html

Politiek staat open voor iedereen, ook voor een Nederlandse Donald Trump. Dit pleit er des te meer voor dat het CPB bestuurlijk niet ondergeschikt blijft aan de minister van Economische Zaken, die blijkbaar verzaakt om de wetenschap tegen censuur te beschermen, en die ambtenaren als Gerrit Zalm en Laura van Geest tot directeur benoemt. Laat Nederland de stap zetten naar een grondwettelijk Economisch Hof, zoals boven uitgelegd. De eerste stap is een parlementaire enquête naar het CPB, die de beschikbare informatie toegankelijk maakt.

Addendum 2017-05-27

Ik zag nog deze journalistieke bespreking door Marcel ten Broeke in RD 2016-10-03. Wie goed leest kan zien dat de kritiek vaak niet zozeer het CPB geldt maar vooral hoe anderen op bevindingen van het CPB reageren. De journalist verwijst naar filosoof-geograaf Ewald Engelen, wiskundige / wiskundig econoom Eduard Bomhoff, en econometristen Paul de Beer en David Hollanders. Eerder heb ik kritiek t.a.v. standpunten van dezen geformuleerd welke zij negeerden. Op deze manier is er geen vooruitgang.

Genoemd wordt kritiek door econometrist David Hollanders die bij het wetenschappelijk bureau van de SP werkte. Echter, Hollanders heeft nooit gecorrigeerd t.a.v. zijn verkeerde voorstelling van zaken in De Groene, zie hier.

Er is kritiek door econometrist Paul de Beer, maar, toen ik nog bij het CPB werkte en nog lid van de PvdA was, blokkeerde Paul de Beer mijn suggestie dat ik mijn analyse over werkloosheid bij de Wiardi Beckman Stichting presenteerde. De WBS / PvdA toont geen interesse in een nieuwe analyse over werkloosheid ? Natuurlijk ben ik geen lid van de PvdA meer. Later bleek mij dat De Beer een voorstander is van een basisinkomen. Daar blijkt sektarisch denken heel sterk.

Er wordt verwezen naar een nummer van *Beleid en Maatschappij*. Daar zien we ook bijdragen van Ewald Engelen en Alfred Kleinknecht – maar achter een betaalmuur waarbij het niet uitnodigend is daarvoor te gaan betalen.

Marcel ten Broeke sluit af met de suggestie dat er meer onderzoeksinstituten naast het CPB zouden moeten komen. Blijkbaar snapt ook hij nog niet dat er een natuurlijk monopolie is. Zulke dienen gereguleerd te worden. In mijn analyse leidt dit tot de conclusie van de noodzaak van een Economisch Hof, met als taak: toe te zien op de kwaliteit van de gebruikte informatie.

Ook in België is de gemengde breuk een drama

2017-06-13 ⁴²⁰

Een gemengde breuk $2\frac{1}{2}$ betekent $2 + \frac{1}{2}$. Gangbaar betekent de uitdrukking $2x$ dat x met 2 vermenigvuldigd wordt, zoals $2 \text{ km} = 2000$ meter. Ziet u het probleem? De notatie van vermenigvuldiging maakt ook de uitkomst $2\frac{1}{2} = 1$ mogelijk, tenzij je leert dat breuken een uitzondering vormen. Mijn voorstel is voortaan gewoon $2 + \frac{1}{2}$ te schrijven, precies zoals je het uitspreekt: "twee-en-een-half". Nog beter is de notatie $2 + 2^H$, met $H = -1$, zie hier.

Op de bijeenkomst "Onderwijs meets Onderzoek 2017" t.a.v. de wiskunde ontmoette ik een bezoeker uit België die stelde dat daar de regel van vermenigvuldiging dominant is, zodat $2\frac{1}{2} = 1$ zou gelden. Hij gaf tevens aan niet deskundig t.a.v. het basisonderwijs te zijn, dus dat schept een voorbehoud.

Als dit bericht waar zou zijn dan zou België belangrijke praktijkervaring geven.

Helaas toont een Google dat ook de Belgen het notatieprobleem kennen. Het bestaat internationaal in de wiskunde.

In paragraaf 2.3 op pagina 15 van de "Cursus Rationale Getallen" ⁴²¹ vinden we de notatie van de "gemengde breuk". ("De Associatie KU Leuven is een netwerk van kwaliteitsvolle hogeronderwijsinstellingen verspreid over Vlaanderen en Brussel. Samen verzorgen ze het onderwijs van bijna de helft van de studenten in Vlaanderen.")

Bij de stagescholen voor het "medisch rekenen" zien we op pagina 14 ook weer deze verwarrende notatie. Bij een willekeurige link als WeZoozAcademy.be vinden we de "veilige" notatie $3/2$. Bij het Schoolbordportaal linken de Belgen weer naar Nederland, terwijl ik juist had laten zien dat daar zelfs bij de "Stichting Goed Rekenonderwijs" juist een probleem ligt.

Conclusie: Ook in België is de gemengde breuk een drama. Terwijl er de nette oplossing is om de notatie $x + y / z$ te gebruiken. (Een zgn. "nadeel" zou zijn dat je wat vaker haakjes moet gebruiken, maar het kan geen bezwaar zijn dat leerlingen ook het nuttige gebruik van haakjes leren.)

⁴²⁰ bth/2017/06/13/ook-in-belgie-is-de-gemengde-breuk-een-drama/. Zie daar voor weblinks

⁴²¹ Figuur "2.3 Soorten breuken" is overgenomen uit: <https://associatie.kuleuven.be/schoolofeducation/projecten/Cursus%20rationale%20getallen.pdf>

2.3 Soorten breuken

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen zes verschillende soorten breuken:

Naam	Omschrijving	Voorbeelden
1) Echte breuk	De teller is kleiner dan de noemer.	$\frac{2}{5}, \frac{-3}{7}, \frac{1}{11}$
2) Onechte breuk	De absolute waarde van de teller is groter of gelijk aan de noemer.	$\frac{-3}{2}, \frac{19}{5}, \frac{-3}{3}$
3) Oneigenlijke breuk	De teller is een veelvoud van de noemer ($\frac{na}{a}$ met $n \in \mathbb{Z}$). Deze breuken kun je dus vereenvoudigen tot gehele getallen.	$\frac{-9}{3}, \frac{80}{4}, \frac{91}{7}$
4) Stambreuk	De absolute waarde van de teller is gelijk aan 1.	$\frac{-1}{7}, \frac{-1}{23}, \frac{1}{145}$
5) Decimale breuk	De noemer is van de vorm 10^n met $n \in \mathbb{N}_0$.	$\frac{215}{100}, \frac{-3}{10}, \frac{875}{1000}$
6) Gemengd getal	Samenstelling van een geheel getal en een breuk.	$1\frac{2}{3}, -4\frac{1}{8}, 28\frac{5}{6}$

Het is mogelijk dat **één breuk tot verschillende soorten breuken behoort** en verschillende benamingen heeft.

Een uitleg op YouTube

De Google gaf me ook een filmpje van Martijn Claassen in Nederland. Net als ik protesteert hij tegen de verwarrende notatie van $2\frac{1}{2}$. Zijn oplossing is dan $\frac{5}{2}$ te gebruiken. Dit is inderdaad veilig maar is weinig inzichtelijk t.a.v. de positie op de getallenlijn en kan onnodig rekenwerk leveren. Bekijk diens voorbeeld van de som van $2 + \frac{2}{3}$ en $3 + \frac{4}{5}$.

In optellingsvorm vinden we snel (met hulpstappen omdat H nog nieuw is):

$$(2 + 2/3) + (3 + 4/5)$$

$$= 5 + 2/3 + 4/5$$

$$= 5 + (5 \cdot 2)/(5 \cdot 3) + (3 \cdot 4)/(3 \cdot 5)$$

$$= 5 + 10/15 + 12/15$$

$$= 5 + 22/15$$

$$= 6 + 7/15$$

$$(2 + 2 \cdot 3^H) + (3 + 4 \cdot 5^H)$$

$$= 5 + 2 \cdot 3^H + 4 \cdot 5^H$$

$$= 5 + 2 \cdot 5 \cdot 5^H \cdot 3^H + 4 \cdot 3 \cdot 3^H \cdot 5^H$$

$$= 5 + 10 \cdot 15^H + 12 \cdot 15^H$$

$$= 5 + 22 \cdot 15^H = 5 + (15 + 7) \cdot 15^H$$

$$= 6 + 7 \cdot 15^H$$

Claassen is gedwongen tot het gebruik van grote getallen als $40/15 + 57/15 = 97/15$, met dan weer een staartdeling om de plaats op de getallenlijn te vinden. Heel wonderlijk schrijft hij vervolgens ook weer $6 \frac{7}{15}$, terwijl hij juist adviseert om zulks te vermijden.

Conclusie

De petitie ⁴²² tot een parlementair onderzoek naar het onderwijs in wiskunde blijft van kracht. Ook de Belgen zouden er goed aan doen.

Baarsma geeft de onwaarheid correct weer

2017-10-13 ⁴²³

Bij *De Wereld Draait Door* van 12 oktober over het regeerakkoord van VVD-CDA-D66-CU schoof Barbara Baarsma aan, econome, voormalig directeur van SEO en nu directeur Kennisontwikkeling bij de Rabobank.

Het kabinet verschuift belasting van arbeid en kapitaal naar BTW. Dat krijgt de instemming van Baarsma. Op minuut 5.50 legt ze uit:

“Een BTW is een vele minder verstorende belasting, heeft veel minder nadelen, dan een belasting op arbeid. Het is een beetje technisch, maar uiteindelijk (...)”

Zij werd in de rede gevallen door Peter R. de Vries die zorg uitte over de portemonnaie. Hierna geeft Baarsma nog enige toelichting, maar er zijn geen vragen over het “technische”, en daarmee geven de aanwezigen hun democratische spreekrecht op en schuiven alle verantwoordelijkheid af op de economische adviseurs die het wel beter zullen weten.

Het is onwaar wat Baarsma stelt, maar het is wel het gangbare economische model, en als zodanig legt ze het goed uit. Dus de kritiek t.a.v. Baarsma is dat zij niet bereid is gebleken om te kijken naar een ander model, het betere economische model, dat getroffen is door

⁴²² <https://www.ipetitions.com/petition/tk-onderzoek-wiskundeonderwijs/>

⁴²³ [bth/2017/10/13/baarsma-geeft-de-onwaarheid-correct-weer/](https://www.bth.nl/bth/2017/10/13/baarsma-geeft-de-onwaarheid-correct-weer/). Zie daar voor weblinks

censuur door de directie van het CPB sinds 1990, destijds begonnen door Gerrit Zalm.

De betere analyse omtrent het “dynamische marginaal tarief” (“dynamic marginal tax rate”) staat in het boek DRGTPE.⁴²⁴ Het protest tegen de censuur van de wetenschap staat hier.⁴²⁵

Het blijft opmerkelijk dat burgers hun kritische zin en democratische rechten opgeven wanneer een autoriteit spreekt, en niet eens de moeite nemen om door te vragen. Een eenvoudige vraag zou zijn geweest: Wie is het niet met uw analyse eens, en waarom zou die andere analyse niet deugen, en waar staat het artikel waarin u dat bespreekt?

Advies aan de Staatscommissie parlementair stelsel (commissie Remkes)

2017-12-22⁴²⁶

De Staatscommissie parlementair stelsel (de commissie Remkes) is op 27 januari 2017 ingesteld, en heeft reeds een Probleemverkenning met zes Thema's geschreven.

Hier is mijn advies aan de commissie.⁴²⁷

PM. Zie ook mijn analyse⁴²⁸ over oorzaak en mogelijke oplossing voor Brexit, in het licht van dit advies. De Britten lijken te denken dat Brexit een succes is van hun betere parlementaire stelsel, met districtenstelsel en referenda zoals D66 voorstaat, maar het is eerder een product van het falen daarvan, en bewijs dat de Britten een inferieur stelsel hebben. Dat kan echter pas blijken wanneer de Britten eerst overgaan tot evenredige vertegenwoordiging zoals in Nederland, nieuwe verkiezingen houden, en vervolgens in het parlement nog eens naar Brexit of Bregret kijken. Zie een schets van hoe *Conservatives* en *Labour* zouden uiteenvallen in *Leave* en *Remain* subpartijen.

⁴²⁴ tceu/Papers/Drgtpe/Index.html

⁴²⁵ https://www.ipetitions.com/petition/PE_werk_CPB/

⁴²⁶ bth/2017/12/22/advies-aan-de-staatscommissie-parlementair-stelsel-commissie-remkes/. Zie daar voor weblinks

⁴²⁷ tceu/Thomas/Nederlands/Wetenschap/Advies/2017-12-21-Staatscie-parl-stelsel.pdf

⁴²⁸ bth/2017/12/01/dealing-with-denial-cause-and-cure-of-brexit/

Jan Pronk's linkse gezindheid (Koos Vorrink lezing)

2017-12-23 ⁴²⁹

Jan Pronk (1940, dus rond 77 jaar) mocht op 1 mei 2017 de Koos Vorrink lezing houden, zie diens tekst alhier.

Pronk was minister voor ontwikkelingssamenwerking in de kabinetten Den Uyl, Lubbers 3 en Kok 1 en minister voor VROM in Kok 2. Daarvoor en tussendoor nog kamerlid en werkzaam voor de VN.

Ik heb aan Pronk drie actieve herinneringen. Ik was eens congresafgevaardigde voor de afdeling Scheveningen van de PvdA, media jaren '80, en Pronk sprak het congres toe over de doelstellingen van de internationale sociaaldemocratie voor een betere wereld, en kreeg een daverend applaus. Ik klapte mee natuurlijk. Vervolgens was er een symposium na het overlijden van Tinbergen waar Pronk sprak. Vervolgens was er, ergens in 1998-2002, een vergadering van een commissie van de Tweede Kamer over het milieubeleid, en vanaf de publieke tribune kon ik constateren dat minister Pronk van VROM het uitstekend deed.

In 2013 stapte Pronk uit de PvdA. De goegemeente zal hem wel tot de mastodonten van de sociaaldemocratie rekenen, die nu dan door de woestijn dwaalt. Mijn indruk is dat Pronk beter verdient, maar laat ik eerst naar bovenstaande lezing kijken.

Vier overwegingen

Pronk's lezing begint met vier overwegingen waarom hij voor de sociaaldemocratie koos: (1) ethische uitgangspunten en de Doorbraak, (2) de economische wetenschap en de inspiratie door Jan Tinbergen, (3) een tweede doorbraak, namelijk het afscheid van Marxistisch denken in termen van klassenstrijd en derhalve het accepteren van een veelgeschakeerde samenleving, (4) de internationale oriëntatie. Voor de jonge Pronk leidde de keuze voor de sociaaldemocratie ook tot de keuze voor de PvdA, maar in 2013 lag dat anders.

Van Drees naar Schuivende Panelen naar Paars

Pronk's lezing beschrijft dan de politieke jaren 1960-1986. Wanneer het Tweede Kabinet Den Uyl er niet komt gaat de PvdA zelf in de woestijn dwalen, de neoliberalisering zet door, Den Uyl draagt de voorzittershamer aan Wim Kok over, en de commissie Pronk schrijft het rapport *Schuivende Panelen*. Dezelfde jaren staan ook in het recente boek *Zeventig jaar zoeken naar het compromis* over de parlementaire geschiedenis 1946-2016 – althans, ik heb alleen het tv-interview over dat boek gezien.

⁴²⁹ bth/2017/12/23/jan-pronks-linkse-gezindheid-koos-vorrink-lezing/. Zie daar voor weblinks

Pronk neemt Kok in bescherming, die met het “loslaten van de ideologische veren” blijkbaar wat anders bedoelde dan de media ervan gemaakt hebben.

Hier ontstaat een punt van kritiek: Pronk stelt niet helder dat die neoliberalisering werd gedragen door de wetenschap. Het vulgair keynesiaans denken had tot stagflatie geleid – een combinatie van werkloosheid en inflatie en gangbaar stagnatie van investeringen en groei van de productie. Economen keerden daarom terug naar het marktdenken. Pronk verwijst naar globalisering als oorzaak maar ook dat is slechts een gevolg.

Kernpunt is dat de sociaaldemocratie geen goed antwoord had op een wetenschappelijke visie die tegen de eigen idealen inging. De “derde weg” van Wim Kok was een voortzetting van de loonmatiging, waardoor Nederland de eigen werkloosheid naar het buitenland exporteerde, en met de opbrengsten van het aardgas konden nog sociale voorzieningen in stand worden gehouden. Maar inspirerend was het niet.

Paars

Pronk erkent dat bestuurders blind kunnen zijn:

“Binnen de paarse coalitie waren we in staat de kiezers duidelijk te maken waar wij de grenzen trokken. Maar ik sluit niet uit dat we onvoldoende inzagen dat we meewerkten aan het geleidelijk verder opschuiven van die grenzen. Wie midden in het machtscentrum zit waar politieke gevechten worden gevoerd, gewonnen en verloren, waar beleid wordt geformuleerd en compromissen worden gesloten, kan wel eens het zicht verliezen op de effecten van dat beleid voor de mensen aan de onderkant van de samenleving, zelfs als men er oprecht naar streeft die onderkant niet uit het oog te verliezen en de mensen niet los te laten.”

Mijn kritiek is dat dit zicht structureel is verloren, en niet “wel eens”. Zie de drie fouten van Wim Duisenberg⁴³⁰ reeds tijdens het kabinet Den Uyl. Pronk noemt de “strijd om de Melkert banen”, maar noemt dan niet dat politicoloog en PvdA-kamerlid Ad Melkert juist geen vragen stelde over de censuur van de wetenschap sinds 1990 door de directie van het Centraal Planbureau.

Pronk:

“Voor overmatige zelfrechtvaardiging is geen reden. Het [is] een feit dat rond de eeuwwisseling alle economische indicatoren er goed voor stonden: een evenwichtige begroting, een sterke munt, financiële stabiliteit, bijna volledige werkgelegenheid, een zich zelf in stand houdende economische groei. Nederland werd daarvoor door buitenlandse waarnemers geprezen.”

⁴³⁰ bthh/2014/11/12/three-errors-by-wim-duisenberg/

Ja, het blijft verbazen hoe stevig die oogkleppen waren. Dit zgn. Nederlands succes werd dus gekocht met de politiek van de loonmatiging en export van werkloosheid. Nu Duitsland het ook doet wordt duidelijk dat Zuid Europa wordt weggeconcurrerd (zie hier). Bij Bretton Woods legde Keynes nog luid en duidelijk uit dat overschotlanden ook een verantwoordelijkheid hebben.

“Bovendien had het publiek zich ronduit optimistisch getoond over de invoering van de Euro, die in ons land met meer enthousiasme werd verwelkomd dan elders.”

Maar Pronk heeft dan blijkbaar niet gehoord over eenzijdige voorlichting over de euro ... Deze 70 economen kwamen natuurlijk nogal laat, in 1997. Ik zou het ook niet zo verwoorden zoals zij het doen, maar mijn advies in 1990 op het Centraal Planbureau tot een parlementaire enquête was op tijd en adequaat.

“Maar plots veranderde het beeld. Dat hadden we moeten voorzien. Het was een politieke fout dat we de groeiende ontevredenheid niet zagen aankomen. Die overspoelde ons als een golf, weliswaar aangewakkerd door een wind die woei buiten de sfeer van de traditionele politieke partijen – Pim Fortuin en groeperingen die kozen voor ‘Leefbaarheid’ als eerste prioriteit – , maar dat veranderde niets aan het feit dat veel burgers inderdaad ontevreden waren.”

Dat lijkt me incorrect. Bolkestein was al tijdens Paars begonnen om het orgel van de ontevredenheid te bespelen. Hoe kun je denken dat mensen met een “Melkert baan” tevreden zouden moeten zijn terwijl het geen echte baan is ? Ik wil Pronk best geloven dat hij het niet zag aankomen maar het toont ook verblinding.

In 1993 was Jan Nagel (1939) bijv. uit de PvdA gestapt en begon Leefbaar Hilversum. Ikzelf was in 1991 uit de PvdA gestapt. Wanneer Nagel en Pronk daar nu eens van geschrokken waren, en hadden onderzocht wat er aan de hand was Met een mentaliteit van “we praten niet meer met mensen die uit de partij stappen” maak je het jezelf nogal erg gemakkelijk om tot verblinding te geraken. Ook die “Rode Hoed groep” uit 1991 kwam daardoor niet verder. Zie mijn bespreking *Soms loopt het zo*.

Niemand's land 2009

Pronk:

“Ik moet u bekennen dat ik nogal ben geschrokken van de analyse die Marcel van Dam in zijn boek Niemand's land (2007) [dit moet 2009 zijn], waarin hij een schets gaf van het beleid en de effecten in de jaren negentig.”

“Misschien was een combinatie van luid verzet van middengroepen en stil verzet van mensen uit de ‘onrendabele’ onderklasse verantwoordelijk voor de ongekende nederlaag van de PvdA in 2002: een halvering van de fractie in de Tweede Kamer.”

Marcel van Dam (1938) is een andere PvdA-verlater, nu in 2003.⁴³¹ Van Dam is socioloog en uitvinder van de “exit poll”. Diens *Niemand's land* is ook een apologie van de verblinding. De samenvatting stelt (met andere kleur voor citaten anders dan van Pronk): *“Hoe is het mogelijk dat een ervaren oud-politicus (ex-minister en ex-parlementariër), iemand die al bijna twintig jaar lang wekelijks een column in de Volkskrant schrijft over Nederland, nota bene een socioloog, niet in de gaten heeft gehad dat ons land aan het begin van de jaren tachtig ideologisch radicaal begon te veranderen?”*

Van Dam is dus geen econoom, en mijn deconstructie van diens boek staat, eerst in mijn concept-boek *Iedereen Blij* (2010), en vervolgens bewerkt in *Democratie & Staathuishoudkunde* (D&S) (2012). De burger die overzicht en analyse van de situatie wil, kan het beste D&S gaan lezen.

In 2006 stemt Van Dam op de SP. In dit interview uit 2009 met Jan Marijnissen (zie mijn protest tegen *Hoe dan, Jan?*) verwijst Marcel van Dam naar het *Belastingplan voor de 21e Eeuw* van Gerrit Zalm (VVD) en Willem Vermeend (PvdA), maar helaas verwijst Van Dam niet naar de leugen van Zalm en Vermeend.

Van Dam zegt tegen Marijnissen: *“Ik heb er twee en een half jaar aan besteed om het allemaal te onderzoeken. Gewone mensen doen dat niet. Als ik vertel dat mensen met een minimuminkomen nu minder koopkracht hebben dan in 1980, dan gelooft niemand je. Ook politici niet.”* Nou, misschien doen gewone mensen dat niet, maar economen wel, hoor. En bij dat onderzoek heeft Van Dam dan geen gebruik gemaakt van internet, want dan had hij mijn website wel kunnen vinden.

Van Dam: *“De technocratie heeft het pleit gewonnen. Bezieling is vervangen door pragmatisme. Het neoliberalisme heeft diep ingegrepen, juist ook bij de PvdA. Kijk naar hoe er politiek bedreven wordt: het geloof is weg. Er is geen geloof meer in een betere toekomst. Dat is vervangen door de toekomst die berekend wordt door het Centraal Planbureau. Onze toekomst wordt nog slechts ‘uitgerekend’. Men denkt zelfs de toekomst over honderd jaar uit te kunnen rekenen. De bezuinigingen die nu moeten worden doorgevoerd worden gemotiveerd met een verwijzing naar de verre toekomst. Het is de hoogmoed van de Toren van Babel.”*

Ook Van Dam begrijpt niet dat het neoliberalisme weliswaar gezien kan worden als een politieke stroming, maar dat het erom gaat dat de economische wetenschap geen alternatief had voor meer nadruk op het marktdenken, zodat ook PvdA-economen zulk beleid moesten

⁴³¹ Het viel me in dat ook Drees sr. de PvdA heeft verlaten, als reactie op “Nieuw Links” met daarin ook Pronk en Van Dam.

erkennen. Echter, mijn analyse is een amendement daarop, en geeft dus wetenschappelijk dus weer een ander perspectief. Maar dan moet je wel respect voor wetenschap hebben. Wanneer Van Dam naar het CPB verwijst, dan had hij toch ook wel mijn boek *Trias Política & Centraal Planbureau* (1994) hebben kunnen vinden, maar dat deed hij ook niet, ondanks zijn 2 + 1/2 jaar zoeken. Maar ja, Van Dam zal mij als medewerker van het CPB dan wel zien als “technocraat”, en zal het vast fijn vinden dat mijn werk gecensureerd is omdat het werk van zulke “technocraten” toch niet zal deugen. Van Dam scheidt zo zijn eigen monster en alleen omdat hij geen respect heeft voor wetenschap.

Het gaat hier natuurlijk om de lezing van Jan Pronk, maar het punt is wel dat Pronk niet bovenstaand antwoord aan Van Dam heeft.

De mastodonten die de PvdA verlaten zoeken ieder hun eigen woestijn op.

Wie is wie kwijtgeraakt?

Pronk:

“Die teruggang is niet uniek voor Nederland. Ook in andere Europese landen is de sociaal democratie verzwakt. Bij de recente Presidentsverkiezingen in Frankrijk spelen de socialisten geen rol. In Engeland is Labour gemarginaliseerd. In Zuid-Europese landen en in Scandinavië staan traditionele sociaaldemocratische politieke partijen buiten spel. Alleen in Duitsland is er hoop. Maar het algemene beeld is gekanteld. Er zijn specifieke redenen waarom de PvdA in Nederland momenteel tot irrelevantie lijkt gedoemd, maar er moeten ook structurele factoren zijn van een meer algemene gelding.”

Hier wordt het bovenstaande onderwerp opnieuw behandeld in andere woorden. Wat eerst voor Nederland gold blijkt internationaal te gelden, maar dit mag ons weer niet verbazen, omdat we reeds de diagnose hebben gesteld dat het onderliggende proces uit de economische wetenschap bestaat.

Pronk komt tot de conclusie dat er een nieuwe Marx ontbreekt, en hij lijkt daarmee Marx als ideoloog te bedoelen, van wie hij eerder afstand nam.

“In deze [neoliberale] euforie werden tegengeluiden vanuit de socialistische of sociaaldemocratische beweging node gemist. Het ontbrak de beweging aan een visie die was gebaseerd op systeemkritiek.”

Dit is dubieus. Ex cathedra plaatst hij mij buiten “de beweging” terwijl ik toch lid van de PvdA was in 1975-1991 en mij zelfs kandidaat stelde voor het voorzitterschap. Wederom ziet Pronk de rol van de wetenschap niet. Het is de taak van de economische wetenschap om, na het neoliberale antwoord op het vulgair keynesianisme, voort te bouwen en

nog betere wetenschap te vinden. De wetenschap gaat over de informatie. De politiek gaat over de doelen. Wie dat onderscheid niet maakt komt tot verwarde analyses.

Voor mijzelf is het wel een punt van observatie dat ik op het CPB tot een nieuwe neoclassieke synthese kwam, terwijl mij onbekend is of er ook collegae in het buitenland zijn die tot iets soortgelijks zijn gekomen. Wellicht is er elders ook censuur, of, steunt mijn synthese juist op de bijzonder historie van het CPB, waarin Jan Tinbergen vanaf het begin de wetenschappelijke basis heeft benadrukt. Bijv. bij de tegenhanger in de USA, de Council of Economic Advisors, maakt de voorzitter van de CEA deel uit van het kabinet van de President, en heeft daardoor nog altijd een veel politiekere rol. Zie dit memo in de *Newsletter van de Royal Economic Society (RES)*.

Vervreemding en uitbuiting

Pronk doet dan enkele suggesties voor zo'n nieuwe Marx, maar voorzover ik kan zien komt hij niet verder dan het bekende rijtje van vervreemding en uitbuiting, waarover ook die Schuivende Panelen het al hadden en waarop ook Marijnissen de trom slaat. We lezen hoe mensen buiten het wereldsysteem van het kapitalisme worden gedreven en anderen weer daarbinnen, en beide keren is het onrecht.

Politieke bureaucratie

Pronk realiseert zich dat hij op die manier niet verder komt, en concludeert dan:

“De beweging van de sociaaldemocratie werd een institutie, een bureaucratie. Een beweging mobiliseert. Instituties plegen te managen en bureaucratieën geven geen thuis.”

“De socialistische internationale is een zachte dood gestorven. De Europese sociaaldemocratie maakt geen vuist, uit vrees voor het electoraat.”

Mij is onduidelijk hoe dit zich verhoudt tot de technocratie waar Van Dam op afgaf. Maar misschien is dit hetzelfde, wanneer we uitgaan van een politiek-bureaucratisch complex.

Misschien heeft Pronk ook wel Wouter Bos in gedachten, die blijkbaar soms niet meer wist waarom hij het deed.

Toch aarzel ik bij het al te gemakkelijk afdoen van “bureaucratie”. Een degelijke overheid is ermee gediend dat de ambtenaren zich aan de regels houden. Ook een politieke partij is ermee gediend dat er interne regels zijn. Een goede regel zou zijn om wanneer iemand het lidmaatschap opzegt tenminste een fatsoenlijk exit-gesprek te voeren in plaats van de afvallige te verketteren of juist dood te zwijgen. Dus de term “bureaucratie” zegt relatief weinig, en je kunt beter aangeven waar een bureaucratie faalt.

Griekenland en de euro

Pronk geeft kritiek op moleculair bioloog en PvdA financieel woordvoerder Ronald Plasterk.

“Toen de Griekse Minister-President Papandreou (overigens zelf socialist) het plan opvatte om de vanuit Europa opgedrongen bezuinigingen voor te leggen aan een referendum, en de financiële markten op hol sloegen, reageerde Ronald Plasterk als door een wesp gestoken: “Zijn ze nou helemaal belatafeld”. Daarmee bedoelde Plasterk niet de financiële markten, maar een wettig gekozen politicus die een democratisch instrument wilde hanteren, dat tal van andere Europese lidstaten zelf regelmatig toepassen, maar Papandreou werd ontegensprekend. Waarom? Omdat democratie niet in de kraam te pas kwam van het financiële kapitaal? Daar leek het wel op. Papandreou moest het veld ruimen en een half jaar later werden met premier Samaras, die nauwe banden had met financiële instellingen, wel zaken gedaan. En daarna werd een volgende premier, Tsipras, een beleid opgedrongen en met economische middelen afgedwongen dat haaks stond op de uitkomst van het referendum dat hij wel had weten door te zetten.”

Dit is te kort door de bocht en is niet helder t.a.v. het gebrek aan internationale sociaaldemocratische solidariteit.

(1) Griekenland had zich reeds via normale verkiezingen aan de EMU verbonden, en je moet niet doen alsof een referendum die afspraken ongedaan kan maken.

(2) Er kan veel gezegd worden over het politieke spel hieromheen. Papandreou wilde zich wel inzetten voor zulke bezuinigingen, dus voor hem ging het referendum klaarblijkelijk om het winnen van grotere rust in plaats van het doorschuiven van de hete aardappel. Maar het blijft een onverantwoord middel, met ook de mogelijkheid dat Papandreou toch weer tegen de Eurozone zou zeggen dat de bevolking het niet wilde.

(3) Het zijn Papandreou's Griekse partijgenoten die hem aan de kant hebben geschoven. Wellicht is niet de internationale sociaaldemocratische solidariteit maar juist de interne Griekse sociaaldemocratische solidariteit van belang.

(4) De juiste kritiek op Plasterk betreft niet het referendum maar inderdaad het gebrek aan solidariteit met de werklozen in Zuid Europa. Waar is de kritiek van Plasterk op het Nederlandse loonmatigingsbeleid? Zie mijn protest: hier en hier.

Pronk:

“Ik heb van de kant van sociaaldemocratische politici in Europa geen afwijkend geluid gehoord. Integendeel. De sociaaldemocraat Dijsselbloem, in zijn functie als voorzitter van de Eurogroep, dwong Griekenland tot een aanpassings-, bezuinigings- en privatiseringsbeleid dat sociaaldemocraten twintig jaar geleden, toen het IMF een dergelijk beleid wilden opleggen aan ontwikkelingslanden, altijd hadden

bestreden. De Griekse minister van Financiën, Varoufakis, door collega economen alom gerespecteerd, doch partijpolitiek links gepositioneerd ten opzichte van de sociaaldemocratie, kreeg geen gehoor. Hij ruimde het veld.”

Ook weer iets genuanceerder:

(1) Pronk geeft niet aan waarom het beleid van Dijsselbloem niet deugde. Zolang de economische wetenschap het neoliberalisme omarmt, kan Dijsselbloem relatief weinig anders, behalve dan, dat Dijsselbloem als minister medeverantwoordelijk is voor de censuur van de wetenschap sinds 1990 door de directie van het CPB. Zie hier ⁴³² voor beoordeling van de rol van Dijsselbloem.

(2) Wellicht is Varoufakis alom gerespecteerd maar ik acht hem een malloot. Hij is een speltheoreticus en heeft niet de kennis die hier relevant is. Zelfs als politicus zou Pronk toch moeten zien dat de opstelling van Varoufakis contraproductief was. Zie mijn bespreking van deze episode.

Pronk's vertrek uit de PvdA

Pronk nam in 2002 (62 jaar oud) afscheid van de nationale politiek. Hij constateert dat de PvdA na 2002 – dus niet langer onder zijn eigen mede-verantwoordelijkheid – niet meer “streed” voor haar idealen maar meewoei met de neoliberale wind. In feite is dit niet anders dan tijdens Paars, maar bij de opkomst en moord op Fortuyn ontstond er scherpe cultuurkritiek, waar de PvdA geen weerwerk gaf.

De redenen voor Pronk's vertrek in 2013:

“Wanneer die beginselen niet alleen worden verwaarloosd, maar willens en wetens terzijde worden geschoven en opzettelijk worden verloochend, is de partij geen thuishaven meer voor voorvechters van die beginselen. Toen de PvdA beginselen van internationale solidariteit afschafte, door eenzijdig te korten op hulp aan andere landen, en door asielzoekers die niet naar hun land van herkomst terug durfden gaan, maar een illegaal verblijf in Nederland verkozen boven vervolging in eigen land, als criminelen te bestempelen, was voor mij het moment gekomen te vertrekken. Ik was en bleef sociaaldemocraat, maar kon de PvdA niet meer zien als mijn sociaaldemocratisch huis.”

Pronk constateert dat zijn vier overwegingen voor de keuze voor de sociaaldemocratie in stand blijven. Dat lijkt me te billijken.

Ikzelf heb ervoor gekozen mij na het vertrek uit de PvdA “sociaal liberaal” te noemen. Een afscheid maakt het mogelijk om e.e.a. nog eens te overdenken. Mij stond het geflirt met de wetenschap in het

⁴³² <https://joop.bnnvara.nl/opinies/een-internationaal-tribunaal-voor-de-begane-wandaden-van-de-trojka>

zogenoemde “wetenschappelijk socialisme” toch tegen, waar Marx zwak was in wiskunde en Michio Morishima weliswaar een interpretatie van aspecten kon geven in termen van de Von Neumann technologie: maar dan ligt de relevantie toch bij Von Neumann en niet bij wat in oude teksten kan worden gevonden wanneer je maar selectief gaat winkelen. De oude Drees sr. schreef een interessant boek over zijn studie aan Marx, geredigeerd door Bart Tromp, maar het is vooral historisch interessant.

Pronk verwijst naar een bundel *Haalt de PvdA 2025?* (2017) onder redactie door Bram Peper (1940) – nog steeds lid van de PvdA, en nog steeds geen gebruik van internet makend om mijn kritiek te bestuderen. Pronk is skeptisch t.a.v. de perspectieven:

“De huidige leiding van de partij bestaat uit dezelfde personen die de afgelopen jaren verantwoordelijk waren voor het gevoerde beleid. Zij hebben geen teken gegeven het roer te willen omzetten. En niets wijst op een nieuwe omwenteling van binnen uit, zoals destijds onder invloed van Nieuw Links. Een jonge generatie komt er niet aan. Die voelt zich, voor zover zij partijpolitiek is geïnteresseerd, meer door andere partijen aangetrokken.”

Pronk had al kritiek op de politieke-bureaucratie maar voegt daar dus kritiek op de leiding toe. Mijn indruk is dat de kritiek scherper kan luiden. Lodewijk Asscher maakte de fout in 2012 door de VVD-PvdA coalitie niet te bekritisseren, die op gespannen voet met de verkiezingscampagnes stond. Vervolgens heeft hij eerst vier jaar lang het VVD-PvdA beleid verdedigd, maar pas bij de verkiezingen in 2017 kwam de kritiek op Samsom, maar zonder zelfkritiek voor die vier jaar. Vervolgens, juist die kiezers die juist wel begrip voor de VVD-PvdA coalitie hadden en die nog wel PvdA stemden, die krijgen nu een tik op hun vingers doordat Asscher voor de oppositie kiest. Wie zorgvuldig naar het track-record van de jurist Asscher kijkt kan zich slechts verbazen.

Linkse samenwerking

Pronk ziet de PvdA dus verdwijnen, en opmerkelijk genoeg verwacht hij dan een oplossing in een linkse samenwerking – met daarin dan ook die verdwijnende PvdA.

“Belangrijker dan de vraag of de PvdA nog een toekomst heeft als een sociaaldemocratische beweging, is de vraag of er nog een toekomst is voor links. U zult zich misschien afvragen: links, wat is dat vandaag de dag? Is het nog wel zinvol een onderscheid te maken tussen links en rechts? Is de samenleving niet zo veelkleurig en zo ingewikkeld geworden dat zij niet in een links-rechts schema kan worden gemodelleerd? Dat moge waar zijn in sociologisch opzicht, en misschien ook in partijpolitieke zin, maar niet in politieke zin, en dat is iets anders. Ik vrees dat de ontkenning van een links-rechts tegenstelling politiek

rechts in de kaart speelt. Met politiek rechts bedoel ik al diegenen die niet links willen zijn. Dat lijkt een tautologie, maar ik zou een linkse wereldbeschouwing of een linkse gezindheid willen omschrijven als een keuze voor [zie Pronk's opsomming]"

Pronk geeft een nummering, waardoor het wellicht heel wat lijkt, maar zonder nummering zijn het deze begrippen: democratie, rechtsstaat, vrijheid genormeerd door verantwoordelijkheid, sociaal (...), multicultureel (...), kosmopolitisch (...), duurzaam (...), groen (...), solidair (...), publiek (...).

Pronk stelt dat een afwijking hiervan als rechts kan worden gezien. Wie bijv. het kosmopolitische afwijst wordt een nationaal-sociaaldemocraat, en wie ook het multiculturele afwijst wellicht een nationaal-socialist. Deze begrippenlijst past een beetje bij de oude PvdA maar misschien zou deze ook passen bij D66 of GroenLinks of grotendeels zelfs VVD en Christen-Unie en CDA, want het zijn maar begrippen en geen uitgewerkte programmapunten. Mijns inziens zijn er meer dimensies en niet alleen zo'n schaal van links naar rechts. Het is ook complex: multiculturalisme veronderstelt dat je andere culturen respecteert, maar ook als een onderdeel daarvan is dat vrouwen onderdrukt worden ?

Pronk denkt derhalve nog in termen van links-rechts, terwijl mijn neiging is afspiegelingskabinetten voor te stellen, waarin zoveel mogelijk partijen zitten behalve wie extreem of incompetent is.

Pronk:

"Het zwaartepunt binnen het electoraat ligt nu bij rechts plus een beetje centrum. Dat is niet meer een politieke slingerbeweging, zoals in de afgelopen decennia. Het is een structurele verschuiving in de politieke verhoudingen, in ons land en ook daarbuiten. Dat betekent dat het zwaartepunt van de macht in regeringscoalities met een bredere samenstelling zal liggen bij rechts. (...) Het is altijd regeringsdeelname op rechtse voorwaarden. Tenzij links zich tot een machtsfactor weet te ontwikkelen. Dat kan, wanneer de linkse partijen zich niet meer laten lenen voor een verdeel en heers tactiek van rechts, maar gezamenlijk macht vormen tegen rechts (en centrumrechts), en wel op een zodanige manier dat het perspectief op een dergelijke progressieve machtsvorming mensen mobiliseert."

Pronk is gevangen in de programmakkoorden van de meerderheids-coalities en ziet blijkbaar niet de mogelijkheid van afspiegelings-kabinetten, met inclusief denken. Hij gaat uit van een wij-zij denken, met de goeden die dan links zijn en de slechterikken die dan rechts zijn. De meerderheid mag de stemmen van de anderen negeren, want de tegenpartij ziet het verkeerd. Dit denken polariseert en schept zijn eigen tegenwerking.

Voor de gemeenteraden bestaat er de term “afspiegelingscollege”. Opmerkelijk is dat wikipedia geen link heeft voor “afspiegelingskabinet”. We vinden de term wel bij “anw.nl” maar daar wordt het gelijk gesteld aan “zakenkabinet” terwijl dat laatste toch echt wat anders is. Een zakenkabinet wekt de schijn niet-politiek te zijn, maar is dat natuurlijk wel, want verantwoording afleggen is een politiek proces. Derhalve is de term “zakenkabinet” een term voor demagogen, zie bijv. dat Thierry Baudet deze term gebruikt.

Inspireren

Pronk:

“Er zijn nog steeds veel burgers met wat ik hierboven omschreef als een linkse gezindheid. Om hen te mobiliseren zal een aansprekend en hoopgevend alternatief moeten worden geboden: een groot verhaal, gebaseerd op waarden als democratie, mensenrechten, sociale gelijkheid, solidariteit, vrede en een duurzame toekomst. Maar dat verhaal zal mensen niet louter kunnen mobiliseren omdat het er mooi uitziet op papier. Het gaat niet alleen om de inhoud van een verhaal, maar ook om de vraag of het een perspectief biedt op machtsvorming. Alleen een combinatie van die twee mobiliseert: progressieve programmatische verbinding en gezamenlijke progressieve machtsvorming. Alleen dan kan ook in termen van macht een reëel tegenwicht worden geboden aan populistisch rechts.”

Ik volg dit niet:

(1) De definitie hierboven over het verschil tussen links en rechts laat het open dat bijv. zowel PvdA als VVD links zijn, behalve misschien t.a.v. gradaties van multiculturaliteit, kosmopolitisme, solidariteit, en milieuduurzaamheid, die dan eerder uit programmaverschillen blijken. Zulke verschillen over de partijen zijn zo divers dat er niet langer sprake is van een enkele schaal links-rechts.

(2) Iedere kiezer wordt geïnspireerd door de eigen partij. Iedere partij heeft zijn eigen grote verhaal. Er is nergens blokvorming voor nodig. Wel is het wenselijk dat er inclusief denken ontstaat, zodat iedere partij het perspectief heeft op invloed op het beleid.

(3) Wat is er gebeurd met de impotentie van de PvdA en het verval tot bureaucratie, waardoor de PvdA niet meer het geschikte vehikel voor de sociaaldemocratie is geworden? Is dit plotseling opgelost door deze linkse samenwerking?

(4) Ik zie in Pronk's verhaal nog nergens het antwoord op het blote gegeven dat de economische wetenschap de neoliberale aanpak ondersteunt. Je kan zoveel linkse blokvorming hebben als je wilt, maar wanneer de wetenschap je uitlegt dat je programmavoorstellen niet werken, dan kun je er beter vanuitgaan dat ze niet werken, tenzij je wilt gaan experimenteren zoals in Venezuela.

Pronk:

“Alleen wanneer een dergelijk alternatief voor populistisch rechts wordt uitgedragen door de gezamenlijke linkse politieke partijen – PvdA, SP, Groen Links en D’66, en graag ook de Christen Unie, de Dierenpartij en Artikel 1 – zullen burgers een legitieme hoop kunnen koesteren dat het tij kan worden gekeerd. Dan zullen zij er op mogen vertrouwen dat linkse politieke leiders elkaar vasthouden, en dat niemand in de samenleving wordt losgelaten. Dan wordt het mogelijk dat het totale aantal stemmen van de gezamenlijke progressieve of linkse partijen niet verder daalt, maar stijgt omdat het vertrouwen stijgt, en met reden.”

Pronk’s criteria voor “links” blijken inderdaad zo flexibel dat hij blijkbaar genoemde partijen als “links” ziet. Maar:

(1) We hadden juist vastgesteld dat de PvdA niet meer links is, maar juist bureaucratisch. Gaan ze die bureaucratie opgeven ten gunste van die blokvorming, of, ontstaat er nu een dictatuur van het afgesproken blok, zoals Lodewijk Asscher reeds in 2012-2017 toonde welke fractiediscipline hij kan eisen – en dan als dankbaarheid het mes in de rug kan steken zoals bij Samsom ?

(2) D66 is juist een zeer neoliberale partij en derhalve, als ik Pronk’s klassieke sociaaldemocratische normen goed begrijpt, nauwelijks links te noemen. Ja, men staat voor de rechtsstaat, maar anderen ook. D66 is juist anti-democratisch, met hun kroonjuwelen van districtenstelsel, referenda en gekozen premier en burgemeester. Zie mijn boekje *Laat D66 zich opheffen* (2012).

(3) T.a.v. de SP is er het probleem van *Hoe dan, Jan?* en van het *Boeien, binden, benutten*. Hopelijk wil Pronk niet beweren dat de SP wel het antwoord op de neoliberale wind heeft gevonden waar de PvdA dan te dom voor was.

(4) GroenLinks Ik heb hier geen onderbouwde deconstructie zoals t.a.v. eerder genoemde partijen. Laat ik die mening maar geven: Een combinatie van de getuigenis-politiek van de PPR en daaronder de geharde kaders van de CPN, en die mooie slogans over het milieu als lokkertje gebruiken zonder effectief beleid tot stand te brengen, laat staan te bepleiten. De lezer kan er natuurlijk anders over denken en wel een onderbouwde analyse hebben.

Pronk:

“Maar het gaat in dit stadium om meer, om de rechtsstaat en om de democratie. Linkse samenwerking is niet meer alleen van belang voor ieder van de linkse partijen afzonderlijk, en ook niet alleen voor gezamenlijk links, maar voor Nederland als democratische rechtsstaat, als natie waarin niet wordt gediscrimineerd. Het gaat niet om tegenwicht en tegenmacht tegen rechtse en centrum rechtse partijen, die zelf ook democratisch zijn gelegitimeerd en zich aan de spelregels van de

democratie houden, maar om tegenwicht en tegenmacht tegen ondemocratisch populistisch rechts.”

In de oude sociaaldemocratie ging het ook om de bestaansvoorwaarden, zoals werk tegen redelijk loon, zorg en onderwijs, en de oude dag. Pronk ziet het accent verschuiven, en klinkt dan bijna als D66, dat zich richt op rechtsstaat en (verkeerd begrepen) democratie. Het bizarre is dat juist D66 met de kroonjuwelen het populisme omarmt, en nadien ook het neoliberalisme.

Pronk begon met het neoliberalisme maar eindigt met het populisme als hoofdprobleem, waarbij dat populisme nauwelijks wordt onderzocht. Pronk's antwoord op het populisme is karig: Een machtsblok van vermeend links, dat het ontstaan van het populisme niet onderzoekt, dat via D66 zelf ook populistisch is, welk blok zelf polariseert en tegenwerking oproept, met het risico zo zelf aan de kant te komen staan.

Pronk's samenvatting

Pronk geeft een samenvatting maar voegt daar ook iets nieuws aan toe, namelijk een verwijzing naar Vorrink, ter ere van wie hij mocht spreken.

“En een generatie leiders eerder was Koos Vorrink, onder de indruk van de totalitaire dreiging in de jaren dertig, tot de conclusie gekomen dat socialisme niet meer is dan democratie, maar dat democratie meer is dan socialisme, en dat daarom met gelijkgezinden moest worden samengewerkt. Dat geldt, opnieuw, vandaag.”

Dit is de Doorbraak waarvan reeds in 1950 sprake was. Ik ben het met Pronk eens dat deze verwijzing naar 1950 geen teken van stagnatie maar van duurzaam inzicht is. Toch zijn er nog maar weinig socialisten, voor wie dit inzicht relevant is. We mogen aannemen dat Pronk bedoelt dat geen politieke gezindheid (ruimer dan socialisme) belangrijker is dan democratie, en dat democratische partijen derhalve moeten samenwerken. Maar, in dat geval, geldt dit voor een breed spectrum van partijen, ook de VVD en CDA bijvoorbeeld.

Niet overtuigd

Ik ben derhalve niet overtuigd door Pronk's lezing. Waarom schrijf ik dit op ?

In het verleden was ik op een ander punt ook oneens met Pronk, en het lijkt me nuttig aan te geven welk ander punt dit was: de basisbehoeftestrategie in de ontwikkelingssamenwerking, in het kader van het Brandt-rapport, zie hier.⁴³³ Jan Tinbergen zei aan de telefoon dat ik heel wel gelijk kon hebben. Inmiddels is veel veranderd maar mijn indruk is dat hier nog steeds vooruitgang kan worden gemaakt. Laat de regering deze inzichten meenemen. Een her-introductie van Tinbergen's 0,7% lijkt achterhaald maar er kan een staalkaart van normeringen

⁴³³ tceu/Thomas/Nederlands/Wetenschap/Artikelen/1981-07-20-NIEO-is-geen-BBS.pdf

komen, met belastingen van de rijken, ook in de armere landen zelf, ten gunste van de armen, en vormgeving van internationale solidariteit. Zie mijn suggestie tot een wereldparlement.

Ten tweede gezien Pronk's historische positie in de PvdA. Pronk zit nog gevangen in enkele oude dwalingen, en wellicht kan beter inzicht bijdragen tot een betere geschiedschrijving – ook al is e.e.a. achteraf.

Ten derde om het belang van mijn advies aan de Staatscommissie parlementair stelsel te onderstrepen, zie de vorige tekst op dit weblog.

Schrikken van de grote negatieve invloed door het wetenschappelijk falen door ook Hans Daudt

2018-01-06 ⁴³⁴

In deze bespreking kijken we naar (1) de keuze van de volksvertegenwoordiging voor de wetgevende macht, en (2) de vorming van een kabinet voor de uitvoerende macht. Die twee zaken hangen samen:

- Er is het cruciale onderscheid tussen evenredige vertegenwoordiging en districtenstelsel. Bij evenredige vertegenwoordiging heeft een partij met $p\%$ van de stemmen in principe ook $p\%$ van de zetels, afrondingsproblemen daargelaten. Bij een enkelvoudig districtenstelsel gaat het er alleen om, per district, wie in een district de meeste stemmen heeft (of nog strenger een echte meerderheid), en met de andere stemmen wordt niets gedaan.
- Bij evenredige vertegenwoordiging moet gangbaar onderhandeld worden over de vorming van een kabinet, wellicht tenzij een partij meteen de meerderheid haalt. Bij een districtenstelsel is de gedachte dat gangbaar direct een meerderheid ontstaat, ook al laat de praktijk in Engeland in de laatste tijd zien dat dit niet per se hoeft.

Met deze gegevens zijn er twee relevante oplossingen:

- De beste aanpak: Wie onderzoekt wat het beste stelsel zou zijn, komt, via de welvaartstheorie uit de economie, snel uit bij evenredige vertegenwoordiging met een afspiegelingskabinet, d.w.z. een kabinet waarin zoveel mogelijk partijen deelnemen (behalve partijen met extreme visies).
- De gangbare aanpak: Het is een oude gedachte dat een meerderheidscoalitie zou volstaan. Ook bij evenredige

⁴³⁴ bth/2018/01/06/schrikken-van-de-grote-negatieve-invloed-door-het-wetenschappelijk-falen-door-ook-hans-daudt/. Zie daar voor weblinks

vertegenwoordiging, in Nederland sinds 1917, kan het voor een meerderheid logisch zijn om voorrang te geven aan de eigen politieke visie. Argument daarvoor zijn helderheid en daadkracht, en het niet “verspillen” van tijd aan het zoeken naar een compromis. Die helderheid en daadkracht zijn ook kernargumenten voor het districtenstelsel. Wie de argumenten hiervoor zorgvuldig onderzoekt, ontdekt echter dat dit drogredeneringen zijn.

Ik heb altijd gedacht dat Nederland met zijn evenredige vertegenwoordiging goed bestand was tegen de voorstellen voor het districtenstelsel en de gedachten die daaromtrent spelen. Wel zag ik dat ook Nederland koos voor meerderheidscoalities in plaats van afspiegelingscoalities. Mijn indruk was dat politici dan geen weerstand konden bieden tegen de verleiding om de eigen visie door te drukken. Het verbaasde mij wel dat de oppositie / minderheid die meerderheids-gedachte accepteerde, en niet pleitte voor de vorming van een afspiegelingskabinet, waarin meer ruimte voor diversiteit zou bestaan.

Nu echter kom ik tot de ontdekking dat het denken over het districtenstelsel wel degelijk invloed heeft gehad op het denken in Nederland. Het heeft namelijk het denken in termen van meerderheidscoalities bevorderd. We kunnen de oorzaak hiervan traceren naar de politicologie.

Hans Daudt en Ed van Thijn

In mijn advies aan de Staatscommissie parlementair stelsel leg ik uit dat de “*politicologie over kiesstelsels*” nog pre-wetenschappelijk is. Deze politicologen gebruiken vage termen en steunen op het algemeen taalgebruik, waardoor zij geen oog voor cruciale verschillen hebben. De laatste week is mij gebleken dat dit ook voor Hans Daudt (1925-2008) gold die als een van de stamvaders van de Nederlandse politicologie telt. Een van diens leerlingen is Ed van Thijn (geb. 1934), die als PvdA-politicus een grote invloed had op de “meerderheidsstrategie” en de stembusakkoorden van die PvdA vanaf circa 1968. Zij volgden het denken in termen van meerderheden zoals gebruikelijk voor het districtenstelsel, in plaats van het denken in termen van afspiegelingskabinetten zoals volgt uit de welvaartstheorie in de economie. De Nederlandse politiek heeft daar grote last van gehad en is er nog niet geheel van hersteld. Anno 2018 heeft Nederland wederom een meerderheidscoalitie en geen afspiegelingskabinet. In het vorige weblog entry besprak ik hoe Jan Pronk (geb. 1940) nog steeds in die termen denkt, en hoe onlogisch dit is. Het is schrikken van de grote negatieve invloed door het wetenschappelijk falen der politicologen en ook door Hans Daudt.

De verleiding van de omgangstaal

Hierboven zagen we dat het (enkelvoudige) districtenstelsel alle stemmen gebruikt om te bepalen welke partij de meeste stemmen heeft, welke partij dan de zetel krijgt. We zagen ook dat verder niets wordt

gedaan met de andere stemmen. In wezen worden die weggegooid. Het weggooien van stemmen is in strijd met artikel 21 van de rechten van de mens, dat men in vrijheid een vertegenwoordiger moet kunnen kiezen. Wanneer je op partij A stemt, dan is het bizar om te stellen dat iemand van partij B je vertegenwoordiger wordt. Om die reden is een presidentieel stelsel met direct gekozen “chief executive” ook minder democratisch.

Het is uitermate wonderlijk dat de “*politicologie over kiesstelsels*” het districtenstelsel ook als “democratie” beschouwt, en niet slechts als “proto-democratie”. Het is alleen historisch verklaarbaar, vanuit het verzet van burgers tegen de aristocratie. Wie in de politicologische literatuur duikt – zie mijn artikel “*One woman, one vote. Though not in the USA, UK and France*” (1W1V)⁴³⁵ – ontdekt dat de politicologen verward zijn door traditie, taalgebruik en gebrek aan analytische scherpte. Met drogredeneringen scheppen zij een rationalisatie waardoor ze zelfs gaan beweren dat juist een districtenstelsel een betere democratie zou zijn.

- Deze politicologen steunen op de omgangstaal, waardoor ze kunnen stellen dat er zowel in Nederland als de USA “verkiezingen” zijn. Wanneer stemmen systematisch worden weggegooid zoals in de USA dan is de omgangstaal versluitend, en moet een wetenschapper juist tegen dat versluitend taalgebruik protesteren. Men kan beter zeggen dat de USA “halve verkiezingen” kent.
- Er is het onderscheid tussen stemmen voor een enkele zetel, zoals een president, en het stemmen voor volksvertegenwoordigers in een parlement. Bij een keuze voor een president zou men er wellicht vrede mee kunnen hebben dat zo’n helft van de bevolking teleurgesteld raakt. Men moet het stemmen voor een district niet gaan voorstellen als het stemmen voor een president, wanneer de bedoeling een andere is, namelijk het kiezen van een volksvertegenwoordiging. Deze politicologen zeggen dat ze het onderscheid maken maar feitelijk doen ze het niet, want in een (enkelvoudig) districtenstelsel worden de zetels behandeld zoals bij een presidentsverkiezing.
- Deze politicologen menen dat kiezers bij een districtenstelsel meer kansen hebben om een andere regering te kiezen. De kiezers zouden dan meer macht hebben om het beleid bij te sturen. Dit is het argument van “*accountability*” (verantwoording, aanspreekbaarheid). Wie goed naar de onderbouwing kijkt constateert dat dit argument niet deugt. Misschien zijn de politicologen in de war tussen enerzijds een enkel district, waar misschien minder dan de helft van de stemmen nodig is om een gekozen weg te sturen, en anderzijds het systeem als geheel? Voor het systeem als geheel geldt dat er vaak “veilige districten” zijn, bijv. via “gerrymandering”, zodat een regering juist aan de

⁴³⁵ <https://impra.ub.uni-muenchen.de/84482/>

macht kan blijven met een minderheid van de stemmen. Het blijkt dat juist evenredige vertegenwoordiging de grootste verantwoording / aanspreekbaarheid heeft, omdat daarin immers preciezer blijkt hoe de meerderheid erbij staat.

Een tweede punt is het onderscheid tussen het kiezen van de uitvoerende macht (een regering) en het kiezen van een volksvertegenwoordiging (de Kamers). Bij evenredige vertegenwoordiging gaat het om de Kamers, waarbij vervolgens de Tweede Kamer de regering vormt. In de USA wordt ook de president direct gekozen, maar dat leidt vaak tot een botsing van de twee mandaten, waardoor het landsbestuur vaak verlamd raakt. Politicologen kunnen de verwarring hieromtrent vergroten door het een “nadeel” te noemen dat evenredige vertegenwoordiging geen directe en alleen indirecte invloed op de samenstelling van de regering betekent. Dat is zoiets als zeggen dat het een “nadeel” is dat goud niet tegelijkertijd diamant is. Taal is hier heel flexibel maar het is gewoon onzin.

Daudt zag het blinkbaar niet

In het boek *“Echte politicologie”* (Bert Bakker 1995) blijkt dat Daudt in zijn proefschrift kritisch keek naar het werk van de Engelse en Amerikaanse politicologen ten aanzien van de zwevende kiezer. Blijkbaar was er geen principiële belemmering om kritisch naar zulk werk te kijken. Toch lezen we bij Daudt geen fundamentele kritiek op het verschijnsel dat de Engelsen en Amerikanen hun districtenstelsel superieur achten aan het stelsel met evenredige vertegenwoordiging. In Leiden, en bij de naar de USA verhuisde Arend Lijphart, zien we juist wel een verdediging van de evenredige vertegenwoordiging, maar, opmerkelijk genoeg, vooral met de houding van “het is ook een model” en nog niet het inzicht dat het districtenstelsel juist ondeugdelijk is, en alleen proto-democratisch kan worden geacht.

Hoe Daudt er precies over dacht is alleen nog historisch interessant. Mij gaat het nu om de invloed op het denken in Nederland tot op de dag van vandaag.

Daudt, D66 en Commissie Cals-Donner

In 1966 werd D66 opgericht met de kroonjuwelen van districtenstelsel en direct gekozen premier en burgemeester, waar later nog het referendum werd toegevoegd. D66 deed hiervoor geen wetenschappelijk onderzoek maar keek vooral naar de USA. Na de verkiezingen van 1967 stelde het kabinet De Jong de commissie Cals-Donner in om naar grondwet en kieswet te kijken. In *“Echte politicologie”* vertelt Daudt (p453-451) dat hij Den Uyl tegenkwam en hem bekende als PvdA-lid toch op D66 te hebben gestemd om een kabinet Den Uyl mogelijk te maken, en dat Den Uyl hem toen voor die commissie voordroeg. Daudt legt ook uit dat hij binnen die commissie een beperkt districtenstelsel en de direct gekozen (in-) formateur verdedigde, maar dat er geen meerderheid voor was.

We mogen Cals en Donner dankbaar zijn dat men niet met de dwaling door Hans van Mierlo, D66 en Daudt is meegegaan. Bij de PvdA had Van Thijn meer ruimte om te dwalen. Door zo op het meerderheidsdenken en het vermeende eigen gelijk te hameren, haakten de andere partijen af. Of er anders een tweede kabinet Den Uyl had kunnen komen is hier niet aan de orde. Waar het om gaat is dat de afspiegelingsgedachte in de knel kwam, nl. de gedachte dat alle (acceptabele) partijen aan het landsbestuur zouden meedoen, met een nette scheiding tussen uitvoerende macht en controlerende macht. (Dit is geen "zakenkabinet" want het blijft om politieke functies gaan.)

Bekering ?

In de inleiding tot *"Echte politicologie"* p29 doet Joop van den Berg (geb. 1941) een waarneming die hij "ironisch" noemt :

"dat Daudts artikel uit 1976 ["De politieke toekomst van de verzorgingsstaat", 10 jaar na 1966] een 'bekering' impliceert, weg van het streven van de 'Amsterdamse school' in de politicologie naar een meerderheidsbestel tot dat van de 'Leidse school' naar behoud van de Nederlandse consensusdemocratie."

Mijn probleem hiermee is dat Daudt hiermee met name denkt aan de "Ostrogorski-paradox" die hij samen met Douglas Rae ontwierp en naar Ostrogorski (1854-1921) noemde. Het idee is dat partijen stemmen kunnen verzamelen op specifieke onderwerpen, waarna een meerderheidscoalitie beleid kan voeren waar een meerderheid van de kiezers juist tegen is. Het voorbeeld van Daudt & Rae kent twee partijen, drie onderwerpen, en vier groepen kiezers. Technisch klopt het voorbeeld. Mijn antwoord is dat het bij evenredige vertegenwoordiging logischer is dat er vier partijen ontstaan. Bij een districtenstelsel met neiging tot twee partijen is het voorbeeld wel sterk, maar het is dan een argument tegen het districtenstelsel. Maar ook bij evenredige vertegenwoordiging en 150 kamerzetels zullen er wel meer dan 150 onderwerpen zijn zodat deze Ostrogorski-paradox zelfs bij 150 partijen zeer wel kan voorkomen. Als zodanig overtuigt het weinig, want regeren per referendum blijft inferieur aan het stelsel met volksvertegenwoordigers en politieke partijen. Referenda hebben immers hun nog veel ergere paradoxen, en politieke partijen kunnen zorgen voor het integraal kader van hun politieke visie. De Ostrogorski-paradox is daarmee weliswaar een waarschuwing tot voorzichtigheid t.a.v. beleid en bescheidenheid voor meerderheidscoalities, maar niet de fundamentele reden om het districtenstelsel als ondeugdelijk af te wijzen.

(Robert Dahl, *"A preface to democratic theory"*, 1956, p128, geeft deze paradox ook al, maar dan voor een presidentieel stelsel met twee kandidaten. Zie 1W1V p100-101 voor deconstructie hiervan.)

In *"Echte politicologie"* meldt Joop van den Berg dat hij vanaf 1976 minstens eenmaal per maand met Daudt lunchte, eerst toen Daudt ook

in Leiden werkzaam werd en daarna voortgezet in Amsterdam. Blijkbaar heeft Van den Berg tijdens die lunches nimmer de doorslaggevende argumenten tegen het districtenstelsel genoemd, of vergeet Van den Berg die argumenten nu te herhalen, of was Daudt hierover niet aanspreekbaar. Mijn indruk is dat Van den Berg als jurist blijkbaar niet de wiskundige scherpste had om die argumenten ook zelf te ontdekken, zoals ook gold voor de gehele "Leidse school".

Daudt, in zijn terugblik in 1989 (weer 13 jaar later) op de commissie Cals-Donner ("*Echte politicologie*" p453-461), stelt: "*Degenen, die meenden dat staatrechtelijke vernieuwing nodig was om de landelijke politiek nieuw leven in te blazen, hebben op drie manieren aan het kortste eind getrokken.*" Deze uitdrukking betekent dat men in het nadeel is. Men verwacht dat Daudt zou stellen dat die voorstellen alsnog ingevoerd zouden moeten. Verrassend genoeg geeft Daudt redenen om er enigszins vrede mee te hebben dat de voorstellen juist niet zijn overgenomen.

Wellicht is Daudt bekeerd maar dan heeft hij nog niet de relevante kritiek t.a.v. het Amerikaanse kiesstelsel geformuleerd, zoals ook de Leidse school in gebreke blijft.

Partitocratie 2002-2016

Twee dagen voor de moord op Fortuyn publiceerde de NRC een artikel "*De illusie van democratie*" door Gerard van Westerloo (1943-2012).

"Een rondgang langs professoren leidde tot de volgende conclusies: politiek is gedegradeerd tot bestuur, de regentenstand speelt elkaar baantjes toe en het parlement oefent nauwelijks meer controle uit. De politieke partij is vooral een opstapje geworden voor een verdere carrière. Mag dit stelsel nog een democratie heten?"

Daudt is helder:

"Nederland, schreef hij nog voordat er sprake was van Fortuyn, is mogelijk een oord van vrijheid en zeker een rechtsstaat, maar Nederland is allerminst een democratie."

Mogelijk is Daudt na de door Van den Berg "ironisch" geconstateerde "bekering" weer terugbekeerd tot zijn oorspronkelijke standpunt? Als zodanig is het alleen historisch interessant, maar, voor lezers anno 2018 is er wel de voortdurende kritiek op het "partijkartel".

Daudt krijgt grotendeels steun van Ankersmit, Frissen, Hajer, Tromp, Kalk, Voerman, De Beus, Tops, Baakman, In 't Veld, Van Praag, C. de Vries, Becker, C.J. Klop, Mair, Blom, Rosenthal.

Zelfs ook Joop van den Berg:

"Ja", antwoordt hij, 'iets van een politieke kaste is er wel. Daudt overdrijft misschien en dat doet hij expres, maar inderdaad, de trekken van een nomenklatoera, daar heeft het wel iets van.'"

Na alle kritiek trekt Van Westerloo de conclusie:

“Een doorleefd alternatief heeft de verzamelde politicologie niet te bieden, alleen een diagnose. Dat het volksvertegenwoordigend systeem behoorlijk ziek is. Maar een remedie? O ja, de roep om een persoonlijke keuze klinkt op. Maar in Engeland, waar elke kandidaat sinds mensenheugenis zijn district moet zien te winnen, gaan stemmen op die juist pleiten voor een evenredig kiesstelsel. De liberalen trekken daar elke keer weer een hoop kiezers en een miniem aantal zetels. Nee, een simpele remedie is er niet. Het lijkt er eerder op alsof onze rijkvertakte, sterk geïndividualiseerde en verinternationaliseerde samenleving te ingewikkeld geworden is voor zoiets simpels als een volksvertegenwoordigende democratie.”

Tja, als zelfs wetenschappers en journalisten in een democratie als Nederland niet begrijpen wat democratie is dan moet men niet verbaasd zijn dat er een vertrouwenscrisis ontstaat.

Het thema van het “partijenkartel” is opgepakt door Thierry Baudet en zijn Forum voor Democratie, maar, Baudet heeft blijkbaar geen studie van democratie gemaakt, en praat bovenstaande heren na – zie hier.⁴³⁶

Over de doden niets dan goeds, maar, wanneer de redactie van VN bij het overlijden van Gerard van Westerloo stelt *“Wie zijn grote reportages (...) las, begreep waar het om draaide in de journalistiek: echte verhalen over echte mensen, prachtig geschreven op basis van uitputtend onderzoek”*, dan past de kritiek dat ook Van Westerloo in gebreke was bij dit onderzoek naar de stand van democratie. Het is opmerkelijk dat hij niemand heeft gevonden die Daudt tegenspreekt, maar hoe heeft hij gezocht ? Joop van den Berg verdedigt die partitocratie nog wel een beetje, in een combinatie van enerzijds anderzijds. Van Westerloo registreert het maar graaft niet door.

In zijn afscheidscollege in 2010 stelt Jacques Thomassen (geb. 1945):

“Maar, en dat is wat ik heb willen betogen, laten we niet al te gemakkelijk over een crisis van de democratie spreken. De problemen waarvoor we nu een oplossing proberen te vinden liggen in het verlengde van het democratiseringsproces zoals dat al in de negentiende eeuw is begonnen met als inzet een meer directe relatie tussen de wil van het volk en het overheidsbeleid. Dat is een moeizaam proces waarin het volk soms redeloos lijkt en de elite radeloos. Maar dat de democratie reddeloos zou zijn, lijkt mij voorlopig een onzinnige stelling. We hebben de onverbeterlijke neiging om de problemen waar we nu mee geconfronteerd worden geweldig uit te vergroten en het historisch perspectief te verliezen (...). Er is geen enkele periode in de geschiedenis aanwijsbaar waarin de democratie steviger verankerd was dan in de huidige.”

⁴³⁶ bth/?s=Baudet

Toch is het ook weer verbazingwekkend dat ook weer Thomassen in de “regering-oppositie” tegenstelling denkt, d.w.z. het “meerderheidsdenken”, in plaats van te opteren voor afspiegelingscolleges waarin zoveel mogelijk partijen in de regerings-verantwoordelijkheid delen, maar waarin het parlement wel controleert:

“Maar het zou al helpen wanneer kabinetsformaties bij voorkeur ‘over rechts’ dan wel ‘over links’ zouden plaatsvinden en vooral niet ‘door het midden’. Want juist die klontering van de gevestigde politieke partijen leidt tot een karteldemocratie met alle gevolgen van dien.”

Tom van der Meer, Niet de kiezer is gek, 2017

Gelukkig in 2017 is er Tom van der Meer (geb. 1980), *Niet de kiezer is gek* (artikel, boek, video). De omslag van het boek stelt:

“Politicoloog en publicist Tom van der Meer dient in Niet de kiezer is gek David van Reybrouck, Thierry Baudet, Maarten van Rossem, Sybrand Buma, Edith Schippers, Bernard Wientjens, Alexander Pechtold en vele anderen van repliek.

Hij breekt een lans voor de kiezer die steeds maar weer ten onrechte de schuld krijgt van het gebrek aan vertrouwen in de politiek en van wispelturig stemgedrag. Ronduit zorgelijk noemt hij het dat politici en media massaal de vlucht naar voren zoeken in maatregelen die de democratie zouden moeten redden maar feitelijk ondergraven, en bestuurlijk niets oplossen. Kiesdrempels, fusies van partijen, referenda en burgerfora; het zijn contraproductieve medicijnen voor een verkeerd begrepen kwaal.

Het zijn de politici zelf die zich een spiegel moeten voorhouden. Er is geen crisis van de democratie, er is een crisis van de gevestigde partijen. Zij zitten op een doodlopend spoor, maar blijken niet bij machte bij te sturen.”

Van der Meer herinnert er ook fijntjes aan dat nieuwe partijen snel toegang kunnen krijgen tot het regeringspluche – D66 in 1973, LPF in 2002 en PVV 2010. Volhouden is wat anders.

Conclusie

De lezer doet er goed aan mijn *Advies aan de Staatscommissie parlementair stelsel* (commissie Remkes) te bekijken.

Het is schrikken van de grote negatieve invloed op het politiek proces in Nederland door het wetenschappelijk falen door ook Hans Daudt. Deze terugblik hier helpt vooral om beter zicht te krijgen op zowel dat falen als het belang van de correctie daarop. Voor de politiek: Nogmaals een periode met meerderheidsdenken en stembusakkoorden, laten we daar niet aan denken. Laat Rutte met zijn huidige meerderheidscoalitie plaatsmaken voor een afspiegelingskabinet. Voor de wetenschap: Er dient het nodige te veranderen wil de *“political science on electoral*

systems” echt wetenschappelijk worden. Nederland heeft een comparatief voordeel door zijn stelsel van evenredige vertegenwoordiging, en onze wetenschappers hebben dat in hun publicaties nog onvoldoende benut.

De KNAW heeft teveel invloed van juristen

2018-03-13 ⁴³⁷

De KNAW (2018) publiceerde op 13 maart het antwoord – door hen “briefadvies” genoemd – op de motie van Karin Straus en Pieter Duisenberg over zelfcensuur en diversiteit in wetenschap. Zie ook dit bericht in de Volkskrant.

Het antwoord van de KNAW luidt (p11):

“Naar aanleiding van de motie Straus-Duisenberg heeft de KNAW zich de vraag gesteld of er aanleiding is om ons in Nederland zorgen te maken over zelfcensuur en beperking van diversiteit aan perspectieven. Daarnaast heeft de KNAW zich gebogen over de vraag op of er specifiek in Nederland mechanismen bestaan die de vrijheid van wetenschapsbeoefening belemmeren en waarover we ons extra zorgen zouden moeten maken. In algemene zin is de KNAW van oordeel dat het antwoord op beide vragen ontkennend kan zijn. Wel zijn voortdurende alertheid en gepaste zorg noodzakelijk.”

Aan het antwoord hebben ook niet-juristen meegewerkt, maar de invloed van juristen blijkt dominant. Ik heb gangbaar grote waardering voor juristen – wanneer zij van deskundigheid blijf geven – maar heb er ook een groot probleem mee wanneer zij zich gaan bemoeien met de wetenschap – waar ze niet voor zijn opgeleid. Voorzitter van de KNAW-commissie was prof. mr. Nico Schrijver.⁴³⁸ Op zijn minst heeft Schrijver onvoldoende weerwerk tegen de juristen geboden, wellicht omdat het ook zijn eigen achtergrond is.

Laten we het langslopen.

Blinde juristen

Misschien spreekt de KNAW de waarheid dat ze het probleem niet zien. Wanneer ze het niet zien, dan zien ze het niet.

Wie blinden vraagt naar de kwaliteiten van schilderijen van Rembrandt of Van Gogh, krijgt het antwoord dat men verdient. Een eerlijke blinde zal zeggen blind te zijn, en alleen een vaag idee te hebben van wat het is om “te zien”. Een juridische blinde kan ieder wenselijk antwoord onderbouwen.

De KNAW zondigt zo tegen de eigen stelregel in hun voetnoot 4 op pag 10: “Een wetenschapsbeoefenaar draagt er zorg voor dat zijn

⁴³⁷ [bth/2018/03/13/de-knaw-heeft-teveel-invloed-van-juristen/](https://www.parlement.com/id/vimafx1mhlzh/n_j_nico_schrijver) Zie daar voor weblinks

⁴³⁸ https://www.parlement.com/id/vimafx1mhlzh/n_j_nico_schrijver

deskundigheid voor het uitoefenen van zijn taken op peil blijft. Hij aanvaardt geen taken waarvoor hij de nodige deskundigheid mist. Zo nodig geeft hij de grenzen van zijn deskundigheid aan." Prof. mr. Nico Schrijver had moeten melden dat hij vanuit zijn achtergrond geen empirisch wetenschapper is, en derhalve de empirische vraag van Straus en Duisenberg niet kon beantwoorden.

In het kamerdebat was er veel aandacht voor mogelijke politieke voorkeuren van onderzoekers. Voorzitter Schrijver wijst aandacht daarvoor af. In plaats van dat hij dit gewoon zo zegt en het daarbij laat, maakt hij er gebruik van dat de motie niet expliciet over politieke voorkeuren spreekt. Vervolgens zegt hij alleen naar de tekst van de motie te kijken, en spreekt verder in ruime zin over "vooringenomenheid". Hier spreekt een behoefte aan juridische rechtvaardiging die sterker dan waarheidsvinding is.

Tevens richt de KNAW zich op de "academische vrijheid", en sluit derhalve andere kennisinstellingen, zoals de planbureau's van de overheid, uit. *"In de beantwoording van deze vragen beperkt de KNAW zich tot wetenschappelijk onderzoek aan academische instellingen."* Onder de academische vrijheid valt ook de vrijheid van de wetenschapper om een eigen weg in te slaan, terwijl onderzoek bij de planbureau's is gebonden aan maatschappelijke eisen. Maar ook de KNAW ontkomt niet aan zulke externe eisen, zoals bij contract-research. In alle gevallen blijft het wel om *wetenschap* en de *vrijheid van denken* gaan. Het is derhalve een raadsel waarom de KNAW niet-universitair onderzoek uitsluit. Omdat er geen inhoudelijke reden voor is, moet het wel weer de juridische dimensie zijn.

De Tweede Kamer krijgt dus geen onderbouwd advies

Het enige juiste antwoord dat de KNAW had kunnen geven was het onderzoek op te starten dat het advies mogelijk zou maken dat de Tweede Kamer heeft gevraagd. Wetenschappelijk correct was geweest om de Tweede Kamer daarna die relevante informatie te geven. Maar de juristen wonnen het van de empirische wetenschap. De KNAW zond de Tweede Kamer een antwoord dat zich zo laat vertalen dat de Tweede Kamer zich niet met de wetenschap moet bemoeien, behalve dan geld geven.

De KNAW legt vervolgens de bekende wegen uit, met hoe het formeel is, of zou moeten zijn geregeld, en sluit verder de ogen voor de praktische uitvoering van de regelgeving. Het *KNAW-briefadvies* blijkt zo knollen voor citroenen, een kat in de zak, en de KNAW stuurt de Tweede Kamer met een kluitje in het riet.

Negeren van bestaande signalen

KNAW:1 stelt: *"Er zijn geen signalen dat er structureel sprake is van een beperking van deze vrijheid."* Maar dan geldt: (1) Ofwel men negeert bijv. de melding van Joop Hartog dat er sprake was van collectieve zelfcensuur t.a.v. migratie, zie Colignatus (2011b), (2) ofwel men acht zulke meldingen alleen *anecdootisch* zodat diepgaand

onderzoek nodig zou zijn, maar verricht dit diepgaande onderzoek niet: en maakt zodoende misbruik van het gegeven dat zulk diepgaand onderzoek nog niet bestaat. Het ontbreken van helderheid over zelfcensuur was juist ook aanleiding tot de motie.

De positie van de KNAW is als zeggen dat er geen sprake kan zijn van moord omdat er geen lijk is, en dat er geen aanleiding is om in de kast te kijken omdat er geen moord is.

Juristen versus A.D. de Groot

KNAW:1 punt 1 stelt: *“De beginselen van behoorlijke wetenschapsbeoefening – bestaande uit juridische kaders, gedragscodes en institutionele mechanismen – vormen tezamen een goede basis voor het waarborgen van de vrijheid van wetenschapsbeoefening in Nederland.”*

Dit is derhalve weer zeer juridisch gedacht, door juristen die vanuit hun opleiding niet kunnen weten wat wetenschap is, terwijl juist A.D. de Groot en H. Visser (2003) in *Het forumwaarmark van wetenschap*, gepubliceerd door de KNAW,⁴³⁹ betogen dat er nog veel werk aan de winkel is.

KNAW:1 stelt: *“Aanbeveling (actor: KNAW): Stimuleer de formulering van een expliciete omschrijving van academische vrijheid en vrijheid van wetenschapsbeoefening in nationale en internationale regelgeving en gedragscodes. Agendeer het thema vrijheid van wetenschapsbeoefening op Europees niveau via de Europese koepelorganisaties waar de Akademie lid van is.”*

Juristen denken in termen van *omschrijving* terwijl wetenschappers *doen*. Het is toch werkelijk geweldig wat de juristen allemaal hebben *omschreven* wat Aristoteles gewoon *deed*. Je zou kunnen proberen te stellen dat Popper, Kuhn en A.D. de Groot ook e.e.a. “omschreven”, maar methodologie van wetenschap is toch wat anders dan waar juristen mee bezig zijn.

Er bestaat een gapend gat t.a.v. de “gedragscodes”. Deze zijn gangbaar opgesteld met het oog op “integriteit van wetenschap”. Zij hebben het effect dat zaken onbespreekbaar kunnen worden doordat kwesties meteen in de sfeer van (persoonlijke) integriteit worden getrokken. Zie Colignatus (2015b) over het falen van Pieter Drenth en ALLEA. Voor het bespreekbaar maken van zaken en voor het aanspreekbaar maken van wetenschappers is juist het forum wezenlijk.

Peer review kan pseudo-science verhullen

KNAW:7 stelt: *“Ondanks kritiek op het systeem, is peer review tot nu toe de enige breed geaccepteerde methode voor de validatie van subsidieaanvragen en uitkomsten van onderzoek. Wel zijn in het proces verbeteringen mogelijk.”*

⁴³⁹ <https://www.knaw.nl/nl/actueel/publicaties/het-forumwaarmark-van-wetenschap>

Peer review is wellicht breed geaccepteerd maar het is ook zeer ondeugdelijk. *Het is een effect en geen oorzaak*. Natuurkundigen doen wetenschap en gebruiken peer review, maar wanneer pseudo-wetenschappers tijdschriften oprichten en elkaar gaan beoordelen dan wordt het daardoor nog geen wetenschap. Zie mijn advies aan VSNU voor een fundamenteel bredere aanpak van het publicatieproces, Colignatus (2016h). De juristen van de KNAW denken dat wanneer Ivanka Trump een zilveren medaille omhangt, ze ook het kampioenschap heeft gewonnen. Zelfs Ivanka weet wel beter.

De kern blijft dat wetenschappers zich verantwoord voor het *forum*, en dan dient dat *forumwaarmerk* ook valide te zijn. De KNAW maakt melding van “onderzoeksscholen”, maar toont dan een te grote tolerantie voor clusters van pseudo-wetenschap, vooral, denkkelijk, vanuit het juridisch denken, dat ooit benoemde “wetenschappers” nu eenmaal benoemd zijn. De KNAW vindt ontslagprocedures vervelend, en de kwaliteit van wetenschap moet daar dan maar voor wijken.

Negeren van vooringenomenheid die is aangetoond

Dan lezen we op p10 toch weer een andere structurele oorzaak voor zelfcensuur: “*Peer review is een goed systeem maar vooringenomenheid en zelfcensuur van onderzoekers en schoolvorming kunnen een risico vormen.*” Maar peer review is juist *geen* goed systeem wanneer men elkaar de publicaties toeschuift.

Zie mijn *advies tot ontslag van de hoogleraren economie* (2005e), zie mijn deconstructie van het “*onderzoek aan onderwijs in wiskunde*” (2009, 2015) en *het onverantwoord experiment op kinderen* (2015j), zie mijn deconstructie van de “*politicologie over kiesstelsels*” (2018cde). Wanneer maatschappelijke misstanden bestaan dan loont het om óók door te graven naar wat er daaraan wetenschappelijk niet klopt.

Opvallend is dat deze publicaties van mij op de literatuurlijst van de KNAW ontbreken, terwijl de KNAW *peer review* hadden kunnen doen door deze nu eens zorgvuldig te lezen. Hun *briefadvies* is echter geen resultaat van *peer review* maar een product van hun eigen kokervisie en juridische focus.

Waar ik het werk van zulke universitair benoemden aan mijn eigen peer review heb onderworpen, en tot deconstructie kom dat zij geen wetenschap doen, dan gaat de KNAW dit gewoon negeren, terwijl het toch die peer review is die de KNAW zo toejuicht. Men denkt daar niet lojisch na, en houdt alleen juridisch vast aan oude stramienien.

Meer geld vragen

KNAW:8 maakt van de gelegenheid gebruik om meer geld te vragen: “*dat innovatieve maar wetenschappelijk, maatschappelijk en/of politiek risicovolle projecten nauwelijks meer voor financiering in aanmerking komen*”.

Stel dat je voor wetenschap eerst een budget van 100 hebt, en daarna wordt dit 90. Dan is dit allemaal toch nog wel wetenschap, mag je hopen. Dus dit vragen om meer geld heeft niets te maken met het

beantwoorden van de motie van Straus en Duisenberg. Het is ongepast om dit er wel van te maken.

Toch blijken er structurele bronnen voor zelfcensuur

Terwijl men hierboven structurele invloed afwees, blijkt er t.a.v. de geldstromen wel sprake te zijn van een structurele invloed:

“Enerzijds kan externe sturing de verankering van de wetenschap in de samenleving versterken en zelfcensuur binnen de wetenschap voorkomen. Anderzijds kan het als gevolg hebben dat sommige onderwerpen onderbelicht raken omdat er in de samenleving (tijdelijk) minder belangstelling voor bestaat, terwijl daar uit wetenschappelijk inhoudelijk oogpunt geen reden toe is.”

Hoezo kan de KNAW nu plotseling wel spreken over zo'n bron van zelfcensuur ? Het werd toch juist ontkend ? De diepere oorzaak moet in juristerij liggen, waarin men op magische wijze zowel A als niet-A kan beweren, waarna de rechter plots uit de hoge hoed een vonnis velt.

Benoemingen

KNAW:9 wijst op het benoemingsbeleid en profielen voor leerstoelen. Momenteel wordt voor vaste aanstellingen reeds een proefschrift geëist. Deze zijn gangbaar samengesteld uit artikelen die eerder peer review zijn verschenen. De KNAW impliceert dat deze eisen onvoldoende zijn, en dat extra zorg nodig is ! Klaarblijkelijk zijn proefschriften onvoldoende voor de promovendi om te leren wat wetenschap is ! Maar dit ondergraaft volledig wat de KNAW eerder heeft gesteld. Het erge is dat de KNAW niet eens doorheeft hoezeer men zichzelf in de voet schiet.

Affaire Buikhuisen

KNAW:10 verwijst naar de affaire Buikhuisen:

“Nu, enkele decennia later, is onze visie hierop veranderd en zou dergelijk onderzoek waarschijnlijk wel geaccepteerd zijn (...).”

Als zodanig toont dit dat de KNAW erkent dat er maatschappelijke modes en taboes kunnen zijn. De afwijzing van de gedachte achter de motie van Straus en Duisenberg doet dan vreemd aan. De KNAW zou dan beter op zoek kunnen gaan naar huidige taboes, en dan niet slechts in de maatschappij maar bijvoorbeeld ook eens in de boezem van de wetenschappelijke wereld zelf. Het is curieus dat de KNAW zulke niet kan vinden, terwijl ik er al enkele heb aangedragen.

Terzijde: Leids hoogleraar statistiek Jacqueline Meulman meldde (persoonlijke communicatie) dat het onderzoek van Buishuisen was stopgezet wegens ondeugdelijke statistiek. Het is vreemd dat de KNAW daar niet van weet: mogelijk is er een taboe op goede statistiek ? Maar Meulman is mijzelf ook onbetrouwbaar gebleken.

Zeggen te leren, maar feitelijk niet leren

KNAW:10 spreekt een waar woord: *“Wat we kunnen leren van deze affaire, is dat wetenschap en samenleving zorgvuldig om moeten gaan met het spanningsveld tussen waarheidsvinding en het effect van*

onderzoeksresultaten op de maatschappij. De dialoog tussen wetenschappers onderling en tussen wetenschap en maatschappij is daarbij van groot belang. Een pleidooi voor vrijheid van wetenschapsbeoefening is niet alleen een pleidooi voor het recht om vrijelijk onderzoek te doen en de resultaten daarvan te verspreiden maar ook een pleidooi dat wetenschappers de verantwoordelijkheid nemen het debat met de maatschappij aan te gaan.”

- Laat de KNAW dan de antwoorden op mijn bovenaangehaalde meldingen van misstanden in de wetenschap aanwijzen. Wanneer zulke antwoorden ontbreken (en zij ontbreken) dan verwacht ik dat de KNAW de conclusie trekt dat hun eigen *ware woord* ook een uiting van grote hypocrisie is, omdat de KNAW zich niets van die meldingen en het uitblijven van een antwoord aantrekt.
- Bovendien, terwijl Straus en Duisenberg juist een maatschappelijk signaal geven dat er wat wringt, en er aldus een verzoek aan de KNAW ligt om juist eens die dialoog aan te gaan, dan zou het juiste antwoord liggen in het opstarten van dat diepergravende onderzoek naar zelfcensuur en beperking van diversiteit, in plaats van de Tweede Kamer zoals nu met een kluitje in het riet te sturen.

Kromme begrippen

KNAW:10 spreekt over een “grens” tussen wetenschap en politiek. Het is misschien een jurist die zo denkt. In ieder geval is er niet zo’n “grens” maar het zijn verschillende dimensies.

KNAW:11 verhaspelt: *“Vrijheid van wetenschapsbeoefening houdt ook de plicht in tot een rapportage van alle resultaten waartoe het onderzoek leidt.”* Hier is “vrijheid van” aan het begin geheel overbodig. De juristen van de KNAW stoppen het er stiekem in omdat het appelleert aan de “academische vrijheid”, waardoor de valkuilen van de contract-research worden verdonkermaand. De werkelijkheid is deze: het gaat om de *vrijheid van denken*. Wanneer een onderzoeker bij contract-research door de eisen van wetenschap in conflict komt met de opdrachtgever, dan dient de KNAW deze onderzoeker te beschermen – en de juristen van de KNAW willen daar niet aan. Hun witteboordencriminaliteit is dat ze de vereisten van de moderne kennismaatschappij zover mogelijk buiten de poorten van de KNAW willen houden.

Specifiek Nederlands mechanisme

De KNAW zocht ook naar een specifiek Nederlands mechanisme. Willem Frederik Hermans heeft een specifiek Nederlands mechanisme benoemd: de regentenmentaliteit. Soms omschreven als likken naar boven en trappen naar beneden. Het is de vraag of dit in de rest van de wereld werkelijk anders is, want de mens blijft een sociaal wezen. Maar het zou kunnen dat elders in de wereld toch meer respect voor wetenschap bestaat, dus ook: daadwerkelijk blijkend uit respect voor de individuele wetenschapper.

Het is onjuist dat de KNAW voorbijgaat aan dit specifiek Nederlands mechanisme, althans zoals benoemd door WFH, en recentelijk benadrukt door zijn voormalig student-assistent Lucas Kroondijk, als Willem Freselijk Haarmens in de sleutelroman "*Zonder Professoren*".

Wetenschapper en onderzoeksgroep

KNAW:10 erkent:

"Er kan ook sprake zijn van zelfcensuur door de onderzoeker zelf."

Klaarblijkelijk gingen pagina 1-9 vooral over het *collectieve* zelf. De klacht van de toenemende individualisering in de samenleving geldt niet voor de wetenschap. Blijkbaar is dit *collectieve zelf* ook zo dominant in de wetenschap (danwel de juridische perceptie van het gebruik van die term) dat de KNAW er niet echt aan toekomt om het *individuele zelf* nader uit te werken (of te "*omschrijven*").

De motie van Straus en Duisenberg houdt geen rekening met dit juridische onderscheid tussen dit individuele en collectieve zelf. Zij worden welbeschouwd met een collectief kluitje in het riet gestuurd, terwijl de KNAW eerlijker was geweest wanneer men had gemeld dat het *individuele zelf* juridisch nog wel wordt onderscheiden maar feitelijk is afgeschaft. Bij een goede *team spirit* beslist de baas van de onderzoeksgroep immers, want zo is het juridisch geregeld.

Tenminste één mooie frase

Wel lezen we op p6 deze mooie frase:

"protection from undue influences on their independent judgement".

Precies. De directie van het CPB met zijn voortdurende censuur en intimidatie sinds 1990 pleegt een inbreuk op mijn onbevangen oordeel en hoe anderen dat kunnen ervaren. Gelukkig kan ik mijn onbevangenheid bewaren, maar de directie pleegt wel die censuur en machtsmisbruik. Waar o waar is die "*protection*" ? Wie in Nederland snapt wat wetenschap is ? De KNAW niet, daar ligt de nadruk op juridica t.a.v. de term "wetenschap", en dan alleen aan de universiteiten en niet de planbureau's.

KNAW conclusies

KNAW:11 punt 1: *"Er zijn geen signalen dat er structureel sprake is van een beperking van deze vrijheid [van wetenschapsbeoefening]."* Dit is een grove onwaarheid. Er is sinds 1990 censuur van wetenschap in Nederland.

KNAW:11 punt 2: Vragen om meer geld.

KNAW:11 punt 3: *"Goede afspraken vooraf tussen onderzoeker en opdrachtgever kunnen dit voorkomen."* Wat zijn in 's vredesnaam "*goede afspraken*" ? Is het ambtenarenrecht voor wetenschappelijke medewerkers bij het CPB een "goede afspraak" wanneer dit censuur en machtsmisbruik sinds 1990 toestaat cq. wanneer rechters dit recht verkeerd toepassen ? Of bedoelen de juristen dat iedere wet een "goede afspraak" is omdat het immers wettelijk tot stand is gekomen, cq.

dat praktische uitvoering niet relevant is wanneer de afspraak maar "goed" want wettelijk is ?

KNAW:11 punt 4: *"Vooringenomenheid van onderzoekers (al dan niet bewust) en ongewenste, vrijheid beperkende schoolvorming kunnen een gevaar vormen voor een adequate wetenschapsbeoefening."* Dat is niet slechts "kunnen" maar is reeds het geval, zie de genoemde gevallen.

KNAW:11 punt 5: *"is het van belang om ruimte te bieden"*. Kom nog eens om een open deur. *"essentieel is dat diversiteit op landelijk niveau ontstaat en dat hoeft lokale schoolvorming dus niet in de weg te staan"*. Hiermee verandert men het onderwerp. Het probleem was niet schoolvorming maar pseudo-wetenschap, met zelfcensuur en gebrek aan diversiteit.

KNAW:11 punt 6: *"dialoog"*. Een gotspe. T.a.v. de censuur van wetenschap sinds 1990 door de directie van het CPB is er geen groter oester dan de KNAW.

KNAW aanbevelingen

KNAW:12 punt 1: Verwar geld met het inhoudelijk probleem.

KNAW:12 punt 2: Negeer de kritiek t.a.v. gedragscodes en ALLEA.

KNAW:12 punt 3: Negeer de kwestie die sinds 1990 loopt, en gebruik de juridische illusie van een "grens" terwijl het om verschillende dimensies gaat.

KNAW:12 punt 4: Vergeet dat wetenschappers ook elkaar kunnen controleren. Geef bestuurders meer macht, in plaats van (zoals de forumtheorie van De Groot wil) de onderzoekers zelf.

KNAW:12 punt 5: Geef juristen meer macht.

Ter afsluiting

Het zal me verbazen wanneer iemand in de Tweede Kamer nog aanstoot aan dit KNAW-briefadvies zal nemen. Karin Straus is geen kamerlid meer en met voor wikipedia onbekende bestemming vertrokken. Pieter Duisenberg is voorzitter van de VSNU geworden - hetgeen mij onjuist lijkt omdat hij onvoldoende achtergrond in wetenschap heeft. Het lijkt erop dat dit alles in juridische schoonheid zal sterven tenzij iemand toch nog iets met dat spannende begrip van "zelfcensuur" wil doen. Welk kamerlid voelt zich aangesproken ? (Thierry Baudet tel ik niet mee want hij vormt een geheel eigen categorie van warhoofd.)

Een bevestiging van vooringenomenheid, in strijd met empirische wetenschap

2018-08-11 ⁴⁴⁰

Inleiding

De Nederlandse taal maakt het onderscheid tussen Geesteswetenschappen en de Empirische Wetenschappen, en gebruikt de overkoepelende term “wetenschap”. In het Engels is er het onderscheid tussen de *Humanities* en *Science*, met als overkoepeling de *academies of institutes of learning*. Een taal of het taalgebruik schept *perspectieven* die nogal dwingend bepalen hoe je e.e.a. waarneemt en begrijpt. Terwijl het Engels “history is no science” meteen helder is, krijg je in het Nederlands de kronkel “Geschiedenis is zowel empirisch als een wetenschap maar toch geen empirische wetenschap”.

De econometrie is bedoeld als de empirische zuil van de economische wetenschap die zelf ten dele ook geesteswetenschap is. (Zie hier ⁴⁴¹ voor het onderscheid tussen alfa, beta en gamma.) Wanneer een empirische wetenschap zelf nog onduidelijkheid ziet, kan dit leiden tot stromingen of zelfs *perspectieven* in de geesteswetenschappelijke zuil. In de economie heb je bijvoorbeeld de zoetwater economen (Chicago) versus zoutwater economen (Boston). In een opleiding economie dient aandacht gegeven te worden aan de diverse benaderingen. Een empiricus streeft naar uniform taalgebruik maar geesteswetenschappen hebben de neiging tot eigen jargon. Eventueel zou je zulke stromingen zelf ook weer *perspectieven* kunnen noemen, waarin hetzelfde bewijsmateriaal anders wordt geïnterpreteerd. Voor empirische economen blijft gelden dat onderscheidende experimenten bedacht moeten worden om tot uniforme definities en conclusies te komen. Bijvoorbeeld: een empirisch experiment dat ik voorstel t.a.v. de rol van de informatie in de economie is een parlementaire enquête naar de massale werkloosheid en de rol daarbij van de voorbereiding van het economisch beleid, en met name de rol van het Centraal Planbureau.

Met dit als voorwerk wil ik nu kijken de “*political science on electoral systems*”. De term “political science” is hier ongelukkig omdat dit onderdeel nog gevangen zit in *perspectieven* vanuit de geesteswetenschap, waarin het traditioneel denken dominant is en niet het empirisch denken. Mijn artikel *One woman, one vote. Though not in the USA, UK and France* (2018c) (1W1V) toont dat de politicologie over kiesstelsels (*political science on electoral systems*) nog geen empirische

⁴⁴⁰ bth/2018/08/11/een-bevestiging-van-vooringenomenheid-in-strijd-met-empirische-wetenschap/ Zie daar voor weblinks

⁴⁴¹ bth/2015/10/02/pierre-van-hiele-and-gerald-goldin-2/

wetenschap is, aldus de geesteswetenschappen nog niet is ontgroeid, en welbeschouwd vergelijkbaar is aan astrologie, alchemie of homeopathie.

1W1V kijkt met name naar Gelijke / Evenredige Vertegenwoordiging (EPR) versus het Districtenstelsel (DR). Het toont dat auteurs een vooroordeel en vooringenomenheid (*bias*) hebben ten faveure van het kiesstelsel dat in gebruik is in hun land van herkomst en ten nadele van het alternatieve stelsel. Het artikel 1W1V toont ook dat politicologen uit landen met EPR steeds meer neigen om de vooroordelen van DR over te nemen, wegens de dominantie van de USA en UK in de leidende (Angelsaksische) tijdschriften. Wanneer je niet meedoet aan het vooroordeel in de USA en UK dan heb je vermoedelijk minder kans om gepubliceerd te raken, en lijdt je loopbaan daaronder.

Zie 1W1V voor een stap voor stap uiteenrafelen van deze vooroordelen. Ik doe een beroep op het empirisch denken en de empirische wetenschap, want politicologen zijn erop getraind om hun vooroordelen juist niet te zien. Het bestaan van een vooroordeel laat zich natuurlijk maar moeilijk bewijzen. Het is derhalve een prettige verrassing dat ik onlangs op een nieuwe bevestiging voor het bestaan van dit vooroordeel (*bias*) zag. Dit is het onderwerp van dit weblog-artikel.

Een directe bevestiging van 1W1V

In 2015 ter gelegenheid van het 65-jarig bestaan van de Nederlandse Kring voor Wetenschap der Politiek (NKWP) trad de NKWP op als uitgever van Andeweg & Vis (eds) (2015). Daarin geeft Cees van der Eijk (2015) een blik vanuit het buitenland. Hij gaat dan in op de kloof tussen het denken in termen van EPR versus het denken in termen van DR.

Van der Eijk (2015:121): "In 2004 heb ik de Universiteit van Amsterdam verruild voor de *University of Nottingham* in Engeland. Nederlandse collega's vragen mij met enige regelmaat in welke opzichten de politicologie en politicologenwereld in Engeland 'anders' is dan in Nederland en hoe ik dat ervaar."

Van der Eijk (2015:122-123): "Het grootste verschil echter tussen Engelse en Nederlandse politicologen zit in de onuitgesproken en als vanzelfsprekend ervaren verwachtingen en veronderstellingen over hoe politieke processen werken. Deze verwachtingen en veronderstellingen hebben hun wortels in het specifieke politieke stelsel waarin men is opgegroeid. Bijvoorbeeld: Nederlanders verwachten vaak en als vanzelfsprekend dat diepgaande meningsverschillen door compromis zullen worden opgelost, terwijl Engelsen als vanzelfsprekend verwachten dat een van de kampen 'wint' en de andere 'verliest'. Ik heb zulke verschillen het sterkst ervaren toen ik met een oospronkelijk Briste collega (Mark Franklin) een leerboek schreef over *Elections and Votes* (Palgrave 2009). Elke alinea die in eerste instantie door een van ons was geschreven werd door de ander gekritiseerd als onrealistisch: 'zo werkt politiek toch echt niet'. Elke keer bleek dat die meningsverschillen hun grond hadden in onze socialisatie in andersoortige politieke stelsels.

De oplossing lag niet in tekstuele compromissen, en evenmin in het toegeven aan de ander, maar in het inweven als rode draad in het boek dat politieke processen worden beïnvloed door de socialisatie van de actoren. Zowel door deze samenwerking als door mijn nu ruim tienjarig verblijf in Engeland ben ik intellectueel verrijkt, en kan ik de Engelse politiek (evenals de Nederlandse) zowel vanuit het eigen perspectief zien en begrijpen als vanuit het perspectief dat aan de andere kant van de Noordzee gebruikt wordt, en kan ik dus ook begrijpen wanneer en waarom zij elkaar niet zonder meer 'verstaan'. Anders gezegd: mijn verhuizing naar Engeland is, naar mijn eigen idee, goed uitpakend, en ik heb er veel van geleerd dat ik nooit had kunnen leren als ik altijd in dezelfde omgeving was gebleven. Ik kan het iedereen daarom aanbevelen om voor kortere of langere tijd 'elders' te werken."

Dit citaat is een directe bevestiging van 1W1V dat er zulke vooroordelen bestaan. Laten we echter dieper graven.

Een indirecte bevestiging van 1W1V

Het is lofwaardig dat Van der Eijk (en denkkelijk dan ook Franklin) zich bewust zijn geworden van deze 'socialisatie' (positief geformuleerd) van onderzoekers, en dit inzicht aan hun lezers en studenten doorgeven. Van der Eijk is echter nog niet scherp genoeg. Hij spreekt over "meningsverschillen" terwijl het in de empirische wetenschap om harde conclusies behoort te gaan. Het is toch ook echt iets anders om te stellen dat er andere "perspectieven" zijn versus het constateren dat bepaalde conclusies onhoudbaar zijn omdat die gebaseerd zijn op vooroordeel en vooringenomenheid.

Men kan zich natuurlijk voorstellen dat de kiezers in USA en UK hun kiesstelsel als democratisch ervaren, omdat ze zijn "gesocialiseerd" (geïndoctrineerd) om te denken dat dit nu eenmaal democratie is, en, dat wanneer de kiezers dit zo ervaren, de politici en politicologen dit dan maar als realiteit accepteren, en de processen dan ook in termen van "winnen versus verliezen" beschrijven. Voor politicoloog Van der Eijk heet dit een "perspectief". Voor mij als empirisch wetenschapper klinkt dit echter alsof *aderlaten* ook maar een "*perspectief*" is. Van der Eijk vergoeilijkt aldus waar een empirisch wetenschapper alarm zou slaan.

Een empirisch wetenschapper constateert (zie 1W1V) dat de kiezers in de USA en UK verkeerde informatie krijgen over wat democratie is, en dat het de astrologen, alchemisten en homeopathen van de "political science on electoral systems" aldaar zijn die deze kiezers almaar deze onjuiste informatie blijven geven.

Met zijn verblijf in Engeland heeft Van der Eijk zich blijkbaar deels laten "socialiseren" (indoctrineren) door de misvattingen aldaar - en vermoedelijk omdat hij onvoldoende anker in empirisch onderzoek heeft. Immers, het verbaast dat hij jarenlang studie van hetzelfde onderwerp had gemaakt en toch nog niet had ontdekt welke *bias* er bestond en er alleen achterkwam via een directe confrontatie. Dit suggereert selectief lezen in plaats van onderzoek plegen.

Het zou een exercitie zijn om hun *Elections and Votes* (Palgrave 2009) te deconstrueren. Een goed voorstel lijkt me dat Van der Eijk & Franklin eerst 1W1V bestuderen en vervolgens een poging doen om hun eigen werk te deconstrueren, zodat zij zelf kunnen rapporteren hoe zij zichzelf en hun lezers en studenten verkeerde informatie zijn gaan geven.

Conclusies

Van der Eijk (2015) bevestigt dat er vooringenomenheid in de politicologie over kiesstelsels bestaat die in strijd is met de claim van empirische wetenschappelijkheid ("political science").

Ten eerste constateert hij, en bevestigt hij zodoende, dat de herkomst vanuit landen met EPR of DR invloed heeft op de "socialisatie" van hun academici en hun blindheid t.a.v. het alternatieve stelsel.

Ten tweede ziet hij niet dat dit ten koste gaat van de empirische wetenschappelijkheid, omdat hij het voorstelt alsof het alleen zou gaan om "perspectieven" (een argument uit de geesteswetenschappen), terwijl een empirisch wetenschapper is getraind om door te redeneren dat door die "socialisatie" (indoctrinatie) wel degelijk de empirische wetenschappelijkheid ter discussie komt te staan.

Ten derde toont dit dat de vooringenomenheid van academici een crucialer probleem is dan de politieke cultuur in de onderscheiden landen. Kiezers in die landen worden verkeerd door hun academici en leraren voorgelicht. Het is een taak voor de empirische wetenschap om deze "political science on electoral systems" duidelijk te maken dat men nog geen werkelijke *science* is maar vergelijkbaar aan astrologie, alchemie en homeopathie. Ik verzoek natuurkundigen, biologen, psychometristen, etcetera, om te helpen. Het denken over democratie wordt bedreigd door wetenschappelijk wangedrag door politicologen.

Ten vierde werpt het de vraag op of het echt nodig is om te reizen om te ontdekken hoe een bepaald *perspectief* is. Je kunt de vooroordelen ook zien in wat men schrijft en doet. Wanneer je opleiding uit traditioneel denken in plaats van empirisch denken bestaat, dan neem je bij zo'n reis alleen je neiging mee om (nieuwe) oogkleppen te accepteren. Bijvoorbeeld voor historici en juristen kunnen we beter verlangen dat de opleidingen gaan zorgen voor een degelijke empirische basis, in plaats van dat de studenten meer moeten gaan reizen. In hun vooropleiding hebben zij gangbaar Wiskunde A met statistiek, en hierop kan worden voortgebouwd. Wiskunde is echter niet genoeg: je moet ook leren *waarnemen*.

Remkes's Tussenstand is om van te schrikken

2018-08-17 ⁴⁴²

“Daarbij roepen we iedereen op om ons opnieuw te bestoken met commentaar, kritiek en nieuwe suggesties,”

toespraak van Johan Remkes, voorzitter van de Staatscommissie parlementair stelsel (Scps, met maar één hoofdletter), 21 juni 2018.

De website van de Scps toont een lange lijst van rapporten en bijeenkomsten met hun verslagen. De Scps ontvangt niet slechts commentaar maar reageert ook, met name via de *Tussenstand* van 21 juni 2018. Ook daar belooft de Scps communicatie (p4):

“Net zoals zij met de Probleemverkenning heeft gedaan wil de staatscommissie de inhoud van deze *Tussenstand* graag eerst verder onderzoeken en bespreken met burgers, wetenschappers en andere deskundigen voordat zij haar werk afrondt.”

Is het werkelijk ? Ook ik heb een Advies aan de Scps gezonden, en men schreef me ernaar te zullen kijken, maar de *Tussenstand* geeft geen inhoudelijke reactie op mijn Advies.

Een voorbeeld is het referendum. Remkes in zijn speech (p1):

“Een tussenstand is nog geen eindrapport. (Dus wie van u daarnet al heeft getwitterd “Staatscommissie wil bindend referendum” was *net* iets te vroeg en *net* iets te kort door de bocht. (...)

Later maakt Remkes echter duidelijk dat de commissie dit bindend referendum wel degelijk reeds omarmt (p5):

“Toch meent onze commissie dat een correctief bindend referendum de representatieve democratie juist zou kunnen versterken, bij verstandig en terughoudend gebruik. (...) In het eindrapport zullen we deze variant verder uitwerken.”

Dus je kunt communiceren wat je wilt maar de Scps heeft zijn mening dat er een correctief bindend referendum zou moeten komen al klaar.

Pseudowetenschap en betonnen muur

Belangrijker dan het referendum is het volgende. Ik heb de Scps gemeld dat de “politicologie over kiesstelsels” geen empirische wetenschap is gebleken, maar is blijven steken in de geesteswetenschappen,

⁴⁴² bth/2018/08/17/remkess-tussenstand-is-om-van-te-schrikken/ Zie aldaar voor weblinks.

en feitelijk vergelijkbaar aan astrologie, alchemie of homeopathie. Deze “politicologie over kiesstelsels” kent hoogleraren, proefschriften en promovendi, en “peer review journals”, maar het ontbreekt aan een daadwerkelijke empirische houding. Feitelijk is er dan ook sprake van een grote misstand. De Scps heeft juist bij deze pseudowetenschappers advies ingewonnen, en het is pijnlijk te constateren dat de Scps niet ingaat op mijn waarschuwing terzake.

Een waarschuwing wordt genegeerd in plaats van dat het aandacht krijgt. Wanneer de Scps commentaar en kritiek ontvangt dan zou men meer moeten doen dan alleen registreren dat het is binnengekomen. Argumenten dienen ook overdacht te worden en het dient gedocumenteerd te worden waarom kritiek wel of niet wordt overgenomen. Nu hebben we de betonnen muur dat je wel wat mag insturen maar dat zoiets ook geen zin heeft omdat de Scps er niet op reageert.

Het is gemakkelijk om te denken, en standaard doen velen dit, dat het geen verplichting is voor anderen om teksten te lezen of daarop te reageren. Echter, de vrijheid van meningsuiting komt ook met de plicht tot luisteren,⁴⁴³ en dit geldt des te sterker voor de wetenschap.

Uit dit negeren zou men kunnen concluderen dat de waarschuwing niet op zijn plaats zou zijn, maar wat zijn dan de argumenten? Wat gaat er mis? Zolang niet helder is of er nog een goede reden voor dit negeren is, kan ik niet anders dan veronderstellen dat de Scps en zijn voorzitter Johan Remkes disfunctioneren.

Tussenstand en referendum

In zijn toespraak noemt Remkes meer dan alleen het referendum. Hij noemt ook de direct-gekozen formateur (niet slechts informateur maar toch geen gekozen premier), en het gevoeliger maken van het kiesstelsel voor personen en regio's. Ook wordt de gedachte aan een Constitutioneel Hof ondersteund. Hoe dit alles zou kunnen laat men echter veel vager dan de onomwonden keuze voor het bindend referendum. De *Tussenstand* hoofdstuk 7 op p122-124 geeft het lijstje mogelijke oplossingen die de Scps uitgezeefd heeft en waar men nader naar wil gaan kijken.

Het uitbrengen van zo'n *Tussenstand* is opmerkelijk, juist ook wanneer men vooral helderheid over het bindend correctief referendum geeft en zo weinig duidelijkheid over andere punten te bieden heeft.

Tegelijkertijd kunnen we ons verbazen over de oproep⁴⁴⁴ van 18 politicologen en bestuurskundigen tot een referendum over de afschaffing van het raadgevend referendum. (NRC 2018-02-17) Twee ondertekenaars van dit artikel, Ruud Koole en Tom van der Meer, zijn ook lid van de Scps.

De vaagheid van die andere punten in vergelijking met die helderheid t.a.v. het referendum roept het vermoeden op dat de Scps vooral een

⁴⁴³ <http://thomascool.eu/SvHG/FOI/Index.html>

⁴⁴⁴ <https://www.nrc.nl/nieuws/2018/02/17/natuurlijk-een-referendum-over-het-referendum-a1592613>

signaal over het referendum heeft willen geven. Door de kabinetsformatie 2017 ontstond er discussie omtrent de intrekking van het raadplegend correctief referendum, en het afhouden van een referendum daarover. Er dreigde een dynamiek te ontstaan waarbij de Tweede Kamer bij voorbaat al een standpunt zou innemen. Het is niet ondenkbaar dat de Scps vreesde dat het eigen advies als mosterd na de maaltijd zou komen. Door het uitbrengen van deze “*Tussenstand*” geeft de Scps een schot voor de boeg.

Parallel spoor of interactie t.a.v. kabinetsformatie

Je kunt je ook afvragen of er zelfs interactie met de kabinetsformatie 2017 zelf was. D66 ging opmerkelijk soepel accoord met de afschaffing van het correctief referendum en zei juist een bindend referendum te willen, terwijl de haalbaarheid van zo’n bindend referendum in geen velden of wegen te bekennen was. Mogelijk heeft men afgetast hoe de visies in de Scps lagen? De Scps was reeds op 27 januari 2017 door minister Plasterk van Rutte II ingesteld. Op een bijeenkomst op 5 oktober 2017 zei Remkes: “Wat de staatscommissie betreft is het referendum een serieus te nemen onderwerp voor de toekomst”⁴⁴⁵ en op 9 oktober werd het voorlopig coalitieakkoord voor Rutte III beklonken. Het laat zich niet vermoeden dat hierover afspraken zouden zijn gemaakt omdat de Scps juist onafhankelijk moet zijn. Het blijft hoe dan ook opmerkelijk dat de Scps zo sterk in D66-vaarwater is gekomen terwijl de argumenten van D66 vanaf 1966 juist misleidend zijn gebleken. Die betonnen muur roept dan ook extra vragen op, want deze sluit aan bij de misleiding door D66 en onmaskert deze juist niet.

De argumentatie van de Scps voor het referendum overtuigt niet

Er is alle reden om de wetenschappelijkheid van de argumenten in aangehaalde oproep van 18 politicologen en bestuurskundigen te betwijfelen.

De Scps kiest expliciet voor inbreuk op de representatieve democratie, met een argument dat ik niet kan volgen (p55). Een inbreuk op de grondwet is wenselijk omdat het om de grondwet gaat?

“Invoering van een dergelijk ingrijpend instrument is van constitutionele orde: herziening van de Grondwet op dit punt is noodzakelijk. Voor de staatscommissie is hierin een aanvullend argument gelegen voor haar voorkeur voor de bindende vorm van het correctieve referendum.”

In de *Tussenstand* gaat de Scps ook niet in op mijn argumentatie tegen het referendum. Wellicht was de Scps zo druk bezig met het schrijven van de *Tussenstand* ten gunste van het referendum dat men

⁴⁴⁵ <https://www.staatscommissieparlementairstelsel.nl/binaries/staatscommissie-parlementair-stelsel/documenten/toespraken/2017/10/5/speech-remkes-boekpresentatie-referenda/Speech+Remkes+bij+boekpresentatie+referenda.pdf>

geen tijd had om naar mijn Advies te kijken dat hier sprake is van pseudowetenschap ?

Herhaling van de verkeerd begrepen “Ostrogorski paradox”

De stelling van de Scps p53 is: “Het is inherent aan de (representatieve) democratie dat het parlement in bepaalde opzichten geen volkomen inhoudelijke vertegenwoordiging van de bevolking zal zijn. In het parlement kunnen (ingrijpende) besluiten worden genomen waarvoor bij de bevolking geen meerderheid bestaat (...) Deze problematische inhoudelijke representatie is een serieuze tekortkoming in het parlementair stelsel.”

Deze stelling van de Scps is echter een misrepresentatie, en wetenschappelijk onverantwoord. De misrepresentatie door de Scps zit in de kwalificaties “(ingrijpende)” en “serieuze”. Het is wel correct dat zelfs een met evenredigheid gekozen parlement een besluit kan nemen waarvoor onder de kiezers geen meerderheid bestaat.

Het kernpunt is dat wanneer een besluit belangrijk is, en een meerderheid echt zou vinden dat de belangen onevenredig geschaad zouden worden, dat dan een nieuwe partij kan opstaan, om dat belang te verdedigen.

Het punt van de Ostrogorski-paradox ⁴⁴⁶ is valide maar het gaat weer te ver om dit als argument voor referenda te gebruiken, want zo schuift men op naar de afschaffing van de representatieve democratie, terwijl het juist zaak is deze te versterken, bijvoorbeeld door het gemakkelijker te maken dat partijen tot het parlement toetreden. Velen maken zich zorgen over “versnippering” maar leg dan beter uit wat “representatieve democratie” betekent.

Het is hierbij ook nuttig te beseffen dat het begrip “meerderheid” niet als een absoluut ideaal gezien hoeft te worden. Naast stemmen met gewone meerderheid ($50\% + 1$) is er bijv. het stemmen met Borda rangordes. Met drie opties *A*, *B* en *C*, zijn er zes mogelijke rangordes (3 mogelijkheden voor de eerste plaats, 2 resterende voor de tweede plaats, en de derde volgt dan vanzelf). Deze rangordes kunnen verdeeld zijn over bijvoorbeeld zes partijen. Bijvoorbeeld *C* kan er als compromis tussen *A* en *B* uitrollen, terwijl een $50\% + 1$ meerderheid voor *A* zou kunnen bestaan. Partijen kunnen dit compromis ook via onderhandelen vinden met daarna afronding via een stemming waarin het compromis gesteund wordt. Het kan dan lijken alsof er een probleem t.a.v. het meerderheidsbeginsel zou zijn, maar in feite betekent dit alleen dat er iets mankeert aan het onderwijs over democratie.

Robert Dahl “*A Preface to Democratic Theory*” (1956) bevat een paradox hoe een president in de USA gekozen kan worden door het bijeenprokkelen van belangengroepen op hun belangrijkste punten van interesse, zodat deze president wel gekozen kan worden maar tegelijkertijd steeds ingaat tegen de wensen van de meerderheid (van $50\% + 1$ per deelterrein). Dit pleit inderdaad tegen het presidentiële

⁴⁴⁶ <http://www.publiekrechtenpolitiek.nl/de-ostrogorski-paradox/>

stelsel, maar heeft natuurlijk een nauw verband met hoe coalitie-accorden tot stand kunnen komen. Douglas Rae en Hans Daudt hebben deze paradox omgebouwd naar de parlementaire verkiezingen. Zij noemden dit niet de Dahl-paradox maar de Ostrogorski-paradox, ook al heeft Ostrogorski er weinig mee te maken.

In mijn exemplaar van Dahl's "Preface" vond ik een krantenknipsel uit 1982 terug van een artikel van Ruud Koole (lid van de Scps) over "Ostrogorski en de partijdemocratie".⁴⁴⁷ Dit blijkt nog zeer leesbaar en verdient online te komen. Koole verwijst naar een discussie tussen Hans Daudt, die de paradox van een "duivelse schoonheid" noemt (en die ook wel prat op zijn eigen artikel zal zijn), en Hans van den Doel, die deze van een "kinderlijke onnozelheid" vindt getuigen.⁴⁴⁸ Noch in de *Probleemverkenning* noch in de *Tussenstand* van de Scps waar Koole dus aan meewerkte valt deze kritiek van Van den Doel terug te vinden. Dit is onevenwichtig.

In mijn Advies aan de Scps heb ik reeds helder toegelicht dat deze paradox een schijnargument oplevert. Zie boven voor het tegenargument van het toetreden van nieuwe partijen. In de *Tussenstand* herhaalt de Scps deze paradox en gaat niet in op de kritiek.

Een zogenaamde oplossing die zelf nog meer problemen geeft

De Scps presenteert het referendum als een oplossing. Hierbij vergeet men dat het referendum een instrument is dat zelf veel problemen met zich meebrengt. Het referendum is geen doekje voor het bloeden maar een mes dat bloeden veroorzaakt. Zie een eerdere uitleg alhier,⁴⁴⁹ met ook het voorbeeld van het referendum over Brexit.

Te vrezen valt dat we hier in de wereld van het magisch denken zijn beland. Bij een woord als "Amsterdam" lijkt iedereen te weten wat je bedoelt, maar ieder denkt mogelijk aan wat anders. Men kan het woord "referendum" hanteren alsof het daadwerkelijk iets voorstelt, maar ieder kan weer wat anders denken. Filosofen zeggen: de betekenis van een woord is zijn gebruik. Maar dat kan dus ook een wereld van vaagheden en wensdenken opleveren. De Scps gebruikt het woord als vermeende oplossing, en straks in de praktijk gaat dan blijken dat we juist verder van huis zijn.

Conclusie

Vooralsnog kan ik slechts constateren dat de Staatscommissie parlementair stelsel disfunctioneert. Een belangrijke waarschuwing wordt genegeerd en er wordt niet eens de moeite genomen om de argumenten te weerleggen.

⁴⁴⁷ Koole, R. (1982), "Ostrogorski en de partijdemocratie", *Intermediair*, 18e jaargang, 48, 3 december, p17-21

⁴⁴⁸ Haagse Post, 8 maart 1980, p40-41

⁴⁴⁹ <https://boycotholland.wordpress.com/2017/05/12/de-kennismaatschappij-democratie-brexit-kennislink-en-witteboordencriminaliteit/>

De *Tussenstand* lijkt vooral gemotiveerd te zijn om de eigen rol ten aanzien van het referendum onder de aandacht te brengen. Andere punten zijn veel vager en vooral een herhaling van zetten. De keuze voor het bindend correctief referendum toont echter andermaal dat de “politologie over kiesstelsels” een pseudowetenschap is, en het toont ook weer de betonnen muur dat de Scps niet wil ingaan op deze waarschuwing en kritiek.

De lezer wordt geadviseerd mijn Advies aan de Scps te bekijken. Ik hoef me niet te herhalen. Wetenschappers worden gewezen op het artikel “*One woman, one vote. Though not in the USA, UK and France*”.

⁴⁵⁰ Zie ook de andere literatuur, vaak in relatie tot Brexit.

Hieronder volgen nog enkele punten.

Bijlage

De *Tussenstand* nodigt niet uit tot lezen. Het is vooral herhaling, en de uitbreiding met suggesties tot oplossing toont dat het vooral losse flodders zijn waarvan je niet weet wat je ermee aanmoet omdat de eindredenering ontbreekt. Waar de *Tussenstand* weinig verheffend is, kan ik slechts opmerkingen maken van een meer administratief karakter, en het geheel is weinig inspirerend.

Het afscheid van de representatieve democratie

De oorspronkelijke zes probleemvelden brengt de Scps terug naar drie “leidende vragen” en “pijlers” (p20-21). De *Probleemverkenning* telde 70 pagina’s en de *Tussenstand* heeft 125 pagina’s, met veel herhaling van zetten. De Scps suggereert dat een “oplossingsrichting” meer pagina’s vraagt dan een “probleemverkenning”. Echter, wanneer de probleemverkenning reeds gegeven is, zou de oplossingsrichting ook kort kunnen zijn. Soms kan men ook kort erkennen dat een ervaren “probleem” een schijnprobleem was.

Veel sterker dan in de *Probleemverkenning* gaat de Scps nu afscheid nemen van de representatieve democratie. De Scps vermijdt de term “populisme” en gebruikt de term “directe democratie”. Op deze manier negeert men dat zulke “directe democratie” wel degelijk als populisme aan de kaak is gesteld:

“Vormen van directe democratie kunnen echter in sommige gevallen een nuttige correctie vormen op het representatieve model.” (p12) Dit is nogal stellig terwijl zulke vormen juist afbreuk aan de representatie kunnen doen.

“De representatieve democratie krijgt primair gestalte door middel van verkiezingen voor vertegenwoordigende organen. Dit primaat van de representatieve democratie wordt door de staatscommissie niettemin in verband gebracht met enkele direct-democratische instrumenten, waaronder het referendum (zie de paragrafen 4.4 en 4.5), alsmede de wenselijkheid van meer invloed van de kiezers op de kabinetsformatie (zie paragraaf 4.6) en van openheid over de kabinetsformatie (zie

⁴⁵⁰ <https://mpr.ub.uni-muenchen.de/84482/>

paragraaf 4.7). De verkiezingen voor vertegenwoordigende organen staan echter centraal in het concept representatie.” (*Tussenstand* p26)

Zo stelt de Scps (p30): “Het verder verlagen van de voorkeursdrempel, bijvoorbeeld tot 10% of zelfs 0%. Deze bedraagt nu 25% van de kiesdrempel. [voetnoten]” Het voorstel van het Burgerforum heeft die 0%, zodat kandidaten worden gesorteerd op hun behaald aantal stemmen. De Scps vergeet dan de bezwaren te noemen. In België is het zo dat de sterkere aandacht voor de persoonlijke positie van kandidaten ertoe leidt dat deze tegen elkaar gaan opbieden, zelfs binnen de eigen partij, zodat hier het verschijnsel van cliëntisme ontstaat. De Scps verzint dus maar wat, zonder degelijk onderzoek, en laat de lezer vervolgens zwemmen met de melding dat e.e.a. terugkomt bij het Eindrapport.

Zie hoe de Scps het districtenstelsel behandelt, waaromtrent de minister een specifiek verzoek indiende. Zo'n stelsel bevordert ook het cliëntisme voor het district waarvoor men is gekozen. De Scps p37 meent dat een districtenstelsel een “directe band tussen kiezer en gekozene” schept, en men vermijdt de term “cliëntisme” die de bedenkelijkheid van zo'n band toont. Men doet het voorkomen alsof kiezers graag zo'n “band” zouden willen, alsof Cort van der Linden in 1917 niet reeds constateerde dat het zwaartepunt naar partijen was verschoven (Scps p26). Al 100 jaar (met onderbreking van de oorlog) hebben kiezers nog altijd de vrijheid om direct op een kandidaat van keuze te stemmen. De meeste kiezers volstaan met de lijsttrekker. Of wanneer een regio zich voelt achtergesteld dan kan men altijd een partij voor die regio oprichten, maar zulke regionale partijen dringen eigenlijk niet tot de kamer door (ook al heeft de PVV een sterke zuidelijke basis en de PvdA een sterke noordelijke basis). De Scps ziet derhalve een schijnprobleem. Waarom ? Sinds 1966 is er de misleiding door D66 en al langer bestaat er de internationale literatuur in de politicologie over kiesstelsels, met landen als USA, UK en Frankrijk die een districtenstelsel hebben, welke internationale literatuur onwetenschappelijk en vol vooroordelen is gebleken, en waar Nederlandse politicologen aan meedoen.

Een recent voorbeeld is Victor Orban ⁴⁵¹ die zijn kiesdistricten in Hongarije zo indeelde dat hij met 45% van de stemmen toch nog aan de macht kan blijven. Zie ook Scps p16: “In deze landen worden ook vaak kunstmatige meerderheden gecreëerd via het kiesstelsel.” (en kijk dan eens naar USA, UK en Frankrijk). In plaats van met het districtenstelsel te flirten zou de Scps er beter aan doen om een parlementaire enquête te adviseren naar die vermeende wetenschappelijkheid van die “politicologie over kiesstelsels”.

Positief is dat de Scps diverse modellen voor een districtenstelsel afwijst met verwijzingen naar de inbreuk op de evenredigheid. Op zich is dit lofwaardig. De Scps had er echter ook de conclusie aan kunnen

⁴⁵¹ <https://www.volkskrant.nl/video/zo-bouw-je-een-frankenstaat-in-7-stappen~p46902>

verbinden dat degenen die zulke modellen voorstelden de zaak belazerd hebben, want ook zelf die inbreuk op de evenredigheid hadden kunnen constateren, zodat het überhaupt niet nodig was om naar zulke modellen te kijken. Maar de Scps houdt zulke misleidende auteurs in ere, en dit is meer dan beleefdheid, want de Scps weigert ook te erkennen dat de Scps zelf een verkeerde samenstelling heeft, met gebrek aan deelname van empirische wetenschappers. Het is zoals homeopathen elkaar in ere houden, in plaats van dat zij elkaar kritiseren dat zij maar homeopathen zijn.

Democratische rechtsstaat

Scps p12: "Democratie en rechtsstaat zijn twee begrippen die nauw met elkaar zijn verbonden." De Scps noemt dat "pijlers", en spreekt ook veelvuldig over de "democratische rechtsstaat". E.e.a. is wellicht begrijpelijk voor een commissie die vooral uit juristen en enkele politicologen bestaat, en een politicologie die als geesteswetenschap deels uit het staatsrecht is ontstaan (en die t.a.v. kiesstelsels nog niet de kwaliteit van een daadwerkelijk empirische wetenschap heeft bereikt). Mij komt dit dwepen met "democratische rechtsstaat" als historisch gedateerd over. Dit dwepen krijgt ook een klank mee dat je er niet over kunt meepraten wanneer je geen opleiding staatsrecht of politicologie hebt of praktiserend politicus (Remkes) bent. Echter, we hebben ook een economie van de democratie (public choice)⁴⁵² en een democratische economie, en een onderwijs-democratie en democratisch onderwijs, een culturele democratie en democratische cultuur, en ga zo maar door. In mijn Advies aan de Scps gaf ik aan dat juist de rol van de wetenschap voor de democratie in de knel kwam. Het is niet onmogelijk dat de Scps hiervoor blind is omdat de samenstelling van de Scps zo eenzijdig is. Me dunkt dat een goed functionerende Scps heel goed in staat zou zijn om dat taalgebruik over de "democratische rechtsstaat" in te perken, en toch heel goed adviezen kan geven voor versterking van de democratie, zoals ook het inperken van de rol van juristen en tegelijk het bevorderen dat de politicologie over kiesstelsel juist wel een empirische wetenschap wordt.

"(...) is er volgens de staatscommissie op dit moment geen reden om te spreken over een crisis in de democratie" (p19). Maar er is wel censuur van wetenschap sinds 1990 door de Nederlandse overheid, en nu ook een betonnen muur door de Scps zelf. Een mooie "democratie" hoor, wanneer wetenschap onmogelijk wordt gemaakt en men dweept met politicologen die de astrologie nog niet ontgroeid zijn.

Nationaal-socialisme

De Scps p28: "de grootste groep kiezers (ten minste een derde van het electoraat) is sociaaleconomisch links en cultureel rechts, bij de Kamerleden is dat percentage slechts 14%". In kiezersonderzoek wordt soms wel opgemerkt dat dit kwadrant geen politieke partij kent, zodat

⁴⁵² https://en.wikipedia.org/wiki/Public_choice

een nieuwe politieke partij hier kansen zou kunnen maken. Het zal geen toeval zijn dat deze combinatie van kenmerken aansluit op de nationaal-socialisten van Anton Mussert (1894-1946) met zijn antisemitisme dat verder ontaardde in collaboratie en de holocaust. Zowel SP als PVV en misschien ook 50Plus vissen uit deze vijver en sinds kort ook het warhoofd Baudet, maar gangbaar vermijden zij de nationaal-socialistische retoriek, omdat deze natuurlijk snel aan de holocaust zal herinneren. In Duitsland hebben nu Lafontaine en Wagenknecht een initiatief "Aufstehen".

Wat zegt de Scps erover ? P28: "De staatscommissie acht het in dit licht voorstelbaar dat het te voeren regeringsbeleid nu en dan niet wordt gesteund door een meerderheid van de kiezers."

Dit is een eufemisme waar de Scps zich voor zou moeten schamen. De Scps verwijst hier expliciet naar de Ostrogorski-paradox en niet naar de holocaust, en dat is een verkeerde voorstelling van zaken. Met verwijzing naar de holocaust en de keuze voor Europa om weer een oorlog te voorkomen zou de Scps beter kunnen concluderen dat het maar goed is dat dit kwadrant geen politieke partij kent, zodat dit kwadrant gedwongen is over de eigen grenzen heen te kijken. Zulks hoeft geen politiek oordeel te zijn want je kunt dit als feit omtrent de Nederlandse politieke situatie constateren.

Kabinetsformatie

De *Tussenstand* p59 bevat een grafiek uit een (niet gepubliceerde) presentatie van Henk van der Kolk voor de Scps. Van der Kolk herhaalt de ideologie dat het districtenstelsel tot meer invloed van kiezers op de kabinetsformatie zou leiden. Zie 1W1V sectie 3.6 pag 39-40 dat dit analytisch onjuist is.⁴⁵³ De Scps-grafiek suggereert een uitruil van mate van afspiegeling en invloed op kabinetsformatie. De assen tonen geen getallen, maar suggereren wel dat je dit kunt afschatten, zeg met 50% en 25%, maar onduidelijk blijft wat precies gemeten wordt. Voor empirische wetenschap is dit onvoldoende maar misschien komt er nog een publicatie aan.

De Scps denkt aan een direct gekozen formateur.

- Het eerste probleem is dat zo'n persoon wellicht niet slaagt, en dat doet afbreuk aan kiezers die dachten op zo'n manier invloed uit te oefenen. Of de formateur zit er een beetje voor spek en bonen bij en sanctioneert ieder kabinet dat er komt, en claimt dit als zijn of haar resultaat, en dan vragen kiezers zich af waar de poppenkast voor nodig is. Of de politieke partijen kloppen de positie van de formateur op zodat deze figuur zich ontwikkelt in de richting van een gekozen premier met dus afbraak van de representatieve democratie. Of het werkt wel goed uit zoals de Scps hoopt maar dat is vooralsnog dan wensdenken.
- Het tweede probleem is de wijze hoe zo'n persoon te kiezen. Zie mijn boek *Voting Theory for Democracy* (VTFD) (2014) met de

⁴⁵³ <https://mpr.a.ub.uni-muenchen.de/84482/>

paradoxen van stemprocedures voor een enkele zetel. De Scps noemt de mogelijkheden van stemmen in twee rondes en de *single transferable vote*, maar die methoden zijn niet zonder paradoxen. Men belooft in het Eindrapport met een finale afweging te komen, maar wil dat blijkbaar doen zonder VTFD te gaan lezen, met aldus grote kans dat Nederland ook hier in het pak wordt genaaid.

De Scps is bereid om een formateur te laten kiezen met een methode die een president waardig is, voor iemand die alleen enkele maanden de handjes van politici moet vasthouden alsof zij het niet zelf kunnen. Je kunt erom huilen of je kunt erom lachen.

Politieke blokvorming

Scps p63: “Politieke blokvorming al dan niet in de vorm van stembusakkoorden bevordert de politieke duidelijkheid vóór de verkiezingen en vergroot daarmee de invloed van de kiezer op de kabinetsformatie.” Dat is maar de vraag. Zie mijn weblogtekst over het schrikken over Daudt. Een democraat wil geen blokvorming per se maar wil juist afspiegeling en het sluiten van compromissen over de politieke verschillen heen. Duidelijkheid bij verkiezingen is nodig over de beginposities maar iedereen zou moeten weten dat je ruimte moet laten voor het proces van onderhandelingen. De Scps weet dit niet, en bestaat blijkbaar uit nakomertjes van de polariserende jaren zestig. Mijn Advies aan de Scps was om te gaan denken aan afspiegelings-kabinetten – maar blijkbaar stuit dit op een betonnen muur want men bespreekt het niet eens.

Politieke partijen

De *Tussenstand* p71-77 leest als een concept-artikel voor een tijdschrift, met mogelijkheden en mitsen en maren. Het leest niet als een afweging die je van een commissie verwacht. Hoe dan ook blijkt dat de Scps denkt aan een wet op de politieke partijen. In mijn Advies heb ik erop gewezen dat sommige politieke partijen een dubieuze interne structuur hebben, zodat het verstandig is om te gaan verlangen dat partijen aan een democratisch statuut voldoen. Wellicht kan dit ook hier worden ondergebracht.

P77-82 is speculatief t.a.v. de digitale toekomst terwijl dit toch een belangrijke taak voor de Scps was.

Hoge Raad, Constitutioneel Hof en Economisch Hof

Wat de Scps over een Constitutioneel Hof (p82-87) stelt spoort met mijn Advies terzake. De Scps negeert echter mijn advies om ook aan een Economisch Hof te denken.

De Scps heeft een suggestie van mr Corstens, oud-president van de Hoge Raad, ontvangen om paal en perk te stellen aan politieke benoemingen van de Hoge Raad, en overweegt diens suggestie over te nemen (p87). De Scps vindt het dan blijkbaar wel acceptabel dat het kabinet een niet-wetenschapper benoemde tot directeur van het

Centraal Planbureau, welk instituut claimt een wetenschappelijk instituut te zijn.

Het voorstel van mr Corstens is zwak. Voor zulke benoemingen, zoals voor de Hoge Raad of Economisch Hof, kan men zich voorstellen dat de voordracht door Raad of Hof zelf wordt gedaan, en dat de Tweede Kamer mag afwijzen. Zie het concept-amendement in DRGTPE p279-281.

Scps over onderwijs over democratie

De Scps p88-91 filosofeert over het onderwijs in democratie. Voor een commissie die zelf zoveel steken in het democratisch denken laat vallen, en die blijkbaar onvoldoende studie van democratie heeft gemaakt, en zelfs geen interesse voor relevante nieuwe informatie toont, past bescheidenheid. Wel is er reden om aan het onderwijsveld te vragen hoe men het onderwijs t.a.v. democratie denkt te kunnen bevorderen.

Versterking van het parlement

De *Tussenstand* p94-120 bespreekt mogelijkheden tot versterking van het parlement, bestaande uit Eerste en Tweede Kamers.

Wederom vooral het herhalen van stappen. Ik wijs andermaal op mijn suggestie om de verkiezingen voor Eerste en Tweede Kamers, gemeenten, provinciale staten en zo mogelijk het Europees Parlement op dezelfde dag te houden, en de Eerste Kamer ook direct te kiezen. Het "probleem" van een verschillende politieke samenstelling van Eerste en Tweede Kamers zal zich dan ook minder voordoen. Overigens kunnen we beter aan afspiegelingskabinetten gaan denken, zodat het probleem van verschillende politieke verhoudingen in de twee kamers sowieso al minder relevant is.

De Scps wijst directe verkiezing af: "Dat heeft echter weer als risico dat de senaat op den duur steeds meer als overbodig wordt beschouwd." Dit risico wordt uit de duim gezogen. Er is geen enkel bewijs dat indirecte verkiezing leidt tot een beter functioneren van de Eerste Kamer. Er is duidelijk aangegeven dat de Kamers verschillende taken hebben (ook al zijn beide taken politiek van aard). Die verschillende taken staan. Hoezo zou hier verwarring ontstaan ?

De Scps p98: "(...) de invoering van een zogeheten terugzendrecht: de bevoegdheid van de Eerste Kamer om een wetsvoorstel terug te zenden naar de Tweede Kamer. Er ontstaat dan een communicatiekanaal tussen de Kamers. De Eerste Kamer kan haar bezwaren direct overbrengen zonder afhankelijk te zijn van de regering." Hier openbaart zich een wonderlijke denkwereld. De Eerste Kamer kan een wetsvoorstel reeds afwijzen, wat feitelijk neerkomt op terugzenden, omdat na afwijzing de Tweede Kamer weer een nieuwe versie kan indienen. Vervolgens kan de Eerste Kamer het eigen commentaar op schrift stellen (bijv. de Handelingen) en via een bode aan de Tweede Kamer sturen, zonder dat de regering eraan te pas komt. Aldus bestaan reeds de mogelijkheden die de Scps met een "terugzendrecht" wil regelen. Mogelijk zijn het juristen binnen de Scps die iets netjes willen

opschrijven. Maar juristen hebben ook toegestaan dat de Eerste Kamer een novelle kon gaan maken, wat volgens de Grondwet dan eigenlijk verboden zou zijn. Juristen doen gewoon wat ze willen zolang ze ermee weggomen, en hun grootste belang is dat ze uren kunnen declareren.

Voor een grondwetswijziging in tweede lezing is nu tweederde meerderheid voor de Eerste en Tweede Kamers apart vereist. Scps p100: "Daar komt bij dat de huidige procedure, waarin een derde deel van de Eerste Kamer een Grondwetswijziging kan blokkeren, de Eerste Kamer als instituut kwetsbaar maakt." De term "kwetsbaar" lijkt me een misrepresentatie. Wanneer de Tweede Kamer bijvoorbeeld de Eerste Kamer wil afschaffen, dan kan de Eerste Kamer dit nu met eenderde tegenhouden, en dat is juist een sterke positie. De Scps stelt voor dat een verenigde vergadering wordt gehouden. In dat voorstel is 2/3 van 75+150 oftewel 150 zetels voldoende. Wanneer de Tweede Kamer unaniem de Eerste Kamer wil afschaffen, dan kan de Eerste Kamer dit in deze situatie niet meer tegenhouden. Waarom noemt de Scps dit niet? Mogelijk volgt de Scps hier een salami-techniek.

Over de parlementaire enquête stelt de Scps (p104): "Dit instrument wordt door de Kamer ingezet om een oordeel te vellen over politieke fouten uit het verleden en daaruit lessen voor de toekomst te trekken." Dit is een misvatting. Een parlementaire enquête is een instrument voor het verzamelen van informatie voor wetgeving. Dit is niet per se gericht op "politieke fouten", ook al is er een neiging gegroeid om dit zo te gaan denken. De Scps verwijst hier naar een studie door S.C. Loeffen 2013 maar daar hoeft niet de grootste wijsheid te staan. Wel is het mooi dat de Scps de inzet van meer instrumenten voor onderzoek toejuicht, en ik heb al enkele onderwerpen voor parlementaire enquêtes voorgesteld.

Subsidiariteit

P107-112 over decentralisaties en p112-120 over Europa snijden belangrijke onderwerpen aan, maar weer in herhaling en inmiddels heeft de lezer er geen vertrouwen meer in. De Scps neemt een discutabel onderscheid door Luuk van Middelaar t.a.v. "regelpolitiek" versus "gebeurtenissenpolitiek" over, en gaat deze mooie woorden dan toepassen alsof de lezer met nieuwe inzichten verblijd kan worden, maar het gebaar sterft in overbodigheid. De Scps wijst op de motie-Duthler waarin de Tweede Kamer aan de Scps een speciale taak geeft over Europa. Dit lijkt me vooral een onderdeel te zijn van de Nederlandse saga omtrent de EU. Eerst werd het Europees Parlement opgericht om Europese Commissie en Europese Raad te controleren (of althans te becommentariëren), en nu ontdekt het Nederlandse parlement dat deze aanpak onvoldoende is, en dat het deze controle zelf moet gaan doen maar ook het Europese parlement erbij moet gaan controleren.

Opmerkelijk is de visie van de Scps dat de Grondwet niet aangepast hoeft te worden wanneer deze anders kan worden uitgelegd (p119): "De staatscommissie overweegt in dit verband dat een ruimere uitleg van artikel 91, derde lid, Grondwet dan thans het geval pleegt te zijn, een

bruikbaar alternatief zou kunnen zijn voor het initiatiefvoorstel-Van der Staaij (...). Dit klinkt als “we zijn nog steeds getrouwd maar ik leg het iets anders uit”. Juristen weten zich soms heel populair te maken.

Epiloog

Mijn *Advies aan de Scps* van december 2017 hierboven blijft relevant maar de ontwikkelingen staan natuurlijk niet stil.

President Trump verhoogt de invoerrechten, al was het maar om als een krachtig leider over te komen en de aandacht van ander gedoe af te leiden. Guardian columnist William Keegan vraagt zich af wat dit betekent voor de wensdromen van de Brexiteers om aparte handelsverdragen af te sluiten.⁴⁵⁴ Vergeleken hiermee is het navolgende wellicht “klein bier” maar volledigheidshalve mogen genoemd worden:

(1) Van der Kwaak & Broers tonen Mark Rutte’s onverstand t.a.v. de fiscale unie, maar zij gaan nog voorbij aan het Economisch Hof.⁴⁵⁵

(2) Tom van der Meer bespreekt de draai van D66 t.a.v. het correctief referendum.⁴⁵⁶ “*Kiezers van D66 zijn bepaald niet uitzonderlijk sterke voorstanders van referenda.*” Dit is welbekend, zie de subgroeperingen in D66 zoals besproken in Cool (2012m). Het gaat echter om de groep die wel fundamentalistisch aanhanger van het referendum is, en die verkeerde informatie van D66 en anderen krijgen, zodat D66 zich niet opheft. Pechthold heeft het bindend referendum weer in de etalage gelegd, precies waarvoor ik waarschuwde.

(3) Bij het Forum voor (Pseudo-) Democratie ontstond gedoe over interne democratie en racisme. Robert de Haze Winkelman werd geroyeerd. Yernaz Ramautarsing, nummer 2 van de lijst voor Amsterdam, trok zich terug.⁴⁵⁷ Frank Ankersmit maakte bekend dat hij al in het najaar 2017 zijn lidmaatschap had opgezegd. Journalisten vroegen niet door hoe hij überhaupt lid had willen worden.

(4) Bij het vertrek van Jeroen Dijsselbloem als voorzitter van de Eurozone had Eva Jinek een hagiografische uitzending, met slechts één kritische vraag waarop zij niet doorvroeg, waarna Ingeborg Beugel krachtig protesteerde: “*Een internationaal tribunaal voor de begane wandaden van de Trojka*”.⁴⁵⁸

(5) Geerten Waling zoekt excuses voor de kritiekloze omhelzing van Tariq Ramadan”.⁴⁵⁹

⁴⁵⁴ <https://www.theguardian.com/business/2018/mar/11/brexit-britain-future-going-it-alone-trade-war-tariffs>

⁴⁵⁵ <https://www.volkskrant.nl/ opinie/ opinie-rutte-kan-beter-stoppen-met-zijn-achterhoedegevecht-een-fiscale-unie-is-onvermijdelijk~a4580259/>

⁴⁵⁶ <http://stukroodvlees.nl/d66-kiezers-en-steun-referenda/>

⁴⁵⁷ <https://www.ad.nl/politiek/geroyeerd-fvd-partijlid-baudet-was-gewaarschuwd-voor-ramautarsing~aea325cb/>

⁴⁵⁸ <https://joop.bnnvara.nl/opinies/een-internationaal-tribunaal-voor-de-begane-wandaden-van-de-trojka>

⁴⁵⁹ <https://www.volkskrant.nl/ opinie/ opinie-op-zondag-waar-blijven-de-excuses-voor-de-kritiekloze-omhelzing-van-tariq-ramadan~a4579191/>

Waling heeft echter nog niet uitgelegd wat hijzelf op de foto doet met warhoofd Baudet en een geschiedvervalser.⁴⁶⁰

(6) Merijn Oudenampsen maakte zijn proefschrift af en kreeg een boze reactie van Frits Bolkestein.⁴⁶¹

(7) Minister Slob heeft een “nieuw perspectief voor de rekentoets”, aan de Tweede Kamer gezonden.⁴⁶² Ik heb er nog niet naar gekeken. De kamer heeft een motie Van Meenen aangenomen tot onafhankelijk onderzoek naar de vaardigheden van scholieren van de afgelopen tien jaar.⁴⁶³ Dit is nog *end-of-pipe* en niet gericht op een Simon Stevin Instituut.⁴⁶⁴

(8) Willem Vermeend kwam in het nieuws als “deskundige” t.a.v. cybersecurity, en het viel journalisten op dat hij zich op nogal veel terreinen “deskundigheid” aanmat. Het viel journalisten nog niet op dat hij ook t.a.v. zijn oorspronkelijke terrein van het belastingrecht cruciale misstappen heeft gezet.

(9) Na de gemeenteraadsverkiezingen van 21 maart 2018 pleit Hans Wiegel voor het afspiegelingscollege en tegen het programcollege, Buitenhof 25 maart, minuut 14.45.⁴⁶⁵ Kort daarop wijst Geerten Waling op een studie dat een groter aantal partijen beter niet als versplintering maar als (hyper-) diversiteit wordt gezien. Later legt Wiegel uit dat hij altijd tegen het referendum is geweest, minuut 22.

(10) Forum voor (Pseudo-) Democratie heeft inmiddels een wetenschappelijk bureau, met Baudet's promotor Paul Cliteur als voorzitter.⁴⁶⁶ Cliteur's leeropdracht “Encyclopedie van de rechtswetenschap”⁴⁶⁷ valt onder de humanoria, is nogmaals gezegd geen empirische wetenschap, en te hopen valt dat hij voorzichtig zal zijn met empirische oordelen.

(11) Terwijl ik mijn brief aan de Commissie Remkes eind december 2017 schreef, is het me nog niet gelukt om een jurist t.a.v. de mensenrechten te contacteren, ondanks de relevantie voor dit boek.

(12) Marco de Baar (hoogleraar en hoofd bij Differ) en Remco Breuker (hoogleraar Koreastudies) reageren op de kamermoties t.a.v. vrijheid van wetenschappelijk denken: “In reactie op het Kamerdebat heeft de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) een onderzoek gedaan naar censuur en zelfcensuur. Volgens de KNAW vindt er geen structurele zelfcensuur plaats, maar zij plaatst een kanttekening tegen de mogelijk negatieve effecten van valorisatie op de onafhankelijke positie van de wetenschap. De wetenschap heeft zich

⁴⁶⁰ <https://joop.bnnvara.nl/opinies/geschiedvervalsing-thierry-baudet-en-geerten-waling>

⁴⁶¹ <https://www.hpdetijd.nl/2018-02-07/regenteske-reflex-frits-bolkestein/>

⁴⁶² <http://www.wiskundebrief.nl/804.htm#2>

⁴⁶³ <http://www.wiskundebrief.nl/804.htm#3>

⁴⁶⁴ bth/2015/10/31/the-power-void-in-mathematics-education/

⁴⁶⁵ https://www.npo.nl/buitenhof/25-03-2018/VPWON_1283472

⁴⁶⁶ [https://forumvoordemocratie.nl/actueel/paul-cliteur-voorzitter-](https://forumvoordemocratie.nl/actueel/paul-cliteur-voorzitter-wetenschappelijk-instituut-fvd)

<wetenschappelijk-instituut-fvd>

⁴⁶⁷ <https://www.universiteitleiden.nl/medewerkers/paul-cliteur#tab-1>

keurig gedragen in dezen.”⁴⁶⁸ De Baar en Breuker gaan derhalve voorbij aan mijn analyse dat de KNAW hier geen onderzoek heeft gedaan zoals empirische wetenschappers zouden willen zien maar dat Briefadvies door juristen heeft laten domineren, zie (2018g), hier p256 e.v. hierboven. Zij noemen verder wel punten die relevant zijn.

(13) Ik hoorde enkele militairen de eed afleggen en was verbaasd over de tekst daarvan: “Ik zweer (beloof) trouw aan de Koning, gehoorzaamheid aan de wetten en onderwerping aan de krijgstucht. Zo waarlijk helpe mij God Almachtig (Dat beloof ik).”⁴⁶⁹ Deze eed schept verwarring want kan gezien worden als trouw aan de koning in persoon, wat wellicht in het verre verleden inderdaad ook zo was, terwijl het tegenwoordig om het staatshoofd zou gaan. Beter is het om “trouw aan Nederland” te vragen, en de rol van het staatshoofd minder in de grondwet en meer per gewone wet te regelen (zie boven).

Rampen als werkloosheid, klimaatverandering, Bush met Irak, crisis sinds 2007, Trump en Brexit zijn allemaal nog niet genoeg voor Nederland om eindelijk eens het gepast respect voor wetenschap te tonen, en met name het gepaste respect voor de analyse van die onheus ontslagen wetenschappelijk medewerker van het Centraal Planbureau (CPB) met het protest tegen de censuur van wetenschap door de directie aldaar, almaar voortdurend sinds 1990.

⁴⁶⁸ <http://www.frontaalnaakt.nl/archives/censuur-in-de-wetenschap-blaffen-tegen-de-verkeerde-boom.html>

⁴⁶⁹ <http://maxius.nl/algemeen-militair-ambtenarenreglement/artikel126a>

Literatuur

Van andere auteurs

Dit boek, bovenstaande brief aan de Staatscommissie, de weblog-artikelen en Colignatus (2018cd) verwijzen naar onderstaande bronnen.

- Alberdingk Thijm, Ch. (2017), "Ministers en NRC hadden weg moeten blijven van boycot GeenStijl", NRC 11 mei, <https://www.nrc.nl/nieuws/2017/05/11/staatblijf-weg-van-boycot-geenstijl-8789605-a1558204>
- Amerom, M. van (2017), "De meerderheid is er ook nog. Waarom we niet alleen naar minderheden moeten luisteren", 21 februari, <https://www.nemokennislink.nl/publicaties/de-meerderheid-is-er-ook-nog/>
- Amy, D.J. (1996/7), "A Brief History of Proportional Representation in the United States", http://www.fairvote.org/a_brief_history_of_proportional_representation_in_the_united_states
- Andere Tijden (2004), "Zwarte Maandag", VPRO NTR, 8 juni, <https://anderetijden.nl/aflevering/460/Zwarte-Maandag>
- Andeweg, R.B. and J.J.A. Thomassen (2005), "Modes of Political Representation: Toward a New Typology", *Legislative Studies Quarterly*, XXX, 4, 507-528, <https://research.utwente.nl/en/publications/modes-of-political-representation-toward-a-new-typology>
- Andeweg, R. & B. Vis (eds) (2015), "Politicolgie in Nederland: Van Politisering naar professionalisering", NKWP
- Andeweg, R.B. en M. Leyenaar (eds) (2018), "alle stemmen tellen! Een eeuw algemeen kiesrecht", AUP
- ANP (2018), "Geroyeerd FvD-partijlid: 'Baudet was gewaarschuwd voor Ramautarsing'", AD 3 maart, <https://www.ad.nl/politiek/geroyeerd-fvd-partijlid-baudet-was-gewaarschuwd-voor-ramautarsing~aea325cb/>
- Aronson, E. (1992), "The social animal", New York: Freeman
- Bakhoven, A. (1988), "Een marktgerichte oplossing voor het werkloosheidsprobleem", *ESB* 73 (3639) 21-55, 13 januari, <https://esb.nu/esb/20003927/een-marktgerichte-oplossing-voor-het-werkloosheidsprobleem>
- Balinski, M. and H.P. Young (1976), "Criteria for proportional representation", *IIASA Research Report* December, RR-76-020, <http://pure.iiasa.ac.at/525/1/RR-76-020.pdf>
- Balinski, M. and H.P. Young (1980), "The Webster method of apportionment", *Proceedings of the National Academy of Sciences* 77(1):1-4, February, https://www.researchgate.net/publication/7186641_The_Webster_method_of_apportionment
- Barceló-Vidal, C. and Martín-Fernández, J.A. (2016), "The Mathematics of Compositional Analysis", *Austrian Journal of Statistics*, 45(4), 57-71. DOI: <http://dx.doi.org/10.17713/ajs.v45i4.142>
- Belov, D. and R.D. Armstrong (2011), "Distributions of the Kullback-Leibler divergence with applications", *J.Math. Stat. Psychol.*, May, 64(Pt 2):291-309, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/21492134>, res. report: [https://www.lscac.org/docs/default-source/research-\(lscac-resources\)/rr-09-02.pdf](https://www.lscac.org/docs/default-source/research-(lscac-resources)/rr-09-02.pdf)
- Berg, J. Th. J. van den, en B. van den Braak, (2017), "Columns over de zes thema's van de Probleemverkenning", <https://www.staatscommissie>

- parlementairstelsel.nl/documenten/publicaties/2018/01/25/columns-over-de-zes-themas-van-de-probleemverkenning
- Bergeijk, P.A.G. (1994), "Op zoek naar een gratis lunch", ESB, 79 (3984) 1013-1017, 9 november
- Beugel, I. (2018), "Een internationaal tribunaal voor de begane wandaden van de Trojka", 14 januari, <https://joop.bnnvara.nl/opinies/een-internationaal-tribunaal-voor-de-begane-wandaden-van-de-trojka>
- Beumer, M. (2010), "Apportionment in theory and practice", MSc Thesis in logic, UvA, <http://www.ilc.uva.nl/Research/Publications/Reports/MoL-2010-07.text.pdf>
- Blokland, H. (2011), "Pluralism, Democracy and Political Knowledge: Robert A. Dahl and his Critics on Modern Politics", Burlington (VT) and Farnham: Ashgate Publishing, November 2011, 450 pp. ISBN 9781409429319
- Boer, E. de (2002), "Remkes kent iedereen die ertoe doet en is betrouwbaar", <https://www.volkskrant.nl/politiek/remkes-kent-iedereen-die-ertoe-doet-en-is-betrouwbaar-a612016/>
- Bogaards, M. (2015), "Making a difference: an interview with Arend Lijphart", Z Vgl Polit Wiss (2015) 9:83–96
- Bogaards, M. (2017), "Comparative Political Regimes: Consensus and Majoritarian Democracy", Oxford Research Encyclopedia of Politics
- Bolhuis, W. (2017), "De rekenmeesters van de politiek. Doorrekeningen van de verkiezingsprogramma's door het CPB", Van Gennep, http://www.vangennep-boeken.nl/boek_detail.php?id=510
- Bomhoff, E.J. (1995), "Een cheque voor iedere werkloze", NRC-Handelsblad 30 januari
- Boom, J. en O. Sinke (2009), "Ramadan moest hangen", De Groene, 2 september, <https://www.groene.nl/artikel/ramadan-moest-hangen>
- Borg, I. & P.J.F. Groenen (2005), "Modern Multidimensional Scaling", Springer, <http://www.springer.com/gp/book/9780387251509>
- Borisjuk, G., C. Rallings, M. Thrasher, R. Johnston (2010), "A method for measuring and decomposing electoral bias for the three-party case, illustrated by the British case", Electoral Studies, https://www.researchgate.net/publication/248414938_A_method_for_measuring_and_decomposing_electoral_bias_for_the_three-party_case_illustrated_by_the_British_case
- Borisjuk, G., C. Rallings, M. Thrasher, R. Johnston, C. Pattie (2015), "Going Back to the Beginning: Changing Biases in the British Electoral System", paper presented at EPOP 2015, "not for quotation without permission"
- Bormann, N.-C. (2010), "Patterns of Democracy and Its Critics", Living Reviews in Democracy, https://www.ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/cis-dam/CIS_DAM_2015/WorkingPapers/Living_Reviews_Democracy/Bormann.pdf
- Braak, B. van den (2017), "Het onmogelijke zakenkabinet", https://www.parlement.com/id/vkf0brymdzwo/het_onmogelijke_zakenkabinet
- Broeke, M. ten (2016), "Het CPB: weg ermee?", Reformatorisch Dagblad 3 oktober, <https://www.rd.nl/vandaag/economie/het-cpb-weg-ermee-1.1132110>
- Budge, I. and M.D. McDonald (undated), "Two 'visions', one democracy: do 'majoritarianism' and 'proportionality' simultaneously guide democratic policy-making?", <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.542.433&rep=rep1&type=pdf>

- Butler, D. (2014), "The Evolution of British Electoral Studies", lecture, <http://www.britishelectionstudy.com/bes-impact/the-evolution-of-british-electoral-studies-bydavid-butler/>
- Butter, F. den (2010), "Het CPB kan nog niet met pensioen", TPE digitaal, jaargang 4 No 3, p1-18, <https://www.tpedigitaal.nl/verzamelnummer/65-jaar-cpb-ontwikkelingshulp-wk-voetbal>
- Calmthout, M. van (2018), "Is in Nederland wel voldoende academische vrijheid? Ja, zegt de KNAW", 13 maart, <https://www.volkskrant.nl/binnenland/is-in-nederland-wel-voldoende-academische-vrijheid-ja-zegt-de-knaw-a4580492/>
- Carey, J. M., & Hix, S. (2009), "The Electoral Sweet Spot: Low-Magnitude Proportional Electoral Systems", Working Paper (draft, colour graphs), http://www.lse.ac.uk/government/research/resgroups/PSPE/pdf/PSPE_WP1_09.pdf
- Carey, J. M., & Hix, S. (2011), "The Electoral Sweet Spot: Low-Magnitude Proportional Electoral Systems", American Journal of Political Science, 55(2), 383-397, Open Source <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1540-5907.2010.00495.x/full> and http://personal.lse.ac.uk/hix/Working_Papers/Carey-Hix-AJPS2011.pdf
- Caulfield, M.J. (2010), "Apportioning Representatives in the United States Congress", MAA Convergence, <https://www.maa.org/press/periodicals/convergence/apportioning-representatives-in-the-united-states-congress-introduction>
- College voor Toetsen en Examens (2016), "Wiskunde B VWO. Syllabus Centraal Examen 2018 (bij het nieuwe examenprogramma)", versie 2, april, https://www.examenblad.nl/examenstof/syllabus-2018-wiskunde-b-vwo/2018/vwo/f/syllabus_wiskunde_B%20_2_versie_vwo_2018_nader_vastgesteld_3.pdf
- Consilium (2011) "European Council 23 October 2011 Conclusion", EUCO 52 / 11, <http://www.consilium.europa.eu/press/press-releases/latest-press-releases/newsroomloaddocument.aspx?id=363&lang=en&directory=en/ec/&fileName=125496.pdf>
- Consilium Eurozone (2011), besluiten van 26-27 oktober, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/125644.pdf
- Coppedge, M., S. I. Lindberg, S.-E. Skaaning, and J. Teorell (2016), "Measuring High Level Democratic Principles Using the V-Dem Data", International Political Science Review 37(2), preprint https://www.v-dem.net/media/filer_public/b5/b8/b5b8a046-eb68-4a24-8a1f-771c57e34d03/v-dem_working_paper_2015_6.pdf
- CPB (2017), "Keuzes in Kaart 2018-2021", <https://www.cpb.nl/publicatie/keuzes-in-kaart-2018-2021>
- Curtice, J. (2009), "Neither Representative Nor Accountable: First-Past-The-Post in Britain", p27-46 in Grofman, B. et al (2009), "Duverger's Law of Plurality Voting", Springer
- Dahl, R.A. (1956), "A preface to democratic theory", Chicago
- Dahl, R.A. and C.E. Lindblom (1953, 1976), "Politics, Economics and Welfare", Chicago
- Dal Bo, E. and M. Rossi (2008, 2010), "Term Length and Political Performance", NBER Working Paper No. w14511, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1305825
- Dam, M. van (2009), "Niemand's land", De Bezige Bij, <https://www.debezigebij.nl/boeken/niemand-s-land/>
- Daudt, H. (1995), "Echte politilogie", Bert Bakker

- Delfgaauw J.G.M. en A.I.V. Massizzo (1955), "Naar een nieuwe gouden eeuw", Het Spectrum
- Don, F.J.H. & J. Verbruggen (2006), "Models and methods for economic policy; 60 years of evolution at CPB", CPB Discussion paper 55, CPB
- Dongen, S. van & A.J. Enright (2012), "Metric distances derived from cosine similarity and Pearson and Spearman correlations", <https://arxiv.org/abs/1208.3145>
- Doorenspleet, R. and H. Pellikaan (2013), "Which type of democracy performs best?", Acta Politica, http://wrap.warwick.ac.uk/52073/1/WRAP_Doorenspleet_Manuscript%20Acta%20Politica.pdf
- Draper, N.R. & Y. Yang (1997), "Generalization of the geometric mean functional relationship", Computational Statistics & Data Analysis, Volume 23, Issue 3, 9 January 1997, Pages 355-372; Preprint 1995 Technical report no 943, <http://www.stat.wisc.edu/node/1470>
- Dumont, P. & J.-F. Caulier (2003), "The "effective number of relevant parties": How voting power improves Laakso-Taagepera's index", http://centres.fusl.ac.be/CEREC/document/2003/cerrec2003_7.pdf
- Dunleavy, P., T. Travers and Ch. Gilson (undated), "Guide to electoral systems", Democratic Audit, <http://www.democraticaudit.com/resources/guide-to-electoral-systems/>, <https://web.archive.org/web/20170606123508/http://www.democraticaudit.com/resources/guide-to-electoral-systems/>
- Egghe, L. and L. Leydesdorff (2009), "The relation between Pearson's correlation coefficient r and Salton's cosine measure", J. of the Am. Soc. for Information Science and Technology, 60(5), p 1027-1036, <http://hdl.handle.net/1942/8494>
- Eichengreen, B., R. Feldman, J. Liebman, J. von Hagen, and Ch. Wyplosz (2011), "Public Debts: Nuts, Bolts and Worries", the 13th CEPR/ICMB Geneva Report on the World Economy, <http://www.voxeu.org/index.php?q=node/6982>
- Eijk, C.J. van, en J. Sandee (1959), "Quantitative determination of an optimum economic policy", Econometrica, Vol 27, No 1. January, p1-13, https://www.jstor.org/stable/1907774?seq=1#page_scan_tab_contents
- Eijk, C. van der (2015), "Blik vanuit het buitenland 2", in Andeweg & Vis (2015), p121-123
- Eisenhauer, J.G. (2003), "Regression through the origin", Teaching Statistics. Volume 25, Number 3, Autumn 2003, p76-80
- EIU (2013), "Democracy index 2012: Democracy at a standstill", Economist Intelligence Unit 14 March 2013
- Erb, I. and C. Notredame (2016), "How should we measure proportionality on relative gene expression data?", Theory Biosci. (2016) 135:21–36, <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs12064-015-0220-8.pdf> or <https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs12064-015-0220-8>
- EUR (2017), "Hoofdstuk III. Komen en gaan", <https://www.eur.nl/sites/corporate/files/2017-10/5.%20Komen%20en%20gaan.pdf>
- European commission for democracy through law (2004), "Report on Electoral Systems", Council of Europe, Venice Commission, Study No.250/2003, February 4 2004, CDL-AD(2004)003, [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2004\)003-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2004)003-e)
- European commission for democracy through law (2015), "Report on Proportional Electoral Systems: the Allocation of Seats inside the Lists (open/closed lists)", Council of Europe, Venice Commission, Study No. 764/2014, CDL-AD(2015)001, [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2015\)001-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2015)001-e)

- European commission for democracy through law (2016), "Rule of law checklist", Council of Europe, Venice Commission, Study No. 711/2013, March 18 2016, CDL-AD(2016)007, [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2016\)007-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2016)007-e)
- Fairvote Canada (2016), "Why Proportional Representation? A look at the evidence", <http://www.fairvote.ca/wp-content/uploads/2016/01/Why-PR-Review-of-Evidence-updated-version-2016-01-13.pdf>
- Ford, C. (2015), "Is R-squared Useless?", <http://data.library.virginia.edu/is-r-squared-useless>
- Früchtl, J. (2017), "'Stop het zwijgen over VSNU-voorzitter Duisenberg' ", Het Parool, 6 september, <https://www.parool.nl/ opinie/-stop-het-zwijgen-over-vsnu-voorzitter-duisenberg~a4515230/>
- Galbraith, J. (2008), "The Predator State: How Conservatives Abandoned the Free Market and Why Liberals Should Too", New York: The Free Press, <http://www.predatorstate.com/>
- Gallagher, M. (1991), "Proportionality, disproportionality and electoral systems", Electoral Studies, 10:1, 33-51, https://www.tcd.ie/Political_Science/draft/staff/michael_gallagher/ElectoralStudies1991.pdf
- Gallagher, M. (1992), "Comparing proportional representation electoral systems: Quota's, thresholds, paradoxes and majorities", B.J. Pol.S. 22, 469-496
- Gallagher, M. (2007), Electoral Systems Web Site, Dublin, Trinity College, http://www.tcd.ie/Political_Science/Staff/Michael.Gallagher/EISystems/index.php
- Gallagher, M. (2017), "Election indices dataset", accessed at 2017-07-31, http://www.tcd.ie/Political_Science/staff/michael_gallagher/EISystems/Docts/ElectionIndices.pdf
- Ganghof, S. (2014), "Four Visions of Democracy. Powell's *Elections as Instruments of Democracy*, And Beyond", Political Studies Review, https://www.uni-potsdam.de/fileadmin01/projects/vergleichende-politikwissenschaft/Literatur/four_visions.pdf
- Gelauff, G.G.M. (1992), "Taxation, social security and the labour market", Helmond: Wibro
- Gelman, A. (2007), "Significance testing in economics: McCloskey, Ziliak, Hoover, and Siegler", http://andrewgelman.com/2007/10/05/significance_te/
- Gelman, A. (2017a), "Gigo update ("electoral integrity project")", <http://andrewgelman.com/2017/09/05/gigo-update-electoral-integrity-project/>
- Gelman, A. (2017b), "Too much backscratching and happy talk: Junk science gets to share in the reputation of respected universities", <http://andrewgelman.com/2017/09/08/much-backscratching-happy-talk-junk-science-gets-share-reputation-respected-universities/>
- Gelman, A. and G. King (1994), "A Unified Method of Evaluating Electoral Systems and Redistricting Plans", American Journal of Political Science, 38, Pp. 514-554, <https://gking.harvard.edu/files/abs/writeit-abs.shtml>
- Gelman, A. and H. Stern (2006), "The Difference Between "Significant" and "Not Significant" is not Itself Statistically Significant", The American Statistician, November 2006, Vol. 60, No. 4, p328-331
- Giles, D. (2013), "Unbiased Model Selection Using the Adjusted R-Squared", <http://davegiles.blogspot.nl/2013/08/unbiased-model-selection-using-adjusted.html> (actually try <http://davegiles.blogspot.nl/search?q=R-squared>)
- Glastra van Loon, K. en K. Slager (2005), "Hoe dan, Jan?", L.J. Veen

- Goldenberg, J. & S.D. Fisher (2017), "The Sainte-Laguë index of disproportionality and Dalton's principle of transfers", Accepted for publication in Party, March 2017,
- Golder, M., & J. Stramski (2010), "Ideological congruence and electoral institutions", *American Journal of Political Science*, 54(1), 90-106
- Graafland, J.J. (1990, 1991), "Effecten van marginale belasting- en premiedruk op loonvorming", interne notitie I/1990/41; CPB 1991 onderzoeksmemorandum no 78, Den Haag: CPB
- Grassegger, H. & M. Krogerus (2017), "The Data That Turned the World Upside Down", *Motherboard*, Jan 28, https://motherboard.vice.com/en_us/article/mg9vvn/how-our-likes-helped-trump-win
- Groenewegen, T. (2009), "De Ostrogorski-paradox", *Publiekrecht & politiek*, 6 augustus, <http://www.publiekrecht/politiek.nl/de-ostrogorski-paradox/>
- Grofman, B. (2016), "Perspectives on the Comparative Study of Electoral Systems", article in the "Annual review of political science", June, 19:27.1-27.18, https://www.researchgate.net/publication/298429031_Perspectives_on_the_Comparative_Study_of_Electoral_Systems
- Groot, A.D. de (1961, 1994), "Methodologie", Van Gorcum, pdf op http://www.dbnl.org/tekst/groo004meth01_01/colofon.php
- Groot, A.D. de (1982) "Academie en forum. Over hoger onderwijs en wetenschap", Boom
- Groot, A.D. de, en H. Visser (2003), "Het forumwaarmerk van wetenschap. Argumenten voor een nieuwe traditie", KNAW, <https://www.knaw.nl/nl/actueel/publicaties/het-forumwaarmerk-van-wetenschap>
- Groot, G. (2009), "Waarom zit de Erasmus universiteit zo fout? Het zou de Erasmus universiteit sieren als ze het ontslag van Tariq Ramadan ongedaan maakt.", *Trouw*, 27 augustus, <https://www.trouw.nl/home/waarom-zit-de-erasmus-universiteit-zo-fout~a1b255f6/>
- Gunitsky, S. (2015), "How do you measure 'democracy'?", <https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2015/06/23/how-do-you-measure-democracy/>
- Haar, E. van de (2015), "CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis: Dutch (economic) policy-making", *Contemporary Social Science*, Volume 10, 2015 - Issue 2, <http://rsa.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/21582041.2015.1052540>
- Haarmens, W.F. (2012), "Zonder Professoren", *MijnBestseller.nl*, pseudoniem van Lucas Kroondijk
- Hartog, H. den, en H. S. Tjan (1974), "Investerings, lonen, prijzen en arbeidsplaatsen", CPB Occasional Paper No. 2, Den Haag: Centraal Planbureau
- Heertje, A. (2008), "Cohen Stuart, Arnold Jacob (1855-1921)", Second edition, *The New Palgrave Dictionary of Economics*, Vol.1, p871
- Hill, I.D. (1997), "Measuring proportionality", *Voting matters*, 8, p7-8, <http://www.mcdougall.org.uk/VM/VOL1/ISSUE01-23.pdf>
- Hinrichs, J. en U. Jonker (2017), "Doorrekening door CPB dwingt partijen tot consistente beloften", <https://fd.nl/economie-politiek/1184269/doorrekening-door-cpb-dwingt-partijen-tot-consistente-beloften>
- Hofstra, H.J. (1975), "Inkomstenbelasting", Kluwer
- HP / De Tijd (2015), "Kamerleden zakken voor rekentoets", 10 februari <https://www.hpdetijd.nl/2015-02-10/kamerleden-zakken-voor-rekentoets/>

- Htun, M. and G. B. Powell jr. (eds) (2013), "Political science, electoral rules and democratic governance. Report of the Taskforce", APSA, <http://www.apsanet.org/electoralrules>
- Htun, M. et al. (2013), "Between science and engineering: Reflections on the APSA presidential task force on political science, electoral rules, and democratic governance", *Perspectives on politics*, 808-840, https://liberalarts.utexas.edu/government/_files/moser-web/PoPSept2013.pdf
- Hulst, H. en A. Hulst m.m.v. Th. Cool (1998), "Werkloosheid en armoede, de oplossing die werkt", Thesis Publishers, tceu/SvHG/Hulst/Persaankondiging.html
- IMF (2011), "Regional Economic Outlook: Europe", October, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/reo/2011/eur/eng/ereo1011.htm>
- Jacobs, B. (2014), "Iedereen liet zich betoveren door oud nieuws CPB", *FollowTheMoney*, 7 juli, <https://www.ftm.nl/artikelen/ook-cpb-greep-van-financien?share=1>
- Jaspers, A. (2016), " 'Er moet eerst een ramp gebeuren voordat er iets verandert'. Nobelprijswinnaar Eric Maskin over Donald Trump en andere verkiezingsverpesters", 28 juli, <https://www.nemokennislink.nl/publicaties/er-moet-eerst-een-ramp-gebeuren-voordat-er-iets-verandert/?q=jaspers>
- Johnston, J. (1972), "Econometric methods", 2nd edition, McGraw-Hill
- Kalshoven, F. (1998), "Linkse belastingpolitiek: het bedrog van Flip de Kam", 6 juni, <https://www.volkskrant.nl/binnenland/linkse-belastingpolitiek-het-bedrog-van-flip-de-kam~a473201/>
- Kam, C.A. de, & F.G. van Herwaarden (1989), "De Prijs van de Beschaving", Academic Service
- Kam, Ch. (2015), "Electoral Reform... some logic please!", <https://blogs.ubc.ca/unparliamentary/2015/10/20/electoral-reform/> or <https://web.archive.org/web/20170704003235/https://blogs.ubc.ca/unparliamentary/2015/10/20/electoral-reform/>
- Kam, Ch. (2016a), "Representation, Accountability and Electoral Systems", contribution to the Canadian Study of Parliament Group, <https://blogs.ubc.ca/unparliamentary/2016/06/28/representation-accountability-and-electoral-systems/> or <https://web.archive.org/web/20170613185602/https://blogs.ubc.ca/unparliamentary/2016/06/28/representation-accountability-and-electoral-systems/>
- Kam, Ch. (2016b), "Proportional Representation cures cancer & wipes out poverty...", <https://blogs.ubc.ca/unparliamentary/2016/10/09/proportional-representation-cures-cancer-wipes-out-poverty/> or <https://web.archive.org/web/20170606073316/http://blogs.ubc.ca/unparliamentary/2016/10/09/proportional-representation-cures-cancer-wipes-out-poverty/>
- Karpov, A. (2008), "Measurement of disproportionality in proportional representation systems", *Mathematical and Computer Modelling*, Volume 48, Issues 9–10, November 2008, Pages 1421-1438, <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0895717708001933>
- Kestelman, P. (2005), "Apportionment and Proportionality: A Measured View", *Voting Matters*, 20, p 12-22, <http://www.votingmatters.org.uk/ISSUE20/I20P4.PDF>

- Kim, H., G.B. Powell, R.C. Fording (2010), "Electoral Systems, Party Systems, and Ideological Representation", *Comparative politics*
<https://www.researchgate.net/publication/258446225>
- Klever, W. (2017), "De historische Spinoza", *Vrijstad*
- Kline, R. (2009), "How we count counts: The empirical effects of using coalitional potential to measure the effective number of parties", *Electoral Studies* 28 (2009) 261–269,
<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0261379409000067>
- Klosse, S. en J. Muysken (2011), "Een volwaardige arbeidsplaats voor iedere Nederlander", *Me Judice*, 2 november,
<http://www.mejudice.nl/artikel/703/een-volwaardige-arbeidsplaats-voor-iedere-nederlander>
- KNAW (2017a), "Vrijheid van wetenschapsbeoefening – de motie Duisenberg",
<https://www.knaw.nl/nl/actueel/nieuws/vrijheid-van-wetenschapsbeoefening-de-motie-duisenberg>
- KNAW (2017b), "Beleidslijn KNAW: reacties op schending van vrijheid van wetenschapsbeoefening", 18 september,
<https://www.knaw.nl/shared/resources/adviezen/bestanden/Beleidslijnbijschendingvanvrijheidvanwetenschapsbeoefening20170918.pdf>
- KNAW (2018), "Vrijheid van wetenschapsbeoefening in Nederland",
<https://www.knaw.nl/nl/actueel/publicaties/vrijheid-van-wetenschapsbeoefening-in-nederland>
- Knoops, G.-J. A. en T. Zwart (2017), "Nederland schond de internationale rechtsorde door Turkse politici te weigeren", 24 maart,
<https://www.volkskrant.nl/ opinie/nederland-schond-de-internationale-rechtsorde-door-turkse-politici-te-weigeren~a4478189/>
- Kolk, H. van der, en R. de Jong (2017), "Het doet er niet meer toe of kiezers geschikt zijn", *StukRoodVlees*, 13 december,
<http://stukroodvlees.nl/doet-er-meer-toe-kiezers-geschied/>
- Koole, R. (1982), "Ostrogorski en de partijdemocratie", *Intermediair*, 18e jaargang, 48, 3 december, p17-21
- Koppel, M. and A. Diskin (2009), "Measuring disproportionality, volatility and malapportionment: axiomatization and solutions", *Social Choice and Welfare*, August, 33:281, https://www.researchgate.net/publication/225444815_Measuring_disproportionality_volatility_and_malapportionment_Axiomatization_and_solutions
- Kozak, A. and R. A. Kozak (1995), "Notes on regression through the origin", *The Forestry Chronicle*, May/June, Vol 71 no 3, p326-330
- Kuiper, R. (2016), "Wiskundeleraren: Dekker komt afspraken over betere rekentoets niet na", *Volkskrant* 8 december,
<https://www.volkskrant.nl/binnenland/wiskundeleraren-dekker-komt-afspraken-over-betere-rekentoets-niet-na~a4429909/>
- Kwaak, Ch. van der, en V. Broers (2018), "Opinie: Rutte kan beter stoppen met zijn achterhoedegevecht: een fiscale unie is onvermijdelijk", 11 maart,
<https://www.volkskrant.nl/ opinie/opinie-rutte-kan-beter-stoppen-met-zijn-achterhoedegevecht-een-fiscale-unie-is-onvermijdelijk~a4580259/>
- Laakso, M. (1980), "Electoral Justice as a criterion for different systems of proportional representation", *Scandinavian Political Studies*, Bind 3 (New Series) (1980) 3, https://tidsskrift.dk/scandinavian_political_studies/article/view/32355/30159
- Laakso, M., & R. Taagepera (2007), "Proportional representation in Scandinavia: Implications for Finland", *Scandinavian Political Studies*,
https://www.researchgate.net/publication/230000636_Proportional_Representation_in_Scandinavia_Implications_for_Finland

- Labbé St-Vincent, S., A. Blais, J.-B. Pilet (2015), "The Electoral Sweet Spot in the Lab", https://www.researchgate.net/publication/316688959_The_Electoral_Sweet_Spot_in_the_Lab
- Lehmann, E.L. (2008), "On the history and use of some standard statistical models", IMS Collections. Probability and Statistics: Essays in Honor of David A. Freedman, <https://arxiv.org/abs/0805.2838>
- Leznik, M. & C. Tofallis (2005), "Estimating Invariant Principal Components Using Diagonal Regression", [http://researchprofiles.herts.ac.uk/portal/en/publications/estimating-invariant-principal-components-using-diagonal-regression\(d3379080-bda2-4d76-ab8d-b557c7fabea1\).html](http://researchprofiles.herts.ac.uk/portal/en/publications/estimating-invariant-principal-components-using-diagonal-regression(d3379080-bda2-4d76-ab8d-b557c7fabea1).html)
- Libertad y Desarrollo (2013), "Reform of the Binominal System: The Importance of the Majority Approach", Public Issues Nr 1,118, http://lyd.org/other/files_mf/pi1118.pdf
- Lievisse Adraanse, M. (2017), "Het deftige rechtse geluid van Baudet. Waarom moet de Nederlandse democratie gered worden als ze functioneert?", 23 januari, <https://joop.bnnvara.nl/opinies/het-deftige-rechtse-geluid-van-baudet>
- Linz, J. (1990), "The perils of presidentialism". *Journal of Democracy* 1 (1): 51–69
- Lovell, D., V. Pawlowsky-Glahn, J.J. Egozcue, S. Marguerat, J. Bähler (2015), "Proportionality: A Valid Alternative to Correlation for Relative Data", *PLOS Computational Biology*, <http://journals.plos.org/ploscompbiol/article?id=10.1371/journal.pcbi.1004075>
- Lundell, K. (2012), "Disproportionality and Party System Fragmentation: Does Assembly Size Matter?", *OJPS*, Vol.2 No.1, April 2012, <http://www.scrip.org/journal/PaperInformation.aspx?PaperID=18804>
- Lupu, N., L. Stelios, Z. Warner (2017), "A New Measure of Congruence: The Earth Mover's Distance", *Political Analysis*, vol. 25:95–113, <http://www.noamlupu.com/EMD.pdf>
- Malkevitch, J. (2002a), "Apportionment I", *AMS Feature Column*, May, <http://www.ams.org/samplings/feature-column/fcarc-apportion1>
- Malkevitch, J. (2002n), "Apportionment II", *AMS Feature Column*, June, <http://www.ams.org/publicoutreach/feature-column/fcarc-apportionii1>
- Malkevitch, J. (2017), "Pairwise Equity in Apportionment (2017)", <https://www.york.cuny.edu/~malk/gametheory/tc-2017-pairwise-apportion.html>
- Mantel, A. (2017), "Rekentoets verdwijnt", *De Telegraaf* 18 mei, <https://www.telegraaf.nl/nieuws/1348175/rekentoets-verdwijnt>
- Marijnissen, J. (2009), "In gesprek met Marcel van Dam", <http://www.janmarijnissen.nl/2009/11/14/in-gesprek-met-marcel-van-dam/>
- Martijn, M. (2014), "Lodewijk Asscher en de metadadatraai van Rutte II", 14 april, <https://decorrespondent.nl/1019/lodewijk-asscher-en-de-metadadatraai-van-rutte-ii/31340364-c458ee2c>
- McCloskey, D. (1994), "Knowledge and persuasion in economics", Cambridge: CUP
- McDonald, M.D. (2006), "Policy Consequences of SMD versus PR, A Survey", https://www.researchgate.net/publication/242122433_Policy_Consequences_of_SMD_versus_PR_A_Survey
- Meade, J.; Committee chaired by, (1978), "The structure and reform of direct taxation", Institute of Fiscal Studies, London: George Allen & Unwin
- Meer, T. van der (2017), "Niet de kiezer is gek", *Unieboek-Het Spectrum*
- Meer, T. van der (2018), "D66-kiezers en steun voor referenda", 5 maart, <http://stukroodvlees.nl/d66-kiezers-en-steun-referenda/>

- Michel (2015), "Onvoorwaardelijk basisinkomen: een neoliberale valkuil", Sargasso, 30 januari, <http://sargasso.nl/onvoorwaardelijk-basisinkomen-een-neoliberale-valkuil/>
- Ministerie van Economische Zaken (2017), "Kamerbrief over Voortgang Invest-NL", 30 juni, overheidsidentificator 00000001003214369000, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2017/06/30/kamerbrief-over-voortgang-invest-nl>
- Ministerie van OCW (2018), "Een nieuw perspectief voor rekenen in het voortgezet onderwijs", bijlage bij het Kamerstuk 31332 Nr 86, https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2018Z03980&did=2018D18163
- Mol, C. (2016), "De luchtfietsenrij van het CPB", <https://cormol.wordpress.com/2016/04/16/de-luchtfietsenrij-van-het-cpb/>
- Mood, A. and F. Graybill (1963), "Introduction to the theory of statistics", McGraw-Hill
- Mueller, D. (1989), "Public Choice II", CUP
- Munck, G.L., J. Verkuilen (2002), "Conceptualizing and measuring democracy: Evaluating Alternative Indices". *Comparative Political Studies*, Sage Publications, 35 (1): 5–34
- Muns, M. (2009), "De oprichting van het Centraal Planbureau", *Historisch Nieuwsblad*, no 5, <https://www.historischnieuwsblad.nl/nl/artikel/25205/de-oprichting-van-het-centraal-planbureau.html>
- Muysken, J. (1998), "Boekbespreking "Werkloosheid en armoede, de oplossing die werkt"", *Staatscourant* 19 maart
- NCSS Statistical Software (undated), "Lin's concordance correlation coefficient", Chapter 301 of the documentation, https://ncss-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/themes/ncss/pdf/Procedures/NCSS/Lins_Concordance_Correlation_Coefficient.pdf
- Noort, V. van der (2005), "Is democratie wiskundig onmogelijk?", 16 juni Kennislink, <https://www.nemokennislink.nl/publicaties/is-democratie-wiskundig-onmogelijk/>
- NOS (2017a), "Denk wil schadevergoeding van Sylvana Simons", <https://nos.nl/artikel/2154407-denk-wil-schadevergoeding-van-sylvana-simons.html>
- NOS (2017b), "Baudet politicus van het jaar bij EenVandaag", 18 december, <https://nos.nl/artikel/2208251-baudet-politicus-van-het-jaar-bij-eenvandaag.html>
- NOS (2017c), " 'Wel vertrouwen in politiek, niet in politici ' ", 18 oktober, <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2198568-wel-vertrouwen-in-politiek-niet-in-politici.html>
- NRC (2007), "Economen boos op Tweede Kamer", 17 november, <https://www.nrc.nl/nieuws/2007/11/17/economen-boos-op-tweede-kamer-11436873-a200903>
- Nusselder, W.J., J.-W. Bruggink, and J. Mackenbach (2017), "Ongelijkheid in gezonde levensverwachting: een dubbel nadeel voor laagopgeleiden", https://www.researchgate.net/publication/320186759_Ongelijkheid_in_gezonde_levensverwachting_een_dubbel_nadeel_voor_laagopgeleiden
- NVMC-Commissie (1994), "Verslag NVMC-Commissie inzake Th. Cool versus [de directie van] het CPB", Nederlandse Vereniging voor Maatschappijen Cultuurwetenschappen, tceu/Thomas/Nederlands/TPnCPB/NVMC/Verslag.html

- OECD (1986), "An empirical analysis of changes in personal income taxes", Parijs
- Otjes, S. en P. Lucardie (2014), "Een hardnekkig idee. Hoe het basisinkomen uit het publieke debat verdween en weer terugkwam", De Hofvijver 47, ook als https://www.montesquieu-instituut.nl/9353000/1/j9vvj72dlowskug/vjozhn24pcru?pk_campaign=ho-fv-1411&pk_kwd=vjozhn24pcru
- Oudenampsen, M. (2016a), "Cliteur deed erudiet, maar hij tructe erop los", NRC 8 november, <https://www.nrc.nl/nieuws/2016/11/08/cliteur-deed-erudiet-maar-tructe-erop-los-5190236-a1530841>
- Oudenampsen, M. (2016b), "Opkomst en voortbestaan van de Derde Weg", Beleid en Maatschappij, nr 3, https://tijdschriften.boombestuurskunde.nl/tijdschrift/benm/2016/3/BenM_1389-0069_2016_043_003_004
- Pam, M. (1963), "Interview met Willem Frederik Hermans", Maatstaf no 3, <https://www.maxpam.nl/archief/InterviewHermans1.html>
- Parlement.com (geen datum), "Historische ontwikkeling kiesstelsels en kiesrecht", https://www.parlement.com/id/vhnmt7ltkw9/historische_ontwikkeling_kiesstelsels_en
- Patten, C. (2017), "What Brexit means for Britain's future, according to Oxford University's Chancellor", <https://blog.politics.ox.ac.uk/brexit-means-britains-future-according-oxforduniversitys-chancellor/>
- Pawlowsky-Glahn, V., J.J. Egozcue, R. Mezziat (2007), "The statistical analysis of compositional data: The Aitchison geometry", <https://laboratoriomatematicas.uniandes.edu.co/cursocoda/04-Vera-geometry.pdf>
- Pearl, J. (2000), "Causality", Cambridge
- Peeperkorn, M. (2017), "Nieuwe Europese topfunctie voor Nederland: topambtenaar Vijlbrief wordt voorzitter invloedrijke Brusselse werkgroep", de Volkskrant 14 december
- Pen, Jan, & Jan Tinbergen (1977), "Naar een rechtvaardiger inkomensverdeling", Amsterdam: Elsevier
- Philipse, S. (2016), "De geschiedvervalsing van Thierry Baudet en Geerten Waling", 2 augustus, <https://joop.bnnvara.nl/opinies/geschiedvervalsing-thierry-baudet-en-geerten-waling>
- Plas, L. van der (2015), "Leren rekenen in het VO, eenvoudig, effectief en gratis", <http://www.wiskundebrief.nl/720.htm#5>
- Powell, G.B. (2008), "Changing Party System Polarization, Election Rules and Ideological Congruence", https://www.researchgate.net/publication/242075375_Changing_Party_System_Polarization_Election_Rules_and_Ideological_Congruence
- Powell, G.B. (2012, 2013), "Representation in Context: Election Laws and Ideological Congruence Between Citizens and Governments", presidential address APSA, Perspectives on Politics, Published online: 01 March 2013, pp. 9-21
- Pronk, J. (2017), "Een linkse gezindheid. Koos Vorrink lezing, Koos Vorrinkhuis, Lage Vuursche, 1 mei 2017", <http://www.janpronk.nl/speeches/dutch/een-linkse-gezindheid.html>
- Pukelsheim, F. (2014), "Proportional representation. Apportionment methods and their applications", Springer,
- Quinn, T. (2017), "An introduction to proportionality", https://cran.r-project.org/web/packages/propr/vignettes/a_introduction.html

- Raabe, J. and E. Linhart (2017), "Which electoral systems succeed at providing proportionality and concentration? Promising designs and risky tools", EPSR, january 17.
<https://www.cambridge.org/core/journals/european-political-science-review/article/div-classtitlewhich-electoral-systems-succeed-at-providing-proportionality-and-concentration-promising-designs-and-risky-toolsdiv/35267260CB6F4412CECF8915AA32DABE>
 Version (2016), Paper prepared for the 2016 ECPR General Conference, Prague,
https://www.researchgate.net/publication/307994945_Which_electoral_systems_succeed_at_providing_proportionality_and_concentration_An_investigation_of_promising_mixed_designs_and_risky_tools
- Raad van State (2016), "Oordeel begrotingsautoriteit over Miljoenennota 2017", 16 september, No.W06.16.0263/III,
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2016/09/20/beoordeling-rijksbegroting>
- Rae, D.W. & H. Daudt (1976), "The Ostrogorski paradox: a peculiarity of compound majority decision", EJPR 4, p391-398
- Rae, D.W. (1995), "Using District Magnitude to Regulate Political Party Competition", The Journal of Economic Perspectives, Vol. 9, No. 1 (Winter, 1995), pp. 65-75, <http://www.jstor.org/stable/2138355>
- Rallings, C., M. Thrasher and G. Stoker (2000), "Proportional representation and local government. Lessons from Europe", report for the Joseph Rowntree Foundation, <https://www.jrf.org.uk/report/electoral-reform-local-government-lessons-rest-europe>
- Remkes, J. (2018), "Spreektekst Remkes persconferentie *Tussenstand* 21 juni 2018",
<https://www.staatscommissieparlementairstelsel.nl/documenten/publicaties/2018/06/21/spreektekst-remkes.-perspresentatie-tussenstand-op-21-juni-2018>
- Renwick, A. (2015), "Electoral Disproportionality: What Is It and How Should We Measure It?",
<http://blogs.reading.ac.uk/readingpolitics/2015/06/29/electoral-disproportionality-what-is-it-and-how-should-we-measure-it/>
- Reynolds, A., B. Reilly and A. Ellis et al. (eds) (2005), "Electoral System Design: The New International IDEA Handbook", IDEA, <https://www.idea.int/>
- Riera. P. (2016), "Tactical voting", Oxford Handbooks Online,
<http://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780199935307.001.0001/oxfordhb-9780199935307-e-55>
- Riera. P., J. R. Montero (2017), "Attempts to Reform the Electoral System in Spain: The Role of Experts", Election Law Journal: Rules, Politics, and Policy, 16(3): 367-376
- Rijk, M. de (2016), "CPB heeft ongezond grote invloed op Nederland",
<https://www.volkskrant.nl/economie/-cpb-heeft-ongezond-grote-invloed-op-nederland~a4217214/> alsook <https://www.mirjamderijk.nl/cpb-heeft-ongezond-grote-invloed-op-nederland/>
- Robson, A. (2007), "Voting Power in the Australian Senate: 1901-2004", Working Paper No. 480, the Australian National University, School of Economics,
<https://www.cbe.anu.edu.au/researchpapers/ECON/wp480.pdf>
- Roest, A. van der (2017), "Vastgeroest. Een Chinese opgave", Euclides 92 / 7, p49
- Rooij, A.A.C. de (1988), "Een ambitieuze politicus, altijd uit op publiciteit. Kans op dubbelrol voor vice- premier De Korte lijkt gepasseerd station",

- Reformatorisch Dagblad 23 juli,
<https://www.digibron.nl/search/detail/012e93180543d5a892ef1273/een-ambitieuze-politicus-altijd-uit-op-publiciteit>
- RTL Nieuws (2017), "SP-leider Roemer fel over boek Gesthuizen: 'Uit op beschadiging'", 5 september,
<https://www.rtlnieuws.nl/nederland/politiek/sp-leider-roemer-fel-over-boek-gesthuizen-uit-op-beschadiging>
- Rusman, F. (2017a), "Tom van der Meer, hoogleraar politicologie 'Van een crisis van de democratie is helemaal geen sprake'", NRC 12 januari
<https://www.nrc.nl/nieuws/2017/01/12/van-een-crisis-van-de-democratie-is-helemaal-geen-sprake-6179501-a1541021>
- Rusman, F. (2017b), "Terwijl Donald de macht overneemt, gaat Thierry het 'partijkartel' te lijf", NRC 22 januari,
<https://www.nrc.nl/nieuws/2017/01/22/terwijl-donald-de-macht-overneemt-gaat-thierry-het-partijkartel-te-lijf-6338774-a1542446>
- Samuelson, P. (1942), "A Note on Alternative Regressions", *Econometrica*, Vol. 10, No. 1 (Jan., 1942), pp. 80-83, : <http://www.jstor.org/stable/1907024>
- Schaaik, M. van (1983), "Loondifferentiatie en werkloosheid", *ESB* 68 (3423) 841-845, 21 september <https://esb.nu/esb/20002352/loondifferentiatie-en-werkloosheid>
- Schendelen, M.P.C.M. van (1985), "Consociational Democracy: The Views of Arend Lijphart and Collected Criticisms", *Political Science Reviewer*, Fall, 1985 - Vol. 15, No. 1, p143-183, https://isistatic.org/journal-archive/pr/15_01/schendelen.pdf
- Schut, D. (2017), "Longread: Hoe Kenneth Arrow onze democratie heeft gesloopt...met wiskunde", <https://nl.linkedin.com/pulse/longread-hoe-kenneth-arrow-onze-democratie-heeft-wiskunde-schut>
- Segers, G.-J. (2016), "Ons probleem met vrijheid", 4 mei,
<https://www.volkskrant.nl/ opinie/ons-probleem-met-vrijheid~a4294074/>
- Shalizi, C. (2015), "Lecture 10: F-Tests, R², and Other Distractions", (October 16), <http://www.stat.cmu.edu/~cshalizi/mreg/15/lectures/10/lecture-10.pdf>
- Shugart, M.S. & R. Taagepera (2017), "Votes from seats. Logical models of electoral systems", CUP, <https://doi.org/10.1017/9781108261128>
- Sleutelaar, H., H. Verhagen en C.B. Vaandrager (1963), "Zelfportret van Willem Frederik Hermans",
http://www.willemfrederikhermans.nl/tekst/herm014faja01_01/herm014faja01_01_0005.htm
- SLO (2011), "Handreiking schoolexamen wiskunde B havo/vwo. Behorend bij de cTWO-examenprogramma's",
<http://www.slo.nl/downloads/2011/handreiking-schoolexamen-wiskunde-B-havovwo.pdf>
- Sluimer, S. (2017), "Opinie op Zondag - Sarah Sluimer: 'De duistere droom van Thierry Baudet'", 12 maart, <https://www.volkskrant.nl/ opinie/ opinie-op-zondag-sarah-sluimer-de-duistere-droom-van-thierry-baudet~a4472766/>
- Smit, J. (2018), "De regenteske reflex van Frits – Heer Bommel – Bolkestein",
<https://www.hpdetijd.nl/2018-02-07/regenteske-reflex-frits-bolkestein/>
- Smulders, W. (2017), "Waarom het zo verleidelijk is om woensdag te blijven", NRC 17 februari, <https://www.nrc.nl/nieuws/2017/02/17/ waarom-het-zo-verleidelijk-is-om-woensdag-te-blijven-6709463-a1546582>
- Staatscommissie parlementair stelsel (2017a), "Probleemverkenning staatscommissie parlementair stelsel",
<https://www.staatscommissieparlementairstelsel.nl/documenten/publica>

- ties/2017/10/18/probleemverkenning-staatscommissie-parlementair-stelsel
- Staatscommissie parlementair stelsel (2017b), "Impressie van de bijeenkomst van de staatscommissie parlementair stelsel met de deelnemers aan de digitale werkruimte op 1 november 2017", <https://www.staatscommissieparlementairstelsel.nl/documenten/publicaties/2018/01/25/impressie-van-de-bijeenkomst-1-november-2017>
- Staatscommissie parlementair stelsel (2018), "*Tussenstand*", <https://www.staatscommissieparlementairstelsel.nl/documenten/publicaties/2018/06/21/tussenstand>
- Stavrou, P. (2011), "Chaos in Europe, the G20 in Cannes and the need for constitutional changes – Interview with Thomas Colignatus", <http://protes-stavrou.blogspot.com/2011/11/chaos-in-europe-g20-in-cannes-and-need.html>
- Steinsaltz, D. (2011), "The Value of Nothing: A Review of The Quants", <http://www.ams.org/notices/201105/rtx110500699p.pdf>
- Stigler, S. (2008), "Karl Pearson's Theoretical Errors and the Advances They Inspired", *Statistical Science*, Vol. 23, No. 2, 261–271, arXiv:0808.4032v1
- Stokman, F. (2017), "Model voorspelt coalitie zonder GroenLinks", *StukRoodVlees*, 18 april, <https://stukroodvlees.nl/model-voorspelt-coalitie-zonder-groenlinks/>
- Summers, L. (2014), "Reflections on Secular Stagnation", Tinbergenlezing, Koninklijke Vereniging voor de Staathuishoudkunde (KVS), <http://www.kvsweb.nl/en>
<http://www.kvsweb.nl/nl/webmanager/userfiles/Presentatie%20Larry%20Summers%2031-10-14.pdf>
- Taagepera, R. (2007), "Electoral systems", Chapter 28, p678-702, in Boix, C. & S.C. Stokes (2007), "The Oxford handbook of comparative politics", OUP, <https://global.oup.com/academic/product/the-oxford-handbook-of-comparative-politics-9780199278480>
- Taagepera, R. and B. Grofman (2003), "Mapping the indices of seats-votes disproportionality and inter-election volatility", *Party Politics*, 9(6), p659-677, <http://escholarship.org/uc/item/0m9912ff#page-1>
- Taagepera, R. and M. Laakso (2006), "Proportionality Profiles of West European Electoral Systems", *European Journal of Political Research* 8(4):423 - 446 · May 2006, https://www.researchgate.net/publication/230041613_Proportionality_Profiles_of_West_European_Electoral_Systems
- Taagepera, R. and M.S. Shugart (1989), "Seats and Votes", Yale
- Teorell, J., M. Coppedge, S.-E. Skaaning, and S. I. Lindberg (2016), "Measuring electoral democracy with V-Dem data: Introducing a new Polyarchy Index", https://www.v-dem.net/media/filer_public/f1/b7/f1b76fad-5d9b-41e3-b752-07baaba72a8c/v-dem_working_paper_2016_25.pdf or potentially updated: https://www.v-dem.net/media/filer_public/b7/1f/b71f18e0-852e-4e52-adc4-9923f7baaac6/v-dem_working_paper_2016_25_edited.pdf
- Teulings, C. e.a. (2011), "Europa in crisis", CPB Boek 4, Balans, <http://www.cpb.nl/publicatie/europa-in-crisis>
- The Economist (2013), "Throw the bums two more years", January 10, by S.M., <https://www.economist.com/blogs/democracyinamerica/2013/01/house-representatives>
- Theil, H. (1969), "The desired political entropy", *American Political Science Review*, 63: 21-5, <https://www.jstor.org/stable/1954705>

- Theil, H. (1971), "Principles of Econometrics", Wiley
- Thomassen, J. (2010), "De permanente crisis van de democratie", afscheidscollege, <https://www.utwente.nl/nl/bms/csd/medewerkers/afschheidsrede%20Thomassen.pdf>
- Tofallis, C. (2000), "Multiple Neutral Regression", Operational Research Paper 14, UHBS 2000:13, <http://uhra.herts.ac.uk/bitstream/handle/2299/689/S7.pdf?sequence=1>
- Troost, N. (2016), "Wet Asscher werkt averechts, personeel ontslaan alleen maar moeilijker", 30 juni, <https://www.volkskrant.nl/economie/wet-asscher-werkt-averechts-personeel-ontslaan-alleen-maar-moeilijker~a4330296/>
- Tullock, G. (2008), "Public Choice", The New Palgrave Dictionary of Economics, Second Edition, http://www.dictionaryofeconomics.com/article?id=pde2008_P000240&q=rational%20choice&topicid=result_number=10
- Tweede Kamer der Staten-Generaal (1988-1989), "Memorie van Toelichting, 'Wijziging van de Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag'", nr. 21014, zgn. 'WAM met beleidsmatige aanpassing', Den Haag: Tweede Kamer der Staten Generaal
- Tweede Kamer der Staten-Generaal (1990-1991), "Memorie van Toelichting, 'Wijziging van de Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag'", nr. 22012, zgn. 'Wet Koppeling met Afwijkingsmogelijkheid', Den Haag: Tweede Kamer der Staten Generaal
- Tweede Kamer der Staten-Generaal (2016a), "Rapport – Tijdelijke commissie Breed welvaartsbegrip", Parlementair onderzoek Breed welvaartsbegrip, 34298, Nr. 3, <https://www.tweedekamer.nl/sites/default/files/atoms/files/34298-3.pdf>
- Tweede Kamer der Staten-Generaal (2016b), "Marianne Thieme: onderzoek basisinkomen voor betere kwaliteit van leven", video van Marianne Thieme en premier Mark Rutte, <https://www.youtube.com/watch?v=pMKX0uL-A3A&list=PL0rsYhSlapY98JpiijHL2SpfbbhlNMXRQ&index=2>
- Tweede Kamer der Staten-Generaal (2017), "Brief van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap", Doorlopende leerlijnen taal en rekenen, 31332, Nr. 84, https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2017Z03340&did=2017D06857
- Tweede Kamer der Staten-Generaal (2018), "Brief van de minister voor basis- en voortgezet onderwijs en media", Doorlopende leerlijnen Taal en Rekenen, 31332, Nr. 86, https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2018Z03980&did=2018D18163
- United Nations, (1948), "Universal Declaration of Human Rights", <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>
- Vakmann, K. (2014), "Mechanical Effects of Electoral Systems on Proportionality and Parliament Fragmentation", Master's thesis, University of Tartu, available at the parliament of Estonia, <https://www.riigikogu.ee/wpcms/wp-content/uploads/2014/11/Vakmann.pdf>
- Varian, H. (2016), "Causal inference in economics and marketing", July 5, 2016 vol. 113 no. 27, 7310-7315, <http://www.pnas.org/content/113/27/7310.abstract>
- Velthuis, O. (2009), "0,7 = achterhaald", Bureau de Helling, 21 maart, <https://bureaudehelling.nl/artikel-tijdschrift/07-achterhaald>

- Visser, R. (2017), "Boekrecensie De Rekenmeesters van Wimar Bolhuis", 2 februari, <https://esb.nu/blog/20022894/boekrecensie-de-rekenmeesters-van-wimar-bolhuis>
- Volkskrant (2012), "Ontslag Tariq Ramadan door Erasmus Universiteit was 'onterecht en onzorgvuldig'", 9 november, <https://www.volkskrant.nl/binnenland/ontslag-tariq-ramadan-door-erasmus-universiteit-was-onterecht-en-onzorgvuldig~a3345455/>
- Vredenduin, P.G.J. (1969), "Continuïteit", *Euclides* 45, no 1, p6-16, https://archief.vakbladeuclides.nl/bestanden/45_1969-70_01.pdf
- Waling, G. (2018), "Opinie op zondag: 'Waar blijven de excuses voor de kritiekloze omhelzing van Tariq Ramadan?'", 11 maart, <https://www.volkskrant.nl/opinie/opinie-op-zondag-waar-blijven-de-excuses-voor-de-kritiekloze-omhelzing-van-tariq-ramadan~a4579191/>
- Wemelsfelder, J. (1964) "Onaardige economie", Amsterdam: De Bussy
- Westerloo, G. van (2002), "De illusie van democratie", *NRC* 4 mei, <https://www.nrc.nl/nieuws/2002/05/04/de-illusie-van-democratie-7588589-a521097>
- Wilcox, R. (2017), "New statistical methods would let researchers deal with data in better, more robust ways", *Significance*, May 9, <https://www.significancemagazine.com/science/548-new-statistical-methods-would-let-researchers-deal-with-data-in-better-more-robust-ways>
- Wiskunde-brief (2018a), "Rekenen in het vo, een nieuw perspectief?", <http://www.wiskundebrief.nl/804.htm#2>
- Wiskunde-brief (2018b), "Motie van Meenen aangenomen", <http://www.wiskundebrief.nl/804.htm#3>
- Witt Wijnen, Ph. de (2017), "Je kunt er de verkiezingen niet mee winnen, wel mee verliezen", <https://www.nrc.nl/nieuws/2017/01/23/je-kunt-er-de-verkiezingen-niet-mee-winnen-wel-mee-verliezen-6364001-a1542630>
- Witte, H. (2016), "Thierry Baudet: verpersoonlijking van selectief denken", 1 oktober, <https://joop.bnnvara.nl/opinies/thierry-baudet-verpersoonlijking-selectief-denken>
- Witteveen, H.J. (2014), "The meaning of our enormous structural current account surplus", *ESB*, 99 (4685) p. 294-298, 17 mei. Met toestemming van de ESB-redactie met commentaar: tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2014-05-21-Comments-on-Valedictory-Lecture-by-Witteveen.html
- Wolfson, D.J.; Commissie o.l.v. (1992), "Niemand aan de kant", Amsterdam: Partij van de Arbeid
- Xenophon (2000), "Herinneringen aan Socrates", bewerkt door Cornelis Verhoeven, Uitgeverij Voltaire
- Young, H.P. (2004), "Fairness in Apportionment", Mimeo, Prepared for the U. S. Census Bureau Symposium, http://www.census.gov/history/pdf/Fairness_in_Apportionment_Young.pdf
- Zand, M.S., J. Wang, S. Hulchey (2015), "Graphical Representation of Proximity Measures for Multidimensional Data. Classical and Metric Multidimensional Scaling", *The Mathematica Journal* 17, <http://www.mathematica-journal.com/2015/09/graphical-representation-of-proximity-measures-for-multidimensional-data/>
- Zeventig economen (1997), "Met deze EMU kiest Europa verkeerde weg", 13 februari, <https://www.volkskrant.nl/buitenland/met-deze-emu-kiest-europa-verkeerde-weg~a486508/>

- Zijl, J. van (1992), "Verlaging minimumloon een onbegaanbare weg", Trouw 6 maart
- Zijlstra, J., (1956), "Economische orde en economische politiek", Leiden: Stenfert Kroese
- Ziliak, S.T. and D.N. McCloskey (2007), "The Cult of Statistical Significance: How the Standard Error Costs Us Jobs, Justice, and Lives", Univ. of Michigan Press
- Zuidervaat, B. (2016), "Referendum blijft voor Pechtold een kroonjuweel", Trouw 16 april, <https://www.trouw.nl/home/referendum-blijft-voor-pechtold-een-kroonjuweel~a1f66f81>

Van de huidige auteur

Dit boek, bovenstaande brief aan de Staatscommissie, de artikelen en (2018cd) verwijzen naar onderstaande teksten.

tceu = <http://thomascool.eu>

bth = <http://boycottholland.wordpress.com> (Nederlands)

bthh = <http://boycottholland.wordpress.com> (Engels)

Boeken

- Cool, Th. (1994b), "Trias Politica & Centraal Planbureau", (TP&CPB), Samuel van Houten Genootschap,
tceu/Thomas/Nederlands/TPnCPB/Record/1994/11/30/TPenCPB.html
- Cool, Th. (2012m), "Laat D66 zich opheffen", (LDZO),
tceu/SvHG/LDZO/Index.html
- Cool, Th. (2012n), "Festival van Ongehoorde Ideeën", (FOI), MijnBestseller.nl,
tceu/SvHG/FOI/Index.html
- Cool, Th. en H. Hulst (2003), "De ontketende kiezer", Rozenberg Publishers,
tceu/SvHG/DOK/DOK-Aankondiging.html
- Zie ook Hulst, H. en A. Hulst m.m.v. Th. Cool (1998)

Artikelen

- Cool, Th. (1981), "De NIEO is in ieder geval geen basisbehoeftenstrategie. Kritische kanttekeningen ij het Brandt-rapport",
tceu/Thomas/Nederlands/Wetenschap/Artikelen/1981-07-20-NIEO-is-geen-BBS.pdf
- Cool, Th. (1989), "Neoklassieke knelpunten voor de Nederlandse economie voor de ontwikkeling op de langere termijn", CPB interne notitie 89-III-20,
tceu/Thomas/Nederlands/TPnCPB/Record/1989/11/23/index.html
- Cool, Th. (1990a), "Why a social welfare (meta) function does exist: The Arrow Impossibility Theorem for Social Choice resolved, a better analysis suggested", CPB internal note 90-III-37. Largely included in VTFD
- Cool, Th. (1990b), "After 20 years of mass unemployment: Why we might wish for a parliamentary inquiry", CPB internal note 90-III-38,
tceu/Thomas/Nederlands/TPnCPB/Record/1990/12/18/index.html
- Cool, Th. (1991), Goed WAO-beleid vergt tijd, Trouw, 10 augustus
- Cool, Th. (1992), Definition and Reality in the general theory of political economy; Some background papers 1989-1990, Rotterdam: Magnana Mu Publishing & Research, <http://www.magnanamu.nl/>
- Cool, Th. (1992, 1994a), "Het sociaal liberalisme",
tceu/Thomas/Nederlands/Politiek/Artikelen/SociaalLiberalisme.html

- Cool, Th. (1994a), Tax structure, inflation and unemployment, Rotterdam: Magnana Mu Publishing & Research, tceu/Solunemp/1994-SOLUNEM.pdf
- Cool, Th. (1994c), "Wat stampen we lekker, zegt muis. De basisfout van de basisuitkering", tceu/Thomas/Nederlands/TPnCPB/Muis.html, opgenomen en TP&CPB
- Cool, Th. (1994d), "In memoriam Jan Tinbergen", tceu/Thomas/Nederlands/TPnCPB/Tinbergen.html
- Cool, Th. (1994e), "Soms loopt het zo", tceu/Thomas/Nederlands/Politiek/Artikelen/Somsloop.html
- Cool, Th. (1995), Belastingstructuur, inflatie en werkloosheid, bijdrage Nederlandse Arbeidsmarktdag 14 november 1995, opgenomen in CBS/NAD, De Nederlandse ArbeidsmarktDag 1995, Voorburg: CBS 1996, tceu/Thomas/Nederlands/Wetenschap/Artikelen/NAD1995.html
- Cool, Th. (1996), Differential impact of the minimum wage on exposed and sheltered sectors, <http://econpapers.repec.org/paper/wpawuwpgt/9608001.htm>
- Cool, Th. (1998a), "De Groenen: Machtsmisbruik in de Micro-Cosmos", tceu/Thomas/Nederlands/Politiek/Artikelen/MicroCosmos.html
- Cool, Th. (1998b), "Commentaar op de "Boekbespreking" door J. Muysken", tceu/SvHG/Hulst/Staatscourant.html
- Cool, Th. (1998c), "Het kabinet liegt en bedriegt over belastingen en werkgelegenheid", tceu/Thomas/Nederlands/Wetenschap/Artikelen/Heffingskorting.html

Vanaf 2004 is Colignatus de wetenschappelijke naam van Thomas Cool, econometrist en leraar wiskunde te Scheveningen.

De naam "Colignatus" is hieronder weggelaten.

Boeken

- (2000, 2005, 2011), "Definition & Reality in the General Theory of Political Economy", (DRGTPE), Samuel van Houten Genootschap, tceu/Papers/Drgtpe/Index.html
- (2001, 2014a), "Voting Theory for Democracy", (VTFD), Thomas Cool Consultancy & Econometrics, <https://zenodo.org/record/291985>
- (2006b), "The Political Economy of the Netherlands Antilles, and the Future of the Caribbean", (PENAFIC), Samuel van Houten Genootschap, tceu/Papers/PENAFIC/Index.html
- (2007, 2011), "A Logic of Exceptions", (ALOE), <https://zenodo.org/record/291848>
- (2009, 2015), "Elegance with Substance", (EWS), <https://zenodo.org/record/291974> en tceu/Papers/Math/Index.html
- (2009a), "The Tinbergen & Hueting Approach in the Economics of Ecological Survival", (THAES), <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/63904/>
- (2011a), "Conquest of the Plane", (COTP), <https://zenodo.org/record/291972>
- (2012a), "Democratie & Staathuishoudkunde", (D&S), MijnBestseller.nl, tceu/SvHG/DenS/Index.html
- (2012c), "Common Sense: Boycott Holland", (CSBH), MijnBestseller.nl, tceu/Papers/CSBH/Index.html
- (2012g), "De eenvoudige wiskunde van Jezus", (EWVJ), MijnBestseller.nl, tceu/Papers/EWVJ/Index.html
- (2012h), "The simple mathematics of Jesus", (SMOJ), MijnBestseller.nl, tceu/Papers/SMOJ/Index.html
- (2012k), "Een kind wil aardige en geen gemene getallen", (EKWA), MijnBestseller.nl, tceu/Papers/AardigeGetallen/Index.html

Artikelen

- (2003a), "On the value of life", tceu/Papers/SocialWelfare/OnTheValueOfLife.pdf
- (2004a), "Het ontstolen welzijn 1970-2005",
tceu/Thomas/Nederlands/TPnCPB/NSF/CPB_Paper_Colignatus.pdf
- (2004b), "CPB: Hoe het echt zit",
tceu/Thomas/Nederlands/TPnCPB/Artikelen/CPB-HoeHetEchtZit.html
- (2005a), "On the political economy of world government: a short discussion of the role of the World Economic Forum and the World Social Forum and indicating the possibility of a World Parliament",
<https://econpapers.repec.org/paper/wpawuwpgt/0501002.htm>
- (2005b), "Deconstructie van een "boekbespreking" van "De ontkende kiezer" door socioloog Frans Kerstholt voor Globalalternatives",
tceu/SvHG/DOK/Globalalternatives-2005-02-22.html
- (2005c), "Referenda zijn meestal dom en gevaarlijk",
<http://www.frontaalnaakt.nl/archives/00000128.html>
- (2005d), "Hoe dan, Jan?", <http://www.frontaalnaakt.nl/archives/00000028.html>
- (2005e), "Advies tot ontslag van alle hoogleraren economie", tceu/Thomas/Nederlands/TPnCPB/Artikelen/AdviesOntslagHooglerarenEconomie.pdf
- (2006a), "On the sample distribution of the adjusted coefficient of determination (R2Adj) in OLS",
<http://library.wolfram.com/infocenter/MathSource/6269/>
- (2006c), "Censuur in de kaartenkamer",
<http://www.frontaalnaakt.nl/archives/00000305.html>
- (2006d, 2013), "Two extravagant ideas on global warming and cooling Holland", tceu/Papers/Environment/2006-12-14-GlobalWarming-CoolingHolland.pdf
- (2007), "Correlation and regression in contingency tables. A measure of association or correlation in nominal data (contingency tables), using determinants", <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/3660/>
- (2009), "A macro-economic lesson from Holland", tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2009-03-31-MacroLesson.pdf
- (2009b), "A win-win measure out of the crisis: A graphical discussion of the tax void", <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/14812/>
- (2010), "Open brief aan Lodewijk Asscher over Partij van de Arbeid, werkloosheid, armoede en censuur van de wetenschap door de directie van het Centraal Planbureau", tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2010-02-15-Asscher.html
- (2010a), "Single vote multiple seats elections. Didactics of district versus proportional representation, using the examples of the United Kingdom and The Netherlands", (SVMS), <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/22782/>
- (2010b), "Wat natuurkundigen kunnen doen", tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2010-02-07-Natuurkundigen.pdf
- (2010c), "Don't tax sweat", <https://www.libdemvoice.org/dont-tax-sweat-an-independent-view-from-thomas-colignatus-18646.html>
- (2010d), "Hoe verkeerde belasting tot werkloosheid leidt", tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2010-01-23-Belasting-Werkloosheid.pdf
- (2011b), "Milieu en migratie", <http://www.frontaalnaakt.nl/archives/milieu-en-migratie.html>
- (2011c), "The ghost of the Berlin Wall of 1989 and the crisis of 2011", tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2011-10-16-Ghost-1989.html

- (2011d), "N.a.v. Frank Kalshoven en de Begrotingsautoriteit", tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2011-07-30-FrankKalshovenBegrotingautoriteit.html
- (2011e), "Socrates, Montesquieu en het Economisch Hof", tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2011-11-23-Socrates-Montesquieu-EconomischHof.html
- (2011f, 2016), "Spaghetti: Recensie van het CPB Boek Europa in Crisis, door Coen Teulings e.a., Uitgeverij Balans 2011", tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2011-11-21-RecensieEuropaInCrisis.html
- (2012b), "High priests of high treason", btth/2012/03/07/high-priests-of-high-treason/
- (2012d), "The Keynesian years 1981-2007", btth/2012/02/21/the-keynesian-years-1981-2007/
- (2012e), "Het gif, mensen, het gif", tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2012-06-23-HetGif.html
- (2012f), "Jonge Turken", tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2012-01-07-JongeTurken.html
- (2012i), "Laat D66 zich opheffen", 23 februari, <https://joop.bnnvara.nl/opinies/laat-d66-zich-opheffen>
- (2012j), "Gemengde gevoelens over een discussie over stemprocedures en democratie", tceu/Thomas/Nederlands/Wetenschap/Artikelen/2012-03-22-VvdN-kennislink.html
- (2013a), "Money as gold versus money as water", (MGMW), Real-World Economics Review, No.64, p90-101, <http://www.paecon.net/PAEReview/issue64/Colignatus64.pdf>
- (2013b), "Caroline on Thomas and Hans", btth/2013/05/28/caroline-on-thomas-and-hans/
- (2013c), "Boeien, binden, benutten", tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2013-04-19-BoeienBindenBenutten.html
- (2013d), "Pas op met wiskunde over verkiezingen", tceu/Thomas/Nederlands/Wetenschap/Artikelen/2013-02-14-PasOpMetWiskundeOverVerkiezingen.html
- (2013e), "Email to Kathleen Thelen", btth/2013/10/31/email-to-kathleen-thelen/
- (2013f), "How CoffEE becomes latte", btth/2013/01/09/how-coffee-becomes-latte/
- (2013g), "Een cursus economie op Frontaal Naakt", 24 juli, tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2013-07-24-CursusEconomie.html
- (2013h), "Vijfde H.J. Schoo-lezing Elsevier: premier Mark Rutte", tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2013-09-02-Schoo-Lezing-Rutte.html
- (2013i), "Julie zijn allemaal gek", juni, bijdrage aan NWO (2013), "Wetenschap ontmoet pers. Bessensap 2013", NWO, pagina LXIII, tceu/Thomas/Nederlands/Wetenschap/2013-06-10-PosterBessensap.html
- (2013j), "Economics as victim between lawyers and mathematics: An explanation for the tax credit, Bulgarian potential fraud, European unemployment and the economic crisis", <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/47071/>
- (2013k), "Een wetenschappelijk kwalijke beschrijving van 65 jaar CPB door Frank den Butter", tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2013-03-17-TPE-FAGdenButter.pdf
- (2013l), "Eduard Bomhoff over het gelijk van Margaret Thatcher", tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2013-04-19-Bomhoff-Thatcher.html
- (2014a), "Cause and cure of the crisis", September 14, <http://mpira.ub.uni-muenchen.de/58592>

- (2014b), "An Economic Supreme Court", RES Newsletter no 167, October, p20-21, <http://www.res.org.uk/view/art7Oct14Features.html>
- (2014c), "The pure evil of a basic income", bth/2014/04/10/the-pure-evil-of-a-basic-income/
- (2014d), "More proof on Basic Income cult behaviour", bth/2014/05/22/more-proof-on-basic-income-cult-behaviour/
- (2014e), "Wie kan me uitleggen dat dit deugt ?", tceu/Thomas/Nederlands/Wetenschap/Brieven/2014-11-08-Wie-kan-me-uitleggen-dat-dit-deugt-q.html
- (2014f), "De noodzaak van een Economisch Hof. Balansverkorting in beeld", tceu/Thomas/Nederlands/Wetenschap/Artikelen/2014-11-05-Ec-Hof-Balansverkorting-1995-2014-TvOF-01.pdf
- (2014g), "Three errors by Wim Duisenberg", bth/2014/11/12/three-errors-by-wim-duisenberg/
- (2014c), "After 45 years of unemployment: If Holland had been just a bit nicer and more competent", tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2014-06-05-After-45-years-of-unemployment.pdf
- (2015a), "A general theory of knowledge", bth/2015/11/24/a-general-theory-of-knowledge/
- (2015b), "ALLEA defines 'research integrity' too narrow", bth/2015/11/26/allea-defines-research-integrity-too-narrow/
- (2015c), "Pierre van Hiele and Gerald Goldin (2)", bth/2015/10/02/pierre-van-hiele-and-gerald-goldin-2/
- (2015d), "The power void in mathematics education", bth/2015/10/31/the-power-void-in-mathematics-education/
- (2015e), "Let Rob van Dorland admit his breach of scientific integrity", tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2015-11-30-Let-Rob-Dorland-admit-his-breach-of-scientific-integrity.pdf
- (2015f), "Een leugen door Gerrit Zalm die niet op Leugens.nl staat", tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2015-04-14-Een-leugen-niet-op-leugens-nl.html
- (2015g), "The Dutch science agenda for 2015-2025: horror or opportunity ?", bth/2015/04/24/the-dutch-science-agenda-2025/
- (2015h), "The importance of Jesus for education", bth/2015/02/03/the-importance-of-jesus-for-education/
- (2015i), "Van de vier vragen van NOSTER op wetenschapsagenda.nl deugen er vier niet", tceu/Papers/EWVJ/2015-05-22-Vier-vragen-NOSTER-deugen-niet.pdf
- (2015j), "Het rekenexperiment op kinderen moet en kan worden beëindigd", <http://www.wiskundebrief.nl/721.htm#5>
- (2015k), "Het reken-experiment op kinderen moet en kan stoppen", (lange versie), tceu/Papers/AardigeGetallen/2015-11-23-Het-rekenexperiment-op-kinderen-moet-en-kan-stoppen.html
- (2015l), "Kan en moet de studie geschiedenis niet strenger gaan opleiden tot wetenschap en respect daarvoor ?", <https://vragen.wetenschapsagenda.nl/vraag/kan-en-moet-de-studie-geschiedenis-niet-strenger-gaan-opleiden-tot-wetenschap-en-respect>
- (2015m), "The End of the History Manifesto", bth/2015/05/13/the-end-of-the-history-manifesto/
- (2015n), "Hoe valt een wetenschappelijk kwalijke fout op Kennislink.nl t.a.v. democratie te corrigeren ?", <https://vragen.wetenschapsagenda.nl/vraag/hoe-valt-een-wetenschappelijk-kwalijke-fout-op-kennislinknl-tav-democratie-te-corrigeren>

- (2015o), "Jan van de Craats tortures kids with fractions", [bthh/2015/09/19/jan-van-de-craats-tortures-kids-with-fractions/](#)
- (2015p), "The Dutch uncontrolled hate & rage about Greece", [bthh/2015/02/11/the-dutch-uncontrolled-hate-rage-about-greece/](#)
- (2016a), "De grenzen van verdraagzaamheid", (Dutch title, English text), [tceu/Thomas/English/Science/2016-06-12-Essay-NRC-KHWW.pdf](#)
- (2016b), "Thierry Baudet weet niet wat democratie is", 17 augustus, <http://www.frontaalnaakt.nl/archives/thierry-baudet-weet-niet-wat-democratie-is.html>
- (2016c), "Deconstructing the statement by Kim Putters - director of the Dutch Government Social and Cultural Planning Bureau (SCP) - on the arguments for a new social contract", [tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2016-07-22-KimPutters-NewSocialContract.html](#)
- (2016d), "Common sense rejection of Rapoport's four waves of terrorism", [bthh/2016/04/18/common-sense-rejection-of-rapoports-four-waves-of-terrorism/](#)
- (2016e), "Brexit: advice for young UK (age < 50 years), and scientific outrage for neglect of voting theory", [bthh/2016/06/29/brexit-advice-for-young-uk-age-50-years-and-scientific-outrage-for-neglect-of-voting-theory/](#)
- (2016f), "A tale of three petitions to Parliament", [bthh/2016/08/05/a-tale-of-three-petitions-to-parliament/](#)
- (2016g), "H.C.M. de Swart breaches integrity of science", [bthh/2016/03/02/h-c-m-de-swart-breaches-integrity-of-science/](#)
- (2016h), "Letter to VSNU and others on membership dues and open access publishing", [bthh/2016/10/12/letter-to-vsnu-and-others-on-membership-dues-and-open-access-publishing/](#)
- (2016i), "Het NVvW-bestuur desinformeert het parlement over het onderwijs in rekenen en de rekentoets", [tceu/Papers/AardigeGetallen/2016-03-06-NVvW-bestuur-desinformeert-het-parlement-over-het-rekenen.pdf](#)
- (2016j), "De NVvW is een ernstig zieke vereniging", [tceu/Papers/AardigeGetallen/2016-03-11-NVvW-is-een-ernstig-zieke-vereniging.pdf](#)
- (2016k), "To the board of the Nederlandse Vereniging van Wiskundeleraren (NVvW), (the Dutch association of teachers of mathematics). Concerning: Red Card for your present board", [tceu/Papers/Math/2016-06-28-Letter-to-NVvW-with-Red-Card.pdf](#)
- (2016l), "Bestuur NVvW verzint een "afpraak" met de staatssecretaris", [bthh/2016/12/10/bestuur-nvww-verzint-een-afpraak-met-de-staatssecretaris/](#) - zie de update in (2017w)
- (2016m), "Definition of continuity (written out)", [bthh/2016/11/28/definition-of-continuity-written-out/](#)
- (2016n), "Algebraic approach to the derivative and continuity", [tceu/Papers/Math/2016-11-30-Algebraic-Approach-Derivative-and-Continuity.pdf](#)
- (2016o), "Finally a sound interpretation for differentials", [bthh/2016/12/08/finally-a-sound-interpretation-for-differentials/](#)
- (2016p), "Eindelijk een degelijke verklaring voor differentialen", [bthh/2016/12/10/eindelijk-een-degelijke-verklaring-voor-differentialen/](#)
- (2016q), "Aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Betreft: (i) Burgerinitiatief "Peuro", (ii) kabinetsreactie, (iii) werkloosheid", 5 september, [tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2016-09-05-Aan-TK-Voorzitter-en-Vaste-Cie-Financien.pdf](#)
- (2016r), "Thierry Baudet on (mis-) representative democracy", [bthh/2016/08/11/thierry-baudet-on-mis-representative-democracy/](#)

- (2016s), "Stop het schelden en lasteren met Don Quichot en die windmolens", tceu/Papers/AardigeGetallen/2016-07-04-Nav-JanHogendijk-en-DonQuichot.pdf
- (2016t), "De NVVW-lezing van Gravemeijer zet de wereld op zijn kop", <http://www.wiskundebrief.nl/724.htm#6>
- (2016u), "Negatieve getallen, breuken en Simon Stevin Instituut", tceu/Papers/AardigeGetallen/2016-01-10-negatieve-getallen-breuken-Simon-Stevin-Instituut.pdf
- (2017a), "The performance of four possible rules for selecting the Prime Minister after the Dutch Parliamentary elections of March 2017", <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/77616/>
- (2017b), "Two conditions for the application of Lorenz curve and Gini coefficient to voting and allocated seats", <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/80297/>
- (2017c, 2018c), see (2018c)
- (2017d, 2018d), see (2018d)
- (2017e), "Statistics, slope, cosine, sine, sign, significance and R-squared", btth/2017/10/21/statistics-slope-cosine-sine-sign-significance-and-r-squared/
- (2017f), "Aan de Staatscommissie parlementair stelsel", tceu/Thomas/Nederlands/Wetenschap/Advies/2017-12-21-Staatscie-parl-stelsel.pdf
- (2017g), "Voting theory and the Brexit referendum question", RES Newsletter 177, <http://www.res.org.uk/view/art4Apr17Features.html>
- (2017h), "Great Britain's June 2017 preferences on Brexit options", RES Newsletter, October, 6-9, <http://www.res.org.uk/view/art2Oct17Features.html>
- (2017i), "Dealing with denial: Cause and cure of Brexit", btth/2017/12/01/dealing-with-denial-cause-and-cure-of-brexit
- (2017j), "The dark horse and a 2012 interview with Kenneth Arrow", btth/2017/05/06/the-dark-horse-and-a-2012-interview-with-kenneth-arrow/
- (2017k), "Also Scotland doesn't understand democracy", btth/2017/06/21/also-scotland-doesnt-understand-democracy/
- (2017l), "Proportional representation, Lorenz diagram and Gini measure", btth/2017/06/22/proportional-representation-lorenz-diagram-and-gini-measure/
- (2017m), "Lorenz and Gini for the French elections of 2017", btth/2017/07/19/lorenz-en-gini-for-the-french-elections-of-2017/
- (2017n), "The bizarre incomprehension of democracy", btth/2017/06/16/the-bizarre-incomprehension-of-democracy/
- (2017o), "Boekbespreking: Wimar Bolhuis, 'De rekenmeesters van de politiek'", btth/2017/05/26/boekbespreking-wimar-bolhuis-derekenmeesters-van-de-politiek
- (2017p), "Brexit and the weird brew of populism and district representation", btth/2017/06/29/brexit-and-the-weird-brew-of-populism-and-district-representation
- (2017q), "From trauma at TU Delft to collapse of the Euro", btth/2017/05/15/from-trauma-at-tu-delft-to-collapse-of-the-euro/
- (2017r), "Eva Jinek en Frits Wester helpen Baudet aan een zetel", btth/2017/03/11/eva-jinek-en-frits-wester-helpen-baudet-aan-een-zetel/
- (2017s), "Het enge aan Baudet is D66", btth/2017/02/15/het-enge-aan-baudet-is-d66/ alsmede <http://www.frontaalnaakt.nl/archives/het-enge-aan-baudet-is-d66.html> – while a shorter version originally was

- tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2017-01-26-Het-Enge-aan-Baudet-is-D66.pdf
- (2017t), "D66 en Baudet belazeren hun kiezers", bth/2017/03/09/d66-en-baudet-belazeren-hun-kiezers/
- (2017u), "Big Data maakt meer kapot dan je lief is", <http://www.frontaalnaakt.nl/archives/big-data-maakt-meer-kapot-dan-je-lief-is.html>
- (2017v), "Wetenschapsjournalisten berichten niet over censuur van wetenschap", tceu/Papers/Drgtpe/Crisis-2007plus/2016-08-24-Wetenschapsjournalistiek.pdf
- (2017v), "De kennismaatschappij: democratie, Brexit, Kennislink en witteboordencriminaliteit", bth/2017/05/12/de-kennismaatschappij-democratie-brexit-kennislink-en-witteboordencriminaliteit/
- (2017w), "Update van: Bestuur NVvW verzint een "afpraak" met de staatssecretaris", bth/2017/04/08/update-van-bestuur-nvvw-verzint-een-afpraak-met-de-staatssecretaris/
- (2017x), "Verhoudingsgetallen, statistiek en Simpson's Paradox", bth/2017/03/03/verhoudingsgetallen-statistiek-en-simpsons-paradox/
- (2017y), "Teaching Simpson's paradox at elementary school", btth/2017/01/30/teaching-simpsons-paradox-at-elementary-school/
- (2017z), "Simpson's paradox, and how to correct it", btth/2017/01/28/simpsons-paradox-and-how-to-correct-it/
- (2017za0), "Bericht voor de nieuw gekozen economen in de Tweede Kamer", bth/2017/04/01/bericht-voor-de-nieuw-gekozen-economen-in-de-tweede-kamer/
- (2017za1), "Bestuur NVvW accepteert een rekentoets bij het eindexamen", bth/2017/03/08/bestuur-nvvw-accepteert-een-rekentoets-bij-het-eindexamen/
- (2017za2), "D66 en Baudet belazeren hun kiezers", bth/2017/03/09/d66-en-baudet-belazeren-hun-kiezers/
- (2017za3), "Enkele video's van de Studium Generale bij de TU Delft", bth/2017/03/12/enkele-videos-van-de-studium-generale-bij-de-tu-delft/
- (2017za4), "Meer over het opzetje van P&J tegen Baudet", bth/2017/03/13/meer-over-het-opzetje-van-pj-tegen-baudet/
- (2017za5), "Een afspiegelingskabinet met misschien Gert-Jan Segers als premier", bth/2017/03/17/een-afspiegelingskabinet-met-misschien-gert-jan-segers-als-premier/
- (2017za6), "Aan het Presidium van de Tweede Kamer, over de keuze van coalitie en premier", bth/2017/03/22/aan-het-presidium-van-de-tweede-kamer-over-de-keuze-van-coalitie-en-premier/
- (2017za7), "Complimenten en kritiek voor Tom van der Meer", bth/2017/03/25/complimenten-en-kritiek-voor-tom-van-der-meer/
- (2017za8), "Aan staatssecretaris OCW Sander Dekker", tceu/Papers/AardigeGetallen/2017-01-06-Aan-staatssecretaris-Sander-Dekker-en-OCW.pdf
- (2017za9), "MO over de "Derde Weg" van vooral de PvdA", bth/2017/04/12/mo-over-de-derde-weg-van-vooral-de-pvda/
- (2017zb0), "Pasen 2017: De metafoor van het mensenoffer", bth/2017/04/16/pasen-2017-de-metafoor-van-het-mensenoffer/
- (2017zb1), "A new low in the Low Countries", btth/2017/02/08/a-new-low-in-the-low-countries/
- (2017zb2), "De wenselijkheid van een statistiek van het belastingvacuüm", bth/2017/04/19/de-wenselijkheid-van-een-statistiek-van-het-belastingvacuum/

- (2017zb3), "Brief aan het bestuur van D66: Verzoek tot erkenning dat de "kroonjuwelen" juist minder democratisch zijn", bth/2017/04/28/brief-aan-het-bestuur-van-d66-verzoek-tot-erkenning-dat-de-kroonjuwelen-juist-minder-democratisch-zijn/
- (2017zb4), "De kennismaatschappij: democratie, Brexit, Kennislink en witteboordencriminaliteit", bth/2017/05/12/de-kennismaatschappij-democratie-brexit-kennislink-en-witteboordencriminaliteit/
- (2017zb5), "Fundamentalism, hiding as Dutch pluralist economics", bth/2017/05/21/fundamentalism-hiding-as-dutch-pluralist-economics/
- (2017zb6), "Disinformation and trauma at TU Delft", bth/2017/05/13/disinformation-and-trauma-at-tu-delft/
- (2017zb7), "Ook in België is de gemengde breuk een drama", bth/2017/06/13/ook-in-belgie-is-de-gemengde-breuk-een-drama/
- (2017zb8), "Baarsma geeft de onwaarheid correct weer", bth/2017/10/13/baarsma-geeft-de-onwaarheid-correct-weer/
- (2017zb9), "Advies aan de St• aatscommissie parlementair stelsel (commissie Remkes)", bth/2017/12/22/advies-aan-de-staatscommissie-parlementair-stelsel-commissie-remkes/
- (2017zc0), "Jan Pronk's linkse gezindheid (Koos Vorrink lezing)", bth/2017/12/23/jan-pronks-linkse-gezindheid-koos-vorrink-lezing/
- (2017zc1), "Karl Pearson's curious construction of spurious correlation", bth/2017/11/19/karl-pearsons-curious-construction-of-spurious-correlation/
- (2018a), "Comparing the Aitchison distance and the angular distance for use as inequality or disproportionality measures for votes and seats", <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/84387> also at <https://www.wolframcloud.com/objects/thomas-cool/Voting/2018-01-18-Aitchison.nb>
- (2018b), "Measures of policy distance and inequality / disproportionality of votes and seats", <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/84324/> also at <https://www.wolframcloud.com/objects/thomas-cool/Voting/2018-02-02-PolicyDistance.nb>
- (2018c), "One woman, one vote. Though not in the USA, UK and France", (1W1V), <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/84482/>
- (2018d), "Comparing votes and seats with cosine, sine and sign, with attention for the slope and enhanced sensitivity to inequality / disproportionality", (CVSC), <https://mpira.ub.unimuenchen.de/84469>
- (2018e), "An overview of the elementary statistics of correlation, R-squared, cosine, sine, and regression through the origin, with application to votes and seats for Parliament", (OESC), <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/84722> update <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/86307> en <https://doi.org/10.5281/zenodo.1227328>
- (2018f), "Schrikken van de grote negatieve invloed door het wetenschappelijk falen door ook Hans Daudt", bth/2018/01/06/schrikken-vande-grote-negatieve-invloed-door-het-wetenschappelijk-falen-door-ook-hans-daudt/
- (2018g), "De KNAW heeft teveel invloed van juristen", bth/2018/03/13/de-knaw-heeft-teveel-invloed-van-juristen/
- (2018h), "An overview of the elementary statistics of correlation, R-Squared, cosine, sine, Xur, Yur, and regression through the origin, with application to votes and seats for parliament (sheets)", Presentation at the annual meeting of Dutch and Flemish political science, Leiden June 7-8, <https://zenodo.org/record/1270381>

- (2018i), "The solution to Arrow's difficulty in social choice (sheets)", Second presentation at the annual meeting of Dutch and Flemish political science, Leiden June 7-8, <https://zenodo.org/record/1269392>
- (2018j), "Een bevestiging van vooringenomenheid, in strijd met empirische wetenschap", <https://boycotholland.wordpress.com/2018/08/11/een-bevestiging-van-vooringenomenheid-in-strijd-met-empirische-wetenschap/>
- (2018k), "Remkes's *Tussenstand* is om van te schrikken", <https://boycotholland.wordpress.com/2018/08/17/remkess-tussenstand-is-om-van-te-schrikken/>
- (2018l), "Terminology of mathematics by computer", bth/2018/05/30/terminology-of-mathematics-by-computer/
- (2018m), "Overview of some findings on democracy", bth/2018/06/19/overview-of-some-findings-on-democracy/
- (2018n), "Letter to the makers of CCSS and the makers of TIMSS", bth/2018/06/27/letter-to-the-makers-of-ccss-and-the-makers-of-timss/
- (2018o), "Brexit's deep roots in blindness by the UK intellectual community", bth/2018/08/13/brexit-deep-roots-in-blindness-by-the-uk-intellectual-community/

Index

Personen

A

Aartsen, J. van, 135
Aboutaleb, A., 175, 178
Alberdincq Thijm, A., 221, 222, 285
Alders, C.J., 152
Almarini, A., 175
Amerom, M. van, 285
Amy, D.J., 285
Andeweg, R.B., 9, 69, 265, 285, 288
Ankersmit, F., 102, 253, 281
Aquino, Th. van, 17
Aristoteles, 258
Armstrong, R.D., 285
Aronson, E., 39, 285
Arrow, K., 53, 54, 71, 122, 123, 124, 132, 133, 181, 185, 205, 217, 218, 219, 220, 225, 297, 307
Asscher, L., 179, 206, 207, 243, 246, 293, 299, 303

B

Baakman, N.A.A., 253
Baalén, C. van, 132
Baar, M. de, 282
Baarsma, B., 233, 309
Bacon, F., 159
Bähler, J., 293
Bakhoven, A., 31, 35, 204, 285
Barceló-Vidal, C., 285
Baudet, Th., 3, 54, 87, 94, 95, 97, 100, 101, 102, 109, 157, 159, 160, 168, 169, 170, 175, 176, 177, 178, 181, 186, 188, 194, 219, 245, 254, 255, 263, 276, 282, 285, 293, 294, 295, 297, 300, 306, 307, 308
Becker, F., 253
Beer, P.T. de, 194, 204, 205, 208, 230
Beerten, H., 215
Beld, C.A. van den, 34
Belov, D., 285
Berg, J.Th.J. van den, 252, 253, 254

Bergeijk, P. van, 42, 286
Beugel, I., 242, 281, 286
Beumer, M., 286
Beus, J. de, 205, 253
Bierman, M., 99
Biesheuvel, B., 22, 23
Blair, T., 205
Blais, A., 293
Blij, F. van der, 151, 238
Blokland, H., 286
Blom, G., 253
Boer, E. de, 286
Bofinger, P., 51
Bogaards, M., 286
Bolhuis, W., 105, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 286, 300, 307
Bolkestein, F., 94, 237, 282, 297
Bomhoff, E.J., 43, 230, 286, 304
Boogaart, G., 186
Boom, J., 286
Borg, I., 286
Borisjuk, G., 286
Bormann, N.-C., 286
Bos, B., 162
Bos, W., 85, 180, 181, 205, 240
Bouazza, H., 181
Bouman, M., 52, 227
Bovenberg, A.L., 194
Bovens, M.A.P., 48
Braak, B. van den, 285, 286
Breuker, R., 282
Brezhnev, L., 31
Broek, H. van den, 21
Broeke, M. ten, 230, 286
Broers, V., 281, 292
Bruggink, J.-W., 294
Budge, I., 286
Buikhuisen, W., 260
Buma, S. van Haersma, 255
Bush, G.W., 158, 174, 283
Bussemaker, J., 137
Butler, D., 287
Butter, F.A.G. den, 204, 205, 227, 228, 287, 304

C

Calmthout, M. van, 287
Cals, J., 252
Cameron, D., 82, 123
Carey, J., 287
Cauchy, A.L., 151
Caulier, J.-F., 288
Claassen, M., 232, 233
Clinton, W., 205, 215
Cliteur, P., 202, 282, 295
Cohen Stuart, A.J., 39, 191, 194, 290
Cohen, J., 30
Condorcet, 124, 180, 184
Coppedge, M., 287, 298
Corstens, G., 277
Curtice, J., 287

D

Dahl, R.A., 73, 252, 271, 272, 286, 287
Dal Bo, E., 117, 287
Dam, M. van, 205, 237, 238, 239, 240, 287, 293
Damme, E. van, 138
Daudt, H., 249, 251, 252, 253, 254, 255, 272, 277, 287, 296, 309
Dekker, S., 152, 153, 154, 155, 166, 167, 196, 197, 199, 201, 292, 308
Delfgaauw, J.G.M., 108, 288
Demmers, L., 215
Deurloo, S., 53, 221
Dierckxsens, T., 215
Dijck, J. van, 56
Dijk, J. van, 166
Dijsselbloem, J., 77, 128, 179, 224, 225, 241, 242, 281
Diskin, A., 292
Doel, J. van den, 272
Don, F.J.H., 35, 49, 288
Donders, J., 195
Dongen, S. van, 288
Donner, A., 252
Doorenspleet, R., 288
Dormolen, J., 151
Draper, N.R., 288
Drees, W. sr., 203, 235, 238, 243
Drenth, P.J.D., 129, 139, 258
Duijn, R. van, 99
Duisenberg, P., 138, 256, 263
Duisenberg, W., 21, 22, 192, 236, 305
Dumont, P., 288

Dunleavy, P., 288
Dutch, S., 172, 175
Duyvendak, W., 105, 229

E

Egghe, L., 288
Egmond, A. van, 215
Egmond, K. van, 128, 174
Egozcue, J.J., 293, 295
Eichengreen, B., 26, 288
Eijk, C. van der, 265, 266, 267, 288
Eijk, C.J. van, 225, 288
Einstein, A., 58
Eisenhauer, J.G., 288
Ellis, A., 296
Enden, F. van den, 101
Endert, R., 153
Eng, M. van der, 215
Engelbart, T., 177
Engelen, E., 230
Enright, A.J., 288
Entzinger, H., 143
Erb, I., 288
Erp, van P., 174

F

Feldman, R., 288
Fillon, F., 215
Fisher, S.D., 290
Flothuis, T., 162
Ford, C., 289
Fording, R.C., 292
Fortuyn, W.S.P., 91, 94, 95, 96, 141, 145, 164, 202, 237, 242, 253
Freudenthal, H., 128, 167
Frissen, P.H.A., 253
Früchtl, J., 289

G

Gaay Fortman, B. de, 99
Gage, R., 171
Galbraith, J.K. (James), 289
Galilei, Galileo, 11, 159
Gallagher, M., 113, 289
Ganghof, S., 289
Gario, Q., 169
Garst, S., 152, 154, 167
Geest, L. van, 20, 44, 230
Gelauff, G., 39, 289
Gelman, A., 73, 289
Gesthuizen, S., 105, 297
Giles, D., 289
Gill, R.D., 73
Gilson, Ch., 288

Glastra van Loon, K., 289
 Goederen, A. de, 51
 Gogh, Th. van, 145
 Gogh, V. van, 256
 Goldenberg, J., 290
 Golder, M., 290
 Gore, A., 158
 Graaf, B., 105, 138
 Graafland, J., 39, 290
 Grassegger, H., 103, 290
 Graybill, F., 294
 Groenen, P.J.F., 286
 Groenendijk, F., 176
 Groenewegen, T., 290
 Grofman, B., 287, 290, 298
 Groot, A.D. de, 12, 56, 71, 139,
 211, 217, 258, 263, 290
 Groot, G., 142, 290
 Groot, L., 193
 Gunitsky, S., 290

H

Haar, E. van de, 290
 Haarmens, W.F., 262, 290
 Hagen, J. von, 288
 Hajer, M., 253
 Hal, G. van, 55
 Hamelink, C., 172, 173
 Hamilton, A., 113, 116, 118
 Hamon, B., 215
 Harbers, M., 190
 Hartog, H. den, 34, 49, 58
 Hartog, J., 95, 257
 Haze Winkelman, R. de, 281
 Heertje, A., 191, 290
 Hermans, W.F., 22, 141, 160, 163,
 164, 189, 261, 262, 295, 297
 Hertzberger, R., 221
 Herwaarden, F.G. van, 39, 291
 Hill, I.D., 290
 Hinrichs, J., 226, 290
 Hix, S., 287
 Hoessein, S., 173
 Hofstra, H.J., 39, 191, 192, 290
 Hollanders, D., 172, 230
 Hoogduin, L., 51
 Houten, Samuel van, 4, 98, 106,
 301, 302
 Htun, M., 291
 Huetting, R., 128, 302, 324
 Hulspas, M., 186
 Hulst, A., 22, 136, 212
 Hulst, H., 22, 26, 39, 86, 116, 136,
 186, 212, 301
 Huysmans, J.K., 203

I

Ikje Ergens, 169
 Israel, J., 101

J

Jacobs, B., 30, 226, 291
 Janmaat, H., 95, 189
 Janse de Jonge, E., 132
 Janssen, B., 176
 Jaspers, A., 54, 220, 291
 Jefferson, T., 112
 Jimkes, J., 155
 Jinek, E., 94, 169, 170, 175, 176,
 177, 181, 242, 281, 307
 Johnston, J., 291
 Johnston, R., 286
 Jones, A., 39, 41, 150
 Jong, P. de, 251
 Jong, R. de, 292
 Jonker, U., 226, 290
 Jowenko, D., 172
 Juncker, J.-C., 80

K

Kalk, E., 253
 Kalshoven, F., 52, 214, 291, 304
 Kam, C.A. de, 195, 213, 291
 Kam, Ch., 291
 Karel de Grote, 17
 Karpov, A., 291
 Kasteren, J. van, 52, 53, 56
 Keegan, W., 281
 Kelder, J., 52
 Kennedy, J.F. (JFK), 21, 106, 159,
 168, 216
 Kerstholt, F., 303
 Kestelman, P., 291
 Keuzenkamp, H., 195
 Keynes, J.M., 20, 33, 46, 204, 237
 Kim, H., 104, 292, 306
 King, G., 289
 Klaver, J., 105, 229
 Kleinknecht, A., 230
 Klever, W., 101, 292
 Klijnsma, J., 223
 Klop, C.J., 253
 Klosse, S., 25, 292
 Knoops, G.-J. A., 180, 292
 Kohl, H., 21
 Kohnstamm, J., 132
 Kok, W., 44, 96, 205, 208, 235, 236
 Kolk, H. van der, 276, 292
 Koning, J. de, 22
 Koole, R., 132, 133, 269, 272, 292

Koolhaas, R., 174
 Koppel, M., 292
 Korte, R. de, 134, 136, 296
 Kozak, A., 292
 Kroes, D., 177
 Krogerus, M., 103, 290
 Kroondijk, L., 22, 164, 262, 290
 Kuhn, T.S., 12, 258
 Kuiper, R., 155, 292
 Kuzu, T., 190
 Kwaak, Ch. van der, 281, 292

L

Laakso, M., 292, 298
 Labbé St-Vincent, S., 293
 Lafontaine, O., 276
 Lagerwerf-Vergunst, F., 132
 Lange, C.A. de, 100
 Lange, K. de, 100
 Le Pen, M., 215
 Leamer, E.E., 74
 Lehmann, E.L., 293
 Leijten, R., 190
 Lemmens, N., 229
 Leo III, Paus, 17
 Leydesdorff, L., 288
 Leyenaar, M., 9, 285
 Liebman, J., 288
 Lievisse Adriaanse, M., 157
 Lijphart, A., 251, 286, 297
 Lindberg, S.I., 287, 298
 Lindblom, C.E., 73, 287
 Linden, C. van der, 274
 Linhart, E., 296
 Linz, J., 293
 Lovell, D., 293
 Lubbers, R.F.M., 21, 203, 235
 Lucardie, P., 193, 295
 Lundell, K., 293
 Luns, J.M.A.H., 161
 Lupu, N., 293
 Luther, M., 17
 Luyendijk, J., 172, 173

M

Macron, E., 87, 215
 Maddison, J., 125
 Mair, P., 253
 Malkevitch, J., 293
 Mantel, A., 166, 293
 Marguerat, S., 293
 Marijnissen, J., 94, 99, 238, 240, 293
 Martijn, A., 232, 293
 Martín-Fernández, J.A., 285

Marx, K., 239, 240, 243
 Maskin, E., 54, 220, 291
 Massizzo, A.I.V., 108, 288
 McCloskey, D., 43, 289, 293, 301
 McDonald, M.D., 286, 293
 Meade, J., 39, 293
 Meenen, P. van, 120, 199, 200, 201, 282, 300
 Meer, T. van der, 10, 132, 133, 175, 182, 186, 187, 188, 189, 209, 255, 259, 269, 281, 293, 297, 308
 Melenchon, J.-L., 215
 Melkert, A.P.W., 78, 98, 203, 206, 236, 237
 Merkel, A., 82
 Meulman, J., 260
 Meziat, R., 295
 Michel, 104, 294
 Middelaar, L. van, 279
 Middelkoop, W., 173
 Mierlo, H.A.F.M.O. van, 97, 106, 109, 143, 158, 159, 168, 170, 216, 252
 Mitchell, W.F., 137
 Mitterrand, F., 21
 Moen, Ch.H., 129, 139
 Mol, C., 226, 294
 Monshouwer, J., 172
 Montero, J.R., 296
 Montesquieu, 24, 304
 Mood, A., 294
 Mooij, R.A. de, 194
 Morishima, M., 243
 Mueller, D., 294
 Muis, J., 104, 302
 Munck, G.L., 294
 Muns, M., 294
 Mussert, A., 276
 Muysken, J., 25, 47, 136, 137, 292, 294, 302

N

Nader, R., 106, 151, 158
 Nagel, J., 237
 Nanninga, R., 174
 Neumann, J. von, 243
 Nieman, R., 160
 Nienhuys, J.W., 171, 174
 Nijboer, H., 208
 Noort, V. van der, 53, 54, 181, 220, 294
 Notredame, C., 288
 Nunnely, J., 215
 Nusselder, W.J., 294

O

Obama, B., 202
Ojik, B. van, 193
Omtzigt, P., 141, 142, 181, 195
Orban, V., 274
Orwell, G., 157
Otjes, S., 193, 295
Oudenampsen, M., 202, 204, 282, 295

P

Pam, M., 163, 295
Papandreou, G., 241
Patten, C., 295
Pattie, C., 286
Pauw, J., 169, 170, 175, 176, 177, 181
Pawlowsky-Glahn, V., 293, 295
Pearl, J., 295
Pearson, K., 288, 298
Pechtold, A., 168, 194, 210, 215, 255, 301
Peepers, M., 295
Pellikaan, H., 288
Pen, J., 31, 32, 47
Peper, B., 243
Philipse, S., 169, 295
Pilet, J.-B., 293
Plas, L. van der, 165, 295
Plasterk, R., 30, 181, 241, 270
Plato, 24, 227
Pleijter, A., 56
Ploeg, F. van der, 30, 126, 194, 204, 205, 218
Poell, Th., 56
Popper, K., 12, 258
Pous, J.W. de, 161
Powell, G.B., 289, 291, 292, 295
Praag, Ph. van, 253
Pronk, J., 205, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 295, 309
Pukelsheim, F., 295
Putin, V., 173, 201
Putters, K., 104, 306

Q

Quik-Schuijt, N., 132
Quinn, T., 295

R

Raabe, J., 296
Rae, D., 252, 272, 296
Rallings, C., 286, 296

Ramadan, T., 142, 143, 281, 286, 290, 300
Ramautarsing, Y., 281, 285
Reagan, R., 203, 204
Reilly, B., 296
Rembrandt, 256
Remkes, J., 3, 9, 63, 64, 65, 69, 108, 132, 134, 135, 144, 234, 255, 268, 269, 270, 275, 282, 286, 296, 309
Renwick, A., 296
Reybrouck, D. van, 186, 255
Reynolds, A., 296
Ridder, L. de, 215
Riera, P., 296
Rijk, M. de, 49, 105, 144, 228, 229, 296
Rinnooy Kan, A., 73, 138
Robson, A., 296
Roemer, E., 105, 297
Roest, A. van der, 296
Rompuy, H. van, 80
Rooij, A.A.C. de, 296
Rooijen, M. van, 192
Rosenthal, U., 253
Rossem, M. van, 255
Rossi, M., 117, 287
Rouvoet, A., 180, 181
Rusman, F., 186, 188, 297
Rutte, M., 88, 179, 180, 187, 194, 207, 208, 255, 270, 281, 292, 293, 299, 304

S

Sainte-Laguë, A., 112, 113, 290
Samaras, A., 241
Samsom, D., 202, 206, 243, 246
Samuelson, P., 297
Sandee, J., 225, 288
Schaaik, M. van, 35, 204, 297
Schendelen, M.P.C.M. van, 297
Schippers, E., 178, 183, 255
Schouw, J.-W., 175
Schröder, G., 205
Schut, D., 217, 218, 219, 297
Segers, G.-J., 178, 180, 181, 297, 308
Sen, A., 54
Shalizi, C., 297
Shugart, M.S., 11, 12, 297, 298
Siebrand, J., 31
Simons, S., 106, 294
Sinke, O., 286
Sint, M., 206
Skaaning, S.-E., 287, 298

Slager, K., 289
 Sleutelaar, H., 160, 161, 297
 Sluimer, S., 171, 297
 Smit, J., 297
 Smulders, W., 163, 297
 Socrates, 24, 28, 29, 30, 227, 300, 304
 Spinoza, B., 101, 125, 292
 Standing, G., 104
 Stavereen, I. van, 229
 Stavrou, P., 26, 298
 Steinsaltz, D., 298
 Stelios, L., 293
 Stern, H., 289
 Stigler, S., 298
 Stoker, G., 296
 Stokman, F.N., 225, 298
 Stramski, J., 290
 Straus, K.C.J., 139, 256, 257, 260, 261, 262, 263
 Summers, L., 33, 298
 Swart, H. de, 306
 Sweeney, J., 173

T

Taagepera, R., 11, 12, 292, 297, 298
 Tamboer, K., 51
 Teorell, J., 287, 298
 Teulings, C., 28, 29, 218, 298, 304
 Thatcher, M., 203, 304
 Theeuwes, J., 31, 32
 Theil, H., 298, 299
 Thelen, K., 133, 186, 304
 Thieme, M., 194, 299
 Thijn, E. van, 249, 252
 Thomassen, J.J.A., 69, 254, 255, 285, 299
 Thrasher, M., 286, 296
 Timmermans, F., 87
 Tinbergen, J., 20, 33, 41, 46, 63, 70, 128, 134, 190, 203, 204, 218, 235, 240, 247, 295, 302, 324
 Tjan, H.S., 34, 290
 Tofallis, C., 293, 299
 Travers, T., 288
 Tromp, B., 243, 253
 Troost, N., 299
 Trump, D., 157, 168, 200, 201, 215, 217, 230, 281, 291
 Trump, I., 259
 Tsipras, A., 241
 Tulder, R. van, 229
 Tullock, G., 299

U

Uyl, J. den, 21, 22, 192, 204, 235, 236, 251, 252

V

Vaandrager, C.B., 160, 297
 Vaatstra, M., 108
 Vakmann, K., 299
 Varian, H., 299
 Varoufakis, I.G., 242
 Veen, R. van der, 193, 289
 Veld, R. in 't, 253
 Velthuis, O., 299
 Verbeek, H., 99
 Verbruggen, J.P., 288
 Verhagen, H., 160, 297
 Verhoeven, K., 190, 194, 300
 Verkoulen, M., 215
 Verkuilen, J., 294
 Vermeend, W., 35, 51, 192, 193, 214, 238, 282
 Vermeeren, C., 172, 174
 Vijlbrief, H., 81, 295
 Vis, B., 265, 285, 288
 Vis, J.J., 126
 Visser, H., 12, 139, 211, 217, 258, 290
 Visser, R., 226, 300
 Voerman, G., 253
 Voermans, W., 183
 Vorrink, K., 235, 247, 295, 309
 Vredenduin, P.G.J., 151, 152, 300
 Vries, C. de, 253
 Vries, P. R. de, 233

W

Wagendorp, B., 206
 Wagenknecht, S., 276
 Waling, G., 281, 282, 295, 300
 Wansink, H., 186, 188
 Wansink, J.H., 151
 Warner, Z., 293
 Webster, D., 112, 113, 285
 Weck, J.W., 48
 Weierstrasz, K., 151
 Wellens, A., 52
 Wemelsfelder, J., 40, 300
 Wester, F., 102, 169, 170, 175, 176, 177, 178, 307
 Westerloo, G. van, 253, 254, 300
 Wiegel, H., 282
 Wijnbergen, S.J.G. van, 30
 Wilcox, R., 300

Wilders, G., 94, 95, 96, 97, 115,
135, 160, 170, 188, 202, 210
Witt Wijnen, Ph. de, 226, 300
Witte, H., 157, 300
Witteveen, H., 35, 300
Wolfson, D., 41, 300
Wöltgens, T., 204
Wyplosz, Ch., 288

X

Xenophon, 24, 300

Y

Yang, Y., 288

Young, H.P., 112, 113, 285, 300

Z

Zalm, G., 20, 35, 44, 47, 49, 51, 58,
78, 80, 108, 135, 136, 192, 193,
194, 195, 214, 228, 230, 234,
238, 305
Zijl, J. van, 35, 301
Zijlstra, J., 33, 41, 301
Ziliak, S.T., 289, 301
Zuidervaart, B., 301
Zwart, T., 180, 292

Onderwerpen

A

Aardbevingen, 22, 108
Aardgas, gaswinning, 21, 44, 108,
236
Abstractie, 122, 125, 127, 141,
182, 187, 210, 216
Accountability, ter verantwoording
roepen, 72, 250, 291
Afrika, 100, 176
Afrikanisering, 170, 176
Akkoord, regeer-, program-, 85, 87,
182, 206, 207, 233, 244
Akkoord, stembus-, 187, 249, 255,
277
ALLEA, 258, 263
Andere Tijden, 21, 80, 285
Antifa, 105
Antillen, Nederlandse, 132, 194,
213
APSA, 133, 291, 295
Archief, -ven, 115, 129, 295, 300
Argentinië, 117
Armoede, bestaansvoorwaarden,
basis, 22, 31, 40, 41, 50, 53, 70,
76, 128, 136, 169, 192, 193,
194, 195, 212, 213, 214, 247,
291, 294, 301, 303
Asielzoekers, 242

B

Ballotage, 96
Basisuitkering, basisinkomen, 43,
47, 99, 103, 104, 193, 194, 205,
214, 230, 294, 295, 299, 302
Basisverzekering, 43, 193

Belasting, 31, 32, 33, 34, 35, 38,
39, 42, 43, 92, 93, 109, 130,
193, 194, 204, 211, 213, 248,
302
Belastingdienst, 93, 193
Belastingplan voor de 21e Eeuw,
214, 238
Belastingtarief, dynamische
marginale, 35, 213, 234
Belastingvacuüm, 31, 33, 35, 38,
39, 130, 211, 212, 213, 214, 308
Belastingvrije voet, heffingvrije
voet, 22, 31, 35, 37, 39, 40, 43,
109, 159, 192, 193, 194, 195
Belastingwig, wig, 31, 38, 211, 212
België, 102, 231, 274, 309
Berlijnse Muur, Berlin Wall, 21, 33,
46, 205, 303
Bevolkingsgroei, overbevolking,
162, 176, 190
Big Data, 103, 104, 207, 225, 308
Bijbel, 210
Borda, 71, 87, 122, 124, 131, 180,
184, 271
Borda Fixed Point, BordaFP, 71,
87, 122, 124, 131, 180, 184
Bregret, 72, 234
Brexit, 54, 63, 71, 80, 82, 123, 137,
158, 179, 215, 216, 219, 234,
272, 273, 281, 283, 295, 306,
307, 308, 309
BTW, 37, 39, 102, 193, 213, 233
Budgetrecht, 24, 25, 26
Buitenlandse arbeiders, 163
Bulgaren, 193

Bureaucratie, 126, 194, 240, 245, 246

Burgemeester, 10, 72, 100, 131, 157, 158, 168, 186, 200, 209, 246, 251

C

Caritas, 97

Category mistake, 88

Censuur, 3, 20, 30, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 56, 58, 59, 77, 78, 79, 81, 98, 102, 107, 108, 109, 120, 122, 126, 127, 130, 132, 133, 135, 137, 139, 142, 143, 149, 185, 187, 189, 190, 193, 194, 195, 207, 208, 214, 217, 219, 220, 221, 222, 227, 228, 229, 230, 234, 236, 240, 242, 262, 263, 275, 282, 283, 303, 308

Censuur, zelf-, 139, 256, 257, 259, 260, 261, 262, 263, 282

Centraal Planbureau (CPB), 3, 13, 20, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 40, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 56, 58, 59, 64, 65, 66, 76, 77, 78, 81, 91, 98, 102, 105, 108, 109, 117, 122, 126, 127, 130, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 139, 142, 143, 149, 185, 189, 190, 193, 194, 195, 196, 203, 204, 208, 214, 217, 219, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 234, 236, 237, 238, 239, 240, 242, 262, 263, 264, 278, 283, 286, 287, 288, 290, 291, 294, 296, 298, 301, 302, 303, 304, 324

Centrale Plan Commissie (CPC), 50

Christelijk, anti-, 142, 181, 209

Christendom, 141, 181, 211

Christus, Jezus, 86, 141, 142, 181, 209, 210, 302

CITO, 128

Coalitie, regeringspartijen, 85, 86, 87, 88, 91, 112, 117, 158, 178, 179, 180, 183, 184, 186, 207, 208, 225, 236, 243, 244, 248, 249, 252, 255, 298, 308

Coalitiedwang, 124, 182, 184, 206

Codices, 84

College voor Toetsen en Examens (CvTE), 152, 287

College, afspiegelings-, 180, 182, 245, 255, 282

College, program-, 180, 182

Commissie voor de
Verzoekschriften, 79

Concentratie-maatstaf, 91

Consilium (EU Raad), 27, 287

Constitutioneel Hof, 82, 83, 84, 269, 277

Contractbreuk, 106

D

Democratie, directe, 100, 101, 109, 125, 273

Democratie, interne, 96, 140, 281

Democratie, kwaliteit van, 125

Democratie, materiële, 107

Democratisch deficit, 82

Denemarken, 85, 188

Derde Weg, 202, 203, 204, 205, 208, 236, 295, 308

Differentiaal, 156, 306

Diploma-democratie, 120

Discriminatie, 19, 131

Diversiteit, 256, 261, 263, 282

Doorrekening, 45, 47, 50, 54, 223, 225

Duitsland, 21, 28, 29, 30, 33, 35, 59, 80, 83, 99, 159, 179, 237, 239, 276

E

ECB, 21, 80

Economisch Hof, 17, 18, 24, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 32, 33, 35, 43, 59, 70, 71, 76, 77, 79, 81, 91, 95, 121, 128, 135, 138, 226, 227, 230, 277, 278, 281, 304, 305

Economist Intelligence Unit (EIU), 288

e-Democracy, 100

EenVandaag, 94, 294

Eerste Kamer, 89, 92, 96, 102, 178, 278, 279

Emancipatie, 107

Euro, 21, 22, 35, 43, 52, 92, 237, 307

Europees Parlement, 82, 89, 278, 279

Europese Monetaire Unie (EMU), 21, 80, 241, 300

Europese Politieke Unie (EPU), 21, 80

Eurozone, 27, 77, 80, 82, 241, 281, 287

Experiment (op kinderen), 28, 117, 190, 202, 259, 264

F

Fairvote Canada, 289

Financiële markten, 19, 241

Fiscale unie (zie EUP), 26, 28, 281, 292

Flexibilisering, 19

Fragmentatie, 91, 125

Frankrijk, France, 3, 9, 11, 21, 59, 65, 72, 74, 80, 81, 84, 85, 110, 133, 159, 179, 215, 239, 250, 264, 273, 274, 309

Franse Revolutie, 17

Functieverlies, 109

Fyra, 20

G

Geconcentreerd (effectief) aantal partijen, 91

GeenStijl, 221, 222, 285

Gemeente, 25, 28, 89, 118, 120, 143, 157, 158, 181, 278

Gemeenteraad, 118, 119, 131, 182, 206, 245

Gerrymandering, 111, 157, 250

Geweld, 105, 209

Gini coefficient, 72, 115, 307

Gouden regel, 209

Griekenland, 30, 80, 241

Grondrechten, 107, 143

Grondwet, 24, 25, 26, 27, 31, 33, 76, 82, 83, 84, 116, 123, 131, 135, 144, 227, 230, 251, 270, 279

Grote Depressie, 20, 45

H

Halve verkiezingen, 250

Hamelen, Rattenvanger van, 99

Heffingskorting, 31, 35, 192, 193, 195

I

Ierland, 82

IMF, 26, 30, 241, 291

Inclusief denken, 113, 180, 244, 245

Indexatie, 31, 33, 40, 43

Informateur, 87, 269

Informatie, 24, 25, 26, 28, 30, 31, 33, 34, 44, 49, 56, 57, 59, 69,

70, 76, 77, 78, 79, 81, 97, 102, 103, 104, 105, 120, 123, 126, 127, 128, 129, 131, 135, 136, 137, 138, 149, 153, 154, 167, 185, 186, 195, 196, 197, 198, 201, 211, 222, 225, 227, 230, 240, 257, 264, 266, 267, 278, 279, 281

Integratie, 18, 23, 69, 81, 82, 143
Intimidatie, 105, 262

Investerings, 29, 36, 43, 79, 236

Invest-NL, 79, 294

Invloed, 32, 53, 81, 85, 86, 88, 95, 97, 145, 184, 185, 187, 203, 213, 223, 224, 228, 243, 245, 249, 251, 255, 256, 260, 267, 273, 276, 277, 296, 309

Irak, 173, 174, 283

Islam, 94, 141, 143, 181, 211

Islam, moslim, 18, 20, 143

Italië, 80

J

Jaarlijkse verkiezingen, 83, 87, 116, 117, 118, 121, 157, 158

Journalistiek, journalisten, 45, 50, 51, 52, 53, 56, 57, 58, 59, 96, 99, 100, 101, 103, 107, 137, 140, 155, 158, 160, 164, 166, 167, 170, 171, 172, 173, 177, 181, 187, 207, 209, 210, 220, 221, 222, 228, 229, 230, 254, 282

Journalistiek, Raad voor de (RvdJ), 102, 220

Julianabrug, 194

Juridisch, 74, 84, 123, 134, 159, 217, 256, 257, 258, 259, 262, 263

Jurist, -en, 9, 49, 66, 74, 75, 78, 83, 100, 132, 134, 158, 159, 186, 193, 205, 219, 227, 243, 253, 256, 257, 258, 259, 261, 262, 263, 267, 275, 278, 282, 283

K

Kabinet, 20, 22, 86, 87, 89, 112, 128, 163, 181, 192, 207, 233, 236, 240, 248, 251, 252, 276, 277, 302

Kabinet, afspiegelings-, 87, 158, 178, 185, 188, 225, 244, 245, 248, 249, 255, 277, 278, 308

Kabinet, meerderheids-, 87

Kabinet, minderheids-, 187

Kabinet, zaken-, 87, 181, 245, 252, 286
 Kabinetsformatie, 85, 86, 87, 88, 168, 199, 270, 273, 276, 277
 Kennislink, 53, 54, 122, 181, 216, 220, 221, 294, 305, 308, 309
 Kiesdeler, 92, 112, 113, 121
 Kiesdrempel, 93, 112, 113, 114, 115, 116, 118, 121, 126, 168, 186, 274
 Kiesraad, 92, 93, 96, 106, 112, 115, 124, 183
 KNAW, 12, 56, 129, 139, 220, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 282, 287, 290, 292
 Koning, filosoof-, 24
 Koude Oorlog, 105

L

Largest Remainder, 112, 113, 121
 Ledenblad, 96, 99, 100, 101
 Lege zetel(s), 114
 Leugens.nl, 51, 192
 Levensovertuiging, geloof, religie, 141, 142, 143, 162, 181, 209, 210, 211, 238
 Libertad y Desarrollo, 293
 Lidmaatschap, 96, 97, 102, 240, 281
 Lijsttrekker, 86, 116, 158, 176, 274
 Lijstverbinding (apparentement), 114
 Limiet, 97, 151, 152, 156
 Linda (de Mol), 176, 177
 Loonkostensubsidies, 31, 43
 Loonmatiging, 19, 29, 31, 34, 35, 50, 52, 91, 203, 204, 208, 236, 237
 Loosemore-Hanby, 113
 Lorenz curve, 72, 115, 307
 Luisteren, 103, 104, 131, 135, 176, 199, 285

M

Maatschappelijke onvrede, 79, 121
 Mandaat, 87, 88, 90, 251
 Manipulatie, 78, 79, 105, 120, 135, 154, 157, 173, 176
 Media, pers, 18, 51, 52, 56, 73, 86, 94, 102, 103, 115, 145, 149, 158, 170, 177, 178, 196, 201, 210, 222, 235, 236, 255, 287, 298, 299, 304
 Meerderheid, 28, 72, 73, 85, 88, 117, 123, 125, 144, 157, 158,

178, 183, 185, 188, 215, 225, 244, 248, 249, 251, 252, 271, 274, 276, 279, 285
 Meerderheid, gekwalificeerde, 114
 Methodologie, 12, 70, 71, 217, 258, 290
 Midden-Oosten, 141, 142, 171
 Migratie, immigratie, 18, 19, 20, 94, 95, 100, 101, 131, 143, 162, 176, 189, 257, 303
 Milieu- en Natuurplanbureau (MNP), 128
 Milieu, klimaat, 128, 169, 174, 182, 191, 194, 214, 228, 229, 245, 246, 283
 Minderheid, 86, 125, 188, 249, 251, 285
 Minister, 9, 21, 22, 39, 48, 80, 87, 128, 131, 132, 134, 136, 137, 161, 179, 183, 203, 229, 230, 235, 242, 270, 274, 282, 299
 Minister van Buitenlandse Zaken, 87
 Ministerie van BZK, 9, 132
 Ministerie van Economische Zaken, 81, 105, 134, 229, 294
 Ministerie van Justitie, 83
 Ministerie van OCW, 155, 201, 294, 308
 Model-statuten, 96, 99, 100, 140
 Monetaire autoriteit, 91
 Monetaire unie (zie EMU), 25, 28
 Multiple seats election, 13, 88, 111, 114, 303
 Münchhausen, Baron von, 72
 Myrias Política, 25

N

Nationaal Expertisecentrum
 Leerplanontwikkeling (SLO), 167, 297
 Nederlands Sociaal Forum (NSF), 229
 Neoliberaal, -isme, -istisch, 30, 203, 204, 235, 236, 238, 239, 242, 245, 246, 247, 294
 Nep-nieuws, 103
 Nieuw Links, 238, 243
 No taxation without representation, 92, 93
 NRO, 138
 NVMC, 47, 78, 127, 294
 NVvW, 152, 153, 154, 155, 166, 167, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 306, 308

NWO, 32, 138, 189, 304

O

OECD, OESO, 31, 32, 39, 41, 126, 193, 212, 295

Oliecrisis, 203, 208

Onafhankelijke Begrotingsautoriteit (OBA), 27, 77

Onbevangen, -heid, 51, 108, 262

Onderwijs in wiskunde, 54, 55, 120, 127, 128, 140, 150, 167, 181, 187, 200, 219, 233, 259

Open access, 57, 71, 96, 99, 129, 139, 306

Opleidingsniveau, 120, 126, 294

Oppositie, 87, 157, 158, 167, 179, 184, 189, 207, 243, 249

Ostrogorski-paradox, 123, 124, 125, 252, 271, 272, 276, 290, 292, 296

Overleg, 125, 155, 214, 218

P

Paarse coalitie, 91, 94, 106, 208, 235, 236, 237, 242

Parlement, sub-, 114

Parlement, wereld-, 248

Participatie, 107

Participatiesamenleving, 207

Partijkartel, nomenklatoera, 169, 188, 253, 254, 255, 297

Partijlijst, 115

Partitocratie, 254

Plicht tot luisteren, 103, 104, 269

Polarisatie, 125, 180, 244, 247

Politieke partij, 89, 90, 91, 93, 94, 96, 98, 100, 101, 105, 109, 111, 113, 121, 125, 135, 158, 189, 208, 219, 223, 225, 226, 237, 239, 240, 246, 252, 253, 255, 275, 276, 277

Politieke unie, 77, 80

Politisering, 182, 285

Populisme, -tisch, 79, 82, 96, 123, 157, 188, 202, 245, 246, 247, 273

Portugal, 80

Precariaat, 104

Preek van de Leek, 207

Premier, Prime Minister, Minister-President, 10, 72, 86, 87, 106, 112, 131, 157, 158, 159, 168, 178, 179, 180, 181, 183, 184, 186, 200, 207, 209, 215, 241,

246, 251, 269, 276, 296, 299, 304, 307, 308

Presidentieel stelsel, 73, 81, 215, 250, 252

Privacy, 93, 103

Propaganda, 101, 125, 169, 177

Proto-democratie, 250, 251

Provinciale Staten, 89, 182

Q

Quichot, Don, -erie, 55, 200, 201, 307

R

Raad van Economische Adviseurs (REA), 190, 193

Raad van Europa, 75

Raad van State (RvS), 27, 77, 78, 82, 83, 144, 206, 296

Radar TV, 174

Rechten van de Mens, 73, 74, 84, 92, 110, 111, 130, 131, 209, 245, 250, 282, 299

Rechten, politieke, 107

Rechter, ambanaren-, 108, 127, 149

Rechtsprekende macht, Judiciary, rechter, 24, 25, 47, 51, 83, 84, 96, 97, 107, 108, 111, 142, 149, 227, 260, 277, 278

Rechtsstaat, 79, 108, 121, 169, 244, 246, 247, 253, 275

Referendum, 10, 54, 72, 82, 83, 100, 123, 124, 125, 143, 157, 158, 159, 168, 170, 186, 188, 200, 209, 211, 215, 216, 218, 219, 234, 241, 246, 251, 252, 255, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 281, 282, 293, 303, 307

Regeeragenda, 87

Regentenmentaliteit, 189, 261

Regentenstaat, oligarchie, 161, 253

Rekentoets, 123, 128, 152, 153, 154, 155, 166, 167, 196, 198, 199, 200, 282, 290, 292, 293, 306, 308

Representatieve democratie, 69, 82, 85, 88, 91, 96, 101, 123, 125, 218, 268, 270, 271, 273, 276

Representative Largest Remainder (RLR), 113, 114, 116, 118, 121

Reststemmen, 113

Restzetel, 113, 116, 118, 119, 121

RIVM, 174

Rode kaart, 155

Rusland, 171

S

Scandinavië, 239

Scheiding kerk en staat, 17, 141, 209

Secular stagnation, 33, 42

Sekte, sekte-gedrag, sektarisch, 97, 99, 104, 106, 159, 194, 205, 230

Semester, 28

Simon Stevin Instituut, 127, 282, 307

Single seat election, 88, 111

Sint Juttemis, 82

Sociaal liberaal, liberalisme, 98, 106, 107, 108, 204, 216, 242, 301

Sociaal-Cultureel Planbureau

(SCP), 104, 120, 134, 306

Sociaal-liberaal, 106, 204

Sociale zekerheid, 19, 23, 37, 137

Souvereiniteit, 24, 29, 77

Spanje, 80

Spreekrecht, 114, 233

Staatshoudkunde, 24, 25, 28, 63, 64, 65, 69, 76, 108, 149, 204, 206, 212, 238, 298, 302, 324

Staatshoofd, Koning, Oranje, 28, 86, 111, 144, 283

Staatshoofd, President, 21, 51, 56, 87, 111, 122, 144, 158, 159, 174, 217, 240, 250, 251, 271, 277, 281, 283

Stagflatie, 203, 236

Staten-Generaal, 17

Statistics Netherlands (CBS), 25, 33, 36, 40, 213, 224

Stemmingmakerij, 77, 90

Stichting Goed Rekenonderwijs (SGR), 167, 231

Strategisch (stem-) gedrag, 111, 112, 119

T

Technocratie, 238, 240

Technologie, 34, 36, 43, 191, 243

Terrorisme, 78, 105, 141

Tessera Politica, 34

Theologie, -logen, 71, 140, 142, 161

Tolerantie, 105, 141, 229, 259

Trias Politica, 18, 24, 25, 26, 27, 31, 33, 34, 35, 46, 52, 59, 69, 70, 71, 76, 77, 78, 80, 91, 95, 98, 107, 110, 135, 138, 227, 239, 301, 324

Trumpiaans, 159

Turkije, 135, 171, 215

Tweede Kamer, 9, 40, 48, 55, 63, 64, 65, 66, 69, 73, 79, 83, 85, 87, 88, 89, 90, 92, 94, 96, 98, 102, 104, 109, 112, 113, 114, 115, 116, 118, 120, 123, 126, 127, 128, 129, 135, 137, 138, 139, 140, 143, 153, 155, 174, 180, 183, 184, 186, 190, 194, 195, 196, 198, 199, 201, 206, 207, 208, 210, 213, 220, 235, 238, 251, 257, 261, 263, 270, 278, 279, 282, 294, 299, 306, 308

Tweede Wereldoorlog, 20, 27, 33

Tweekamerstelsel, 89

Twin Towers, 171

U

Uitvoerende macht, Executive, regering, 22, 24, 25, 26, 30, 69, 72, 80, 85, 86, 87, 88, 110, 111, 112, 131, 179, 247, 248, 250, 251, 252, 278, 294, 299

UK (soms Engeland), 3, 9, 11, 24, 33, 41, 56, 65, 72, 73, 74, 80, 82, 83, 84, 85, 88, 110, 114, 123, 133, 158, 159, 203, 212, 215, 218, 239, 248, 250, 254, 264, 265, 266, 273, 274, 303, 306, 309

UK Electoral Commission, 124

Ukraine, 123, 215

USA (soms US), 3, 9, 11, 27, 33, 41, 55, 65, 72, 73, 74, 83, 84, 85, 88, 106, 110, 117, 133, 139, 158, 168, 171, 203, 212, 215, 240, 250, 251, 264, 265, 266, 271, 273, 274, 309

V

Vakbeweging, 91

Varieties of Democracy, V-Dem, 71, 73, 287, 298

Venezuela, 245

Venice Commission, 75, 288, 289

Verdachtmaking, 105

Vertrouwen, 26, 27, 30, 58, 87,
115, 138, 181, 188, 189, 197,
216, 246, 255, 279, 294
Vertrouwenscrisis, 145, 189, 254
Verzorgingsstaat, 18, 207, 252
VINTAF, 203, 208
Voice, Exit, Loyalty, 57
Volksmisleiding, 73, 94, 96, 97,
100, 101, 102, 109, 124, 129,
143, 159
Volksvertegenwoordiger, 88, 89,
96, 106, 117, 120
Vrijheid van meningsuiting, 96,
102, 104, 105, 125, 170, 174,
207, 217, 222, 269
VSNU, 58, 129, 138, 140, 259,
263, 306

W

Waterschappen, 89
Welvaart, 34, 39, 40, 43, 80, 128,
162, 193
Welvaartsbegrip, Breed, 128, 185,
220
Welvaartstheorie, 248, 249
Welzijnsfunctie (SWF), 53, 185,
219, 225
Werkgelegenheid, volledige, 18,
20, 32, 42, 43, 44, 82, 95, 121,
169, 172, 194, 236, 302
Werkloosheid, 18, 19, 20, 21, 22,
23, 24, 25, 27, 29, 30, 31, 32,
33, 34, 35, 40, 41, 42, 44, 45,
46, 47, 48, 50, 52, 53, 59, 70,
76, 77, 80, 91, 94, 98, 107, 108,
126, 127, 130, 134, 136, 149,
172, 185, 192, 193, 194, 195,
196, 203, 212, 213, 214, 225,
230, 236, 237, 264, 283, 291,
294, 297, 303, 306

Wet werk en zekerheid, 206
Wetenschappelijk bureau, 96, 97,
98, 99, 100, 101, 106, 230, 282
Wetenschappelijk Parlement, 140
Wetenschapsagenda, Nationale,
54, 137, 138, 141, 142, 143,
187, 220, 305
Wetenschapsjournalistiek, -
journalisten, 45, 52, 53, 54, 55,
56, 58, 122, 220, 221, 308
Wetgevende macht, Legislative,
parlement, 14, 24, 25, 26, 30,
32, 34, 44, 55, 76, 80, 81, 82,
83, 85, 86, 87, 92, 94, 95, 96,
102, 103, 104, 105, 108, 110,
111, 112, 121, 124, 125, 127,
132, 133, 154, 158, 171, 180,
199, 200, 215, 220, 234, 248,
250, 252, 253, 255, 256, 271,
278, 279, 285, 286, 295, 306
Wiardi Beckman Stichting (WBS),
98, 194, 208, 230
Wiskundigen, 55, 112, 113, 122,
127, 128, 129, 154, 181, 187,
197, 200, 219, 220, 324
WUB, 139, 140

Z

Zetelroof, 115
Zeventig economen, 237, 300
Zittingsduur, -periode, 115, 116,
118, 119
Zondebok, farmakos, 164, 209, 210
Zonder last of ruggespraak, 97
ZonMw, 138
Zuid Europa, 21, 28, 29, 30, 45, 50,
59, 179, 237, 241
Zuilenstelsel, -systeem, 141, 159
Zwarte Maandag, 21, 80, 285
Zwitserland, 100, 188

Van dezelfde auteur

Voor het algemene publiek inclusief wetenschappers

Trias Politica & Centraal Planbureau

Democratie & Staathuishoudkunde

Een kind wil aardige en geen gemene getallen

Laat D66 zich opheffen

Voor economen

Definition & Reality in the General Theory of Political Economy

The Political Economy of the Netherlands Antilles and the Future of the Caribbean

Common Sense: Boycott Holland

Concept: The Tinbergen & Huetting Approach in the Economics of Ecological Survival

Voor gebruikers van wiskunde

Elegance with Substance

Voor eerstejaars studenten en hun docenten, die zo ook te maken krijgen met *re-engineering* van onderwerpen, bijvoorbeeld ook in de didactiek van wiskunde

A Logic of Exceptions

Conquest of the Plane

Voting Theory for Democracy